

**T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Sanat Tarihi Anabilim Dalı
Bizans Sanatı Bilim Dalı**

**KUŞADASI, KADIKALESİ /ANAİA KAZISI'NDA ELE GEÇEN BİZANS
DÖNEMİ GÜNLÜK KULLANIM SERAMİKLERİ**

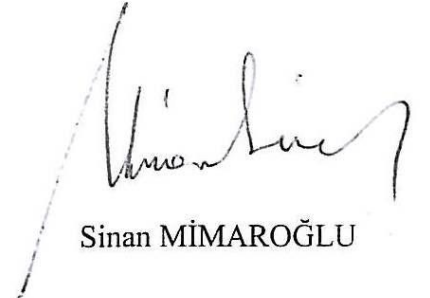
DOKTORA TEZİ

Hazırlayan: Sinan MİMAROĞLU

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Lale DOĞER

İZMİR 2011

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum “Kuşadası Kadıkalesi/Anaia Kazısı’nda Ele Geçen Bizans Dönemi Günlük Kullanım Seramikleri” adlı doktora tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

Sinan MİMAROĞLU

TUTANAK

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 27/10/2011 tarih ve 32/13 sayılı kararı ile oluşturulan jüri Bizans Sanatı Anabilim Dalı doktora öğrencisi Sinan Mimaroglu'nun aşağıda başlığı (Türkçe / İngilizce) belirtilen tezini incelemiş ve adayı 23/11/2011 günü saat 14.30'da 90 dakika süren tez savunmasına almıştır.

Sınav sonunda adayın tez savunmasını ve jüri üyeleri tarafından tezi ile ilgili kendisine yöneltilen sorulara verdiği cevapları değerlendirerek tezin başarılı/başarısız/düzeltilmesi gerekli olduğuna oybirliğiyle / oyçokluğuyla karar vermiştir.

Yrd. Doç.Dr. Lale DOĞER

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (6 ay süreli)

Prof. Dr. Zeynep MERCANGÖZ

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (6 ay süreli)

Doç. Dr. A.Kaan ŞENOL

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (6 ay süreli)

Prof. Dr. Binnur GÜRLER

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (6 ay süreli)

Yrd. Doç. Dr. Emine TOK

Başarılı

Başarısız

Düzeltilme (6 ay süreli)

Tezin Türkçe Başlığı: Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia Kazısı'nda Ele Geçen Bizans Dönemi Günlük Kullanım Seramikleri

Tezin İngilizce Başlığı: Byzantine Commonware from the Excavations in the Kadıkalesi/Anaia

- * 1. Doktora Tezi savunma süresi asgari 90 azami 120 dakikadır.
2. Tutanak (jürinin karar ve imzaları haricinde) bilgisayarda doldurulmalıdır
3. Tez başlığı (İngilizce ve Türkçe) mutlaka belirtilmelidir.
3. Doktora Tez savunmasında üyelerden en az birinin üniversite dışından olması zorunludur.

ÖNSÖZ

Bu çalışmada yer alan orijinal buluntuların tümü Kadıkalesi/Anaia kazısında 2001-2009 yılları arasında yürütülen kazı çalışmalarında gün ışığına çıkarılmıştır. Yapılan bir lisans tezi dışında hemen hiç yayınlanmamış olan bu seramikler üzerinde çalışma yapabilmem, hocam Prof. Dr. Zeynep Mercangöz'ün izni ve desteği ile mümkün olmuştur. Üyesi olduğum kazının başladığı 2001 yılından itibaren her yıl daha büyüyen bir çocuk gibi gördüğüm Kadıkalesi/Anaia' da çalışmak, bana her şeye rağmen yılmadan devam etmeyi öğretti. Bu bağlamda sayın hocamla olan sayısız sohbet ve tartışmalar sonucu bu çalışma ortaya çıkmıştır. Bu zor konuya giriştiğimde desteğini eksik etmeyen Prof. Dr. Zeynep Mercangöz'e müteşekkirim.

Bu çalışma boyunca bana yol gösteren, bilgilerine ve deneyimlerine her zaman saygı duyduğum danışmanım Yrd. Doç. Dr. Lale Doğer' e bana karşı olan sabrı ve iyi niyetinden dolayı teşekkür ederim. Bu güveni ve desteği sayesinde, henüz emekleme aşamasında olan Bizans sırsız günlük kullanım seramikleri literatürüne, bir halka daha eklenmiştir.

Bu tezin kütüphane çalışmaları için bana her konuda destek olan ve bilgileriyle beni yönlendiren Doç. Dr. Kaan Şenol'a ayrıca müteşekkirim. Sayesinde Bizans amphoraları üzerine donanım kazandım.

Tez yazım süresi boyunca yılda iki kez, düzenli olarak yapılan "tez izleme" toplantılarında tezin gelişimi konusunda bilgilerinden yararlandığım Yrd. Doç. Dr. Haluk Sağlamtimur'a teşekkür ederim.

Tez çalışması süresince ziyaret ettiğim Menderes Magnesia'sı kazı başkanı Prof. Dr. Orhan Bingöl'e, Efes kazı başkanı Doç. Dr. *Sabine* Ladstätter' e, Milet kazı başkanı Prof. Dr. Volkmar von Grave' e, Selçuk Ayasuluk Tepesi kazı başkanı Yrd. Doç. Dr. Mustafa Büyükkolancı'ya misafirperverliklerinden dolayı müteşekkirim.

Bu çalışmada kullanılan çizimlerin büyük çoğunluğu Kadıkalesi/Anaia kazısının 10 yılını dolduran geçmişindeki çalışanlarına aittir. Adını andığım ya da anmadığım herkese müteşekkirim. Seramik çizimlerinin büyük bölümü kısmen ya da tamamen dijital ortamda benim tarafımdan yenilenmiştir.

Kadıkalesi/Anaia kazısında arazi çalışmalarında emeği geçen ve buluntuların tasnif işlemlerini titizlikle yürüten herkese müteşekkirim. Kazı dönemleri haricinde sıklıkla görüştüğümüz ve bilgilerimizi paylaştığımız Yrd. Doç. Dr. Emine Tok, Dr.

Mehmet Kahyaoğlu, Dr. Yalçın Mergen, Uzman Meltem Mergen, Dr. Filiz İnanan'a desteklerinden ötürü teşekkür ederim.

Son olarak uzun çalışma yıllarında bana sabırla katlanan sevgili eşim Miray Mimaroğlu'na verdiği sınırsız destek ve özverisi için teşekkür etmeliyim.

ÖNSÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER	v-vii
HARİTA, ÇİZİMLER, GRAFİKLER LİSTESİ	viii
GİRİŞ	1-8

BÖLÜM I

KADIKALESİ/ANAIA TARİHSEL COĞRAFYASI

I.1.Kadıkalesi/Anaia'nın Tarihçesi	9
I.2. Kadıkalesi/ Anaia Kenti 2001-2009 Yılları Araştırma ve Kazı Çalışmaları	16
I.3. Ticaret İlişkileri Açısından Kadıkalesi/Anaia'nın Önemi	35

BÖLÜM II

BİZANS DÖNEMİ SIRSIZ SERAMİK ÇALIŞMALARI

II.1. Bizans Dönemi Sırsız Seramik Çalışmaları	45
II.2. Bizans Dönemi Seramik Fırınları.....	63

BÖLÜM III

KADIKALESİ/ANAIA KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN GÜNLÜK KULLANIM SERAMİKLERİ

III.1. Kadıkalesi/Anaia Seramiklerinin Buluntu Yerleri	77
III.1.1. Sur İçindeki Sektörlerde Ortaya Çıkarılan Seramikler	77
III.1.2. Sur Dışındaki Sektörlerde Ortaya Çıkarılan Seramikler.....	83
III.2. Seramik Buluntularının İşlevlerine Göre Tipolojileri	
III.2.1. Yemek Saklama ve Pişirme Kapları	
III.2.1.1. Çömlekler.....	86
III.2.1.1.a. Buluntu Yerleri	86
III.2.1.1.b. Tipler	87

III.2.1.1.c. Kronoloji.....	89
III.2.1.2.Tavalalar	95
III.2.1.2.a. Kronoloji.....	95
III.2.2. Yemek veya Sıvı Servis Kapları	
III.2.2.1. Tabaklar –Çanaklar –Kaseler	97
III.2.2.1.a.Buluntu Yerleri	97
III.2.2.1.b. Tipler	98
III.2.2.1.c. Kronoloji.....	99
III.2.2.2. Dalga Bezemeli Servis Kapları	101
III.2.2.2.a.Buluntu Yerleri	102
III.2.2.2.b. Tipler	102
III.2.2.2.c. Kronoloji.....	103
III.2.2.3.Testiler	104
III.2.2.3.a. Buluntu Yerleri	105
III.2.2.3.b. Tipler	105
III.2.2.3.c. Kronoloji.....	106
III.2.2.4. Bardaklar, Şişeler ve Birleşik Kaplar.....	108
III.2.2.4.a. Buluntu Yerleri	109
III.2.2.4. b. Tipler	109
III.2.2.4.c. Kronoloji.....	109
III.2.3. Kuru Yiyecek ve Sıvı Depolama Kapları	
III.2.3.1. Amphoralar	110
III.2.3.1.a. Amphoraların Üretim Şekli ve Sınıflandırmaları.....	111
III.2.3.1.b. Buluntu Yerleri	115
III.2.3.1.c. Tipler ve Kronoloji	116
III.2.3.2. Küpler.....	139
III.2.3.2.a. Buluntu Yerleri	140
III.2.3.2.b. Tipler	140
III.2.3.2.c. Kronoloji.....	141

III.2.3.3. Pithoslar	141
III.2.3.3.a. Buluntu Yerleri	143
III.2.3.3.b. Tipler	143
III.2.3.3.c. Kronoloji	146
III.2.4. Diğer Kaplar	
III.2.4.1. Kapak	151
III.2.4.1.a. Buluntu Yerleri	151
III.2.4.1.b. Tipler	152
III.2.4.1.c. Kronoloji.....	153
III.2.4.2. Üretimde Kullanılan Kaplar.....	157
III.2.4.2.a. Buluntu Yerleri	157
III.2.4.2.b. Tipler	157
III.3. Seramiklerin Teknik özellikleri	161
III.3.1. Seramiklerin Hamurları	161
III.3.2. Bezeme Teknik ve Repertuarları	166
IV. DEĞERLENDİRME	
IV.1. Hamur	179
IV.1.1. Günlük Kullanım Kaplarının Hamur Grupları	179
IV.2. Hamur- Tip İlişkisi.....	184
IV.3. Tespit Edilen Günlük Kullanım Kaplarının Grupları	184
IV.4. Açmalara Göre Tiplerin Dağılımı.....	185
V. SONUÇ	188
KISALTMALAR VE KAYNAKÇA	196
HARİTA, TABLOLAR, GRAFİKLER	224
KATALOG	
1. Tipoloji Katalogu	230
2. Seramik Katalogu.....	248

HARİTA, ÇİZİMLER, GRAFİKLER LİSTESİ

Harita 1-2	Kadıkalesi/Anaia Kazısı'nın Coğrafi Konumu.....	224
Harita 3	MS VI. yüzyılda Ege Havzasında İnce Seramik ve Amphora Dolaşımı ...	35
Harita 4	Balkanlar'ın ve Anadolu'nun Tarımsal / Kırsal Üretim Bölgeleri	38
Harita 5	MS 11.-12. Yüzyıllarda Bizans İmparatorluğunda Üretim merkezleri ve Ticaret Rotaları	39
Harita 6	Anadolu'da ve Yakın Coğrafyada Bulunan Bizans Dönemi Seramik Fırınları	216
Çizim 1	Sarnıçların Planı.....	79
Çizim 2	Sarnıç Güney Kesiti 1	80
Çizim 3	Sarnıç Güney Kesiti 2	81
Çizim 4	Ek Sarnıç Kesiti	82
Çizim 5	Kadıkalesi/Anaia kazısı plankareleri	84
Çizim 6	Seramiklerin Yoğun Olarak Buldukları Plankareler	187
Grafik 1	Çömleklerin Sayısal Yoğunluk Grafiği	226
Grafik 2	Yemek veya Sıvı Servis Kapları Yoğunluk Oranları	98
Grafik 3	Tabaklar-Çanakların Sayısal Yoğunluk Grafiği	226
Grafik 4	Dalga Bezemeli Servis ve Saklama Kapları Sayısal Yoğunluk Grafiği .	227
Grafik 5	Testilerin Sayısal Yoğunluk Grafiği	227
Grafik 6	Anaia Tip 1 Amphoraları Sayısal Yoğunluk Grafiği.....	228
Grafik 7	Anaia Tip 2 Amphoraları Sayısal Yoğunluk Grafiği.....	228
Grafik 8	Anaia Tip 3 Amphoraları Sayısal Yoğunluk Grafiği.....	229
Grafik 9	Anaia Tip 4 Amphoraları Sayısal Yoğunluk Grafiği.....	229

GİRİŞ

Tez konusunu oluşturan Bizans Dönemine ait günlük kullanım seramiklerinin tümü Kadıkalesi/Anaia Kazısı buluntusudur. Kadıkalesi/Anaia, günümüzde Aydın iline bağlı olan Kuşadası ilçesinin güneyinde, Davutlar beldesi, Karaova mevki sınırları içinde yer almaktadır (Harita 1). Kuşadası ilçe merkezinin güneyinde ve kara yolu ile 11 km mesafede, Davutlar beldesinin kuzeybatısında yer alan yerleşimin arka alanında verimli tarım arazileri bulunmaktadır(Harita 2).

Prehistorik-protohistorik bir höyüğün üzerinde yer alan kale, 19. yüzyıldan başlayarak bilim dünyasında Anaia ile ilişkilendirilmiştir. Bu tanımlama kalenin kuzeyindeki surda devşirme olarak kullanılmış bir Bizans yazıtı ile doğrulanır. Bu nedenle Kadıkalesi ile Anaia adı birlikte kullanılmaktadır¹. Kulelerle ve kalın sur duvarları ile tahkim edilmiş olan Kadıkalesi/Anaia yerleşiminde, 2001 yılından itibaren Prof. Dr. Zeynep Mercangöz başkanlığında sürdürülen kazı çalışmaları sırasında, yerleşimin MS 5.- 6 yüzyıldan başlayarak 14. yüzyıla kadar aralıklarla iskan gördüğü anlaşılmıştır.

Bu tez çalışmasının amacı, Kadıkalesi/Anaia'da sürdürülen kazı çalışmalarında ele geçen Bizans Dönemine ait günlük kullanım seramiklerinin belgelenmeleri, kronolojik ve tipolojik ayrımlarının yapılmasıdır. Günümüzde limanı koruyan bir kale konumundaki yerleşimin ilk çağlarda yarımada veya kıyıya çok yakın ada yerleşimi olduğu düşünülmektedir². Bizans öncesi Dönemlerden itibaren kıyıya takip eden ticaret rotaları Samos Boğazını kullanarak seyir etmekteydiler. Bizans Döneminde de kullanılan bu rota sayesinde, Anaia Kenti, Arap Akınları Dönemi dışında aktif bir ticari merkezi olarak yaşamını sürdürdüğü bilinir. Bu nedenle Anaia ile diğer liman kentleri arasında yapılan seramik ticaretinin izlerini tespit etmek, yerel üretim ve ithal mal gruplarını belirlemek bu çalışmanın diğer bir amacıdır.

Seramik çalışmaları, üretildikleri toplumun yapısının belirlenmesinde önemli veriler sunmaktadır. Elde edilen veriler sayesinde seramik üreten toplumların teknik düzeyleri ve beğenileri ortaya çıkartılabilmektedir. Aynı zamanda seramik üretim sistemlerinin teknik düzeyleri analiz edilerek toplumun sosyo-ekonomik yapısı yorumlanabilmektedir. Seramik geleneklerini oluşturan etkenler, çevrede bulunan hammadde kaynağı, üretim teknolojisinin düzeyi, insanların gereksinimleri ve beğenileri ile oluşmaktadır.

---

¹ Mercangöz- Doğer 2009, 83

² Akdeniz 2007, 35-36.

Seramiklerin hamur bileşimleri, üretim merkezlerinin kullandığı ve ulaşılabildiği hammadde kaynaklarına bağlı olarak değiştiği gibi, gereksinimlere göre de değişebilmektedir. Kapların biçimlendiriliş ve pişirme teknikleri de her toplumun ulaştığı teknik düzeye göre farklılaşmaktadır. Kaplarında büyük ölçüde gereksinimlere göre biçimlenmesinin yanı sıra, biçim vermede uygulanan tekniklerin ve üretim sisteminin bir seramik geleneğinin kap tiplerinin oluşumunda önemli olduğu bilinmektedir. Bununla birlikte, kap biçimleri ile yüzeylerinin işlenişi ve bezeme gibi unsurlar insanların geleneksel kültür birikimini ve beğenilerini ortaya koymaktadır³.

Bu bağlamda Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunan sırsız günlük kullanım seramikleri, kentte yaşayan insanların geleneksel kültür birikimini ve beğeni düzeyini göstermektedir. Bunun yanı sıra şu ana kadar bir fırın bulunamamakla birlikte, kazılardaki seramiklere ilişkin buluntu grupların yoğunluğu ve çeşitliliği, burada seramik üretimi yapıldığına işaret etmektedir. 2009 yılına kadar sürdürülen kazı çalışmalarında seramiklerin fırınlama aşamasında kullanılan çok sayıda üçayak bulunmuştur. Bunların yanı sıra seramiklerin fırınlanması sırasında formunu kaybetmiş mallar, kap profillerinin çarpık veya yamuk olduğu hatalı üretime işaret eden buluntu grupları seramik üretiminin yapıldığını göstermektedir.

Bu tez konusunu oluşturan Bizans Dönemine ait sırsız günlük kullanım seramikleri üzerine yapılan bilimsel çalışmaların yetersiz sayıda oluşu nedeniyle kronoloji çalışmaları yeterli düzeyde değildir. Bu sebeple, bu tez çalışmasının hedeflerinden biri de Batı Anadolu Bizans Dönemine ait sırsız günlük kullanım seramikleri kronolojisine katkı sağlamaktır.

Kadıkalesi/Anaia kazı çalışmaları sırasında sistemli bir şekilde ortaya çıkarılan buluntular, kazı alanından çalışma masalarına kadar belli aşamalardan geçirilmiştir. Öncelikle eserlerin fiziksel temizlikleri yapılmış ve ardından eserlerin buluntu yerlerine göre tasnifleri yapılmıştır. Bu aşamada form veren parçalar ve belli grupların devamı olabilecek parçalar ayrılmıştır. Kazının başladığı 2001 yılından itibaren bu sistem içinde uygulanan yöntem şu şekilde oluşmuştur: İlk olarak 2001 yılından başlayarak 2009 sezonuna kadar çalışılan plankarelerde bulunan kazı buluntusu seramiklerin tasniflenmesi yapılmıştır. Çalışma alanlarından belirli kodlarla numaralandırılmış halde gelen seramikler önce kendi kasaları içinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme ile tümlenebilecek veya farklı tipolojiler veren seramikler ayrılmıştır. Bu uygulama ile kazı sezonları süresince birçok kap tümlenmiş veya tüme yakın duruma getirilmiştir. Bu çalışmalar sonucunda değerlendirmeye alınan 185 kasa ve 60 çuval seramik buluntuları içinde özellikle form veren ağız kenarı, kaide, dip, kulp gibi parçalar tespit edilmiş ve bu seramiklerin çizimleri yapılmıştır. Daha sonra bu çizimler taranarak dijital ortama aktarılmıştır. Yapılan 2200 adet ham çizimin büyük çoğunluğu *coreldraw* programı

---

³ Ökse 2002,130.

kullanılarak çizilmiştir. Çizimlerde, Bizans Arkeolojisi çalışmalarında geçerli bir yöntem olan kesit sağda, profil ise sol tarafta gösterilmiştir. Kesitlerde özellikle kulpların kesişme noktalarının net olarak görülebilmesi için kulp ile kesit arasında boşluk bırakılmıştır.

Seramiklerin kil renklerinin bulunması için yaygın olarak kullanılan ve kabul gören “Munsell Soil Color Charts” renk katoloğundan yararlanılmıştır. Tamamlanan çizimler daha sonra *filemaker* programı kullanılarak envanterlenmiştir. Seramik resimlerini düzenlemek için *paint* programı kullanılmıştır. Daha sonra çizimi tamamlanmış seramiklerin, kullanım amaçları ve form gelişimleri göz önüne alınarak sınıflandırma çalışması yapılmıştır.

Kadıkalesi/Anaia kazısında ele geçen ve çalışmayı oluşturan seramiklerin mekân/buluntu yerleri ile olan ilişkilerini ortaya çıkarmak için buluntu seviyeleri de *filemaker* programı kullanılarak elektronik ortama aktarılmıştır. Ancak I numaralı sektör olarak adlandırılan kale içi çalışma alanlarında sürdürülen kazılar, bu alanda 20.yüzyıla kadar değişik dönemlerde yeniden yapılaşma faaliyetlerinin yapıldığı göstermiştir. Bu alanda bulunan seramiklerin MÖ 2. bin yıldan başlayarak Osmanlı Dönemine kadar evrelerden örnekler sunması bu inşa faaliyetlerinin bir sonucudur. 2010 yılı kazı sezonunda manastır kompleksi içinde sürdürülen kazı çalışmaları bunun en yakın örneğini oluşturmaktadır. Dış duvarları mevcut yapının, şu ana kadar yapı içerisinde yarım seviyesi kazılmıştır. Bu çalışmalar sırasında tonoz yıkıntısının altından Geometrik ve Orientalizan Döneme ait amorf seramikler bulunmuştur. 2002 yılı kazı çalışmaları sırasında ortaya çıkarılan ve mescit yapısı olarak isimlendirilen mekânın temel seviyesini anlamak amacıyla yapılmış olan sondaj kazısından temele yakın seviyeden *Gold washing ware* tipi MÖ 2. bin yıla ait seramik buluntuların gelmesi diğer dikkat çekici örneği oluşturmaktadır. Bu ve bunun benzeri karışık tabakalardan gelen diğer buluntu grupları, Kadıkalesi/Anaia kazısında Bizans Dönemi sırsız günlük kullanım seramiklerinin mevcut kültür tabakaları ile bağının anlaşılmasını zorlaştırmaktadır. Bunun için çalışmada mekân-buluntu ilişkisini kurmaya izin veren çok az sayıda örnek ele geçmiştir.

II numaralı sektör olarak adlandırılan sur dışındaki çalışmalar ise, kale içi açmalarına göre seramiklerin daha homojen olarak takip edilmesini sağlamıştır. Ancak kalede yaşanan tektonik hareketler ve çevresel etkenlerle bu homojen tabakaların yer yer tahrip olduğu görülmüştür. Bununla beraber N-O-P-R-S 23 plan karelerinde yapılan seviye inme çalışmaları sırasında çok sayıda fırın atığı, yarım kalmış veya hatalı seramik gruplarının bulunması önemlidir. Özellikle 12. ve 13. yüzyıllara ait İnce Sgraffito, Kazıma Sgraffito, Ege Tipi Kazıma, Boyama-Kazıma, Champlevé, teknikli tabak, çanaklar ile Zeuksippus Ailesi I-II Tip seramiklerin yanı sıra Boyalı-Sgraffito Seramikler, Yeşil ve/veya Kahverengi Boyalı Seramikler, Ege Tipi Slip Teknikli Seramik örnekleri sırlı seramik üretimin çeşitliliğini göstermesi açısından önemlidirler.

Bu seramik gruplarının çalışmanın konusunu oluşturan sırsız günlük kullanım seramikleri ile aynı kontektsten gelmesi buluntuların tarihlendirme çalışmaları sırasında yol gösterici olmuştur.

Tezin hazırlanması sürecinde Kadıkalesi/Anaia'ya yakın alanlarda, kazıları devam eden Ephesos, Ayasuluk Tepesi, Magnesia, Miletos, Panaztepe antik yerleşimleri de ziyaret edilmiştir. Kadıkalesi/Anaia kazısı ile ticari ilişkilerin izlerinin arandığı bu kazıların depolarında şartların elverdiği ölçüde incelemeler yapılmıştır.

Günümüze dek yapılan Bizans seramiği tipoloji çalışmaları içinde terminolojilerin farklılık gösterdikleri görülmektedir. Bu nedenle, bu çalışma içerisinde kap tipolojisi yapılırken, olabildiğince çok ortak özelliğin bir araya getirilmesi ve bunların öncelik sırasına göre hiyerarşik biçimde dizilmesine dikkat edilmiştir. Ana biçimlerin ayırımında en önemli ölçütler boyut ve oran, alt gruplandırmalarda da gövde biçimi, ağız biçimi ve eklentiler önemlidir. Kap tiplerinin diziliminde, yerleşimde hangi kap biçimlerine gerek duyulduğunu ve bunların hangi işlev gruplarına ait olduklarını verebilecek sonuçlar elde etme üzerine bir sistem aranmıştır⁴. Kapların boyutları ve biçimlerinin birlikte değerlendirildiği bir tipolojide, kapların işlevlerinin de analizi yapılmıştır. Tüm olarak ele geçen ve tümlenen kapların tipolojileri açık biçimler (çanak, tabak, bardak, bileşik kaplar, tavalar) ve kapalı biçimler (çömlek, testi, amphora, şişe, pithos, küp) olarak iki ana grupta incelenmiştir. Sonrasında bu kaplar kendi içlerinde genişlik, yükseklik orantıları ve ağız çapları değerlendirilerek gruplandırılmıştır. Bu genel gruplandırma altında yapılan tiplendirme çalışmaları, kaplar üzerine yapılan eklentiler de göz önüne alınarak değerlendirilmiştir.

Çalışmada tüm olarak bulunan sırsız günlük kullanım seramiklerinin hacimlerinin bulunması için *filemaker* programı kullanılmıştır. Bu sayede özellikle amphora ve pithos gibi içerisinde sıvı taşınan, depolanan kapların hacimleri ortaya çıkmıştır(Resim 1).

Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunan Bizans Dönemine ait sırsız günlük kullanım seramiklerinin bazı tipolojik tanımlama ve terminoloji çalışmaları için Tuba Ökse'nin "Arkeolojik Çalışmalarda Seramik Değerlendirme Yöntemleri" kitabı temel alınmıştır⁵.

---

⁴ Ökse 2002, 97-98.

⁵ Ökse 2002.

Centre National de la Recherche Scientifique
Centre d'Etudes Alexandrines - UMS 1812
50, rue Soliman Yousef
21131 Alexandrie - Egypte
topo@cca.com.eg

Calcul du volume des amphores

Réalisé par J.-V. Richard - service de topographie
Version 1.1 - février 1999

Amphora Adı DEU-75

Amphora ölçülen toplam yükseklik 29,2 cm (H)
Seçilen temel yükseklik 3 cm (h)

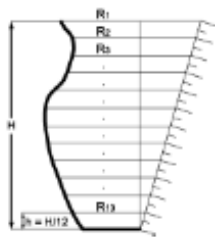
Nombre de sections élémentaires 10
Number of elementary rays to enter 11

Please enter different elementary rays:

R1	<input style="width: 40px;" type="text" value="3,1"/> cm	R11	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R21	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R31	<input style="width: 40px;" type="text"/>
R2	<input style="width: 40px;" type="text" value="2,5"/> cm	R12	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R22	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R32	<input style="width: 40px;" type="text"/>
R3	<input style="width: 40px;" type="text" value="6,3"/> cm	R13	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R23	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R33	<input style="width: 40px;" type="text"/>
R4	<input style="width: 40px;" type="text" value="8,2"/> cm	R14	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R24	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R34	<input style="width: 40px;" type="text"/>
R5	<input style="width: 40px;" type="text" value="8,3"/> cm	R15	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R25	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R35	<input style="width: 40px;" type="text"/>
R6	<input style="width: 40px;" type="text" value="7,5"/> cm	R16	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R26	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R36	<input style="width: 40px;" type="text"/>
R7	<input style="width: 40px;" type="text" value="6,4"/> cm	R17	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R27	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R37	<input style="width: 40px;" type="text"/>
R8	<input style="width: 40px;" type="text" value="5,0"/> cm	R18	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R28	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R38	<input style="width: 40px;" type="text"/>
R9	<input style="width: 40px;" type="text" value="4,0"/> cm	R19	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R29	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R39	<input style="width: 40px;" type="text"/>
R10	<input style="width: 40px;" type="text" value="2,5"/> cm	R20	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R30	<input style="width: 40px;" type="text"/>	R40	<input style="width: 40px;" type="text"/>

Résultats

Volume : 3053 cm³
3,05 litres

Resim 1 Tüm Kapların Hacimlerini Hesaplanması

(<http://www.amphoralex.org/amphores/CalculVolume/CalculVolume.php>)

Çalışmanın ilk bölümünde Kadıkalesi/Anaia'nın tarihsel süreç içindeki dönemleri anlatılmıştır. Özellikle Antik Döneme ait kaynaklardan elde edilen veriler, Kadıkalesi/Anaia kazısında ortaya çıkarılan Geç Roma-Erken Bizans Dönemine tarihlenen seramikleri değerlendirmek için önemlidir. Bunun yanı sıra 2011 kazı sezonu sırasında ortaya çıkarılan Erken Bizans Dönemine ait mimari veriler bu dönemin oldukça önemli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle kazılarda bulunan bu dönemlere ait seramikler çalışma içinde yer almaktadır ve elde edilen tarihsel veriler yerleşimin bu dönemlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamaktadır. Elde edilen veriler MS 3.- 6.

yüzyıllar arasında Kadıkalesi/Anaia'nın sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel faaliyetlerinin açığa çıkarılması açısından da önem taşımaktadır.

Birinci bölüm içerisinde “Ticaret İlişkileri Açısından Kadıkalesi/Anaia'nın Önemi” başlığı altında bir liman kentinin ticari faaliyetlerinin ortaya konması amaçlanmıştır. Bu bağlamda tarihsel verilerde Kadıkalesi/Anaia ile ilgili olan bilgiler toplanmıştır. Bu bilgiler, çalışmayı oluşturan sırsız günlük kullanım seramikleri ve sırlı seramiklerin ticari dağılımlarını gösteren veriler ile harmanlanmıştır. Kadıkalesi/Anaia'nın, Laskarisler döneminde “*emporion*” (ticaret merkezi) ve “*kommerkion*” (gümrük kapısı) olarak isimlendirilmesi⁶ çalışma açısından oldukça önemli bir bilgidir. Antik Dönemden itibaren kullanılan deniz ticareti rotaları ve bunları gösteren portalan haritaları bu alt bölüm kapsamında incelenmiştir. Bunun yanında kara ticareti rotaları da değerlendirilmiştir.

İkinci bölümde Kadıkalesi/Anaia'da 2001-2009 yılları arasında yapılan ve bu tez çalışmasının konusunu oluşturan seramiklerin ele geçtiği plankarelerin tanıtımına yer verilmiştir. Ayrıca, sırsız günlük kullanım seramiklerinin yoğun olarak buldukları alanlar ayrı bir bölüm altında değerlendirilmiştir. Bu bölümde, seramiklerin elde edildiği plankareler tanımlandığı için, ayrıca kazılan alanlardan elde edilen seramik buluntulara yer verilmemiştir.

İkinci bölüm içerisinde bir başka alt başlık olarak Bizans Dönemine ait sırsız seramik literatürü de incelenmiştir. İlk olarak günümüze dek yapılan sırsız seramik çalışmalarıyla ilişkin yayınları değerlendirildiği bu bölümde Kadıkalesi/Anaia'a yakın merkezlerden başlayarak, uzak coğrafyaya değin geniş bir perspektifte incelemeler gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma ile kara kazıları ve sualtı çalışmalarında bulunan Bizans Dönemine ait sırsız seramiklerinin yayınlanmış örneklerinin tanıtılması amaçlanmıştır.

Bu bölümün diğer alt başlığı altında Anadolu'da günümüze kadar yapılan kazılarda ortaya çıkarılmış seramik fırınları tanıtılmıştır. Bu çalışma ile Anadolu'da seramik üretimi yapılan ve yapıldığı düşünülen merkezler incelenmiş, seramik üretimi yapıldığı düşünülen Kadıkalesi/Anaia ile olan ilişkiler değerlendirilmiştir. Bu bağlamda Kadıkalesi/Anaia'daki seramik üretimine ilişkin veriler ortaya konmaya çalışılmıştır. Böylece, özellikle amphoraların ön plana çıktığı sırsız günlük kullanım seramiklerin ticari dolaşimleri ve kökenlerine ilişkin sorulara cevap aranmıştır.

Üçüncü bölüm ise Kadıkalesi/Anaia kazısında ortaya çıkarılan sırsız günlük kullanım seramiklerinin değerlendirilmesi çalışmalarına ayrılmıştır. Bu bölümde öncelikle bu çalışmanın konusunu oluşturan seramiklerin buluntu yerleri incelenmiş ve bunlar iki alt başlık altında ele alınmıştır. Sur dışı kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan seramikler ile sur içi çalışmalarında bulunan seramikler buluntu yoğunlukları göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme ile seramik buluntular, nicelik ve nitelik

⁶ Mercangöz 2007, 280-281.

bakımından gruplara ayrılarak plankareler üzerinde çizime işlenmiştir. Bu değerlendirmenin ardından bulunan sırsız günlük kullanım seramikleri işlevlerine göre tipolojik sırada ele alınmıştır. Bu sınıflandırma çalışmalarında, grupları içinde incelenen sırsız günlük kullanım seramiklerinin kronolojik gelişimleri de verilmektedir. Bu kapsamda, ilk grup olarak yemek saklama ve pişirme kaplarına yer verilmiştir. Kronoloji içinde yapılan tipoloji çalışmaları MS 3.- 6. yüzyılları kapsayan mal grupları ile başlamaktadır. Az sayıda örnekle temsil edilen bu grubun dışında diğer grubu sayısal olarak yoğun olan MS 12.-13.-14. yüzyıl başlarına ait çömleklerin form tipolojileri oluşturmaktadır.

Yapılan tipolojik sınıflandırma içinde yer alan tavalar, “Yemek Saklama ve Pişirme” grubu altında değerlendirilmiştir. Az sayıda amorf örnekle temsil edilen bu kap tipinin benzer örnekleri göz önüne alınarak tipolojileri ve tarihsel kronolojileri yapılmıştır. Bu grubun altında yemek veya sıvı servis kaplarının değerlendirildiği bölüm bulunmaktadır. Bu grup içinde ilk olarak tabakların, çanakların, dalga bezemeli servis kaplarının ve kâselerin tipolojik ve kronolojik sınıflandırılmaları yapılmıştır. Bu formların ardından testiler, bardaklar, şişeler ve birleşik kaplar bulunmaktadır.

“Kuru Yiyecek ve Sıvı Depolama Kapları” altında amphoralar, küpler ve pithoslar değerlendirilmiştir. Bu grup içinde amphoralar tipolojik olarak tanımlanmış ve gruplanmıştır ve bu gruplardan birini çalışma içerisinde Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğu önerilecek olan yerel üretimler oluşturmaktadır. Bu durum, Kadıkalesi/Anaia’da yerle üretime işaret etmesi açısından önemlidir ve bu tez çalışmasının orataya koyduğu bir yenilik olması açısından da dikkat çekicidir. Sayısal olarak önemli oranda ele geçen küpler de Kadıkalesi/Anaia’da seramik üretimi olduğunu göstermesi açısından önemlidir. Kazı çalışmaları sırasında bulunan pithosların büyük çoğunluğu, her ne kadar tabakalarında olmasa da, genel olarak bulunan diğer sırsız günlük kullanım seramiklerinin tarihsel kronolojilerine benzerlik göstermektedirler.

Değerlendirilen son sırsız günlük kullanım seramik grubu, “Diğer Kaplar” başlığı altında verilmiştir. Bu başlık altında ilk olarak kapaklar yer almaktadır. Kapaklar içinde Kadıkalesi/Anaia kazısında oldukça sık olarak bulunan amphora kapakları ilk grubu oluşturmaktadır. Bundan sonra incelenen grup içinde yer alan pişirme kaplarına ait kapaklar da Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğu bu çalışma içerisinde önerilecek olan bir diğer kap formunu temsil etmektedir. Bu grup içinde değerlendirilen son grup, üretimde kullanılan kaplar başlığı altında verilmiştir. Bu başlık altında metal veya cam üretiminde kullanılmış olduğunu düşünülen ve pota olarak tanımlanan kaplar değerlendirilmiştir.

Tez çalışmasının konusunu oluşturan seramiklerin teknik özellikleri ayrı bir başlık altında ele alınmıştır. Bu kapsamda, sırsız günlük kullanım seramiklerinin hamurları, bezeme teknik ve repertuarları değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme içinde kap tiplerine göre hamur renklerinin dağılımı verilmiştir. Bu sayede Kadıkalesi/Anaia

üretimi olduğu önerilecek olan kap formlarının ve hamur gruplarının istatistik çalışması yapılmıştır. Bunun ardında ise sırsız günlük kullanım kaplarına ait form tipolojileri kataloğu yer almaktadır. 2001-2009 kazı sezonları arasında Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunan ve çalışmayı oluşturan seramiklerin kataloğu bu bölümde verilmiştir.

Değerlendirme bölümünde, çalışma sonucunda ortaya çıkarılan sırsız günlük kullanım seramiklerinin genel özelliklerine yer verilmiştir. Bunun yanı sıra seramiklerin hamurları, açmalara göre tip-hamur ilişkileri ve açmalara göre tip gruplarının dağılımı grafikler kullanılarak anlatılmıştır.

Bu bölümün ardından gelen sonuç bölümünde ise yapılan çalışma ile ulaşılan veriler sunulmuştur. Bu değerlendirme içinde sırsız günlük kullanım seramiklerin tipolojik ve kronolojik bilgileri, ele geçtikleri plankareler içinde birlikte bulunan diğer buluntu gruplarının (sırlı seramik, cam, sikke, mimari plastik) kronolojik bilgileri ile birlikte ele alınmıştır. Seramiklerin buldukları plankarelerin tabakaları içinde değerlendirilmesi ile de ortaya çıkarılan tarihleme çalışmaları da bu bölüm içinde bulunmaktadır.

Çalışmada Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün tez yazım formatı uygulanmıştır. Dipnotların yazımında ise Chicago stili kullanılmıştır. Dilbilgisi ve yazım kuralları için Türk Dil Kurumu internet sitesinden yararlanılmıştır⁷.

---

⁷ <http://www.tdk.gov.tr>

BÖLÜM I

KADIKALESİ/ANAIA TARİHSEL COĞRAFYASI

I.1.Kadıkalesi/ Anaia'nın Tarihçesi

Kadıkalesi-Anaia, günümüzde Aydın iline bağlı olan Kuşadası ilçesinin, Davutlar Beldesi sınırları içindedir. Kuşadası ilçe merkezinin güneyinde ve karayolu ile 11 km mesafede bulunan yerleşim, Davutlar beldesinin kuzeybatısında yer almaktadır⁸.

Kuşadası'nın güneyindeki sahilde bulunan kale, prehistorik-protohistorik bir höyüğün üzerinde yer alan bir Bizans kültür varlığıdır⁹. 19. yüzyıldan başlayarak bilim dünyasında burasının Anaia ile ilişkilendirilmesi, kuzeydeki surun üzerinde bulunan bir Bizans yazıtı ile de doğrulanır. Kalenin bu sahil kentini ve limanını korumak üzere, 11.-12. yüzyıldaki bir yapılaşmanın üzerine 13. yüzyılda inşa edilmiş olduğu düşünülmektedir¹⁰. Ancak 2011 yılı kazı çalışmaları sırasında bazilikal planlı kilisenin apsisi altında ortaya çıkarılan alt yapı katı tarihlenmeyi değiştirmiştir. Alt yapının, duvar örgü tekniği ve de mevcut korunagelmış duvar resimlerinin ilk değerlendirme çalışması sonucunda buradaki yapılanmanın en geç MS 5.-6. yüzyıla ait olduğu düşünülmektedir.

Bazı araştırmacılar Anaia'nın Antik Çağ yerleşimleri içinde görülmediğini ve tarih sahnesine ilk defa Bizans döneminde çıktığını savunmaktadır¹¹. Oysa adı farklı şekillerde anılsa da ister Ania, ister Anaea olsun kentin Antik Dönem kaynaklarında sık sık yer aldığını görmekteyiz. Prof.Dr. Sevin, MÖ 5. yüzyıla ait Thoukydides'in *Historiai* adlı eserinden alıntı yaparak "Samos'a (Sisam) ait küçük bir kasaba olan Anaia'nın, Peloponnesos savaşları sırasında Samos'lu oligarşi yanlılarının sürgün yeri olduğunu" söyler; ayrıca Strabon'dan Panionion ile Marathesion arasında, önceleri Ephesoslular'a, sonraları ise Samoslular'a bağlanmış Neapolis adlı bir kasabanın, Antonius Pius (138-161) döneminde özgür konuma geldiğini aktararak bu kasabanın Anaia ile eşitlenmesi gerektiğini önerir¹². Charles Texier, Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi adlı eserinde, Anaia yerleşiminin tanımını yapar: "*Sisam (Samos) adası karşısında, deniz kenarına geldiğinde, tek başına bir tepenin eteğinden çıkan ılık bir madensuyu çeşmesine kadar, doğruca doğu yönünde yürünürse karşınıza gelen tepede Pelasg tarzında binalar olduğu görülür ki daha derin incelemeler sonucunda*

⁸ Akdeniz 2007, 35-36.

⁹ Höyükteki yerleşimin son Kalkolitik Çağda başlamasıyla ilgili olarak bkz. Akdeniz 2008, 28.

¹⁰ Mercangöz-Doğrer 2009, 83.

¹¹ Erdem 2000, 127.

¹² Sevin 2007, 97.

*buranın Lidya ya da Karia kıtasından Anea şehri olduğu zannedilir*¹³. Texier'in belirttiğine göre, Bizanslı Etienne ve Scylax bu konuda birbirlerine zıt görüş açıklar; fakat Etienne'ne göre Anaia Samos'un (Sisam) karşısında olmalıdır. Bu nedenle Anaia'yayı Lidya sınırı içinde ele almak doğru olacaktır. Hierokles ise bu şehri Asya vilâyetleri içinde anmaktadır. Bu da yine bu şehrin Lidya eyaletlerinden olduğunu destekler. Thucydides, Anea şehri ile ilgili olarak, çoğunlukla Peloponnessos savaşının birinci devresinde birkaç Samoslu sürgün tarafından işgal edildiğinden bahsetmektedir ve ona göre burası bir deniz kenarı veya hiç değilse denize çok yakın bir yerdir, çünkü Samoslular buraya çıkarak Miletoslularla iletişim kurmuşlardır. Diğer bir kayda göre Lysicles adında Atinalı bir subay, on iki kayıkla Myus'a inerek Menderes ovasına karadan yürüyerek gitmiştir. Fakat Sandilus denilen yerde, Karyalılarla, Anea şehri halkının saldırısına uğramış ve yenilmiştir. Bu ayrıntıya göre Anealılar, Menderes yakınında, Magnesia ile Priene (Güllübahçe) arasında ve bu iki şehri birbirinden ayıran dağlık kısım içinde bulunuyordu. Arazileri, Samos denizi kıyısına kadar devam ediyordu¹⁴.

Freely, Kuşadası çevresindeki arazilerin Antik Çağda Anaea adıyla bilindiğini söylemektedir ve arada kalan ovanın Samos, Priene ve Ephesos İonları arasında uzun süre paylaşamadığını, Roma Döneminde Anaea Limanı'nın Neapolis olarak anılmaya başlandığını ve MS 2.yüzyılın ortalarında Antoninus Pius'un emriyle bağımsız kent statüsü kazandığını belirtmektedir¹⁵.

Anaia'nın erken dönem tarihi hakkında Larson'un Strabon'dan aktardığı bilgilere göre, kentle aynı adı taşıyan bir Amazon Tanrıçasının Anaia'da gömüldüğünü öğrenmekteyiz¹⁶. Strabon gibi Bizanslı Etienne'de bu şehrin adını Amazon Anea'dan aldığını belirtmektedir¹⁷. Kentin adının kökeni üzerine başka görüş ise Umar tarafından öne sürülmektedir. Umar kitabında, yerleşimin adının Luvi dilinde "yamaç" anlamına gelen *Anawa* olduğunu savunmaktadır¹⁸.

Erken dönemlere ışık tutan bir diğer araştırma, Hasan Malay tarafından 1999 yılında incelenen, Kuşadası Sazdere mevkiinde bulunmuş bir yazıttır. Bu yazıtta "*...giriş'in karşısında yer alan -ki bu girişin diğer ucunda Hermes bulunmaktadır ve Hermoine ile Basilion'un yattıkları lahdin içine.....Buraya, bir başkası yenisini yaptırmadıkça, kocası Markos dışında hiç kimse gömülmeyecektir. Her kim bunlara aykırı davranacak olursa, Ephesos Artemis'i ile Anaialılar'ın Herası'na 6.000 dinar para cezası ödeyecektir*" sözleri okunmaktadır. Buradan yola çıkarak Samos adasında yer alan Hera Tapınağı'nın dinsel ve ekonomik etkisinin Anaia'da görülmesinin son

¹³ Texier 2002, 215.

¹⁴ Texier 2002, 215-216.

¹⁵ Freely 2002, 123.

¹⁶ Larson 1995, 148.

¹⁷ Texier 2002, 215-216.

¹⁸ Umar 1999, 97.

derece normal olduğunu savunan Malay, Samos ile Anaia'nın tarihinin birbirinden ayrı düşünülemediğini belirtir. Bu nedenlerle de MS 2. yüzyıl ve MS 3. yüzyıllara tariheddiği bu yazıtta adı geçen Hera kültürünün varlığından dolayı Anaia'da bir Hera Tapınağı'nın varlığına dikkat çekmektedir¹⁹.

Kentin isminin Bizans Döneminde piskoposluk merkezleri arasında geçtiğini görülür. Buna göre Khalkedon Meclisi (MS 451), Hierokles Meclisi (MS 530) ve II. Nikaea Meclisi'nde (MS 787) Ephesos'un ardından ikinci sırada bir piskoposluk merkezi iken I., VII., VIII., X. ve Kilise listelerinde 23. sırada III., X.70 ve XIII. Kilise listelerinde 21. sıradadır²⁰. 20. yüzyılın başında Söke'de oturan piskopos "Apiskopos Aneon/Anaia (Anea) Piskoposu" olarak adlandırılmaktadır²¹. Anaia 7. yüzyıldan itibaren bir liman kenti olarak Pygela'nın yerini almaya başlar ve önem kazanmış tipik bir Ortaçağ kasabası halini alır²². Bir liman olarak, Efes'e açılan bir kapı konumundadır ve piskoposluk merkezi olarak da önem taşır²³.

İlk kez H. Kiepert'in²⁴ daha sonra da A. Philippson'un²⁵ haritalarında Kuşadası'nın güney sahillerinde gösterilen Kadıkalesi ile ilgili en erken araştırmalar T. Wiegand²⁶ ve W. Müler-Wiener'e²⁷ aittir. Bu araştırmacıardan T. Wiegand-H. Schrader'in aktardığı başka bir bilgi ise, Anaia'nın aynı zamanda Maksimianus döneminde martır ilân edilen piskopos ve Yunanlı Aziz Olbianos'un da memleketi olduğudur.

Müller Wiener ise, Mykale-Thorax bölgesine komşu bir liman olan Kadıkalesi-Anaia'da, çok tahrip olmasına rağmen toprak üstündeki kalıntıların zenginliği ile dikkat çeken bir yapı olduğunu yazar. Wiener, Kara Ova'nın kıyı ucunda yaklaşık 20–24m yükseklikte, denizden yaklaşık 250m mesafede yer alan tepelik üzerinde Kadıkalesi olarak anılan bir Ortaçağ kalesinin varlığından söz eder. Bu bölgenin topografik araştırmalarında yakın zamana kadar Anaia, bugün ise Soğucak denilen mevki, Ephesos ile Panionion'un arasında yer alan kumsaldan 3-4km içeride, denizden bakılınca görülmeyen bir yer olarak tarif edilmektedir²⁸. Araştırmacı, Kadıkalesi olarak adlandırılan bu Ortaçağ kalesinin zemininde çok miktarda antik buluntular, kesme taşlar ve mimarî parçalar ile her dönemden seramik ve *in situ* halinde mevcut pek çok

¹⁹ Malay 1999, 95.

²⁰ Ramsay 1960, "ASIA" tablosu.

²¹ Mercangöz 2010, 279.

²² Günümüze kadar kale içinde ve sur duvarları dışında sürdürülen kazı çalışmalarında MS 7. yüzyıla tarihlenen seramik örnekleri çıkmamıştır. Ancak ilerleyen yıllarda liman çevresinde veya kale dışında yapılacak kazı çalışmaları sonucu ortaya çıkacak veriler değişkendir.

²³ Erdem 2000, 130.

²⁴ Kiepert 1891.

²⁵ Philippson 1910–1913.

²⁶ Wiegand-Schrader 1904, 490–491.

²⁷ Müler-Wiener 1961, 65–69.

²⁸ Müler-Wiener 1961, 65.

malzemenin olduğunu belirtmektedir. Ayrıca bugünkü şehrin ilk olarak Orta Bizans'ta sürekli korsan tehdidi yüzünden içlere taşındığını ve bu taşınmanın İmparator II. Aleksios tarafından 1284 yılında Bizans filosunun silâhsızlandırılmasının emredildiği tarihe kadar sürdüğünü belirtmektedir. Eski yerleşimin ise yakın zamana kadar liman olarak kullanıldığının Anaia hakkındaki tarihsel verilerden anlaşıldığı da araştırmacı tarafından aktarılmaktadır

Yerleşimin tarihsel sürecine ışık tutan bir diğer önemli değerlendirme ise, kaynak verilerini titizlikle yorumlayan tarihçi C. Foss'un çalışması olmuştur²⁹. Foss kitabında, Phygale'nin Ephesos'un yerine geçen tek liman olmadığını belirtmektedir. Gerçekte Phygale'nin birkaç mil güneyinde bulunan Anaia'dan daha az önemli gibi gözüktüğünü söylemektedir. Araştırmacı aynı zamanda, Anaia'nın ayrıca Phygale'den farklı olarak tüm Bizans Dönemi boyunca bir piskoposluk merkezi olduğuna da değinir ve “*ayrıca burası Laskarisler döneminde bir emperion ve kommerkion -yani gümrük merkezi- görevini de sürdürmektedir*” diye ekler. Ayrıca Foss, Anaia'da Bizans Döneminde bu sahili korumak adına moloz taş ve tuğla almaşığında yapılmış bir kale bulunduğunu da belirtir. Helenistik, Roma ve Bizans Dönemi kalıntılarını barındıran, günümüzde Kadikalesi olarak anılan bu kalenin stiline bakıldığında, inşa tarihi 12. yüzyıl sonu ve 13. yüzyıl başına yani I. Manuel Komnenos'un hükümdarlığı zamanına tarihlendirilebileceği öneren Foss, kalenin olasılıkla bu dönemde artan donanma ihtiyacından dolayı sahilin savunulması amacıyla yapıldığını, daha sonraki dönemlerde şehrin daha gerilere taşınmasından sonra, modern dönemde buraya Anya denildiğini belirtir³⁰.

Bir diğer araştırmacı olan Speros Vryonise göre de, 11. ve 13. yüzyıllarda Ephesos ve kıyı kesimlerin tahkim edilmesi çalışmaları sırasında Anaia Kenti'de tahkim edilmiştir. İmparatorluğun imar faaliyetlerinin sürdürüldüğü bu dönemde yapılan bu tahkimat çalışmaları, Türklerin kıyı bölgelerine dek ulaşan saldırılarını göstermesi açısından önemlidir³¹.

Yapılan tahkimat çalışmalarının amacını değerlendiren Erdem ise, 1200–1204 yılları arasındaki 4. Haçlı seferi sırasında Ege adalarının Latinlerin eline geçmesinden sonra, Anaia'daki Bizans hâkimiyetine karşı yapılan saldırılar olabileceğini söylemektedir. Çünkü Girit dâhil Ege'deki bazı adaların Lâtinlerin eline geçmesinin ardından Ege Denizi güzergâhını izleyerek Akdeniz ve Mısır ülkeleri arasındaki ticaretin gelişmesi, Anaia'yı stratejik açıdan önemli bir konuma getirmiş ve buradaki Latin etkilerini de arttırmıştır³².

²⁹ Foss 1979, 124–125, 129.

³⁰ Foss 1979, 124.

³¹ Vryonis 1971, 220.

³² Erdem 2000, 130.

Bir piskoposluk merkezi olarak tarıma ve ticarete uygun alanlarıyla dikkat çeken Anaia, 13. yüzyıl başlarında artık farklı bir statüdedir: Laskarisler zamanında kent “*emporion*” ve “*kommerkion*” yani ticaret merkezi ve gümrük kapısı olarak geçmektedir. Buna göre Anaia, toprakları Batı Anadolu ile sınırlı Bizans Devleti’nin yani Laskarisler’in ticaret ve gümrük kapılarından biri olmuştur. Diğer bir deyişle burada, devlet adına gümrük vergisi alan bir “Kommerkiarios” ikamet etmektedir. Bu bağlamda Anaia’nın limanı ticari anlamda ön plandadır. Üstelik bu limana girişte adalardaki Bizans manastırlarının ruhbanları da vergi ödemek zorunda olmalıydılar ki, 1213/1214 tarihli bir prostagma ile Patmos Ioannes Theologos Manastırı rahiplerine Ege’de sahili bulunan kentlerle birlikte, Anaia limanında da vergi muafiyeti tanınmıştır³³.

Anaia’nın adının *kommerkion* olarak geçtiği bir diğer yayın ise Bratianu adlı araştırmacıya aittir. Bratianu, 1294 de korsanlık faaliyetleri sonucunda sunulan bir tazminat listesinde yine Anaia’nın *kommerkion* olarak adının geçtiğini belirtmektedir³⁴.

Anaia, 1261’de Nymphaion antlaşmasıyla Bizans’ın Cenevizli tüccarlara tanıdığı imtiyazlı kentler arasında bulunuyordu. Bu antlaşmanın sağladığı olanaklar sayesinde, İtalyan noter kayıtlarından buradaki Ceneviz ve hatta Pisa’lı gibi başka İtalyan tüccarların yerli ve adalı Yunanlılarla bir arada iş yaptıkları bilinmektedir. Bu kozmopolit yapıya II. Andronikos’un (1282-1328) bir kısmını Ephesos’a bir kısmını da Anaia’ya yerleştirdiği Giritli mültecileri de dahil olmuştur. Sonraki dönemlerde ise Anaia kenti belki de ticari rolünün olumsuz bir sonucu olsa gerek, 13. yüzyılın sonlarına doğru Venediklilere karşı Yunan, Ceneviz ve Türklerden oluşan korsanların sığınma yeri olmuştur. Özellikle Venedikli tüccarların paralarına zahmetsizce el konulduğu korsanlığın başlama gerekçesi ise Bizans’ın bu sulara yeterince sahip çıkamaması olarak gösterilmektedir. Ama asıl şaşırtıcı yan korsanların Ege Denizi’ni yeniden Bizans egemenliği altına almaya yönelik politika güden imparator adına hareket etmeleridir. Tüm bunların yanında korsanlar için Anaia Limanı giderek kolay ve ucuz köle pazarı olduğu bilinmektedir³⁵.

Cenevizliler, bu bölgede vergiden muaf biçimde ticaret yapmaktaydılar. Özellikle Anaia’da (Kadıkalesi) köle, tahıl ve şarap ticareti yapılmaktaydı. Balat’tan daha içeride olan Nysa’da (Sultanhisar) bir köle satış yeri olduğu, ya da en ucuz kölelerin burada satıldığı bilinmektedir. Bununla birlikte 1303 yılında Kadıkalesi Anaia’dan Yunanlı köle kadınların Türkler tarafından Theologos ve Nysa’ya satıldığı saptanmıştır³⁶.

³³ Mercangöz 2007, 280-281.

³⁴ Bratianu 1929, 133.

³⁵ Mercangöz 2007, 280-281.

³⁶ Flett 1999, 38.

Menteşe Beyliği'nin Ege'de akınlar sırasında Karia limanlarını kullandığını Pachymeres açıkça belirtir. Anaia da Laskaris döneminde olduğu gibi 1278'de Türk korsanların yerleştiği ve Beylikler döneminde de gemicilerin, korsanların ve gemi yapımından sorumlu ustaların toplandığı bir yerdir³⁷.

Prof.Dr. İncalcık, Batı Anadolu Türklerin eline geçmeden evvel Bizans idaresinde olan Anaia'nın da ormanlık alanlara yakınlığından dolayı tercih edilmiş olabileceğini belirtir. Bu şekildeki limanlarda olduğu gibi; gemicilerin, korsanların ve gemi ustalarının Anaia'da barınmış olabileceği düşünülmektedir. 1284 yılından sonra ise Bizans'ın tasarruf için donanmayı kaldırması, burada çalışan usta ve gemici Rumların zamanla Türk deniz güçlerine katılmalarına sebep olduğunu belirtmektedir³⁸.

II. Andronikos, 1293'de imparatorluğun savunulması için Aleksios Philanthropenos'u Küçük Asya'nın İonia sahili haricindeki tüm orduyu kumanda etmesi için atamıştır. 1294 ve 1295 yıllarında Menderes Vadisindeki Türklere karşı parlak zaferler kazanan Aleksios Philanthropenos pek çok Türk esir ele geçirmiş ve hatta bazılarını kendi ordusuna katmıştır. Bu arada Aleksios Philanthropenos'un ordusunun önemli bir kısmını da paralı Giritli askerler oluşturmaktadır. Adaların Venedikliler tarafından işgalinden sonra bu Giritli askerler eşleri ve çocuklarıyla birlikte Bizans'a gelmişlerdir. II. Andronikos onları Anaia ve Efes'e yerleştirmiş ve *pronoiai* üzerindeki bir vergiden %10 luk maaş bağlamıştır³⁹.

Gittikçe artan Türk akınlarına karşı Bizans İmparatorluğu bu kez Katalanları ücretli askerî birlik olarak kiralamıştır. Sicilya Kralı Friedrich'in hizmetinde, Anjouların ülkeyi geri almak için verdikleri savaşta onlara karşı savaşan ve savaşı Friedrich'in kazanmasından sonra işsiz kalan Katalan kuvvetlerinin lideri Roger de Flor, Venedik ve Cenevizlilerin Bizans'ın zor durumda olduğu şeklindeki haberlerini işittikten sonra Bizans İmparatoru'na yardım teklifinde bulunmuş, İmparator bu teklifi seve seve kabul ettikten sonra da 6.000-6.500 kişilik kuvvetiyle 1303 yılı sonlarında İstanbul'a gelmişti. Hemen 1304 Nisanı 'nda birlikleriyle harekete geçen Roger de Flor, Kyzicus (Kapıdağ Yarımadası)'dan Karesi Türklerini çıkarttıktan sonra Khiliara (Kırkağaç) tarafından Saruhan topraklarına girerek Saruhan kuvvetleriyle çarpışmış, ardından Germiyanoğulları'ndan Yakub Bey'in Bizans'tan aldığı Angir (Kiliseköy)'i zapt etmiş, ondan sonra da Alaşehir'i kuşatmakta olan Yakub Bey'in üzerine giderek on iki bin kişilik Germiyan kuvvetini yenilgiye uğratarak kuşatmayı kaldırtmıştır. Alaşehir'de on beş gün kaldıktan sonra Tire, Ayasuluk ve Anya (Anaia)'ya da uğrayan Katalanlar, Anya içlerindeki dağlık bölgelere kadar ilerleyerek, muhtemelen Sasa Bey komutasındaki Türk kuvvetlerini de yenilgiye uğratmışlardır. Ancak ele geçirdikleri yerlerde ahaliye yaptıkları zulüm ve onlardan aldıkları ağır vergilerden dolayı Türklere

³⁷ İncalcık 2002, 73-74.

³⁸ İncalcık 2005, 20-21.

³⁹ Bartusis 1992, 24.

karşı harekâtlarına nokta koydukları Ağustos 1304'ten sonra İmparator tarafından Gelibolu'ya çağırılmışlardır⁴⁰.

Katalanların 1304'te çekilmelerinden sonra Anaia kenti tamamıyla Türklerin eline geçmiştir. Ancak Kadıkalesi'ndeki Bizans yaşamı sikkelere göre 14. yüzyılın ortalarına kadar sürmüş görünmektedir⁴¹.

Bölgede tarihsel süreç içinde yaşanan olaylardan biri de depremlerdir(Resim 2). Bu süreç içinde kayıt altına alınabilmiş depremlere baktığımızda oldukça yıkıcı şiddette meydana geldiklerini görebilmekteyiz. İnsan yaşamını doğrudan etkileyen depremler Kadıkalesi/Anaia Kenti'nde sürdürülen kazılarda ortaya çıkarılan yapılar üzerindeki müdahaleleri ve yeniden yapılaşmaları anlamamız açısından önemli veriler sunmaktadır.

TARİHSEL DEPREMLER														
milad	Yıl	Ay	Gün	Saat	Dakika	Vakit	Enlem	Boylam	Yer	Açıklama	şehir	şiddet	Kaynak	kaynaklar
M.S	262								Batı Anadolu	Tsunami		0	9 C3	6
M.S	438						350.000	250.000	Girit ve Ege	I=IX(1)		81	8 B3	1,2
M.S	448	11	6				350.000	250.000	Girit	06.09.448(1)		81	9 B2	9,1
M.S	468								İzmir,Aydın,İstanköy			35	8 C1	2
M.S	1040	2					380.000	270.000	İzmir	02.02.1039(9)		35	7 B1	2,8,9
M.S	1056						380.000	270.000	İzmir ve Geniş yöresi			35	8 C1	2
M.S	1304						370.000	280.000	Rodos,Girit,Kıbrıs	08.08.1303(3)		81	10 B1	1,2,3
M.S	1389						380.000	260.000	İzmir ve Sakız adası	20.03.1388(8)		35	9 B2	8,1
Bilgiler www.deprem.gov.tr . Adresinden alınmıştır.														

Resim 2

Özellikle MS 3. yüzyıldan itibaren meydana gelmiş olan depremlere bakıldığında genel olarak 8 ve 9 şiddetinde oldukları görülür. Bu kadar yüksek şiddetli depremler her dönemde oldukça yıkıcı olmuştur. Kaldı ki o dönem yapılaşma mimarisi açısından bu şiddetli depremler bir felaketle sonuçlanmış olmalıdır. Kaynaklara girmiş 1304 depremi bu bağlamda ayrı bir önem taşır. Olasılıkla bu deprem çalışmada değerlendirilen sırsız günlük kullanım seramiklerinin yoğun olarak bulunduğu sarnıç yapısının yıkılmasına neden olmuş olmalıdır.

⁴⁰ Ayönü 2009, 47-48.

⁴¹ Mercangöz 2007, 282.

I.2. Kadıkalesi/ Anaia Kenti 2001-2009 Yılları Araştırma ve Kazı Çalışmaları

Kadıkalesi/Anaia kazıları 2001 yılında “Kuşadası-Kadıkalesi Kazı ve Restorasyon Projesi” başlıklı bir protokol ile Aydın Müzesine bağlı bir kurtarma kazısı olarak başlamıştır. Bu kurtarma kazısının amacı, kalenin üzerinde ve etrafında bulunan yoğun bitki örtüsünün temizlenmesi ve sur duvarlarının ortaya çıkarılarak restorasyon projesine hazır hale getirilmesidir⁴².

2001 Sezonu Kazı Çalışmaları

Bu amaçla, 2001 yılındaki çalışmalara, kaleyi içte ve dışta saran yoğun bitki örtüsünün temizlenmesi ile başlanmıştır. Müller Wiener’in yapmış olduğu plan, kalenin mevcut yapısını ortaya çıkarmakta oldukça yararlı olmuştur. Bu plana bağlı kalarak çalışma alanları iki sektör halinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme sonrasında II. Sektör olarak adlandırılan 3-4 numaralı burçlar arası sur önünde ve I. Sektör olarak anılan kalenin doğu girişindeki alanda çalışılmıştır. II. Sektör olarak adlandırılan 3-4 nolu burçlar arasında başlatılan kazı çalışmaları sırasında yoğun sur duvarı molozlarıyla karşılaşmıştır. I. Sektörde ise kalenin giriş kısmında bulunan yoğun bitki örtüsü kaldırılmış bu çalışma sonrasında Müller Wiener’in plânında yer almayan, olasılıkla sonradan inşa edilen bir giriş holü açığa çıkarılmıştır. Burada yapılan çalışmalar sonunda 1 ve 16 numaralı burçlarla korunan kapının önüne sonraki kullanım evrelerinde bir duvar inşa edildiği saptanmıştır. Bir tür giriş holüne dönüştürülen bu mekânın kapısı ana kapının ters yönündedir. Ayrıca buradan biri kale kapısına, diğeri ise 1 numaralı burca çıkışı sağlayan iki adet merdiven tespit edilmiştir. Bu merdivenlerin yapımında kalenin içinden veya çevresinden taşınan Bizans Dönemine ait mimari levhaların tahrip edilerek kullanıldıkları görülmüştür.

2002 Sezonu Kazı Çalışmaları

2002 yılı çalışma sezonunda yine I ve II numaralı sektörlerde bir önceki yıldan bırakılan kesimden itibaren çalışmaya devam edilmiştir(Resim 3). II. numaralı Sektörde sürdürülen kazı çalışmaları sonrasında sur duvarlarının kalenin üst toprak zeminine kadar koruna geldiği görülmüştür. Kazı çalışmaları sırasında ele geçen seramik buluntuları, Miken döneminden Osmanlı dönemine değin geniş bir yelpazede çeşitlilik göstermiştir. II numaralı sektörde 2002 yılında doğu kapısının önündeki çalışmalar kalenin iç kesimine doğru devam etmiştir(Resim 4). Giriş kapısının yarısına kadar akıntı ve moloz tabasının kaldırılması sonrasında, girişin sağında ve solunda kuru duvarlardan yapılmış birimlerin varlıkları tespit edilmiştir.

⁴² Mercangöz 2005, 205.

Resim 3
2002 yılı I numaralı Sektör Çalışmaları

Resim 4
I numaralı Sektör 2002 yılı Çalışmaları

2003 Sezonu Kazı Çalışmaları

2003 yılında I. Sektörde bir önceki yıl kısmen açığa çıkan ve şu anda mescit olarak adlandırılan bölümde çalışılmıştır. Kalenin eğimine bağlı olarak yükselen bir sokak dokusunun etrafına ve kale girişinin ekseninde yerleştirilmiş kuru duvarlı birimler

ortaya çıkarılmıştır. Bu birimlerin duvarlarının yapımında Bizans Dönemine ait mimari plastik parçaların devşirme malzeme olarak kullanıldıkları görülmüştür. Bu alandaki çalışmalarda bulunan seramikler oldukça karışık yapıda olup, MÖ 2. bine ait *Gold washing ware* tipi seramiklerinin yanı sıra MÖ 4.- 5. yüzyıllara ait seramik parçaları ile Bizans Dönemine tarihlenen sırlı ve sırsız seramikler karışık halde bulunmuşlardır.

Aynı alanda yer alan a17 açmasında +17.54-17.44m seviyelerinde Bizans öncesi herhangi bir buluntuya rastlanılmamıştır. Ele geçen sırlı seramikler Bizans seramik literatürü çerçevesinde değerlendirildiğinde çoğunluğu 12. yüzyılın ikinci yarısı ve 13. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Bu seramikler ile birlikte gelen sırsız günlük kullanım seramiklerine ait amorf parçaların tarihlendirme problemlerine ışık tutacak kadar tabakalaşma içinde olmadıkları görülmüştür⁴³.

2003 yılında II. sektör çalışma alanında, 4 ve 5 numaralı burçlar arası sur önü kesiminin seviye indirme çalışmaları ile 4 numaralı burç içerisinde temizlik çalışmaları yapılmıştır. İlk yıl 1 numaralı burç eteğinde görülen su basmanı daha sonraki yıllarda açılan 5 numaralı burç eteğinde de tespit edilmiş, ancak 5 numaralı burcun su basmanının iki basamaklı olarak yapıldığı gözlemlenmiştir. Yine 2003-2004 yılları arasında yapılan kazı çalışmaları ile 4 numaralı burcun dışında da kademeli olmayan ve dışa doğru hafif bir düzlük ile genişleyen bir döşemenin yer aldığı görülmüştür⁴⁴. Bu alanda yapılan çalışmalarda ele geçen seramikler ile kale içinde sürdürülen çalışmalarda ele geçen seramikler farklılıklar göstermiştir. Sur dışında yapılan çalışmalarda MS 12.yüzyıl ortasından 13.yüzyıl ortalarına kadar tarihlenen sırlı ve sırsız seramik parçaları bulunmuştur. Sırlı seramik buluntular arasında özellikle *Zeuksippus* tipi seramiklerin üretim hataları gösteren parçalar içermesi önemlidir⁴⁵.

2003 yılında yapılan bir diğer çalışma ise, Kadıkalesi/Anaia kalesinin üzerine oturduğu höyüğün dağılım alanını tespit etmek için yapılmıştır. Doç. Dr. Engin Akdeniz tarafından 3 ve 4 nolu burçlar arasında zemin seviyesinde kalan alanlarda yapılan kazı ve sondaj çalışmaları, yerleşimin Erken Tunç Çağı Döneminden itibaren başladığını göstermesi açısından oldukça önemlidir.

2004 Sezonu Kazı Çalışmaları

2004 yılında I numaralı sektörde şimdilik mescit olarak isimlendirilen yapının etrafında yapılan kazı çalışmaları sonrasında, kalenin girişinde başlayan güneydoğu-kuzeybatı eksenli sokağın üçe ayrıldığı görülmüştür. Sokağın doğu tarafı mescit girişi seviyesinde daralarak devam etmektedir. Kuzeyinde yine kuru duvarlardan oluşturulmuş mekânlar bulunmaktadır. Kayrak dere taşları ve düzensiz taşların

⁴³ Doğer 2008, 50.

⁴⁴ Mercangöz 2005, 208.

⁴⁵ Bu konuda tamamlanan doktora tezi için bkz. İnanan 2010.

sıkıştırılması ile oluşturulmuş bu sokak dokusunun altında, zemin dolgusu olarak kullanılmış olan yoğun miktarda Bizans Dönemine ait sırsız seramik parçaları bulunmuştur. Birbirinden farklı kap tipinde örnekler içeren bu parçalardan hiçbirisi tüm veya tümlenebilir değildir.

Özellikle d16(1) plankaresinin 15.11 m seviyesinde bulunan küllü alan ile 116 plankaresinde 13.69-13.19 m seviyesinde ve a 14 plankaresinin 17.95-16.55 m seviyelerinde yer alan kül çukurundan ele geçen tabakasız sırlı seramiklerin büyük çoğunluğu, geç 12.-13. yüzyıl yerel *Zeuksippus Tipi* seramiklere ait hatalı üretim kaplarına ait seramik örnekleri bulunmuştur⁴⁶. II numaralı sektörde ise sur önü çalışmalarına devam edilmiştir. Bu çalışma alanından da sırlı ve sırsız Bizans Dönemine ait amorf seramikler bulunmuştur.

2005 Sezonu Kazı Çalışmaları

2005 yılı yapılan kazı çalışmaları sonucunda, höyüğün eğimi ve daha önceki yapılara ait kalıntıların varlığı nedeniyle özellikle kuzey ve doğu surlarının daha yuvarlak ve kimi yerde iç kesime ya da dış kesime daha taşkın yapılmış olduğu görülmektedir. Surun güneybatı köşesinde, 3 ve 4 numaralı burçlar arasındaki açmalarda önceki yıllarda Bizans duvarlarının doğrudan höyüğün üzerine oturduğu görülmüştür. 2005 yılında 4 numaralı burcun önünde yapılan sondajda ise Bizans kalesinin mevcut surundan önceki savunma duvarlarına ait basteon ortaya çıkarılmıştır. Söz konusu bu kalıntılar kalenin içinde doğu kapısı bitişiğindeki muhtemelen erken bir burca ait olabilecek temeller ile çağdaş görünmektedirler. Basteon yapısının ortaya çıkarma çalışmaları sırasında mevcut yapıların temel seviyelerinin altında iki birimli küçük boyutlu bir sarnıç bulunmuştur. Bu sarnıç yapısının kesit dışında kalan alanının kazılması sonucunda yoğun olarak Bizans Dönemine ait amphora ve günlük kullanım seramiklerine ait parçalar tümlenebilir halde envanterlenmiştir. Bu yıl arazinin topografik ölçümleri yapılarak kazı alanı plan karelere ayrılmıştır.

2001-2005 yılları kazı dönemlerinde 3, 4, 5 ve 6 numaralı burçlar arasında sur önünde çalışılmıştır. Ayrıca bu yıllardan itibaren bu burçlar arasındaki surun iç kesiminde de belli açmalarda çalışılmıştır. 2001 yılında 4 ve 3 numaralı burçlar arasında kalan sur önü temizliği sırasında aynı seviyede yoğun miktarda taş tabakasının olması, surun ani bir nedenle tek bir aşamada yıkıldığını düşündürmektedir. Aynı durumun 2003-2005 yılları arasında kazılan 4 ve 5 numaralı burçlar arasındaki sur önü çalışmaları sırasında da tespit edilmiş olması bu düşüncüyü destekler niteliktedir. Bu çalışma sonucunda özellikle 2005-2007 yılları arasında 5 ve 6 numaralı burçlar arası surun iç kesiminde I. Dünya Savaşı ve 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı sırasında kazılan

---

⁴⁶ Doğer 2008, 50.

siperlere rastlanmıştır. Zira Kadıkalesi, Samos Boğazına hâkim konumu nedeniyle, yapıldığı ilk dönemlerde olduğu gibi 20. yüzyılda da askeri önemini korumaktaydı⁴⁷.

2005 yılı ve sonraki kazı sezonlarında yapılan çalışmalarda kalenin doğu girişine yönelen, doğu-batı doğrultusunda paralel uzanan duvarlara sahip bazı yapılar açığa çıkmaya başlamıştır. Söz konusu yapılar taş ve tuğla almaşığının bir arada kullanıldığı, kısmen profilli duvarları olan yapılardır. Bu duvarların ortaya çıkması ile bu sektörde yoğunlaşan kazı çalışmaları sonucunda 2006 yılından bu yana bir kilise kompleksine ait olduğu düşünülen mekânlar kazılmaya başlanmıştır. Ortaya çıkarılan kilise-manastır kompleksinin, MS 11. yüzyılda imparator IX. Konstantinos Monamakhos'un (1042-1055) banisi olduğu bir yapı grubu olabileceği düşünülmektedir⁴⁸.

2005 yılında kısmen ortaya çıkan küçük bir apsisden yola çıkılarak 2006 da bu alanda devam eden kazı çalışmaları ile burada bir küçük ek mezar şapeli bulunduğu anlaşılmıştır. Ek mezar şapelinin kuzeybatısına doğru yapılan çalışmalarda yassı bir paye ile yapılmış küçük bir kemere ait parçanın olduğu bir duvar tespit edilmiştir. 2007 kazı sezonundan itibaren bu alanda kuzeybatıya doğru yapılan çalışmalar ile bu ek mezar şapelinin kuzeyinde yer alan diğer mekânın bir ek mezar yapısı olduğu, arkasoliumlara yapılan mezarların tespiti ile netlik kazanmıştır. Yine 2007 yılı ve sonraki dönem çalışmaları ile kuzey ve batıya yöneldikçe ek mezar şapeline bitişik naos, iç narteks ve dış narteks birimleri ile dış narteksin batı duvarının güney köşesine bitişik bir sarnıç yapısı ortaya çıkarılmıştır.

2006 Sezonu Kazı Çalışmaları

2006 yılı kazı döneminde bir önceki sezonda çalışılan alanların kazılarına devam edilmiştir. Sur önü açmalarından 6 ile 7 numaralı burçlar arasında kalan P 23, R 23, S 23 plan karelerinde çalışılmıştır. Bu alanlarda sürdürülen kazı çalışmaları sonrasında kulelerin papuç kısımları ortaya çıkarılmış ve kalenin dışındaki yürüme düzlemi saptanmıştır.

2007 Sezonu Kazı Çalışmaları

2007 yılı çalışmaları sur içinde birikmiş ve sura baskı yapan moloz dolgunun kaldırılması amacı ile R-23, S-23, T-23 ve R-24, S-24, T-24 açmalarında çalışmalara +21.78m seviyesinde başlanılmıştır. Bu çalışmaların sonrasında kuzey-güney yönünde eğimli arazi üzerine yerleştirilmiş halde 1. Dünya Savaşı'na ait olduğu düşünülen siperler ortaya çıkarılmıştır. Bu siperler kale içinde, deniz yönüne simetrik olarak yerleştirilmiştir. Siperler, yaklaşık eş boyutlarda bir dolu bir boş alanlar şeklindedir.

⁴⁷ Mercangöz 2007, 450.

⁴⁸ Mercangöz-Doğer 2009, 85.

Dolu alanların sınırlarının kayrak taşlarla çevrildiği, içlerinin ise, kale içindeki yıkıntılardan alınan taş, toprak ve moloz ile doldurulduğu anlaşılmaktadır. Güney köşedeki siperlerin önünde, +20.18m seviyesinde, kısmen korunmuş bir taş döşemeli zemin ortaya çıkartılmıştır. Zeminin altında bir adet pithos bulunmuştur. Siperlerin gerisinde, beden duvarı önünde, çamur harçla inşa edilmiş dar-uzun dikdörtgen mekân kalıntılarının siperler ile çağdaş olduğu, askerlerin kullanımına ayrıldığı düşünülmektedir. Söz konusu mekânların içlerindeki dolgu temizliği sırasında her seviyeden bol miktarda sırlı-sırsız seramik parçalar, cam parçalar ve metal parçalar ele geçmiştir. Siperlerin önünde, doğu yönde, kuzey-güney doğrultusunda uzanan taş döşeli bir rampa bulunduğu dair izler tespit edilmiştir.

Kalenin kuzey köşesine denk gelen siperlerin önünde (U-24, V-24), +20.91m seviyesinde kısmen korunmuş halde taş döşeme zemin ortaya çıkartılmıştır. Zeminin altında ağız kesimi tahrip olmuş bir pithos bulunmuş ve yerinde korumaya alınmıştır. Beden duvarına bitişik, çamur harçla inşa edilmiş dar-uzun dikdörtgen mekân kalıntılarında kuzeye açılan birimin kapı eşiği, Bizans Dönemi devşirme malzemesinden oluşmaktadır. Alandaki temizlik çalışmaları +20.91m seviyesindeki zeminin saptanmasından sonra bırakılmıştır.

Daha sonra P-23 plankaresi içinde kalan 5 nolu burç içinin dolgu temizlik çalışmalarına geçilmiştir (+18.62m). Bu çalışmanın amacı, burç içinde birikmiş dolgunun, sur duvarına baskısını engellemektir. +18.62m seviyesinden +17.24 m seviyesine kadar çok miktarda çeşitli türlere ait evcil hayvan kemikleri, karışık halde sırlı-sırsız seramik parçalar, cam parçalar ve metal parçalar ele geçmiştir. Söz konusu seviyeler arasındaki tüm bu karışık malzeme, geç dönemde, burcun *bothros* olarak kullanıldığını düşündürmektedir.

S-31 Açması

Kale içindeki mekân organizasyonuna yönelik araştırmaların yapıldığı açmada çalışmalara +16.87m seviyesinden başlanmıştır. Dolgu temizliği sırasında beş adet mekân ortaya çıkartılmıştır. Tüm mekânların çamur harçla inşa edilmiş duvar işçiliğine sahip olduğu görülmektedir. Mekânların içlerinde, eğimli topografyaya bağlı olarak +16.82m seviyesinden başlayarak farklı seviyelerde 5 adet pithos tespit edilmiş ve bunlar yerinde korunmuştur. Pithoslardan birinin kapağı tuğla, diğerleri kayrak taş malzemedir. Pithoslardan bazılarının üzerinde sonradan inşa edilmiş çamur harçlı duvarlar yer almaktadır. Muhtemelen bu duvarlar inşa edilirken pithosların işlevini yitirdiği düşünülmektedir.

Y-31 Açması

Kale içi mekân organizasyonuna yönelik araştırmaların devam edildiği Y-31 açmasında çalışmalara +19.54m seviyesinden başlanmıştır. Açmanın kuzeybatı köşesinde devşirme malzeme ile yapılmış bir merdiven ile karşılaşılmıştır. Merdivenin bir çekirdek etrafında kıvrılarak zemine doğru indiği ve 2006 yılı kazı sezonunda ortaya çıkartılan manastır kompleksine ait bir birime açıldığı anlaşılmaktadır. Merdiven sahanlığının altı, kemerli küçük bir dehliz şeklinde düzenlenmiştir. Mekânın duvarlarında bağlayıcı olarak kireç harç kullanılmıştır. Çalışmanın ilerleyen aşamalarında, mekân içindeki yoğun moloz dolgu içinde üst örtüye ilişkin deprem izleri ve duvar kaymaları tespit edilmiştir. Üst örtü tamamen göçmüş olmasına rağmen, dörtgen planlı mekânın köşe kesimlerinde, üst örtüye geçişi sağlayan pandantif izleri kısmen görölmektedir. Mekâna, biri güneyden (+17.60m), diğerı doğudan olmak üzere söveli ve lentolu iki kapı ile geçiş sağlandığı anlaşılmaktadır. Mekân iç duvarlarının, üst seviyelerden başlayarak sekko ile kaplı olduğu tespit edilmiştir. Buradaki moloz dolgu temizliği çalışmaları, duvar yüzeyindeki sekkoların korunmasına yönelik olarak durdurulmuştur

Y-32 Açması

Kilisenin doğu kesimini ortaya çıkarmak amacıyla Y-32 açmasında çalışmalara +18.66m seviyesinden başlanmıştır. Her seviyede kesintisiz devam eden bol harçlı, taşlı, tuğlalı moloz dolgu, tıpkı kompleksin diğer birimlerinde olduğu gibi, yapının üst örtüsünün ve duvarlarının ani bir deprem sonucu yıkılmış olduğunu düşündürmektedir. +18.51m seviyesinde kuzey-güney doğrultusunda uzanan bir duvar ile karşılaşılmıştır. Mekânın ortasında, ani yıkım nedeniyle günümüze kısmen eğik durumda ulaşan bir sütun gövdesi yer almaktadır (+18.62m). Bu sütuna ait olduğu saptanan bir başlık, çökme sırasında doğuya doğru savrulmuş olarak ele geçmiştir.

Y-30 Açması

Y-30 açmasında çalışmalara +20.44m seviyesinden başlanmıştır. Yüzeydeki tarım toprağının temizliğinin ardından, yalnızca üst örtüsü çökmüş, kare planlı, dört birimli bir mekân ile karşılaşılmıştır. Üst örtü, tuğla kemerler ile ortada iyon-impot başlığın taşıdığı bir sütun üzerinde oturmaktadır. Temizlik çalışmaları sırasında, mekânın içinin pembe renkli Horasan harcı ile sıvalı olduğu tespit edilmiştir. Kubbeye geçiş birimleri olan pandantiflerin hemen tamamına yakınının korunduğu, yapının üst örtüsü ve geçiş elemanlarının bir bölümü dışında, son derece sağlam olarak ortaya çıkmaya başladığı görölmüştür. Yapı, doğuda Bizans Kilisesinin batı duvarına yaslanmış haldedir. Kilise içinde, bir çekirdek etrafında dolaşarak yükselen merdiven de kubbeli mekânın üstüne ulaşmaktadır. Muhtemelen bu kubbeli mekân da manastır

olarak düşünölen komplekse sonradan bitiştirilmiş olmakla birlikte, en azından kilisenin batı birimleri ile organik olarak bağı gibi görünmektedir. Kalan izlerden, kubbeli mekânın doğusundaki içi sıvalı dikdörtgen birimin üzerinin tonoz ile örtölü olduğu anlaşılmaktadır. Bu mekândaki pembe renkli sıva iki kattır. Her iki mekânın da kaliteli sıva işçiliğı bu mekânların su ile ilişkili işlevi olduğunu düşündürmektedir.

2006 yılı kazı sezonunda mezarlık alanı olduğu tespit edilen 6-7 numaralı burçlar arasında kalan sur önü dolgusundaki surun dışına sarkan, P-23, R-23 ve S-23 plan karelerinde (15.75m seviyesinden +15.10m seviyesine kadar), kimi üst üste gömölü halde toplam 23 adet mezar ortaya çıkartılmıştır. Gömülerin bir kısmının doğrudan toprağı yatırıldığı, büyük bölümünün ise tıpkı kilise çevresinde ortaya çıkartılanlar gibi üzerlerinin kiremit ile örtölü olduğu tespit edilmiştir. İskeletlerin bir kısmının, sur önüne sonradan inşa edildiğı düşünölen ve işlevi henüz anlaşılamayan kireç harçlı duvarların inşası sırasında tahrip olduğu belirlenmiştir. Mezarların genelinin batı-doğı doğrultusunda uzandıkları, bazılarının zeminlerinin sıkıştırılmış toprak, bazılarının da harç yatak üzerine yatırıldığı gözlemlenmiştir. Mezarlar sunu içermemektedirler. Gömülerin bilimsel tespitleri yapılarak, incelenmek üzere kaldırılmış ve koruma altına alınmıştır. Temizlik sırasında dolgu toprak içinde yer yer farklı dönemlere ait karışık halde sırlı-sırsız seramik parçaları, cam parçalar ve metal parçalar bulunmuştur.

2008 Sezonu Kazı Çalışmaları

Y-31.2 Açması

Kilisenin batı sınırlarının belirlenmesi ve kiliseye bitişik mekân organizasyonunun dağılımını anlamak amacıyla yapılan çalışmalarda +18.36 m seviyesinde kemerli duvarların çok daha sağlam harçlı masif bir ayağı dayandığı saptanmıştır.

Kilisenin naosunun sınırlarının belirlenmesi amacıyla Y-32.2 açmasına geçilmiştir. Batı-doğı yönünde eğimli arazi üzerinde yer alan açmada çalışmalara +19.11m seviyesinden başlanmıştır. +18.41 m seviyesinde kuzey-güney doğrultusunda uzanan 0.75 m kalınlığında, 1 m uzunluğunda bir duvar bulunmuştur. Duvar, son derece düzgün işçiliktedir. Taş ve tuğla malzeme kireç harç ile bağlanmıştır. Bu duvar, 2006 yılı kazı sezonunda ortaya çıkartılan naos önündeki duvar ile aynı ekseninde yer almaktadır. +18.38m seviyesinde 3.50 m uzunluğunda, 0.75m genişliğinde bir duvar daha ortaya çıkartılmıştır. Ortaya çıkartılan bu duvar, naosun batı sınırının kuzey ucu olmalıdır. Kireç harç ile bağlanmış düzgün taş ve tuğla işçiliktedir. Kalan izler, +18.41m seviyesinde ortaya çıkartılan duvarın, naosun batı duvarı olarak düşünölen duvara sonradan eklendiğini göstermektedir ve iki duvarın bitişme çizgisi arasında kısmen korunmuş boyalı sıva tabakası bu düşüncemizi doğrulamaktadır. Naosa giriş

duvarının +18.35m seviyesinde doğuya doğru dirsek yaparak devam ettiği görülmüştür. Duvar tam köşe noktasında, bir destek payesi ile takviye edilmiştir. Destek payesinin önünde, 1.33 m genişliğinde bir kapı açıklığı ortaya çıkartılmıştır. Çalışmalar, +17.26 m seviyesinde sonlandırılmıştır.

Y-30.2 Açması

Bu alanda yapılan çalışmalar sonucunda +18.50 m seviyesinde ortaya çıkan düzgün işçilikli duvarın +18.40 m seviyesinde dirsek yaparak sarnıç olduğu düşünülen mekânın altına doğru devam ettiği görülmüştür. +18.38m seviyesinde açmada temizlik çalışmalarına son verilmiştir.

U-32 Açması

Daha önceki kazı sezonlarında ortaya çıkartılmış ve tüm belgelenmeleri yapılmış olan doğu-batı yönünde uzanan çamur harçlı kuru duvar (+16.84 m) kaldırılmıştır. Bu kuru duvarın kaldırılmasının amacı, alt seviyedeki Bizans Dönemi şapelinin apsis duvarını ve söz konusu kuru duvar altında kalan Bizans Dönemi mezarlarını ortaya çıkartmaktır. Çamur harçlı kuru duvarın temizliğinin ardından seviyeler halinde yapılan dolgu kaldırma çalışmalarında, şapel içi alanda +17.11 m seviyesinden + 16.08 m seviyesine kadar bölgesel olarak yoğun miktarda sırlı-sırsız seramik parçalar ele geçirilmiştir. Küp ve pithos parçalarından oluşan dolgu alandan gelen bu malzemeler, bu alanın bir bothros olduğunu göstermektedir.

Şapel içinde yapılan dolgu temizliği sırasında +16.08 m seviyesinden +14.65 m seviyesine kadar toplam beş adet mezar ile karşılaşıldı. Bunlardan dördünde çalışma yapıldı. Birinin baş ve gövde kesimi kesit içinde kaldığı için bir sonraki kazı sezonunda açılması kararlaştırıldı. Mezarlar güney yan apsis önünde, doğu-batı yönünde uzanmaktadır. Apsis önündekilerin iki tanesinin etrafı tuğla ve taş malzeme ile sınırlandırılmış, üstleri kireç taşı ile örtülmüştür. Diğer ikisi kilisedeki yaygın gömü şeklindedir. Toprağa yatırılmış ve üzerleri kiremitle kapatılmıştır.

Apsis dışında yapılan temizlik çalışmaları sırasında 2005-2006 kazı sezonlarında bir bölümü ortaya çıkartılmış, bir kısmı söz konusu kuru duvar altında kaldığı için toplanamamış beş ayrı bireye ait iskelet parçaları öncekilerin belgeleri esas alınarak kaldırılmıştır. Bireylerden biri tama yakın, diğerleri yarım haldedir. Yanlarında herhangi bir mezar hediyesine rastlanılmamıştır. Gömüler kaldırıldıktan sonra açmada çalışmalara +15.85 seviyesinde son verilmiştir.

Y-32.1 Açması

Açmada çalışmalara +17.31m seviyesinde başlanmıştır. Bu alan, *paraklesion* olarak düşünülen mekânın batı bölümünü içermektedir. Alanda çalışılmasının amacı, mekân içindeki yoğun taşlı, harçlı, tuğlalı moloz dolguyu kaldırarak, dolgu molozun, mekân duvarlarına baskısını engellemektir.

Z-31.1 Açması

Kilisenin kuzeybatısında, batı doğu yönünde eğimli bir arazi üzerinde yer alan açmada çalışmalara +19.38 m seviyesinde başlanmıştır. Yüzey toprağının kaldırılmasının ardından +19.27 m seviyesinde, kireç harçla tutturulmuş, taş ve tuğla ile inşa edilmiş bir duvar parçası ile karşılaşmıştır. Bu duvarın kalınlığı, kilisenin batı duvarı kalınlığı ile aynıdır (0.80 m). Ayrıca, +19.16 m seviyesinde, bu duvar ile bağlantısı olmayan yine kireç harç ile inşa edilmiş doğu-batı yönünde uzanan bir başka duvar belirlenmiştir. +19.15 m seviyesinde üzeri kayrak taş kapaklı bir adet pithos bulunmuştur.

2009 Sezonu Kazı Çalışmaları

Sur Dışı Açmaları (Güney Yamaç, 3-4'Nolu Burçlar arası) L-24 Step I Açması, L-24 Step II Açması, K- 24 Step III Açması, L-25 Step I, L-25 Step II, K-25 Step III, M-25

Bu alanda çalışmanın amacı, önceki sezonlarda yapılan sondaj kazılarında tespit edilen ve karışık halde ele geçen Prehistorik Çağ malzemenin konumuna ve kendi konseptine yönelik bilgilere ulaşmaktır. Önceki yıllarda yapılan çalışmalarda ortaya çıkarılan kale dışı Bizans mekânlarının hemen önünde başlayan çalışmalar 'Step Trench' tekniğinde sürdürülmüştür(Resim 5).

Resim 5

Step Trench Çalışmaları

L-24 Step I Açması

2008 kazı sezonunda çalışmalara başlanan 10x5 metre ölçülerindeki açmada sadece basamağın 1. kısmı oluşturulmuş ve bu alandaki çalışmalara +7.09m seviyesinde başlanmıştır. Az miktarda sırlı-sırsız halde karışık seramik malzeme, cam parçalar ve metal parçalar ele geçmiştir, +7.09 m seviyesinde pişmiş toprak bir adet mühür bulunmuştur (?). +6.96m seviyesinde bu alanda çalışmalara son verilmiştir. +7.06m seviyesinde kuzeydoğu köşede yaklaşık 1.40x1.25m boyutlarında kuzey kesimde 1x0.25 m ile 075x060 m genişliğinde yer yer izlenebilen kireç harç ve toprak karışımı sıkıştırılmış zemin ile karşılaşmış ve temizlik çalışmaları yapıldıktan sonra açmadaki çalışmalara son verilmiştir.

L-24 Step II Açması

Çalışmalara +7.20 m seviyesinde başlanılmıştır. +6.66m seviyesinde kuzeydoğu-güneybatı uzantılı, taş-tuğla ve kireç harçlı duvar işçiliğine sahip 0.90m kalınlığında bir duvar ortaya çıkarılmıştır. Uzunluğu 2.94 m olan bu duvarın sahip olduğu inşa tekniği ile Bizans Dönemine ait olduğu anlaşılmaktadır.

K- 24 Step III Açması

Çalışmalara +6.67m seviyesinde başlanılmıştır. Bu çalışmalarda, kalenin güney yamacında Bizans Dönemi yerleşiminin devam ettiği, höyüğün bu alana yayılmadığı

tespit edilmiştir. Alanda ortaya çıkan gerek mekân inşa teknikleri, gerekse küçük eserler kale içi buluntular ile çağdaştırılır.

L-25 Step I Açması

4.50x4.50 m boyutlarındaki açmada çalışmalara, +10.39 m seviyesinde başlanılmıştır. Çalışmalar sırasında tüm seviyelerde Bizans Dönemine ait sırlı-sırsız seramik parçaları, Geometrik, Arkaik, Klasik, Hellenistik ve Roma Dönemi seramik parçaları karışık olarak bulunmuşlardır.

L-25 Step II Açması

4.50x4.50 m boyutlarındaki açmada çalışmalara +8.78 m seviyesinde başlanılmıştır. Bu açmada da tüm seviyelerde Bizans Dönemine ait sırlı-sırsız seramik parçalar, Erken Tunç, Geç Tunç Çağına, Geometrik, Arkaik, Klasik, Hellenistik, Roma, Dönemlerine ait seramik parçaları karışık olarak bulunmuştur.

K-25 Step III Açması

4.50x4.50 m boyutlarındaki açmada çalışmalara +7.17 m seviyesinde başlanmıştır. Sürdürülen çalışmalar sırasında tüm seviyelerde çok az miktarda Bizans Dönemine ait sırlı sırsız seramik parçaları ve daha erken dönemlere ait seramik parçaları karışık olarak bulunmuştur.

M-25 Açması

2005 yılı kazı sezonunda çalışılan açmanın batısında 1.87 m, güneyinde 4.30 m, doğusunda 2.40 m boyutlarındaki toprak alanda, step-trench seviyesine indirilmek amacıyla çalışmalara +10.44 m seviyesinde başlamıştır. Tüm seviyelerde Bizans Dönemine ait sırlı sırsız seramik parçaları, MÖ 5.ve 4. yüzyıllara ait siyah firnisli seramik parçaları, Erken Tunç Çağı'na ait seramik parçaları karışık olarak ele geçirilmiştir. Ayrıca seramik buluntuları içersinde iki adet Osmanlı Dönemi lüle parçası, Hellenistik Döneme ait amphora dibi ve yine Hellenistik Döneme ait iki adet amphora kulbu bulunmuştur. M-25 açmasında 2005 yılında açılan kuzey-güney uzantılı duvarın devam ettiği gözlenmiş, ancak duvarın yer yer kesintiye uğradığı görülmüştür. Duvar büyüklü küçük taşların düzensizce yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Duvar taşlarının üst buluntu seviyeleri +10.33,+9.96,+9.61 m arasında değişmektedir.

Z-31.1, AA-30, AA-31.1 Açmaları

Bu alandaki çalışmaların amacı, önceki kazı sezonlarında bir kısmı ortaya çıkartılan kilisenin batı kesimindeki sınırlarının belirlenmesi ve kiliseye daha sonraki dönemlerde eklendiği düşünülen mekânların dağılımını anlamaktır. Bu amaçla AA-31.1

ve Z-31.1 plankareleri sınırlarında kalan 5x10 m boyutlarındaki alanda, kilise dışı batı kesim dolgu temizlik çalışmalarına +19.08m seviyesinde başlanılmıştır.

Yüzeydeki toprak kaldırıldıktan sonra kilisenin batı duvarının kuzey uzantısı ile karşılaşmıştır ve naosun eksenindeki duvarların diğer kesimlere göre kısmen daha çok tahrip olduğu görülmüştür. Seviye inildikçe bu tahribatın nedeninin orijinalde yuvarlak kemerle sonlanan 2.02 m genişliğinde bir giriş kapısı olduğu saptanmıştır. Muhtemelen yapının bilinmeyen bir dönemde geçirdiği deprem sırasında statik açısından daha zayıf bir birim olan kapı kemeri, üzengi hattına değin yıkılmıştır. Nitekim kazı ve temizlik çalışmalarında kesintisiz olarak kaldırılan yoğun harçlı, taşlı, tuğlalı moloz dolgu bu düşüncemizi doğrulamaktadır.

Resim 6

Giriş mekânından dış nartekse bakış

Mekâna, batı duvara açılmış 2.13 m genişliğinde kemerli bir kapı ile giriş sağlanmaktadır. Bu kapı, kiliseye girişi sağlayan ana kapının eksenindedir. Ancak, kemerin üst kesimi, üzengi hattı hizasına değin yıkılmıştır(Resim 6). Anlaşıldığı üzere kilise işlevini yitirdikten sonra kemerli kapının önü kuru duvar ile kapatılmıştır.

Dörtgen giriş mekânının duvar kalınlığı 0.90 m dir. Kuzey ve güney duvarları üzerinde biri 0.90 m, diğeri 0.70 m derinliğinde iki adet niş bulunmaktadır. Nişlerin üzeri, içbükey şekilde sonlanmaktadır. Orijinalde, dörtgen planlı bu giriş mekânının içinin sıvalı ve boyalı olduğu anlaşılmaktadır. Nişler içindeki sıvalar halen sağlam durumdadır.

+18.69 m seviyesinde, doğu-batı ekseninde kilisenin batı duvarına bitişik, 3.32 x4.94 m boyutlarında bir mekân daha ortaya çıkartılmıştır. Kilise ile organik bir bağı

bulunmayan bu mekânın işlevi henüz belirlenemediği için 2 no.lu mekân olarak adlandırılmıştır. Mekânın 0.50 m genişliğindeki duvarları çamur harç ile tutturulmuş, taş ve tuğla ile örülmüştür(Resim 7). Taşların ön yüzleri kaba yontu tıraşlıdır. Tuğlaların boyutları 33-35 cm arasında değişmektedir. Bu mekânın, dokusu ve işçiliğiyle, kilisenin batı cephe duvarına sonradan eklendiği anlaşılmaktadır. İki duvar arasındaki bitişme çizgisi de net olarak izlenebilmektedir.

2 no.lu mekânda tüm ya da tüme yakın sırlı ve sırsız kaplar bulunmuştur. Bu mekânın batı duvarına bitişik; üstü dört tuğlayla düzleştirilmiş üç köşeli bir platform şeklinde ocak? ve iki havuz bulunmuştur. Ocak yapısının kuzeyinde ve kuzeydoğusunda +17.47 m seviyesinde yoğun kireçli harç tabakası tespit edilmiştir. Bu tabakada bulunan iki tane sırsız çömlek içinden tavuk yumurtasına ait kabuk parçaları bulunmuştur

Yapılan çalışmalarda, Kilisenin batı cephesinin, en az iki evreli olduğu tespit edilmiştir. Muhtemelen, bilinmeyen bir dönemde meydana gelen deprem sırasında cephe duvarının yalnızca güneyindeki 7.36 m lik bölümü yıkılmadan sağlam kalmış, diğer kesimleri yeniden inşa edilmiş olmalıdır. Yapılan gözlemlerde, sağlam kalan cephe duvarının da içte, onarım gördüğü anlaşılmaktadır. Dörtgen planlı nişli giriş kısmı (?) da bu ekleme ve onarım sırasında inşa edilmiş olmalıdır.

Öte yandan, kalan izlere göre batı cephe duvarında, muhtemelen orijinalde belli aralıklarla yerleştirilmiş kademeli ayaklar bulunuyordu. Bu ayaklar arasında, cephe hareketlenmesini sağlayan sığ nişler yer alıyordu. Tuğlalar ile yapılmış cephe süslerinden “güneş kursu” motifi kalıntıları hala izlenebilmektedir. Duvarın yıkılan kesimlerinin yenilenmesi sırasında cephe hareketliliğini sağlayan kademeli ayaklar orijinaline benzetilmeye çalışılmışsa da duvar işçiliğindeki belirgin farklılıklar ve bitişme çizgileri, yıkım evresini net bir şekilde tanımlamamıza olanak sağlamaktadır.

Resim 7

Kilisenin kuzeybatısında sürdürülen çalışmalardan diğeri 1 ve 2 no.lu mekânların batısında yapılmıştır. AA-30. 2 no.lu mekâna yaklaşık paralel uzanan duvarın batısında birçok mekân ortaya çıkmıştır. Açmanın güney yarısındaki iki mekân yaklaşık karedir. Güneydoğudaki mekânın kuzey duvarı kuzey-güney doğrultusunda üst seviyesinde bir duvar ile bölünür. Güney duvar dibinde +17.67 m seviyesinde sikke ile Keşan seramik parçaları ele geçmiştir. Güneybatıdaki mekân içinde +17.73 m seviyesinde 47x48 cm dik yerleştirilmiş iki tuğla açığa çıkarılmıştır. Duvar kalınlıkları 48-62 cm arasındadır. Güney duvarın batısında parçalanmış bulduğumuz pithosun dışında bu açmada +18.55-17.85 m seviyesi arasında özellikle açmanın güneybatı köşesinde yoğunluk gösterir. Güneydoğudaki mekânı bölen duvar, kuzeyde doğu-batı doğrultusunda devam etmektedir. Açmanın batısında, yaklaşık güneybatı-kuzeydoğu yönünde 7.50 m uzunluğunda uzanan duvarın örgüsü ile aynıdır.

Z-30 Açması

Kilise kompleksinin batıya doğru dağılımını görmek ve kilisenin batı duvarı önüne birikmiş dolguyu kaldırarak baskıyı azaltmak amacıyla Z-30 plankaresine geçilmiştir. Y-30 sınırının kuzeyinde yoğun harçlı ve tuğla örgü dokulu bir yıkıntı tespit edilmiştir. Sarnıcın batısında bulunan Y-30 ve belgelenen sonraki kullanım evrelerine ait duvarları bu yıkıntının devamını görmek amacıyla kaldırılmıştır. Duvarlarla çevrelenerek mekânsal bir görünüm sergileyen plankarenin batısında döşeme ve normal tuğlalarla yüzeysel ve özensiz oluşturulmuş bir zemin bulunmuştur. +19.15m seviyesinde önceki kazı sezonlarında ortaya çıkartılan sarnıç ile bağlantılı olduğu düşünülen bir sarnıca ait kuzey-güney doğrultulu bir duvar ortaya çıkartılmıştır. Duvarın iç yüzü, son derece sağlam ve kaliteli pembe renkli horasan harcı ile sıvalıdır. Orijinalde üzerinin tonoz ile örtülü olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışmalar sırasında bir pithosa ait parçalar ele geçti. Kırık olan ağız kenarı ve gövde parçasına oyun tahtası kazınmıştır.

İç Narteks

Z-32, AA-32 Açmaları

Bu alandaki çalışmaların amacı, 2008 kazı sezonunda bir kısmı ortaya çıkartılan ve iç narteks (?) olarak isimlendirilen birimin sınırlarının belirlenmesidir. Bu amaçla AA-32 ve Z-32 plankareleri sınırlarında kalan 10x10 boyutlarındaki alanda, kilise içi batı kesim dolgu temizlik çalışmalarına +19.20 m seviyesinde başlanılmıştır. Yüzeydeki toprak kaldırıldıktan sonra iç narteksin batıdaki, 10.80x7.84 m boyutlarındaki dörtgen planlı birimi ortaya çıkarılmıştır(Resim 8).

Resim 8

Açmada, yoğun harçlı, taşlı, tuğlalı moloz dolgu içinden ele geçirilen çok az sayıda sırlı-sırsız seramik malzemenin, duvar harcı içinde dolgu malzemesi şeklinde değerlendirilmiş kullanım dışı parçalar olduğu düşünülmektedir. Mekânın kuzey duvarına, iki yanı kademeli nişler ile taçlandırılmış bir giriş kapısı açılmıştır. Bu kapı, kiliseye güney yönden girişi sağlayan nişlerle taçlandırılmış diğer kapının eksenindedir ve simetrik tasarlanmışlardır. Kapıdan, naosu “U” şeklinde dolanan koridorun kuzey bölümüne geçilmektedir. Bu koridor naosun çevresine muhtemelen batıdaki dış narteks mekânının eklendiği sırada bir bütün olarak tasarlanmış olmalıdır. Zira duvar tekniği kesintisiz olarak bütünlük göstermektedir. Koridorun genişliği dış nartekse açılan batı kesimde 2.50 m, doğuda 3.00 m dir. Aynı plankare içinde kalan, fakat kilisenin kuzey duvarı boyunca devam eden seviye düzeltme çalışmalarında, kiliseye bitişik bir mekânın batı ve kuzey duvarı belirmiştir. Bu alanda çalışmalar, +17.12m seviyesinde sonlandırılmıştır.

Sarnıçlar

Y-30 Açması

2007 kazı sezonunda, kilisenin güneybatı köşesine daha sonraki evrede eklenmiş, Y-30 plankaresi sınırları içinde kalan dört kubbeli sarnıç (Büyük Sarnıç) içinin temizliğine başlanmıştır.

Resim 9

2007 kazı sezonundan da bilindiği üzere bu yapı sonraki bir kullanım evresinde seramik atıklarıyla doldurulmuş, bir bothros/çöplük olarak kullanılmıştır(Resim 9). Kadıkalesi/Anaia kazısında sırsız seramiklerin en yoğun ve homojen olarak toplandığı sarnıç yapısının 4.20 m'lik alanı, 1.20x3.63 m'lik iki bölüme ayrılarak kazı çalışmalarına başlandı. 1.alandaki kazı çalışmaları +17.93 m seviyesinde başlanıp +17,01 m seviyesinde horasan harçlı zemine ulaşılması ile sonuçlandırıldı. Seviye inme çalışmaları sırasında, yoğun olarak Anaia yerel üretimi olan ve *Tip1, Tip2 ve de Tip 3* gruplarında yer alan amphoralara ait tümlenebilir parçalar ve de tüm olarak ele geçen 4 adet, tip 1 amphorası bulunmuştur. 12.-13. yüzyıla ait Ege Tipi'ne ait tümlenebilir seramikler, sıçratma teknikli seramikler (splash-ware), ince sgraffito tekniğinde yapılmış amorf gövde ve ağız parçaları ile az sayıda İslami döneme ait amorf seramik parçaları ve pişirim kaplarına ait parçalar, az sayıda pencere camı, şişelere ait parçalar, cam bilezik parçaları, +17.43m seviyesinde metal küpe ucu (?), çiviler genel buluntu grubunu oluşturmaktadır.

1. alanın zeminine ulaşılmasından sonra bırakılan 2. kısmın kesiti belgelenmiştir. Kesit çalışmaları sonrasında yoğun olarak karşımıza çıkan midye kabuklarının oluşturduğu katman ile tüketim artığı olarak tespit edilen hayvan kemikleri ve düzensiz atılan seramikler bu alanın bothros olarak kullanıldığını göstermektedir. Kesit çizimi sonrasında bırakılan 2. alanda seviye inme çalışmalarına devam edilmiştir. 1. alanda ele geçirilen buluntuların benzer grupları bu alandaki kazı çalışmaları sırasında da ele

geçmiştir. Bu alandaki çalışmalar +16.86 m seviyesinde ulaşılan horasan harçlı zemin ile sonlandırılmıştır. +16.89 m seviyesinde iki çukur Bizans sikkesi ve tüm olarak ele geçen üç Anaia üretimi Tip1 amphorası ile yoğun olarak sırsız günlük kullanım seramiklerine ait amorf parçalar, Bizans Dönemine ait tümlenebilir sırlı tabak parçaları, yoğun olarak metal cüruf parçaları, bir mimari plastik parça ve cam parçaları envanterlenmiştir. Bu alandaki çalışmaların sonrasında sarnıç yapısının sonraki bir kullanım evresinde tamir edildiği ve doğu yönündeki duvarın altından açılan bir delik yoluyla ek bir sarnıç yapısına bağlandığı anlaşılmıştır.

Kazı sezonun ikinci çalışma alanı ek sarnıç yapısı (Küçük Sarnıç) olarak isimlendirilen Y-30 plankaresi içinde yer alan mekânda gerçekleştirilmiştir. Bu alanda 2007 yılındaki çalışmaların devamı olarak +18.46m seviyesinde başlanılan kazı çalışmaları zeminin bulunduğu +16.11m seviyesinde kadar devam ettirilmiştir. Yine bu alanda diğer sarnıçta uygulanan metot izlenmiş ve alan 1.40x2.65 m boyutlarında iki kısma ayrılmış ve çalışmalara kuzey bölümde başlanmıştır. Bu çalışmalar sırasında ilk etapta yoğun çatı kiremitlerine ardında amorf halde sırlı ve sırsız seramiklerin olduğu bir tabaka ile karşılaşmıştır. Devam eden çalışmalarda iki adet mimari plastik parça, çok sayıda amorf amphora kulpu ve gövde parçaları, Tip 2 amphorasına ait dört tüm örnek, amphora Tip 1 e ait üç tüm amphora bulunmuştur. Bunlarla birlikte bir işlenmiş kemik obje, bol miktarda tüketim artığı hayvan kemiği, yoğun olarak metal cürufunun tabakalaşma içinde yer aldığı saptanmıştır. +17.40 m seviyesinde bir adet anonim follis (11.yüzyıl-12.yüzyıl) cam bilezik ve şişe parçaları, cıva kabına ait ağız ve gövde parçaları, sırlı ince-sgraffito, sıçratma, boyama teknikli seramikler ile beyaz hamurlu seramik parçaları ve az sayıda İslami döneme ait sırlı seramikler envanterlenmiştir.

Bu alandaki çalışmaların sonunda sarnıç yapısı ile bağlantıyı sağlayan kanal ortaya çıkarılmış ve ek yapının zemin seviyesinin sarnıç yapısından daha altta olduğu saptanmıştır. Çalışma sonrasında güney kesit çizimi yapılmış ve bu alanda seviye inme çalışmalarına geçilmiştir. Yine +18.46 m seviyesinde başlanılan çalışmalar +16.11m seviyesinde horasan harçlı zemine ulaşılması ile sonuçlandırılmıştır(Resim 10). Bu çalışmalar sırasında yine çok sayıda amphora ve günlük kullanım seramiklerine ait amorf ve tümlenebilir parçalar ile metal cüruf parçaları, cam parçaları, bir bronz obje, cam parçaları ile +16.15m seviyesinde bir Bizans dönemine ait bronz sikke ele geçirilmiştir. Bu yapının da sarnıç yapısında olduğu gibi bothros olarak kullanıldığı saptanmış, temizlik çalışmalarından sonra alan koruma ve sağlamlaştırma çalışmalarına hazır duruma getirilmiştir.

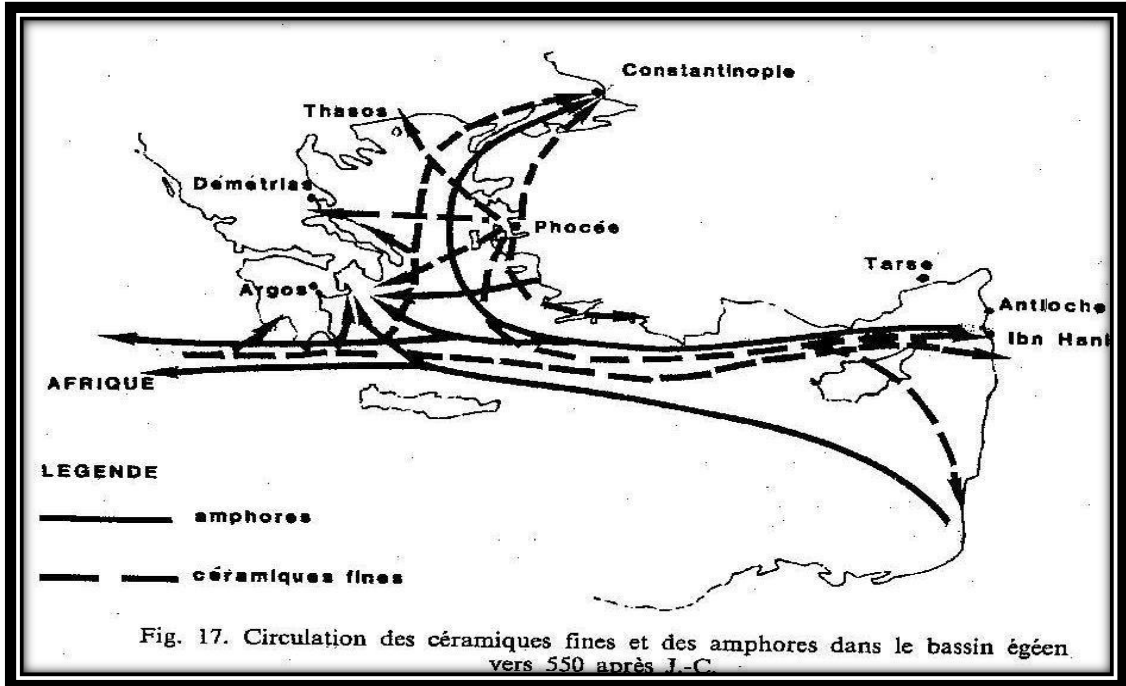
Resim 10

Büyük sarnıcın güney yarısındaki horasan kaplı zemin

I.3. Ticaret İlişkileri Açısından Kadıkalesi/Anaia'nın Önemi

Kadıkalesi/Anaia özellikle liman ticareti açısından önemli bir konumda olmalıydı. Bu önemi, coğrafi olarak Samos adasının tam karşısında sahildeki konumundan kaynaklanıyor olmalıdır. Günümüzde milli park sınırları içinde yer alan Mykale (Dilek) Yarımadası'nın hemen yanında olması ve arka alanında geniş tarım arazilerinin bulunması da burasının konumunun önemini arttıran unsurlar arasındadır.

Antik Dönemden itibaren deniz ticareti rotaları⁴⁹ üzerinde bulunan Kadıkalesi/Anaia, liman ticareti açısından Geç Ortaçağ'da da önemli bir konumdadır (Harita 3). MS 5. ve 6. yüzyıldan⁵⁰ itibaren, Bizans hâkimiyetinin tamamen sona erdiği MS 14. yüzyıla kadar aralıklarla beraber Anaia limanı önemini kaybetmemiştir. Ele geçen seramik malların yoğunluğu, çeşitliliği, kalitesi ve özellikle arka alanındaki tarımsal ürünlerin bolluğu göz önüne alındığında bu önem ortaya çıkmaktadır.

Harita 3 MS VI. yüzyılda Ege Havzasında İnce Seramik ve Amphora Dolaşımı(Abadie 1989, 159)

⁴⁹ Abadie 1989, 159.

⁵⁰ Bu değerlendirme Kadıkalesi/Anaia kazısında ele geçen seramik ve diğer buluntular göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Günümüzde Nazilli Tatil Sitesi'nin bulunduğu alanda şu ana kadar bir kazı çalışması yapılmamıştır. 2007 ve 2008 yıllarında sitenin hemen önündeki kumsalda kış dönemindeki gelgit hareketleri sonrasında kumun altında kesitler ortaya çıkmıştır. Bu killi kesitlerde yoğun olarak Geç Roma Dönemine tarihlenen kırmızı astarlı amorf seramikler ve amorf amphora dipleri bulunmuştur. Kumsalın oldukça geniş bir alanına yayılan, muhtemelen sel akıntılarının taşıdığı killi alandaki buluntular, Kadıkalesi/Anaia Kazısında bulunmuş Geç Roma dönemine ait seramikler ile benzerdirler.

Bizans seramik tarihine ait arkeolojik buluntular, Erken Hıristiyanlık döneminden (MS 4. yüzyıl) MS 7. yüzyıla kadar Kuzey Afrika, Mısır, İtalya ve İmparatorluğun diğer önemli bölgelerindeki Roma seramik geleneğini sürdürdüğünü göstermektedir. Ancak bu yüzyılların yoğun üretimleri olan Kırmızı Astarlı Baskı Bezekli Kapların bezeme repertuarına, öncekilerden farklı olarak, Hıristiyan sembolizminde önemli olan dini temalı figürler ve kompozisyonlar eklenmiştir⁵¹. Kadıkalesi/Anaia kazısında üzerlerinde haç damgalı seramik örnek buluntuları tabakasız olarak farklı plankarelerde bulunmuşlardır.

2001 yılından 2009 yılına kadar sürdürülen kazı çalışmalarında 3.ve 6. yüzyıllara ait mimari veriler bulunamamıştır. Ancak 2011 yılı kazı çalışmaları sırasında bazilika planlı kilisenin apsisinin altında, topografyaya bağlı olarak yapılmış alt galeri (kripta?) bulunmuştur. Alt zemin seviyesinde kesme taş ve devşirme parçaların üzerine almalı tekniği ile örgülü yapı, duvar tekniğine ve sağlam kalabilen sekko tekniği ile yapılmış resimlerin yardımıyla Erken Bizans Dönemine tarihlendirilmiştir. Ayrıca 2001 yılından bugüne değin süren kazı çalışmaları sırasında bulunan Kırmızı Astarlı Geç Roma Dönemi seramiklerinin varlığı önemlidir. Bunlar Kadıkalesi/Anaia'da Geç Roma Döneminin kanıtları olarak karşımıza çıkar. Hayes'in sınıflandırmasını göz önüne alındığında⁵², ilk grup, 4. yüzyıldan itibaren görülmeye başlanan Geç Roma C seramikleri 5. ve 7. yüzyıllar arasında Doğu Akdeniz'de yaygın olarak görülmektedir. Hamurları kireç ve az miktarda mika katkılıdır. Kahverengi-kırmızı, pembe-kırmızı renkli hamurları vardır. Kapların merkezinde haç motifleri yaygın olarak kullanılmaktadır. Kadıkalesi/Anaia'da ele geçen buluntuların çoğunluğu kalınlaştırılmış dikey ağız kenarlı Geç Roma C Hayes Form 3 kaselerine ait ağız kenarı parçalarıdır. Ağız kenarlarının dış yüzeyi genelde siyah görünümde ve rulet bezemelidir. Çok alçak kaideli gövde parçalarında rulet çerçeve içinde baskı bezekli haç motifi, serbest koşan hayvan figürü ve çizgisel dekorasyonlu küçük yuvarlak motifler görülür. Hamur ve astar renkleri Munsell 2,5 YR 5/6- 6/6 dır. Olasılıkla 5.-6. yüzyıl Phokaia üretimi oldukları düşünülmektedir. Hayes form 8 ve Hayes form 10 a ait olabilecek iyi korunmamış parçalar da görülmektedir⁵³.

Bu Döneme ait diğer grup ise Afrika Kırmızı Astarlı Kaplardır. Bu mal grubundaki seramiklerin hamurları oldukça kaba taneli ve gözeneklidir. Hamur renkleri turuncu-kırmızı, kiremit rengi ve uçuk pembedir. Hamur katkı malzemesi beyaz ya da kahverengimsi kuvars ve kireçtir. Bezmelerde genellikle baskı veya kazıma tekniği kullanılmıştır. Kapların iç yüzeylerinin merkezinde yivlerle oluşturulmuş bir madalyon içinde baskı bezemeler uygulanmıştır. Bu tip kap formları geç 4.-5. yüzyıllara tarihlenmektedirler. Kadıkalesi/Anaia'da ele geçen Hayes form 67'ye ait bir kandil

⁵¹ Doğer 2007, 710.

⁵² Hayes 1980, 484-547.

⁵³ Doğer 2008, 51.

parçası ve form 91'e ait benzer ağız parçaları geniş bir pazara sahip olan Afrika mallarına(ARS) ait oldukları düşünülmektedir. Bulunan seramikler arasında ARS form 67 ve LRC Form 67 dikkate alındığında, Anaia'da 4. yüzyılın ikinci yarısı-7. yüzyılın ortasına kadar Roma/Erken Bizans kırmızı astarlı malların çeşitli tiplerinin kullanılmış oldukları görülmektedir.⁵⁴

Çalışma kapsamında incelenen Geç Roma Dönemine tarihlenen sırsız günlük kullanım seramiklerinin tümü tabakasız olarak ele geçmiştir. Özellikle sur dışında yer alan plankarelerde daha yoğun olarak bulunan seramiklerin olasılıkla sur duvarının inşası sırasında dolgu malzemesi olarak kullanılmış oldukları düşünülmektedir. Bulunan amphora dipleri ve kırmızı astarlı seramikler, kentin özellikle Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz bölgeleri arasındaki Antik Dönem seramik ticaretini göstermesi açısından önemlidir.

Antik Dönem sonrasında muhtemelen küçülerek yaşamını sürdürmüş olan Anaia'nın Bizans Döneminde piskoposluk merkezi olarak kilise listelerinde sıklıkla adı geçmektedir. Anaia piskoposları Gregorius (8.yüzyıl) ve Theophylaktos'a (11.yüzyıl) ait mühürler kazı çalışmaları sırasında bulunmuştur⁵⁵.

MS 11.ve 12. yüzyıllarda Suriye ve Kıbrıs'dan başlayan deniz ticaret rotasının Batı Anadolu kıyılarını takip ederek ilerlediği bilinmektedir. Yine aynı şekilde Kırım ve Karadeniz bölgelerinden gelen ticaret rotaları da, kuzeyden Batı Anadolu sahil kentlerine ulaşmaktaydı. Her ne kadar bu haritada da (Harita 5) Kadikalesi/Anaia'nın adı bulunmasa da Ephesos'un bu dönemde önemini koruduğu ve dolayısıyla Ephesos'a gelen gemilerin ve kara ticaret yollarının Kadikalesi/Anaia ile ticari ilişkiler içinde oldukları, kazılarda bulunan ithal malların varlığı ile anlaşılmaktadır⁵⁶.

Bizans Dönemde burasının ticaret için elverişli bir ortama sahip olduğu Gallesion'lu Aziz Lazarus'un Vita'sından elde edilen bilgilerden anlaşılmaktadır. Aziz Lazarus çevresindeki kimi rahiplere "ticarete uygun olan" Anaia yakınında olduğu belirtilen "Besai'e gitmelerini tavsiye etmektedir⁵⁷. Bu dönemde Kadikalesi/Anaia'nın bulunduğu bölgede tahıl, şarap ve zeytinyağının üretildiği görülmektedir(Harita 4).

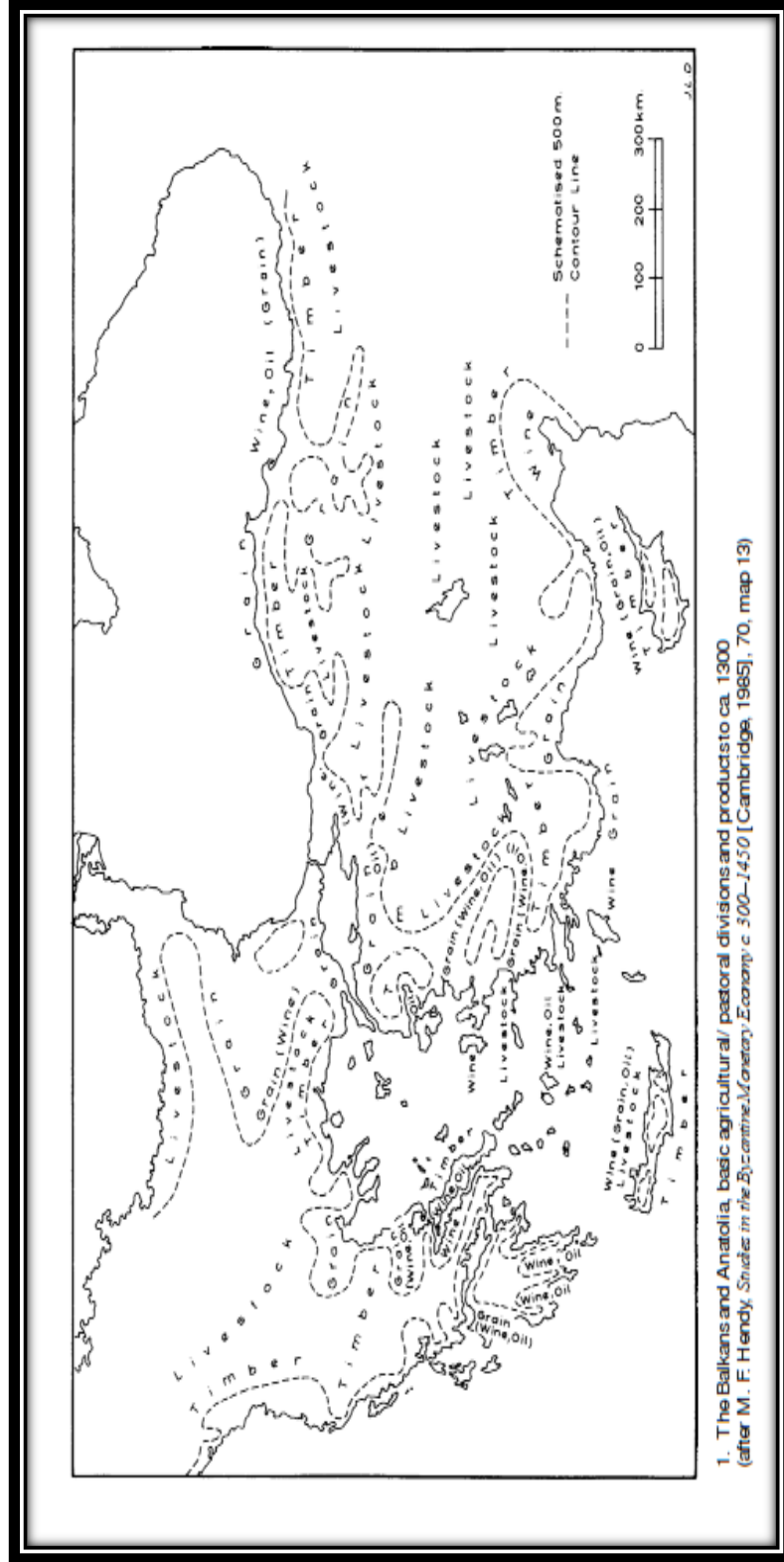
---

⁵⁴ Doğer 2008, 51.

⁵⁵ Mercangöz 2010, 279.

⁵⁶ Mercangöz-Doğer 2009,83-101.

⁵⁷ Mercangöz 2010, 280.

Harita 4

1300'lerde Balkanlar'ın ve Anadolu'nun Tarımsal / Kırsal Üretim bölgeleri

Lefort 2002,243

Bir piskoposluk merkezi olarak tarıma ve ticarete uygun alanlara sahip Anaia, 13. yüzyılda farklı bir konumdadır. Laskarisler zamanında kent *emporion* (ticaret merkezi) ve *kommerkion* (gümrük kapısı) olarak geçmektedir. Buna göre Anaia, toprakları Batı Anadolu ile sınırlı İznik Bizans devletinin yani Laskarisler'in ticaret ve gümrük kapılarından biri olmuştur. Burada, devlet adına gümrük vergisi alan "Kommerkiarios" ikamet etmekteydi⁵⁸.

Anaia, 1261 yılında Nymphaion antlaşmasıyla Bizans'ın Cenevizli tüccarlara tanıdığı imtiyazlı kentler arasında bulunuyordu. Bu antlaşmanın sağladığı olanaklar sayesinde, İtalyan noter kayıtlarından buradaki Ceneviz ve hatta Pisa'lı gibi başka İtalyan tüccarların yerli ve adalı Bizanslılarla ticaret yaptıkları anlaşılmıştır⁵⁹. Bu kozmopolit yapıya II. Andronikos'un (1282-1328) bir kısmını Ephesos'a bir kısmını Anaia'ya yerleştirdiği Giritli mülteciler de eklenmiştir⁶⁰. MS 13. yüzyıl sonlarında Anaia'nın, Venediklere karşı Yunan, Ceneviz ve Türklerden oluşan korsanların sığınma yeri olarak kullanıldığını görmekteyiz. Bu dönemde Anaia limanı korsanlar için kolay ve ucuz bir köle pazarı haline gelmiştir⁶¹. Bizans limanlarından Batı'ya tahıl, yağ, meyve, hayvanlardan elde edilen çeşitli ürünlerin yanı sıra pamuk, keten, ipek, balmumu, şap, dericiler için meşe palamudu gibi hammaddeler ve köle gönderilmekteydi. Karşılığında tekstil ürünleri, metal işleri ve askeri malzeme geliyordu⁶².

13. yüzyılda kaynaklardan elde edilen bilgiler sonucunda, Anaia'nın da adının sıkça geçtiği ekonomik faaliyet olarak köle ticareti dikkati çekmektedir. 1300 yılında Anaia'ya ticari amaçla gelen ve köle ticareti de yapan tüccar Handaka'dan Stefano Mazumurdi'yi 7 Mart'ta Samos'tan Maria adlı grek köleyi 18 *hyperpyron*'a, 30 Mayıs'ta ise Venedikli Johannes Zane'ye Grek bir köle satar. Bir başka belgede ise Anaia'da oturan Pantaleon de Spiga'nın 1304 yılında Handaka'da tüm aileleriyle birlikte iki Yunan köle sattığı belgelenmiştir⁶³.

Kazılarda bu güne kadar ele geçen kurşun mühürler ve sikkeler de Kadıkalesi/Anaia'da yaşanan ticari hayatın bir göstergesidir. Kazılarda bulunan sikkeler arasında Kostantinos Monamakhos (1042-1055) paraları ile Kommmenos (1143-1203), Laskarisler (1204-1261) ve Palaiologoslar (1261-1454) dönemlerine ait olanlar yoğunluktadır. Bizans öncesine ve Erken Bizans dönemine ait sikkeler oldukça az sayıdadır.

⁵⁸ Mercangöz 2010, 281.

⁵⁹ Mercangöz 2010, 281.

⁶⁰ Mercangöz 2010, 281.

⁶¹ Mercangöz 2010, 279-281.

⁶² Laiou-Thomadakis 1980-1981, 187.

⁶³ Kahyaoğlu 2010, 277.

Bugüne kadar sürdürülen kazılarda ele geçen mühürler ise oldukça önemlidir. Çünkü bunlar aynı zamanda Anaia ile Bizans başkenti Konstantinopolis arasındaki doğrudan ilişkiye işaret etmektedir. Mühürler arasında Konstantinopolis patriği Georgios II Xiphilinos (1198 öncesi) sarayın yüksek rütbeli bir memuru olan Kanikleos Konstantinos Mesopotamites (12. yüzyıl), VIII. Mikhael Palaiologos'un (1261–1282) karısı, İmparatoriçe Theodora Doukaina Palaiologina'ya (1259–1301) ait iki mühür ile Leon Peganiti'ye (12.-13. yüzyıl) ait mühürler bulunmuştur. Bu buluntular 1100 den 1300'lere kadar Kadıkalesine önemli belgelerin geldiğini ve hemen hemen tüm kurşun mühürlerde Kadıkalesi/Anaia ile Konstantinopolis'in arasında doğrudan iletişimin olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda sikkelerin ardından mühürler de Laskarislerden sonra Palaiologos döneminde buradaki yoğun yaşama işaret ederler⁶⁴.

Anaia'nın ticari ilişkileri üzerine ulaşılan kaynaklarda seramik ticaretine ilişkin bir veri şu ana kadar bilinmemektedir. Ancak gerek Kadıkalesi/Anaia içinde yapılan kazılarda, gerekse de liman çevresinde ele geçen sırlı-sırsız Bizans Dönemine ait seramiklerin nitelik ve niceliği dikkat çekicidir.

Özdeş'in Kuşadası Körfezinde yaptığı sualtı araştırmaları sonucunda bulduğu iki batık, bölgenin deniz ticaretini göstermesi açısından önemlidir. Bunlardan ilki Doğanbey Burnu'nda bulunmuş batıktır ve burada kayalık sert bir zemine sahip deniz tabanında kırık seramik parçaları ile uzun silindir gövdeli büyük boyutlu amphoralar bulunmuştur. Tipik Kartaca amphoraları olan uzun silindir formluların yanı sıra, küresel gövdeli ve yuvarlak dipli örneklerinde bulunduğu batık, zaman içinde oldukça tahrip olmuştur. Amphoraların yanı sıra safra taşları ve birkaç pişirim kabına ait parçaların konumu bir ticaret gemisinin bu bölgede battığını göstermektedir⁶⁵.

Kartaca'da ve Kuzey Afrika'da değişik bölgelerde üretilmiş olan silindir gövdeli amphoralar genellikle MS 3.yüzyılın sonu, MS 4.yüzyıl başlarında kullanılmışlardır. Güney Fransa kıyılarında bulunan ve yakın benzerlik gösteren amphoraları taşıyan Aziz Rafael batığı ise MS 5.yüzyıla tarihlendirilmektedir. Bunlar göz önüne alındığında Doğanbey Burnu batığı MS 4. yüzyıl sonu-5.yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Doğanbey Burnu batığı Anadolu kıyılarında bulunan ilk Kartaca Batığı olması açısından ayrı bir öneme sahiptir. Ayrıca bölgenin Kuzeybatı Afrika ile ticaretinin somut bir göstergesini oluşturmaktadır⁶⁶.

Aynı araştırma sırasında Dilek Yarımadası civarında birbirine kaynaşmış şekilde seramik yığınları da tespit edilmiştir. Batık çok sığ bir zeminde olduğu için oldukça tahrip olmuş durumdadır. Safra taşları ve pişirim kaplarına ait parçalar amphoralar arasında yer almaktadır. Ayrıca batık alanında değişik metal parçalar ile olasılıkla gemi marangozuna ait demir çiviler bulunmuştur. Amphoralara ait kırık gövde, kulp ve boyun

⁶⁴ Mercangöz 2010, 284-285.

⁶⁵ Özdeş 2008, 127-132.

⁶⁶ Özdeş 2008, 127-131.

parçalarından, kargonun silindir gövdeli Bizans amphoraları oldukları anlaşılmıştır. Genellikle MS 5-7. yüzyıllara tarihlenen benzer tip amphoralara Yassıada Batığı'nda rastlanmaktadır. Akdeniz'de yaygın olarak rastlanılan silindir gövdeli, üzeri yivli amphoralara dayanılarak batık MS 6.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir⁶⁷. Bu batık, bölgedeki ticaretin deniz boyutunu göstermesi açısından önemlidir⁶⁸.

Kadıkalesi/Anaia'da, 2001 yılından başlayarak 2010 yılına kadar yapılan kazılarda çıkan seramiklerin sayısal oranlarına bakıldığında günlük kullanıma ait sırsız seramiklerin oldukça yoğun olarak ele geçtiği görülür. Aynı tipte ve seri üretim ürünü olan seramikler günlük ihtiyaçları karşılamaktan çok, ticari meta olarak kullanılmış olmalıdırlar. Bunun yanı sıra özellikle amphora buluntuları değerlendirildiğinde yerel üretim olmayan gruplar tespit edilmiştir. Başta Kuzey Afrika⁶⁹, Levant bölgesine ait mal gruplarının yanı sıra Marmara Adaları üretimi olan Ganos tipi ile Kırım bölgesinde üretilen amphoraların benzerleri bu çalışma içinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme ile Kadıkalesi/Anaia'nın diğer merkezlerle olan seramik ticaretinin izleri saptanmaya çalışılmıştır. Sırlı seramik örneklerinde ise çömlek grubunda ağızları kahverengi sırla sırlanmış olan Anaia örnekleri form ve bezeme repartuarları bakımından Akra üretimi olan seramiklere benzemektedir⁷⁰. Kadıkalesi/Anaia örneklerinin henüz hamur analizleri yapılmamıştır. Bu yüzden seramiklerin karşılaştırması form, bezeme ve hamur rengi göz önüne alınarak yapılmıştır.

Bununla beraber ithal sırlı seramikler arasında İtalyan Proto Mayolika kaplar en göze çarpan buluntulardır. İthal diğer az ama önemli buluntularda İslam seramiklerini içerir. Gevşek sarımsı-krem hamurlu, tek renk turkuaz sırlı bir örnekte olasılıkla Suriye'dendir. Çok kaliteli birkaç lüster parça Fatımi üretimi olabilir. İki adet kırmızı hamurlu, sırsız, baskı teknikli, bitkisel bezemeli süzgeçli sürahi parçası da üretim yeri henüz tespit edilmemesine karşılık önem taşır. Tek bir Çin seledon parçası da olasılıkla 13. yüzyıla aittir. Polikrom Sgraffito kaide buluntusu olasılıkla Kıbrıs'tan ithaldir. Bazı parçalarda "Port Saint Symeon" stil veya Haçlı seramiği olarak tanınan seramiklere benzemektedir⁷¹.

⁶⁷ Henüz tamamlanmamış araştırmada ilk gözlemlere göre tarihlendirme çalışmaları yapılmıştır. Aynı araştırmada amphoraların ölçümleri bulunmamaktadır. Ancak silindir gövdeli ve üzeri yivli amphoralar çalışmamızda Anaia üretimi olduğu düşünülen tip 2 ve tip 3 grubuna ait amphoralar ile benzerdir ve bunlar çalışma içerisinde 12. yüzyılın ortası - 13. yüzyılın sonuna tarihlendirilmişlerdir.

⁶⁸ Özdaş 2008, 127-131.

⁶⁹ Bu gruba ait ele geçen örnekler amphora diplerinden oluşmaktadır. Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunan bu amphora dipleri MS 4-6 yüzyıllar arasında ticaret yoluyla Batı Anadolu'daki tüm liman kentlerine yayılmıştır.

⁷⁰ Waksman ve diğerleri 2008, 166, fig.8, bununla birlikte 29.07.2011 tarihinde Sayın Y.Waksman ile yapılan şahsi görüşme sonrasında elde edilmiş bilgiler için kendisine teşekkür ederim.

⁷¹ Doğer 2008, 60-61.

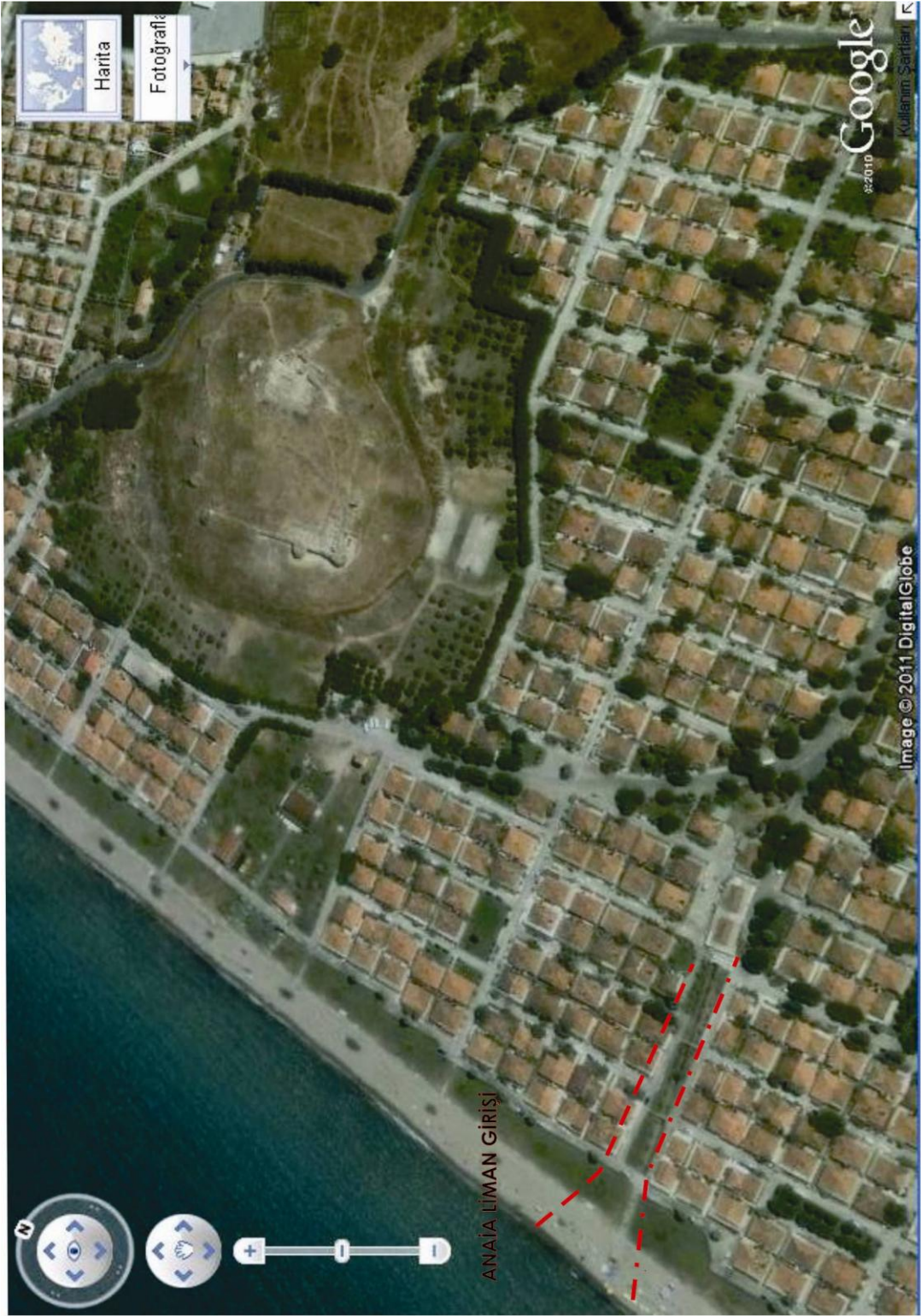
Kadikalesi/Anaia'ya oldukça yakın olan Ephesos kenti ile seramik ticaretinin varlığı tespit edilmiştir. Özellikle LR 3 amphoralarının üretim merkezi olan Ephesos kenti ile ticari alışveriş, Beylikler dönemine dek devam etmiştir⁷².

Antik Dönemden itibaren deniz ticaretinin önemli bir bölümünü liman yapıları oluşturmaktadır. Gemilerin yüklerini kolayca boşaltıp, yükleyebilecekleri alanlar topografyaya göre şekillendirilmiştir. Kadikalesi/Anaia'nın kendine ait liman yapılarına ait izler günümüz Nazilli Sitesi sahilinde halen görülebilmektedir⁷³. Kalenin güney tarafında günümüzde oldukça dar bir alana sıkıştırılmış debisi düşük derenin kaynağı Değirmendere Bölgesi olarak bilinmektedir. Nazilli Sitesi sakinlerinden alınan bilgilere göre 1960-70'lerde dere, haritada kırmızı hatla işaretlenmiş bölgeye kadar yayılım alanı bulunmaktaydı. Bizans Döneminde muhtemelen debisi daha yüksek olan bu dere, kentin muhtemel liman girişi olmalıydı(Resim 11). Kazılarda bulunan kireç taşları üzerine kazınmış gemi grafitleri de dönemin gemi şekillerini anlamak açısından oldukça önemlidir. Bulunan grafitlerdeki gemiler muhtemelen baştankara Anaia Limanı'na yanaşmaktaydı. Gemiler, kıyı içinden derenin yolunu takip ederek kentin iç bölgelerine ulaşmış olmalıydılar.

---

⁷² 07.08.2011 ve 17.08.2011 tarihlerinde Sayın J. Vroom ile yapılan şahsi görüşme ve Ephesos kazı deposunda yapılan ikinci ziyaret ve inceleme sonrasında elde edilmiş bilgiler için J.Vroom'a ve Ephesos kazı başkanı Doç. Dr. Sabine Ladstetter'e teşekkür ederim.

⁷³ Kadikalesi/Anaia liman yapıları için bkz. Kahyaoğlu 2010.

Resim 11

Kadıkalesi/Anaia Kenti'nin Muhtemel Liman Girişi

BÖLÜM II

BİZANS DÖNEMİ SIRSIZ SERAMİK ÇALIŞMALARI

II.1. Bizans Dönemi Sırsız Seramik Çalışmaları

Anadolu ve Anadolu dışında yapılan kazı ve yüzey araştırmalarında bulunan Bizans Dönemine tarihlenen sırsız seramiklerin bilinmesi, Kadıkalesi/Anaia'dan ele geçirilen malzemenin anlaşılabilmesi açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda, diğerk merkezlere ait sırsız seramik yayınları, çalışmamıza kaynak oluşturan Kadıkalesi/Anaia'ya yakın coğrafyadan başlayarak incelenecektir. Bu merkezlere ait kazılar ve yüzey araştırmaları sonucunda ele geçen seramik yayınlarının yanı sıra su altı çalışmalarından elde edilen seramiklerin değerlendirildiğı yayınlar bu amaçla değerlendirilecektir.

Yayınların durumuna bakıldığında sırsız seramiklere genel kazı buluntuları arasında çok az yer verildiğı dikkat çekicidir. Sırsız seramiklere yer verilen yayınlar ise genellikle en geç MS 7. yüzyıl buluntularını içermektedir, sonraki dönemlerden buluntulara, İstanbul Saraçhane, Perge ve höyük kazılarının Ortaçağ tabakalarına ait yayınlarda yer verilmektedir. Seramik yayınlarında dikkati çeken bir başka konu ise, terminolojinin kurulmamış olması nedeniyle, seramik gruplarının belirlenmesinde, türlerinin ve tiplerinin tanımlanmasında ortak bir dil olmayışıdır. Çoğu zaman aynı tip ve boyuttaki bir kap birbirinden farklı isim ve işlevlerle tanımlanmaktadır. Ayrıca yayınların çok az olması nedeniyle karşılaştırma malzemesi bulmak ve kronolojiyi kurmak zorlaşmaktadır. Sırsız seramikler için hamur analiz çalışmalarının olmayışı nedeniyle kapların köken tespitinin yapılması da güçleşmektedir⁷⁴.

Anadolu'daki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Ephesos

Ephesos'daki (Efes) Agora Bazilikası'nda 1963-1972 kazılarında ortaya çıkarılan Hellenistik ve Roma Dönemi seramiklerinin tanıtıldığı kitapta sigillata ve kırmızı astarlı seramiklere geniş olarak yer verilmiş, sırsız seramiklerden sadece

---

⁷⁴ Türker 2009, 17.

unguentariumlar değerlendirilmiştir. İncelenen seramikler yoğunlukla Hellenistik Döneme aittir⁷⁵.

Tetragonos Agora buluntularına ait 1997 tarihli yayında 1979-1981 ve 1984 yıllarındaki kazılarda ortaya çıkarılan buluntular ele alınmıştır. Sadece ince seramikler değil aynı zamanda az sayıda sırsız seramik, kandil, cam, metal ve kemik gibi küçük buluntularda yayınlanmıştır. MÖ 7. - MS 7. yüzyılı kapsayan seramikler kronolojiye göre gruplandırılmış, ayrıca kap türlerine ve tiplerine göre sınıflama yapılmıştır⁷⁶.

Ephesos seramikleri üzerine yayınlanmış 2006 tarihli yayında ise Tetragonos Agora buluntuları 16 tabaka içinde değerlendirilmiştir. Tabakalardan gelen Geç Roma ve Erken Bizans Dönemine ait sırsız seramikler ve kırmızı astarlı kaplar ayrıntılı bir sınıflandırma içinde verilmiştir. Aynı şekilde daha önce Prof.Dr. Meriç tarafından yayınlanan Çeşme yapısı kazısında bulunan seramiklerin, tabakalar içinde ayrıntılı sınıflandırma çalışması yapılmıştır⁷⁷.

Ephesos üzerine son dönem yayınlarından biri olan “Bizans Döneminde Ephesos” kitabında sırsız günlük kullanım seramikleri içinde bir bölüm bulunmaktadır⁷⁸. Kitapta erken dönemlerden itibaren sırsız seramik buluntularına ait örnekler yer almaktadır. Örnekler içinde MS 3. yüzyıldan itibaren Sigillata B (ESB) seramiklerinin yerini Geç Roma C (LRC) kaplarının aldığı belirtilmekte, bunun yanında Afrika kırmızı astarlı seramiklerin (ARS) de ticaret yolu ile Ephesos'ta bulunduğu belirtilmektedir. MS 6.-7. yüzyıla tarihlenen sofraya seramiğine ait kapların resimleri de yayında verilen diğer sırsız seramik grupları içinde yer almaktadır. Yoğun olarak bulunan kalıp yapımı kandiller Ephesos üretimleridir. Bunun yanı sıra Geç Roma 3 tipindeki amphoraların form gelişimleri resimlerle anlatılmıştır.

Miletos

Miletos, Kadıkalesi/Anaia'ya coğrafi olarak yakın bir konumda bulunması nedeniyle bu çalışmadaki seramiklerin değerlendirilebilmesi açısından oldukça önemli bir merkezdir.

Miletos'da (Milet) 1985 yılında yapılan kazılarda ortaya çıkarılan yerleşimin, Orta İmparatorluk Dönemine tarihlenen seramikleri yayınlanmıştır. Burası antik tiyatronun üzerindedir ve “Heroon I” olarak adlandırılmıştır. 1984'de Erken ve Geç İmparatorluk dönemlerini içeren Heroon III kazılmış ve 1987 de yayınlanmıştır. Heroon III deki seramik buluntuları altı grupta incelenmiştir. Sırsız seramiklerde bu gruplar arasında yer alır ve kap türlerine göre; testi, amphora, kase ve pişirme kabı olarak

⁷⁵ Degeest 2000, 49.

⁷⁶ Degeest 2000, 50.

⁷⁷ Lüdorf 2006, 29-35.

⁷⁸ Daim-Ladstatter 2011,18-25.

sınıflandırılmıştır. Buluntuların tarihlendirilmesi seramiklerin diğer yerleşimlerden paralellere göre yapılmıştır⁷⁹. Sınıflamanın ölçütleri yayında verilmiş, ancak seramikler için bir değerlendirme yapılmamıştır⁸⁰.

Diğer bir yayın ise, Berndt'in 1992-1999 yıllarında yapılan yüzey araştırmalarında bulunan seramikleri değerlendirdiği kitabıdır. Bu kitapta İmparatorluk Dönemi ve Erken Bizans Dönemine tarihlenen seramikler gruplar halinde verilmektedir. İlk bölümde *terra sigillata*'lar terminolojik ve tipolojik açıdan ayrıntılı olarak verilmiştir. Doğu Sigillata A (ESA), B (ESB), C (ESC), Afrika Red Slip, Lokal Afrika Red Slip, Geç Roma C, Kıbrıs Red Slip kapları değerlendirilen gruplardır.

Amphoraların ise, İmparatorluk döneminden itibaren (MÖ1.-2. yüzyıl), Erken Bizans Dönemine kadar sınıflandırmaları yapılmıştır. Mutfak kaplarının ve tavaların da aynı yüzyıllar aralığında sınıflandırmaları yapılmıştır. Çömlekler ise Geç Roma ve Erken Bizans Dönemine tarihlendirilmişlerdir. Pithoslar da Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi içinde değerlendirilen mal grubunu oluşturmaktadır (MS 1.-7. yüzyıllar). Çanaklar ise İmparatorluk Döneminden başlayarak, Geç Roma ve Erken Bizans (MS 1.-7. yüzyıllar) Dönemleri içinde değerlendirilmişlerdir. Fincanlar, kandiller ve çatı kiremitlerinin yanı sıra cam buluntulara da yer verilmiştir⁸¹.

Labranda

Labranda kazılarında ortaya çıkarılan seramikler ilk kez 1965 yılında yayınlanmıştır. Bulunan seramikler MS 5. yüzyılın sonundan başlayarak 6. yüzyılı kapsamaktadır. Roma Dönemine ait seramikler çoğunlukla sofraya kaplarından oluşmaktadır. Bunun yanında mutfak kapları ve pişirme kapları az sayıda örnekle temsil edilmiştir. Günlük kullanım kapları yalın seramikler adı altında kataloglanmıştır. İncelenen seramikler kaynaklarda ki benzer örneklere göre tarihlendirilmiştir⁸².

Didyma

Tuchelt, Didyma'da (Didim) ortaya çıkarılan seramikleri 1986 yılında yayınladığı makalesinde ele alır. Yayında sunulan seramiklerin seçimindeki ana ölçüt seramiklerin hamurları, ikinci ölçüt ise tipolojidir. Hamurlar renklerine göre belirlenmiştir. Araştırmacı bunun geleneksel bir yöntem olduğunu ve arazi şartlarında uygulanabilecek daha iyi bir alternatif bulunmadığını belirtir. Parçalarda renk iki farklı yerde tespit edilir: taze kırıldaki renk ve yüzey rengi. Her hamur için standart örnekler

⁷⁹ Pülz 1985-1987.

⁸⁰ Degeest 2000, 50.

⁸¹ Berndt 2003.

⁸² Degeest 2000, 51-52.

bu yöntemle belirlenir ve yeni buluntular bunlarla karşılaştırılır. Didyma'da 40 farklı renk 3 ana grupta birleşmiştir; kırmızı, sarı ve gri-siyah. MÖ 7. yüzyıl ve MS 7.yüzyıl arasına tarihlenen seramiklerin sınıflandırılmasında bu üç ana grup kullanılır. Araştırmacı tarafından bu sistemdeki probleme dikkat çekilir ve hamur renklerinin arasındaki bağlantı ve hamurların bileşimi üzerine değerlendirmelerde bulunulur. Kilin rengi, içine atılan katkı maddelerine göre değişecek ve bu durum kilin gerçek rengini tespit etmeyi güçleştirecektir. Başka bir problem de, renklerin zaman içinde değişikliğe uğramasıdır. Seramik hamurlarının renk tanımları için C.E.C renk kataloğu kullanılmıştır.

Seramiklerin seçimindeki ikinci ölçüt kap tipolojisidir. Burada en sık karşılaşılan formlar rehber olarak kullanılmış ve kulp, ağız gibi kap bölümleri belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra bunların üretim tekniklerine ve yüzey biçimlenişlerine bakılmıştır. Buluntuların tarihlendirilmesi diğer yerleşimlerle karşılaştırma yoluyla yapılır. Buluntular genellikle Atina ile karşılaştırılmış, yazılı dönemler için ise karşılaştırma yapmaya gerek duyulmamıştır. Seramiklerin üretim yerinin lokalizasyonu için renk tespitleri kullanılmış ve en sık ele geçen seramikler yerel üretim olarak belirlenmiştir⁸³.

Lüdorf'un 2006 yılında yayınladığı kitabındaki değerlendirdiği merkezlerden biri olan Didyma'daki seramikler, 1975-1979 yılları arasında yapılan kazılarda bulunmuşlardır. Bu çalışmada Hellenistik ve Roma Dönemine ait seramiklerin tipolojileri yapılmıştır. Sigillata grubuna ait seramiklerin yanı sıra günlük kullanım seramiklerinden amphoralar ve çömleklerin tipolojileri karşılaştırmalı örneklerle verilmiştir⁸⁴.

Sardes

Lidya'nın başkenti olan Sardes'de (Sart) 1958-1975 yıllarında kazı çalışmaları sırasında ortaya çıkarılan Bizans Dönemi dükkânları, Geç Roma Dönemine ait sırsız seramikleri açısından oldukça önemlidir. Mermer döşeli anıtsal yolun kuzey tarafında sıralanmış olan 26 adet dükkan kazılarında bulunan eserler S. Crawford tarafından yayınlanmıştır. Bu dükkanlar MS 5. yüzyıldan MS 6. yüzyılın başındaki yangınla yok olana kadar kullanılmıştır. Buluntuların durumundan, dükkanların birdenbire tahrip olduğu düşünülmektedir. Çünkü kullanım malzemeleri ve sikkeler etrafa saçılmış şekilde bulunmuştur. Seramiklerin tarihlenmesi çok sayıdaki sikke buluntusuna göre yapılır. 1065 adet sikkenin tarihlendirmesi yapılmıştır. Dükkan başına düşen sikkelerin sayısı 6 ile 162 adet arasında değişmektedir⁸⁵.

⁸³ Degeest 2000, 50-51.

⁸⁴ Lüdorf 2006, 24-25.

⁸⁵ Crawford 1990, 2.

Değerlendirilen buluntuların tamamı katalogda yer almamış, sadece seçilmiş eserler verilmiştir. Kaba, mikalı ve kırmızı hamurlu kaplar yerel üretim seramikleri olarak tanımlanır ve buluntuların %75'lik bir bölümünü içerir. Amphora ve diğer kap gruplarının büyük bir bölümü bu malzemedan üretilmiştir. Dolia ve kapakların yapımında aynı hamur kullanılmakla birlikte, bu kaplar daha fazla kum ve bitkisel katkı eklenerek üretilmiştir. Seramiklerin %20'si iri kumlu, gri içli siyah kaplardır. Kırmızı astarlı seramiklerin toplamın sadece %4'ünü oluşturduğu, bu hamurdan üretilen kap tiplerinin özellikle tabak, kase ve fincanlar olduğu belirtilir⁸⁶. Seramik grupları içindeki bu sınıflama raporda farklı bölümlerdeki kataloglar halinde yer almaktadır. Bu bölümler çoğunlukla farklı dükkanlara göre oluşturulmuştur. Burada hamurların birleştirilerek tiplerin esas alındığı bir sınıflama görülür.

Panaztepe

Panaztepe kazısında bulunan sırsız seramiklerin tabakasında değerlendirildikleri 2009 yılına ait makalede, kapların form tipolojileri çıkarılmıştır⁸⁷. Burada ele geçirilen Bizans Dönemi sırsız seramikleri, Liman Kent'te U'''/6, Ü'''/6 ve de V'''/6 plan karelerinde en az üç evresi olduğu düşünülen bir Bizans dönemine ait yapı kalıntısı ortaya çıkarılırken ele geçmişlerdir. Liman Kentte G'''/38-39 plan kareleri ile Ğ'''/39 plan kareleri içinde de Geç Roma ve Bizans Dönemine tarihlenen tabakalardan bulunan seramikler de değerlendirilmiştir. Değerlendirilen seramiklerin büyük çoğunluğu amorf durumdadır. Bu seramikler içinde en yoğun grubu günlük kullanım seramikleri grubu içerisinde değerlendirilmesi gereken tabaklar, kâseler ve amphoralar oluşturmaktadır. Bunun yanı sıra sayısal olarak az miktarda pişirim ve saklama kapları ile küçük boyutlu sıvı kapları da değerlendirilen kap formları arasındadır. Bu seramikler içinde yer alan kırmızı astarlı testi formlu amphoralar ile Geç Roma Dönemi çömlek formları MS 5. ve 7. yüzyıllara aittir ve Erken Bizans Dönemini temsil eden sırsız seramiklerdir. İçinde amphoralar, tabaklar ve pişirim kaplarının yer aldığı diğer grup ise 10. yüzyılın ortasından 12. yüzyıl başına kadar devam eden bir dönemi kapsamaktadır. Tabaka buluntusu sikkeler ve benzer örneklere göre kap türlerinin tarihlenilmesi yapılmıştır.

Ilion (Troia)

Ilion'da yapılan kazılarda ele geçen buluntuların tanıtıldığı 2008 tarihli makalede sırsız seramik örnekleri oldukça kapsamlı incelenmiştir. Ele alınan seramikler MÖ 5.yüzyıldan başlayarak MS 13. yüzyıla kadar olan dönem içinde değerlendirilmişlerdir⁸⁸. Yayında, Arkaik Dönemden başlayarak ayrıntılı olarak tanıtılan

⁸⁶ Crawford 1990,13.

⁸⁷ Mimaroglu 2009, 443-448.

⁸⁸ Heth- Tekkök 2008

seramikler içinde Geç Roma-Bizans Dönemine ait pişirme kaplarından ve amphoralardan seçilmiş örnekler verilmektedir. Geç Roma Dönemine ait amphoraların ağız ve dip şekillerine göre sınıflandırması yapılmıştır. Sigillata grubuna ait seramiklerin yoğun olarak değerlendirildiği yayında, Bizans Dönemine ait sırlı seramiklerden Zeuksippus grubuna ait örnekler de bulunmaktadır.

Sagalassos

Sagalassos'daki kazılarda 1990-1995 yılları arasında bulunan sırsız günlük kullanım seramikleri, doktora tezi olarak değerlendirilmiştir ve yayınlanmıştır⁸⁹. Yayında sırsız seramik çalışmalarına ait yayınlar oldukça ayrıntılı olarak verilmiştir. Çalışma içinde incelenen sırsız seramik buluntuların kil analizleri yapılmış olup bu sayede yerel üretim mal grupları tespit edilmiştir. İncelenen seramikler içinde üzerinde sır bulunmayanlar günlük kullanım sırsız kapları olarak tanımlanmıştır. Bu kaplar mutfak kapları, saklama kapları ve çeşitli kaplar adı altında gruplandırılmıştır. Sırsız seramiklerin tarihlendirmesi tabakalara ve benzer örneklere dayanılarak yapılmıştır.

Temel gruplama hamurlara göre yapılmış, belirlenen 10 farklı hamur grubundaki kaplar için ayrı ayrı tipoloji oluşturulmuştur. Tipoloji çalışması MS 1. yüzyılı kapsayan ve Sagalassos'da en çok bulunan hamur 1 grubu ile başlamıştır. Hamur 2 grubunda ise bir örnek 2. yüzyılın 2. yarısına tarihlendirilirken, diğer örnekler 5. yüzyıl ile 6.yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilmişlerdir. Hamur 3 grubuna ait örnekler 4. yüzyıldan 6. yüzyıla olan dönemi temsil etmektedirler. Hamur 4 grubunda, (hamur 1 grubu gibi) sayısal olarak oldukça fazla örneği gösteren örnekler bulunmaktadır. Ancak bu gruba ait seramik örnekleri tabakaların dışında ele geçmiştir. Bu grubunun Sagalassos'un terk edildiği 7. yüzyılın ortasına kadar olan dönemde yaygın olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Sagalassos üretimine ilişkin son hamur örneği 5 numaralı grubu kapsamaktadır. İthal olarak saptanan seramikler içinde beyaz hamurlu örnekler hamur 6 grubu içinde değerlendirilmiş ve 1. yüzyılın ikinci yarısından başlayarak 6. yüzyılın ortasına kadar devam eden döneme tarihlendirilmiştir. Bu grubun içinde yaygın olarak testiler ve amphoralar bulunmaktadır. Hamur 7 grubu içinde sadece küçük kap formları yer almaktadır. Bu gruptaki seramikler 5. yüzyılın sonundan 7. yüzyılın ortasına kadar süren döneme tarihlendirilmiştir. Hamur 8 grubunda iki ana form tipi bulunmaktadır. Unguentarium örneklerini içeren grubun erken örnekleri 1. yüzyılın ortasından başlayarak 6. yüzyılın ortasına kadar devam etmektedir. Hamur 9 ve 10 grubu amorf seramik parçalarından oluşmaktadır. Bu örneklerden ilki 2. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenen tabakada bulunmuştur. Diğer örnek ise 5. yüzyılın sonu ve 6. yüzyılın ortasına tarihlenen tabakadan gelmiştir. Sonuç olarak çalışmada, Sagalassos

---

⁸⁹ Degeest 2000, 1-399.

sırsız seramik örnekleri, MS 1.yüzyılın yarısından -MS 7.yüzyıl ilk yarısını kapsayan dönem içinde ayrıntılı olarak verilmiştir.

Hierapolis

Hierapolis'te (Pamukkale) yapılan kazıların anlatıldığı 2006 yılı basımı kitapta kentin genel bilgilendirmesi yapılmaktadır⁹⁰. Kitapta sırsız seramiklerin ayrıca değerlendirildiği bir bölüm bulunmamaktadır. Kazılarda ele geçen sırsız seramikler tabaklarında ve benzer örneklere bakılarak tarihlendirilmiştir. İncelenen seramikler MS 5. yüzyıldan başlayıp 13.yüzyıla kadar olan dönem içinde değerlendirilmektedir.

Amorium

2007 yılına ait Amorium kitabında kentin genel tarihçesi ve kazılan alanların tanıtımı yapılmıştır⁹¹. Kitabın içinde yer alan kazılar bölümünde ele geçen maden, sırlı seramik, sikke, mimari plastik eserlerin yanında sırsız seramikler de tabakasında tanıtılmıştır. Pithoslar ve günlük kullanım seramiklerine ait örnekler, buldukları kazı alanlarının tanıtımı içerisinde verilmiştir. Özellikle Yukarı Şehir kazılarında 1995 yılında bulunan seramik fırını burada bir üretim olduğunu göstermektedir⁹². Bulunan sırsız seramikler tabakalarında değerlendirilmiş ve MS 8. yüzyıl-11.yüzyıllar arasına tarihlendirilmişlerdir.

Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi

Türker, 2009 yılına ait yayınında Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kazılarında bulunan Bizans Dönemine ait sırsız günlük kullanım kaplarını ayrıntıyla işlenmiştir⁹³. Kitapta Ortaçağ'da seramik üretimi ve kazının araştırma ve tarihçesi verildikten sonra sırsız seramiklerin buluntu yerleri anlatılmıştır. Sırsız seramikler üzerinde yapılan hamur analizleri, arkeometri çalışmaları bakımından oldukça önemlidir. Bu çalışmanın sonrasında Demre'ye ait yerel seramik hamuru tespit edilmiştir. Kitapta 1989-2000 yıllarında ortaya çıkarılan sırsız seramik buluntular tipolojileri içinde incelenmiştir. 35.000 adet seramik parçası üzerinde 12 tür tespit edilmiş (Yemek saklama ve ısıtma kabı, kase-tabak, testi, küçük sıvı kabı, amphora, küp, pithos, paten, kutsal şarap kabı, unguentarium, kapak ve tıpa); türleri belirlenen kaplar işlevsel özelliklerine göre gruplandırılmışlardır.

⁹⁰ Arthur 2006.

⁹¹ Lightfoot 2007.

⁹² Lightfoot 2007,151.

⁹³ Türker 2009.

Tespit edilen gruplardan ilki “yemek saklama ve ısıtma kapları”dır. Bu gruba ait beş tip bulunmuştur. Yiyecek servisinde kullanılan kaplar ise yedi tip altında incelenmiştir. Bir diğer grup olan testiler beş tip altında; taşıma-depolama işlevine sahip kaplar ise yedi tip altında toplanmıştır. Litürjik işlevli kaplarda iki tür tespit edilmiştir: patenler ve kutsal şarap kapları. Yine unguentariumlarda da iki tip tespit edilmiştir. Kitapta incelenen seramikler tabakasında ve de benzer örneklere dayanılarak en erken MS 6. yüzyıldan-12.yüzyıla kadar olan bir dönem içinde değerlendirilmişlerdir.

Perge

Perge’deki seramik çalışmalarının sonuçları 1995 yılında yayınlanmıştır⁹⁴. Bu yayın bir Roma yapı kompleksinde (1979-1985 arasındaki kazılarda) ortaya çıkarılan seramiklerin tamamını içermektedir. Parçaların toplam sayısı 8000’dir. Buluntular MÖ 1.yüzyıldan MS 15. yüzyıla kadar olan zaman aralığını kapsar. Ancak parçaların büyük bölümü MS 7. yüzyıla kadar olan döneme aittir. Sonraki dönemlere ait seramikler ise yüzey buluntularıdır. Hamam kompleksi kasaba alanının dışına doğru uzanmaktadır ve burada yapılan yüzey araştırmalarıyla tespit edilen seramikler kazı yayınında da yer alır. Yazar, yayınında seramikleri incelerken dört ana dönem saptamış ve buluntuları da bu dönemlere göre sunmuştur: Erken İmparatorluk Dönemi (MÖ 1. yüzyıl – MS 1.yüzyıl), Orta İmparatorluk Dönemi (MS 2. yüzyıl – MS 3.yüzyıl), Geç İmparatorluk Dönemi (MS 4. yüzyıl –MS 7.yüzyıl), Bizans ve sonraki dönemler (MS 8. yüzyıl – MS 15. yüzyıl). Bu dört ana bölümlenme arasında Orta ve Geç İmparatorluk Dönemleri (MS 2. yüzyıl – MS 7. yüzyıl) tabaka içeren bir buluntu grubu değildir. Kontekstlerin tarihlendirilmesi temelde seramikler, tabakalanma ve sikkeler üzerine kurulmuştur. Bu çalışma kronolojik ölçütlerin kullanıldığı bir örnektir. Her dönem için seramiklerin tanımlanmasından önce tabaka içeren buluntu grupları tanıtılmıştır. Her döneme ait seramikler ana grupların sayısına göre sınıflandırılmıştır. Seramik grupları burada esas ve bu grupların belirlenmesinde gözle ayırım yapılmıştır. Erken İmparatorluk Dönemine ait sırsız seramiklerde ise iki grup belirlenmiş ve bu grupların oluşturulmasındaki ölçütler yayında belirtilmiştir. Bunlardan birinci grup yerel üretim olarak belirlenmiş ve bunların kurşun sırlı yerel seramiklerle aynı dönemde ve aynı fırınlarda üretildiği öne sürülmüştür. Kaba seramiklerin ayırıcı ölçütleri söylenmemiştir, ama ayırımın tipolojiye göre olmadığı görülür. Farklı dönemlerden kaba seramik grupları tipolojiye göre ayrılmıştır. Dönemlere göre alt grupların sayısında farklılıklar görülür. Kataloğun tamamı buluntu yerine göre tanımlanmıştır. Kapların hamur ve yüzey renkleri Munsell renk kataloğuna göre verilmiş; ölçüler metinde söylenmemiş ama çizimlere ölçekler eklenmiştir. Açıklayıcı notlar her kap grubunun tipolojik paralelleriyle birlikte verilmiştir. Değerlendirme bu yayında ağırlıklı değildir. Kaba seramikler MS 4. yüzyılın

⁹⁴ Degeest 2000, 47.

sonunda başlar ve 5. ve 6. yüzyılda yoğunlaşır, 7. yüzyılda da devam eder. Kalitenin erken dönemde daha iyi olduğu ve kırmızı astarlı grubun yoğunluğu vurgulanır. Katalogda 120 sırsız seramik yer alır.

Lüdorf ise 2006 tarihli kitabında değindiği Perge seramiklerine çok yer vermemiştir. Sınıflandırma içinde değerlendirdiği seramikler, Erken İmparatorluk Döneminden başlayarak MS 7. yüzyıllar arasını kapsamaktadır⁹⁵.

Anemurion

Anemurion'un (Anamur) seramiklerinin incelendiği ilk yayın 1977'de yayınlanan bir makaledir⁹⁶. Bu makalede 1971-72 yılı kazısında dolgu topraktan gelen bir grup seramiğe yer verilmiştir. MS 631 yılından 7. yüzyıl sonuna kadar olan döneme tarihlenen dolgu toprak içinde, kırmızı astarlı seramiklerin yoğun olduğu belirtilmiştir. Bu yayında seramikler; sofrta kapları, mutfak kapları, depolama kapları ve çeşitli seramikler olarak gruplandırılır.

Aynı yazarın 1989'da yayınlanan "Anamur'dan Roma-Erken Bizans Seramikleri" adlı kitabı ise 1970-1980 arasındaki kazılarda ele geçen seramikleri kapsar. Bu çalışmada MS 1. yüzyıl – 7. yüzyıl sonu ve 13. yüzyıl yerleşiminin kazısından gelen seramikler değerlendirilmiştir. Burada sırsız seramikler üç ana grubun içinde değerlendirilmiştir. Diğer iki grup ise "ince seramikler, sigillatılar" ve "Roma kırmızı astarlı" seramikleridir.

Kitapta, katalog bölümü seramik gruplarına göre sunulmuş, bu gruplar içindeki tipler ise kronolojiye göre sıralanmıştır. Sırsız seramiklerin kontekstine ya da ana hamur gruplarına göre de kaplar ele alınmıştır. Sırsız seramikler işlevlerine göre altı tipe ayrılmışlardır. Her bir seramik grubunun hamuru, grubun başındaki giriş bölümünde tanıtılır. Seramiklerin tanımlanmasında Peacock tarafından geliştirilen metot uygulanmıştır⁹⁷.

Anemurium üzerine yapılan son dönem yayını ise 2006 yılına aittir⁹⁸. Burada sırsız seramikler on dört grup altında incelenmiştir. Seramiklerin değerlendirilmesinde, *terminus ante quem* ve *terminus post quem* yöntemi uygulanarak tarihlendirmeleri yapılmıştır. MS 1.yüzyıldan başlayarak 7. yüzyıla kadar olan bir döneme tarihlenen seramikler kendi içlerinde tipolojilere ayrılmıştır.

---

⁹⁵ Lüdorf 2006, 22.

⁹⁶ Williams 1977, 175.

⁹⁷ Williams 1989.

⁹⁸ Lüdorf 2006,16-20.

Kelenderis

Kilikya Bölgesindeki Kelenderis’de bulunmuş olan pişirme kaplarının incelendiği 2010 yılındaki makale Roma İmparatorluk Dönemi ve Geç Roma Dönemine ait örnekleri kapsamaktadır⁹⁹. Erken ve Orta Roma Dönemi Kelenderis buluntusu olan tavalar, pişirme kapları örnekler eşliğinde sunulmuştur. Çalışmamız için önemli olan Geç Roma Dönemine ait pişirme kapları tip 1 ve alt grupları (tip 1a,tip 1b, tip 1c), tip 2, tip 3, tip 4, tip 5 ve alt grupları (tip 5a, 5b) olarak sınıflandırılmıştır. Güveçler başlığı altında tip 1 ve alt grupları (tip 1a,tip 1b, tip 1c), tip 2 ve tip 3 olarak incelenmiştir. İncelen sırsız pişirme kapları örnekleri, Erken İmparatorluk Döneminden başlayarak MS 7. yüzyılın başına kadar olan bir dönem içinde tarihlendirilmişlerdir.

Tarsus

1950’de çıkan eski Tarsus civarındaki Gözlükule yerleşiminin yayını, ilk çalışmalardan biri olması ve sadece kaliteli Roma seramiklerine değil tüm seramik buluntularına yer vermesi nedeniyle önemli bir yayındır¹⁰⁰. Kazı 1935 yılında başlamış ve 1938 yılında sona ermiştir. Jones tarafından hazırlanan yayında, seramikler üç gruba ayrılarak incelenir: kandiller, damgalı amphora kulpları ve pişmiş toprak figürinler. Kazılarda Hellenistik ve Roma Dönemlerine ait örnekler ortaya çıkarılmış; tarihlenmeler sikke, kandil ve mühürlü amphora kulpları yardımıyla yapılmıştır. Bu tarihlenmede muhtemelen stratigrafik kriterler de kullanılmıştır. Parçalar halindeki malzemelerin değerlendirmesi yapılmamış, katalogta sadece seramik tiplerine ait örnekler gösterilmiştir. Seramikler öncelikle kronolojiye göre gruplanmıştır: Hellenistik Dönem (MÖ 4.yüzyıl sonu-2. yüzyıl ortaları), Hellenistik-Roma Dönemi (MÖ 2.yüzyıl ortaları- MS 1.yüzyıl ortaları), Erken İmparatorluk Dönemi (MS 1.yüzyıl- 2.yüzyıl başı), Orta İmparatorluk Dönemi (MS 2.yüzyıl sonu- 3.yüzyıl sonu) ve Geç İmparatorluk Dönemi (MS 3.yüzyıl sonu- 7.yüzyıl sonu) şeklinde ayrılmıştır. Kronolojik gruplardan, bu çalışmanın konusu ile çağdaş örnekler, Tarsos’daki Geç İmparatorluk Dönemi seramikleri arasında yer alır. Bu grupta mutfak kapları, bezemeli mutfak kapları, pişirme kapları ve unguentariumlar bulunur.

İstanbul

İstanbul’daki çeşitli Bizans sırsız seramiklerinin tasnif edildiği çalışmalardan ilki 1947 yılında Stevenson tarafından yayınlanmıştır¹⁰¹. Bu yayında seçilmiş Bizans dönemine ait sırlı seramikler değerlendirmeye alınmıştır. Saraçhane’deki Aziz Polyeuktos Kilisesinde 1964-69 yıllarında yapılan kazı çalışmaları sonrasında bulunan

⁹⁹ Tekocak 2010.

¹⁰⁰ Goldman 1950.

¹⁰¹ Stevenson 1947.

seramikler Hayes tarafından 1992 yılında yayınlanmıştır. İncelenen seramikler MS 4. yüzyılın başından itibaren Osmanlı Dönemine kadar süren bir dönemi kapsamaktadır. Geç Roma ve Bizans Dönemine ilişkin seramikler kitabın önemli bir kısmını oluşturmaktadır.

Buluntular ilk önce tabakalara göre gruplamalar yapılarak değerlendirilmiştir. Seramiklerde ayrıca hamur yapılarına göre gruplamalar yapılmıştır. Bu gruplandırma içinde tarihlendirme çalışmaları ve hamur özellikleri verilmiştir. İncelenen seramiklerin tipolojileri ve sayısal dökümlerinin verilmesi açısından ve geniş bir dönemi kapsamıyla sürekli kaynak gösterilen bir yayındır¹⁰².

Ege Adaları'ndaki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Chios

Chios'da (Sakızada) 1952-55 yılları arasında yapılan kazıların sonuçları 1989 yılında bir kitapta toplanmış ve diğer küçük buluntularla birlikte seramiklere de yer verilmiştir¹⁰³. Seramikler hamurlarına göre Erken Roma seramikleri, Geç Roma seramikleri, diğer kaplar ve kandiller olarak beş grupta incelenmiştir. Diğer kaplar başlığı altında sırsız seramiklere ait türlere rastlanır. Bu gruptaki kaplar türlerine göre ayrı başlıklar altında ele alınmış ve her tür için kısa tanıtımlar yapıp paralel örnekleri verildikten sonra kapların tamamı için çizim ve katalog hazırlanmıştır. Tarihlendirme stratigrafiye göre yapılmış ve sikkelerden yararlanılmıştır; ancak benzer örnekler de yer verilir. Buluntular MÖ 3. yüzyıl ile MS 7. yüzyıl ortalarına uzanan döneme aittir.

Thasos

Ege Denizi'nin en kuzeyindeki Thasos adasında kazılar 1969-1977 yılları arasında Sodini tarafından Alikı'deki bazilikada yapılmış ve bu kazıların seramikleri 1992 yılında yayınlanmıştır. Yayında MS 5. yüzyıl başından 8. yüzyıl sonuna kadar olan döneme tarihlenen seramikler yer alır. Sigillata ve kırmızı astarlı seramik hamurları dışındaki hamurlardan üretilen kaplar sırsız olarak ayrılmış ve incelenmiştir. Sırsızların gruplandırılması tipolojiye göre yapılmış, kapların tarihlendirilmesinde stratigrafi ve benzer örneklerden yararlanılmıştır. Ancak yazar bu bölge için sırsız seramik yayını olmadığından karşılaştırma malzemesine ulaşmanın güçlüğünden şikayet eder¹⁰⁴.

---

¹⁰² Hayes 1992.

¹⁰³ Boardman 1989, 86-121.

¹⁰⁴ Abadie-Reynal 1992, 88.

Samos

Samos'daki (Sisam) kazılarda ortaya çıkarılan seramikler buluntu yerlerine göre iki grupta incelenmiştir. Birinci grup Heraion kazılarında ortaya çıkarılan ve MS 4.-5. yüzyıllara tarihlenen seramikleri içermektedir. Bu seramikler içerisinde Samos amphorası olarak bilinen amphoraların benzerleri Kadıkalesi/Anaia kazılarında bulunması açısından önemlidir. Değerlendirilen ikinci grup ise Eupalinos Tüneli'nin kazısından bulunan seramiklerdir. Kazılarda ortaya çıkarılan verilere dayanılarak, Tünel yapısı Erken Bizans Dönemine tarihlendirilmektedir. Bu alandan gelen amphoralar tabakasında değerlendirilmiş ve MS 7. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir¹⁰⁵.

Kıbrıs'daki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Kornos

Catling ve Dikigoropoulos tarafından yayınlanan makalede, Erken Bizans Dönemi'ne ait diğer küçük buluntularla birlikte seramiklere de yer verilir¹⁰⁶. Seramikler Geç Roma, sırsız seramik ve kandil olmak üzere üç grupta incelenir. Bu yayında, çalışmamız için önemli olan sırsız seramikler başlığı altında; testi, amphora ve pişirme kaplarından oluşan toplam 13 kap ele alınmıştır. Her kap için hazırlanan kataloglarda buluntu durumu, ölçüler ve karşılaştırma örnekleri verilir. Ayrıca makalede kapların çizim ve fotoğrafları da bulunur.

Dhiorios (Mersineri)

H.W.Catling tarafından 1972 yılında yayınlanan makalede Kıbrıs'ın kuzey batısındaki yüzey araştırmaları sonuçları anlatılmaktadır¹⁰⁷. Bu araştırmalar sırasında Dhioros'ta MS 7.-8.yüzyıla tarihlenen seramik atölyesi ve atölye ürünü seramikler bulunmuştur. Makalede kazılan alanlar Alan I, Alan II, Alan III olarak isimlendirilmiştir. Seramikler buluntu yerlerine göre değerlendirilmiştir. Geç Roma Dönemi kırmızı astarlı seramiklerin yanında sırsız seramikler de incelenmişlerdir. İncelenen sırsız seramikler arasında pişirme kabı, tava, tavalara ait kapaklar, testi, kase, tabak, amphoralar bulunur.

---

¹⁰⁵ Lüdorf 2006, 21-22.

¹⁰⁶ Türker 2009, 12.

¹⁰⁷ Catling 1972.

Paphos

1970-1971 yılları arasında Kıbrıs'daki Paphos'da yapılan kazıların sonuç raporu niteliğindeki makale Megaw tarafından yayınlanmıştır¹⁰⁸. Makalede MS 5.-6. yüzyıldan 13. yüzyıl ortalarına kadar olan seramiklere yer verilir; 5.-6. yüzyıldan ve 9. yüzyıldan birer amphora, 13. yüzyıldan iki pişirme kabı ve 12.-13. yüzyıldan ise sırlı kase ve testiler bulunur. Makalede seramikler için katalog verilmez ancak kapların çizimleri yer alır.

Yunanistan'daki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Yunanistan'daki Bizans seramik yayınlarının ilki, 1910-11'de yayınlanan Sparta kazısının sırlı seramikleridir. Bunu Atina Agorası¹⁰⁹ ve Korintos¹¹⁰ kazılarının seramik çalışmaları izler; kazı raporlarıyla birlikte düzenli yayınlanan seramik çalışmalarının sonuçları açısından bu iki merkez önemlidir. Korint'deki sırsız seramikler için yapılan yayın ise aşağıda ayrıntılı ele alınacaktır. Selanik, Thebes, Palaipaphos, Boeotia, Peleponnes, Enkomi ise önemli merkezlerdir ve yayınlarında sırlı seramiklere yer verilir. Thebes'deki kazıların sonuçları ise sırlı ve sırsızlara yer verilen bir makale ile tanıtılmıştır.

Atina Agorası

Atina Agora'sındaki kazıların ilk sezon sonuçlarının toplandığı kitapta MÖ 1. yüzyıl ile MS 13. yüzyıl arasına tarihlendirilen seramikler yer alır; ancak seramiklerin tamamı astarlı yada sırlı kaplardan oluşur. Kitap daha çok sofr kaplarının tiplerini tanıtan bir katalog niteliğindedir ve sırsızlara yer verilmez¹¹¹.

Agora kazılarının seramikleri hakkında ikinci ve daha ayrıntılı bir yayın 1959 yılında yayınlanan ve yirmi kazı sezonunun malzemelerinin incelendiği kitaptır¹¹². Seramikler MÖ 1. yüzyıl ile MS 7. yüzyıl başı arasına tarihlenir ve kronolojiye göre "F", "G", "H", "J" gibi adlar verilerek sınıflandırılır. "F" olarak adlandırılan grupta sırsızlar da yer alır ve günlük kullanım kapları, pişirme kapları, büyük depolama kapları ile çeşitli sırlı ve sırsız kaplar olmak üzere dört gruba ayrılır. Kitapta bu kapların çizimleri yerine fotoğrafları verilir, tamamına yakın bölümü restitüe edilen kapların

¹⁰⁸ Megaw 1971, 322-345.

¹⁰⁹ Waage 1933.

¹¹⁰ Frantz 1988.

¹¹¹ Waage 1933.

¹¹² Degeest 2000, 52.

fotoğrafları iyi kalitededir. Sırsızların da incelenmesi açısından önemli bir yayındır ancak en geç MS 7. yüzyıl buluntularını içerir.

Korinth

Korint'deki seramikler 1967 yılına ait bir makale kapsamında incelenmiştir¹¹³. Yayında sırlı seramiklerle birlikte sırsızlar da incelenmiştir. Tarihlendirme için, sırlı seramiklere bakılarak MS 10.- 13. yüzyıl arasına verilmiştir. Sırsız seramikler düz sırsız testi ve çömlekler, mat boyalı testi ve çömlekler, pişirme kapları, sırsız kaseler, mat boyalı pithoslar ve kandiller olmak üzere altı grupta incelenir; her grup kendi içinde kronolojik dizilir. Örneklerden her biri için kabın ölçülerinin verildiği, hamur ve formunun tanımlandığı kataloglar bulunur. Katalog bölümlerinin arasında ya da sonunda karşılaştırma malzemelerinin de söylendiği değerlendirmeler vardır. Ayrıca, kapların çizimleri ile birlikte tüm olanların fotoğrafları da yayına eklenmiştir. Buluntuların türlere göre gruplandırıldığı, kronolojik düzen içinde sunulduğu, katalog ve değerlendirmelere yer verilen, sırsız seramik yayınları arasında ayrıntılı olarak nitelendirilebilecek bir incelemedir.

Knossos

Knossos'daki Dionysos Villası'nın kazısı sırasında ele geçen seramikler Hayes tarafından 1983 yılında makale olarak yayınlanmıştır¹¹⁴. Bu yayında ele alınan seramikler yedi grup içinde değerlendirilmiştir. Bu grupların içinde, Afrika kırmızı astarlı seramikleri, sigillatolar ve Çandarlı üretimi seramiklerin yanında sırsız seramik ve amphoralarında değerlendirmeye alındığını görülür. Pişirme kaplarından çömlekler, tavalar ve kapaklar aynı grup içinde değerlendirilmişlerdir. Amphoralar için ayrı bir bölümde ayrıntıyla değerlendirme yapılmıştır. Elli adet tip altında incelen amphoralar Roma ve Geç Roma Dönemine tarihlendirilmektedir. Bu gruplar içinde Kuzey Afrika üretimi amphoralar ile LR III tipinde olan amphoralar Kadikalesi/Anaia'daki seramikler açısından önemlidir.

Knossos'daki bir diğer çalışma Frennd ve Johnston tarafından 1962 yılında yapılan Bizans Bazilikası kazılarında ortaya çıkarılan seramiklerin değerlendirildiği makaledir¹¹⁵. Yayında bazilikanın mozaikleri ve mimarisi tanıtıldıktan sonra bulunan mezarlar incelenmiştir. Seramiklerin değerlendirildiği bölümde sırlı seramikler ve kırmızı astarlı Geç Roma Dönemine tarihlenen seramikler ele alınmıştır. Bunların ardından ele alınan günlük kullanım kapları pişirme kapları, tabaklar ve diğer seramikler

---

¹¹³ MacKay 1967.

¹¹⁴ Hayes 1992, 97-169.

¹¹⁵ Frennd-Johnston 1962, 186-238.

adı altında verilmiştir ve MS 5. yüzyıldan başlayarak, Ortaçağa kadar süren bir döneme tarihlendirilmektedirler.

Nichoria

Nichoria kazılarının seramiklerinin tanıtıldığı makalede seramikler mimariye göre belirlenen ve Alan I, Alan II, Alan III ve Alan IV olarak adlandırılan, buluntu yerleri esas alınarak gruplandırılmıştır. Sırsız seramikler Alan II ve IV'de ortaya çıkarılmıştır ve MS 5. yüzyıldan başlayarak 12. yüzyıl ortalarına kadar uzanan döneme tarihlendirilir. 49 kap için hazırlanan katalogda testi, amphora ve pithos türündeki kaplara rastlanır. Kataloglarda kapların ölçüleri, hamur ve tip tanımları ile Munsell renk kataloğuna göre hamur renkleri verilmiş; her kap için yapılan çizimlerin numaraları eklenmiştir¹¹⁶.

Balkanlar'daki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Djadovo

Bulgaristan'daki Djadovo yakınındaki kazılar 1977 yılında başlatılmıştır. Japon araştırmacıların 1984 yılında katıldığı kazı projesi sonucunda kazı buluntularının değerlendirildiği bir kitap yayınlanmıştır¹¹⁷. Kitapta, kazının genel bilgilerinin verildiği bölüm sonrası kazı buluntularının değerlendirmesi yapılmıştır. VII. bölümde ise seramik buluntuları ele alınmıştır. Düz seramikler başlığı altında sırsız seramikler yer almaktadır. Çömleklerin ağız çapları, yükseklikleri ve de kulp formları göz önüne alınarak tipolojileri yapılmıştır. Bunların ardından tabaklar yer almaktadır. Tabaklarda ağız çapı, yükseklik, kaide çapı değerlendirilerek tipolojileri yapılmıştır. Testiler 2 grupta değerlendirilmiş, sürahiler ise üç grup altında incelenmiştir.

Boyutlarına göre ayrılan masa amphoraları sekiz tip gruba ayrılmışlardır. Amphoralar ise 225 parça örnekten seçilerek verilmektedir. Kuplar ve maşrapalar ile pithoslar incelenen sırsız seramik örneklerini oluşturmaktadırlar. Buluntuların tarihlendirilmesi tabakalar göz önüne alınarak yapılmıştır. Aynı zamanda karşılaştırma ve benzer örnekler de verilmektedir. Bezeme repertuarları tablolarla çizim olarak verilmektedir. Sırsız seramik buluntuların tümü MS 11-12. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Kadıkalesi/Anaia'da tespit edilen sırsız günlük kapları ile gerek bezeme gerekse de form olarak benzerlerinin bulunduğu ayrıntılı bir çalışmadır.

---

¹¹⁶ Türker 2009, 14.

¹¹⁷ Borisov 1989.

Suriye'deki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Suriye'deki merkezlerde yapılan kazıların seramikleri yayınlanmıştır. Antakya'da 1932-39 yılları arasındaki kazılarda ortaya çıkarılan seramikler Waagé tarafından yayınlanmıştır¹¹⁸. Dura Europos'daki kazıların seramikleri ise ilk olarak 1949'da yayınlanır ancak bu yayınlarda sırsız seramiklere yer verilmez; sırsız seramikler 1968 yılında oldukça ayrıntılı bir şekilde yayınlanır. Bu çalışmada sırsız seramiklere geniş yer verilir ancak, buluntular Hellenistik Dönemden MS 3.yüzyıl sonuna kadar olan dönemleri kapsar¹¹⁹.

Filistin'deki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Kapharnaon

1968-72 yılları arasındaki kazıların sonuçları 1974 yılında yayınlanmıştır. Seramikler MÖ 200 yılından başlar ve MS 8. yüzyıla kadar uzanır. Yayında hem sırsız seramiklere hem de Roma kırmızı astarlılarla seramiklere yer verilir. Sırsız seramikler hamurlarına göre ayrılmış ve sekiz ana grup belirlenmiştir. Her grupta o hamurda üretilen kap türleri incelenmiştir. Demre buluntularının küçük bir bölümüyle çağdaş olan seramikler stratigrafiye ve paralellere göre tarihlendirilmiştir¹²⁰.

Samaria

Samaria'daki kazılar 1907-1910 yılları arasında yapılır; seramik araştırmalarının sonuçları ise 1957'de yayınlanır. Yayının büyük bölümü Roma Dönemi öncesi seramiklerine aittir. Roma ve sonraki döneme ait seramikler Kenyon ve Crowfoot tarafından yayınlanmıştır¹²¹. Bunlar, Geç Roma A, Geç Roma B, Geç Roma C, Bizans ve Arap Dönemi seramikleri olarak beş bölümde incelenir. Seçilen ve kataloglar yardımıyla tanıtılan seramikler stratigrafi ve benzer örneklerle tarihlendirilir.

Caesarea Maritima

Bu yerleşimdeki kazılar 1971 yılında başlar, hem karada hem de su altında çalışılır ve 1973-74 kazılarının seramiklerini kapsayan ilk seramik sonuçları 1987

---

¹¹⁸ Waagé 1948.

¹¹⁹ Degeest 2000, 56.

¹²⁰ Degeest 2000, 57.

¹²¹ Degeest 2000, 57.

yılında yayınlanır¹²². Sırsız buluntular amphora ve kandillerle bunlara ait ağız, kaide, kulp ve gövde parçalarından oluşur. Yayında toplam 486 parçanın katalogu sunulmuştur. Seramikler stratigrafiye göre gruplandırılır; genel seramik katalogundan sonra her tabaka için amphora ve kandil tiplerinin değerlendirmesine yer verilir. Tarihlendirme stratigrafi, sikkeler, benzer örnekler ve tarihi verilere göre yapılır. Ayrıca yayında petrolojik ve minerolojik analiz sonuçlarına yer verilir.

Kudüs

1970-81 yılları arasındaki Kudüs kazılarında ortaya çıkarılan seramikler 1993 yılında yayınlanır¹²³. Seramikler stratigrafiye göre gruplandırılır ve kitabın üçüncü bölümü MS 4.-7. yüzyıllara tarihlenen Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi seramiklerine ayrılır. Kırmızı astarlı seramiklerle birlikte inceleme kapsamına alınan sırsız seramikler, formlarına işlevlerine ve kronolojiye göre sınıflandırılmıştır. Formlar arasında kase, basin, tava, tava kapakları, pişirme kapları, depolama kapları, testiler, çömlekler, kapaklar, kandil ve ampullaelar vardır. Tarihlendirme ise bölgedeki birkaç yerleşimin stratigrafisi ile karşılaştırmalı olarak yapılır.

David

1992 yılında yayınlanan ve 1978-85 yıllarında David’de yapılan kazıların sonuçlarını içeren kitapta seramiklere de bir bölüm ayrılmıştır. Bulunan seramikler Magness tarafından incelenmiştir¹²⁴. Kentin “H” ve “K” olarak adlandırılan alanlarında ortaya çıkarılan ve Geç Roma ve Erken Bizans Dönemlerine tarihlenen seramikler Kadıkalesi/Anaia’daki seramiklerin karşılaştırılması için önemlidir. Seramikler kronolojik olarak incelenmiştir. Çalışmada her kap için hazırlanan kataloglarda hamur, hamur rengi, form ve bezeme özellikleri ayrıntılı olarak tanımlanmış, karşılaştırma örnekleri belirtilmiştir. Ayrıca her kap için yapılan çizimler de yayına eklenmiştir. Tarihlendirmenin stratigrafiye göre yapılması nedeniyle önemli bir yayındır, ancak en geç MS 7. yüzyıla ait buluntular yer alır.

---

¹²² Degeest 2000, 58.

¹²³ Magness 1993, 184.

¹²⁴ Magness 1993, 149-278

Mısır'daki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Elephantine

1969-82 arasındaki kazıların seramik sonuçları 1992 yılında yayınlanmıştır¹²⁵. Roma Döneminde terra sigillata üretim merkezi olan kentte, atölyeler ortaya çıkarılmıştır. Seramik üretiminde, MS 3.-4. yüzyılda önem kazanır. Ancak üretim 641' yılındaki Arap krallığı sonrasında da devam etmiştir. Yayında seramikler hamura göre gruplandırılır. Ana ayırım sofraya ve mutfak kaplarıdır; bu iki grup kendi içlerinde tipolojik ve kronolojik olarak sınıflandırılmışlardır. Buluntular için nötron aktivasyonu analizi yapılmış ve sonuçları yayına eklenmiştir. 5.-7. yüzyıl arasındaki dönemin kronolojisinin kurulduğu yayın sırsız seramikler için de önemli bir çalışmadır.

Libya'daki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Berenike

Libya'daki modern Bingazi, antik Berenike kentindeki kazılar 1971-76 yılları arasında yapılmış; kazılarda ortaya çıkarılan seramikler Riley tarafından yayınlanmıştır¹²⁶. Sırsız seramiklerin değerlendirildiği birkaç yayından biri olan kitapta, MÖ 200 ile MS 7. yüzyıl arasına tarihlenen buluntular yer alır. Hamurlar ve kil yatakları için kimyasal analizler yapılmış, bu yolla altı yerel hamur belirlenmiştir; ana gruplama ise tipolojiye göredir. Yayında ayrıca amphora tiplerinin dağılım alanları da harita üzerinde işaretlenmiştir. Sırsız seramiklere geniş yer verilen titiz bir yayın olmasına rağmen Kadıkalesi/Anaia'da bulunan küçük bir seramik grubu için çağdaş örnekler içerir.

Tunus'daki Yerleşimlere Ait Seramik Yayınları

Kartaca

Kartaca'daki kazılarda ortaya çıkarılan seramikler Fulford ve Peacock tarafından hazırlanan bir kitap ile tanıtılır¹²⁷. Yayında seramikler Kırmızı Astarlı Seramikler, amphoralar, sırsız seramikler ve kandiller gibi yaygın olarak kabul gören gruplar altında incelenmiştir. Sırsız seramikler başlığı altında mutfak kapları yer alır ve bu türler

---

¹²⁵ Gempeler 1992, 17.

¹²⁶ Degeest 2000, 61.

¹²⁷ Türker 2009, 17.

arasında kase, tava, testi, kapak ve mortaria bulunur. Buluntular MS 400-MS 650 yılları arasına tarihlenir. Sırsızlara ayrılan bölümün girişinde tipoloji ve kronolojinin tanıtıldığı kısa birer bölüm bulunur; daha sonra her kap için hazırlanan kataloglar, çizimler eşliğinde sunulur. Akdeniz çanağındaki önemli bir merkez olan Kartaca'nın seramiklerine ait kitap sırsız seramiklere ağırlıklı yer vermesiyle önemlidir. Ancak yine erken döneme ait buluntular içerir.

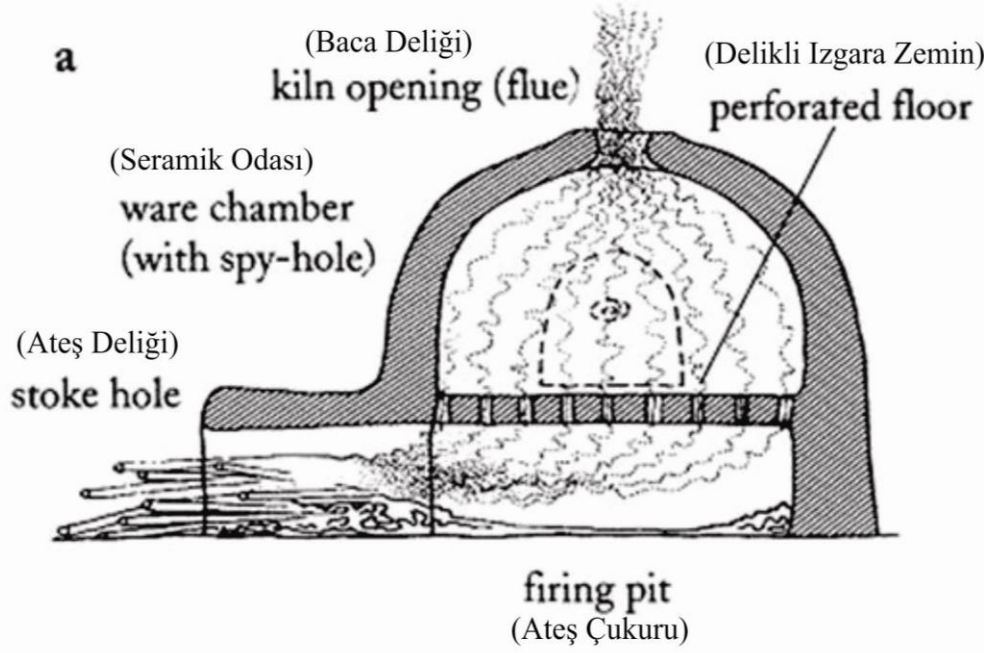
II.2. Bizans Dönemi Seramik Fırınları

Her ne kadar Kadıkalesi/Anaia kazısında şu ana kadar bir seramik fırınına ulaşılamamış olsa da, ele geçen seramiklerin yoğunluğu, çeşitliği ve de seramik üretiminde kullanılan fırın malzemelerinin bulunmuş olması önemlidir. Bu bağlamda Kadıkalesi/Anaia kazısında ilerleyen dönemlerde ortaya çıkabilecek olan fırın veya fırınların, değerlendirmeye alınan merkezler arasında önemli bir yere sahip olacağı düşünülmelidir. Bunun için Anadolu'da ve Yakın coğrafyadaki seramik fırınları kronolojisi yapılmıştır(Harita 6).

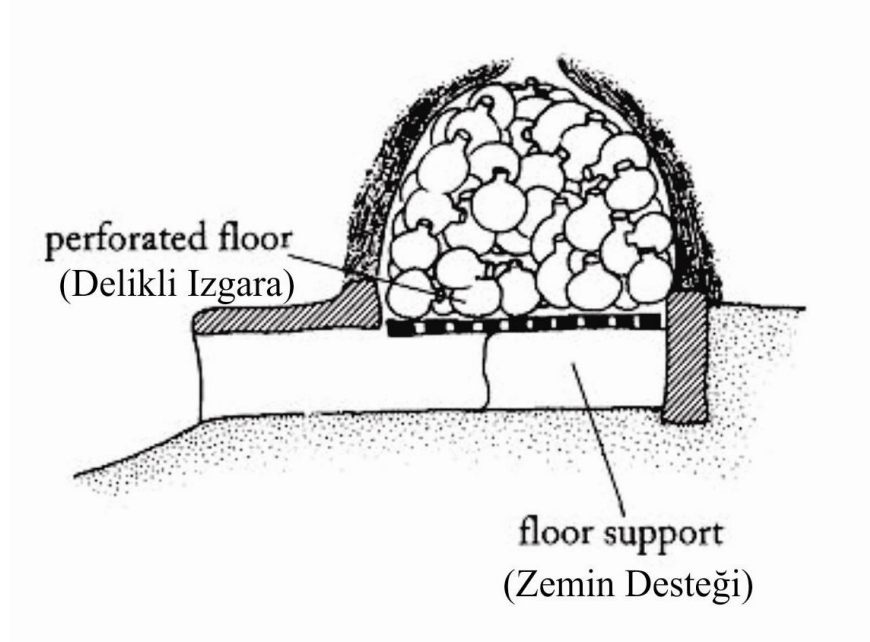
Seramiklerin üretim tekniklerinin son aşaması olan fırınlama, Erken Tunç Çağından itibaren kullanılmaktadır. En basit şekliyle elde veya çarkta şekillendirilen kapların üzeri çalı çırpı yığınları konularak ateşlenir ve fırınlama işlemi yapılırdı. İlerleyen çağlarda teknolojik bilgilerin gelişimine bağlı olarak seramik fırınlarıda geliştirilmiştir. Yunan Dönemine ait fırınlarda kubbeli bir hazne kısmı baca deliği ile bulunmaktaydı(Resim 12). Bu kubbeli kısma çarkta yapılmış seramikler konulmaktaydı. Alt kesimde ateşi beslemek için bir bölüm ve bu bölümle kubbeli hazneye ısının geçişini sağlayan ızgara sistemi bulunmaktaydı.

Seramik fırınlarında, ateşin yandığı bölüm ile seramiklerin konulduğu bölüm arasında ızgara sisteminin olması, ayrıca hava akımını sağlayan delikler ve bacanın bulunması oksijen dolaşımının düzenli olmasını sağlamaktadır. Fırına konulan seramiklerin rengi fırın içine giren oksijen miktarına bağlıdır. Fırına giren oksijen miktarı düşük ve de kap ateşin uzak bir noktasında yer alıyorsa grimsi bir hamur rengi oluşmaktaydı. Fırının ısı yüksek ve seramik ateşe daha yakın bir konumda yer aldığı zaman daha açık tonlarda hamur rengi elde ediliyordu.

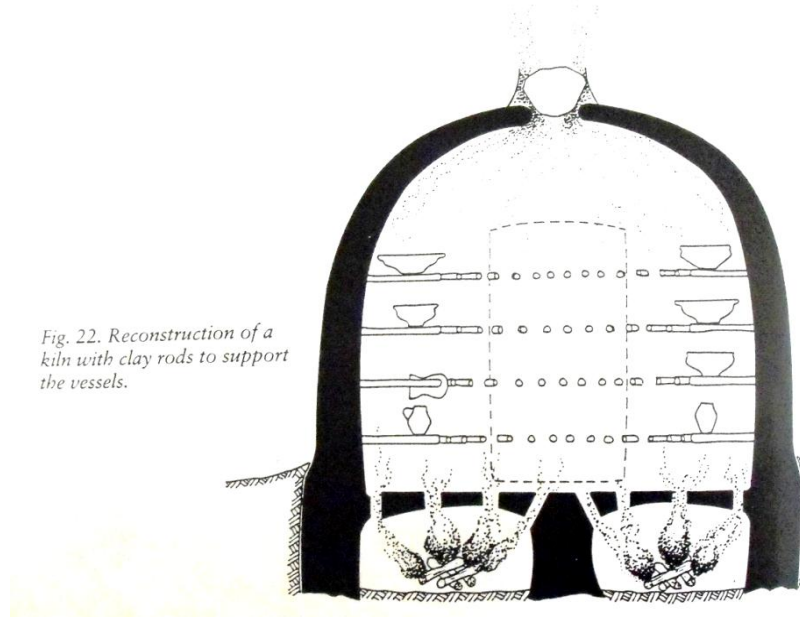
*Resim 12
Klasik Dönem Fırınları*

Resim 13 Roma Dönemi Fırınları¹²⁸

¹²⁸ Papadopoulos 2003, 208

Roma Döneminde de fırın şekilleri Yunan Döneminde uygulanan sistemde çalışmaktaydı(Resim 13).

Resim 14 Serres Bizans Dönemi Fırını Rekonstrüksiyonu

(Bakirtzis 1992, 32)

Resim 15 Korinth Geç Bizans veya Türk Dönemi Fırını

(Papadopoulos 2003, 209)

Bizans Dönemi fırınları, Roma Dönemi seramik fırınlarından daha gelişmiş bir sistemde çalışmaktaydı. Ateşleme bölümünden ızgaralar yoluyla üst bölüme geçen ısı, üst üste konulmuş veya çubuklarla asılmış seramikleri pişirmekteydi(Resim 14-15). Seramiklerin üst üste konulup pişirilmesi içinde üçayak olarak tanımlanan pişmiş toprak araçlar kullanılmaktaydı.

Resim 16

Kadıkalesi/Anaia Buluntusu Üçayaklar ve Fırın Araçları

(İnanan 2008, fig.3)

Üçayak, seramiklerin fırın içine üst üste dizilmesini sağlayan fırın malzemeleridir(Resim 16). Astarlı yarı mamul yada sırlı seramikler pişirmek üzere fırına istiflenirken, kapların birbirine yapışmasını önlemek amacıyla kap aralarına üçayak yerleştirilir. Üçayakların en karakteristik özellikleri, üçgen biçiminde, üç ayrı kola sahip olmalarıdır. Bu kolların üst yüzeyleri düz, alt kısmında her kolun sonunda aşağıya doğru sivri ufak ayak uçları yer alır. Düz üst kısma kabın dibi otururken, sivri uçlu ayaklar diğer kabın iç yüzeyine, tam ortasına yerleştirilir. Pişirim sonunda genelde üçayaklar bazen çok az, bazen oldukça geniş üç nokta şeklinde izler bırakarak kap yüzeyinden ayrılırlar. Bazen de ayakucu kırılarak yüzey üzerinde uç kısımları kalır. Bu izler üreticiler için sorun olarak görülmemiş, hatta bazı sırlı pişirimlerde üçayağa sırla birlikte astarın yapışması sonucu kil açığa çıkmıştır. Bu yöntemle pişirilen Bizans seramiklerinin en kaliteli ürünleri olarak kabul edilen Zeuksippus grubu seramiklerde bile bu izlerin olması başka çare olmadığına işaret etmektedir. Fırınlama hatalarında, yüksek ısıda, uzun süreli pişirimlerde üçayak kaba (özellikle sırlı yüzeye temas eden

ayak uçları ile) yapışmış, bunları ayırmak mümkün olmamıştır. Bu çok pratik fırın malzemeleri birden fazla pişirimlerde kullanılmıştır. Üçayakların seramik üretiminde en önemli faydalarından birisi de pişirim sırasında sıcak havanın fırın içinde rahat hava dolaşımına olanak sağlamalarıdır. Fırın teknolojisinde oldukça önemli bir araç olup, onlar sayesinde kaplar üst üste dizilerek fırının küçük pişirme kapasitesinden çok sayıda kap istifade edebilmiş, dolayısıyla fırında pişirilen kap sayısı artmıştır. Üçayağın Bizans seramik üretiminde ilk karşımıza çıkışını, bazı araştırmacılar 14. yüzyıl olarak belirtirken, bazıları da daha erken dönemde, Zeuksippus seramiklerinde (1200'ler) ilk olarak bu aletlerin kullanılmaya başlandığını ileri sürmektedirler¹²⁹.

Anadolu'daki birçok önemli merkezde seramik üretimine işaret eden fırınlar tespit edilmiştir. Kadıkalesi/Anaia'da da benzer bir seramik fırınının varlığı beklenmelidir. Bu sebeple Anadolu'daki diğer örneklerin incelenmesi önem taşımaktadır.

Miletos (Milet)

Miletos kazıları sırasında Tiyatro kalesinin altında ve Piskoposluk sarayının kuzeyinde yapılan temizlik çalışmaları sırasında çömlekçi işliğinin atıkları bulunmuştur. Bunlar Sarre'nin çömlekçi mahallesi dediği ve Müller Wiener'in 1970'li yıllarda yeniden deşindiği yerin yeniden keşif edildiğini düşündürmektedir. Bulunan atıklar arasında Miletos'da kabartma bezek, monokrom sırlı seramik ile monokrom ve polikrom sigrafitto mallarının üretildiğini gösteren çok sayıda üçayak, kusurlu pişme, biçimlendirme kalıbı ve yarı işlenmiş mallar ele geçmiştir. Tipolojik karşılaştırma çalışmaları sonrasında bunların büyük bir kısmının Beylikler dönemi veya Erken Osmanlı Dönemine ait oldukları düşünülmektedir. Bununla beraber Geç Bizans Döneminde (13.yüzyılda), sırlı kaplar ve Zeuksippus geleneğinde seramik üreten küçük atölyelerin olduğu düşünülmektedir¹³⁰.

Sardes (Sart)

Sardes'te ortaya çıkarılan fırın yapısı, Gymnasyum kompleksinin duvarları kullanılarak yapılmıştır. Kemerli bir girişi bulunan bu fırının kireç yapmak için kullanıldığı düşünülmektedir. Çevresinde bulunan mermer sütunlar hammadde olarak kullanılmaktaydı. Bu fırının ayrıca sırlı seramik üretiminde de kullanıldığı düşünülmektedir. Sardes'te bulunan bu fırın yapısı MS. 10. yüzyıla tarihlenen yapı katmanlarıyla birlikte değerlendirilmektedir¹³¹.

¹²⁹ Fındık 2007, 238-240.

¹³⁰ Böhlendorf Arslan 2008, 407.

¹³¹ Foss 1976, 75.

Allianoi

Allianoi'da, beşi kuzey ılıcada, onu İlya Çayı ile Bergama-İvrindi karayolu arasında kalan alanda yer alan toplam on beş seramik fırını 2005 yılına kadar yürütülen kazı çalışmalarında tespit edilmiştir. Allianoi'da ele geçen bütün fırınlar oval planlıdır. FXII açması ile GXII açmasında yer alan dört seramik fırını dışında (6.-9. fırınlar) hiçbir seramik fırınının etrafı belirgin bir duvar ile çevrili değildir. Seramik fırınlarının iç çapları 1.63-2.24 cm arasında değişmektedir. Fırınların yanma girişleri genellikle batıya veya güneybatıya bakmaktadır. Sadece, İnsula'nın avlusunda yer alan fırının girişi birlikte kullanılmakta olan avluya, (doğuya) bakmaktadır. Fırınların ortasında, küçük dere taşlarından ve toprak harçtan oluşturulan bir dikme yer alır. Fırınların ikisi dışında diğer fırınların sadece yakma kısımları günümüze kalabilmiş, seramiklerin konulduğu üstyapı tamamen tahrip olmuştur.

Dolgu duvar tekniği ile inşa edilmiş olan seramik fırınlarının genellikle tek ya da iki örgü sırası ile tuğla tabanları günümüze gelmiştir. Taban döşemeleri, genellikle kiremit veya sıkıştırılmış topraktır. Fırınların yapımında işlenmiş Roma Dönemi taşları yassı kısımları içe, sivri kısımları ise dışa bakacak şekilde kullanılmış bunun yanı sıra değişik boyutlarda dere taşı ve yassı kıygın taşı kullanılmıştır. Yakma girişlerinin her iki tarafına ise dikine yerleştirilmiş Roma Dönemi blok taşları görülmektedir. Fırınlar tuğla kubbe ile örtülüdür. Üst yapıya kadar kıygın taşları kullanılmıştır. Fırınların iç yüzeyleri ince bir sıva ile kaplanmıştır. Fırınlar, Roma duvarlarının bazen üzerine bazen de destek olarak kullanılmak suretiyle yanlarına inşa edilmiştir. Kimi yerde Roma Dönemi duvarları tahrip edilmek suretiyle tam üzerine inşa edilmiştir¹³².

Kestel

Kestel'de yapılan kurtarma kazıları sırasında birçok seramik fırını ortaya çıkarılmıştır. Bu fırınlardan birisi oldukça iyi durumda ortaya çıkmıştır. Sadece ön odası ve yanma (ocak) bölümü sağlam durumda olan fırının derinliği 0,84 m çapı 1,80 m'dir. Küçük taşlardan yapılan fırında diğer plankarelerde bulunmuş fırınlara nazaran ince bir sıva vardır. Sıvanın ince olması fırının uzun süre kullanılmadığını göstermektedir. Kestel'deki fırınlarda sıvanın çok kere yenilendiği saptanmıştır. Isıtıcı ve ısıyı muhafaza gücü olan kalsit yüksek ısı karşısında erimekte, aynen lavlarda olduğu gibi aşağılara doğru akmaktadır. Bu nedenle incelen sıvaya zaman zaman tekrar ilaveler yapmak gereği görülmüştür. Aşağılarda çoğunlukla ızgara üzerinde akarak biriken ve sertleşen sıva zaman zaman zaman çömlekçiler tarafından kesilerek atılmıştır. Kesme işleminin sıcakken, henüz sertleşme tamamlanmadan yapıldığı kesim yerlerinin çok düzgün

¹³² Yaraş 2003, 406-407.

olmasından ve bir defada yapıldığını gösteren izlerinden anlaşılmaktadır. Fırının yanma odasındaki desteği yoktur. Ön odasının tabanı küçük taşlardan oluşmuş kaldırımla kaplanmıştır. Ön odanın bir kenarında zeminden aşağıya monte edilmiş küçük bir pithosun, yanma sırasında yangına karşı su sağlamış olduğu düşünülmektedir. Fırın gerek tabakası ve gerekse etrafındaki küçük buluntulara göre MS 3. yüzyıl sonuna tarihlenmiştir¹³³.

Adramytteion (Ören)

Adramytteion antik kentinde 2005 döneminde E-III açması ile E-II açmaları arasında Erken Ortaçağ dönemine ait bir seramik fırını ortaya çıkarılmıştır. Fırının içi açma seviyesinden 1,25 m aşağıya indirilmiş ve fırının ateşlik kısmının tabanına ulaşılmıştır. Bu çalışma sonrasında fırının dağılmış ızgara ayakları, teknik özellikleri, kullanım şekilleri ve üretimleri ile ilgili önemli kanıtlar elde edilmiştir. Bu alan çevresinde 4.-6. yüzyıllar arasında Adramytteion seramik üretiminin varlığı tespit edilmiştir. Fırında üretilen kapların genellikle yağ kandilleri, küçük boyutlu tam ve yarı akışkan sıvı kapları, farklı çaplarda mutfak çanakları şeklinde ticari kapların olduğu anlaşılmıştır¹³⁴.

Lagina ve Börükçü

2007 yılında Lagina ve Börükçü alanlarında yapılan kazı çalışmaları sırasında Bizans Dönemine ait mezarların yanı sıra seramik işlikleri de bulunmuştur. Lagina ile Stratonikeia arasında, GELİ dekupaj sahasında bulunan Beybağ Mevkii, Börükçü'nün yaklaşık 750 m kuzeyinde, Tepecik'in yaklaşık 420 m kuzeydoğusunda, batıdan doğuya doğru devam eden ve teraslarla bölünmüş eğimli bir arazidir. Beybağ Mevkii'nde 2007 yılı içerisinde açılan sondajlarda çoğunluğunu seramik atölyelerinin oluşturduğu yapı kalıntıları, dere yatağına yakın olan 1. terasta ise bir su yapısı ve bu su yapısına bağlı kil havuzları açığa çıkarılmıştır. 6 teras üzerine konuşlandırılmış alanda, yapılaşmanın daha çok 4. ve 5. teraslarda yoğunlaştığı ve bu terasların güneyinin tamamen nekropol alanı olarak kullanım gördüğü tespit edilmiştir.

Yapılan kazı çalışmalarında çıkan buluntular kısmen de olsa yapıların işlevleri ile ilgili verilere ulaşılmasına olanak tanımaktadır. 07BBS01 numaralı sondaj alanında Geç Bizans Dönemine ait üç evreli bir yapı ve 8 seramik fırını tespit edilmiştir. Seramik üretimi üzerine kurulmuş olan bu yapılarda açığa çıkan mekânlar seramik üretimi ve depolama amaçlı kullanım alanlarıdır. Basit tarzda inşa edilen fırınların tamamı oval formdadır. Duvar örgüsü tuğla, kiremit ve pişmiş toprak kap parçalarından oluşturulmuş, birleştirici malzeme olarak kiremit parçacıkları ve kum katkılı kireç harç kullanılmıştır. Seramik fırınlarından üçünün çeşitli nedenlerle kullanımı sona ermiş ve kapatılarak hemen yanlarına yeni seramik fırınları inşa edilmiştir. Fırınların içinde ve

¹³³ Erdemgil 1981, 64.

¹³⁴ Çoruhlu 2008, 130-131.

yakınında ele geçirilen cüruflaşmış pişmiş toprak kap örnekleri, fırınlarda yapılan üretim hakkında bilgi vermektedir.

Fırınlara içinde ve çevresinde ele geçirilen seramikler düz kırmızı astarlı, kırmızı renkte boya ile bezeli ve yeşil sırlı seramik parçalarıdır. Beybağ Mevkii'ndeki bu Geç Bizans Dönemi yerleşiminin MS 10. yüzyıldan MS 13. yüzyılın hemen başlarına kadar varlığını sürdürdüğünü ve MS 1203 yılında terk edildiği düşünülmektedir¹³⁵.

Amorium

1995 sezonunda Yukarı şehirdeki TT açmasında MS 10.-11. yüzyıla tarihlendirilen küçük bir fırın olasılıkla yerel Bizans seramik üretim merkezinin Anadolu'daki kazılmış ve kayda geçen tek örneğidir¹³⁶. Çevresinde bulunan çok sayıda ki amorf seramik yığınlarından yola çıkılarak burasının bir seramik atölyesinin bölümü olduğu düşünülmektedir. Fırın, Türk Dönemi katmanlarının altındaki seviyede bulunmuştur, dolayısıyla Bizans Dönemine ait olduğu açıktır. Aynı zamanda fırının yakınında bulunan ve birinin üzerinde Yunanca iki mühür baskısı olan, açık boyunlu iki saklama küpü fırının tarihlemesini doğrulamaktadır¹³⁷.

Laodikeia

Laodikeia'da 2003 yılı kazılarında Suriye Caddesi olarak adlandırılan alanda yürütülen kazı çalışmalarında, Geç Antik Dönemde faaliyet gösteren bir seramik işliğine ait defolu ve kırık malların atıldığı seramik çöplüğü tespit edilmiştir. Bu alanda, devetüyü renkli seramik curufları, seramik fırınında kullanılan delikli tuğlalar ve kül atıkları gibi seramik işliği ile ilgili malzemeler bulunmuştur¹³⁸.

Hierapolis (Pamukkale)

Hierapolis'te 1980'li yıllarda yapılan kazılarda Bizans Döneminin başlarına tarihlenen, Ticaret Agorası'nın kuzey ve batısındaki yapı kalıntılarının içine inşa edilmiş büyük seramik fırınları bulunmuştur. Fırınlara MS 4. yüzyıl depreminden sonra inşa edilmiş ve MS 6. yüzyıl sonlarına ya da MS 7. yüzyıl başlarına kadar kullanılmıştır. Kentin kuzeyinde yer alan Erken Bizans Dönemi kapısının yakınında iki fırın yer almaktadır. Bu iki fırından biri onarım görmüştür. Her iki fırın da kare planlıdır ve yaklaşık 5 x 5 metre ölçülerindedir. Pişirme odasının üstü 3 metre çapında tonoz ile

¹³⁵ Tırpan-Söğüt 2007, 250-252 (Lagina ve Börükçü kazı alanları içinde Beybağ yerleşiminde bulunan Bizans Dönemine ait fırınların raporu A.Büyüközer tarafından yazılmıştır).

¹³⁶ http://www.amoriumexcavations.org/Site_history1tr.htm

¹³⁷ Lightfoot 2007, 151.

¹³⁸ Şimşek 2004, 308.

örtülüdür. Bu odaların tabanları deliklidir. Fırınlarda mortarium, tekne, testi, amphora ve hatta tuğla üretildiği saptanmıştır. Bu kapların benzerleri Laodikeia kentinde görülmektedir¹³⁹

Patara

Patara’da 1997-1999 yıllarında yürütülen çalışmalarda bir seramik işliği tespit edilmiştir. İşlik, Tepecik Akropol’ü kuzeyinde, nekropol alanında yer almaktadır. Yapı 10.50x12.70 m boyutlarında ve birbirine bağlı mekânlardan oluşmaktadır. Dikdörtgen planlı işlikte yine dikdörtgen planlı mekânlar yer almaktadır. İşlikte kil dinlendirme havuzu, kireç ocağı ve depo olarak kullanıldığı düşünülen mekânlar tespit edilmiştir. İşlik içerisinde seramik fırını yoktur ancak biri “Kaynak Kilisesi” önünden geçen günümüz karayolunun batısında diğeri güneydeki nekropol alanı içerisinde yer alan iki fırın tespit edilmiştir. İşlikte MS 4.- 6. yüzyıllara tarihlenen kandil buluntular ele geçmiştir. Bu nedenle işliğin Erken Bizans Döneminde kullanıldığı düşünülmektedir¹⁴⁰.

Demre

Demre Aziz Nikolaos Kilisesi kazı çalışmalarında şu ana kadar bir fırın yapısı bulunamamıştır. Ancak kazılar sırasında ele geçen şerit biçiminde düz ve kavisli bazı parçaların fırınlamada kullanıldıkları düşünülmektedir. Ayrıca bulunan seramiklerin hamurları üzerinde yapılan mineralojik ve petrografik analizler Demre’de yerel üretimin varlığını göstermektedir¹⁴¹.

Elaiussa Sebaste

Elaiussa Sebaste Kenti’nin 2005 yılı kazı çalışmaları sırasında yarımadanın güney-doğu tarafında 2 adet seramik fırınları ortaya çıkarılmıştır¹⁴². Bu fırınlarda yapılan kazı çalışmaları sonrasında 5. ve 7. yüzyılda yoğun olarak kullanılan LR 1 amphoralarının üretim merkezlerinden birisinde Elaiussa Sebaste olduğu anlaşılmıştır. Aynı zamanda LR 1 amphoraların üretim yapıldığı fırınlarda kandil üretimi olduğu yapılan kil analizleriyle kanıtlanmıştır. 7. yüzyıl tabakası içinde değerlendirilen LR 1 amphoraları ile beraber amphora kapakları da aynı fırınlarda üretilmiştir¹⁴³.

---

¹³⁹ Arthur 2006, 109-110.

¹⁴⁰ Varkıvanç 2001, 137-143.

¹⁴¹ Türker 2009, 51.

¹⁴² Schneider 2006, 565.

¹⁴³ Ferrazoli- Ricci 2009, 37-38.

Sinop

Sinop-Demirci'deki amphora atölyeleri kazıları, 1994 yılında yapılan manyetik araştırmalardan elde edilen veriler sonucunda başlamıştır. Yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılan fırınlardan bir tanesi küçük boyutlu, armut biçimli ve orta direktten yoksundur ve sadece ısıtma odası korunmuştur. Oda, 1.48 m uzunluğunda ve en fazla 1.41 m genişliğindedir. En iyi güney kısımda korunmuştur. 52 cm yükseklikte ve ortalama 20 cm genişlikte dokuz kiremit sıradan oluşur. Ateşten sertleşmiş killi tabanı hafif içbükeydir. Diğer fırını örebilmek için, bunun iki tarafı açık borular ve iç içe geçmiş havuç dipleri ile doldurulmuştur; üzerlerinde bulunan kubbeyi oluşturmak için amphora diplerinin birleştirilmiş olduğu düşünülmüştür. Ortaya çıkarılan diğer bir fırın ise büyük boyutludur ve kısmen bir önceki fırının üzerine oturur. Sadece korunmuş olan ısıtma odası aşağı yukarı daire biçimindedir (2.47 x 2.39 m). Duvarı, güneybatıda 48 cm yükseklikte ve 21 cm ila 23 cm genişlikte olup taş ve tuğlalardan yapılmıştır. Bu duvar ve zemin 3 cm ila 3.5 cm kalınlıktadır ve ateşten sertleşmiş yeşilimsi beyaz kil ile kaplanmıştır. Tuğladan iki direk fırının merkezini oluşturur. Bu fırının içinde MS 565-578 tarihli iki sikke bulunmuştur¹⁴⁴.

1994-1995 yıllarında Sinop-Zeytinlik bölgesinde amphora atölyelerine yönelik kurtarma kazıları yapılmıştır. Zeytinlik amphora atölyeleri, 1982 yılında yapılan sahil yolunu genişletme çalışmaları ve daha sonraki yıllarda modern kentin yayılması ile tahribata uğramıştır. Yol yapımı sırasında buldozerlerin tahrip ettiği bir fırının kurtarma kazıları sonrasında fırının şekli şu şekilde ortaya çıkmıştır. Bu fırının yuvarlak ısıtma odası 60 cm genişliğinde, armudi şekilli ve duvarları sırlıdır. Orta sütunu yaklaşık 80 cm çapındadır, taban destek kemerlerinin başlangıcı ve iç kısmı kırık kiremit parçaları ile doldurularak oluşturulmuştur. Destek kemerlerinden üç tanesi tam korunmuş, dört tanesi parçalanmış durumda bulunmaktadır. Bu kemerler kare kesitleri 17 ila 20 cm arasında olan kil putrellerden yapılmıştır; iç ve dış dikmelerin üst kısımları tek parça olarak yapılmış ve ısıtma odasının tabanının yaklaşık 100 cm üstünde semerdam kemer yapacak şekilde birbirine dayanmıştır. Fırının tabanı tamamen yok olmuştur, yalnız iki kemer arasındaki boşlukta yer alan havalandırma deliğinin izlerini görmek mümkündür. Isıtma odasının dış duvarı, kırık kiremit parçalarının dikkatlice doldurulması ve sarı bir kil ile birleştirilmesiyle oluşturulmuş olan, 25 ila 30 cm genişliğindeki yuvarlak bir duvar ile birleşmektedir; fırının arkasındaki kayalık, bu yuvarlatılmış duvarın oturması için oyulmuştur. Toprak ve taş ile çevrili olan yapı, kuzeyde ve güneyde, taşları dışta hafifçe çalışılmış, kuru duvarlar ile sınırlandırılmıştır; bu iki duvarın dış kısımlarının açıklığı 4.38 m dir. Yapının güneyi, yaklaşık 1.00 m genişliğinde kırmızı kilden iyice sıkıştırılmış bir taban ile düzenlenmiştir. MÖ 3. yüzyıla tarihlenen bu fırının yapısının

¹⁴⁴ Tezgör-Tatlıcan 1996, 353-367.

çevresinde bulunan diğer fırınların, Roma ve Bizans Döneminde de kullanıldığı düşünülmektedir¹⁴⁵.

Tüm bu çalışmaların sonrasında Sinop'ta MS 1. yüzyıldan MS 6.-7. yüzyıla kadar üretim yapan on fırın tespit edilmiştir. Fırın kazılarında ortaya çıkan amphoraların üretim yerinin burası olduğu saptanmış ve Sinop amphoralarının MS 6.-7. yüzyılda üretildikleri anlaşılmıştır. Sinop çevresinde yapılan sualtı araştırmalarında bu tipin örnekleri çıkarılmıştır.

İstanbul (Sirkeci)

İstanbul Marmaray ve Metro projeleri kapsamında 2004 yılından beri İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü tarafından Üsküdar-Sirkeci ve Yenikapı'da arkeolojik kazı ve sondaj çalışmaları yapılmaktadır. Bu kazılar kapsamında Sirkeci'de sürdürülen çalışmalar sırasında Sirkeci Garı'nın kuzey girişinde sondajlar yapılmıştır. Ancak yoğun zemin suyu ve işleyen tren hattının yarattığı tehlike nedeniyle Bizans Dönemine ait tabakalarda kazı çalışmaları durdurulmuştur. Bizans Dönemi dolgusu içinde yer alan çanak-çömlek buluntularının analizinden bu bölgede seramik üretimi yapıldığı anlaşılmıştır. Sayısal olarak büyük yoğunlukta üçayaklar, astarlı pişirimleri yapıp, sırlanmamış seramik parçaları, üçayaklara yapışmış astarlı ya da sırlı atölye atığı parçalar ve seramik cürufları bulunmuştur. Bunun yanı sıra sondajların birinde ortaya çıkarılan ve henüz kazısı tamamlanmamış yuvarlak formu bir yapının fırın olabileceği düşünülmektedir. Bu yuvarlak yapının açılan kısmının üzerinde, noksan olmasına karşın kubbemsi bir dönüş izlenmektedir. Yapılan değerlendirme çalışmaları sonucunda atölyelerin 13.-14. yüzyıllarda kullanılmış oldukları düşünülmektedir¹⁴⁶.

Hoşköy (Hora), Gaziköy (Ganos)

Nergis Günsenin, 1991 yılında yaptığı yüzey araştırması çalışmalarında Hoşköy ve Gaziköy arasındaki yaklaşık 5 km'lik kıyı şeridini araştırmıştır¹⁴⁷. Yapılan çalışmalar, bu alanda MS 10. yüzyıldan itibaren 16. yüzyıla kadar seramik üretiminin devam ettiğini göstermiştir. Daha sonra bu üretim şekli tuğla ve kiremit üretimine dönmüştür. Bölgenin Antik Dönemden beri bağcılık yönünden zenginliği ve amphora atölyelerinin varlığı, şarabın yerinde üretilip şişelendiğini göstermektedir. Bu araştırmaların sonucunda Ganos amphorasının üretim merkezleri saptanmıştır¹⁴⁸.

¹⁴⁵ Garlan-Tatlıcan 1996, 337-351.

¹⁴⁶ Girgin 2007, 99.

¹⁴⁷ Günsenin 1992b, 197-207.

¹⁴⁸ Günsenin 1992a, 85-95.

Günsenin tip I olarak adlandırılan kalın cidarlı, üzeri sık yivli sağlam görümlü ve az kapasiteli amphoraların, Doğu Akdeniz'den Karadeniz'in kuzeyine kadar dağılmış oldukları bilinmektedir. Özellikle Karadeniz'in batısında bulunan merkezlerde yapılan kazılar ve sualtı araştırmaları bu amphoraların Tuna Irmağının kıyısında bulunan yerleşimlerde daha yoğun olarak kullanıldıklarını belgelemiştir. Bu amphoraların mimari eleman olarak kullanıldığıda görülmektedir. Eski Yugoslavya sınırlarında kalan Ohrid'teki St.Sophia Kilisesinin kubbesinde akustiği sağlamak amaçlı kullanılmıştır. Sağlam yapıları nedeniyle mimari eleman olarak St.Georges'daki Manges sarayında ve duvarların yapımında kullanılmıştır.

MS 9. yüzyılın sonlarıyla 12. yüzyıl arasında Ganos amphoraları üzerinde kısaltmaların kullanıldığı mühürler bulunmaktadır. Bizans İmparatorlarının ve ailesinden kişilerin isimleri olarak yorumlanan bu kısaltma isimler, Ganos amphoralarının tarihlendirilmesinde önemli kolaylıklar sağlamaktadır¹⁴⁹.

Sagalassos

Sagalassos antik kentinde 1986 yılında kazı ve yüzey araştırmalarına başlanmıştır. Yapılan çalışmalar sonrasında Hellenistik Dönemden başlayarak Geç Roma ve Erken Bizans Dönemine kadar seramik üretimin olduğu saptanmıştır. Yapılan kil analizleri sonucunda ortaya çıkarılan hamur grupları ayrıntıyla işlenmiştir. Kentte, özellikle İmparatorluk Döneminde çok yoğun olarak seramik üretimi yapıldığı ortaya çıkarılmıştır. Erken Bizans Döneminde ise bu üretimin devam ettiği ortaya çıkarılan fırınlardan anlaşılmaktadır. Sagalassos'a 20 km uzaklıkta Bağsaray'da ortaya çıkarılan fırınlarda günlük kullanım kaplarının üretildikleri tespit edilmiştir. Elde edilen verilere göre bu fırınlar MS 6. yüzyıla tarihlendirilmektedir¹⁵⁰.

Anadolu Dışındaki Seramik Fırınları

Anadolu dışında kazısı yapılan birçok merkezde Bizans Dönemine ait fırın kalıntıları bulunmuştur. Bunlara kronolojik olarak bakıldığında en erken örneklerden birinin Ravenna yakınlarındaki Classe'de olduğunu görmekteyiz. Burada bulunan fırın MS 5.-8. yüzyıllar arasına tarihlenir¹⁵¹. Kıbrıs'taki Paphos'ta 1988 yılında bulunan Geç Roma dönemine ait fırın ise LR 1 amphoralarının üretim yeri olması açısından önemlidir¹⁵². LR 1 amphoraları MS 5. yüzyıldan sonra özellikle Doğu Akdeniz'de yaygın olarak kullanılmıştır.

Yunanistan'da Kounoupi'de (Argolis) bulunan, sırsız seramik ve amphora üretimi yapılan iki fırın ise MS 6. yüzyıl sonu -7. yüzyıl başına tarihlendirilmektedir.

¹⁴⁹ Şenol 2009, 162-163.

¹⁵⁰ Vanhaverbeke ve diğerleri 2004, 262.

¹⁵¹ Türker 2009, 26.

¹⁵² Demesticha-Michaelides 2001, 290-293.

Kıbrıs Dhiorios'da bulunan fırın ise MS 7.-8. yüzyıllara tarihlenir. Romanya Ploiesti bölgesinde MS 8.-10. yüzyıllara tarihlenen çok sayıda fırın tespit edilmiştir.

Bulgaristan'da Paletina'daki atölye yerleşiminde 9.-10. yüzyıllara ait iki fırın izi bulunmuştur. Ayrıca yine Bulgaristan'da Tica ve Vinica nehirleri kıyısında hem seramik hem tuğla-kiremit üretimi yapan on adet fırın saptanmıştır. Bu fırınlar MS 9.-10.yüzyıllara tarihlendirilmişlerdir. Aynı döneme tarihlenen fırın örnekleri Iasos'taki İmparatorluk Agorası'nda ortaya çıkarılmıştır.

Eski Yugoslavya da bulunan Skopje'de bulunan fırınlar MS 11.-12. yüzyıllara tarihlenir. Yine Korint'deki Eski Roma Agorası'nda bulunan dört fırın, Euboea'da bulunan bir fırın MS 11.-12. yüzyıllar arasına tarihlendirilmişlerdir. MS 11. yüzyıl ortalarına tarihlendirilen ve Romanya'da Pacuiul-lui-Soare'de bulunan fırınlarda MS 13.-14.yüzyıllara tarihlenen seramiklerin üretildiği saptanmıştır.

Yunanistan'daki Trikala'da bulunan fırın kalıntısı ise 13. yüzyıla tarihlendirilmektedir. Bunun yanı sıra 13. yüzyılın ikinci yarısına ait iki fırın Yunanistan'da Valtesi ve Serres'te bulunmaktadır. Yine 13. yüzyılın ikinci yarısına-14.yüzyıla tarihlenen bir fırın Yunanistan'da Selanik'te ortaya çıkarılmıştır.

Eski Yugoslavya'da Nova Brdo'da ortaya çıkarılan fırın 14.-15. yüzyıllara tarihlenir. Yine aynı yüzyıllara ait Romanya Suceava'da Curtea de Arges ve Facei Craiova'da fırınlar tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra 15. yüzyılda Lemnos'ta seramik üretiminin devam ettiği anlaşılmaktadır¹⁵³.

Sparta'daki sırlı seramik üretimi 13. yüzyılın sonları ile 14. yüzyıl başları arasına tarihlendirilmektedir. Ele geçen seramiklerin yoğunluğuna bağlı olarak yerel üretimin olduğu düşünülmektedir¹⁵⁴. Bu merkezdeki seramik örnekleriyle Kadikalesi/Anaia kazısında bulunmuş olan sırlı seramik örnekler arasında bezemeler açısından benzerliklerin görülmesi dikkat çekicidir.

İtalya'da Otranto kenti kazılarında bulunan fırınlar MS 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Ancak seramik üretiminin 8. yüzyılda da devam ettiği düşünülmektedir. Bu fırınlarda daha çok amphoralar, az sayıda pişirme kapları, günlük kullanım kapları ve kandiller üretilmiştir¹⁵⁵.

Kıbrıs'ta 1988 yılında Paphos kentinde yapılan kazılarda LR I amphoralarının üretildikleri fırın yapıları bulunmuştur. Amphora fırınları kazısı sırasında ele geçen kandillere bakılarak fırın yapısı 6.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir¹⁵⁶.

¹⁵³ Türker 2009, 26-27.

¹⁵⁴ Dimopoulos 2007, 336.

¹⁵⁵ Arthur – Patterson 1998, 511-530.

¹⁵⁶ Demesticha ve Michaelides 2001, 290

Kuzey Afrika'da özellikle 5.-6. yüzyıllarda yoğun olarak seramik üretimi yapıldığı sürdürülen kazılarda ortaya çıkarılmıştır. Tunus'ta Sullectum civarında bulunan seramik atölyelerinin üretim artıklarının boyutları bölgenin Akdeniz ticaretindeki önemini kanıtlamaktadır¹⁵⁷.

Suriye- Filistin grubuna ait Gaza amphoraları 1. yüzyıldan 7.yüzyıl ortalarına kadar üretilmişlerdir. LR 4 amphoraları olarak bilinen bu gruba ait örneklerin petrografik analizleri sonucu Gaza üretimi oldukları öne sürülmüştür. Gerçekleştirilen yüzey araştırmaları ve kazılar sonucunda ortaya çıkarılan bu tipe ait atık depoları LR 4 amphoralarının Negev'in kuzeyinde üretildiğini göstermiştir¹⁵⁸.

Mısır'da özellikle İskenderiye'nin güneyinde bulunan Mareotis atölyelerinde üretilen AE 5-6 amphoralarının 5.-6. yüzyıllarda yoğun olarak ihraç edildikleri görülmektedir. Bu amphoralar kalkerli kille üretilmiş açık renkli hamura sahiptirler. Aynı tipe ait koyu kırmızı kile sahip amphora atölyeleri de Wadi el Natrun'un doğusunda yer alan Kom Abou Billou' daki atölyelerde üretilmiştirler. AE 5-6 amphoraları 7.yüzyıl sonuna kadar İskenderiye'nin güneyinde bulunan Abu Mina atölyelerinde bulunan fırınlarda üretimlerini sürdürmüşlerdir. Bir diğer Mısır üretimi olan kalın cidarlı AE 7 amphoraları, kil yapısı ve renkleri bakımından karakteristik Nil stilinde üretilen amphoralardır. Bu formda amphoraların, Orta Mısır'da Oxryhynchos, Hermoupolis Magna'da ve Antinoopolis'te yoğun olarak üretildikleri bilinmektedir¹⁵⁹.

Son yıllarda yürütülen araştırmalarda Kırım bölgesinde yoğun olarak Bizans Dönemine ait üretim merkezleri tespit edilmiştir¹⁶⁰. Ukrayna'da bulunan Cherson ve Tavrika'da Erken Bizans Döneminden başlayarak 15. yüzyıla kadar seramik üretimi yapıldığı anlaşılmıştır¹⁶¹. Cherson'da yapılan kazılarda bulunan Bizans Dönemine ait seramik fırınları 11.-12. yüzyıla tarihlendirilmektedir¹⁶²

---

¹⁵⁷ Şenol 2009, 88

¹⁵⁸ Şenol 2009, 158

¹⁵⁹ Şenol 2009, 170- 172

¹⁶⁰ Papanikola ve diğerleri 1992, 25

¹⁶¹ Golden ve diğerleri 2007, 219-226

¹⁶² Romancuk 2005, Abb.39

BÖLÜM III

KADIKALESİ/ANAİA KAZILARINDA ORTAYA ÇIKARILAN GÜNLÜK KULLANIM SERAMİKLERİ

III.1. Kadıkalesi/Anaia Seramiklerinin Buluntu Yerleri

Kadıkalesi/Anaia'da yapılan kazı çalışmaları iki ana sektör içinde yapılmaktadır. Bunlardan birincisi sur içindeki alanlarda sürdürülen kazı çalışmaları, diğeri ise sur dışında yapılan kazı çalışmalarıdır. 2001-2010 yıllarına ait seramikler çeşitli alanlardan dağınık olarak ele geçmişlerdir. Değerlendirme çalışmasında kazı alanından gelen tüm sırsız seramikler değerlendirme altına alınmış ve ortaya Kadıkalesi/Anaia'nın Bizans Dönemi sırsız seramik dağılım alanı çıkarılmaya çalışılmıştır. Buna göre çalışma alanları şu şekilde sıralanmaktadır.

Sur İçinde Yapılan çalışmalar

1-Kale Girişinin içindeki mekânların ortaya çıkarılması çalışmaları

Sur dışında yapılan çalışmalar:

1-3.ve 4. Burçlar arasında yapılan seviye indirme çalışmaları

2-4.ve 5 numaralı burçlar arasında yapılan seviye indirme çalışmaları

3-5. ve 6 numaralı burçlar arasında yapılan seviye indirme çalışmaları

III.1.1.Sur İçindeki Sektörlerde Ortaya Çıkarılan Seramikler

Kale Girişinin İçindeki Mekânların Ortaya Çıkarılması Çalışmaları

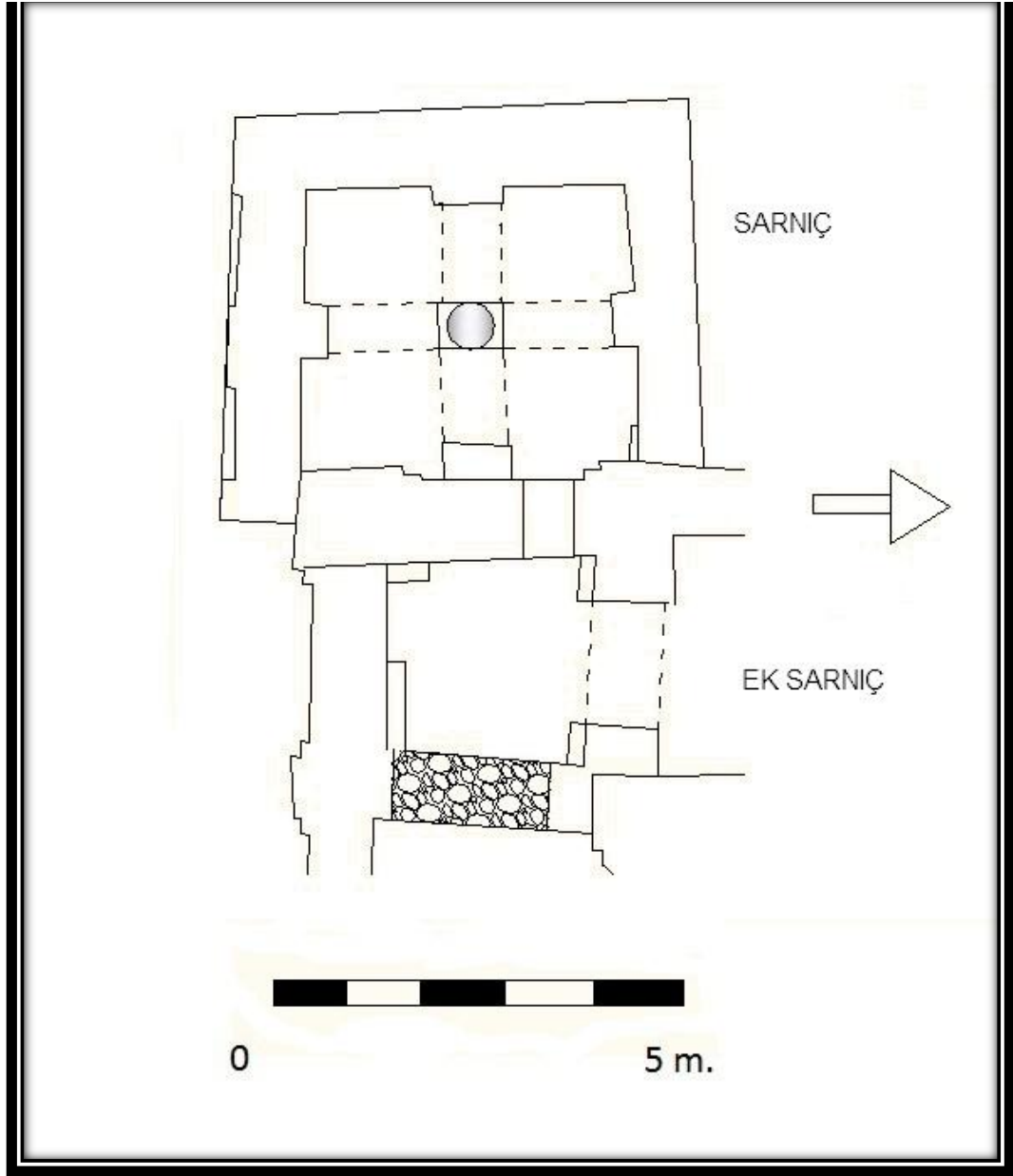
Kadıkalesi/Anaia'da 2001 yılı kazı çalışmalarına, kalenin güneydoğu bölümünde yer alan giriş bölümünde başlanmıştır. Bu alanda bu güne kadar sürdürülen kazı çalışmalarında birden fazla döneme ait tabakalar ortaya çıkarılmıştır. Bu tabakaların en geç evresi, nomadik Türk dönemi yerleşiminin kale üzerinde hayvanlarını barındırmak için yaptıkları yapılanmalardır. Onun alt tabakasında ise Beylikler dönemine ait yerleşimler kale içinde ortaya çıkarılan mescit yapısıyla tanımlanmaktadır. Beylikler dönemi yapılanmaları Bizans Dönemi yapı katlarını tahrip etmiş, bazı alanlarda ise Bizans Dönemine ait yapılarla kaynaşmıştır. Bugüne kadar sürdürülen kazı çalışmaları sonrasında ortaya çıkarılan Bizans Dönemi yapıları 4.-6 yüzyıl ile 11.-13.yüzyıla tarihlendirilmektedir. Özellikle kale girişinin doğu kesiminde

yer alan anıtsal mimariye bağılı Bazilika planlı kilise çatı seviyesine kadar koruna gelmiştir.

Bu alanda bulunan Bizans Dönemine ait sırsız seramikler, 2007 kazı sezonuna kadar, yerleşimin tekrar yapılaşmalarına bağılı olarak dağınık bir halde ve belli bir kontekst içermemekteydi. 2003 yılı kazı sezonunda mescid olarak adlandırılan mekânın batı cephesinin ortaya çıkarılması çalışmaları sırasında kalenin girişinden başlayan ve üç kola ayrılan sokağın devamı bulunmuştur. Sıkıştırılmış dere taşlarıyla oluşturulmuş sokağın bir alt seviyesine inme çalışmaları sırasında sokağın altına serilmiş çok sayıda sırsız seramikler bulunmuştur. Sokağın tesviyesine yönelik bir zemin doldurma çalışması sonucu kullanılan bu seramiklerin 2007 ve 2009 yıllarında sarnıç binasının kazı çalışmaları sırasında bulunan seramikler ile aynı türde olduğu görülmüştür. Bu alandan bulunan seramikler o güne kadar kale üzerinde yapılan kazı çalışmaları sırasında ele geçen homojen tabaka olması açısından oldukça önemlidir. Bu alandan çok sayıda Anaia Tip I grubuna ait amphora parçaları, çömlek parçaları ve diğere kullanım seramiklerine ait parçalar karışık olarak bulunmuşlardır.

2004 yılında C 16 olarak isimlendirilmiş olan alanda yapılan kazı çalışmaları sırasında + 15.85 metre seviyesinde, üsteki duvarla kısmen kapatılmış küçük bir sarnıç yapısı tespit edilmiştir. Duvarın statüğünü bozmamak için sarnıcın yarısı ortaya çıkarılmıştır. Oldukça iyi korunmuş içi sıvalı bu küçük boyutlu sarnıç içinden bol miktarda Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi olan Ganos tipine benzer amphora parçaları tümlenebilir halde ele geçirilmiştir. Bu buluntular özellikle 2009 yılında yapılan sarnıç kazılarında bulunan bu tip amphoraların benzerleri olması açısından oldukça önemlidir.

2007 yılı kazı sezonunda kalenin doğu kesiminde yer alan anıtsal mimariye bağılı olarak iki birimli bir sarnıç yapısı ortaya çıkarılmıştır(Çizim1). Bu sarnıçlarda 2007 yılında yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan veriler bu alanın kullanımdan çıktıktan sonra bothros olarak kullanıldığını düşündürmüştür. Sarnıç ana yapısı ve ek sarnıç olarak adlandırılan ikinci mekânda yapılan seviye indirme çalışmaları sırasında yoğun olarak günlük kullanım seramikleri bulunmuştur. Bunlar arasında tüm veya tüme yakın amphoralar, çömlek parçaları, dalga bezemeli kaplara ait parçalar, küçük testi parçaları, beyaz hamurlu testilere ait parçalar bulunmuştur. Sırsız seramiklerin yanı sıra bulunan sırlı seramiklere ait parçalar da tarihlendirme çalışmaları açısından oldukça önemlidir. Bu seramikler arasında *Ege Tipi Seramik* olarak bilinen yayvan ve kalın dudak kenarına sahip tabaklar tüme yakın olarak bulunmuştur. Bunun yanı sıra kahverengi boyalı seramikler ile sıçratma teknikli seramiklere ait parçalarda ele geçen sırlı seramikler arasındadır.

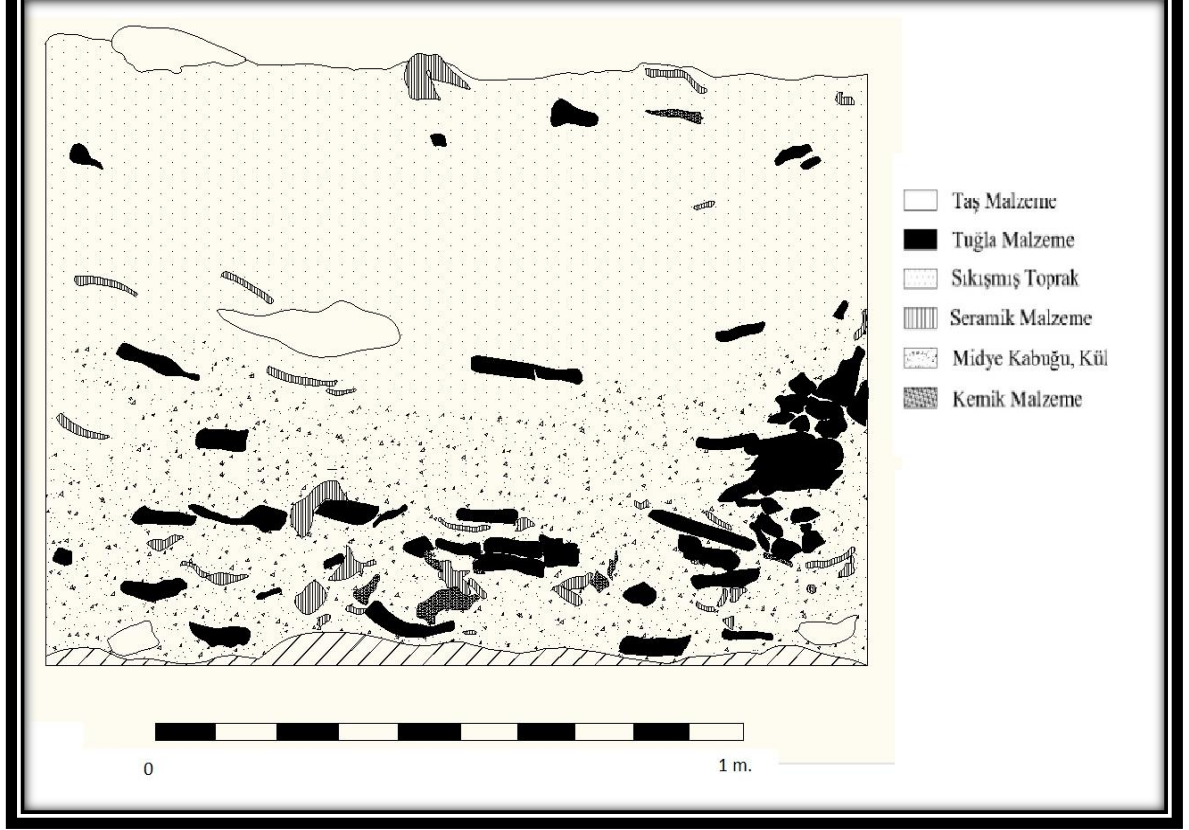
Çizim 1 SARNIÇLAR

Çizim: Sanat Tarihçi Seray Akın, Uzman Elif Karabacak

2007 kazı sezonunda yarım bırakılan sarnıçların kazısı 2009 yılında devam ettirilmiştir¹⁶³.

¹⁶³ Bu alanda başlanılan kazı çalışmaları alanın daha iyi gözlenebilmesi için iki ayrı aşamada gerçekleştirilmiştir. Sarnıç yapısının 4.20 m'lik alanı, 1.20x3.63m'lik iki bölüme ayrılarak kazı çalışmalarına başlanılmıştır. 1. alandaki kazı çalışmaları +17.93 m seviyesinden başlanıp +17,01 m seviyesinde horasan harçlı zemine ulaşılması ile sonuçlandırılmıştır. Bu çalışma sonrasında mekânı

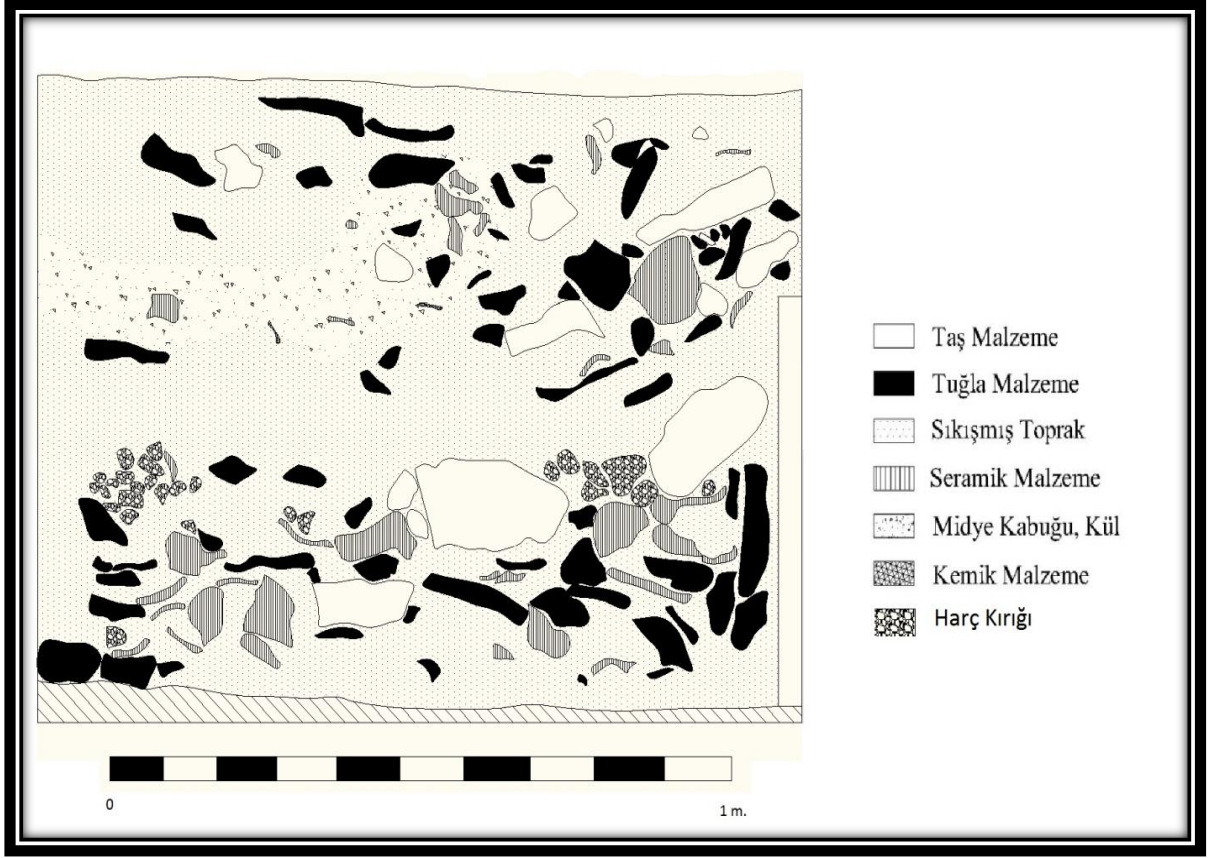

Çizim 2 Sarnıç Güney Kesiti 1

Çizim Uzman Elif Karabacak

dolduran dolgunun batı ve doğu kesitleri ortaya çıkarılmıştır. Daha sonra kesitlerin çizim çalışmaları ve bulunan malzemelerin seviyelerine göre gruplandırılması çalışması yapılmıştır. Bu çalışmaların ardından bırakılan kesitlerin kazı çalışmalarına geçilmiştir. Bir önceki kazılan alanla aynı seviyelere indirilen toprak seviyesinden bulunan seramiklerin kazı evinde eşleştirilmesi ve gruplandırılma çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışma ile tümlenebilen parçaların tespiti gerçekleştirilmiştir. Çalışmalar sırasında okunamayacak düzeyde iki adet çukur Bizans sikkesi de bulunmuştur.

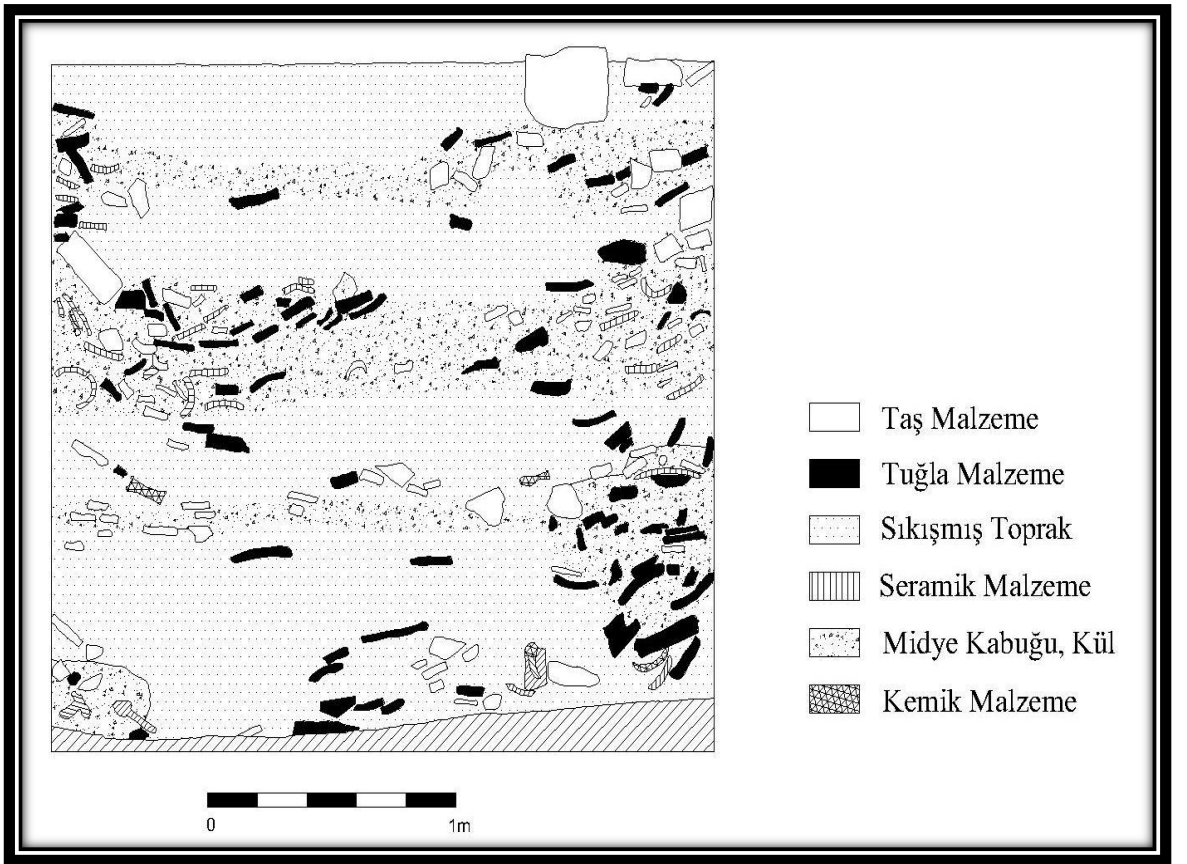

Çizim 3 Sarnıç Güney Kesiti 2

Bu alanlarda sürdürülen kazı çalışmaları sonunda, sırsız günlük kullanım kaplarının yanı sıra sırlı seramiklere ait tümlenebilir parçalar, midye kabukları, metal, cam parçaları ve yoğun olarak tüketim artığı hayvan kemikleri bulunmuştur(Çizim 2-3). Bulunan seramikler içinde hatalı üretime işaret eden parçaların bulunması oldukça önemlidir. Bu grup içinde yamuk gövde formuna sahip amphoralar ve ateşe maruz kalmadan atılmış çömlekler, dengesiz tabak ve çanaklar sayısal olarak oldukça yoğunlardır¹⁶⁴.

¹⁶⁴ Bu alandaki çalışmaların sonrasında sarnıç yapısının sonraki bir evrede tamir edildiği ve doğu yönündeki duvarın altından açılan bir delik yoluyla ek bir sarnıç yapısına bağlandığı anlaşılmıştır. Bu alanda bir sarnıç oluşturmak için Mezar Şapeli olarak kullanılmış şapelin batı kemeri daha sonraki bir dönemde kapatılıp ek sarnıç yapısının duvarı olarak kullanılmıştır. Aynı şekilde kuzey bölümünde bulunan kemerli açıklıkta kapatılarak kare şekilli bir birim oluşturulmuştur. Ek sarnıç içinde duvarların üstünü kapatan horasan harç tabakası birden çok katmana sahiptir. Bu özellik bu yapının uzun süre kullanıldığı ve birkaç evrede tamir gördüğünü göstermektedir.

Ek sarnıçta yapılan kazı çalışmaları da iki aşamalı olarak gerçekleştirilmiştir. Sarnıç iki eş birime ayrılmış ve sarnıcın içini dolduran dolgu tabakasının kuzey bölümünün kazısına başlanmıştır. Sarnıç yapısı kazısı sırasında karşılaşılan dolgu toprağın benzeri bu alanda da görülmüştür. Kül, yoğun midye kabuğu ve hayvan kemikleri ile seramiklerin bir arada olduğu bu doku içinde taş ve tuğla malzemelerinde yer aldığı görülmüştür(Çizim 4). Kazı çalışmaları sırasında +17.40 m seviyesinde bir adet Bizans Dönemine ait (11.yüzyıl–12.yüzyıl) anonim follis bulunmuştur.

Çizim 4 Ek Sarnıç Kesiti

Çizim Arkeolog Serkan Güçhan

Bir diğer çalışma alanı olan girişin batı tarafında yer alan plankarelerde Bizans Dönemine ait sırsız seramiklerin karışık olarak geldiği görülmektedir. S 30-31 ve T 30-31 plankarelerinde yoğun olarak tekrar yapılaşmaya bağlı dolgu tabakaları

görülmektedir. En üst tabakada son dönem nomadik yerleşimlerin izleri olan derme çatma mekânlara ait düzensiz kuru duvar izleri yer almaktadır. Bu tabakanın altında çamur harç kullanılarak yapılmış mekânlara ait duvarlar ve bir sokak dokusu bulunmaktadır. Şu anda yürüme düzlemi üzerinde yer alan bu mekânlar içinde yedi pithos ve iki küp bulunmuştur. Bunlardan üç pithos ve bir küp mekânların zemin seviyesinde yer almaktadır. Üç pithos (S 30 plankaresi) mekânların duvar seviyelerinde bulunmaktadır. Bir pithos (T 30 plankaresi) mekânların oldukça altında, bir önceki evreye ait tabakada yer almaktadır. Bu yapılaşmaların içinde Bizans Dönemine ait pithosların ikinci defa kullanıldıkları görülmektedir.

III.1.2. Sur Dışındaki Sektörlerde Ortaya Çıkarılan Seramikler

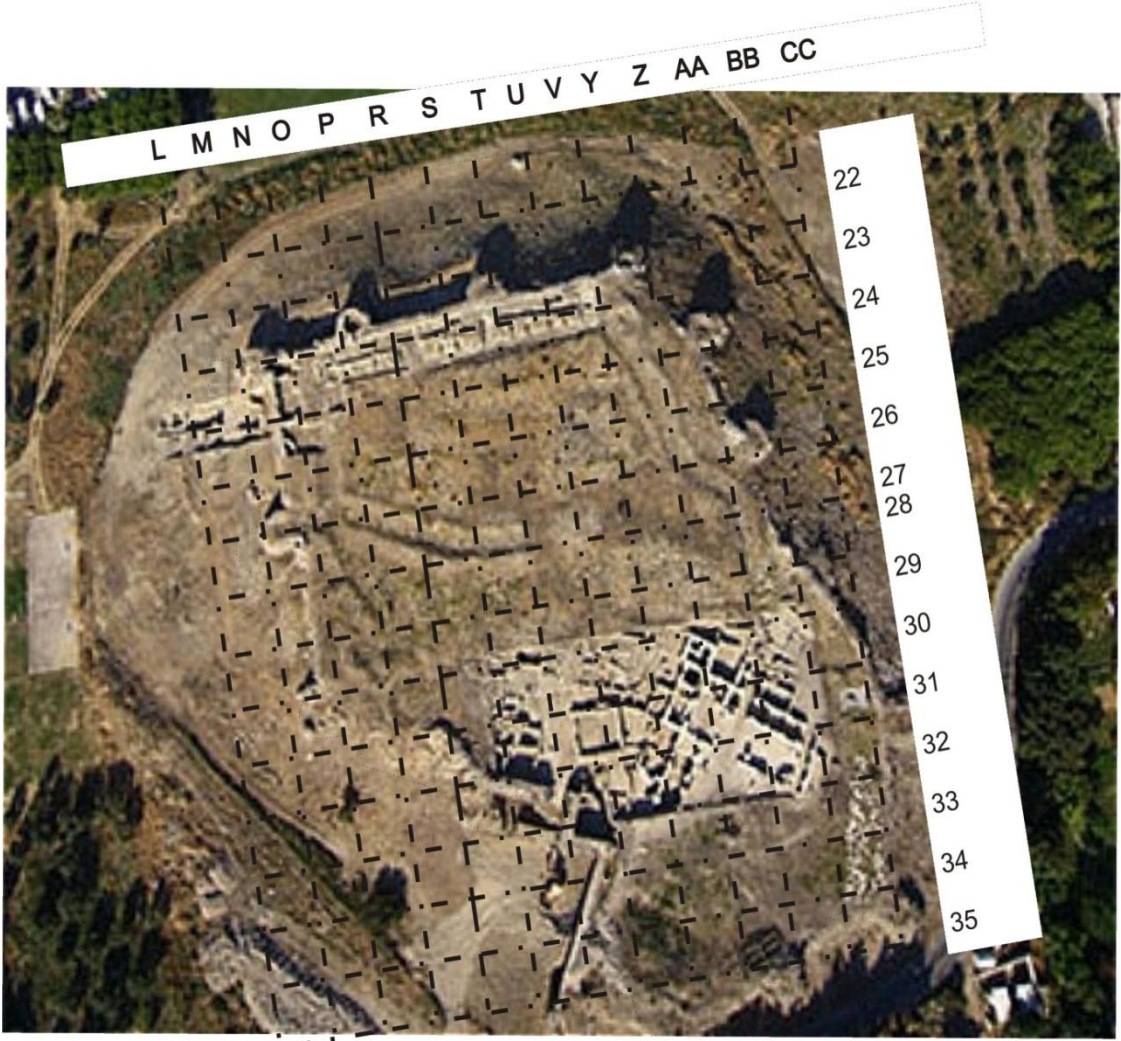
1-3.ve 4. Burçlar Arasında Yapılan Seviye İndirme Çalışmaları

Kadıkalesi/Anaia'da kazıların başladığı 2001 yılından itibaren II numaralı sektör olarak adlandırılan sur dışındaki çalışmalarda bu çalışmanın konusunu oluşturan seramiklere ait çok sayıda örnek ele geçirilmiştir. Tümü kontekstsiz ve etütlük mahiyetteki seramik grupları sınıflandırıldığında, Erken Tunç Çağı Dönemine ait seramiklerin varlığı ile karşılaşılır¹⁶⁵. Bunlar arasında, Batı Anadolu'da Orta ve Geç Tunç Çağlar için karakteristik olan Gri Minyas seramiği, altın yaldız kaplı görümlü (*Gold washing ware*) parçaları ve Miken seramik parçaları görülmüştür. Bunların yanı sıra Protogeometrik, Subgeometrik ve Geometrik Döneme ait seramik parçaları da bu buluntular arasındadır¹⁶⁶. Bizans Dönemine ait sırlı seramiklerin yoğun olarak görüldüğü bu alanlarda amorf halde bulunan sırsız seramikler de bu tez çalışması içerisinde değerlendirilmiştir.

2001 -2003 yılları arasında 3 ve 4 numaralı burçlar arasında kalan N 24-25-26 plankarelerinde seviye indirme çalışmaları yapılmıştır(Çizim 5). Bu alanda sürdürülen kazı çalışmaları sırasında ele geçen seramiklerin her döneme ait olarak karışık tabakalardan geldiği görülmüştür. Kalenin tepe eğimine bağlı olarak çeşitli yollarla taşınan mallar, tabakaların homojen yapısını bozmuştur. 2002-2003 kazı sezonlarında aynı alanda sürdürülen kazı çalışmaları sırasında sur duvarının zeminine yakın bir seviyede birikmiş bir kil tabakası ile karşılaşmıştır. Kalenin içinde sur duvarının önünü açma çalışmaları, eş zamanlı olarak sürdürülmüştür.

¹⁶⁵ Höyükteki yerleşimin son Kalkolitik Çağda başlamasıyla ilgili olarak bkz. Akdeniz 2008, 28.

¹⁶⁶ Doğer 2002,128-129.

Çizim 5 Kadıkalesi/Anaia kazısı plankareleri

Bu alanda yapılan kazı çalışmalarının sonucunda bu tez çalışmasının konusunu oluşturan sırsız günlük kullanım seramiklerine ait örneklerin karışık tabakalardan geldikleri görülmüştür. Sur duvarlarının yıkıntısı içine kalenin eğiminden kaynaklanan sel akıntısının taşıdığı her döneme ait seramikler içinde Osmanlı döneminden, MÖ 2.bin yıla ait seramiklerin bulunduğu geniş bir buluntu grubu ele geçirilmiştir.

2-4.ve 5 numaralı burçlar arasında yapılan seviye indirme çalışmaları

Bu alandaki kazı çalışmaları sur üstü ve 4.-5. burçlar arasında kalan bölümün seviye indirme çalışması ile devam etmiştir. Bu çalışmaların sonrasında kuzey-güney yönünde eğimli arazi üzerine yerleştirilmiş halde 1. Dünya Savaşı'na ait olduğu düşünülen siperler ortaya çıkarılmıştır. Bu siperler kale içinde, deniz yönünde simetrik olarak yerleştirilmiştir. Siperler, yaklaşık eş boyutlarda bir dolu bir boş alanlar şeklindedir. Dolu alanların sınırlarının kayrak taşlarla çevrildiği, içlerinin ise, kale içindeki yıkıntılardan alınan taş, toprak ve moloz ile doldurulduğu anlaşılmaktadır.

Güney köşedeki siperlerin önünde , +20.18m seviyesinde, kısmen korunmuş bir taş döşemeli zemin ortaya çıkartılmıştır. Zeminin altında bir adet pihtos bulunmuştur. Siperlerin gerisinde, beden duvarı önünde, çamur harçla inşa edilmiş dar-uzun dikdörtgen mekân kalıntılarının siperler ile çağdaş olduğu, askerlerin kullanımına ayrıldığı düşünülmektedir. Söz konusu mekânların içlerindeki dolgu temizliği sırasında her seviyeden bol miktarda sırlı-sırsız seramik parçalar, cam parçalar ve metal parçalar ele geçmiştir. Siperlerin önünde, doğu yönde, kuzey-güney doğrultusunda uzanan taş döşeli bir rampa bulunduğu dair izler tespit edilmiştir. Bu alanın kazı çalışmaları sırasında zaman zaman yoğun olarak sırsız seramiklerin sırlı seramikler ile karışık halde geldiği tabakalar tespit edilmiştir.

3-5. ve 6 numaralı burçlar arasında yapılan seviye indirme çalışmaları

5-6 No.lu burçlar arasında kalan sur önü dolgusundaki surun dışına sarkan, P-23, R-23 ve S-23 plankarelerinde (+15.75 m seviyesinden +15.10 m seviyesine kadar), kimi üst üste gömülü halde toplam 23 adet mezar ortaya çıkartılmıştır. Gömülerin bir kısmının doğrudan toprağa yatırıldığı, büyük bölümünün ise tıpkı kilise çevresinde ortaya çıkartılanlar gibi üzerlerinin kiremit ile örtülü olduğu tespit edilmiştir. İskeletlerin bir kısmının, sur önüne sonradan inşa edildiği düşünülen ve işlevi henüz anlaşılamayan kireç harçlı duvarların inşası sırasında tahrip olduğu belirlenmiştir. Mezarların genelinin batı-doğu doğrultusunda uzandıkları, bazılarının zeminlerinin sıkıştırılmış toprak, bazılarının da harç yatak üzerine yatırıldığı gözlemlenmiştir. Mezarlar hediye içermemektedirler. Gömülerin bilimsel tespitleri yapılarak, incelenmek üzere kaldırılmış ve koruma altına alınmıştır. Temizlik sırasında dolgu toprak içinde yer yer farklı dönemlere ait karışık halde sırlı-sırsız seramik parçaları, cam parçalar ve metal parçalar bulunmuştur.

III.2. Seramik Buluntularının İşlevlerine Göre Tipolojileri

III.2.1.Yemek Saklama ve Pişirme Kapları

III.2.1.1. Çömlekler

Bizans seramiği üzerine yapılan çoğu yayınlarda pişirme kapları grubu altında incelenen seramikler, kara ve sualtı kazılarında yoğun olarak en sık rastlanılan mal grubudur. Bu grup seramikler iki kulplu, gövde genişliği gövde yüksekliğine yaklaşık eşit, ağız çapı gövde çapının yarısına yakın ve genellikle boyunludurlar. Hamur yapıları genelde ince taşçık katkılı, bol kireçli ve Anaia üretimi tüm seramiklerde olduğu gibi bol mika katkılıdır. Ateşe dayanıklı olması için hamura eklenen taşçıklar kapların kaba görünmelerine neden olmaktadır. Bu tip seramikler oldukça sert hamur yapısı gösterirler.

Yiyeceklerin pişirilmesi, ısıtılması ve servisine yarayan bu kap formları Kadikalesi/Anaia kazısında oldukça geniş bir grubu oluşturmaktadır. Bu grup seramikler içinde 5 tip kap formu belirlenmiştir. Bu belirleme çalışmaları kapların ağız çapları, kaide çapları ve formları dikkate alınarak yapılmıştır. Kapların hepsi çarkta üretilmiş, kulplar ise elde hazırlanarak kaplara sonradan eklenmişlerdir. Üzerlerinde görülen yanık ve is izleri bu kaplar için ayırt edici bir özellik olarak saptanmıştır ve bu özellik, bunların direk olarak ateşle temas ettiklerini göstermektedir. Bununla birlikte 2009 kazı sezonu döneminde ortaya çıkarılan bu gruba ait seramikler üzerinde is lekeleri bulunmamaktadır. Bunun nedeni ise üretim sırasında hatalı olan bu tür kapların kullanılmadan atılmış olabileceğidir. Özellikle sarnıç buluntusu bu grup seramiklerin, yoğun olarak bir arada ve hepsi amorf halde ele geçmiş olmaları önemlidir(Grafik 1).

Açık formlu kaplar içinde değerlendirilen çömlekler kuru gıda veya yarı sıvı gıdalar için (koyun-keçi-tahıl-baklagiller) için kullanılmış olmalıdırlar¹⁶⁷. Bu kapların aynı zamanda öğünden arta kalan yemeklerin saklanmasında ve tekrar tüketileceği zaman ısıtılmasında kullanılmış oldukları düşünülmektedir. Kapların hacimlerinin küçük olması bununla beraber sayısal çoğunluğa sahip olmaları, bir arada yaşamdan çok tekil haneler için kullanıldıklarını göstermektedir.

III.2.1.1.a. Buluntu Yerleri

Çömlekler, Kadikalesi /Anaia'da şu ana kadar kazısı yapılan tüm sektörlerde tespit edilmişlerdir. Yerleşimde, Bizans Dönemine ait kale yerleşmesinin altında daha erken dönemlere ait tabakaların bulunması sebebiyle, çömlek buluntularıyla ilgili tanımlama ve tarihleme problemleri ortaya çıkmaktadır. Bu tabakalara ait kaba

¹⁶⁷ Arthur 2007, 27.

seramikler ancak tabakasından geldiğinde ve hamur analizleri yapıldığında dönemleri anlaşılabilir. Çünkü insanların seramik üretmeye başladıkları dönemlerde ilk ürettikleri kap formları pişirim kapları olmuştur.

Kadıkalesi /Anaia kazısında 1.sektör olarak adlandırılan çalışma alanında 2007 yılında iki birimli bir sarnıç yapısının kazısına başlanmıştır. Yine 2009 kazı sezonunda aynı alanda sürdürülen çalışmalar sonrasında yoğun olarak amorf halde çömlek parçaları bulunmuştur. Mekan içi buluntularda özellikle sarnıç binasının kuzeybatı bölümünden gelen, CHR, CIP, CYU, CII, CGV, CJE, CTZ, DAV, DEZ, DEM, DEG, kodlarıyla torbalanan seramikler, bu dönemin seramik kronolojisi açısından önemlidir. Bununla beraber şu ana kadar tüm olarak ele geçen örneklerin az olması sınıflandırma çalışmalarını zorlaştırmaktadır. Benzer örneklere dayanılarak yapılan bu sınıflama tam olarak ele geçebilecek olan kapların artması sonrasında değişime açıktır. Mevcut değerlendirme elde bulunan amorf gövde ve kaide parçaları göz önüne alınarak yapılmıştır.

Bunun dışında 2.sektör olarak adlandırılan çalışma alanlarında kazının başladığı 2001 yılından itibaren en sık bulunan seramik grubunu çömler oluşturmaktadır. Bu gruba ait seramikler özellikle N 23, O 23, P 23, R 23, S 23 plan karelerinde yoğun olarak bulunmuşlardır. Kalenin kültür tabakalarının ortaya çıkarıldığı bu çalışmalar sırasında Geç Roma ve Erken Bizans Dönemine tarihlenen çömler amorf halde bulunmuşlardır.

III.2.1.1.b. Tipler

Bu çalışmada çömler grubu içinde değerlendirilen kap türlerinin genelde tekil haneler için kullanılan boyutlarda oldukları tespit edilmiştir. Bu kapların direk yemek pişirme ve ısıtma işlerinde kullanıldıkları, dış çeperlerinde bulunan is tabakası ile anlaşılabilir. Bununla birlikte Kadıkalesi/Anaia kazısında şu ana kadar seramik fırını bulunamamış olmakla birlikte, ele geçen seramik türlerinin çok çeşitli ve sayısal olarak yoğun olması önemlidir. Aynı zamanda hatalı seramik üretimine ait parçalara, mevcut kazısı yapılan alanlarda sıklıkla karşılaşılmaktadır. Çömlek grubuna ait amorf ve hatalı üretim kapları ise yoğun olarak sarnıç binalarının kazısı sırasında ortaya çıkarılmıştır. Yapılan incelemelerde, çömlek grubuna ait 7 tip saptanmıştır:

Tip 1: Dışarı çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, gövdeye kaburgalı geçişlidir. Dışa eğik-dış bükey profilli gövdelidir. Bu gruba ait örneklerin tamamı kapların ağız kenar parçalarından oluşmaktadır¹⁶⁸. Benzer formdaki bu ağız kenar profiline sahip diğer örnekler literatürde “Ege Tipi” olarak isimlendirilmiştir. *Tip 1*'in alt grubu olarak değerlendirilen *Tip 1A* örneklerinde ise dışarı çekik

¹⁶⁸ Kat.No1, Kat. No 2, Kat.No7, Kat.No8, Kat.No9 numaralı örnekler Tip 1 grubunu oluşturmaktadır. Kat. No 3,Kat. No 4,Kat. No 5,Kat. No 6, Kat. No 7, örnekleri Tip 1A grubuna aittir.

düzleştirilmiş dudak kenarı, gövdeye düz inmektedir¹⁶⁹.

Tip 2: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip boyunlu, oval kesitli kulplara sahip ve bunlar boyundan gövde ile birleşmektedir. Tespit edilen, küresel formlu gövdeye sahip kabın alt bölümü korunamamıştır ancak iki kulpludur, ağız çapı gövde genişliğine yaklaşık eşittir. Kupların başlangıç ve bitiş noktalarının gövde üzerinde olması bakımından diğer gruplardan ayrılmaktadırlar¹⁷⁰.

Tip 3: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip boyunlu, oval kesitli kalın kulplar boyundan başlayarak omuz kenarında birleşmektedir. Küresel formlu gövdelidir. İki kulpludur. Ağız çapı gövde genişliğine yaklaşık eşittir.¹⁷¹.

Tip 4: Yuvarlatılmış, dışa ve içe doğru çekik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu, alta doğru daralan gövdeye sahiptir. Şerit kulplar gövdenin omuz kısmından başlayıp kaideye doğru birleşmektedir¹⁷².

Tip 5: Dışa ve içe çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, uzun boyunlu, gövdeye yumuşak geçişlidir. Ağız çapı gövde genişliğine yaklaşık eşittir¹⁷³.

Tip 6: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boyundan başlayan ince kuplar ve kaidesi korunamamıştır. Küresel yivli gövdelidir¹⁷⁴.

Tip 7: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli tek kalın kulbu bulunmaktadır, küresel yivli gövdelidir¹⁷⁵.

---

¹⁶⁹ Kat. No. 1, Kat. No.2 Kat. No.3, Kat. No. 4, Kat. No.5, Kat. No.6, Kat. No.7, Kat. No. 8, Kat. No.9

¹⁷⁰ Kat. No. 10, Kat. No.11, Kat. No. 13, Kat. No. 23, Kat. No. 25.

¹⁷¹ Kat. No. 17, Kat. No.18, Kat. No.19, Kat. No.20, Kat. No.21, Kat. No.24, Kat. No. 31, Kat. No. 32, Kat. No.33

¹⁷² Kat. No.12, Kat. No.26, Kat. No.27, Kat. No. 28, Kat. No. 29, Kat. No.30, Kat. No.24, Kat. No.35, Kat. No.42, Kat. No.43, Kat. No.44.

¹⁷³ Kat. No.37, Kat. No.38

¹⁷⁴ Kat. No. 14, Kat. No.15, Kat. No.16, Kat. No. 22.

¹⁷⁵ Kat. No.Kat. No. 36, Kat. No.39, Kat. No.40, Kat. No. 41.

III.2.1.1.c. Kronoloji

Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunmuş çömlekler yedi tip altında gruplandırılmıştır. Ele geçen kap örneklerinin çoğu ağız parçaları ve kaidelerden oluşmaktadır. Tüm olarak bulunan veya tümlenebilen örnekler oldukça az sayıdadır. Büyük oranda karışık tabaklardan bulunmuş bu gruba ait seramikler, benzer örneklerin yardımıyla tarihlendirilmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda incelenen yayınlarda Tip 1 grubu altında incelenen seramiklerin benzeri Geç Roma ve Erken Bizans Dönemine tarihlendirilmektedir. Diğer dört grup ise buldukları tabaka ve benzer örneklerle dayanarak 12. yüzyıl ortasından 14. yüzyıl başına süren bir döneme tarihlendirilmektedir.

Kadıkalesi/Anaia buluntusu Tip 1 grubuna ait çömlekler, sadece ağız ve kaide parçalarından oluşmaktadır. Bu çömleklerin ağız çapları, dudak profil şekilleri ve hamur renkleri göz önüne alınarak benzer örneklerin taraması yapılmıştır. Karşılaştırma örnekleri için yakın coğrafyada yapılan kazılarda bulunan örnekler, batıklarda bulunmuş örnekler ve uzak coğrafyadaki kazılarda bulunan örnekler ayrıntıyla incelenmiştir. Yakın coğrafyadaki örnekler için Lüdorf'un Batı Anadolu'daki kazılarda bulunmuş ve yayınlanmış seramikleri incelediği kitabı bu çalışma açısından önemli bir kaynaktır¹⁷⁶. Bu kitapta, Batı Anadolu'da bulunmuş olan Geç Roma Dönemi pişirme kaplarını altı ana grup altında incelemiştir ve form, bezeme ve hamur özelliklerine göre ayrıntılı olarak değerlendirilmiştir. Gerek buldukları tabakalardan elde edilen veriler gerekse de benzer örneklerle dayanılarak bu gruptaki seramikler MS 1.yüzyıl ile MS 6.yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir¹⁷⁷.

Miletos/Heroon III kazılarında bulunan benzer örnekler ise Pülz tarafından MS 3. yüzyıla¹⁷⁸, Berndt tarafından ise MS 5.-6.yüzyıla tarihlendirilmektedir¹⁷⁹. Sardes'de yapılan kazılarda ortaya çıkarılan benzer çömlekler de MS 5.-6. yüzyıllara tarihlendirilmektedir¹⁸⁰. Chios/Emporio (Sakızada) kazılarına ait pişirim kapları örnekleri iki ayrı yayında değerlendirilmiştir. Bunlardan Ballance ve diğerlerinin yayınında 7. yüzyılın ortasına tarihlendirilmektedir¹⁸¹. Arthur tarafından ise bu merkezdeki örnekler MS 5.-6. yüzyıllara tarihlendirilmiştir¹⁸². Lohmann'ın, Mykale bölgesinde yaptığı yüzey araştırmaları sonuçlarında ele geçen benzer örnekler, MS 4.-6.

¹⁷⁶ Bu merkezler içinde batıklardan elde edilen veriler, Knossos kazıları, Kuzey Afrika buluntuları, Berenike ve Kartaca, Atina Agorası buluntuları ve Akdeniz bölgesindeki kazılarda bulunmuş seramikler kronolojik veri oluşturmuştur. Ancak özellikle Küçük Asya Bölgesinin kıyı kesimlerinde yapılan kazılarda (Didyma, Milet, Ephesos, Troia, Phokaia) ele geçen Geç Roma ve Erken Bizans Dönemi seramikleri asıl incelenen bölümü oluşturmaktadır.

¹⁷⁷ Lüdorf 2006, 74.

¹⁷⁸ Pülz 1987, Abb.15,43.

¹⁷⁹ Berndt 2003, KG383 taf.8.

¹⁸⁰ Crawford 1990, fig.102.

¹⁸¹ Ballance ve diğerleri 1989, 223, fig.35.

¹⁸² Arthur 2007, fig.6.

yüzyıllar arasında değerlendirilmiştir¹⁸³. Smyrna Agorası kazılarında ele geçen benzer formdaki pişirim kapları ise MS 5.-7. yüzyıla tarihlendirilmiştir¹⁸⁴. Alexandria Troas kentinde bulunan örnekler ise 6.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir¹⁸⁵. İlion (Troya) kazılarında bulunan benzer çömlekler Geç Roma Dönemine tarihlendirilmektedir¹⁸⁶. Kelenderis’de yapılan kazılarda bulunan benzer tipte çömlekler 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmiştir¹⁸⁷. Aynı coğrafyada yer alan Anamur örnekleri ise 6.-7. yüzyıl içinde değerlendirilmiştir¹⁸⁸.

Yunanistan’daki Antikythera kazısında ele geçen çömlekler MS 6.-7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir¹⁸⁹. İtalya’daki Olbia örnekleri ise 5.yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlendirilmiştir¹⁹⁰. Puglia örneklerini değerlendiren Arthur, makalesinde Kadıkalesi/Anaia örneklerine benzer seramikleri MS 5.-6.yüzyıla tarihlendirmiştir. Bu yayında Kadıkalesi/Anaia buluntusu Tip 1 çömlek grubuna benzer tipte dudak profiline sahip olan pişirme kapları kaynaklarda “*Aegean type*” olarak adlandırılmaktadır¹⁹¹. Ukrayna’ daki Cherson kazılarında ele geçen çömlekler MS 7. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Bu yayında ele alınan çömlekler genel değerlendirme içinde yer almaktadır¹⁹². Kourion’da yapılan kazılarda ele geçen ve pişirme kapları adı altında incelen kaplar geç 7.-8.yüzyıllara tarihlendirilmiştir¹⁹³. Paphos kazılarında ele geçen çömlekler ise MS 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir¹⁹⁴.

Kadıkalesi/Anaia’da bulunmuş Tip 1 dışındaki diğer tip çömleklerin kronolojik gelişimlerine bakıldığında en erken 6.-7. yüzyıllara ait örnekleri ile karşılaşılır. Girit Adası’nda İtanov’da ele geçen örnekler ağız kenar profilleri açısından bu çalışmada incelen örneklere benzemektedirler¹⁹⁵. 7. yüzyıla ait benzer örneklerin bulunduğu diğer bir merkez Cherson’dur¹⁹⁶. Bunun yanı sıra Orta Bizans Dönemine ve Geç Bizans Dönemine ait çömleklerin benzer örnekleri farklı merkezlerde görülmektedir. Demre/Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında ele geçen pişirme kapları grubu içinde yer alan çömlekler 10.-11. yüzyıla tarihlendirilmiştir¹⁹⁷. Saraçhane kazılarında ele

¹⁸³ Lohmann 2007, Abb.55, MYK 138-P86-01.

¹⁸⁴ Doğer 2005, pl.VIII, d.

¹⁸⁵ Japp 2005, no:18, fig.3

¹⁸⁶ Heath-Tekkök 2008, 107, 5.

¹⁸⁷ Tekocak 2010, 830.

¹⁸⁸ Williams 1977, fig.1-12.

¹⁸⁹ Quercia ve diğerleri 2011, fig.101.

¹⁹⁰ Trégliia-Rigoir 2006, fig.3, phase 41B4,1.

¹⁹¹ Bu yayında “*Aegean type*” pişirme kaplarının 5.yüzyıl sonunda Batı Anadolu’nun kıyı şeridinde yaygın olarak kullanım gördüğünü belirtilmektedir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Arthur – Patterson 1998, 511-530.

¹⁹² Romanchuk 2005, abb.75,1-2.

¹⁹³ Megaw 2007,G5-G6.

¹⁹⁴ Hayes 2003,fig.19,201

¹⁹⁵ Ξανθοπούλου 2004, pic.9-6,8,10.

¹⁹⁶ Romancuk 2005, abb.75.

¹⁹⁷ Türker 2009, çiz.12.

geçen benzer örnekler ise 10.-12. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir¹⁹⁸. Örentepe Bazilika kazısında bulunan benzer çömlekler tabakasına ve benzer örnekler göre 11.-13. yüzyıla tarihlendirilmiştir¹⁹⁹. Hierapolis kazılarında benzer çömlekler için en erken tarihleme görülmektedir ve bu örnekler 9.- 13. yüzyıl arasına tarihlendirilmişlerdir²⁰⁰. Kinet Höyük kazısında değerlendirilen çömlekler ise 13. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bu merkezde yer alan örnekler ile bu tez çalışmasını oluşturan çömlekler ile form açısından oldukça benzerdir²⁰¹. Uzak coğrafyadaki örnekler bakıldığında Cherson örnekleri 7. yüzyıla²⁰², Ιτάνου(Girit) örnekleri 6.-7. yüzyıllara²⁰³, Paphos kazısı buluntuları 9. yüzyıla²⁰⁴, Agina Kolonna örnekleri 10. yüzyıla²⁰⁵ tarihlendirilmiştir. Erken dönem örneklerinin yanı sıra bu çalışmayı oluşturan çömlek grupları arasında yoğun olarak Geç Bizans Dönemine tarihlenen örnekler bulunmaktadır. Bunlar için karşılaştırma yapılan merkezler arasında Sparta örnekleri 12. yüzyıl ortasına²⁰⁶, Tavrika örnekleri 12.-13. yüzyıl²⁰⁷ ile 13.-14. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir²⁰⁸. Korinth örnekleri de Tavrika örnekleri gibi 13.yüzyıl sonu ile 14. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir²⁰⁹.

---

¹⁹⁸ Hayes 1992, fig.20-1.

¹⁹⁹ Çoruhlu 2003, lev.6.

²⁰⁰ Cottica 2007,fig 11-4,5

²⁰¹ Redford ve diğerleri 2001, fig.40-1.

²⁰² Romancuk 2005, abb.75.

²⁰³ Ξανθοπούλου 2004, pic.9-6,8,10.

²⁰⁴ Hayes 2003, fig.31, 335.

²⁰⁵ Wille 2007, abb.7.

²⁰⁶ Sanders 1993, fig.13; 59-60.

²⁰⁷ яковсон 1979, Рпс.71, А2.

²⁰⁸ ИВАКИН 1991, Рпс.37, 23.

²⁰⁹ Sanders 1987, fig.6.

Kadıkalesi/Anaia Çömlerler Tip I İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A. Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Miletos	20	-	2,6	1.yüzyıl	Lüdorf 2006, T3,taf.7
2	Miletos/Heroon III	16		0,9	3.yüzyıl	Pülz 1987,Abb.15,43
3	Miletos	14		3	5.-6.yüzyıl	Berndt 2003, KG383 taf.8
4	Miletos/S 059	20	-	3	4.-6.yüzyıl	Lüdorf 2006, T156,taf.12 Berndt 2003, KG221 taf.58
5	Miletos/SN 91	18	-	3,2	5.-6.yüzyıl	Lüdorf 2006, T34,taf.8 Berndt 2003, KG373 taf.118
6	Ephesos/Tetraganos-Agora	16	-	-	5.-6.yüzyıl	Lüdorf 2006, T35,taf.8 Gassner 1997,176 Nr.725 taf.57
7	Ephesos/Tetraganos-Agora	19	-	-	5.6.yüzyıl	Lüdorf 2006, T27,taf.8 Gassner 176 Nr.729 taf.58
8	Sardes	20	-	9,5	5.-6.yüzyıl	Crawford 1990,fig.102
9	Smyrna/Agora	22	-	-	5.-7.yüzyıl başı	Doğer 2005,Pl.VIII,d
10	Chios/Emporio	23	-	16	7.yüzyıl ortası	Ballance, M. ve diğlerleri 1989, 223,fig.35
11	Chios/Emporio	-	-	-	5.-6.yüzyıl	Arthur 2007, fig.6
12	Mykale	-	-	-	4.-6.yy	Lohmann 2007, Abb.55,MYK 138-P86-01
13	Alexandria Troas	24	-	-	6.-7.yüzyıl	Japp 2005,no:18,fig.3

14	Ilion(Troia)	14		5	Geç Roma	Heath-Tekkök,s107,5
15	Yassı Ada I	-	-	-	7. yüzyıl	Bass-Van Doorninck 1982, 181-2 P70
16	Kelenderis	-	-	-	5.yüzyılın ikinci yarısı	Tekocak 2010, tip III, fig.30
17	Anamur	15	9	22	6.-7.yüzyıl	Williams 1977, fig.1-12
18	Antikythera/ Yunanistan	20	-	2,2	6.-7.yüzyıl	Quercia ve diğerleri2011, Fig.101
19	Olbia/İtalya	-	-	-	5.yüzyılın ikinci çeyreği	Trégliá,Rigoir2006, Fig.3, phase 41B4,19
20	Puglia/İtalya	-	-	-	5.yüzyıl sonu-6.yüzyıl başı	Arthur-Patterson1998, Fig.2,1-2
21	Bat-Galim	18			7.yüzyıl	Paskal 2008,fig.25
22	Cherson	-	-	-	7.yüzyıl başı	Romanchuk2005, Abb.75,1-2
23	Kourion	-	-	-	Geç 7.-8.yüzyıl	Hayes 2007,G5-G6
24	Paphos	19	-	-	3.yüzyıl	Hayes 2003,fig.19,201
25	Kaulonia (İtalya)	-	-	-	5.-6.yüzyıl	Gagliardi 2007,fig.9-4
26	Nicopolis Ad İstrum	-	-	-	450-600	Poulter 1999,6,7-120

Kadıkalesi/Anaia Çömler Tip 2-3-4-5-6-7 İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A. Ç.	K. Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Demre-Myra	13	-	9	10-11. yüzyıl	Türker 2009,iz.12
2	Saraçhane	9,6	7,2	14,4	10-12. yüzyıl	Hayes 1992,fig.20-1
3	Örentepe	-	-	-	11.-13. yüzyıl	Çoruhlu 2003,lev.6
4	Hierapolis	-	-	-	9.yüzyıl - 13.yüzyıl başı	Cottica 2007,fig 11-4,5
5	Kinet Höyük	-	-	-	13.yüzyıl	Redford ve diğerkleri 2001,fig.40-1
6	Cherson	-	-	-	7. yüzyıl	Romancuk 2005,Abb.75
7	Korinth	16	-	20	13.yüzyıl sonu 14.yüzyıl başı	Sanders 1987,fig.6
8	Sparta	14	-	5	12.yüzyılı kinci yarısı	Sanders 1993,fig.13;59-60
9	Agina Kolonna	17	4	15,2	10.yüzyıl	Wille 2007,abb.7
10	Paphos	15	-	-	9.yüzyıl başı	Hayes 2003,fig.31,335
11	Tavrika	-	-	-	12-13. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.71,А2

12	Tavrika	-	-	-	13.14. yüzyıl	ИВАКИН 1991, Рпс.37,23
13	Ιτάνου (Girit)	-	-	-	6.-7. yüzyıl	Ξανθοπούλου 2004, Pic.9-6,8,10

III.2.1.2. Tavalalar

Yemeklerin pişirilmesinde, kızartılmasında kullanılan uzun-kısa saplı yayvan kaplara olan tavalalar, yayvan kaplara göre daha keskin ve dik gövdeli, düztabanlıdır. Tabanlar bazen merkezde kalınlaşmakta ve yükselmektedir. Kapların ağız çapları taban çaplarından daha geniştir. Geniş ağız çapına sahip, yayvan ve fazla derin olmayan gövde yapıları besinlerin kızartma işlemleri için uygun bir formdur. Tavalalar, dudak kısmının dışına yerleştirilen ve bazen seramik ustasının parmak baskısı uyguladığı konik saplara da sahiptirler.

Kadıkalesi/Anaia kazısında şu ana kadar en az ele geçen grubu oluşturan tavalalar, bu çalışma içerisinde beş örnek ile değerlendirilmiştir²¹⁰. Değerlendirilen örneklerden iki tanesi spiral formlu tava kulbudur. Diğer iki örnek amorf gövde parçalarından oluşmaktadır. Bu parçalardan ilki 31,4 cm ağız çapına sahip, dışa çekik yuvarlaştırılmış dudak kenarlı, dış bükey profilli gövdelidir. Ağız kenarı kapak konulması için yivli formda yapılmıştır. Kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır. Diğer örnek ise 29,8 cm ağız çapında, dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı, düz kaidelidir. Kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır.

III.2.1.2.a. Kronoloji

Kadıkalesi/Anaia buluntusu yivli tava kulbunun benzer örnekleri Patara ve Pierie (Yunanistan) kazılarında bulunmuştur. Bu kazılarda tabakalarında değerlendirilen kulplardan Patara örneği MS 5.-6. yüzyıllara tarihlenirken²¹¹, Yunanistan örneği MS 6. yüzyıl sonu ve 8. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir²¹². Miletos Heroon III kazılarında ortaya çıkarılan tava örnekleri ise MS 1.-3. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir²¹³. Ephesos örnekleri MS 4. yüzyıl tabakasından ele geçmiş örneklerden oluşmaktadır²¹⁴. Troia kazılarında bulunmuş tava örnekleri MS 3. yüzyıla tarihlendirilmiştir²¹⁵. Geç

²¹⁰ Kat. No. 55, Kat. No. 56, Kat. No.57, Kat. No.58, Kat. No.59, Kat. No.60.

²¹¹ Korkut 2009, Nr.16.

²¹² Marki-Cheimonopoulou 2003, fig.4 LP 94/4.

²¹³ Lüdorf 2006, 40, taf.3; Pülz 1985, Nr.72, abb.15.

²¹⁴ Gassner 1997, taf.59:750, 2.

²¹⁵ Lüdorf 2006, 22, taf.2, Troia 107, abb 62.

²¹⁵ Marki-Cheimonopoulou 2003, fig.4 LP 94/4.

dönem örneği açısından önemli olan Yunanistan'da Ayios Stephanos buluntusu tava örnekleri 10. yüzyıl sonu-13. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir²¹⁶.

Kadıkalesi/Anaia Tavalar İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Miletos/Heroon III	26	16,5	6,1	1.-3.yüzyıl	Lüdorf 2006, P40,taf.3 Pülz 1985,Nr.72,Abb.15
2	Ephesos	-	-	-	4.yüzyıl	Gassner 1997,Taf.59:750,2
3	Patara(kulp)	-	-	13, 5	5.-6.yüzyıl	Korkut 2009,Nr.16
4	Miletos/Heroon I	30	-	4,3	3.yüzyıl	Pülz 1986,abb.13,35
5	Sagalassos	20	-	-	1.-3.yüzyıl	Degeest 2000,fig.171
6	Tarsus	-	-	-	Geç Roma	Goldman 1950,Pl.209
7	Troia	28- 30	-	-	3.yüzyıl	Lüdorf 2006, P22,taf.2 Troia 107,abb 62
8	Pierie/Yunanistan	29	21	4	6.yüzyıl sonu- 8.yüzyıl başı	Marki-Cheimonopoulou 2003,fig.4 LP 94/4.
9	Ayios Stephanos/ Yunanistan	35	27	4,4	10.yüzyıl sonu- 13.yüzyıl başı	Sanders2008,Fig.7.7,402 0

²¹⁶ Sanders 2008, fig.7.7, 4020.

III.2.2.Yemek veya Sıvı Servis Kapları

Bu grupta yer alan seramikler, besin maddelerinin sofrada tüketilmesi ve taşınması amacıyla kullanılmış olan kaplardır. Bu grup içinde, kuru gıdaların servis ve sunumunda kullanılan tabak, çanak ve kaselerin yanında sıvılar için kullanılan testiler, şişeler ve bardaklarda değerlendirilmiştir.

III.2.2.1. Tabaklar- Çanaklar- Kaseler

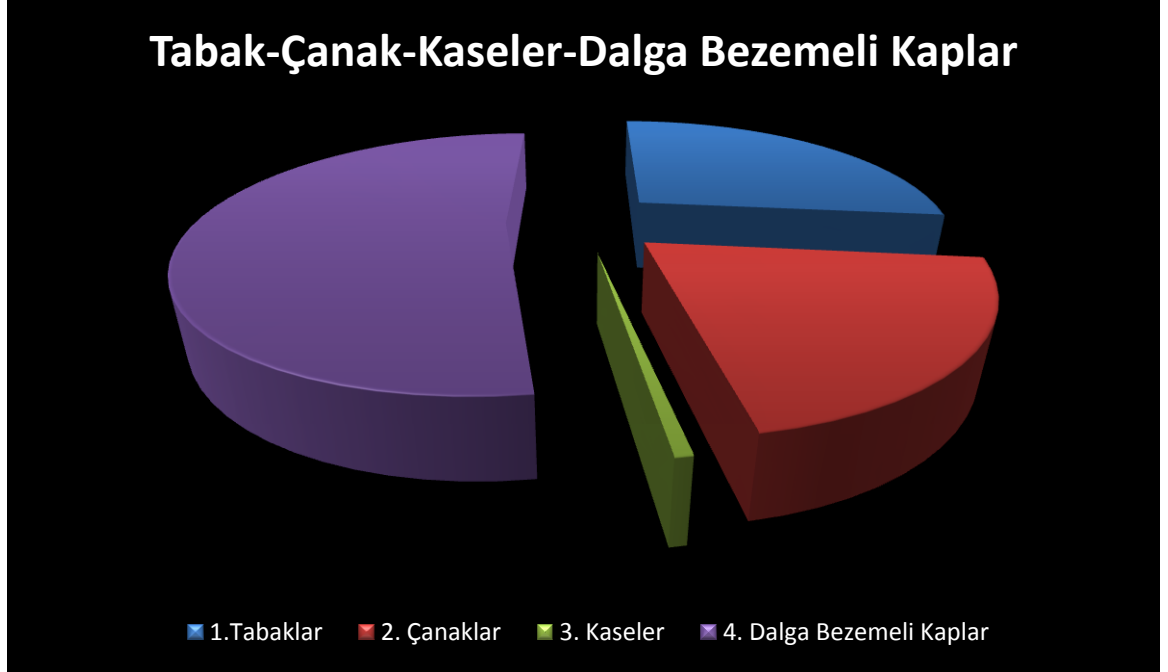
Seramik literatüründe yer alan geniş ağızlı, yayvan biçimli kapların, ağız çapı kap yüksekliğinin iki katına eşit veya az olanlar kase olarak tanımlanır. Ağız çapı kap yüksekliğinin iki katından fazla olanlar ise sığ çanak, ağız çapı kap yüksekliğine eşit veya büyük olanlar derin çanak olarak gruplandırılır. Ağız çapı kap yüksekliğinin dört katından fazla olan kaplar için çukur tabak; ağız çapı yüksekliğinin altı katından fazla olan kaplar için ise düz tabak sınıflandırması yapılmaktadır. Ancak Kadıkalesi/Anaia kazısında bu gruba ait olan seramiklerin çoğunluğu ağız parçalarından oluşmaktadır. Bu nedenle kapların ağız çapı ve yükseklik oranları sağlam örnekler dışında kurulamamıştır. Bu yüzden açık ağızlı yayvan kaplar olarak tanımlanan bu grup seramikler içinde ayrımı yapılmamış olanlar için “kase-çanak” tanımlaması yapılmıştır.

III.2.2.1.a. Buluntu Yerleri

Kadıkalesi/Anaia kazısındaki Bizans Dönemine ait tabak ve çanaklara ait buluntular, 2007 kazı sezonuna kadar, yerleşimin tekrar yapılaşmalarına bağlı olarak dağınık bir halde ve belli bir kontekt içermemekteydi. Değerlendirmeye alınan örneklerin çoğunluğu 2007 yılı kazı sezonunda kalenin doğu kesiminde ortaya çıkarılan iki birimli sarnıç kazısından ele geçen örneklerden oluşmaktadır. 2009 yılında yapılan sarnıç yapısının kazı çalışmalarına kadar bu gruba ait tüm veya tümlenebilir örnekler bulunamamıştır. Bu mekân içlerinde yapılan kazı çalışmaları sırasında homojen olarak seramik buluntuları ortaya çıkarılmıştır. Sırsız seramiklerin yoğunlukta olduğu bothros alanından sırlı seramikler ile birlikte cam ve metal buluntular da ele geçmiştir. Bunun dışında çalışılan diğer plankarelerden gelen amorf ağız ve kaide örnekleri bu gruplar içinde değerlendirilerek tipolojileri yapılmıştır.

Kapların buluntu yoğunluğuna bakıldığında en çok dalga bezemeli servis kaplarının olduğu görülmektedir (Grafik 2). Bunun sonrasında çanaklar, tabaklar ve az sayıda kase örnekleri çalışma içinde değerlendirilmiştir(Grafik 3).

Sarnıç kazılarından ele geçen tüm ve tüme yakın tabak ve çanakların hepsinin Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi oldukları anlaşılmaktadır. Fırınlama sırasında veya sonrasında formu bozulmuş olan örnekler bulunmuştur. Değerlendirilen örnekler bu açıdan ayrıca bir önem taşımaktadır.

Grafik 2 Yemek veya Sıvı Servis Kapları Yoğunluk Oranları

III.2.2.1.b. Tipler

Çalışmada bu grup altında yer alan seramiklerden tabaklar-çanaklar aynı gruplama içinde değerlendirilmiş, dalga bezemeli servis kaplarının ve kaselerin form tipolojisi ise ayrı olarak verilmiştir.

Tabaklar-çanaklar grubu altında 7 tip tespit edilmiştir.

Tip 1. Dışarı çekik yuvarlaştırılmış dudak kenarlı, sığ tabak²¹⁷

Tip 2. İçe eğik düz dudak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, düz dipli çanak²¹⁸.

Tip 3. İçe çekik düz dudak kenarlı, dışa eğik basık küresel gövdeli çanak²¹⁹.

Tip 4. Basit dudak kenarlı, dışa eğik basık küresel gövdeli çanak²²⁰

²¹⁷ Kat. No.77, Kat. No.90.

²¹⁸ Kat. No. 62.

²¹⁹ Kat. No. 75, Kat. No.78, Kat. No.85, Kat. No. 86, Kat. No. 89.

²²⁰ Kat. No. 61, Kat. No.63, Kat. No. 68, Kat. No.69, Kat. No.70, Kat. No.71, Kat. No.88.

Tip 5. İe çekik basit yuvarlaştırılmış dudak kenarlı, dışa eğik küresel gövdeli anak²²¹

Tip 6. İe dönük basit ağız kenarlı, dış bükey gövdeli, anak²²²

Tip 7. Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli anak²²³

Kaselerde ise iki farklı tip tespit edilmiştir. Bunlardan ilki dışarı çekik tabla şekilli dudak kenarı, dış bükey küresel gövdeli kase²²⁴, diğerleri ise basit yuvarlaştırılmış dudak kenarlı, dış bükey küresel gövdeli kase²²⁵ örneklerinden oluşmaktadır.

III.2.2.1.c. Kronoloji

Bu tipoloji içerisinde Tip I grubunda yer alan tabak rneği, hamur ve form açısından Geç Roma Dönemine tarihlenmektedir²²⁶. Diğer tipte yer alan çanakların ağız çapları 11,4 cm ile 25 cm arasında değişmektedir. Değerlendirilen anak grubuna ait örneklerin büyük çoğunluğunun Kadıkalesi/Anaia retimi oldukları düşünülmektedir.

Karşılaştırma yapılan merkezler arasında Saraçhane kazısında bulunmuş olan örnekler 7. yüzyıla tarihlendirilmiřtir²²⁷. Demre Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında bulunan kase örnekleri de 7. yüzyıla tarihlendirilmiřtir²²⁸. Uzak coğrafyada yer alan Humeima rnekleri 7. yüzyıla tarihlenmektedir²²⁹. 11.-12. yüzyıla tarihlenen tabak ve çanak rnekleri Demre Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında bulunmuřtur²³⁰. Korinth kazılarında bulunmuş olan örnekler 13.-14. yüzyıla ait olmaları bakımından bu çalışma için önemli bir referans olmaktadır²³¹.

Kadıkalesi/Anaia buluntusu bu gruba ait seramiklerin tarihleme çalışmaları için benzer örneklerle bakılmış ve de buldukları konteks içinde değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonucu Geç Roma-Erken Bizans Dönemine ait çanakların yanı sıra 11.-12. yüzyıl ile 13.-14. yüzyıl başına ait çanaklar tespit edilmiştir.

²²¹ Kat. No. 67, Kat. No. 74.

²²² Kat. No. 76

²²³ Kat. No. 64, Kat. No. 65, Kat. No.66, Kat. No.72, Kat. No.73, Kat. No.79, Kat. No.87, Kat. No. 91.

²²⁴ Kat.No.99

²²⁵ Kat. No. 101

²²⁶ Kat.No.77

²²⁷ Hayes 1992, fig.19-9

²²⁸ Türker 2009,66-44(Tip 7)

²²⁹ Amr- Schick 2001,fig.11-36

²³⁰ Türker 2009,63-22(Tip 1)

²³¹ Sanders 1987,184;28

Kadıkalesi/Anaia Tabaklar- Çanaklar- Kaseler İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Korinth	22,5	8,5	9,2	13.-14. yüzyıl	Sanders 1987,184;25
2	Korinth	30	15	13,3	13.-14. yüzyıl	Sanders 1987,184;28
3	Demre	22	-	2,2	11.-12. yüzyıl	Türker 2009,63-22(Tip 1)
4	Demre	20	10,4	6,4	11.-12. yüzyıl	Türker 2009,64-32(Tip 2)
5	Demre	14	6	6	6.-7. yüzyıl	Türker 2009,66-44(Tip 3) (Kase)
6	Demre	10	5	-	6.-7. yüzyıl	Türker 2009,66-44(Tip 7) (Kase)
7	Demre	24	-	2	11.-12. yüzyıl	Türker 2009,67-66(Tip 6)
8	Saraçhane	-	-	-	6.-7. yüzyıl	Hayes 1992, fig.19-9
9	Humeima (İsrail)	-	-	-	7.yüzyıl ortası	Amr- Schick 2001,fig.11-36
10	Tavrika	-	-	-	12.-13. yüzyıl	якобсон 1979, Рис. 73,1-2-3
11	Djadovo	-	-	-	11.-12. yüzyıl	Borisov 1989, fig.203, b

12	Djadovo	-	-	-	11.-12. yüzyıl	Borisov 1989, fig.202, b
13	Djadovo	-	-	-	11.-12. yüzyıl	Borisov 1989, fig.202, c
14	Sparta	12	-	8,7	13. yüzyıl başı	Sanders 1993, fig.12, 53
15	Sparta	26	12	7,2	13. yüzyıl başı	Sanders1993, fig.12, 55

III.2.2.2. Dalga Bezemeli Servis Kapları

Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunan sırsız Bizans Dönemine ait seramik grupları içinde sayısal olarak oldukça yoğun açık kap formları bulunmuştur (Grafik 4). Sıvı veya kuru gıdaların taşınmasında, sunulmasında, saklanmasında kullanılan bu kap formlarının bir bölümü, bezeme şekilleri ve formları açısından ayrı bir grup oluşturmaktadır. Tabak ve çanaklardan ayrı bir grupta değerlendirdiğimiz bu tip kapların dudak kenarlarında ve kapların dış bölümlerinde tarak veya benzeri bir aletle kazınarak yapılmış dalga motifleri görülmektedir.

Ele geçen bu gruba ait tüm ve tüme yakın örnekler, çalışmada bu gruba ait ayrıntılı tipoloji yapma olanağını sağlamıştır. Bu açıdan, Bizans Dönemine ait sırsız seramik yayınlarında az sayıda örneği ile karşılaşılan bu tür kapların Kadıkalesi/Anaia'da oldukça sıklıkla kullanıldıkları anlaşılmıştır.

Hellenistik Dönemden itibaren oldukça yaygın bir bezeme şekli olan dalga motifi Bizans Döneminde de sevilerek kullanılmıştır. Bu mal grubunda görülen tarakla yapılan bezeme motifleri de Bizans seramik sanatında oldukça yaygın olarak karşımıza çıkmaktadır. Erken Bizans Dönemine ait sırsız seramik yayınlarında²³² ve Orta Bizans Döneminde²³³ farklı formlardaki kaplar üzerinde benzer bezeme repertuarlarını görmekteyiz.

Kadıkalesi/Anaia kazısında sayısal olarak oldukça yoğun bulunan bu tür seramikler diğer yayınlarda servis kapları grubu altında açık kaplar içinde değerlendirilmişlerdir²³⁴. Bu çalışma içerisinde ise bu gruba ait seramikler *dalga*

²³² Dark 2001, 35; Korkut 2005,157.

²³³ Böhlendorf Arslan 2005, 281, fig.7; Türker 2009, 59-63, 112; Borisov 1989, 207-208.

²³⁴ Türker 2009, 59; Dark 2001, 35; Korkut 2005, 157; Г.Ю.ИВАКИН 1991, 87

bezemeli servis kapları adı altında incelenmiştir. Bu tip seramiklerin bezeme repertuarlarının ön plana çıktığı ve form tipolojisi açısından diğer servis kaplarından farklı olmaları nedeniyle ayrı bir grup altında incelemesi uygun olacaktır.

III.2.2.1.a Buluntu Yerleri

Değerlendirmeye alınan dalga bezemeli servis kapları, Kadıkalesi/Anaia kazısında çalışma yapılan tüm sektörlerde ele geçmiştir. Kadıkalesi/Anaia kazısındaki Bizans Dönemine ait sırsız seramikler, 2007 kazı sezonuna kadar, yerleşimin tekrar yapılaşmalarına bağlı olarak dağınık bir halde ve belli bir kontekst içermemekteydi. 2007 yılı kazı sezonunda kalenin doğu kesiminde yer alan anıtsal mimariye bağlı olarak iki birimli bir sarnıç yapısı ortaya çıkarılmıştır. Bu sarnıç binasında 2007 yılında başlanılan kazı çalışmaları, 2009 kazı sezonunda devam edilerek mekânlar ortaya çıkarılmıştır. Bu mekân içlerindeki seramik buluntuların homojenlik taşıdığı görülmüştür. Bununla beraber sırsız seramiklerin yoğunlukta olduğu bothros alanından, sırlı seramikler, cam ve metal buluntular da ele geçmiştir.

III.2.2.2.b. Tipler

Bu kapların ağız çapları 20 cm ile 48 cm arasında değişmektedir. Yayvan gövdeli ve derin profile sahip bu kapların düz kaideleri vardır. Büyük bir kısmının kulplu olduğu düşünülen bu gruptaki kaplar servis amaçlı kullanılmış olmalıdırlar. Bugüne kadar kazı yapılan alanlardan ele geçirilen tüm veya tüme yakın bu tip seramiklerin bir kısmında, yatay veya dikey şekilli kulpların kullanıldığı görülmektedir. Bu kapların ağız çaplarının büyüklüklerine göre iki veya dört adet kulbu bulunmaktadır. Bu tip mal grubunda, genellikle mika ve kireç katkılı, (bazı örneklerde küçük taşçık katkısı) oldukça iyi pişmiş, az gözenekli bir hamur yapısı görülmektedir. Hamur renkleri ise Kadıkalesi/Anaia üretimi olan seramiklerle aynıdır.

Değerlendirilen kaplar içinde 6 form tipi belirlenmiştir.

Tip 1. Dışa çekik dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli, kulak formlu dikey kulplu²³⁵

Tip 2. Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli yatay kulplu²³⁶

Tip 3. İçe çekik yuvarlatılmış basit dudak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval

²³⁵ Kat. No. 111, Kat. No. 115, Kat. No. 116, Kat. No.117.

²³⁶ Kat. No. 105, Kat. No. 107, Kat. No. 108, Kat. No.109, Kat. No.110, Kat. No.123, Kat. No. 131.

kesitli yatay kulplu²³⁷

Tip 4. Dışa ve içe çekik sivriltilmiş dudak kenarı, dış bükey profilli gövdeye kaburgalı geçişlidir²³⁸.

Tip 5. Dışa çekik, düzleştirilmiş tabla şekilli dudak kenarı, dışbükey profilli gövdeli²³⁹.

Tip 6. Dışa ve içe çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dikey-dış bükey profilli gövdeli²⁴⁰.

III.2.2.2.c.Kronoloji

Çalışmada ele alınan dalga bezemeli servis kaplarının büyük çoğunluğu, I numaralı sektörde sürdürülen sarnıç yapılarının kazısı sırasında bulunmuşlardır. Homojen halde gelen buluntular değerlendirildiğinde, sarnıç yapılarının en erken 12. yüzyılın sonundan itibaren bothros olarak kullanılmaya başlandığı ve aralıklarla 14. yüzyılın başına kadar olan bir döneme dek kullanım gördüğü anlaşılmaktadır. Az sayıdaki Geç Bizans Dönemine ait sırsız seramik yayınlarında çok seyrek olarak görülen²⁴¹ ve tipolojisi yapılmamış bu grubu, buldukları konteks içinde ve benzer örneklere göre değerlendirdiğimizde, 13. yüzyıl başından 14.yüzyıl başına kadar olan bir döneme tarihlendirebileceği önerilmektedir.

Yayınlardaki bu tip bezemeye sahip kapların Jabal Harun/Filistin buluntusu örnekleri MS 6.-9. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir²⁴². Ιτάννον (Girit) örnekleri de 6.-7. yüzyıla tarihlenendirilmiştir²⁴³. İsrail’de Tell Madaba kazılarında bulunan benzer kaplar 6.-8. yüzyıl tabakasından gelmiştir²⁴⁴. Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında bulunan benzer profilli kaplar ise 11.- 12. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir²⁴⁵.

²³⁷ Kat. No. 106, Kat. No. 112, Kat. No. 121, Kat. No. 133.

²³⁸ Kat. No. 118, Kat. No. 120.

²³⁹ Kat. No. 113, Kat. No.124, Kat. No. 125, Kat. No. 127, Kat. No.128, Kat. No.129, Kat. No.130, Kat. No.134

²⁴⁰ Kat. No.114, Kat. No.119, Kat. No.122, Kat. No.126, Kat. No.132, Kat. No.135, Kat. No.136, Kat. No.137, Kat. No.138, Kat. No.139, Kat. No.140

²⁴¹ Γ.ΙΥ.ΙΒΑΚΙΗ 1991, 87.

²⁴² Holmqvist 2007, fig.2.

²⁴³ Ξανθοπούλου 2004, pic.8-4, 5.

²⁴⁴ Holmqvist 2007, fig.11.

²⁴⁵ Türker 2009, 60, tip 3.

Kadıkalesi/Anaia Dalga Bezemeli Servis Kapları İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Demre	30	-	2,5	11.-12. yüzyıl	Türker 2009,60,M8
2	Kourion	-	-	-	7. yüzyıl	Megaw 2007, fig.14.13 M8
3	Kourion	-	-	-	7. yüzyıl	Megaw 2007, fig.14.13 M4
4	Jabal Harun/Filistin	-	-	-	6.-9.yüzyıl arası	Holmqvist 2007, fig.2
5	Tell Madaba (İsrail)	-	-	-	6-8.yüzyıl	http://www.utoronto.ca/tmap/98-00_Figure11.gif ,8
6	Djadovo	-	-	-	11.-12. yüzyıl	Borisov 1989, fig.213
7	Ιτάνου(Girit)	-	-	-	6.-7. yüzyıl	Ξανθοπούλου 2004, Pic.8-4,5

III.2.2.3.Testiler

Sürahi ve testiler, dar ağız çaplı, uzun yada kısa boyunlu, kulplu yada kulpsuz, saklama ve servis kaplarıdır. Boyutları ve biçimleriyle sıvıların depolandıkları yerlerden alınarak servis yapılmasına uygun olan kaplarda denge unsuru önemlidir. Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunmuş olan bu gruba ait testiler çeşitli boyutlardadır. Genellikle uzun silindirik boyunlu, boyundan bağlanan tek şerit kulplu kap biçimleri görülmektedir. Kapların tümü çarkta üretilmişlerdir ve üzerlerinde astar bulunmaz. Testilerin üzerlerinde özellikle omuz üzerinde kazıma yivler görülür. Kazılarda testilere ait 90 parça bulunmuştur. Bu parçalar arasında tüm ve tümlenebilen kap sayısı 15 dir(Grafik 5). Süzgeçli ve emzikli testilere ait bir kaç amorf parça dışında örnek yoktur. Bu nedenle bu gruba ait testiler değerlendirme içine alınmamışlardır. Testilere ait yapılan tipoloji çalışmalarında izlenen yöntem, diğer kap türlerinin sınıflandırılmasında olduğu gibi, en erken tarihe ait örnekler ilk sıralarda yer almıştır Yapılan kap tipolojileri benzer örneklerden ve tabakalardan yola çıkılarak tarihsel dönemler içinde verilmiştir.

III.2.2.3.a. Buluntu Yerleri

Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunmuş olan bu gruba ait testilerin büyük çoğunluğu (Tip II, Tip III, Tip IV) Y-30 plankaresinde ortaya çıkarılan iki birimli sarnıç binasının içinden gelmiştir. Bu gruba ait kaplar oldukça yoğun olarak bulunmuşlardır. Bu alanda ele geçen tüme yakın testiler genellikle küçük boyutludurlar.

Değerlendirmeye alınan diğer testi örnekleri ise çalışılan diğer alanlarda belli bir kontekste bağlı olmaksızın bulunmuşlardır. Kale içinde ve kale dışı sektörlerde ortaya çıkarılan testiler buluntu seviyelerine ve de buluntu çeşitleri içinde değerlendirilmeye çalışılmıştır.

III.2.2.3.b. Tipler

Çalışmada incelenen testiler altı form tipi içinde değerlendirilmiştir. Form tiplerinin belirlenmesinde kapların gövde ve ağız profilleri ile bezeme repertuarlarına bakılmıştır

Tip 1. Uzun boyunlu, şişkin gövdeli, düz halka kaideli. Gövde ortasından başlayan tek kulpludur. Boynun altında ve gövde ortasında kazıma çizgiler bulunur²⁴⁶.

Tip 2. Dar boyunlu, şişkin gövdeli, düz, kalın çeperli, yuvarlak kaideli. Oval formulu tek şerit kulp omuz üzerinden başlamakta. Gövde üzerinde kazıma çizgiler bulunur²⁴⁷.

Tip 3. Silindir gövdeli, düz, kalın çeperli, yuvarlak kaideli. Omuzdan başlayan tek kulbu vardır. Omuz kısmında kazıma çizgiler bulunur²⁴⁸.

Tip 4. Ağıza doğru daralan konik gövdeli, dar ve düz kaideli, gövde ortasından başlayan tek kulbu vardır²⁴⁹.

Tip 5. Kısa boyunlu, şişkin gövdeli, düz, yuvarlak kaideli. İki şerit kulp omuzdan başlamaktadır. Gövde üzerinde kazıma çizgiler ve muhtemelen sonradan açılmış delikler bulunmakta. Süzgeç olarak kullanılmış masa amphorası²⁵⁰.

Tip 6. Uzun boyunlu, şişkin gövdeli, düz dar kaideli. Boyundan başlayan ve omuzda biten tek oval kulpludur. Boyun ve gövde üzerinde bulunan kazıma

²⁴⁶ Kat. No. 146, Kat. No.147, Kat. No.157.

²⁴⁷ Kat. No.148, Kat. No.149, Kat. No.151, Kat. No.152, Kat. No.160, Kat. No.161, Kat. No.162.

²⁴⁸ Kat. No.153, Kat. No.154, Kat. No.158, Kat. No.163, Kat. No.164.

²⁴⁹ Kat. No.142, Kat. No.143, Kat. No.150, Kat. No.159.

²⁵⁰ Kat. No.155, Kat. No.156, Kat. No.178, Kat. No.179.

çizgilerin arasına tarakla dalga motifi yapılmış²⁵¹.

III.2.2.3.c.Kronoloji

Testiler ile ilgili seramik literatürü çok kapsamlı olmamakla birlikte çalışma içinde yer alan örneklerin bir kısmının benzerlerine ulaşılmıştır. Kronolojik olarak en erken testi grubu *Tip 6*'da yer alan tek kulplu testidir²⁵². Benzer örnekleri Tavrika'da yapılan kazılarda bulunmuş bu formda testiler için 5.-7. yüzyıl verilmiştir²⁵³. Yine Pessinus kazısındaki testi örnekleri Erken Bizans Dönemine tarihlendirilmektedir²⁵⁴. İtalya'da bulunmuş testi örnekleri ise 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir²⁵⁵. Kourion kazılarında bulunan benzer örnekler 7. yüzyıl tabakasından ele geçmiştir²⁵⁶. Yine 7. yüzyıla ait örnekler Humeima (Ürdün) kazılarında bulunmuştur²⁵⁷. *Tip 6* grubunda yer alan diğer testi örneklerinin benzerleri Tavrika kazısında 12.-13. yüzyıl tabakalarında bulunmuşlardır²⁵⁸.

Tip 2, 3 ve 4 grubunda yer alan testi örneklerinin Kadıkalesi/Anaia üretimi oldukları düşünülmektedir. Bu grupta yer alan testilerin tümü Anaia yerel hamurundan üretilmiştir ve yoğun olarak sarnıç yapılarının kazısı sırasında ele geçmişlerdir. Buldukları konteks içinde değerlendirildiğinde bu gruplara ait testiler 13.-14. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. *Tip 4* grubunda yer alan beyaz hamurlu, yonca ağızlı testi örneklerinin²⁵⁹ benzerleri Saraçhane kazılarında 12.-13. yüzyıl başlarına tarihlendirilmiştir²⁶⁰. *Tip 5* grubunda yer alan testi örneklerinin benzer formda olanları Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında 10.-11. yüzyıla tarihlendirilmiştir²⁶¹. Kinet Höyük kazısında ele geçen örnekler ise 13. yüzyıla aittir²⁶². Bozburun Batığında ele geçen tek kulplu testiler ise 9. yüzyıla aittirler²⁶³.

Korinth'de bulunan örnekler 13.-14. yüzyıla tarihlendirilirken²⁶⁴, Atina Agorası'nda bulunan testi örnekleri 12. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir²⁶⁵. Bir diğer

²⁵¹ Kat. No.144, Kat. No.145, Kat. No.180.

²⁵² Kat. No. 180

²⁵³ яacobсон 1979, Рпс. 8, 4-5 .

²⁵⁴ Devreker ve diğerleri 2003, fig.225.

²⁵⁵ Aoyagi ve diğerleri 2007, fig. 4, 18-19.

²⁵⁶ Megaw 2007, fig.14.15-01.

²⁵⁷ Amr- Schick 2001,fig. 9-27.

²⁵⁸ яacobсон 1979, Рпс. 71,11 ; яacobсон 1979, Рпс.71, 4-5.

²⁵⁹ Kat.No.142-143

²⁶⁰ Hayes 1992, fig.14,15.

²⁶¹ Türker 2009, çiz.158.

²⁶² Redford ve diğerleri 2001, fig.34-1 ve 2.

²⁶³ Danis 2002, 43, fig.12.

²⁶⁴ Sanders 1987, 189, 38.

²⁶⁵ Frantz 1938, grup D

yayında, Batı Avrupa'daki bazı merkezlerdeki (Kırım, Azak, Orkhey, Povolgie) nomadik yerleşimlerde bulunan sırsız seramiklerin incelendiği çalışmada benzer formu testiler 13.-14. yüzyıla tarihlendirilmiştir²⁶⁶.

Kadıkalesi/Anaia Testiler İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Pessinus	-	-	-	Erken Bizans	Devreker ve diğerleri 2003, Fig.225
2	İtalya	-	-	-	4. yüzyıl	Aoyagi ve diğerleri 2007,fig.4,18-19
3	Saraçhane	-	-	-	13.yüzyıl	Hayes 1992, fig.14,15
4	Kinet Höyük	-	-	-	13. yüzyıl	Redford ve diğerleri 2001,fig.34-1 ve 2
5	Demre	-	8	17,4	10.-11. yüzyıl	Türker 2009, çiz.158
6	Bozburun Batığı	6,8	12,8	22,6	9. yüzyıl	Danis 2002,43, fg.12
7	Yumuktepe	-	-	-	13.yüzyıl	Köroğlu 2003, lev.7,a,b
8	Elaiussa Sebaste	-	-	-	7. yüzyıl	Ricci 2005, fig3,19
9	Atina Agorası	-	19,5	21,8	12.yüzyıl ortası	Frantz 1938,grup D
10	Korinth	8,5	5	7,2	13.-14. yüzyıl	Sanders 1987,189;38
11	Korinth		7,9	9,1	13.-14. yüzyıl	Sanders 1987,189;36-38

²⁶⁶ Евглевский А. В. Потемкина Тат. М. 2000, 217, 218, 219.

12	Tavrika	-	-	-	5.-7. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс. 8, 4-5
13	Tavrika	-	-	-	12.-13. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.71,11
14	Tavrika	-	-	-	12.-13. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.71,4-5
15	Kourion	-	-	-	7.yüzyıl	Megaw 2007, fig.14.15-01
16	Humeima (Ürdün)	-	-	-	7. yüzyıl ortası	Amr- Schick 2001,fig.9-27
17	Batı Avrupa	-	-	-	13.-14. yüzyıl	Евглевский А. В. Потемкина Тат. М. 2000, 217, 219
18	Djadovo	-	-	-	11.-12. yüzyıl	Borisov 1989, fig.216,b
19	Djadovo	-	-	-	11.-12. yüzyıl	Borisov 1989, fig.215,a

III.2.2.4. Bardaklar, Şişeler ve Birleşik Kaplar

Bu grubu oluşturan seramikler sayısal olarak yoğun olmamakla birlikte nitelik bakımından oldukça önemlidir²⁶⁷. Buluntular arasında yarı mamül ve hatalı üretimlere ilişkin veriler taşıyan örnekler seri üretimin göstergesidirler. Kulpsuz bardak örneklerine ait tüme yakın örnekler sınıflandırma açısından önemlidir. Çeşitli boyutlarda üretilen şişeler ve şişecikler az sayıda buluntu veren örnekler arasındadır. Birleşik kaplarda ise üretim hatası taşıyan örneklerin varlığı benzer formda olan sırlanmış bileşik kapların yerel üretimini kanıtlamaktadırlar.

²⁶⁷ Kat. No.181, Kat. No.182, Kat. No.183, Kat. No.184, Kat. No.185, Kat. No.186, Kat. No.187, Kat. No.188, Kat. No.190, Kat. No.191, Kat. No.192, Kat. No.193, Kat. No.194.

III.2.2.4.a. Buluntu Yerleri

Bu grubun içinde yer alan az sayıda kapların büyük kısmı sarnıç yapılarının kazısından ele geçen örneklerden oluşmaktadır. Bu alandan gelen tüm veya tüme yakın kaplar göz önüne alınarak form tipolojileri yapılmış ve kazısı yapılan diğer alanlardan gelen amorf gövde ve dip parçaları da bu sınıflandırma içinde değerlendirilmiştir. Bu grupta yer alan yarı mamul örnekler, Kadıkalesi/Anaia'daki seramik üretiminin çeşitliliğini göstermesi açısından önemlidir.

III.2.2.4.b. Tipler

Çalışma içinde sayısal yoğunluk olarak az bulunan örneklerden oluşan bu grup seramikler dört tip altında değerlendirilmiştir.

Tip 1. Basit, dışa hafif çekik yuvarlaştırılmış dudak kenarı, silindir gövdeli, düz dipli bardak.

Tip 2. Basit dudak kenarına, dış bükey profilli gövdeye sahip. Kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır.

Tip 3. Düz dipli, ağza doğru daralan konik gövdeli şişecik?

Tip 4. Basit dudak kenarına sahip, silindir gövdeli, üstte oval şekilli asma kulplu ikiz kap.

III.2.2.4.c. Kronoloji

Değerlendirmeye alınan örneklerin büyük bir kısmı sarnıç kazılarında homojen tabakalardan gelmiştir. Örnekler içindeki yerel üretime işaret eden veriler ve özellikle sırlı bileşik kapların varlığı bu tip kapların Anaia üretimi olduklarını düşündürmektedir²⁶⁸. Sarnıç yapısının yapı adaları içindeki tarihsel kronolojisi 12. yüzyılın son çeyreğinde doldurulmaya başlandığını göstermektedir. Dolayısıyla bu kapların 13. yüzyıl - 14. yüzyıl başına tarihlenmesi önerilmektedir.

²⁶⁸ Tuzluk adı altında birleşik kapların Anaia buluntusu sırlı örnekleri 12. yüzyıl ortası olasılıkla erken 14. yüzyıla tarihlendirilmişlerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Doğer 2008, 57-59.

III.2.3.Kuru Yiyecek ve Sıvı Depolama Kapları

III.2.3.1.Amphoralar

Eski Yunancada *amphi* (karşılıklı veya iki taraflı) ve *phoros* (taşınabilir) kelimelerinden oluşan ve iki tarafından tutulup taşınabilen anlamına gelen amphora, kilden yapılmış iki kulplu sivri dipli testidir. Amphora kelimesini ilk kez Troia savaşlarını anlatan destan şairi Homeros'da görmekteyiz. Ancak bu kelimenin kökeni Akalar'a dayanmaktadır. Akalılar'ın kullandıkları, Linear B ile yazılmış kil tabletlerde, çift kulplu bir kap figürünün üzerinde *a-pi-po-re-we* yazısı okunmuştur²⁶⁹.

Romalılar ise bu iki kulplu testilere *amphoras* demişlerdir. Bu testiler Erken Hristiyanlık Döneminde *kouphon*, Bizans Döneminde ise *megarikon* veya *magarikon* olarak adlandırılmışlardır. Amphoraları tanımlayan bu isim ilk önceleri Megara'dan gelen amphoralar daha sonra ise bütün amphoralar için kullanılmıştır²⁷⁰. Bizans Döneminde deniz ticaretinde *voutsia* adı verilen fiçilerin kullanılmaya başlanmasıyla amphoraların kullanım şeklinde de değişiklik olmuştur. Bu dönemde amphoraların besin depolama amacıyla kullanıldıkları ancak buna rağmen deniz taşımacılığında kullanılmalarının devam ettiği ortaya çıkarılan batıklardan anlaşılmaktadır. Amphoraların en eski ve öncü örneklerine dayanılarak yapılan nitelendirmeye göre, bu kaplar kapatılmaya elverişli, yeteri kadar dar bir ağız ve dışa taşkın dudak kenarı, taşınanı koruyacak dar bir boyun, uzun veya kısa mesafelere taşımaya elverişli düşey ve simetrik kulplar ve dipte malı boşaltırken üçüncü bir kulp olarak kullanılacak bir tutamak veya ayağa sahiptirler²⁷¹.

Amphoraların ortaya çıkış nedeni, büyük miktarlardaki ürünlerin sevk edilmesinde hem uygun hem de ucuz ambalaj isteğidir. Katı ürünlerde günümüze kadar korunamayan sepet, kumaş torbalar ve fiçiler kullanılmışken, sıvı ürünlerin taşınmasında amporalardan yararlanılmıştır. Kara yolculukları sırasında deri tulumlar gibi hafif ürünlerin tercih edilmesine rağmen, daha az maliyeti olan deniz yolculukları malların bozulma riskini ortadan kaldıran termos amaçlı pişmiş toprak amphoraları ticarete zorunlu kılmıştır²⁷². Ticaretin en belirgin kanıtı olarak amphoralar sadece şarap, zeytinyağı, tuzlu balık ve sosların taşınmasında ve sevk edilmesinde kullanılmamışlardır. En başta su olmak üzere akla gelebilecek tüm sıvı ürünlerin yanı sıra meyve sebze gibi gıdalar da taşınmıştır. Amphoraların formlarının dışında, iç analizlerinin yapıldığı durumlarda taşınan organik ürünün niteliği hakkında araştırmacılara önemli veriler sağlamaktadır. Bu veriler kullanılarak amphoralar ve taşıdıkları ürünler yardımıyla geminin rotası, hangi limanlara uğrayıp bu limanlardan

²⁶⁹ Grace 1961, 9.

²⁷⁰ Bakirtzis 1989, 73.

²⁷¹ Doğer 1991,7.

²⁷² Şenol 2009, 9.

hangi ürünleri aldığı tespit edilebilmektedir²⁷³. Bununla beraber amphora gibi dayanıklı ve uzun süre kullanılması mümkün olan seramik kapların ikinci kez, hatta üçüncü kez kullanıldığı bilinmektedir. Kara kazılarında analizlerin yapılma imkanı olmadığı durumlarda çoğunlukla belirli tipte amphoraların belirli ürünler için kullanıldığı prensibi kabul edilmektedir. Ancak birçok batıkta aynı tipte amphoraların içinde farklı ürünlerin kullanıldığı ortaya çıkmıştır²⁷⁴. Bu durumun en belirgin örneği MS 11. yüzyıla tarihlenen Serçelimanı Batığıdır. Bu batıkta şarap ve zeytinyağı taşımada kullanılan amphoraların ağız kenarlarındaki kırıklar, daha önceki kullanımlara işaret etmektedir²⁷⁵.

Taşınan malların dökülmesini ve de bozulmasını önlemek için tıpalama yöntemi geliştirilmiştir. Erken dönemlerde çığ kil sıvanarak tıpalama yöntemi uygulanırken daha sonraki dönemlerde pişmiş toprak tıpalara üretilmeye başlanmıştır. Çığ tıpalara oranla daha çok rastlanılan bu tür tıpalara, değişik formlarda oldukları gibi değişik pozisyonlarda da kullanılmışlardır. Özel olarak imal edilmiş tıpalaların yanında amphora gövde parçalarının yontulmasıyla yapılmış tıpalarda görülmektedir. Bu tıpalaların bazıları tutamaklı üretilmişlerdir. Bu tutamaklar tıpanın kolayca açılmasını sağlama amacına yönelik olmalıdır. Diğer bir tıpalama yöntemi, tıkaçların amphoraların boyunları üzerinde bir çıkıntı üzerine yerleştirilmesidir. Bunların üzerine alçı veya Puzzolane²⁷⁶ dökülmekte ve tüccarın ismi ile mühürlenmektedir. Mantar tıpalara ise ilk kez MÖ 3. yüzyılın başlarında ortaya çıkar. Kil ve mantar tıpalara ek olarak kireçtaşı, kemik, taş ve çam kozalağı gibi bazı maddelerin amphora kapağı olarak kullanıldıkları yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılmıştır²⁷⁷.

III.2.3.1.a. Amphoraların Üretim Şekli ve Sınıflandırmaları

Amphoralar gibi büyük boyutlu kapların yapımında kullanılan kil çamurunun uygun plastik özelliğe sahip olması gerekmektedir. Çok ince tanecikli kil çamuru, büyük boyutlu kapların çark üzerinde kendi ağırlıklarını taşıyamama riskini de beraberinde getirmektedir. Çok kaba ve yoğun yabancı madde katkılı kil çamuruna da şekil vermek oldukça zordur. Bu iki teknik güçlüğü aşılabilmesi için kil çamuruna uygun bir direnç veren yağ giderici veya yağlandırıcı bazı maddeler katılmaktadır. Bu killerde en çok görülen yağ giderici katkıları kuvarz, mika, kum, kireç ve istiridye kabuğudur.

Büyük boyutlu toprak kapların üretimindeki diğer önemli bir evre de çamurun havuzlarda dinlendirilme işlemidir. Havuzlarda bekletilen çamurun içinde bulunan istenmeyen ağır maddeler dibe çökmekte, böylece çarktaki çekim sırasında çömlükçinin

²⁷³ Şenol 2009, 17.

²⁷⁴ Şenol 2005, 131.

²⁷⁵ Van Doornick 1989, 256.

²⁷⁶ Napoli yakınlarında bir köyden ismini alan ve suyla birleşince sertleşen volkanik toz.

²⁷⁷ Doğer 1991, 44-47.

temizlenmiş çamuru işleme kolaylaşmaktadır. Ayrıca, çamurun çok iyi çiğnenmesi sonucunda içindeki hava kabarcıklarının yok edilmesi sağlanmakta ve moleküllerin sıklaşması ile kabın geçirgenlik özelliği bir dereceye kadar azaltılmaktadır.

Çarkta şekillendirilen amphoraların fırına girmeden önce yavaş kuruması için bir süre gölgede bekletilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde hızlı bir su kaybetmesi sonucu ani bir hacim küçülmesiyle çatlaması veya kırılması kaçınılmazdır. Daha sonra 850 ile 1000 derece arasındaki bir ısıda olan fırında pişirme işlemleri yapılmaktadır. Bu sınırların altında bir ısıda pişme yeterli olmadığından, kabın dayanaklığı istenen düzeyde olmayacak ve bu kap zamanla dağılacak ve ufalanacaktır. Ama daha yüksek bir ısı da kil çamurunun erimesi ve camlaşmasına ve dolayısıyla deformasyona neden olacaktır²⁷⁸.

Antik Dönemden itibaren amphoraların üzerine çeşitli yazı ve sembollerin konulduğu bilinmektedir. Bu yazı ve semboller Bizans döneminde yaygın olarak kazıma (grafitto), boya ile yazma (tituli picti-dipinto) ve baskı tekniği kullanılarak yapıyordu. Kadıkalesi/Anaia kazısında ele geçen amphora örneklerinde bu üç tekniğinde uygulanmış olduğunu görmekteyiz(Resim 17).

Kazıma (grafitto) markaları fırın öncesi konulabileceği gibi, fırınlama sonrası bir devrede de konulabilmekteydi. Ancak boya ile yazma (tituli picti-dipinto) tekniğinin hangi aşamada uygulandığı kesin değildir. Baskı tekniği ile yapılan monogramlar ve şekillerde genellikle İsa peygamberi anan kısaltmalar, haç veya bir yakarış ifade eden motifleri kapsamaktadır. Bu kutsal işaretler o devrin zeytinyağı ve şarap üretiminin manastırların tekelinde olduğu düşüncesini oluşturmaktadır²⁷⁹. Kadıkalesi/Anaia kazısında ortaya çıkarılan verilere dayanılarak benzer tarzda üretimin yapıldığı anlaşılmaktadır.

---

²⁷⁸ Doğer1991, 65-68.

²⁷⁹ Doğer 1991, 71-74.

Resim 17 Kadıkalesi/Anaia Tip4 amphoraları (tituli picti- dipinto)²⁸⁰

Damgaların kullanımını konusunda yapılan araştırmalar; 6. yüzyılda bazı istisnalar dışında haç biçimindeki işaretlerin amphoranın dibinde yer aldığı yönündedir. Erken Bizans Dönemi amphoralarının üzerinde (6. ve 7. yüzyıllarda) damgaların boyunda ve kulplar üzerinde bulunduğu; 9. ve 10. yüzyıllarda bu damgaların genellikle kulbun üst bölümüne yerleştirildiği; 11. yüzyıldan başlayarak kulbun omuz bölümünde kullanılan damgaların 13.-14. yüzyıllarda kulpların gövdeye birleştiği dip bölümünde yer aldığı saptanmıştır. Bizans İmparatorluğu'nda 4. yüzyıldan itibaren kullanıldığı bilinen damgalarda, 12. yüzyılda çoğunlukla Bizans İmparatorları'nın veya İmparatorluk ailesine mensuplarının isimlerinin kısaltmaları kullanılmıştır²⁸¹.

Bizans amphoraları üzerindeki damga örneklerine baktığımızda çok değişik türde grafitto- kazıma tekniğiyle yapılmış işaretlerin kullanıldıklarını görmekteyiz. Bu işaretlere sahip amphoralar MS 7. yüzyıl Yassıada batığında bulunmuştur²⁸². Bu kazıda 570 adet amphora çıkartılarak incelenmiştir. Bunlardan 460 tanesi küresel formudur. Küresel amphoralardan 160 tanesi benzer formdadır. Bu amphoralar içinde 13 adet

²⁸⁰ Kat. No. 241

²⁸¹ Türker 2006, 99.

²⁸² Bass- Van Doorninck 1982, 162.

farklı bezeme, özellik ve form tespit edilmiştir. Özellikle amphoraların omuz ve gövdelerinde bulunan dekoratif bantlar farklılıklar göstermektedir. Söz konusu 460 küresel amphora içerisinde 95 tanesinde yazı ve işaretler bulunmuştur. Amphoraların %70'inde en az bir, %20'sinde iki ile dört arasında yazı bulunmaktadır. Sadece dört tanesinde ise "X" işareti yer almaktadır. Kaydedilen toplam 116 yazı tipinden altı tanesi amphora pişirdikten sonra yazılmıştır. Yazıtların büyük bir çoğunluğu bilinmemekle birlikte, yarısına yakın bir bölümünde sahibinin ismi görülmektedir. Bu isimlerin ikisi dışında diğerleri monogram şeklinde (baş harfi şeklinde) kısaltılmıştır. Bunlar Hıristiyan inancına bağlı yazılar olabildiği gibi, Hıristiyanlık monogramlarında olabilmektedir. Bunlara "Tanrı'nın Zaferi", "Onun Zaferi" ve "Tanrı İçin" örnek verilebilir²⁸³.

Serçe Limanı MS 11.yüzyıl Fatimi Batığı'nda diğer buluntuların yanında 89 adet Bizans amphorası bulunmuştur. Bu amphoralar içinde toplam 120 grafiti ve 6 mühür tespit edilmiştir. Bunlar içinde 35 tanesinde 1, diğerinde ise 2 ile 5 arasında değişen grafitiler vardır. Aynı grafitileri birden fazla amphora üzerinde görmek mümkündür. Bunlar, amphoralar pişirilmeden önce yapılmıştır. İsimlerin büyük bir bölümünün (LEON gibi) Slav kökenli olması, amphoraların Batı Karadeniz'de; Romanya'da yada Bulgaristan'da üretilmiş olabileceğini göstermektedir.

Amphora çalışmalarında en sık görülen zorluk sınıflandırma sorunudur. Bugüne kadar araştırmacılar arasında sınıflandırmanın nasıl olacağı konusunda ortak bir dil geliştirilememiştir. Ayrıca her ne kadar Grace'in yapmış olduğu temel amphora tanımı²⁸⁴ kabul edilmekte ise de, geniş anlamda bu tanımlama yeterli olmamaktadır. Yapılan tanımlama sıvri dipli amphoralar için geçerli olmakla birlikte düz dipliler için yeterli değildir. Genellikle sıvı madde (şarap, zeytinyağı vb) taşımacılığında kullanılan bu kaplarla ilgili 1870'li yıllarda Dressel'in yaptığı sınıflandırma bazı araştırmacılar tarafından yeniden ele alınarak geliştirilmiştir. Dressel'in yapmış olduğu sınıflandırma özellikle detaylar açısından eksiklikler içermektedir.

Amphora gelişimini sağlayan çalışmaları şu şekilde değerlendirilmektedir²⁸⁵:

1-Pelichet ve Almagro gibi bazı araştırmacılar bu sınıflandırmadaki bilinmeyen eksik formları ortaya çıkartmışlardır.

2-Schumacher, Callender gibi bazı araştırmacılar ise benzer ve ilgili kap gruplarının tariflerini ortaya koymuşlardır.

3- Lamboglia, Dressel 1 formunu A,B,C sınıflarına ayırarak, üzerinde detaylı bir çalışma yapmıştır.

²⁸³ Van Doorninck 1989, 247- 251.

²⁸⁴ Grace 1961

²⁸⁵ Ayrıntılar için bkz. Alpözen-Özdaş-Berkaya 1995, 15.

Bütün bunların yanı sıra genel hatları yerine oturan amphora sınıflandırmasına daha sonraki dönemlerde de katkılar sağlanmıştır. Bunlar içinde Kuzmanov'un²⁸⁶ Geç Roma ve Bizans amphoraları için yapmış olduğu kronolojik sınıflandırma tez konusu açısından oldukça önem taşımaktadır. Bu sınıflandırmada kullanılan amphoraların çoğunluğu su altında bulunanlardan oluşmaktadır.

Anadolu'da amphoralar üzerine yapılan ilk detaylı araştırmalardan biri Alpözen'in 1975 yılında yaptığı çalışmadır²⁸⁷. Bu çalışmada amphoralar, dönemlerine göre ele alınmış, üretim merkezleri saptanmaya çalışılmıştır. Bir diğer önemli çalışma ise Prof. Dr. Doğer tarafından 1991 yılında yayınlanmıştır²⁸⁸. Son dönemlerde Doç. Dr. G. C. Şenol ve Doç. Dr. K. Şenol, Anadolu ve Mısır amphoraları üzerine yoğun ve kapsamlı çalışmalar yapmaktadırlar. Özellikle Bizans dönemi amphoralarını ayrıntılı bir şekilde inceleyen ve sınıflandıran Bakirtzis²⁸⁹, N.Günsenin²⁹⁰ ve Bulgakov'un²⁹¹ yapmış oldukları çalışmalar yol gösterici olmuştur.

Sualtı kazı çalışmalarının yaygınlaşmasıyla birlikte ortaya çıkarılan buluntular kesin tarihleme kıstasları ile son dönemlerde oldukça önem kazanmıştır. Akdeniz, Ege Denizi, Marmara Denizi ve Karadeniz'de bulunmuş batıklardan ele geçen amphoraları inceleyen Pulak²⁹², Van Doornick²⁹³, Günsenin²⁹⁴, Zelenko²⁹⁵ gibi araştırmacıların elde ettikleri veriler amphora sınıflandırma çalışmalarında temel teşkil etmektedirler.

III.2.3.1.b. Buluntu Yerleri

Amphoralar, Kadıkalesi/Anaia'da sürdürülen kazı çalışmalarında sayısal olarak en yoğun grubu oluşturmaktadırlar. Kazısı yapılan tüm alanlardan ele geçen seramikler arasında amphoralar bulunmaktadır(Resim 18). Çalışmada amphora tipolojileri yapılırken 2007 ve 2009 kazı sezonlarında sarnıç yapılarının kazılarında gelen buluntular değerlendirilmiştir. Bu yapılar içinde yoğun olarak tümlenebilir amphora parçaları diğer buluntu grupları ile bir arada bulunmuşlardır.

Bunun yanı sıra sur dışı sektörlerden ele geçen amphora ağız ve dip örnekleri, Geç Roma ve Erken Bizans Dönemini temsil etmeleri açısından önemlidir. 2011 kazı dönemine kadar bu grubu temsil eden tüm veya tümlenebilir örnekler bulunamamıştır.

---

²⁸⁶ Kuzmanov 1973, 14-21.

²⁸⁷ Alpözen 1975.

²⁸⁸ Doğer 1991.

²⁸⁹ Bakirtzis 1989.

²⁹⁰ Günsenin 1990.

²⁹¹ Bulgakov 1999.

²⁹² Pulak 1985b

²⁹³ Van Doornick 1989

²⁹⁴ Günsenin 1989

²⁹⁵ Зеленко 1999

Ancak 2011 kazı sezonunda LR I grubuna ait ve Globular amphora örnekleri tümlenebilir halde bulunmuşlardır.

III.2.3.1.c. Tipler ve Kronoloji

Kadıkalesi/Anaia kazısında 2001-2009 kazı yılları arasındaki çalışmalar sırasında bulunan amphoralardan kaynaklarda bilinen ve yerleşmiş isimlere sahip olan gruplar bilinen isimleriyle bu çalışmadaki tipoloji içinde yer almışlardır. Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi olduğunu düşündüğümüz amphoralar ise tip numaraları verilerek değerlendirilmiştir.

Bu çalışma sonrasında on üç farklı tipte amphora tipolojisi oluşturulmuştur:

- *LR 3 amphoraları* olarak bilinen ve Batı Anadolu kıyı kesiminde çok yaygın olarak görülen amphoralar.
- *Samos Sarnıç (Cistern) tipi amphoralar.*
- Hayes'in Saraçhane kazısında Tip 55- 59 grubu içinde incelediği amphoralar.
- *Günsenin Tip I (Ganos) amphoraları.*
- Günsenin Tip 3 amphoraları.* Bunlar tümlenebilir şekilde bulunmuş ve tanımlaması yapılmıştır.
- Günsenin Tip 4 amphoraları.* Bunlar amorf kulp ve gövde parçalarından oluşmaktadır.
- İthal örnekler,* muhtemelen Kıırım üretimi olan amphora tipi, tek örnekle temsil edilmektedir.
- *Kadıkalesi/Anaia üretimi* olduğu düşünülen amphoralar. Bunlar ise altı grup altında değerlendirilmiştir.

* *Kadıkalesi/Anaia Tip 1 amphoraları,* dışa çekik ucu yuvarlattırılmış ağız kenarına, ağız kenarından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdeye ve yumurta formu dibe sahiptir.

* *Kadıkalesi/Anaia Tip 1A amphoraları,* dışa çekik ucu yuvarlattırılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdeye ve daralarak sivrilen dibe sahiptir. Dip formunun sivri olması nedeniyle alt grup içinde ele alınmıştır.

* *Kadıkalesi/Anaia Tip 2 amphoraları,* dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip boyunlu, oval kesitli kulplar boyundan

başlayarak omuz kenarında birleşmektedir. Gövdenin alt bölümü korunamamıştır. Muhtemelen içe dönük içbükey diptir.

* *Kadikalesi/Anaia Tip 3 amphoraları*, içe dönük yuvarlatılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, oval kesitli, kulak formu kuplar ağız kenarından omuzla birleşmektedir.

* *Kadikalesi/Anaia Tip 4 amphoraları*, yuvarlak içe çekik dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan küresel yivli gövdeye sahiptir.

* *Kadikalesi/Anaia Tip 4A amphoraları*, dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan küresel şişkin yivli gövdeye ve dip kısmı yuvarlaştırılmış forma sahiptir.

Resim 18

Amphoraların Yoğun Olarak Buldukları Alanlar

LR 3 Amphoraları

Oldukça ince cidarlı ve dar ağızlı bu küçük boyutlu amphoralar tipolojik olarak düzenli bir gelişim göstermektedirler. Üretim bölgeleri üzerine yapılan araştırmalar Batı Anadolu'da Hermos (Gediz) ve Meandros (Menderes) nehirlerinin vadilerinde bulunan yerleşimler olduğu belirlenmiştir. Bu amphoraların üretim bölgelerine ait tek kanıt Ephesos civarında bulunan atölye atıklarıdır²⁹⁶. Vroom'un yayınında ise LR 3 tipindeki amphoraların orijini Sardes olarak gösterilir²⁹⁷.

Araştırmacılar tarafından yayınlanan ve genellikle araştırmacıların isimlerini alan bu grubun yayınlarda bilinen diğer isimleri şunlardır: Ballana 13a, Benghazi LR10, Keay LIV BIS, Kuzmazov VII, Peacock-Williams 45, Riley MRA3, Scorpan 5, Augst 55, Kartaca LR3. Doğu Akdenizde Kartacada üretilen Erken Dönem LR 3 amphoraları, siyaha yakın, kırmızımsı kahverengi, çok mikalıdır²⁹⁸.

Ephesos'da MÖ 1. yüzyılın ortalarına tarihlenen tabakalarda oldukça yoğun olarak bulunan LR 3 amphoralarının, hamurlarından anlaşıldığı üzere birçok farklı atölyede üretildiği bildirilir²⁹⁹. Muskovit³⁰⁰ ve biotit³⁰¹ parçacıklarının yoğun olarak gözlendiği hamurun dışında, az mikalı LR 3 amphoralarının da üretildiği bilinmektedir. İnce cidarlı bu amphoralarda yüzey rengi, koyu kırmızı-kahve ve bazen de gri-kahve tonludur. Hamur rengindeki değişiklikler farklı atölyelerde ve farklı ısı dereceleriyle pişirilmesinden kaynaklanmaktadır. Küçük boyutlu LR3 amphoraları 1-2 lt kapasiteye sahipken büyük formları 6-8 lt kapasiteli olarak üretilmişlerdir.

LR 3 amphoralarının Roma İmparatorluk Döneminin başlarında Batı Avrupa'da bulunan merkezlere yoğun olarak ihraç edildiği bilinmektedir. Ostia ve Marsilya'daki buluntular, bu ihracatın MS 2. ve 3. yüzyıllarda da devam ettiğini göstermektedir. Atina Agorası'nda gerçekleştirilen kazılar Ephesos şaraplarının MS 7. yüzyıla kadar Ege Denizi'nde bulunan merkezlerde talep edildiğini kanıtlamaktadır.

Batı Anadolu'da MÖ 1. yüzyıldan itibaren üretilen tek kulplu LR 3 amphoralarına MS 4. yüzyılda ikinci bir kulp eklenmiştir. İlk örnekleri tek başına ayakta durmayı sağlayacak alçak halka kaideye sahip olan LR 3 amphoralarında kaidenin çapının zamanla daraldığı ve kaide formunun da konikleştiği görülmektedir³⁰².

---

²⁹⁶ Şenol 2009, 152.

²⁹⁷ Vroom 2005, 61.

²⁹⁸ Riley 1980, 115.

²⁹⁹ Şenol 2009, 152.

³⁰⁰ Formülü $KH_2Al_2(SiO_4)_3$ olan potasyum mikası da denilen beyaz renkli bir mika.

³⁰¹ Siyah, kahverengi bazen de yeşil renkte olabilen bir mika türüdür. Siyah mika olarak da adlandırılır. Sertlik derecesi 2.5-3, özgül ağırlığı 2.9'dur. Magnezyum ve demir ihtiva eder. granit, metamorfik şist ve gnayslarda bol bol bulunur. Kimyasal ayrışmaya karşı muskovitten daha dayanıksızdır. Genellikle toz halinde yağlayıcı madde olarak kullanılır.

³⁰² Şenol 2009,152-153.

Erken Bizans Dönemine tarihlenen 5. ve 7. yüzyıl amphoraları Geç Roma amphoralarının tiplerini devam ettirmişlerdir. Bu amphoraların çoğunluğu Doğu Akdeniz kıyılarında üretilmişlerdir. Genellikle boru şekilli veya globular gövde şeklindedirler. Kulplar genellikle kısa, gövdeye veya omuza bağlıdır. Çoğu Erken Bizans amphoralarının dış yüzleri taralıdır. Özellikle boyun kesiminin hemen altından başlayarak, dibe doğru yatay çizgiler görülmektedir³⁰³. Son yıllardaki araştırmalarda LR 3 amphoralarının kullanım amaçları çeşitli olsa da bu tipteki amphoraların Tmolos şarabı için de kullanıldıkları düşünülmektedir³⁰⁴.

Kadıkalesi/Anaia buluntusu LR 3 amphoralarının hepsi amorf parçalardan oluşmaktadır³⁰⁵. Az sayıda ağız kenarı ve kaidelerden oluşan örnekler bu tipin dağılım haritası içinde olması açısından önemlidir. Geç Roma-Erken Bizans Dönemi'ne ait amphora tipleri içinde en yaygın olarak ticareti yapılmış olan LR3 amphoraları kazıları yapılan birçok merkezlerde bulunmuşlardır.

Bu tip amphoraların üretim merkezlerinden biri olduğu düşünülen Ephesos'da bulunan örnekler MS 1. yüzyıldan 6. yüzyıla kadar form tipolojisi göstermektedir³⁰⁶. İzmir Agorası kazılarında bulunan örnekler ise 5.-7. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir³⁰⁷. Tralleis antik kenti LR3 amphoralarının üretim merkezlerinden biri olmakla beraber bu merkezde bulunan örnekler 1.- 4.yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir³⁰⁸.

Saraçhane kazılarında bulunan LR3 amphoraları ise 6. yüzyıla tarihlendirilmektedir³⁰⁹. LR3 amphoralarının diğer bir üretim merkezi olan Sardes örnekleri 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir³¹⁰. Alexandria Troas örnekleri ise 4. yüzyıl sonuna tarihlendirilmiştir³¹¹. Kilikya Bölgesi'nde bulunan Soloi-Pompeiopolis kazılarında bulunan LR3 amphora örnekleri 2. yüzyıla tarihlendirilmiştir³¹². Yine aynı bölgede yer alan Mersin Müzesindeki örnekler 6.yüzyıl sonuna aittir³¹³.

Uzak coğrafyada İskenderiye Müzesinde yer alan LR3 örnekleri MÖ 1.- MS 3.yy sonuna tarihlendirilmektedir³¹⁴. Bulgaristan'da Iatrus'da bulunan LR3 amphoraları 370-420 yılları arasına tarihlendirilmişlerdir. Dinogetia ve Isthmus örnekleri ise 6.yüzyıl ortasına aittirler³¹⁵.

---

³⁰³ Dark 2001, 37-39.

³⁰⁴ Hayes 1997, 34.

³⁰⁵ Kat. No.195, Kat. No. 196, Kat. No.197.

³⁰⁶ Daim ve Ladstatter 2011, 21.

³⁰⁷ Doğer 2007, pl. VIII

³⁰⁸ Baylan 2008, Kat.No.43.

³⁰⁹ Hayes 1992, fig.22-9.

³¹⁰ Crawford 1990, fig.461.

³¹¹ Japp 2008, no.27-28.

³¹² Ferrazzoli 2008, 43.

³¹³ Şenol 2000, 100-101.

³¹⁴ Şenol 2009, 153.

³¹⁵ Karagiorgou 2001, 134-143.

Yunanistan'da bulunmuş LR3 amphoralarının kronolojisine bakıldığında Argos buluntuları 4.-6. yüzyıla³¹⁶, diğer bir Argos yayınında ise 4.yüzyıl sonu-5. yüzyıla tarihlendirilmiştir³¹⁷. Atina'da bulunan örnekler ise Robinson tarafından 5. yüzyıl tabakası içinde değerlendirilmiştir³¹⁸. Hırvatistan'da Salona buluntusu LR3 amphora örnekleri 5.-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir³¹⁹.

Kadikalesi/Anaia LR 3 Amphoraları İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A. Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Ephesos	-	-	-	4.- 6.yüzyıl	Daim ve Ladstatter 2011,Res.28
2	İzmir Agorası	-	-	-	5.- 7.yüzyıl başı	Doğer 2007,Pl.VIII
3	Tralleis	-	5,2	-	1.- 4.yüzyıl	Baylan 2008,Kat.No.43
4	Saraçhane	-	-	-	524-527	Hayes 1992,62, fig.22-9
5	Sardes	-	-	-	5.yüzyıl	Crawford 1990,fig.461
6	Alexandreia Troas	-	3,5	-	4.yüzyıl sonu	Japp 2008,No.27-28
7	Soloi- Pompeipolis	-	-	-	2.yüzyıl	Ferrazzoli 2008,43
8	İçel Müzesi	4,2	1,7	54	6.yüzyıl sonu	Şenol 2000,100-101

³¹⁶ Ivantchik 2002, fig.17-123a.

³¹⁶ Pierart-Thalman 1980, fig.3, pl.2(A7).

³¹⁶ Robinson 1959,112, pl. 31.

³¹⁷ Mardešić 1994, 295, no.6.

9	İskenderiye müzesi	-	-	-	MÖ 1.-MS 3.yy sonu	Şenol 2009, 153
10	Iatrus (Bulgaristan)	-	-	-	370-420	Karagiorgou 2001,134
11	Dinogetia (Bulgaristan)	-	-	-	559	Karagiorgou 2001,137
12	Isthmus (Bulgaristan)	-	-	-	6.yüzyıl ortası	Karagiorgou 2001,143
13	Argos (Yunanistan)	3,2		10,6	4.-6. yüzyıl	Ivantchik 2002, fig.17-123a
14	Atina	-	-	-	5.yüzyıl	Robinson 1959,112,pl. 31
15	Argos	3,7	-	40	4.yüzyıl sonu 5. yüzyıl başı	Pierart ve Thalmann 1980, fig.3,Pl.2(A7)
16	Samos	-	-	-	-	Hatumm 1981,223,fig.328
17	Antikythera	-	-	-	Geç Roma	Quercia ve diğerleri 2011, 12
18	Marsilya (Fransa)	-	-	-	4.yüzyıl sonu-5.yüzyıl başı	Pieri 1998a,110 ; Hahhimihali 1998,164
19	Narbonne (Fransa)	-	-	-	5.yüzyıl	Alessandri ve diğerleri 1998,120,fig.5-7
20	Arles (Fransa)	-	-	-	5.yüzyıl İlk çeyreği	Piton 1998,110

21	Marsilya (Fransa)	-	-	8,5	5.yüzyıl	Moliner 1998,273 ; Pieri 1998b, 237
22	Bat Galim		3,5	-	4.-5. yüzyıl	Paskal 2008,fig.7,41
23	Kudüs	-	-	-	4.yüzyıl	Bar-Nathan-Mazor 1992,46,fig.64
24	Kharga(Mısır)	-	-	-	5.yüzyıl	Ballet 2004,227
25	Napoli	-	-	-	6.-7. yüzyıl	Carsana-Amico-Vecchio 2007 2007,fig.5-9
26	Salona (Hırvatistan)	-	-	-	5.-6. yüzyıl	Mardešić1994,295,No:6

Samos Sarnıç (Cistern) Tipi Amphoralar (Keay LXVII Amphorası)

Samos Adasında gerçekleştirilen kazılarda, bir sarnıçtan bulunan ilk örnekleri bu formun *Samos Cistern (Sarnıç) Tipi* amphoralar adıyla anılmasına neden olmuştur. Başlangıçta sadece buluntu yerinden hareketle isimlendirilen bu amphoraların, Samos Adasında üretilmiş olduklarını kanıtlayan seramik çöplükleri Adada bulunmakla birlikte yayımlanmamıştır. Dışa çekik karakteristik ağız yapısına, üzeri yivli kulplara, kısa ve silindirik boyuna, gövdenin alt bölümüne doğru genişleyen forma ve konik içi dolu kaideye sahip Samos Sarnıç (Cistern) Tipi Amphoralar MS 5. yüzyıldan itibaren çeşitli boylarda üretilmiş olmalıdırlar.

Bu amphoraların amphoraların Balkanlarda ve Tuna Irmağı kıyısında bulunan merkezlerdeki yayılımı dikkat çekicidir. Bu formun MS 5. yüzyıldan sonra Trakya'nın iç bölgelerinde, MS 6. yüzyıldan sonra da Bulgaristan'da yoğun olarak kullanıldıkları bilinmektedir. Akdeniz'in güneyinde bulunan merkezlerde de yoğun olarak kullanılan bu form MS 6. yüzyıl sonlarından itibaren Napoli, Marsilya ve Kartaca'nın doğudan ithal ettiği önemli ürünler arasında bulunmaktadır. Napoli'de yüksek oranda Doğu Akdeniz amphoralarının ithali, Bizans Döneminde Doğu'daki tarımsal ürünlerin ve besin maddelerinin öneminin devam ettiğine işaret etmektedir³²⁰. Son dönem

³²⁰ Şenol 2009, 157.

araştırmalarında bu tip amphoralar LR8 adı altında değerlendirilmektedir. Kronolojik olarak MS 3. yüzyılın sonundan 7. yüzyıla kadar form tipolojileri yapılmıřtır³²¹.

Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunan bu tipe ait amphora örneklerinin tümü amorf kaidelerden oluřmaktadır³²². Hamur yapıları ve de formlarından yola çıkılarak tanımlamaları yapılmıştır. Samos'da sarnıç buluntusu olarak ele geçen birçok örnekten hareketle adanın ismiyle anılan bu form Ege amphoraları içinde 6.-7. yüzyıllarda en fazla yayılım gösteren amphora tipi olarak dikkat çekmektedir³²³. Bodrum Müzesinde bulunan bu tip amphoralar 4. yüzyıla tarihlendirilmiřtir³²⁴. Chios Adası örnekleri³²⁵, Atina örnekleri ve Chersones örnekleri de 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Yunanistan'daki Antikythera'da bulunan bu tip amphoralar Geç Roma Döneminde değerlendirilmişlerdir. 5.-6. yüzyıla tarihlendirilen bir başka Samos Sarnıç tipi amphora örnekleri Taşucu Müzesi'nde bulunmaktadır³²⁶. İstanbul Saraçhane kazılarında ele geçen Samos Sarnıç tipi amphoralar 4.-7. yüzyıl arasına tarihlendirilmiřtir³²⁷. İçel Müzesi'nde bulunan örnekler 6.-7.yüzyıla³²⁸, Alanya örnekleri ise 7.yüzyıla tarihlendirilmiřtir³²⁹.

Kadıkalesi/Anaia Samos Sarnıç (Cistern) Tipi Amphoraları İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A..	K..	Y.	Tarih	Yayın
1	Samos	-	-	-	7.yüzyıl	İsler 1961,pl.85,no:1
2	Taşucu	7,2	3	-	5.-6. yüzyıl	şenol 2009,91-92
3	Alanya	-	-	-	7. yüzyıl	Sibella 2002,14
4	Bodrum Müzesi	13,5	-	74	4.yüzyıl	Alpözen 1975,Lev.5,şek.7

³²¹ Pieri 2005,134-135.

³²² Kat. No.198, Kat. No.199, Kat. No.200, Kat. No.201.

³²³ şenol-Kerem 2000, 100.

³²⁴ Alpözen 1975, lev.5, şek.7; Alpözen ve diğerleri 1995, 110.

³²⁵ Ballance ve diğerleri 1989, pl.24, 231-225.

³²⁶ şenol 2009, 91-92.

³²⁷ Hayes 1992, fig.23-1.

³²⁸ şenol-Kerem 2000, 99.

³²⁹ Sibella 2002, 14.

5	Bodrum Müzesi	8,3	-	73	4.yüzyıl	Alpözen ve Diğerleri 1995, 110
6	İçel Müzesi	10	2	53	6.-7.yüzyıl	Şenol-Kerem 2000,99
7	Saraçhane	-	-	-	4-7.yüzyıl	Hayes 1992,fig.23-1
8	Antikythera	-	-	-	Geç Roma	Quercia ve diğerleri 2011, 12
9	Chios(Sakız)	-	-	-	4.yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Pl.24,231-225
10	Khersones	-	-	-	4.yüzyıl	Pieri 2005,fig.89
11	Atina	-	-	-	4.yüzyıl	Pieri 2005,fig.89
12	Napoli	-	-	-	6.-7. yüzyıl	Carsana-Amico-Vecchio 2007 2007,fig.5-11
13	Durrës (Arnavutluk)	-	-	-	6.-7. yüzyıl	Shkodra 2006,441

Günsenin Tip 1 (Ganos) Amphoraları (Romancuk Klasse 42; Hayes 1992 Tip 54)

Marmara Denizi'nin Tekirdağ'dan Gelibolu'ya kadar olan kuzey-batı kıyı şeridinde Ganos amphoralarının bu ilk grubunun üretildikleri yapılan araştırmalar sonucunda ortaya çıkmıştır³³⁰. Günsenin Tip 1 olarak adlandırılan kalın cidarlı, kısa boyunlu, gövdesinin üzeri sık yivli ve sağlam görümlü ve az kapasiteli amphoraların Doğu Akdeniz'den Karadeniz'in kuzeyine kadar olan merkezlerde dağılmış oldukları bilinmektedir. Kadikalesi/Anaia buluntusu Günsenin Tip 1 amphoraları amorf ağız ve dip parçalarından oluşmaktadır³³¹.

Karadeniz'in batısında bulunan merkezlerde yapılmış olan sualtı araştırmaları ve kazılar bu amphora tipinin Tuna Irmağı kıyısındaki yerleşimlerde yoğun olarak kullanıldıklarını göstermiştir³³². Bunun dışında bu tip amphoralar yoğun olarak

³³⁰ Günsenin 1993, 198.

³³¹ Kat. No.2002, Kat. No.203

³³² Günsenin 1999, 19.

Tekmezar 1 Burnu batığı ve Serçe Limanı batığında ele geçirilmiştir³³³. Ayrıca, Saraçhane³³⁴, Demre³³⁵ gibi Anadolu'da yapılan birçok kazı çalışmalarında bu tip amphoralara rastlanılmıştır. Bunların dışında Selanik'te³³⁶, Karadeniz'in kuzeyinde Kırım, Laspi³³⁷ ve Kiev-Podil'deki kazılarda³³⁸ ve Sudak Bay'daki batıkta³³⁹ bu tipteki amphoralar ortaya çıkarılmıştır.

Serçe Limanı batığında yapılan sualtı kazılarında bu tip amphoraların farklı boyutlarda üretildikleri anlaşılmıştır. Amphoraların boyutları ve hacimleri üzerinde yapılan çalışmalar sonucu üç grup belirlenmiştir. Bu gruptaki amphoralar 9-14 litre; 12-15 litre ve 17-19 litrelik hacimlere sahiptirler. Kötü Burun (Fethiye) ve Hayırsız Ada (Marmara Adası) batıklarında yapılan araştırmalar da bu tipin farklı boyutlarda üretildiklerini desteklemektedir. Kötü Burun'da büyük ve küçük olmak üzere iki farklı formu görülen bu amphoraların, Hayırsız Ada'da da birbirinden farklı form ve boyutta iki grubu tespit edilmiştir. Ortalama yükseklikleri 30-40 cm olarak belirlenen bu amphoraların bazı örneklerinin ise 28 ve 53 cm arasında değiştiği de bilinmektedir³⁴⁰.

Bu tip amphoraların mimari eleman olarak da kullanıldığı görülmektedir. Eski Yugoslavya sınırları içinde bulunan Ohrid'teki St.Sophia Kilisesinin kubbesinde akustiği sağlamak için bu tip amphoralar kullanılmıştır³⁴¹. Bunun yanında sağlam hamur yapıları nedeniyle mimari eleman olarak İstanbul'daki (St.Georges) Mangan Sarayında ve duvarlarında kullanılmıştır³⁴². Bu tip amphoralar üzerinde 9.yüzyılın sonlarından başlayarak 12. yüzyıla kadar kısaltmaların kullanıldığı damga ile yapılmış mühürler bulunmaktadır. Bizans imparatorlarının ve ailesinden kişilere ait olduğu tespit edilen bu kısaltmalar Günsenin Tip I amphoraları için ayırt edici bir özelliktedir³⁴³.

Günsenin I olarak bilinen Ganos amphoralarının üretim yerleri yapılan araştırmalar sonucu tespit edilmiştir. Hoşköy ile Gaziköy arasında bulunan bu atölyelerde 11. yüzyılda üretim yapıldığı anlaşılmıştır³⁴⁴. Yine 11. yüzyıla tarihlenen Tekmezar I Burnu Batığında bu tip amphoraların yoğun olarak bulunduğu görülür.

---

³³³ Doornick 1986, 247-257.

³³⁴ Hayes 1992, 73-74.

³³⁵ Türker2006, 155-169 .

³³⁶ Bakirtzi 2002, 147.

³³⁷ ПАРШИНА 2001, 113-114.

³³⁸ ЗОЦЕНКО 2001, 189.

³³⁹ Зеленко 1999, 189.

³⁴⁰ Türker 2006, 161.

³⁴¹ Günsenin 1989, 271.

³⁴² Sazanov 2007, 95.

³⁴³ ПАРШИНА 2001, 112-115.

³⁴⁴ Günsenin 1990, 50.

Bunun yanı sıra Ocaklar Burnu, Anataş-Adacık (Palapetra), Taşada (Viranköy), Saraylar ve Eşek Adaları batıklarında da Günsenin Tip I amphoraları bulunmuştur³⁴⁵.

Bu amphoralara ilgili olarak ortak bir tarihleme kriterinin de bulunduğu bilinmektedir. Tekmezar 1 Burnu Batığı ve Serçe Limanı Batığı 11. yüzyıla tarihlendirilmiştir³⁴⁶. Hayırsızada batığında bulunan bu tipteki amphoraların tarihi için 10. yüzyılın önerilmesi³⁴⁷, Sudak Bay'daki batıkta bulunan örneklerin ise Zelenko tarafından 9.-11. yüzyıllar arasına tarihlenmesi³⁴⁸, Parshina tarafından, Laspi'deki damgalı kulplu amphoraların 10. yüzyıla tarihlenmesi³⁴⁹, Ganos'da üretilen ve Günsenin tip 1 olarak bilinen bu tip amphoraların 9.-11.yüzyıllar arasında oldukça yaygın olarak kullanıldığına işaret etmesi açısından önem taşımaktadır³⁵⁰. Gelibolu'da bulunan örnekler 11. yüzyıla tarihlenirken³⁵¹, Panaztepe kazılarında ele geçen Ganos amphoraları 10.- 12. yüzyıla tarihlendirilmiştir³⁵². İstanbul Saraçhane kazılarında bulunan örnekler 10.-11. yüzyıla ait tabakalardan gelmiştir³⁵³. Bunların dışında Marmaris Müzesi örnekleri 10. yüzyıl sonu-12. yüzyıl başına³⁵⁴, Bodrum Müzesi örnekleri 11.- 13. yüzyıllara³⁵⁵, Taşucu Müzesi örnekleri 10. yüzyıl ortasına³⁵⁶ ve İçel Müzesi'nde bulunan Ganos amphoraları ise 11.- 12. yüzyıllara tarihlendirilmiştir³⁵⁷. Bu çalışma kapsamında incelen Günsenin Tip I (Ganos) amphoraları ise 10. yüzyılın ortası-12. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir.

---

³⁴⁵ Günsenin 1995, 201-202.

³⁴⁶ Doorninck 1989, 247-257.

³⁴⁷ Türker, 2005, 99.

³⁴⁸ Зеленко 1999, 189.

³⁴⁹ Parshina 2001, 105.

³⁵⁰ Türker 2005, 97.

³⁵¹ Türker 2005, 93.

³⁵² Mimaroglu 2009, 444-445.

³⁵³ Hayes 1992, fig.24-1.

³⁵⁴ Şenol 2003, 117.

³⁵⁵ Alpözen ve diğerleri 1995, 116.

³⁵⁶ Şenol 2009, 293.

³⁵⁷ Şenol-Kerem 2000, fig.29.

Kadıkalesi/Anaia Günsenin Tip 1 Amphoraları İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Hayırsızada Batığı	-	-	-	10.yüzyıl	Pulak 1985b, 61, Res.8
2	Hoşkøy-Gazikøy	-	-	-	11.yüzyıl	Günsenin 1990,50
3	Tekmezar I Batığı	-	-	-	11.yüzyıl	Günsenin 1990,50
4	Ocaklar Burnu Batığı	-	-	-	11.yüzyıl	Günsenin 1990,50
5	Anadaş-Adacık Batığı (Palapetra)	-	-	-	11.yüzyıl	Günsenin 1990,50
6	Taşada Batığı	-	-	-	11.yüzyıl	Günsenin 1990,50
7	Saraylar Batığı	-	-	-	11.yüzyıl	Günsenin 1990,50
8	Eşek Adaları Batığı				11.yüzyıl	Günsenin 1990,50
9	Gelibolu				11.yüzyıl	Türker 2005, 93
10	Panaztepe				10.-12. yüzyıl	Mimaroglu 2009,444-445
11	Kötü Burun Batığı				11.-12. yüzyıl	Pulak 1985b, 36
12	Serçelimanı Batığı	-	-	-	11.yüzyıl	Doornick 1989, fig.4

13	Demre Aziz Nikolaos Kilisesi	8,5	7	37,4	11.yüzyıl sonu-12.yüzyıl başı	Türker 2009, 91
14	Taşucu Müzesi	7,4	1	37	10.yüzyıl ilk yarısı	Şenol 2009, 293
15	İçel Müzesi	6,7	-	60,3	11.-12. yüzyıl	Şenol-Kerem 2000,fig.29
16	Bodrum Müzesi	5,5	-	42	11-13. yüzyıl	Alpözen ve Diğerleri 1995, 116
17	Marmaris Müzesi	8	-	40	10.yüzyıl sonu-12. yüzyıl başı	Şenol 2003,117
18	Saraçhane	-	-	-	10.-11. yüzyıl	Hayes 1992,fig.24-1
19	Ohrid St.Sophia Kilisesi	-	-	-	11.yüzyıl	Günsenin 1989, 271
20	Laspi	-	-	-	10.yüzyıl	ПАРШИНА 2001,113-114
21	Sudak Körfezi	-	-	-	9.-11. yüzyıl	Зеленко 1999, 189
23	Kherson	-	-	-	11.yüzyıl	Romancuk 2005,Abb.83 Klasse 42
24	Kiev-Podil	-	-	-	9.-13. yüzyıl	ЗОЦЕНКО 2001, 189
25	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	Якобсон 1979, 72

Hayes Tip 55-59 Amphoraları

Hayes'in İstanbul Saraçhane kazılarında tanımladığı bu amphoralar, ucu yuvarlatılmış, dışa çekik geniş ağız kenarına, dudak kenarından başlayarak gövdenin omzuyla birleşen oval kulplara ve konik bir boyna sahiptir. Kadıkalesi/Anaia'da tek bir örnek³⁵⁸ üzerinden tanımlası yapılan bu gruba ait amphoraları Hayes 11. yüzyıla tarihlemiştir³⁵⁹.

Günsenin Tip 3 Amphoraları (Romancuk klasse 48; Zelenko tip 1;Bulgakov tip 4; Hayes 1992 Tip 61-66)

Oldukça dar bir boyuna ve ağız kenarına sahip bu formun, kalın ağız seviyesinin üstüne çıkan kulpları, daralan konik formu ve üzeri tarama çizgili gövdesi vardır. MS 12. yüzyıldan itibaren kullanılmaya başlayan bu form, Karadeniz'in kuzeyindeki merkezlerde yapılan kazılarda MS 13. yüzyıla tarihlenen tabakalarda yoğun olarak bulunmaktadır. Khersonessos'ta 14. yüzyılın sonlarına kadar kullanılan form geç safhalarında incelenerek uzamış olup kalın üzeri yivli kesitli kulpları formu orantılı olarak daha da yükselmiştir.

Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunan bu tipe ait örnekler sayısal olarak oldukça azdır. Sarnıç kazı çalışmaları sırasında bulunan tümlenebilen örnek ve amorf gövde ve kulp parçaları bu tipi tanımlamaktadır³⁶⁰. Koyu kırmızıya yakın renkli ve oldukça sert hamurludurlar. Kadıkalesi/Anaia'da bulunan bu gruba ait amphoralar, 2009 kazı sezonunda büyük oranda tümlenebilmiş bir örnekle beraber, amorf gövde parçalarından ve kulplardan oluşan az sayıda parçadan oluşmaktadır. Armudi gövdeli (pear shape), ağız kenarından başlayarak yukarı doğru yükselen kalın kulplar omuzdan gövdeye birleşmektedir. Amphora gövde çeperi oldukça kalın hamurludur.

Bulgakov armut gövdeli adı altında incelediği bu tip amphoraları 5 alt grup altında toplamıştır. Değerlendirme sonrasında bu tip amphoraları 10. yüzyılın başından 11. yüzyılın sonuna kadar olan döneme tarihlemiştir. Anaia'da ele geçen bu tipteki amphoralar Bulgakov'un 4. Grup altında incelediği amphoralara benzerdir. Bu grup amphoraları Bulgakov 11. yüzyılın ortalarına tarihlemektedir³⁶¹.

Günsenin ise Çamaltı Burnu Batığı'ndan ele geçen bu tip amphoraları Tip 3 grubu altında incelemiştir ve 13. yüzyıla tarihlemiştir³⁶². İcel Müzesindeki örnek ise 13. yüzyıla tarihlenmiştir³⁶³. İstanbul Saraçhane kazılarında ise bu tipteki amphoralar Hayes

³⁵⁸ Kat. No.204

³⁵⁹ Hayes 1991, fig.25,15

³⁶⁰ Kat. No.205, Kat. No.206

³⁶¹ Булгаков 2000, 153-164.

³⁶² Günsenin-Özaydın 2000, 342.

³⁶³ Şenol-Kerem 2000, 104.

tarafından 12.-13. yüzyıllara tarihlenmiştir³⁶⁴. Demre kazılarında Tip 3 grubu altında incelenen bu amphoralar 11. yüzyıl sonu ile 12. yüzyıl ortalarına tarihlendirilmiştir³⁶⁵.

Zelenko, 1997-1999 yılları arasında Karadeniz’de gerçekleştirdiği sualtı araştırmaları sırasında ele geçen bu tip amphoraları 1.tip adı altında incelemiştir ve 10. yüzyılın 3. çeyreği ile 11. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmiştir³⁶⁶. Yine aynı araştırmacı 1999-2000 yıllarında Sudak Körfezinde yaptığı sualtı araştırmalarında iki adet batıkta bu tip amphoralara rastlamıştır. Bu batıkların tarihlerini 9. ve 11. yüzyıllar arasına yerleştirmektedir³⁶⁷.

Karadeniz dışında Kıbrıs ve Doğu Akdeniz’de birçok merkezde ele geçmeleri, bu formun içinde taşınan şarabın pazar payının genişliğini göstermektedir. İsrail’de gerçekleştirilen sualtı yüzey araştırmalarında benzer amphoralar Akko civarında ele geçmiştir. Zeyrek Camiinin restorasyonu sırasında Kuzey yapısının apsisinin altında ve Güney yapısının doğu tonozunun altında toplam 41 adet benzer formda amphora ele geçmiştir³⁶⁸.

Bu tipteki amphoralarda, kulbun gövdeyle birleştikleri noktalarda veya kulp üzerinde grafitiler yaygın olarak görülmektedir. Kadıkalesi/Anaia’da ortaya çıkarılmış ve muhtemelen yerel üretim olmayan bu tipteki gövde parçası üzerinde de grafitiler görülmektedir. Benzer örneklere dayanılarak Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunan Günsenin Tip 3 amphoraları 11. yüzyıl -13.yüzyıl arasına tarihlenmektedir.

Kadıkalesi/Anaia Günsenin Tip 3 Amphoraları İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K. Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Çamaltı Burnu Batığı	-	-	-	13.yüzyıl	Günsenin 2001,125.9
2	Saraçhane	-	-	-	12.-13. yüzyıl	Hayes 1991,fig 26,10
3	Marmaris Müzesi	8	-	62	12.-13. yüzyıl	Şenol 2003, 119

³⁶⁴ Hayes 1992, fig.26-10.

³⁶⁵ Türker 2005, 91.

³⁶⁶ Зеленко 1999, fig. 1.

³⁶⁷ Зеленко 2001, 85-87.

³⁶⁸ Şenol 2009, 201.

4	İçel Müzesi	5	-	55	13.yüzyıl	Şenol, Kerem 2000, 104
5	Taşucu Müzesi	5	3,5	55	13.yüzyıl	Şenol 2009,301
6	Tavrika	-	-	-	10-11. yüzyıl	Якобсон 1979, 110
7	Demre					Türker 2009, çiz.175
8	Karadeniz	-	-	-	13.yüzyıl	Булгаков 2001, Рпс. 6,3
9	Bodrum Müzesi	6,5	-	50,5	12.-13. yüzyıl	Alpözen ve Diğerleri 1995,119
10	Saraçhane	-	-	-	12.-13. yüzyıl	Hayes 1992,fig.26-10
11	Kherson	-	-	-	13.-14. yüzyıl	Romancuk 2005,Abb.86
12	Sparta	-	-	-	12.-13. yüzyıl ilk çeyreği	Sanders 1993, 283

Günsenin Tip 4 Amphoraları

Bu tipteki amphoralar düz bir ağız formlu, çok kısa boyunlu, ağız kenarından yüksek oval kesitli kulplu, kaideye doğru daralan konik gövdeye sahiptir. Kaideden ağız kenarına kadar gövdenin üzerinde tarama çizgiler görülür. Kadıkalesi/Anaia kazısında bu tipe ait örnek sayısı iki adet amorf kulp parçasından oluşmaktadır³⁶⁹. Bunlardan yola çıkılarak bu tipin tanımlanması yapılmıştır.

Kadıkalesi/Anaia kazısında birkaç amorf kulp ve ağız kenarıyla temsil edilen bu grup amphora Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında 11.-12. yüzyıl tabakası içinden gelmiştir ve bu dönemlere tarihlenmişlerdir. Saraçhane kazılarında 12.-13

³⁶⁹ Kat. No.207

yüzyıla³⁷⁰, Çamaltı Burnu Batığı'nda 13. yüzyıla³⁷¹, Sadberk Hanım Müzesinde 12.-13.yüzyıla tarihlendirilmiştir. Sinop Müzesi'nde bulunan bu tipteki amphoralar 12.-13.yüzyıla tarihlendirilmiştir³⁷². Bunun dışında Serbian Danubian, Bulgaristan'da Neseber, Khersonessos ve Balaklava'da bulunmuşlardır³⁷³. Rusya'da nomadik yerleşimlerde bulunan seramikleri inceleyen araştırma sonucunda Günsenin Tip 4 amphoraları çeşitli merkezlerde bulunmuştur. Bu merkezlerde bu tip amphoralar 13.yüzyıl ortasından 14.yüzyıl boyunca kullanım görmüştür³⁷⁴. Khersones'da yapılan kazılarda bu tipe ait örneklerde ele geçmiştir. Romancuk Klasse 45;2 sınıflandırması altında incelediği amphoraları Geç Bizans Dönemine tarihlendirilmiştir³⁷⁵.

İthal Amphoralar - Kırım?

Kadıkalesi/Anaia'da bu tipe ait amphoralar bir örnekle sınırlıdır³⁷⁶. 2009 kazı sezonunda Sarnıç yapısı kazısında ortaya çıkarılmış bu örneğin dip kısmı ve bir kulbu noksanıdır. Armut gövde yapısına ve giderek daralarak sonlanan dip kısmına sahip bu tipteki amphoraların kulbu oldukça kalın ve yuvarlak formlu olup omuzdan başlayarak ters U formunda ağız kenarı ile birleşmektedir. Amphora ağız çapı 5,8 cm olup korunan yüksekliği 36,2 cm'dir. Oldukça sert bir hamur yapısına sahip ve 7,5 YR 6/6 renk tonunda olan bu amphoranın omuz üzerinde yatay çizgiler bezeme repertuarını oluşturmaktadır. Benzer örneklere bakıldığında dip kısımlarının da aynı şekilde yatay çizgilerle tarandığı görülmektedir.

Kaynaklarda bu tipteki amphoralar en erken 11. yüzyıldan başlayarak 14. yüzyıla kadar devam eden bir süreçte özellikle Karadeniz ve Doğu Akdeniz'de yaygın olarak kullanılmışlardır³⁷⁷. Kırım Bölgesi örnekleri ise 12. -13. yüzyıla tarihlendirilmektedir³⁷⁸. Cherson'da bulunan bu tipe ait benzer amphoralar düz diplidir. Romancuk'un sınıflandırmasında 49 numaralı olan bu amphoralar Geç Bizans Dönemine tarihlendirilmiştir³⁷⁹.

Kadıkalesi/Anaia'da bulunan bu gruba ait ithal amphorayı benzer örnekler ve birlikte bulunduğu diğer buluntu gruplarıyla değerlendirdiğimizde 12.yüzyıl ile 13. yüzyıl sonuna tarihlendirmek mümkündür.

---

³⁷⁰ Hayes 1992, fig.24,12.

³⁷¹ Günsenin 2000, 345.

³⁷² Günsenin 1989, fig.12.

³⁷³ Günsenin 1989, 276.

³⁷⁴ Евлевский-Потемкина 1994, 212, fig 7-5,6.

³⁷⁵ Romancuk 2005, abb.84.

³⁷⁶ Kat. No.208

³⁷⁷ Günsenin, 1990, 308-311, pl. LXXXIV, 3,4, LXXXV, 1,2; Булгаков 2000; Van Doorninck 1989,247-257; яacobсон 1979, 110.

³⁷⁸ Волков 2001, 138.

³⁷⁹ Romancuk 2005, abb.85-3.

Kadıkalesi/Anaia Tip 1 Amphoraları

(Hayes, 1992, type 61, Fig. 10.11.26; Antonov and other 1971, type XXII; Romancuk and other 1995, class 48, type 34,36.41, 43-44.)

Kadıkalesi/Anaia’da bulunan amphoralar içinde en yoğun grubu oluşturan *Tip 1* örneklerinin tümü yerel hamur olan pembemsi renkli, bol mika katkılı ve orta sert hamurlu üretilmişlerdir³⁸⁰. Bulunan amphoraların sayısal çoğunluğu, bunların yerel kullanım amacı dışında, ihraç amaçlı üretim malları olduğunu düşündürmektedir. Bu parçalar arasında 15 adet amphora tüm olarak bulunmuştur. Bunun dışında tümlenebilir örneklerin sayısı da oldukça fazladır(Grafik 6).

Kadıkalesi/Anaia Tip 1 amphoralarının ağız çapları 5-6 cm ve 29 cm boyutlarındadır, bunlar 2,3 litre ile 2,4 litre arasında değişen taşıma kapasitesine sahiptir, düz ağızlı ve silindirik kısa boyunludurlar. Boyundan sonra genişleyerek devam eden ovoidal gövde, yumurta formu dip kısmıyla son bulmaktadır. Kulak formu kulplar, amphoranın boyutuyla orantılı ve kısadır. Üstte boyuna altta ise gövdenin omuz bölümüyle birleşmektedir. Bezeme olarak gövdenin omuz bölümünde eşit aralıklarla başlayarak dip kısmının hemen üzerinde seyrekleşerek sonlanan birbirine paralel yivler görülür.

Tip 1 in alt gruplarından biri olan *Tip 1a* boyut ve şekil olarak benzer olmakla beraber dip profilleri açısından ayırt edici özellikler göstermektedir³⁸¹. Bu grup amphoraların dip kısmı yumurta şeklinden daha sivri olarak sonlanmaktadır. Hamur rengi olarak daha kırmızı tonlarda ve de daha yumuşak hamur yapısı görülmektedir. Anaia kazılarında bulunan tüme yakın iki örnek ve aynı gruba ait dip profilleri temelde aynı özellikleri yansıtmaktadırlar.

Geç Bizans Dönemine tarihlenen bu trip amphoraların, Orta Bizans Dönemine göre daha küçük boyutlu oldukları izlenir. Bu tipteki küçük boyutlu amphoraların özellikle ünlü şarap merkezleri için kullanıldığı görülmektedir. Güney Yunanistan’da Monemvasia bölgesinde üretilen Malmsey şarapları için halen bu tipte amphoraların kullanıldığı görülmektedir. Kadıkalesi/Anaia Tip 1 amphoralarına benzer küçük boyutlu amphoralar Mistra’da ve Peloponnesos’ da 13. ve 14. yüzyıllara tarihlendirilmişlerdir³⁸².

Yayınlarda az sayıda benzer örneği tespit edilen bu tipin kökeni tam olarak tespit edilememiştir. Ancak araştırmacılar tarafından MS 7. yüzyıldan itibaren Doğu

³⁸⁰ Kat. No.209, Kat. No.214, Kat. No.215, Kat. No.216, Kat. No.217, Kat. No.218, Kat. No.220, Kat. No.225, Kat. No.226.

³⁸¹ Kat. No.210, Kat. No.211, Kat. No.212, Kat. No.213

³⁸² Dark 2001, 52.

Akdeniz’de üretilmiş olabilecekleri ileri sürülür³⁸³. Demre kazılarında ortaya çıkarılan ve tip 5 olarak adlandırılan örnekler tabakasında değerlendirilmiştir ve 11. yüzyıl sonu-12. yüzyıla ait olabilecekleri belirtilmektedir³⁸⁴. Saraçhane ve Kinet Höyük kazılarında ele geçen örnekler ise 12.-13. yüzyıla tarihlendirilmektedir³⁸⁵.

Zelenko Karadeniz’de yaptığı sualtı araştırmaları sırasında ortaya çıkardığı bu tip amphoraları *tip 2* grubu altında incelemiştir (Resim 19). Benzer örneklere dayanarak bu tip amphoraların 9.-10. yüzyıllar arasında kullanımda olmadığı, özellikle 13.-14. yüzyıllar arasında yoğun olarak kullanıldığını söylemektedir. Özellikle bu dönemde İtalyan tüccarlarının Mısır’dan başlayarak Batı Anadolu sahillerinden Karadeniz’e kadar olan ticaret rotalarının, bu tip amphoraların yayılımında büyük rol üstlendiğini belirtmektedir³⁸⁶. Rusya’da nomadik yerleşimlerde bulunan seramikleri inceleyen araştırma sonucunda Kadıkalesi/Anaia Tip 1 amphoralarının benzeri yayınlanmış ve yumurta dipli bu amphoranın kökeninin Trabzon olduğu belirtilmiştir³⁸⁷.

Kadıkalesi/Anaia’da ise 2007 kazı sezonunda, U 30 plan karesinde, homojen bir tabakadan yoğun olarak ele geçen bu tip amphoralar, geldikleri tabakada bulunan Ege Tipi seramikler ve küçük buluntular değerlendirildiğinde 13. yüzyıl -14. yüzyıl başlarına tarihlendirilmesi önerilmektedir.

Kadıkalesi/Anaia Tip I Amphoraları İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Saraçhane	-	-	-	12.-13. yüzyıl	Hayes 1992,tip.61
2	Demre	6	-	11,5	11. yüzyıl sonu-12.yüzyıl	Türker 2009, 92- tip 5
3	Patara	4,8	-	12,1	6.-7. yüzyıl	Korkut 2005, Nr.41

³⁸³ Şenol-Kerem 2000, 91-12.

³⁸⁴ Türker 2009.

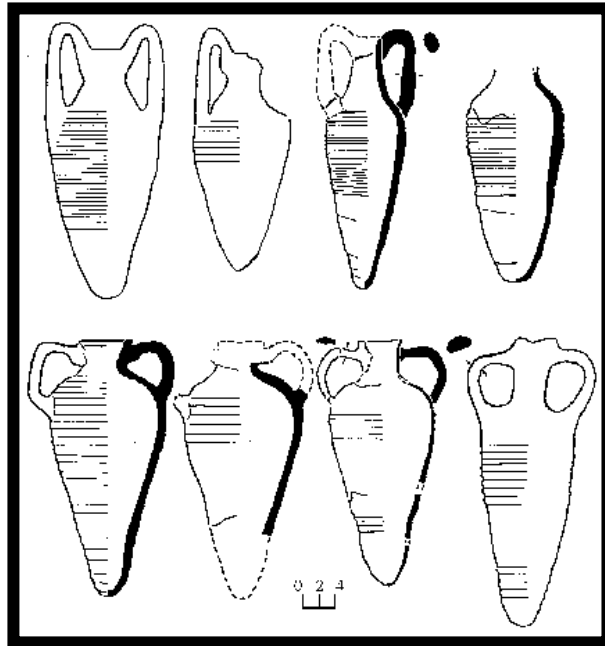
³⁸⁵ Redford 2001, 126,fig.126/2.

³⁸⁶ Зеленко 1999.

³⁸⁷ Евлевский-Потемкина 1994, 212, fig 7-3.

4	Trabzon	-	-	-	13.yüzyıl ortası- 14.yüzyıl	Евглевский-Потемкина 1994,212,fig.2
5	Kinet Höyük	-	-	-	13.yüzyıl	Redrord 2001,126,fig.126/2
6	Yumuktepe	-	-	-	12. yüzyıl ilk yarısı	Köroğlu 2006, fot.9
7	Sudak Körfezi	-	-	-	13.-14. yüzyıl	Зеленко 1999, tip 2,fig 9.
8	Laspi	-	-	-	10.yüzyıl	Паршина, 2001,105
9	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	якобсон 1979, 72, Рпс. 43
10	Kırım	-	-	-	13.-14. yüzyıl	Евглевский -Потемкина 2000, 212, 3

Resim 19 Zelenko Tip 2 amphoraları(Зеленко 1999, fig 9.)

Kadıkalesi/Anaia Tip 2 Amphoraları

Bu tipe ait örnekler sadece kulplu ağız kenarları Kadıkalesi/Anaia kazılarında ele geçirilmiştir³⁸⁸. Tüm olarak ele geçen örnek olmadığı için bu amphoraların dip kısımları hakkında bilgimiz yoktur(Grafik 7). Ancak incelenen örnekler doğrultusunda iki farklı tipte dip şekli tespit edilmiş ve değerlendirmeler bu verilere göre yapılmıştır. Bu tipteki amphoraların ağızları genellikle dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarlıdır. Kısa boyunlu ve orta ebatta globular gövdeye sahiptirler. Kulplar kısa ve direk olarak omuzla birleşmektedir. Bu tipin en belirgin özelliği içe dönük içbükey diplere sahip olmalarıdır. Bulunan amphora diplerinden muhtemelen yuvarlak şekilli geniş oturma düzlemine sahip içe dönük içbükey kaideler bu tiplere ait olmalıdırlar. Kadıkalesi/Anaia örnekleriyle eşleştirilen içe dönük içbükey kaide, LR I örneklerinden ayrılan bir özelliktir. Amphoraların ağız ve gövde yapıları birbirine benzemekle birlikte LR I örneklerinde kaide dışa çekik oturma düzlemine sahiptir.

Bu tip amphoralar açık turuncu renkli, az gözenekli, mika ve az kireç katkılı hamura sahiptir. Hamur kalınlığı 0,2-0,5 cm arasındadır. Hamur rengi ve hamur yapısı Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi olduğunu göstermektedir. Omuzda kulbun birleşme noktasının hemen üzerinden başlayan yatay düzensiz aralıklı çizgiler bezeme repertuarını oluşturur. Kadıkalesi/Anaia'da ele geçen bu tipteki amphoraların büyük çoğunluğu diğer 13. yüzyıl ve 14. yüzyıl başına tarihlenen amphoralar ile aynı plankareden ve aynı seviyelerden gelmiştir. Benzer örneklerden yola çıkılarak Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi olan bu tipteki amphoraları, 12. yüzyıl- 13. yüzyıla tarihlenmek mümkün olmaktadır. Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğu düşünülen Tip 2 amphoralarının benzer örnekleri Hayes tarafından İstanbul Saraçhane kazılarında bulunmuş ve 13. yüzyıla tarihlendirilmiştir³⁸⁹. Zelonko ise Karadenizde 1997-1999 yıllarında yaptığı sualtı araştırmaları sonucunda bu tipteki amphoraları tip 3 grubu altında incelemiş ve Hayes'in tarihlemesine gönderme yapmıştır³⁹⁰. Marmaray kazılarında ortaya çıkarılan bu tip amphoralar ise 12.- 13. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir³⁹¹. Bu tip amphoralar ortalama 40 cm boyutunda, yumurta gövdeli, kısa boyunludurlar.

Kadıkalesi/Anaia Tip 3 Amphoraları

Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi bir diğer grup olan Tip 3 amphoraları şu ana kadar tüm olarak ele geçmemiştir(Grafik 8). Bulunan ağız ve kaide parçalarından yola çıkılarak yapılan tipolojide, Kadıkalesi/Anaia Tip 2 amphoralarına benzer özellikler

³⁸⁸ Kat. No.219, Kat. No.221, Kat. No.222, Kat. No.223, Kat. No.224, Kat. No.227, Kat. No.234, Kat. No.235, Kat. No.236, Kat. No.237, Kat. No.243.

³⁸⁹ Hayes 1992, fig.26,3.

³⁹⁰ Зеленко 1999, 5.

³⁹¹ Gökçay 2007, 81.

göstermekle birlikte ağız kenarı ve gövde yapısı bakımından farklılıklara sahiptir. Bu tip amphoralar armudi gövde yapısına sahip, kısa boyunlu ve kulak formu kulba sahiptirler³⁹². Büyük ebatlı gövde olasılıkla içe dönük içbükey dip profili ile sona ermektedir.

Bu tip amphoralar gövde yapıları nedeniyle glabular amphora olarak sınıflandırılan Geç Roma I (LR I) amphoralarının varyasyonu ismiyle de bilinmektedir. Olasılıkla Ege, Kıbrıs, Kuzey Afrika ve İtalya'nın merkezi ile güney kesimi kaynaklıdır. Yayılımı alanı olarak Türkiye (İstanbul, Ephesos, Yassı Ada, Ege), Kıbrıs, İtalya, Fransa, Malta ve Kuzey Afrika'da görülmektedir. Bu tipteki amphoralar MS 4. yüzyıldan başlayarak geç 6.ve 7.yüzyıllara tarihlendirilmişlerdir³⁹³. Sakız Adasındaki örnekler ise kalenin 9. yüzyıldaki yeniden istila edildiği döneme tarihlendirilmiştir³⁹⁴. İstanbul'da Saraçhane kazılarında bulunan benzer tipte amphoralar Hayes tarafından 11. yüzyıla tarihlendirilmiştir³⁹⁵. Sedikova, Khersonesus (Kuzey Karedeniz'de Sivastapol yakınlarındaki antik kent) kazılarında ortaya çıkarılan amphoraları 5 tip altında incelemiştir ve sikkelere dayanarak konteksteki amphoraları 9. yüzyıla tarihlemiştir³⁹⁶.

Kadıkalesi/Anaia'da ortaya çıkarılan bu tipteki amphoralar kulplu ağız kenarlarından oluşmaktadır. Sedikova'nın Tip II grubu altında incelediği amphora ağızları, Kadıkalesi/Anaia grubuyla benzeşmektedir. Ağız çapları 6-8 cm arasında değişmekte, kulplar ise dışa çekik dudak kenarının altından başlayarak omzun hemen üstünde birleşmektedir. Açık turuncu ve bol mikalı, orta sertlikte hamur yapısı görülmektedir. LR I taklidi bu amphoralar, Kadıkalesi/Anaia'da sarnıç kazılarından ele geçen buluntu gruplarına bakılarak 13. yüzyıl -14. yüzyıl başına tarihlenebilir. Ancak bu grup içinde LR I grubuna ait olabilecek farklı hamur yapısı ve ağız kenarına sahip parçalar da bulunmaktadır.

Kadıkalesi/Anaia Tip 4 Amphoraları

Kadıkalesi/Anaia'da tüm ve tümlenebilir parçalardan oluşan bu grup amphoralar turuncu renkli hamurlu, dışa dönük ağız kenarlı, şişkin karınlı ve dibe doğru daralan gövdelidirler. Form olarak Ganos amphoralarını çağrıştıran bu grup, Kadıkalesi/Anaia üretimi Ganos tipi amphoralar olarak isimlendirilmiştir³⁹⁷. Hamur yapıları ve ağız kenar formları farklı olmakla birlikte gerek gövde ve kulp formu gerekse de bezeme repertuarı olarak Ganos amphoraları ile benzeştirler. Kadıkalesi/Anaia'da bulunan yerel üretim Ganos Tipi amphoralar Geç Antik Dönemde devam eden taklit üretimin varlığını

³⁹² Kat. No.228, Kat. No.229, Kat. No.230, Kat. No.231, Kat. No.232, Kat. No.233.

³⁹³ Vroom 2005, 61.

³⁹⁴ Ballance 1989,114, fig.280-281.

³⁹⁵ Hayes 1992, fig.25, 1.

³⁹⁶ Sedikova 1995, 171-173.

³⁹⁷ Kat. No.238, Kat. No.239, Kat. No.240, Kat. No.241, Kat. No.242.

göstermesi açısından önemlidir(Grafik 9). Ticarete pay sahibi olabilmek için piyasa değeri yüksek ürünlerin taklit edilmesinin Antik Dönemden itibaren uygulanan bir yöntem olduğu bilinmektedir. Taklit üretimlerin Geç Antik Dönemde de devam ettiği bilinmektedir. Özellikle piyasaya yeni giren bölgelerin başlangıçta bu yolu denemiş olmaları seramik istatistiklerinde yanıltıcı sonuçlar vermektedirler³⁹⁸. Afrika seramiğinin farklı merkezlerde taklit edilmesi bu seramik tipinin Akdeniz'deki büyük boyutlu yayılımını açıklarken, içindeki ürünlerin taşındığı amphoraların taklit edilme nedenleri bölgesel ürünlerin pazarlanması olmalıdır. Bu nedenle istatistiklere yansımayan üretim yerlerinin, tüketim merkezlerinin ithalat politikasını tam olarak yansıtamadığı gerçeğini göstermektedir³⁹⁹. Son yıllarda seramiklerin kökenlerine üzerine yapılan çalışmalar oldukça artmıştır. Araştırmalarda ele geçen seramik hamurları üzerinde yapılan kil analizlerinin önemi günümüzde daha anlaşılır olmuştur.

Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi olan bu tipde ki amphoralarda üç farklı boyutta örnek tespit edilmiştir. Boyutları 35 cm ile 37 cm arasında değişen bu tipteki amphoraların kulpları yuvarlak formlu olup omuzdan ağzın hemen altına birleşmektedirler. Hamur renkleri olarak genellikle 7,5 YR 7/6, 7,5 YR 6/6 tonları görülmektedir. Anaia'da bulunmuş olan bu grup amphoraların bazılarının omuz bölümlerinde fırça ile boyama yapılmış ve muhtemelen atölye adı olabilecek yazılar bulunmaktadır. Arapça harflere benzeyen yazı formunun benzer örneklerini İstanbul'da Gülhane Bölgesinde bulunmuş ve 1939 yılında yayınlanmış amphoraların dipintolarının incelendiği makalede görmekteyiz⁴⁰⁰. İstanbul Saraçhane kazılarında bulunan benzer forma sahip amphoralar ise Hayes tarafından 12.-13. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁰¹. Ele geçtikleri buluntu grupları içinde değerlendirdiğimizde, Kadıkalesi/Anaia'da tespit edilen bu grup amphoraları 12. yüzyıl sonu ve 14. yüzyıl başları arasına tarihlemek mümkün olmaktadır.

III.2.3.2.Küpler

Arapça kökenli “küp” su, pekmez, yağ gibi sıvı, ya da un, buğday gibi katı besinleri saklamaya yarayan geniş karınlı, dar dipli kaplar için kullanılan bir terimdir⁴⁰². Bu tür kaplar ağız çapları ve hamur cidar kalınlıklarının ince olması nedeniyle pithoslardan ayrı bir grupta değerlendirilmiştir. Kadıkalesi/Anaia buluntusu bu grup seramiklerin genelinde iki tarafında kalın küçük kulplar bulunmaktadır. Disk şekilli diplere sahip olan bu tip kaplara ait parçalar Kadıkalesi/Anaia kazısında oldukça sık

³⁹⁸ Şenol 2005, 129.

³⁹⁹ Şenol 2005, 131.

⁴⁰⁰ Волков 2001, 160-161.

⁴⁰¹ Hayes 1992, fig.26,2-3.

⁴⁰² Ökse1999, 61.

bulunmaktadır. Daha küçük boyutlarda ve daha işlevsel olarak kullanılan küpçükler ise bu grubun altında incelenmektedir.

III.2.3.2.a. Buluntu Yerleri

Bu gruba ait seramikler Kadıkalesi/Anaia kazısının başladığı 2001 yılından itibaren parçalar halinde yoğun olarak ele geçmiştirlerdir. Kazılan sektörlerde ortaya çıkarılan ve de yüzey buluntusu olarak envanterlenen küpler, belli bir buluntu yeri yoğunluğu göstermezler. 2005 yılında Z-30 ve S-30 plan kareleri sırasında mekân içinde ikinci kullanım görmüş olan küp, ele geçen tüm örnek olması açısından önemlidir. Bunun dışında kazılan tüm sektörlerde ve de yüzey toprağı üzerinde küp ağız parçaları ve de dip parçaları bulunmuştur.

III.2.3.2.b. Tipler

Bu grupta bulunan kapların sınıflandırmaları ağız çapları, yükseklikleri ve kulp biçimleri göz önüne alınarak yapılmıştır. Bu değerlendirme sonrasında altı tip ortaya çıkmıştır.

Tip 1. Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı, boyundan başlayarak omuzla birleşen oval kurlara sahip, armut gövdeli, düz silindirik dipli⁴⁰³.

Tip 2. İçe dönük yuvarlatılmış dudak kenarlı, dış bükey profilli gövdeli, boyun kısmında yatay, yuvarlak profilli kulplara sahip⁴⁰⁴.

Tip 3. Dışa dönük düzleştirilmiş ağız kenarlı, dışbükey profilli gövdeli⁴⁰⁵.

Tip 4. Dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarlı, dışa eğik - dışbükey profilli gövdeli⁴⁰⁶.

Tip 5. Dışa çekik düzleştirilmiş ağız kenarlı, dışa eğik - dışbükey profilli gövdeli, açık kap biçiminde küp⁴⁰⁷.

Tip 6. İçe çekik dudak kenarlı, kısa boyunlu, düz-dış bükey profilli gövdeli, dudak kenarından başlayan ve omuzda birleşen yassı oval kesitli kurlara sahip kapalı kap formunda küpçük⁴⁰⁸.

⁴⁰³ Kat. No.244, Kat. No.246, Kat. No.247, Kat. No.255, Kat. No.259, Kat. No.260.

⁴⁰⁴ Kat. No.248, Kat. No.260.

⁴⁰⁵ Kat. No.249, Kat. No.250, Kat. No.252.

⁴⁰⁶ Kat. No.254, Kat. No.257.

⁴⁰⁷ Kat. No.256, Kat. No.258.

⁴⁰⁸ Kat. No.251, Kat. No.253, Kat. No.261.

III.2.3.2.c. Kronoloji

Seramik literatüründe genellikle pithos grubu altında değerlendirilen küplerin tipolojik çalışmaları henüz yetersizdir. Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında bulunan dört küp ağız profilleri bakımından bu çalışmada ele alınan küplere benzemektedirler. Demre’de bulunmuş olan küplerden biri 6.- 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Diğer küplere ait profilli ağız kenarları 11.- 12. yüzyıl tabakasından bulunmuştur⁴⁰⁹. Allianoi antik ılıcasında yapılan kazılar sırasında bulunan küp örnekleri ise benzer örnekler yardımıyla 4.- 7. yüzyıllar arasına tarihlendirilmiştir⁴¹⁰.

Çalışmamızda küpçük grubu içinde değerlendirdiğimiz örneklerin benzerleri Allianoi antik ılıcası kazılarında 4.-7. yüzyıla tarihlendirilirken⁴¹¹, Thasos örnekleri 5. yüzyıl sonu- 6. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir⁴¹². Tavrika örnekleri ise 14 yüzyıl tabakasından gelmiştir. Burada yer alan örnekler Kadıkalesi /Anaia buluntusu küpçük formlu kaplar ile benzemektedirler⁴¹³. Bir başka Tavrika kazılarında bulunmuş seramiklerin değerlendirildiği yayında pithos grubu altında incelenen küpler 9.-10 yüzyıla tarihlendirilmiştir ve bunlar ağız ve gövde formları açısından çalışmamızda incelenen örneklere benzemektedirler⁴¹⁴. Ukrayna’da Teshkli Burun buluntuları arasındaki benzer formdaki küpler de 4.-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴¹⁵.

III.2.3.3.Pithoslar

Erken Tunç Çağından itibaren ölü gömme işlevleriyle karşımıza çıkan, büyük boyutlu depolama küplerine verilen bir isim olan pithos, Yunanca kökenli bir kelimedir. Pithoslar genellikle büyük boyda kaba hamurlu, kalın cidarlı çömlek tipinde kaplardır. Kapların hamurları genellikle iri taşçık ve bol kireç içermektedir. Kimi örneklerde saman ve ot katkıları hamur içinde görülebilmektedir. Bu tür katkıları pithosların terleme yapmasına ve dolayısıyla içindeki sıvı maddeleri soğuk tutma amacıyla kullanılmaktadır. Ortaçağda pithosların mezar işlevleri olmadığı, kuru besin ve sıvı depolama amacıyla kullanıldıkları, günümüze kadar yapılan kazı çalışmaları ve araştırmalar sonucunda saptanmıştır. Aynı zamanda sualtı batıklarındaki araştırmalar pithosların da amphoralar gibi deniz taşımacılığında kullanıldığını göstermektedir⁴¹⁶. Pithosların gövde şekillerinden yola çıkılarak içerdikleri maddenin tanımlanması çalışmaları günümüze kadar devam etmektedir. Yapılan çalışmalarda şarap yapımı için kullanıldıkları düşünülen pithosların, şarabın fermantasyonu için asimetrik bir profile

⁴⁰⁹ Türker 2009, 102.

⁴¹⁰ Yeşilova 2009, 57.

⁴¹¹ Yeşilova 2007, Kat.No.76.

⁴¹² Abadie-Reynal 1992, fig.16-21.

⁴¹³ ИВАКИН 1991, 100, Рпс.40.

⁴¹⁴ яковсон 1979, Рпс. 45-46.

⁴¹⁵ ГЕРЦЕН, НАУМЕНКО 2006, Рпс. 17,10 .

⁴¹⁶ Pulak 1996, 5-23.

(ters armut şekilli) sahip olması gerektiği düşünülürken, şarap depolama amacıyla üretilen pithosların, simetrik profile (yumurta şekilli) ve daha geniş bir ağız çapına sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Bununla birlikte form ve içerdikleri maddenin arasındaki bağlantıyı sağlamak oldukça zordur. Çünkü kazılarda ortaya çıkarılan pithoslar boş veya içleri moloz dolgu ile kaplanmış olarak karşımıza çıkmaktadır. Üretim aşamalarının zorluğu ve uzun ömürlü olmaları pithosların defalarca kullanılmalarını sağlamaktadır. Diokletian'ın fermanına göre bir pithosun fiyatı 1,000 *denarii* olarak belirlenmiştir ve dönemine göre oldukça yüksek bir fiyattır (bir çiftçinin beş haftadan fazla bir süre çalışması karşılığında alacağı ücret)⁴¹⁷. Bu nedenden ötürü tüm veya tümlenebilir pithoslar değişik amaçlar için uzun yıllar boyunca kullanılmışlardır. Pithosların ücretleri üzerine yapılan başka bir çalışmada, tahıl yetiştiren ve depolayan geniş toprak sahipleri ile yağ ticareti yapan tüccarların hayatları süresince iki veya üç adet pithostan başka satın alamadıkları önerilir⁴¹⁸. Buradan da anlaşıldığı üzere pithoslar her dönemde yüksek ücretler ile satılmaktaydılar.

Bu bilgileri destekleyen bir pithos 2011 kazı sezonunda Kadıkalesi/Anaia'da bulunmuştur. S 24 plankaresindeki mekanların bir tanesinin içinde yarım bir pithos bulunmuştur. Bu pithosun bir dönem içinde kırıldığı ve kırıklarının traşlanarak diğer parçalar için uygun hale getirildiği görülmüştür. Bağlayıcı unsur olarak kurşun kenetler kullanılmış ve kırık parçaların birleştirilmesinden oluşan yarım bir pithos elde edilmiştir (Resim 20). Bu veride, pithosların uzun yıllar boyunca kullanım gördüklerini kanıtlamaktadır.

Resim 20 Kadıkalesi/Anaia Kazısı 2011 Sezonu Tamir Edilmiş Pithos

⁴¹⁷ Devreker-Thoen-Vermeulen 2003, 370-371.

⁴¹⁸ Sanders 2000, 170.

III.2.3.3.a. Buluntu Yerleri

Su, pekmez, yağ, şarap gibi sıvı veya un, buğday gibi katı besinlerin depolanmasında kullanılmış olan bu kaplar kalın cidarlı, kaba hamurlu ve geniş ağızlıdır. Kapların ağızları genellikle bir kapak⁴¹⁹ ya da tuğla ile kapatılmaktadır. Kalın ve kaba hamurlu cidarları ile küplerden ayrılan bu tipde ki kaplar Kadıkalesi/Anaia kazısında oldukça yoğun olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sur içi çalışma sektörleri içinde S 30-31, T 30-31, U 30, Y 31, AA 30-32 plan karelerinde sürdürülen kazı çalışmaları sırasında on pithos bulunmuştur. Bu pithoslardan T 30 plankaresi içinde bulunan pithos, buluntu seviyesi açısından diğerlerinden ayrılmaktadır. Diğer dokuz pithos ise aynı kültür seviyesinde ikinci kullanıma bağlı olarak bulunmuşlardır. T 23, U 23 plankarelerinde ise Osmanlı Dönemine tarihlenen tabyaların kazısı sırasında üç pithos bulunmuştur. Bu pithoslardan T 23 plan karesinde olanın dibi olmadan kullanıldığı belirlenmiştir. U 23 plan karesinde bulunan pithosun içinde reçine kalıntılarına rastlanılmıştır. Bilindiği üzere reçine pithosun yalıtımsızlığını güçlendirmek için Antik Dönemden itibaren kullanılan bir maddedir.

III.2.3.3.b. Tipler

Bugüne kadar süre gelen kazı çalışmalarında on üç pithos tüme yakın olarak bulunmuştur. Bunun yanı sıra arazi üzerine yayılmış veya duvar malzemesi olarak kullanılıp duvarların tahrip olmasıyla yüzeye yayılan yüzey buluntusu altmış iki pithos ağız kenar parçaları ve on beş pithos dip parçaları değerlendirmeye alınmıştır. Bu pithoslardan Kat. No. 274 dışında bulunan pithoslar *in situ* konumunda olmayıp, daha geç dönemlerde ikinci kullanımlara ait bulgular içermektedir. Kat. No. 277 ve Kat. No. 279 numaralı pithosların dip kısımları eksik olarak kullanım görmüşlerdir. Bu pithosların diplerine kayrak dere taşları ile gelişigüzel taban yapılmış ve muhtemelen sadece kuru yiyecekleri saklama amacıyla geç dönemde (İslam Tabakası) kullanılmışlardır. Kat. No. 280 deki pithos bulunduğu yerde kırık ve dağınık bir durumda bulunmuştur. Bu pithosun restitüsyon çalışması ile çizimi yapılmış ve bunun sonucunda Kadıkalesi/Anaia kazılarında ortaya çıkarılan 65x146.cm ölçüleri ile en büyük ebatlı pithos olduğu görülmüştür. Bunun yanı sıra alanda amorf halde kırk beş pithos dibi ve otuz sekiz pithos ağız kenarı parçası bulunmuştur. Yapılan değerlendirme sonucunda pithosların kulplu ve kulpsuz olarak iki tipde kullanıldığı saptanmıştır.

⁴¹⁹ Kadıkalesi/Anaia'da ele geçen pithos kapakları çoğunlukla dere taşı veya kireç taşıdan şekillendirilmiş, 60 cm ile 70 cm arasında çap boyutlarında olan kapaklardır. Bunun yanı sıra pişmiş toprak kapaklar da görülmektedir.

Büyük kısımları toprak içinde bulunan on üç pithos değerlendirilebildikleri kadarıyla kulpsuzdurlar⁴²⁰.

Pithoslar içerisinde en küçük ağız çapı 44 cm, en büyük ağız çapı ise 72 cm'dir. Ağız çapları genellikle 50 cm ile 70 cm arasındadır. Kapların derinlikleri 80 cm ile 136 cm arasındadır. Pithosların tamamı Kadıkalesi/Anaia'nın seramik renklerine benzer olarak üretilmişlerdir ve yerel üretim ürünüdürler. Değerlendirilen pithosların üzerinde kazıma ve baskı tekniği ile yapılmış bezemeler görülmektedir. Dalga ve zik zak motifleri kazıma tekniği ile yapılmış ve kapların boyundan gövdeye geçiş bölümlerinde yer almaktadırlar. Baskı bezemeler ise bir alet yardımıyla ve parmak basma yöntemleriyle yapılmışlardır. Parmak baskılar genellikle kulpların gövdeye bağlandıkları kısımlarda kulp üzerinde yer almaktadırlar.

Kadıkalesi/Anaia'da bulunan pithosların, iki ana başlık altında form tipolojisi yapılmıştır. Bu çalışma yapılırken yüzeyden ele geçen pithos ağız kenarları ve dipleri ile kazı çalışmaları sırasında ortaya çıkarılan pithoslar değerlendirilmiştir.

A-Ağız Şekillerine Göre Pithoslar

Tip1: Dıştan kalınlaştırılmış yatay basık kenarlı⁴²¹

Tip2: İçten kalınlaştırılmış ağız kenarlı⁴²²

Tip3:Dışa taşkın, içte yatay basık dudak kenarlı⁴²³

Tip 4:İçe taşkın, içte yatay basık dudak kenarlı⁴²⁴

Tip 5:Kısa boyuna sahip düz dudak kenarlı⁴²⁵

B-Dip Şekillerine Göre Pithoslar

1-Disk şekilli dipli olanlar⁴²⁶

2-Ayaklı dibe sahip olanlar⁴²⁷

⁴²⁰ Alanda bulunan Kat. No.274, Kat. No.277, Kat. No.282, Kat. No.284, nolu pithoslar ağız seviyelerine kadar seviye altında toprak içerisindeyler. Bu nedenle pithosların kulplu olup olmadıkları ilerleyen zamanlarda yapılacak olan kazı çalışmaları sonuçlarına bağlıdır.

⁴²¹ Kat. No.274, Kat. No.282, Kat. No.286.

⁴²² Kat. No.275, Kat. No.283, Kat. No.284, Kat. No.287, Kat. No.294.

⁴²³ Kat. No.276, Kat. No.277, Kat. No.278, Kat. No.291, Kat. No.292.

⁴²⁴ Kat. No.279, Kat. No.288, Kat. No.289, Kat. No.290, Kat. No.293.

⁴²⁵ Kat. No.281, Kat. No.298.

⁴²⁶ Kat. No.295, Kat. No.297.

⁴²⁷ Kat. No.296

Kadıkalesi/Anaia Pithoslarının Buluntu Yerleri ve Hamur Renkleri

	Ağız Çapı	Yükseklik	Buluntu Yeri	Hamur Rengi
Kat. No. 274	68	135	Y-33	2,5 YR 5/6
Kat. No. 275	66	104	Z-30	2,5 YR 5/4
Kat. No. 276	72	135	S-30	10 YR 5/6
Kat. No. 277	70	117	S-31	2,5 YR 4/4
Kat. No. 278	66	111	S-30	10 YR 5/6
Kat. No.279	70	111	Z-33	2,5 YR 4/6
Kat. No. 280	66	172	AA-30	2,5 YR 5/4
Kat. No. 281	68	128	Y-33	5 YR 5/6
Kat. No. 282	48	94	S-31	2,5 YR 5/4
Kat. No. 284	64	110	S-23	2,5 YR 5/6

III.2.3.3.c. Kronoloji

Kadıkalesi/Anaia'da, kazısı yapılan alanlarda ortaya çıkarılan pithosların buldukları konum, buluntu durumları ve seviyeleri birden fazla evre içinde kullanım gördüklerini göstermektedir. Bunları, boyutları ve hamur cidar kalınlıkları ile farklı merkezlerdeki benzer örnekleri karşılaştırdığımızda benzer örneklerin yanı sıra farklı formda pithos örneklerinin olduğunu görür.

Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilesesi kazısında bulunan pithos örnekleri çalışmamız kapsamında incelenen örneklere ağız profilleri açısından benzemektedirler. Bu merkezdeki örnekler 6.-7. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴²⁸. 11.-12. yüzyıla tarihlenen kilise yapısında bulunan bu örnekler pithosların uzun süre kullanıldıklarını göstermektedir. Sardes kazılarında bulunan pithos örnekleri ise 5.-6. yüzyıl tabakasından gelmiştir⁴²⁹. Amorium kazısında ele geçen pithos örnekleri geniş bir kronoloji içinde Ortaçağa tarihlenmiştir⁴³⁰. Anamur pithos buluntuları Erken Bizans Dönemine tarihlenen diğer örnekleri göstermektedir⁴³¹. Diğer Erken Bizans Dönemine tarihlenen pithos örnekleri Sakız Adası'nda yapılan kazılarda ele geçmiştir. Bu örnekler form tipolojisi açısından bu çalışmayı oluşturan bazı örnekler ile benzerdirler⁴³². Diğer bir benzer formda pithosların bulunduğu merkez Pessinus'dur. Burada şu ana kadar 107 pithos bulunmuştur ve bu pithosların tipolojileri ayrıntıyla yapılmıştır. Yapılan hamur analizleri sonucu büyük oranda yerel üretim oldukları düşünülen Pessinus pithosları Erken Bizans Dönemine tarihlenmiştir⁴³³.

Uzak coğrafyada, Tavrika kazısında ele geçen pithos örneklerinin kronolojik olarak incelendiği yayın, çalışmamız için önemli veriler sunmuştur. Bu yayında 5.-7. yüzyıla tarihlenen pithosların benzer örnekleri Kadıkalesi/Anaia kazısında da bulunmuştur⁴³⁴. Bunun dışında 9.-10. yüzyıla tarihlenen pithosların gövde ve ağız profilleri bu çalışmada ele alınan pithoslar ile benzerdirler⁴³⁵. Yine aynı merkezden 12.-13. yüzyıla tarihlenen pithosların⁴³⁶, benzer formlu gövde şekline sahip örnek, çalışmamızda restitüsyonu yapılmış Kat.No.280 de yer alan pithosdur.

⁴²⁸ Türker 2009, çiz.211.

⁴²⁹ Crawford 1990, fig.80

⁴³⁰ Lightfoot 1994, 116, fig.2.

⁴³¹ Williams 1989,82, fig.48- 48.

⁴³² Ballance ve diğerleri 1989, fig.38,247.

⁴³³ Devreker ve diğerleri 2003, 369-374.

⁴³⁴ яковсон 1979, Рпс.5,8.

⁴³⁵ яковсон 1979, Рпс.45, 6.

⁴³⁶ яковсон 1979, Рпс.71,3.

Kadıkalesi/Anaia Pithosları İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Demre	30	-	8,5	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.206
2	Demre	90	-	23	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.202
3	Demre	36,8	-	11,2	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.203
4	Demre	45,2	-	10	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.214
5	Demre	28	-	9	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.211
6	Demre	24	-	39	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.207
7	Demre	34,4	-	8,8	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.216
8	Demre	34,4	-	62	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.219
9	Demre	32	-	9,5	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.221
10	Demre	30	-	7,4	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.223
11	Demre	-	9,5	8,5	6.-7. yüzyıl	Türker 2009, çiz.225

12	Demre	-	6	5,7	6.- 7.yüzyıl	Türker 2009, çiz.226
13	Sardes	41	42	64,5	5-6. yüzyıl	Crawford 1990,fig.80
14	Amorium	49	5	140	Ortaçağ	Lightfoot 1994, 116, fig.2
15	Amorium	48	5	133	Bizans	Lightfoot 1994, 116, fig.2
16	Pessinus	-	-	-	Erken Bizans	Devreker ve diğerleri 2003, Fig.237,A
17	Pessinus	-	-	-	Erken Bizans	Devreker ve diğerleri 2003, Fig.237,B
18	Pessinus	-	-	-	Erken Bizans	Devreker ve diğerleri 2003, Fig.237,C
19	Pessinus	-	-	-	Erken Bizans	Devreker ve diğerleri 2003, Fig.235, B
20	Pessinus	-	-	-	Erken Bizans	Devreker ve diğerleri 2003, Fig.233
21	Anamur	33	-	-	-	Williams 1989,82, fig.48,487
22	Anamur	-	-	-	6.yüzyıl sonu	Williams 1989,82, fig.48,487
23	Gritille	20	-	-	12.yüzyıl	Redford ve diğerleri 1998,123,fig.3.3J
24	Gritille	22	-	-	12.yüzyıl	Redford ve diğerleri 1998,123,fig.3.3D
25	Gritille	30	-	-	12.yüzyıl	Redford ve diğerleri 1998,123,fig.3.3L

26	Gritille	20	-	-	12.yüzyıl	Redford ve diğerleri 1998,123,fig.3.3H
27	Gritille	20	-	-	12.yüzyıl	Redford ve diğerleri 1998,123,fig.3.3M
28	Kinet Höyük	-	-	-	13.yüzyıl	Redford 2001,132,fig.43/1
29	Sakızada	54	-	72	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,247
30	Sakızada	48	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,248
31	Sakızada	52	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,246
32	Sakızada	55	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,250
33	Sakızada	40	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,251
34	Sakızada	48	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,252
35	Sakızada	34,5	22,5	46	6. yüzyıl 3.çeyreği	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,244
36	Sakızada	48	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,253
37	Sakızada	55	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,254
38	Sakızada	80	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.38,258
39	Sparta	20	-	44	13.yüzyıl başı	Sanders 1993, 269

40	Tavrika	-	-	-	12.-13. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.71,2
41	Tavrika	-	-	-	12.-13. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.71,3
42	Tavrika	-	-	-	5.-7. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.5,8
43	Tavrika	-	-	-	5.-7. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.5,1
44	Tavrika	-	-	-	5.-7. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.5,2
45	Tavrika	-	-	-	5.-7. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.5,5
46	Tavrika	-	-	-	8.-9. yüzyıl	якобсон 1979, Рпс.16, 1
47	Tavrika	-	-	-	8.-9. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.16, 2
48	Tavrika	-	-	-	8.-9. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.16, 3
49	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.45, 2
50	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.45, 3
51	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.45, 6
52	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.45,7
53	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.46, 1
54	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.45, 2

55	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.46, 2
56	Tavrika	-	-	-	9.-10. yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.46, 4

III.2.4.Diğer Kaplar

Bu bölümde sayısal olarak az olarak ele geçmiş ve kullanım biçimleriyle diğer sınıflandırmalar dışında değerlendirilen seramikler ele alınmıştır.

III.2.4.1.Kapaklar

Antik Dönemden itibaren günlük kullanım seramikleri için üretilen kapaklar, Geç Roma ve Bizans Dönemlerinde de yaygın olarak kullanılmıştır. Kapaklar pişirme kaplarının kullanımında yardımcı bir form olarak üretilmişlerdir. Yemeğin içine yabancı maddelerin girmesini önlemek, yemeğin daha uzun süre sıcak olarak kalması amacıyla üretilmiş olan kapaklar literatürde çok sıklıkla karşımıza çıkmazlar. Özellikle pişirme ve ısıtma işinde kullanılan kap tipleri için üretilen kapaklar oldukça yaygın olarak görülmektedir. Bunun yanı sıra amphoralar için üretilmiş kapaklara da, yapılan kazı çalışmalarında sıklıkla rastlanılmaktadır. Bununla birlikte günümüze kadar geniş kapsamlı bir kapak tipolojisi oluşturulamamıştır.

III.2.4.1.a. Buluntu Yerleri

Kadıkalesi/Anaia kazısında ortaya çıkan 1. gruba ait olan kapakların büyük çoğunluğu 2007 kazı sezonunda bir kısmı kazılan, 2009 kazı sezonunda kalan bölümleri ortaya çıkarılan sarnıç yapılarının kazısı sırasında bulunmuşlardır. Bu alanda yapılan kazı çalışmalarında ortaya çıkan kapaklar diğer buluntu grupları ile birlikte değerlendirilmiş ve pişirme ve ısıtma kaplarına ait kapakların yoğun olarak bulunduğu görülmüştür. 2. gruba ait kapaklar sur içinde sürdürülen kazı çalışmalarında yoğun olarak görülmekle birlikte ikinci sektör olarak isimlendirilen sur dışındaki plankarelerde bulunmuştur. Özellikle Geç Roma Dönemine tarihlendirilen amphora kapakları sur dışında yer alan plankarelerde daha çok sayıda ele geçmiştir. Bu kapakların büyük çoğunluğu eksik olarak bulunmuşlardır. Yapılan tipoloji çalışmaları mevcut parçalar üzerinden yola çıkılarak yapılmıştır.

III.2.4.1.b. Tipler

Kadıkalesi/Anaia'da sürdürülen kazı çalışmaları sonucunda ortaya çıkarılan kapaklar iki ana grup altında incelenmiştir. Bu gruplama yapılırken kapakların kronolojisi ve form değişimleri dikkate alınmıştır.

1.Grup Kapaklar: Pişirme ve ısıtmak için kullanılan kaplar için üretilmiş olan kapaklardır. Bu grupta yer alan kapaklar formlarına göre alt gruplara sahiptirler.

Tip 1. Konik gövdeli, gövdenin ortasında buhar çıkışı (?) sağlamak için oval bir delik bulunmaktadır. Eldeki örnekte, tutamak kısmı ve kapağın diğer yarısı korunamamıştır⁴³⁷.

Tip 2. Konik gövdeli tutamaklı, düz profilli kapak⁴³⁸.

Tip 3. Dışa çekik yuvarlatılmış kenara sahip konik tutamak kısmı çukurdadır⁴³⁹.

Tip 4. Oval tutamağa sahip, yuvarlak profilli kapak. Kulbun üst noktasında, gövdeye birleşim yerinde, yuvarlak delik bulunmaktadır. Kapağın üst bölümünde ajur tekniği kullanılarak bezemeler yapılmıştır⁴⁴⁰.

2.Grup Kapaklar: Amphoraların ağızlarını kapatmak için üretilmiş olan kapakları içermektedir.

Tip 1. Dışa dönük kenarlı, tutamak kısmı konik formu düz dipli amphora kapağı⁴⁴¹.

Tip. 2 Dışa dönük kenarlı, tutamak kısmı daralan konik formudur. Düz dipli amphora kapağıdır⁴⁴².

---

⁴³⁷ Kat. No. 238.

⁴³⁸ Kat. No. 299, Kat. No. 302, Kat. No. 303, Kat. No. 304, Kat. No. 305, Kat. No. 314, Kat. No. 315.

⁴³⁹ Kat. No. 300, Kat. No. 301.

⁴⁴⁰ Kat. No. 306, Kat. No. 307, Kat. No. 308, Kat. No. 309, Kat. No. 311, Kat. No. 312, Kat. No. 313.

⁴⁴¹ Kat. No. 316, Kat. No. 317, Kat. No. 320, Kat. No. 321, Kat. No. 322, Kat. No. 323, Kat. No. 330

⁴⁴² Kat. No. 318, Kat. No. 319, Kat. No. 324, Kat. No. 325, Kat. No. 326, Kat. No. 327, Kat. No. 328, Kat. No. 329.

III.2.4.1.c. Kronoloji

İncelenen I.gruba ait kapaklar, çömlüklerin ve saklama kaplarının ağızlarını kapatmakta kullanılmışlardır. Bu kapakların benzer örnekleri için yakın coğrafyadaki kazılar ve ardından uzak coğrafyada bulunan merkezlerde bulunmuş kapak örnekleri incelenmiştir. Milet kazılarında bulunan bu gruba ait kapaklar 3. yüzyıl ortasına tarihlendirilmiştir⁴⁴³. Panaztepe kazısında bulunmuş konik tutamaklı kapak örneği Geç Roma Dönemine ait tabakadan gelmiştir⁴⁴⁴. Demre- Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında ele geçen pişirme kaplarına ait kapaklar 6.- 12. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir⁴⁴⁵. Sakız Adasında bulunmuş kapak örnekleri ise 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁴⁶. İstanbul Saraçhane kazılarında ele geçen benzer formlu kapak örnekleri 6.- 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁴⁷. Allionai antik ılıcası kazısında bulunmuş örnekler ise 5.-7. yüzyıla aittirler⁴⁴⁸. Bu çalışmada ele alınan oval tutamağa sahip yuvarlak formlu kapakların benzerleri Kinet Höyük’de de bulunmuştur. Bu merkezde yer alan kapaklar bezeme üslup ve form bakımından Kadıkalesi/Anaia kapaklarına oldukça benzemektedirler⁴⁴⁹.

Uzak coğrafyadaki örneklerden İtalya buluntuları 5. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁵⁰. Bulgaristan’da bulunmuş örnekler ise 7.yüzyıl ortası ve 8. yüzyıla aittirler⁴⁵¹. Suriye, Ras El Bassit kapak örnekleri 7. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir⁴⁵². Kıbrıs’taki Kourion kazısında bulunmuş benzer tipteki kapaklar 7. yüzyıl ortası ve Geç Ortaçağ Dönemine aittirler⁴⁵³. Mısır’da ele geçen benzer kapaklar için 5.- 10. yüzyıl tarihleri önerilir⁴⁵⁴. Knossos kapak örnekleri ise Geç Roma Dönemine tarihlendirilmiştir⁴⁵⁵. Kırım’da bulunan Tavrika kazısında ele geçmiş benzer kapaklar 5.- 6. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁵⁶. Kadıkalesi/Anaia’da bulunmuş bu gruba ait kapaklar arasında 3.- 5. yüzyıla ait örneklerin yanı sıra 12.-14. yüzyıl başına tarihlenen örnekler de bulunmaktadır.

⁴⁴³ Pülz 1987, 60, fig.61.

⁴⁴⁴ Mimaroglu 2009, tab.2-1.

⁴⁴⁵ Türker 2009, çiz.267.

⁴⁴⁶ Ballance ve diğerleri 1989, fig.41, 267.

⁴⁴⁷ Hayes 1992, fig.19,9-10.

⁴⁴⁸ Yeşilova 2007, Kat.No.232.

⁴⁴⁹ Redford ve diğerleri 2001, fig.41-2.

⁴⁵⁰ Aoyagi ve diğerleri 2007, 46-48, fig.7.

⁴⁵¹ Luka 2003, pl. IX, 6-7.

⁴⁵² Mills-Beaudry 2007, 864, O33.1 L1.21-O33.1 L2.1

⁴⁵³ Megaw 2007, 468, L 8.

⁴⁵⁴ Konstantinidou 2010, fig.34.

⁴⁵⁵ Hayes 1983, 124, 75

⁴⁵⁶ яковсон 1979, Рис.9, 8.

Kadıkalesi/Anaia I.Grup Kapaklar İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Milet Heroon III	18,2	-	4,4	3. yüzyıl ortası	Pülz 1987,60: fig.61
2	Panaztepe	5,6	-	3,1	Geç Roma	Mimaroğlu 2009, Tab.2-1
3	Demre	16	-	4	6.-12. yüzyıl	Türker 2009, Çiz.267
4	Demre	20	-	2,5	6.-12. yüzyıl	Türker 2009, Çiz.266
5	Demre	18	-	2,5	6.-12. yüzyıl	Türker 2009, Çiz.268
6	Sakız Ada	-	24	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.42,266
7	Sakız Ada	-	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.41,267
8	Sakız Ada	-	-	-	6. yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.41,277
9	Saraçhane	-	-	-	6.-7.yüzyıl	Hayes 1992,fig.19,9-10
10	Allionai	19	-	10	5.-7. yüzyıl	Yeşilova 2007, Kat.No.232
11	Kinet Höyük	-	-	-	12.-14. yüzyıl	Redford ve diğerleri 2001,fig.41-2
12	İtalya	-	-	-	5. yüzyıl	Aoyagi ve diğerleri 2007,fig.7,46-48
13	Skat Nehri (Bulgaristan)	-	-	-	7.yüzyıl ortası-8.yüzyıl	Luka 2003,pl. IX,6-7
14	Ras El Bassit (Suriye)	-	-	-	7. yüzyıl başı	Mills-Beaudry 2007,864, O33.1 L1.21-O33.1 L2.1

15	Kourion	-	-	-	7. yüzyıl ortası	Megaw 2007,468, L 6
16	Kourion	-	-	-	7. yüzyıl ortası	Megaw 2007,468, L 8
17	Kourion	-	-	-	7. yüzyıl başı	Megaw 2007,468, N 6
18	Kourion	-	-	-	Geç Ortaçağ	Megaw 2007,470, N 5
19	Baramus-Wadi Natrun (Mısır)	-	-	-	5.-10. yüzyıl	Konstantinidou 2010, Fig.34
20	Knossos	-	-	-	2. yüzyıl	Hayes 1983, 124,75
21	Knossos	-	-	-	Geç Roma	Hayes 1983, 131, 154
22	Tavrika	-	-	-	5.-6.yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.9, 8
23	Olbia-İtalya	-	-	-	5. yüzyıl ikinci yarısı	Trégliа-Rigoir 2006, fig.6-1

II. gruba ait amphora kapakları Kadıkalesi/Anaia kazısında oldukça sık bulunan bir formdur. Bu gruba ait benzer örnekler Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi kazısında 6.-7. yüzyıla⁴⁵⁷, Sardes'de 5.-6. yüzyıla⁴⁵⁸, Anamur örnekleri 5.-6. yüzyıla⁴⁵⁹, Sagalassos buluntuları 7. yüzyıla⁴⁶⁰, Yassı Ada Batığı buluntuları da 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁶¹. Sakız Ada buluntusu amphora kapakları ise 4. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁶². Saraçhane kazılarında ele geçen örnekler ise 7. yüzyıl ortasına ve 10. yüzyıl sonu- 11. yüzyıla aittirler⁴⁶³. Kıbrıs Kourion kazısına ait bu formlu kapaklar 7

⁴⁵⁷ Türker 2009, çiz.264.

⁴⁵⁸ Crawford 1990, fig.537.

⁴⁵⁹ Williams 1977, 187-25.

⁴⁶⁰ Degeest 2000, fig.147.

⁴⁶¹ Bass 1982, 41, fig.8-13.

⁴⁶² Ballance ve diğerleri 1989, 264, fig.40.

⁴⁶³ Hayes 1992, fig.39, no 31.

yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁶⁴. Pompeiopolis amphora kapakları 6. yüzyıla⁴⁶⁵, Tavrika örnekleri ise 5.-6. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁶⁶.

Kadıkalesi/Anaia II.Grup Kapaklar İçin Karşılaştırma Örnekleri

No	Buluntu Yeri	A.Ç.	K.Ç.	Y.	Tarih	Yayın
1	Demre	-	4,4	6	6.-7.yüzyıl	Türker 2009, çiz.264
2	Demre	-	5	4	6.-7.yüzyıl	Türker 2009, çiz.265
3	Sardes	-	10,5	3,5	5.-6. yüzyıl	Crawford 1990, Fig.537
4	Sardes	-	11,5	4,5	5.-6. yüzyıl	Crawford 1990, Fig.552
5	Panaztepe		7,6	2,2	11.-12. yüzyıl	Mimaroğlu 2009, Tab.2-2
6	Anamur	-	5,7	4,8	5.-6. yüzyıl	Williams 1977,187-25
7	Sagalassos	-	12,7	-	7. yüzyıl	Degeest 2000, fig.147
8	Sagalassos	-	13,7	-	7. yüzyıl	Degeest 2000, fig.147
9	Yassıada	-	-	-	7. yüzyıl	Bass 1982, fig.8-13, P41
10	Sakız Ada	16	-	-	4.yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.40, 262
11	Sakız Ada	15	-	-	4.yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.40, 263
12	Sakız Ada	14,6	-	-	4.yüzyıl	Ballance ve diğerleri 1989, Fig.40,264

⁴⁶⁴ Megaw 2007, 470, n. 1.

⁴⁶⁵ Domžalski 2000, 15, fig. 20.

⁴⁶⁶ яковсон 1979, Рис.9, 7.

13	Saraçhane	-	-	-	7. yüzyıl ortası	Hayes 1992,fig.39,no31
14	Saraçhane	-	-	-	10.yüzyıl sonu-11.yüzyıl	Hayes 1992,fig.18,9-10-11
15	Kourion	-	-	-	7.yüzyıl	Megaw 2007,470, N 1
16	Kourion	-	-	-	7.yüzyıl	Megaw 2007,470, N 2
17	Pompeiopolis	-	-	-	6. yüzyıl	Domzalski 2000,15,fig.20
18	Tavrika	-	-	-	5.-6.yüzyıl	якобсон 1979,Рпс.9, 7

III.2.4.2. Üretimde Kullanılan Kaplar

Bu bölümde ele alınan seramikler sayısal olarak oldukça az miktarlarda bulunmuş parçalardan oluşmaktadır. Özellikle maden işleme işlerinde eriyik haldeki maddenin konulduğu potalar, Kadikalesi/Anaia'da metal işleri yapan atölyelerinin varlığını desteklemektedirler. Bu gruba ait olan seramikler oldukça sert hamurlu, bol taşçık ve kireç katkılıdır. Bunun yanı sıra ekmek yapmak için kullanılan geniş, kalın cidarlı açık kaplar (tekne biçimli kaplar) ve sürdürülen kazılarda şu ana kadar tek bir örnek olarak ele geçmiş seramik tablası değerlendirmeye alınmıştır.

III.2.4.2.a. Buluntu Yerleri

Bu grupta yer alan seramikler daha çok I numaralı sektör olarak adlandırılan çalışma alanından bulunmuşlardır. Özellikle V-32 plan karesinde yapılmış olan kazı çalışmaları sonrasında üretim aşamasında yarım bırakılmış seramik kaplarla birlikte, seramik tablası aynı tabaka içinde bulunmuştur. Bunun haricinde metal işleme işlerinde kullanıldığını düşündüğümüz potalar II numaralı sektör olarak adlandırılan sur dışında ki kazı çalışmaları sırasında bulunmuşlardır.

III.2.4.2.b. Tipler

Bu grupta yer alan seramikler öncelikle kullanım alanlarına göre tiplere ayrılmış daha sonra bu gruplar içinde form ve stil olarak farklı olan parçalar tespit edilmiştir. Tip 1 altında metal işleme işinde kullanılmış olduğunu düşündüğümüz potalar yer

almaktadır. Bu örneklerden biri içe çekik kalın yuvarlaştırılmış dudak kenarı, dış bükey profilli gövde, yuvarlak profilli kalın tek kulba sahiptir. Ağız çapı 7 cm genişliğinde ve sığ bir kaptır. Diğer örnek ise 7,1 cm ağız çapına sahip basit kalın dudak kenarlı, dikey gövdeli, kalın çerperli, düz diplidir⁴⁶⁷.

Tip 2 altında ise ekmek teknesi ve seramik tablası olarak tanımlanan formlar incelenmiştir. Basit düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik-dış bükey profilli gövdeli olan ekmek teknesi 30 cm ağız çapına sahiptir. Kabın yüksekliği ise 9 cm' dir⁴⁶⁸.

Diğer örnek olan seramik tablası ise daire formlu düztabanlıdır⁴⁶⁹. Tabla üzerinde kazıma yivler ve T şekilli yuvalar bulunur. Erken örneklerini Phokaia kazılarında gördüğümüz⁴⁷⁰ bu örneğe ait Bizans Dönemine ait yayınlarda başka bir örneğine rastlanılamamıştır.

Ekmek Pişirme Teknesi

Kadıkalesi/Anaia kazısında ele geçen tüm ekmek pişirme teknesi kabı d16 (1)açması 15.11 seviyesinde midye kabuklarıyla karışık kül yığınının üzerine kapatılmış durumda bulunmuştur. Ege Tipi slip dekorlu kase ile kontekstir. Bu kabın benzer örneği Marmaray kazıları sırasında Üsküdar aç-kapa istasyonunun kazıları sırasında ele geçmiştir⁴⁷¹. Geldiği konteks içinde 11.-12. yüzyıl içinde tarihlendirilmiştir. Kadıkalesi/Anaia buluntusu olan ekmek pişirme teknesi ise birlikte ele geçen sırlı seramikler yardımıyla 12.-13. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Wine –Thief (Şarap Hırsızı

Geniş saklama kapları (pithos, dolia) içine konan sıvıları almak için kullanılan bir kap türüdür. Yapılan araştırmalar bu kapların olasılıkla şarap almak için kullanıldıklarını göstermektedir. Boynuna bağlanan ip yardımıyla derin kapların içine daldırılan kap, içindeki havanın boşalması sayesinde dolmaktadır. Eğri kanalı aynı zamanda kulp görevi görmekte ve kapların boşaltılması sırasında kullanılmaktadır(Resim 21). Kadıkalesi/Anaia kazısında ele geçmiş olan bu kap tipine ait parçalar karışık konteks içinden bulunmuştur(Resim 22). Hierapolis kazısı buluntusu olan şarap hırsızı kaplar Orta Bizans Dönemine tarihlendirilmiştir⁴⁷². Kadıkalesi/Anaia

⁴⁶⁷ Kat. No. 331, Kat. No. 332, Kat. No. 333.

⁴⁶⁸ Kat. No. 334.

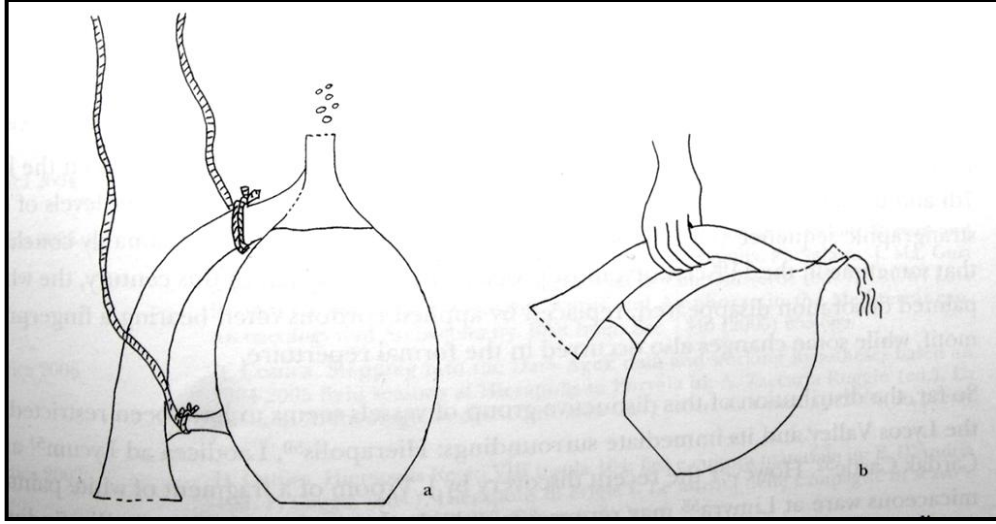
⁴⁶⁹ Kat. No. 335.

⁴⁷⁰ Fırat 2011, 147-148; Bu yayında çömlekçi atölyesi kazılarında bulunan diskler, MS 3. yüzyıl sonrasına tarihlendirilmiştir. Çalışmamız içinde değerlendirilen tek örnek olan seramik tablası? ile aynı tabakadan çömlekçi çarkına ait olabilecek öğütme taşı ve demir aksamlar bulunmuştur. Buluntuları tabakasında değerlendirdiğimizde 13.yüzyıl - 14. yüzyıl başına olan bir döneme ait olmalıdırlar.

⁴⁷¹ Karagöz 2006, 165, res.13.

⁴⁷² Cottica 2007, 265.

buluntusu olan şarap hırsızları kaplarına ait parçalar genel kronoloji içinde 12.- 13. yüzyıllara tarihlendirilmektedir⁴⁷³. Bu dönemde, Kadıkalesi/Anaia'nın şarap üreten ve ticaretini yapan bir merkez olarak tarihsel kaynaklarda yer aldığı bilinmektedir. Özellikle 13. yüzyılın ikinci yarısında Kadıkalesi/Anaia'da şarap üretiminin olduğu ve ticaretinin yapıldığı Venedik ve Cenevizli noter belgelerinden anlaşılmaktadır⁴⁷⁴.

Resim 21 Şarap hırsızları kabının kullanımı⁴⁷⁵

Resim 22 Anaia buluntusu bu kap tipine ait sırlı boyun parçaları

⁴⁷³ Kat. No. 336, Kat. No. 337.

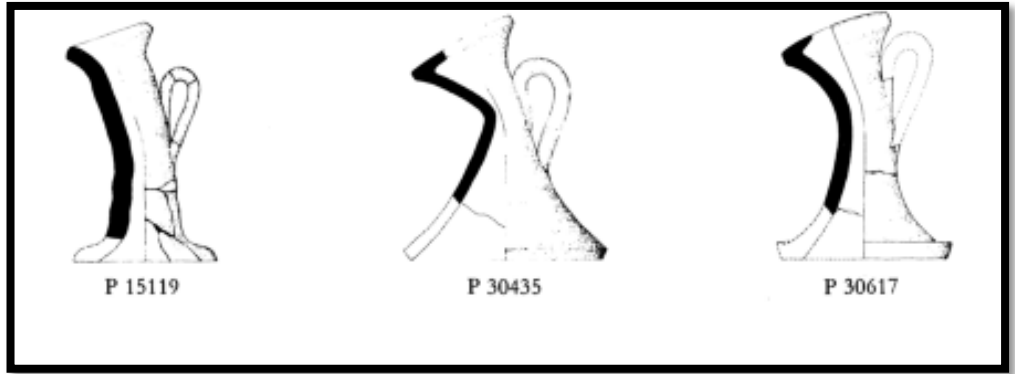
⁴⁷⁴ Kahyaoğlu 2010, 218.

⁴⁷⁵ Cottica 2007, 272, fig.14,5-7.

Lazana (*λαζανα*)

Kadıkalesi/Anaia'da, lazana tipi iki parça örnekle temsil edilmektedir⁴⁷⁶. Bu tipte yapılmış pişmiş toprak araçlar, ateşin üzerine konulacak kabı alttan desteklemek için üretilmekteydiler. Bu araçlar sayesinde, ateşin yanması daha kolaylaştırılmış ayrıca ateşin üzerine konulan kabın devrilme ihtimalide ortadan kaldırılmış olmaktadır(Resim 24). Günümüzde kırsal kesimlerde saç ayağı adıyla kullanılan aracın ilk proto tiplerinden olan lazanalardan, en az iki âdetinin birlikte kullanılması gerekmektedir.

Resim 23 Atina Agorası Lazana Formları (Papadopoulos 1992, 205)

Atina Agorası buluntusu lazana formları Geç Roma Dönemine (3.-5. yüzyıl) tarihlendirilmiştir(Resim 23). Kadıkalesi/Anaia kazısında ele geçen bu tipe ait amorf parçalarda benzer örneklere bakılarak, 3.-5. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

Resim 24 Atina Agorası Lazana Kullanımı (Papadopoulos 1992, Pl.47-e)

⁴⁷⁶ Kat. No. 338, Kat. No. 340.

Mortar

Mutfak kabı grubunda yer alan ve gıdaların öğütülmesi, hamur yoğurmak, peynir yapmak⁴⁷⁷ dışında, bu kaplar aynı zamanda sıvı veya kuru gıdaların taşınmasında ve depolanmasında kullanılmaktaydılar. Bunlar genel olarak kaideye doğru dışbükey bir biçimde daralan gövde profiline sahiptir ve bu profil yoğurma ve karıştırma işlemlerine uygundur. Diğer kap gruplarına göre daha kalın cidarlı hamura sahip oldukları görülür. Kadıkalesi/Anaia'da, Kat.No.340 ve Kat.No.341 de yer alan bu formdaki kaplardan az sayıda örnek ele geçmiştir. Her iki örnekte de kabın dudak kenarında tutamaklar bulunur. Roma Döneminden itibaren kullanım gören bu tip kaplar Kadıkalesi/Anaia'da hamur renkleri ve buluntu seviyeleri göz önüne alınarak 11.-13. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

III.3.Seramiklerin Teknik özellikleri

Kadıkalesi/Anaia'da sürdürülen kazılarda ele geçen ve bu tez çalışması kapsamında değerlendirilen seramiklerin form dışında kalan özelliklerinin incelenmesi de bunların gruplanması ve tipolojik olarak tanımlanmaları için önemli veri sağlayacaktır. Bu kapsamda, incelen seramiklerin hamur renkleri için Munsell Book of Color, Matte Edition kullanılacak ve değerlendirilen seramiklerin büyük bölümünün Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi olduğuna dair, benzer hamur gruplarındaki yoğunluk oranları ndan yola çıkarak veriler elde edilmeye çalışılacaktır.

III.3.1. Seramiklerin Hamurları

Tez kapsamında incelenen seramiklerin hamur katkı maddeleri ve hamur yapıları göz önüne alındığında mika, kum, kuvars, kireç, taşçık ve bitkisel katkıların varlığı görülür. Hamur yapıları ve renkleri de farklılık göstermektedir. Değerlendirmeye alınan seramiklerin hamur renkleri pembe (5 YR 7/4), açık kırmızı (2.5 YR 6/6, 2.5 YR 6/8, 2.5 YR 7/6, 2.5 YR 7/8), kırmızı (2.5 YR 5/6, 2.5 YR 5/8, 10 YR 4/6), sarımsı kırmızı (5 YR 4/6, 5 YR 5/6, 7.5 YR 5/6), kırmızımsı sarı (5 YR 6/6, 5 YR 6/8, 5 YR 7/6, 5 YR 7/8, 7.5 YR 7/6), kırmızı- kahverengi (5 YR 4/4, 5 YR 5/4), turuncu 7,5 YR 5/4 -,7,5 YR 6/6, 7,5 YR 6/4, 7,5 YR 6/8,7,5 YR 7/6, 7,5 YR 7/8 koyu gri (10 YR 3/1,10 YR 5/4,10 YR 7/4) arasında değişmektedir.

Mika, tüm hamur gruplarının içerisinde tespit edilmiştir ve Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğu düşünülen seramiklerin karakteristik özelliğidir. Bitkisel katkı ise sadece pithoslar ve kaba hamurlu kaplar grubunda gözlemlenmiştir. Hamur renkleri

---

⁴⁷⁷ Fırat 2011, 85.

değerlendirilen sırsız seramik grupları içinde değişmektedir. Kireç katkısı hemen hemen tüm gruplar içinde yer alan seramiklerde görülmektedir.

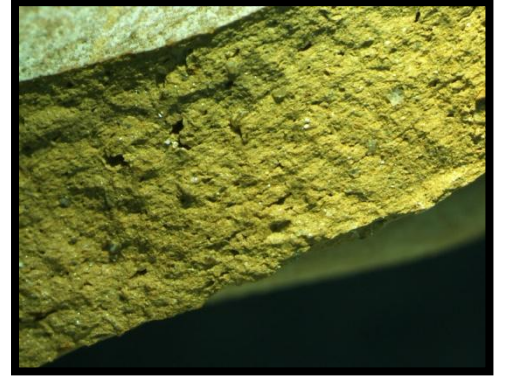
Fırında pişirme sürelerine göre sert, yumuşak ve orta sert hamur yapısına sahip olan seramiklerde sıklıkla hatalı fırınlamaya bağlı olarak çok sert, grimsi hamur yapılarında görülmektedir.

Hamur Kesitleri

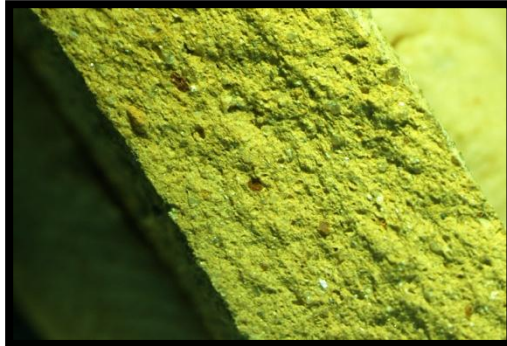
Çalışmada incelediğimiz seramiklere ait hamur kesitlerinin hassas mikroskop altında fotoğraf çekimleri yapılmış ve renklerine, dokularına göre bir sınıflandırma çalışması yapılmıştır. Kesit fotoğrafları alınan sırsız seramiklerin büyük bir kısmı sarnıç kazılarında ele geçen örneklerden oluşmaktadır⁴⁷⁸. Yapılan gözle değerlendirme sonrasında on bir farklı hamur yapısı tespit edilmiştir. Ancak seramik kil analizleri yapılamadığı için bu değerlendirme değişime açıktır.

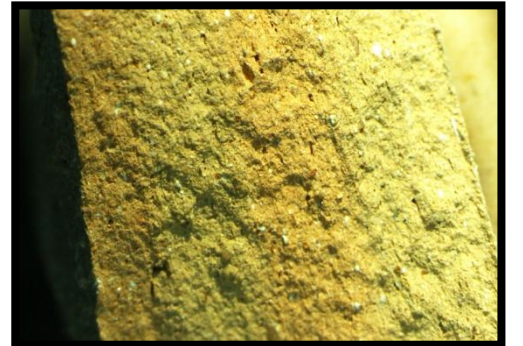
Hamur I (BDB 507)

Hamur II (BTS 504)

Hamur III (CZM)

Hamur IV (CJJ-1j)

⁴⁷⁸ Seramik kesit fotoğraflarının çekimini sağlayan Doç.Dr. Kaan Şenol'a ve ekibine teşekkür ederim.

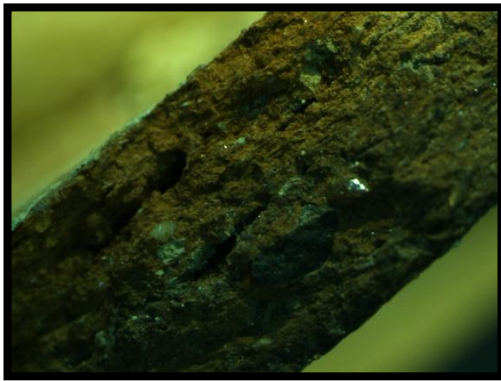
Hamur V (CRY)

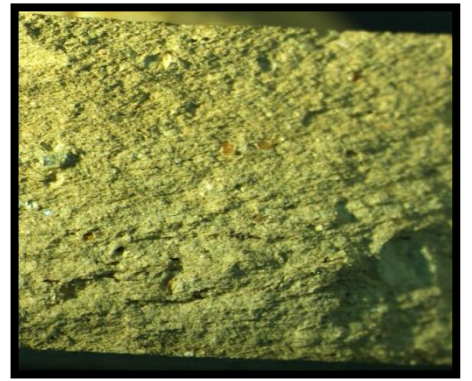
Hamur VI (CRY 1042)

HamurVII(CDY)

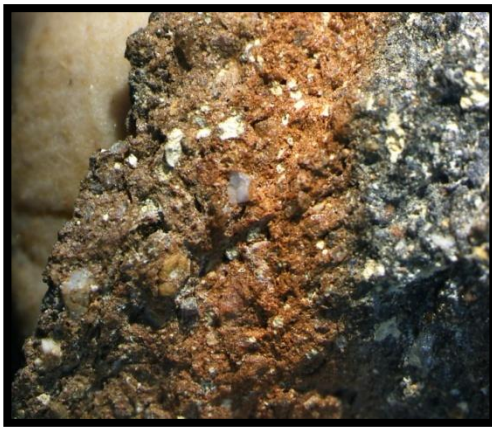
Hamur VIII (CST)

Hamur IX (CST Çanak)

CTZ-4

Hamur X (CVG 34)

Hamur XI (DAT 1066)

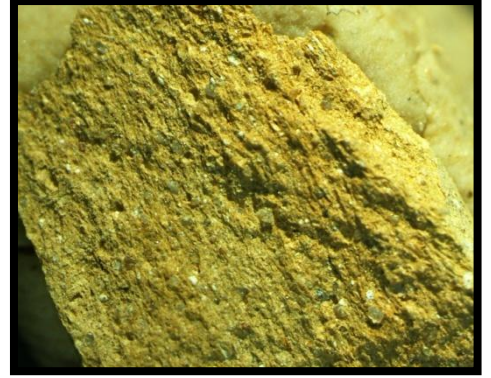
DCU 1029

DDD

DEU 1050

DEZ

DFG 1040

DFG

İncelen hamurlar içinde VIII, X ve XI numaralı hamur örnekleri çömlek grubuna ait seramiklere aittir. Bu kesitler içinde ateşe dayanıklılığı sağlamak için konulan küçük taşçıklar ve bol kireç parçaları görülebilmektedir. III, IV, V numaralı hamur grupları sayısal olarak oldukça fazla örneğe sahip Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğu düşünülen amphora gruplarına aittirler. I ve VII numaralı örnekler olasılıkla ithal seramik gruplarına ait kalker katkılı örneklerdir. VI ve IX numaralı örnekler ise çanaklar ve dalga bezemeli servis kapları grubuna ait seramiklerden alınan örneklerdir ve Kadıkalesi/Anaia yerel üretimini temsil etmektedirler.

III.3.2. Bezeme Teknik ve Repertuarları

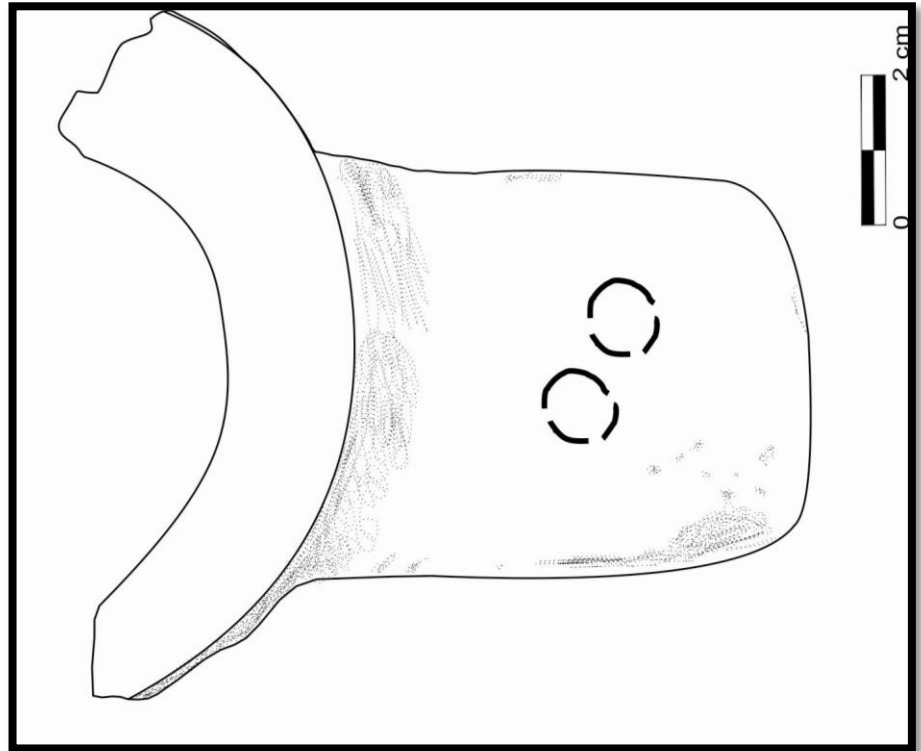
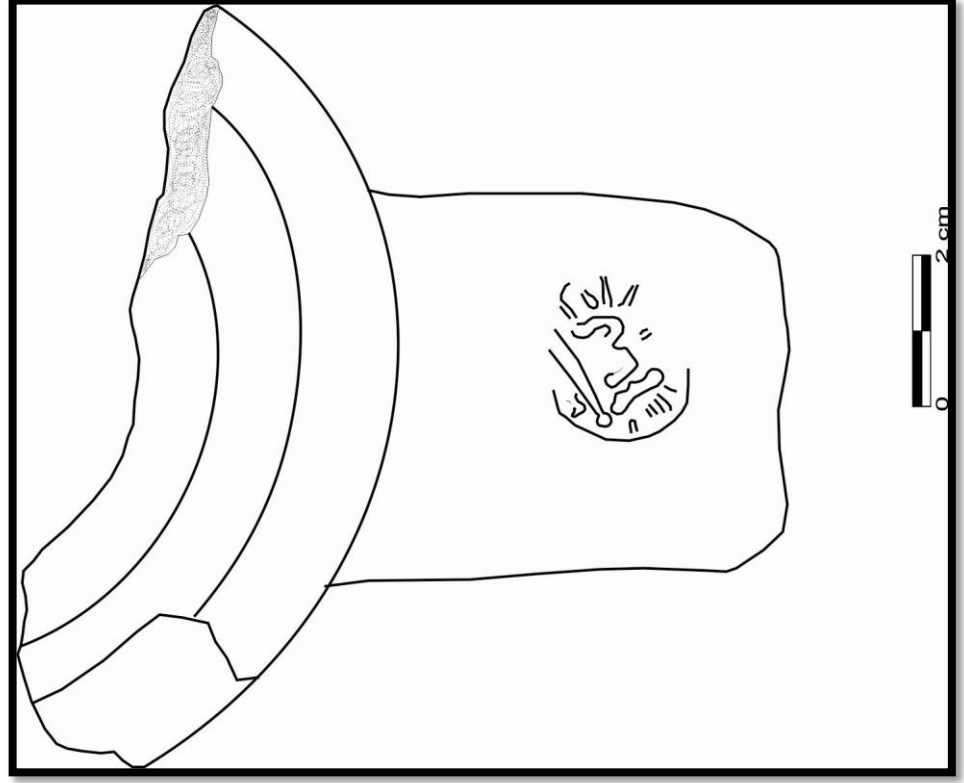
Çalışmayı oluşturan seramik grupları içinde görülen bezeme teknikleri, farklı gruplar altında değerlendirilmiştir.

Damga

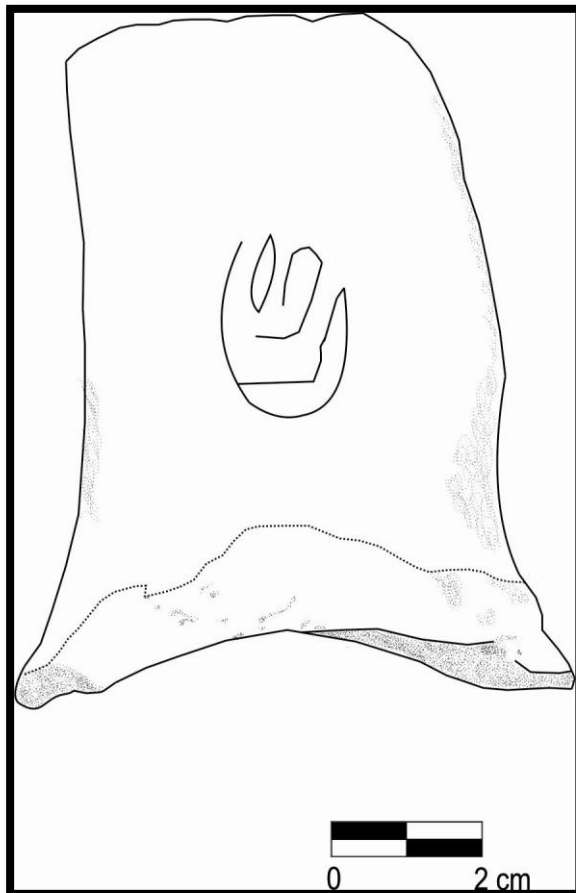
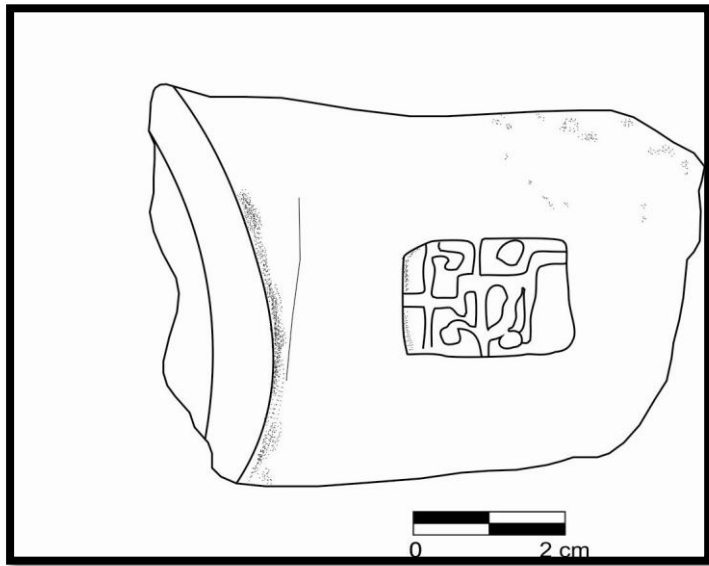
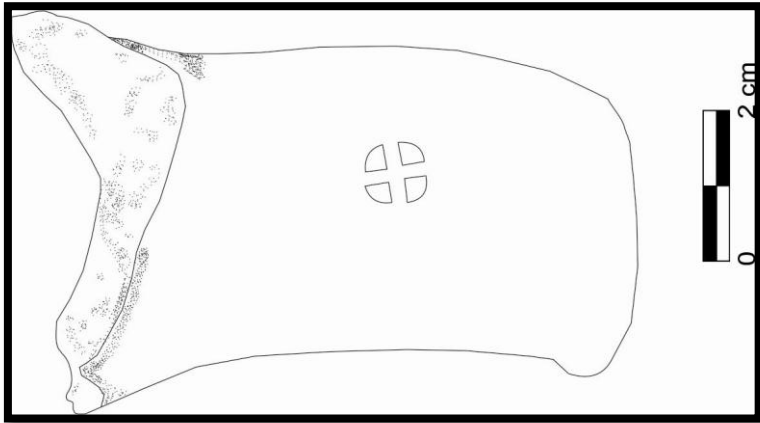
Damga bezemenin özellikle amphoralar üzerinde kullanıldıklarını görülür. Damgaların kullanımı konusunda yapılan araştırmalar; 6. yüzyılda bazı istisnalar dışında haç biçimindeki işaretlerin amphoranın dibinde yer aldığı yönündedir. Erken Bizans Dönemi amphoralarının üzerinde (6. ve 7. yüzyıllarda) damgaların boyunda ve kulplar üzerinde bulunduğu; 9. ve 10. yüzyıllarda bu damgaların genellikle kulbun üst bölümüne yerleştirildiği; 11. yüzyıldan başlayarak kulbun omuz bölümünde kullanılan damgaların 13.-14. yüzyıllarda kulpların gövdeye birleştiği dip bölümünde yer aldığı saptanmıştır. Bizans İmparatorluğu'nda 4. yüzyıldan itibaren kullanıldığı bilinen damgalarda, 12. yüzyılda çoğunlukla Bizans İmparatorları'nın veya imparatorluk ailesine mensuplarının isimlerinin kısaltmaları kullanılmıştır. Bunun dışında geniş saklama kaplarına ait pithos ve küplerin ağız kenarlarında da damga ile yapılmış bezemeler bulunmaktadır. Kadıkalesi/Anaia buluntusu amorf parçalar üzerinde, damga deneme çalışmaları yapılan örnekler sıklıkla görülmektedir.

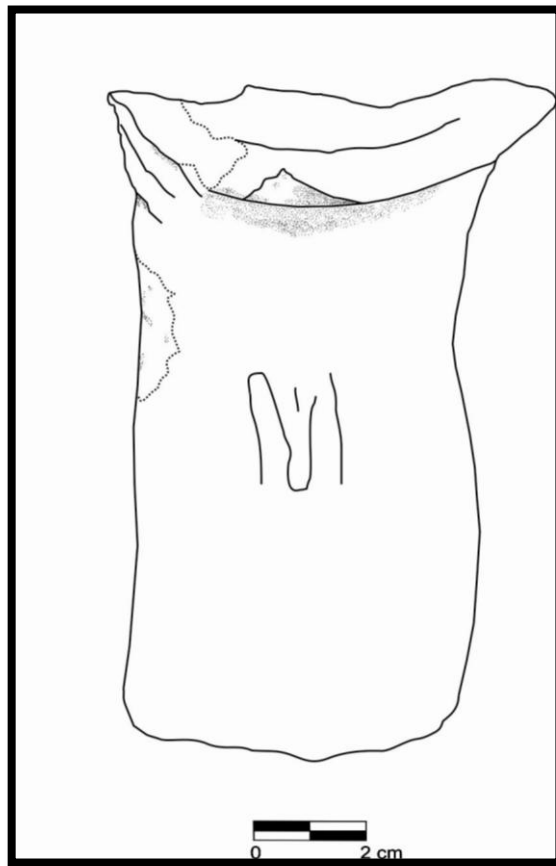
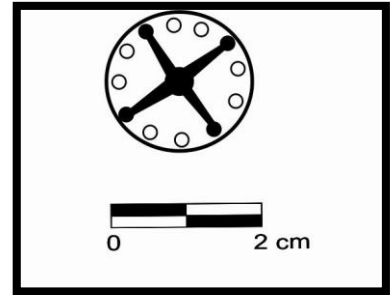
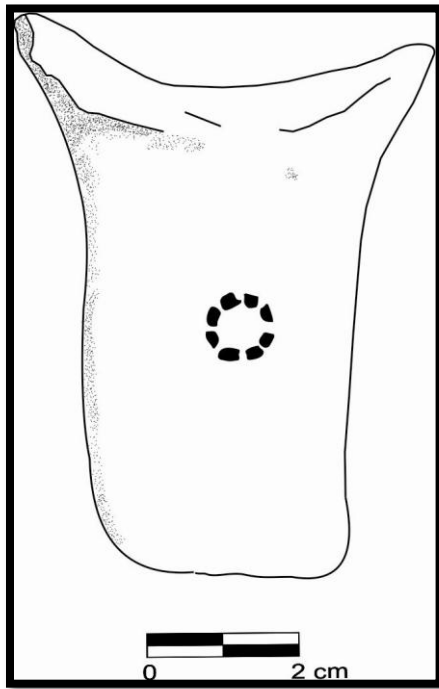

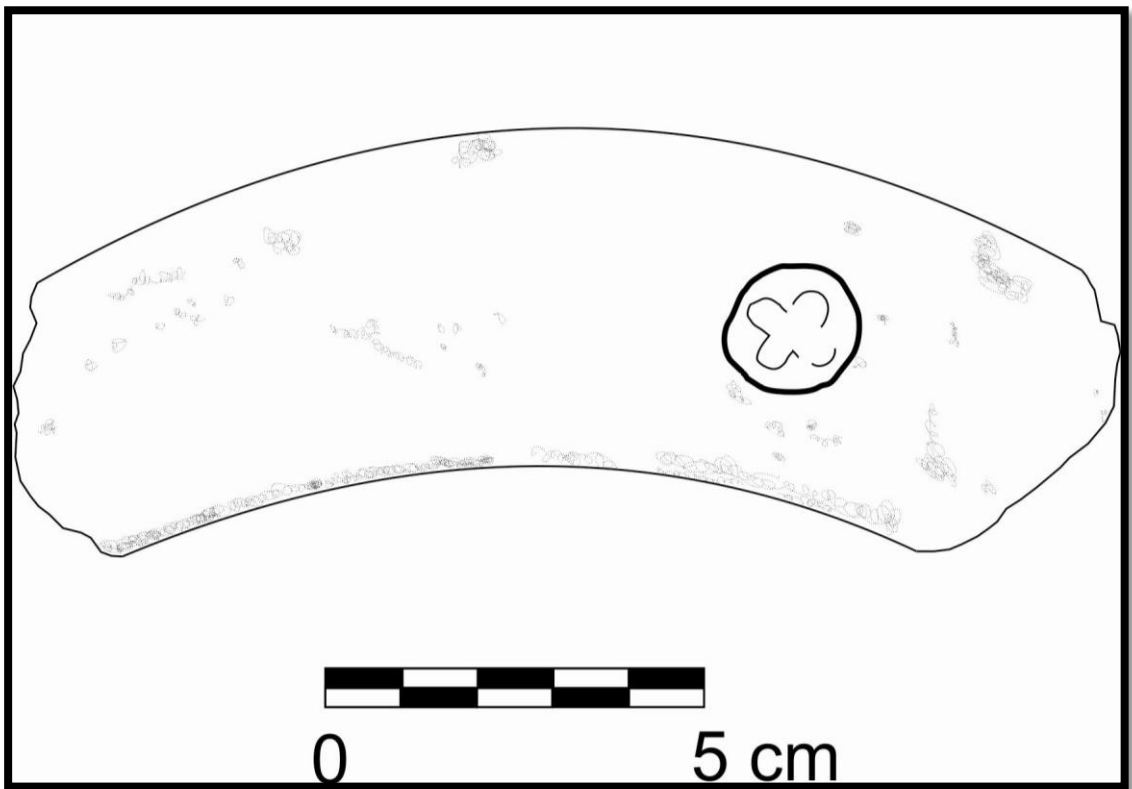
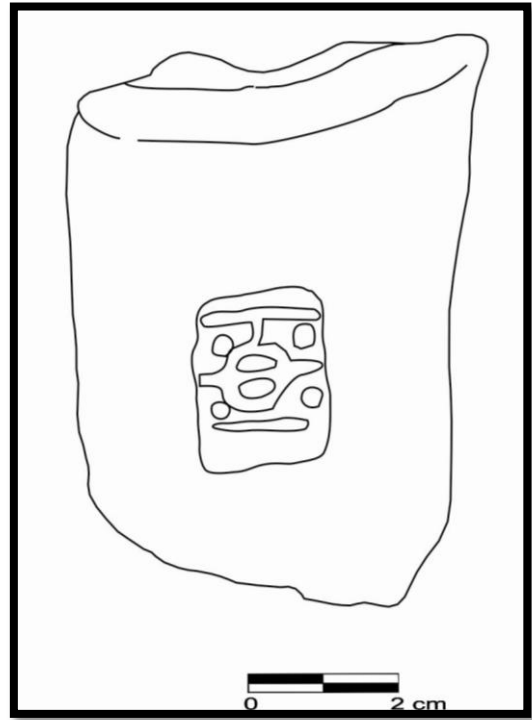
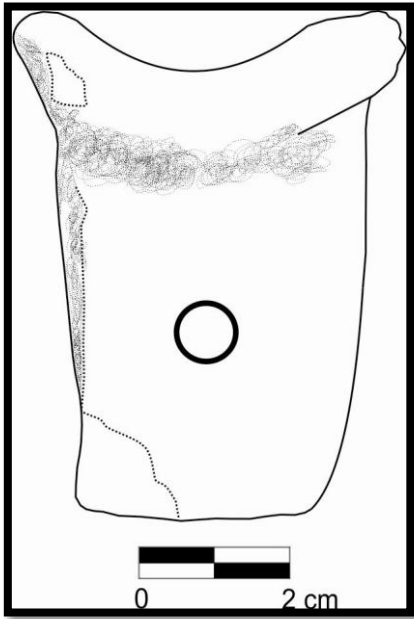
Anaia Damga Örnekleri

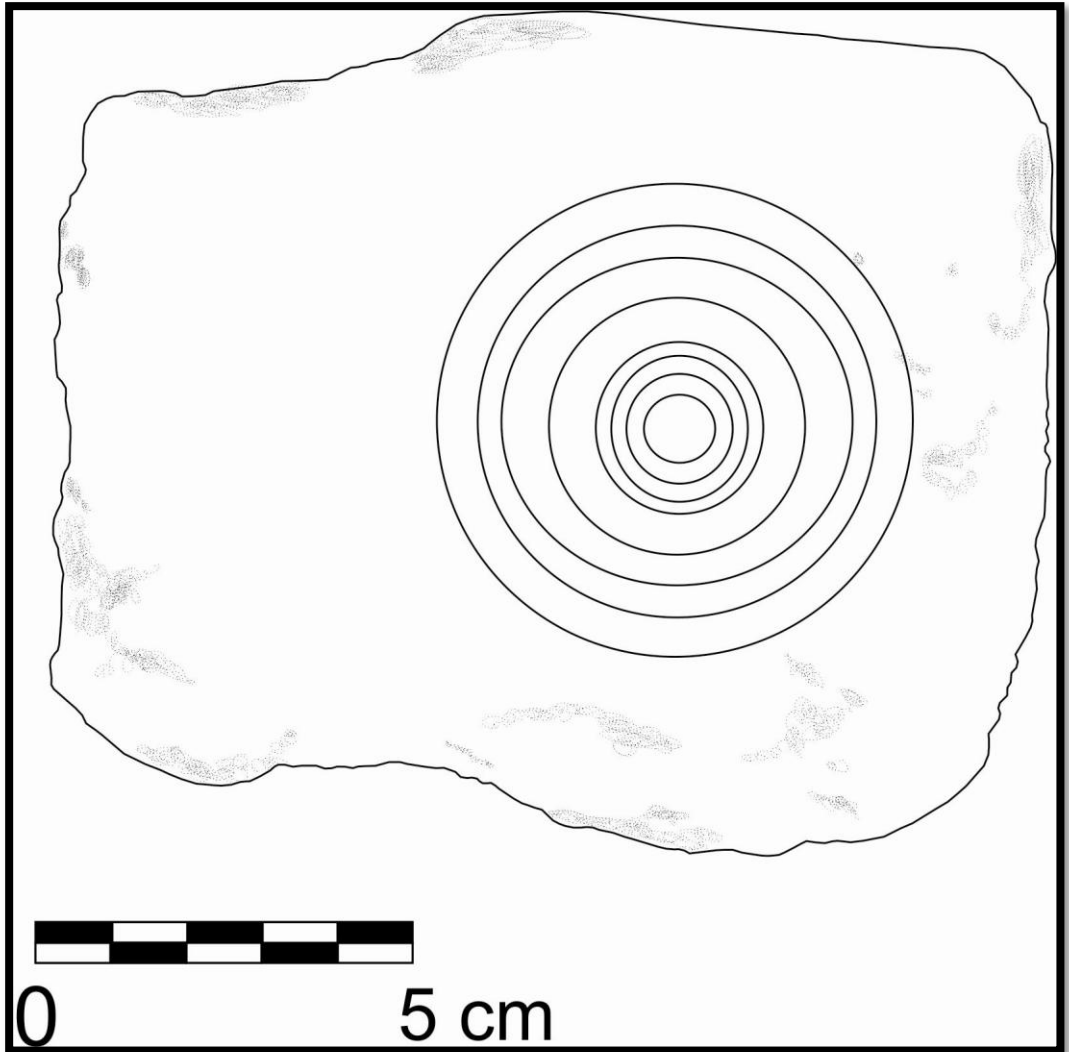
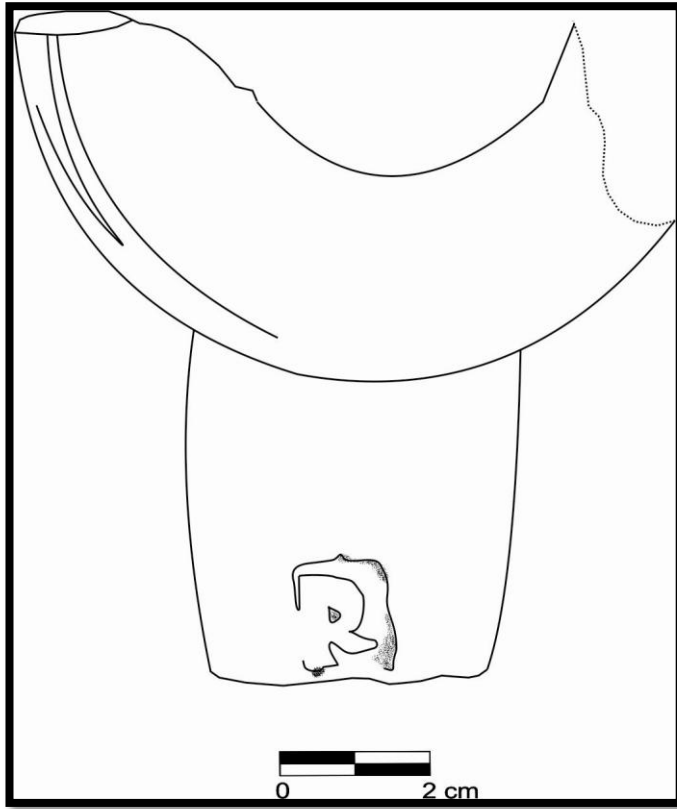

Dipinto

Boya ile yazma (dipinto) örnekleri ise Kadıkalesi/Anaia üretimi olan Ganos tipi benzeri amphoraların ikisi üzerinde bulunmaktadır. Amphoraların omuz bölümünde yapılmış dipintolar muhtemelen atölye işaretleri veya amphoranın içerdiği maddeyi tanımlamak için kullanılmış olmalıdır. Kazıma (grafitto) markaları fırın öncesi konulabileceği gibi, fırınlama sonrası bir devrede de konulabilmekteydi. Ancak boya ile yazma (tituli picti-dipinto) tekniğinin hangi aşamada uygulandığı kesin değildir.

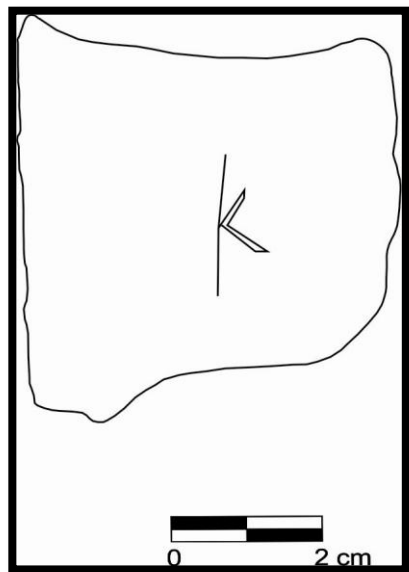
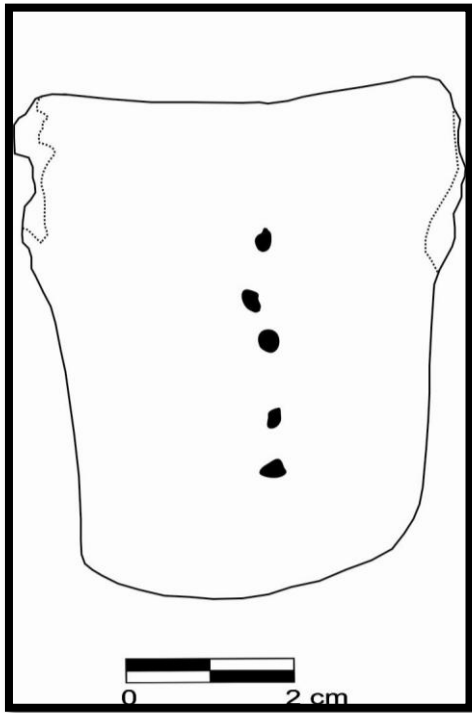
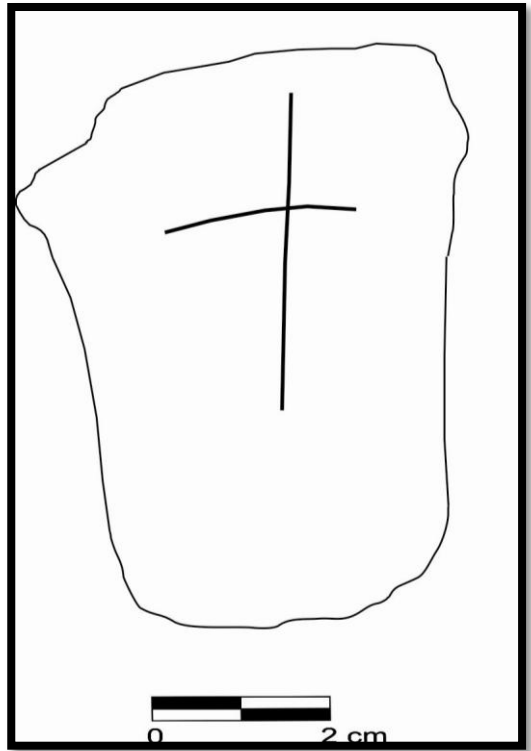
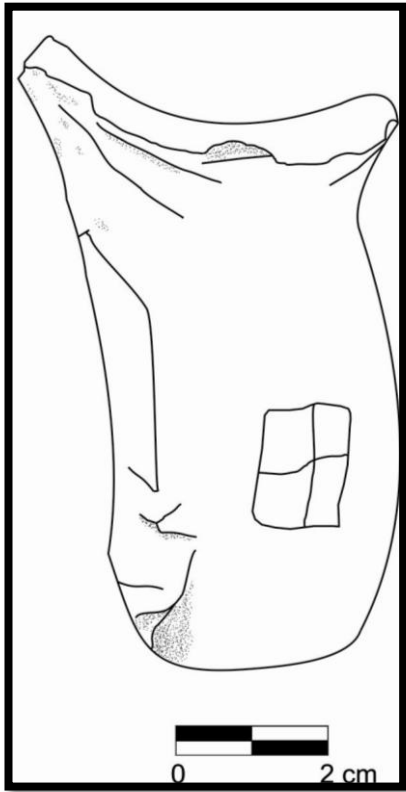
Kazıma bezeme

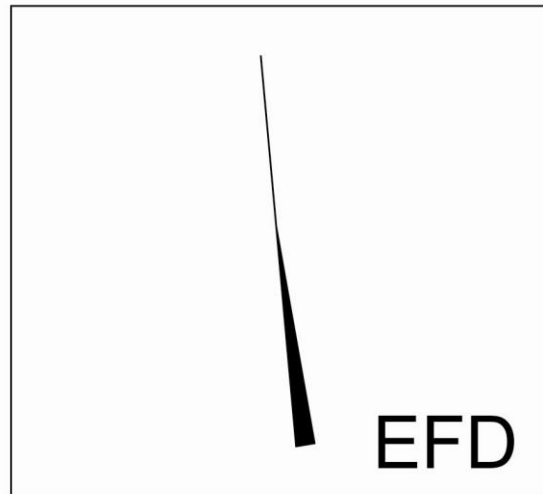
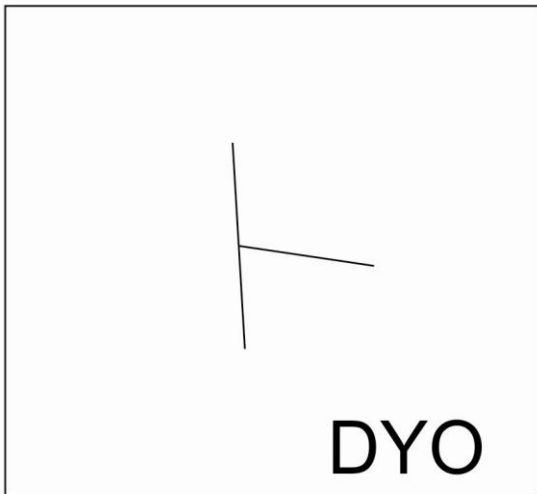
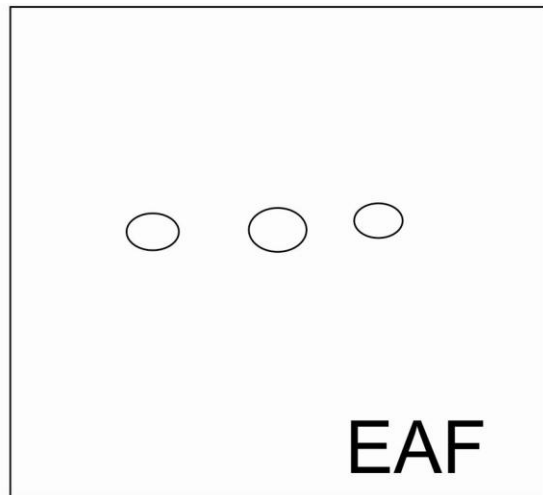
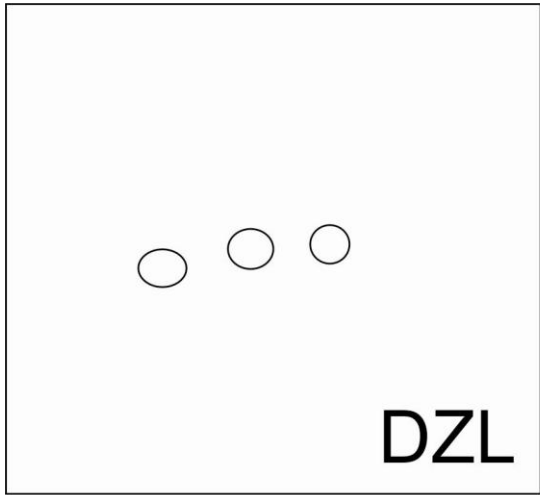
Kazıma bezeme, incelenen seramikler üzerinde en çok uygulanan tekniktir. Kazıma bezemenin genellikle kapların ağız kenarlarında, dalga motifi oluşturacak biçimde uygulandığı görülmektedir. Bu işlem yapılırken kimi zaman tarak benzeri aletlerin kullanıldığı bilinmektedir. Kazıma bezeme tekniği, çoğunlukla yemek veya sıvı servis amacıyla üretilmiş seramiklerde uygulanmıştır. Çentik bezeme ise yine kapların ağız kenarlarında uygulanmıştır. Bunun dışında amphoraların ve küplerin kulplarının üzerinde kazıma tekniği ile yapılmış haç vb. bezemeler görülmektedir. Kazıma (grafitto) markaları fırın öncesi konulabileceği gibi, fırınlama sonrası bir devrede de konulabilmekteydi. Kapların üzerlerine yapılan kazıma (grafitto) bezemelerin bazılarının, estetik görüntü dışında, kapların içerdikleri maddeler veya atölyelerin işaretleri olabileceği düşünülmektedir.

Bulgaristan'da Skat Nehri etrafında yapılan yüzey araştırmalarında ele geçen sırsız seramikler üzerinde Kadıkalesi/Anaia örneklerine benzer kazıma bezemelerin olduğu görülür. Yerel üretim olduğu belirtilen bu kaplar 7. yüzyıl ortası ve 8. yüzyıla tarihlendirilmiştir⁴⁷⁹. Bunun yanı sıra amphora kulpları üzerine yapılan haç kazıma bezemelerin 15. yüzyıla kadar devam eden örnekleri Ukrayna'da Mangup Kalesi kazısında bulunmuştur⁴⁸⁰.

⁴⁷⁹ Luka 2003, pl. X, 7-12.

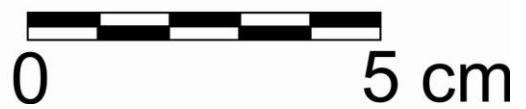
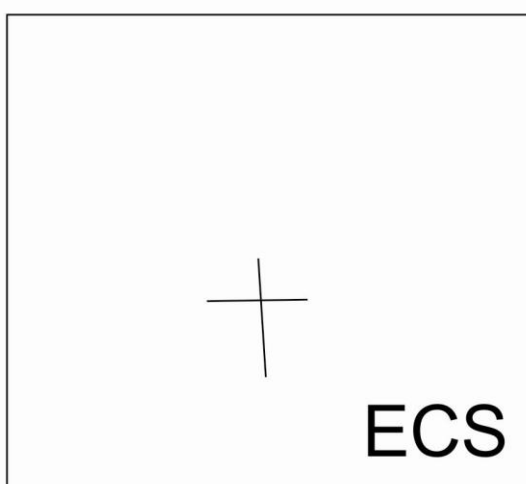
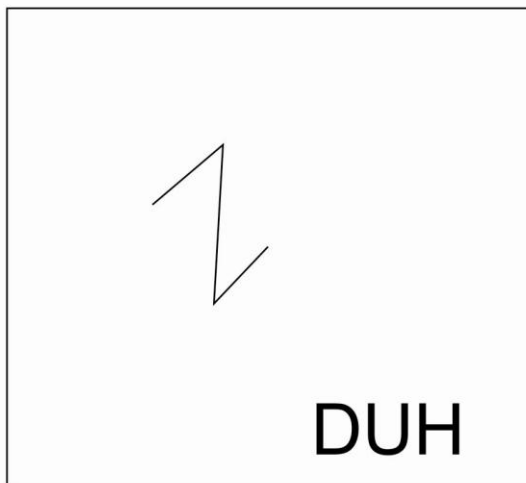
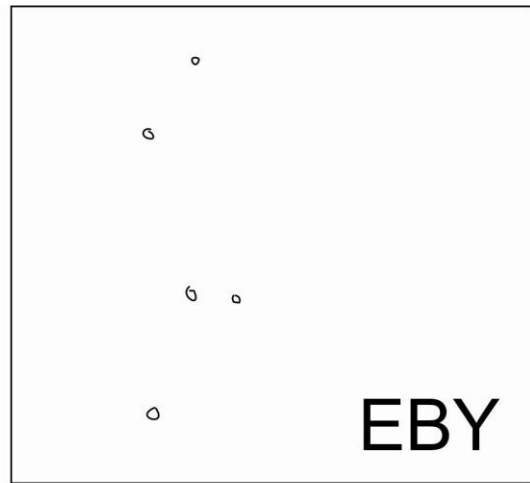
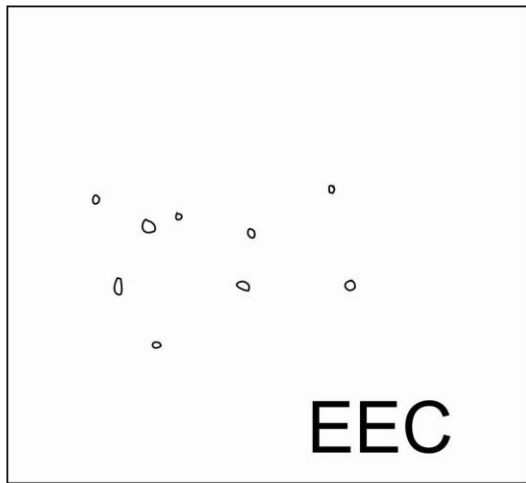
⁴⁸⁰ ГЕРЦЕН, НАУМЕВКО 2009, 421.

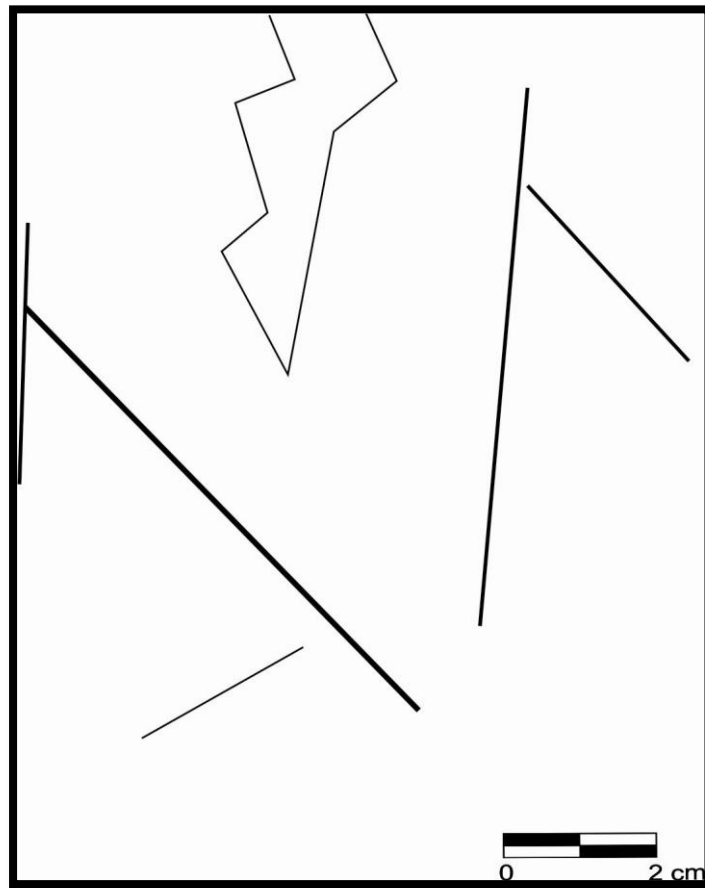
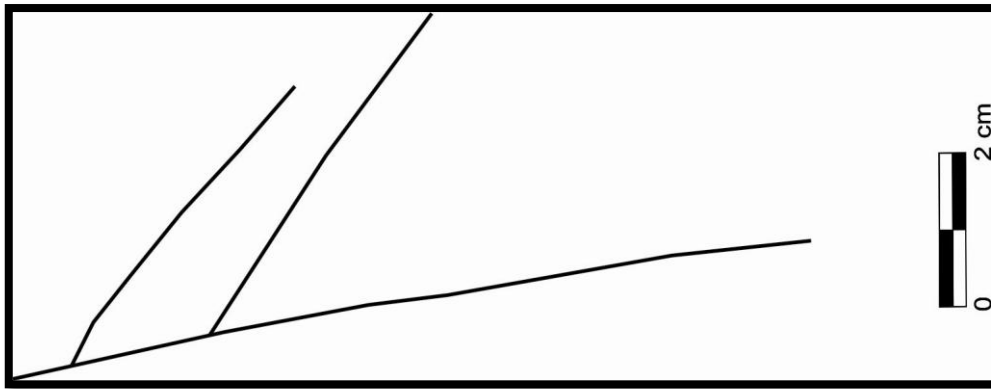

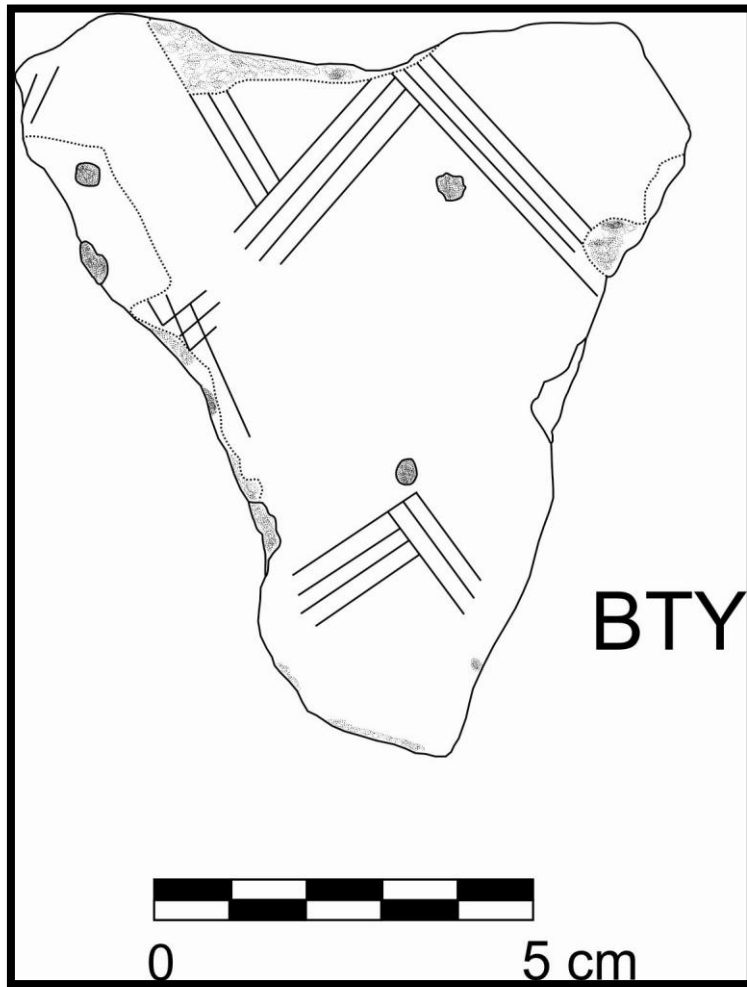
0

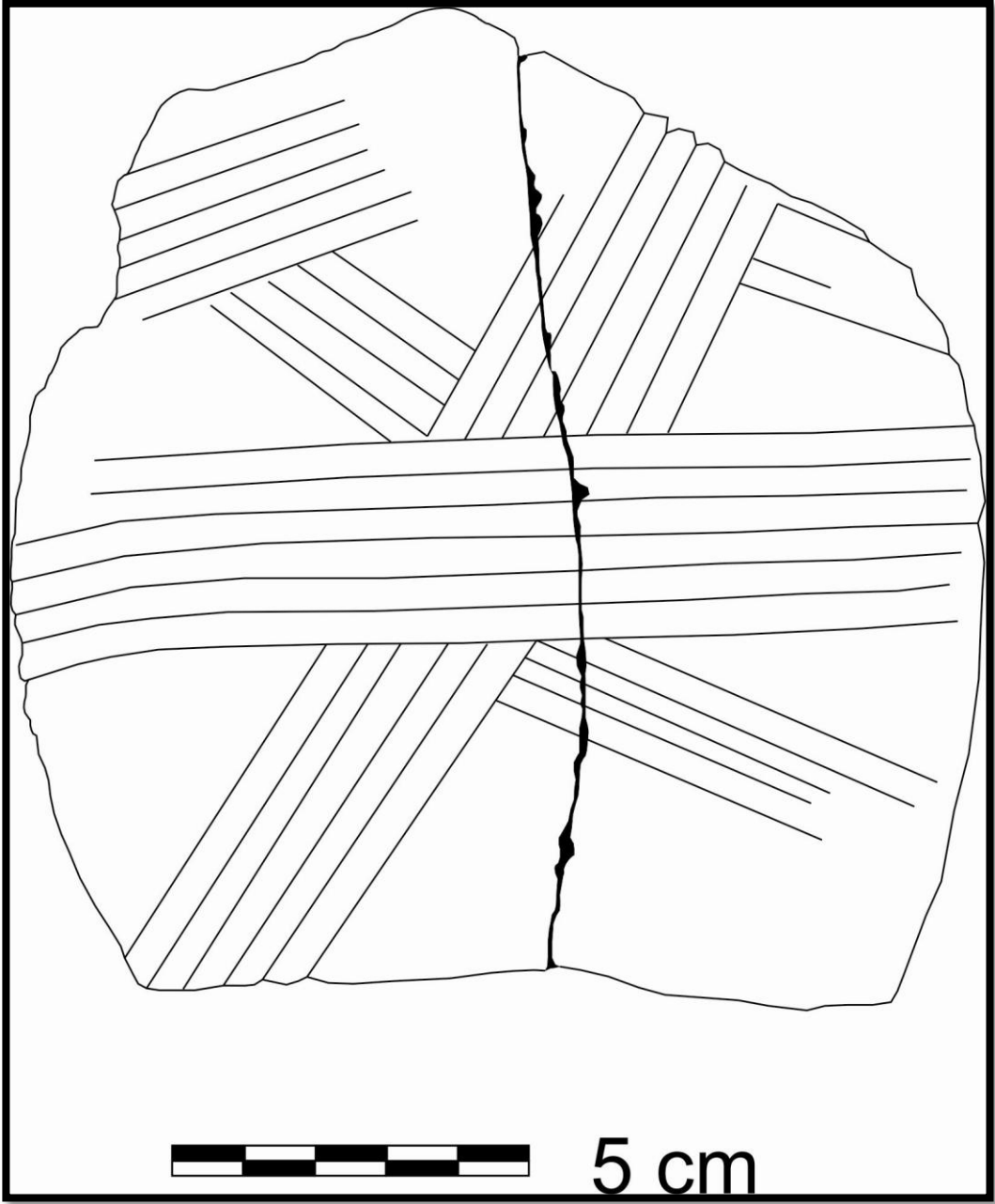
5 cm

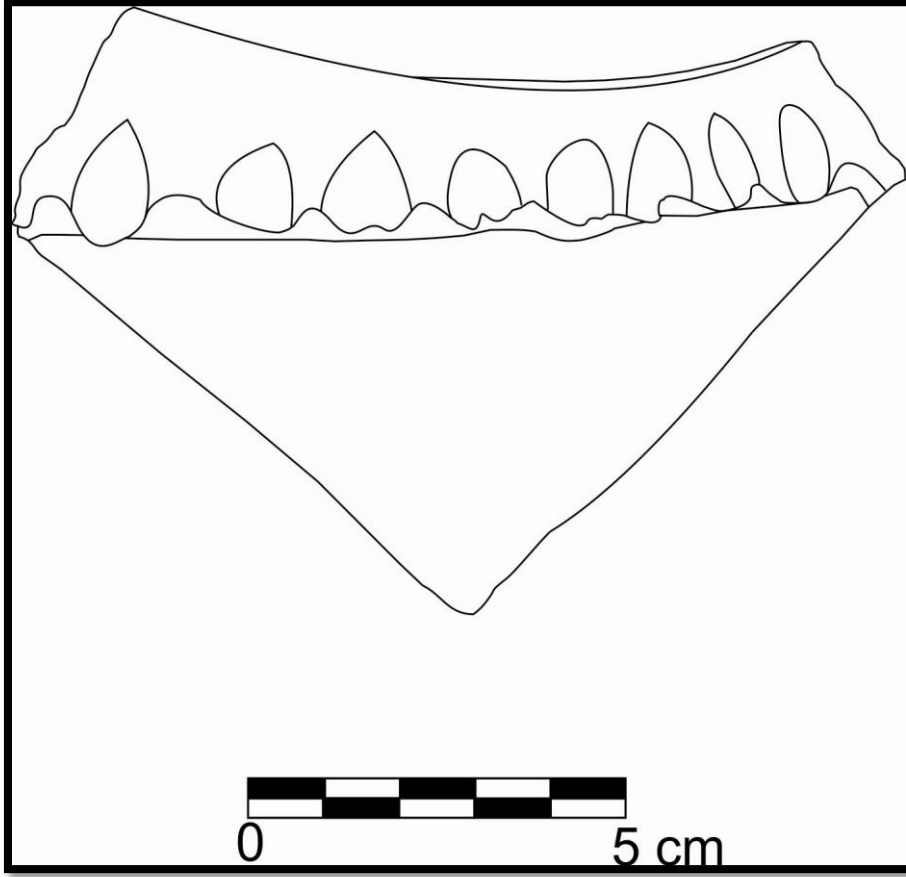

Parmak baskı

Parmak baskı ve parmak ile çimdikleme yöntemi ile yapılan bezemeler çoğunlukla kaba hamurlu, geniş ağızlı, depolama amacıyla kullanılmış pithos ve küplerin üzerlerinde uygulanmışlardır. Kabin seramik çarkında kaldırılması ve kurutulması aşamasında uygulanan bu bezeme tekniği kaba hamurlu seramikler arasında yaygın olarak kullanılmıştır.

IV.

DEĞERLENDİRME

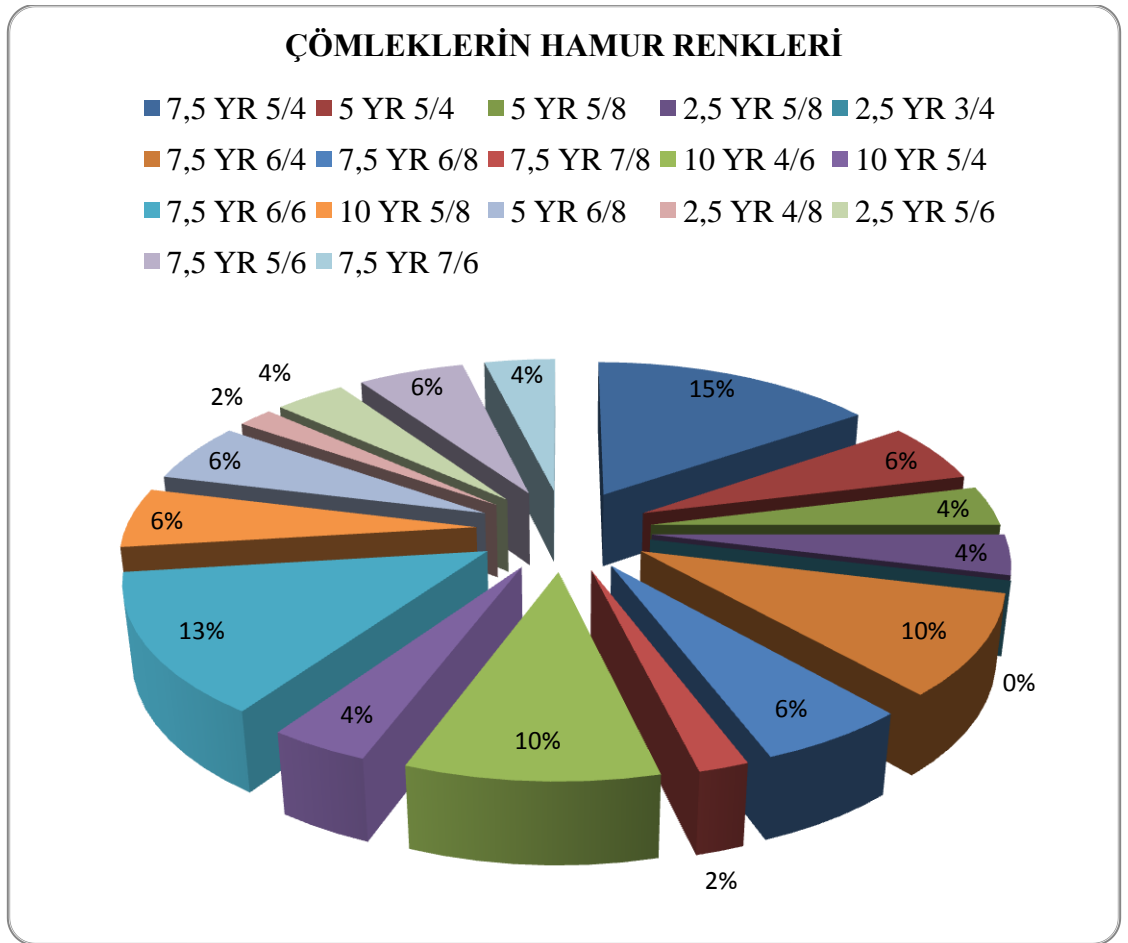
IV.1. Hamur

Tez kapsamında incelenen seramikler hamur katkı maddeleri ve hamur yapıları göz önüne alınarak incelenmiştir. Hamurlar 11 ana grup ve bunların altında olan farklı gruplar içinde değerlendirilmiştir. Hamurlar mika, kum, kuvars, kireç, taşçık ve bitkisel katkıdır. Hamur yapıları ve renkleri farklılık göstermektedir. Yemek pişirme ve saklama grubunda bulunan kapların hamurlarında yoğun taşçık ve kireç katkısı baskındır. Amphoraların ve çanakların hamurları ise daha homojen olarak işlenmişlerdir.

IV.1. 1. Günlük Kullanım Kaplarının Hamur Grupları

Tez konusunu oluşturan sırsız seramiklerin hamurları kapların kullanım işlevlerine göre incelenmiştir. İlk grubu oluşturan Yemek Saklama ve Pişirme Kapları içinde yer alan çömlerlerde görülen yaygın hamur renkleri 7,5 YR 5/4 ve 7,5 YR 6/6 arasında değişmektedir. Bunların yanı sıra 10 YR 4/6, 10 YR 5/4, 7,5 YR 6/4, 10 YR 5/8, 2,5 YR 5/8, 2,5 YR 3/4, 2,5 YR 5/6 tonlarında hamur renkleri de görülmektedir.

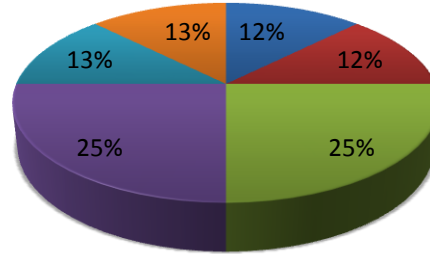
Çömlek grubunda yer alan kapların hamurlarının hepsi mika ve kireç katkıdır. Bazı kaba hamurlu örneklerin içinde küçük taşçık katkıları, kapların ateşe daha dayanıklı olması için kullanılmışlardır.

İkinci grupta değerlendirilen tavalar Kadıkalesi/Anaia kazısında bu güne kadar oldukça az sayıda bulunmuşlardır. İncelenen örneklerin hamurları 5 YR 5/6, 5 YR 3/1, 7,5 YR 5/6, 7,5 YR 6/4, 10 YR 5/4, 10 YR 7/4 arasında değişmektedir. Hamurlarda ince taşçık ve kireç yoğun olarak görülmektedir.

TAVALARIN HAMUR RENKLERİ

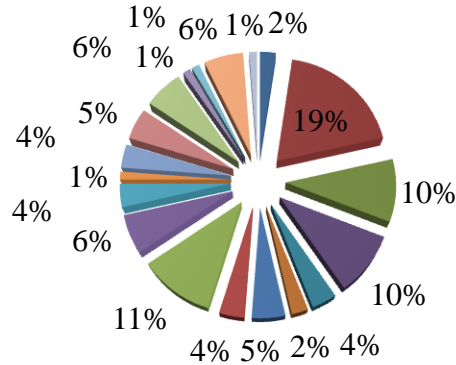
■ 7,5 YR 5/6 ■ 5 YR 5/6 ■ 5 YR 3/1 ■ 10 YR 7/4 ■ 7,5 YR 6/4 ■ 10 YR 5/4

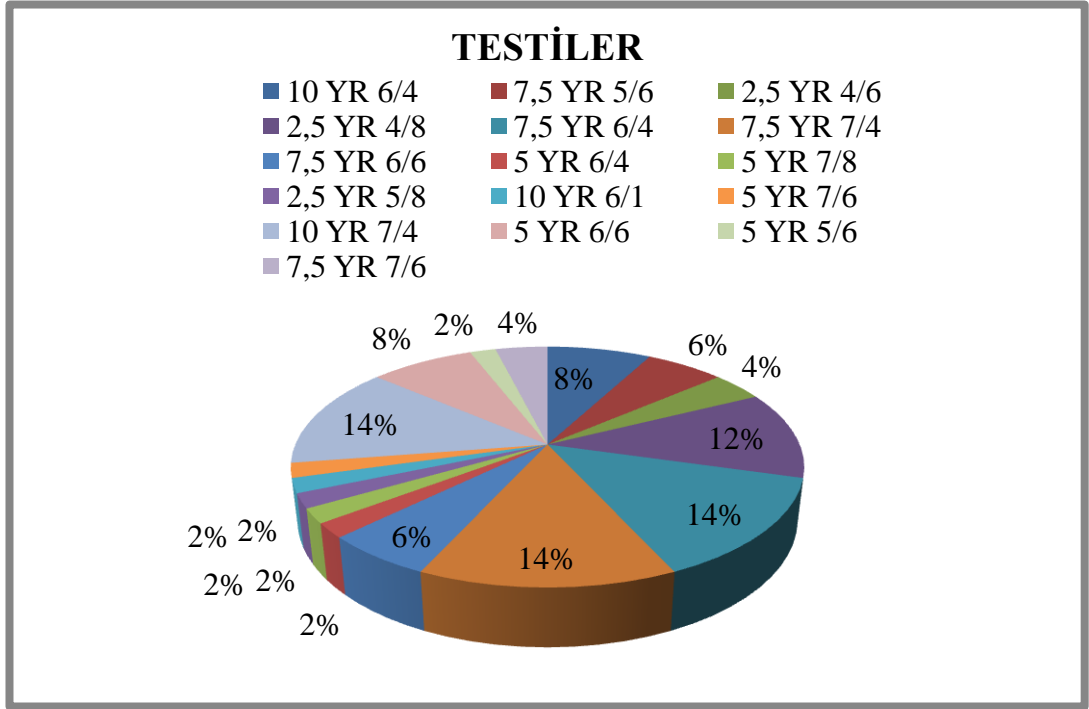

Tabaklar-çanaklar-dalga bezemeli servis kapları ve kaseler grubunda görülen hamur grupları şu şekildedir: 10 YR 7/4 (Grimsi kahverengi), 7,5 YR 7/4 (Grimsi kahverengi), 7,5 YR 6/4 (Grimsi kahverengi), 7,5 YR 6/6 (Orta turuncu) 7,5 YR 5/6 (Orta turuncu) 7,5 YR 6/8, 7,5 YR 7/6 (açık turuncu) 2,5 YR 5/6, 2,5 YR 6/6 (grimsi kahverengi kırmızı), 2,5 YR 5/8 (turuncumsu kırmızı), 2,5 YR 6/8, 5 YR 6/6, 5 YR 5/6, 5 YR 7/4, 5 YR 7/6, 5 YR 5/4, 10 YR 5/4, 10 YR 6/6 (orta turuncu), 10 YR 7/6 (açık turuncu).

TABAKLAR-ÇANAKLAR-DALGA BEZEMELİ SERVİS KAPLARI VE KASELER

■ 10 YR 7/4 ■ 7,5 YR 7/4 ■ 7,5 YR 6/4 ■ 7,5 YR 6/6 ■ 7,5 YR 5/6
 ■ 7,5 YR 6/8 ■ 7,5 YR 7/6 ■ 2,5 YR 5/6 ■ 2,5 YR 6/6 ■ 5 YR 6/6
 ■ 5 YR 7/4 ■ 10 YR 5/4 ■ 5 YR 7/6 ■ 2,5 YR 5/8 ■ 5 YR 5/6
 ■ 2,5 YR 6/8 ■ 10 YR 6/6 ■ 10 YR 7/6 ■ 5 YR 5/4

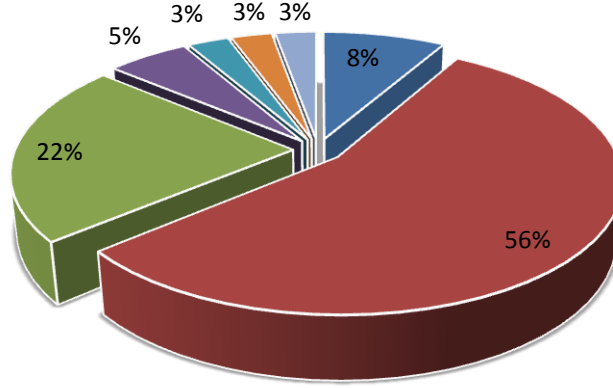

Testiler grubunda on altı değişik hamur rengi saptanmıştır. 10 YR 6/4 (grimsi kahverengi), 7,5 YR 5/6 (orta turuncu), 2,5 YR 4/6 (turuncumsu kırmızı), 2,5 YR 4/8 (turuncumsu kırmızı), 7,5 YR 6/4 (grimsi kahverengi), 7,5 YR 7/4 (grimsi kahverengi), 7,5 YR 6/6 (orta turuncu), 5 YR 6/4 (grimsi kahverengi kırmızı), 5 YR 7/8 (açık turuncu), 2,5 YR 5/8 (turuncumsu kırmızı), 10 YR 6/1, 5 YR 7/6 (açık turuncumsu kırmızı), 10 YR 7/4 (grimsi kahverengi), 5 YR 6/6, 5 YR 5/6 (turuncumsu kırmızı) 7,5 YR 7/6 (açık turuncu) hamur renkleri görülmektedir.

Çalışma içinde değerlendirilen amphoraların hamur renklerinin değerlendirilmesi, Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğu düşünülen örneklerle sınırlandırılmıştır. Örnekleme tekniği ile saptanan tüm veya profil veren parçalar üzerinde yapılan hamur renk incelemeleri sonucunda 7,5 YR 5/6 (orta turuncu) tonuna sahip hamurların yoğun olarak kullanıldığı görülmüştür. Bu rengi 5 YR 5/6 (turuncumsu kırmızı) rengi izlemektedir. Bunun dışında 7,5 YR 7/6 (açık turuncu), 7,5 YR 6/6 (orta turuncu), 7,5 YR 7/4 (grimsi kahverengi), 10 YR 7/4 (grimsi kahverengi), 5 YR 6/6 (turuncumsu kırmızı) hamur renkleri saptanmıştır.

ANAİA ÜRETİMİ AMPHORALAR

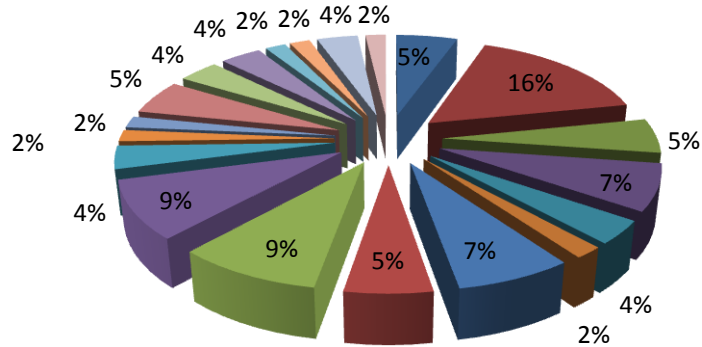
■ 7,5 YR 7/6 ■ 7,5 YR 5/6 ■ 5 YR 5/6 ■ 7,5 YR 6/6 ■ 7,5 YR 7/4 ■ 10 YR 7/4 ■ 5 YR 6/6

Küpler ve pithoslar grubunda 2,5 YR 5/6 (grimsi kahverengi kırmızı) rengi en yaygın görünen hamur rengidir. 2,5 YR 5/8 (turuncumsu kırmızı) ve 2,5 YR 4/8 (turuncumsu kırmızı), 2,5 YR 4/8 renkleri yoğun olarak görülen diğer hamur renkleridir.

KÜPLER VE PİTHOSLAR

■ 2,5 YR 4/6 ■ 2,5 YR 5/6 ■ 5 YR 5/6 ■ 5 YR 5/4 ■ 2,5 YR 6/8
■ 10 YR 5/4 ■ 7,5 YR 7/4 ■ 7,5 YR 6/6 ■ 2,5 YR 5/8 ■ 2,5 YR 4/8
■ 5 YR 4/6 ■ 2,5 YR 6/6 ■ 5 YR 7/2 ■ 2,5 YR 5/4 ■ 10 YR 5/6
■ 7,5 YR 5/4 ■ 5 YR 5/8 ■ 7,5 YR 4/4 ■ 2,5 YR 4/6 ■ 10 YR 6/4

IV.2 Hamur- Tip İlişkisi

Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunmuş olan tez konusunu oluşturan sırsız günlük kullanım seramiklerinin hamurları üzerinde göz ile yapılan değerlendirmeler farklı gözlerin bakış açısı sonucu değişkendir. Bu nedenle seramiklerin mutlaka kil analizleri yapılması gerekmektedir. Munsell renk kataloğu kullanılarak yapılmış olan değerlendirmeler sonucu incelenen seramik hamurlarının %90'nının mika katkılı olduğu görülmüştür. Özellikle Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğunu düşündüğümüz amphora tip I grubu ve çömleklerde en yoğun olarak 7,5 YR 5/6, 7,5 YR 6/6, 7,5 YR 7/6 hamur rengi görülmektedir. Bunun dışında değerlendirilen örneklerde ithal mal gruplarının hamur renkleri 2,5 YR 7/6 (Kırmızı), 5 YR 6/6 (Kırmızımsı sarı), 2,5 YR 7/8 (Açık kırmızı) dir.

IV.3. Tespit Edilen Günlük Kullanım Kaplarının Grupları

Çalışmamızda incelen 185 kasa ve 60 çuval seramik parçası içinde on beş tür tespit edilmiştir (Yemek saklama ve pişirme kapları, tavalara, tabaklar, çanaklar, dalga bezemeli servis kapları, kaseler, testiler, bardaklar, şişeler, bileşik kaplar, amphoralar, küpler, pithoslar, kapaklar ve üretimde kullanılan kaplar). İncelemede türleri belirlenen kaplar işlevsel özellikleri göz önüne alınarak gruplandırılmıştır. Kapların kullanım özellikleri kazı buluntusu diğer seramik grupları ve buluntuları göz önüne alınarak yapılmıştır. Kapların kullanım koşullarına bağlı etmenler değerlendirildiğinde, kabın içindeki maddenin türü, miktarı, içine doldurulan maddenin kolay doldurulup boşaltılabilmesi, kullanım süresi, kullanım sıklığı, dengeli olması, taşınabilirliği gibi etmenler kabın ağız ve kaide çapını etkilediği, bunu yanı sıra yüzeylerinin işlenişini de değiştirdiği görülmektedir.

İçine konulan sıvının dökülmemesi için dar ağızlı üretilen sıvı depolama kapları içinde geniş ağız kenarına sahip pithoslar ve küplerde yer almaktadır. Bunun nedeni ise depolama amaçlı kullanılan bu kapların içinin kolayca doldurulup boşaltılabilmesi, başka kaplar kullanılarak içindeki şarap, zeytinyağı, su gibi maddelerin servisinin yapılabilmesidir. Kadıkalesi/Anaia'da bulunan sırsız seramiklerin değerlendirilmesinde bu ana unsurlar göz önüne alınmıştır. 2001-2009 yılları arasında yapılan kazılarda belirgin kontekslerin olmaması seramiklerin konteksinde değerlendirilmesine olanak sağlamaz.

Tespit edilen ilk grup yemek saklama ve pişirme kaplarıdır. Bu grupta yer alan çömlekler düz dipli, küresel gövdeli, dışa çekik yuvarlak veya düzleştirilmiş dudak kenarlı, tek veya iki kulplu olarak üretilmişlerdir. Değerlendirmeye alınan ve çizimleri yapılan bu grup içinde kullanım görmüş (ateşe maruz kalmış) ve üretim aşamasından sonra hatalı üretim olarak ayrılmış seramikler bulunmaktadır. Bunların çizimleri üzerinde gri tonlama yapılarak verilmeye çalışılmıştır.

Yemek veya sıvı servis kapları grubunda ise tabaklar, çanaklar, dalga bezemeli servis kapları, kaseler yer almaktadır. Tabaklar ve çanaklar ağız çaplarına göre tipolojik olarak incelenmiştir. Dalga bezemeli servis kaplarının içinde yer alan kapların dudak kenarlarında ve kapların dış bölümlerinde tarak veya benzeri bir aletle kazınarak yapılmış dalga motifleri görülmektedir. Bu kapların ağız çapları 20 cm ile 48 cm arasında değişmektedir. Bu güne kadar kazı yapılan alanlardan ele geçirilen tüm veya tüme yakın bu tip seramiklerin bir kısmında, yatay veya dikey şekilli kulpların kullanıldığı görülmektedir. Bu kapların ağız çaplarının büyüklüklerine göre 2 veya 4 adet kulbu bulunmaktadır. Bu tip mal grubunda, genellikle mika ve kireç katkılı, (bazı örneklerde küçük taşçık katkısı) oldukça iyi pişmiş, az gözenekli bir hamur yapısı görülmektedir. Hamur renkleri ise Kadıkalesi/Anaia üretimi olan seramiklerle aynıdır⁴⁸¹. Bu mal grubunda görülen tarakla bezeme motifleri Bizans seramik sanatında oldukça yaygın olarak her dönemde karşımıza çıkmaktadır. Erken Bizans Dönemine ait sırsız seramik yayınlarında⁴⁸² ve Orta Bizans Döneminde⁴⁸³ farklı formlardaki kaplar üzerinde benzer bezeme repertuarlarını görürüz.

IV.4. Açmalara Göre Tiplerin Dağılımı

Kadıkalesi/Anaia'da 2001- 2009 yılları arasında yapılan kazı çalışmalarında bulunmuş sırsız günlük kullanım seramikleri tiplerine göre kazı açmalarında farklı dağılıma sahiptirler(Çizim 6). Yemek saklama ve pişirim kapları sürdürülen kazı çalışmaları sırasında hemen hemen tüm sektörlerde ele geçen yaygın bir gruptur. Sur dışında sürdürülen kazılarda L 24-25, M 23,N 23,O 23,P 23,S 23 plankarelerinde yapılan seviye indirme çalışmaları sırasında ele geçen çömlekler Geç Roma-Erken Bizans örneklerini barındırması açısından önemlidir. Tabakaların karışık olarak bulunduğu bu plankarelerde sırlı seramiklerin yanı sıra çömlekler de bulunmuştur. Sayısal olarak sur içi sektörlerde bulunan bu gruba ait seramikler daha çok olduğu saptanmıştır. Sur içi kazı sektörlerinde özellikle Y 30 plan karesinde ortaya çıkarılan sarnıç yapısının kazı çalışmaları sırasında yoğun olarak bu gruba ait seramik buluntular ele geçirilmiştir. 2007 kazı sezonundan da bilindiği üzere bu yapı sonraki bir kullanım evresinde seramik atıklarıyla doldurulmuş bir botros/çöplük olarak kullanılmıştır.

Kadıkalesi/Anaia'da sırsız seramiklerin en yoğun ve homojen olarak toplandığı sarnıç yapısının 4.20m'lik alanı, 1.20x3.63m'lik iki bölüme ayrılarak kazı çalışması yapılmıştır. 1.alandaki kazı çalışmaları sırasında yoğun olarak Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi olan ve tip1, tip2 ve tip 3 gruplarında yer alan amphoralara ait tümlenebilir

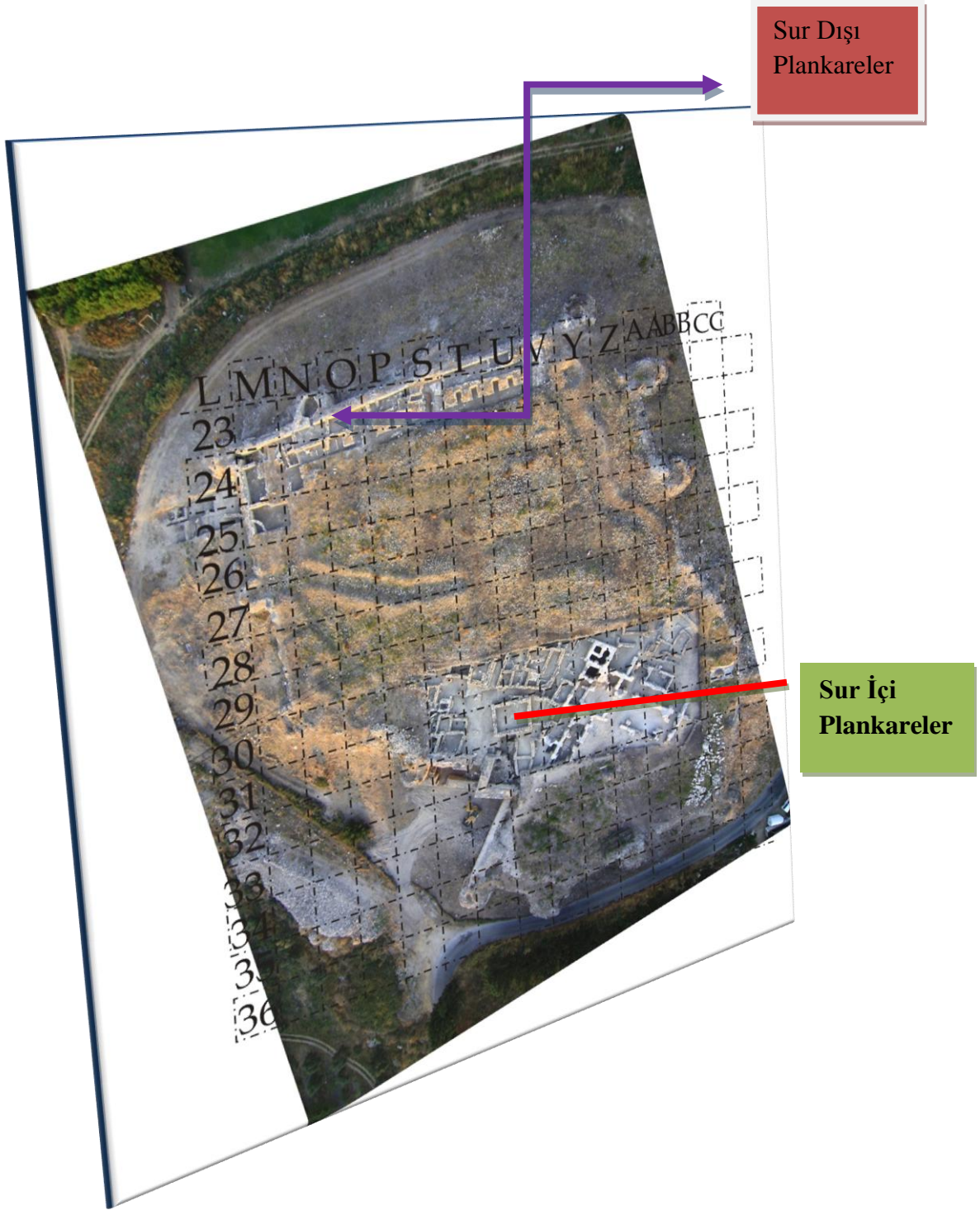
⁴⁸¹ Seramiklerin hamur renkleri için Munsell Book of Color,Matte Edition kullanılmıştır.

⁴⁸² Dark,2001,35;Korkut,2005,157;

⁴⁸³ Böhlendorf-Arslan,2005,281,fig.7;Türker,2009,64-65,112; Borisov,1989,207-208

parçalar ve tüm olarak ele geçen dört tip 1 amphorası, Ege tipi seramiklere ait amorf ve tümlenebilir seramikler, kahverengi ve yeşil sıçratma teknikli seramikler, fine sgraffito tekniğinde yapılmış amorf gövde ve ağız parçaları ile az sayıda İslami Döneme ait amorf seramik parçaları ve kullanılmış ve kullanım görmemiş pişirim kaplarına ait parçalar bulunmuştur.

Ek sarnıç yapısı (küçük sarnıç) olarak isimlendirilen Y-30 plan karesi içinde yer alan mekânda 2007 yılındaki çalışmaların devamı olarak yapılan çalışmalar sırasında ilk etapta yoğun çatı kiremitlerine ardında amorf halde sırlı ve sırsız seramiklerin olduğu bir tabaka ile karşılaşıldı. Devam eden çalışmalarda iki adet mimari plastik parça, çok sayıda amorf amphora kulpu ve gövde parçaları tip 2 ye ait dört tüm amphora, tip 1 e ait üç tüm amphora, bir işlenmiş kemik obje, bol miktarda tüketim artığı hayvan kemiği, bir Bizans Dönemine ait (11.yüzyıl-12.yüzyıl) anonim follis, yoğun olarak metal cürufu, cam bilezik ve şişe parçaları, cıva kabına ait ağız ve gövde parçaları, sırlı fine-sgraffito, sıçratma, boyama teknikli seramikler ile beyaz hamurlu seramik parçaları ve az sayıda İslami Döneme ait sırlı seramikler envanterlenmiştir.

Çizim 6 Seramiklerin Yoğun Olarak Buldukları Plankareler

V-SONUÇ

Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia, kazıların başlangıcı olan 2001 yılından önce araştırmacı ve gezginlerin proto-historik bir höyük üzerine oturan ve 12.-13.yüzyıla tarihlenen bir kale olarak tanımladıkları bir Bizans yerleşimidir. Kazıların başlangıcıyla birlikte ortaya çıkarılan mimari yapılar ve buluntular bu tanımlamanın yetersiz kaldığını göstermektedir.

Kazıların başlamasıyla birlikte ortaya çıkan arkeolojik bulgular kalenin işlevinin sadece savunma olmadığını göstermiştir. Tüm Bizans tarihinde bir piskoposluk olan bu kent, Laskarisler zamanında (1204–1261) başpiskoposluğa yükselmiş ve *emperion-kommerkion* yani gümrük ve ticaret merkezi olarak anılmaya başlamıştır. 1261’de Nymphaion antlaşmasıyla Bizans’ın Cenevizli tüccarlara hak tanıdığı imtiyazlı kentler arasında Anaia’da bulunmaktadır. Bu anlaşma ile Cenevizlilere yerleşim ve ticaret şansı tanınan Küçük Asya limanları arasında Anaia da girmiştir.

Devam eden kazı çalışmaları, buradaki yerleşmenin askeri ve sivil unsurlarından ziyade, ticari, sanayi ve dini olduğunu göstermektedir. İlk yıllardan başlayarak, surun deniz yönündeki yamaçlarından, sur içindeki çalışılan plankarelerden ele geçen sırlı ve sırsız seramiklerin yoğunluğu ve zenginliği, deniz aşırı ticareti de yapılan seramik üretiminin kanıtlarıdır. Sırlı ve sırsız günlük kullanım kapları içinde de bezeme, kalite ve biçimleri ile Bizans dünyasına yenilikler getiren mallar dikkat çekicidir.

Çalışmanın amacı, Kadıkalesi/Anaia’da sürdürülen kazı çalışmalarında ele geçen Bizans Dönemi’ne ait günlük kullanım seramiklerinin tipolojilerini ve kronolojisini oluşturmaktır. Çalışmamızda incelen 185 kasa ve 60 çuval seramik parçası içinde 15 tür tespit edilmiştir (Yemek saklama ve pişirme kapları, tavalalar, tabaklar, çanaklar, dalga bezemeli servis kapları, kaseler, testiler, bardaklar, şişeler, bileşik kaplar, amphoralar, küpler, pithoslar, kapaklar ve üretimde kullanılan kaplar).Bu türlere ait tiplerin, ağız kenarları ve kaide profil şekillerine göre alt tipolojileri yapılmıştır. Bu çalışma, günümüze kadar yapılan Bizans günlük kullanım seramiklerinin tipolojik çalışmaları örnek alınarak yapılmıştır. Batı Anadolu’da yapılan kazı ve araştırma sonuçlarına bakıldığında özellikle Geç Bizans Dönemine ait sırsız seramik literatürünün yetersiz olduğu görülmektedir. Bunun için uzak merkezlerde ortaya çıkarılan sırsız seramiklerinin, yapılmış tipoloji çalışmaları kullanılmıştır. Tez kapsamında yapılan çalışma sonrasında özellikle Geç Bizans Dönemine ait yeni form tipleri tespit edilmiştir. Yemek veya sıvı servis kapları grubu içinde yer alan, dalga bezemeli servis kapları formları ve testiler grubunda yer alan bazı formlar sırsız seramik literatürüne kazandırılmıştır. Bunun yanı sıra şu ana kadar bir seramik fırını bulunamamakla birlikte Kadıkalesi/Anaia’da bir seramik üretimin olduğu düşünülmektedir. Yapılan bu çalışma

içinde seramik üretiminde kullanılan üçayakların, fırın araçlarının bulunmuş olması yanı sıra, hatalı üretime işaret eden malların varlığı, amphora damgaları deneme örnekleri ve sayısal olarak oluşturulan grafik sonuçları bu düşünceyi desteklemektedir.

Bilindiği üzere seri seramik üretimi yapılan merkezlerde çok sayıda, ancak özenli yapılarak üretilmiş seriler çok sayıda alt gruba ve kap tipine sahiptir. Profesyonel atölyelerde üretilen bu kapların yüzey işlenişine ve bezemesine özen gösterilir ve bir kap biçimi birçok kez tekrarlanır. Özel üretim atölyelerine oranla daha geniş bir alana ürünlerini dağıtmaktadırlar. Üretilen kapların biçimlerine ve simetrilerine özen gösterilmiştir⁴⁸⁴. Kadıkalesi/Anaia Kazısı'nda birbirini takip eden, alt gruplara sahip, kap tiplerinin yoğunluğu ve hatalı üretime işaret eden mallar seri seramik üretimine işaret etmektedir.

Tipoloji çalışması sonrasında sırsız günlük kullanım seramiklerinin kronolojisi yapılmıştır. Bunun için 2001 yılından itibaren 2009 yılına kadar ele geçen sırsız günlük kullanım seramiklerinin buluntu alanları ve seviyeleri saptanmıştır. Bu çalışma sonrasında, 2001-2009 kazı sezonları sırasında ele geçen sikkelerin kronolojisi değerlendirilmiştir. Bu değerlendirme sonrasında en erken tarihli sikkelerin İmparator Konstans(337-350)ve Arkadios (395-408) dönemine tarihlendiği görülmüştür. Bunun yanı sıra Fokas (605-606) ve Theofilos (825-842) dönemlerine ait sikkelerin bulunması önemlidir. Çalışmadaki sırsız seramiklerin büyük oranda ait oldukları Komnenoslar ve Palaiologoslar dönemlerine ait Geç Bizans Dönemi sikkeleri yoğunluktadır⁴⁸⁵. Ancak karışık tabakalardan gelen sikke ve sırsız seramiklerin kesin eşleştirmeleri yapılamamıştır.

Sur içinde yer alan plankarelerde, ortaya çıkarılan yapı katlarının değişik dönemlerdeki yerleşmelere bağlı olarak tahrip oldukları ve kültür tabakalarının karıştığı görülmüştür. Bu güne kadar sürdürülen kazı çalışmalarında birden fazla dönemlere ait tabakalaşmalar ortaya çıkarılmıştır. Bu tabakalaşmanın en geç evresi, nomadik Türk dönemi yerleşimlerin, kale üzerinde hayvanlarını barındırmak için yaptıkları yapılaşmalarıdır. Onun alt tabakasında ise Beylikler dönemine ait yerleşimler kale içinde ortaya çıkarılan mescit yapısıyla ve çevresinde yer alan mekanlarla tanımlanmaktadır. Beylikler dönemi yapılaşmaları Bizans Dönemi yapı katlarını tahrip etmiş, bazı alanlarda ise Bizans Dönemine ait yapılarla kaynaşmış olduğu saptanmıştır. Bu nedenle bu alanlarda ele geçen sırsız günlük kullanım seramiklerinin tabakaları içinde değerlendirilmesi güçleşmiştir. Bununla birlikte ele geçen az sayıdaki

---

⁴⁸⁴ Ökse 2002,147

⁴⁸⁵ Doktora tez konusu olarak çalışılan Kadıkalesi/Anaia sikke buluntularının ön bilgisi için, Sayın Feride İmrana Altun'a teşekkür ederim.

Beylikler ve Osmanlı dönemine ait seramikler bu alanlardaki tabakalaşmayı işaret etmesi açısından önemlidir.

II numaralı sektör olarak adlandırılan sur dışındaki çalışmalar ise kale içi açmalarına göre seramiklerin daha homojen olarak takip edilmesini sağlamıştır. Ancak kalede yaşanan tektonik hareketler ve çevresel etkenlerle bu homojen tabakaların yer yer tahrip olduğu görülmüştür. Bununla beraber N-O-P-R-S 23 plan karelerinde yapılan seviye inme çalışmaları sırasında çok sayıda fırın atığı yarım kalmış veya hatalı seramik gruplarının bulunması önemlidir. Özellikle İnce Sgraffito, Boyalı-İnce Sgraffito, Kazıma Sgraffito, Yeşil ve/veya Kahverengi Boyalı Seramikler, Polikrom Sgraffito, Slip Teknikli Seramikler ile Zeuksippus ailesi I-II seramiklerin yanı sıra Proto Mayolika Seramikler, Ege Tipi Seramik örnekleri sırlı seramik üretimin çeşitliğini göstermesi açısından önemlidirler. 12.- 13. yüzyıllara ait bu seramik gruplarının çalışmamızı oluşturan sırsız günlük kullanım seramikleri ile aynı kontekstten gelmesi buluntuların tarihlendirme çalışmaları sırasında bize yol gösterici olmuştur.

Sur içindeki Bizans Dönemine ait yapı evreleri, bazilikal planlı büyük bir kilise ve onun çevresinde yer alan yapı topluluklarını içermektedir. Bu yapı topluluklarının, malzeme ve duvar tekniklerine bakılarak 12. yüzyıl ortası- 13. yüzyıla tarihlendirilmiştir. 2011 kazı sezonunda bazilikal planlı kilisenin apsisinin altında bir galeri (Kripta?) ortaya çıkarılmıştır. Kilisenin apsis bölümünün, bu galerinin tonozlarla örtülü üst bölümüne oturduğu görülmüştür. Yapılan ön değerlendirmeler sonucunda galeri tonoz örtüleri üzerinde sağlam kalmış duvar boyaları, malzeme ve teknik üslubuna bağlı olarak en geç 6. yüzyıla ait olabileceği düşünülmektedir. Bu yeni ortaya çıkarılan mimari Kadıkalesi/Anaia'nın Erken Bizans Dönemini göstermesi açısından önemlidir. Tez çalışması kapsamında ele alınan seramiklerin, bu döneme ait ilk grubu çömlekler tipolojisi içinde yer almaktadır. Çömlekler *Tip I* grubunda yer alan pişirim kapları içinde özellikle Batı Anadolu'da Geç Roma Döneminde yaygın olarak kullanılan kap formları tespit edilmiştir. Bunların başında, literatürde "Aegean type" olarak isimlendirilen bu gruba ait pişirme kaplarına ait örnekler bulunmaktadır. Bu tip kapların, 5.yüzyıl sonunda Batı Anadolu'nun kıyı şeridinde yaygın olarak kullanım gördüğü bilinmektedir. Bir diğer Geç Roma Dönemine ait buluntu grubu tavalardır. Amorf parçalardan yola çıkılarak yapılan karşılaştırılma çalışması sonucunda, tavalalar *Tip II* ve *Tip III* grubunda yer alan örnekler Geç Roma Dönemine tarihlendirilmiştir.

Çalışmada, amphoralar tipolojisi içinde yer alan LR 3 amphoraları ve Samos Cistern(Sarnıç) tipi amphoralar Geç Roma- Erken Bizans Dönemine ait örnekleri göstermektedir. Bu döneme ait diğer bir mal grubu pithos tipolojisi içinde *Tip I*, *Tip V* adı altında yer alan örneklerdir. Bu grupta yer alan pithosların tümü mekan içlerinde

sonraki dönem kullanımlarına bağlı olarak toprak içerisinde dirler. Değerlendirme çalışması pithosların içlerinden alınan ölçümlere bağlı olarak yapılmıştır. Pişirim ve saklama kaplarının üstünü kapatmak için kullanılan kapaklar grubunda tespit edilen *Tip I*, *Tip II*, *Tip III* gruplarında yer alan örnekler de Geç Roma- Erken Bizans Dönemine tarihlenen diğer bir buluntu grubudur. Bunun yanı sıra amphora ağzlarını kapatmak için kullanılan kapak(tıkaç) tipolojisi içinde *Tip II* grubunda ki örnekler de benzer örneklere bakılarak aynı döneme tarihlendirilmiştir.

Çalışmada Geç Bizans Dönemine ait sırsız günlük kullanım seramiklerinin tarihlendirme çalışmaları için, sarnıç yapıları kazısında ortaya çıkarılan buluntular bir ölçüt oluşturmuştur. Bazilika planlı kilisenin güney kısmına eklenmiş olan sarnıç yapıları içinde yapılan kazı çalışmaları, bu yapıların işlevlerini kaybettikten sonra çöplük olarak kullanıldığı göstermiştir. Bu yapılardan ek sarnıç olarak isimlendirilen bölümünün yanında yer alan mezar şapelinin batı duvarının sonraki bir evrede kapatılmasıyla oluşturulduğu anlaşılmıştır. Mezar şapelinin kuzey tarafında yer alan mezar ek yapısında ki gömülerinin ortaya çıkarılması sırasında III. Ioannes Doukas Vatatzes(1222-1254) ait sikkeler bulunmuştur. Bu sikkelerin ele geçtikleri tabaka mezar şapelinin taban seviyesi ile çağdaştır. Bu veriden yola çıkılarak mezar şapelinin batı duvarı kapatılarak yapılmış olan ek sarnıç yapısı en erken 13.yüzyıla tarihlenebilmektedir. Bu bağlamda sarnıç kazıları sonucunda ele geçen kap formları ile diğer alanlardan gelen kap formları arasında karşılaştırma yapılmıştır. Bu çalışmanın sonucunda ortaya çıkan veriler şu şekilde oluşmuştur.

Çömlek tipolojisi içinde, *Tip II*, *Tip III*, *Tip IV*, *Tip V*, *Tip VI*, *Tip VII* gruplarına ait olan örneklerin çoğu 13. yüzyıl- 14. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Bunun yanı sıra 12.ve 13. yüzyıla ait örneklerde tespit edilmiştir. Bu gruplara benzer örnekler, az sayıdaki sırsız seramik literatüründe genellikle 12.-13. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bu çalışmadan ortaya çıkarılan sonuçlar, bu mal gruplarının 14. yüzyıl başına kadar kullanıldığını göstermektedir. Diğer önemli sonuçlardan biri de, çömlek grubu içinde yer alan örneklerin sayısal yoğunluğu, hatalı üretime işaret eden kapların varlığı ve hamur renklerinde ki benzer oranlar dikkate alındığında bu kapların Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğudur.

Tabaklar –Çanaklar-Dalga Bezemeli Servis Kapları-Kaseler grubunda yer alan çanak örneklerinin *Tip II*, *Tip III*, *Tip IV*, *Tip V*, *Tip VI*, *Tip VII* örneklerinin büyük bir kısmı 13.-14. yüzyıl başına tarihlenen örneklerden oluşmaktadır. Ancak bu grupların içinde sarnıç dışında ki alanlardan bulunmuş ve form olarak farklılık gösterenler, benzer örnekler yardımıyla 11.-12. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Bu grupta yer alan örneklerin hamur rengi ile Kadıkalesi/Anaia üretimi diğer sırsız seramiklerin hamur renkleri büyük oranda aynıdır. Dolayısıyla çanaklar grubunda yer alan örnekler de yerel üretim ürünü olan kaplardır.

Bizans sırsız seramik literatürüne Dalga Bezemeli Servis Kapları olarak tanıttığımız bu gruba ait seramiklerin ağız çapları 20 cm ile 48 cm arasında değişmektedir. Bu çanakların çoğunluğunda kolay taşınabilmeleri için ağza yakın yerleştirilmiş yatay ve ender olarak dikey kulplar görülür. Yaygın olarak karşılıklı yerleştirilmiş iki kulp vardır ancak büyük boyutlu çanaklarda kulp sayısı dörde çıkabilmektedir. Bu tip mal grubunda genellikle mika ve kireç katkılı (bazı örneklerde küçük taşçık katkılı) oldukça iyi pişmiş, az gözenekli bir hamur yapısı gözlemlenmiştir. Büyük oranda sarnıç yapılarının kazısı sırasında ele geçmiş bu gruba ait kapların benzer örnekleri diğer merkezlerde, Erken Bizans Dönemine tarihlendirilmiştir. Yaygın olarak Erken Bizans Döneminden itibaren kullanılan dalga motifi bezeme repertuarı bu kaplar için ayırt edici bir özellik oluşturmaktadır. Kadıkalesi/Anaia kazısında çoğunluğu sarnıç buluntusu olan bu tipe ait örnekler 13.-14. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Bununla birlikte bu grup içinde form ve hamur yapısı farklı olanlar, benzer örnekler yardımıyla 11.-12. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Testi grubu için yapılan tarihleme çalışmaları, benzer örnekler ve sarnıç buluntusu kapların kendi içindeki tabakalaşmalarından yola çıkılarak yapılmıştır. Bu tipoloji içinde en erken tarihli testi örneği kat. no.180' de yer almaktadır. Bu testi formu, benzer örnekler yardımıyla 5.-7. yüzyıla tarihlendirilmiştir. *Tip I, Tip V, Tip VI* gruplarında yer alan testi örnekleri benzer örnekler yardımıyla 12.-13. yüzyıllara tarihlendirilmiştir. *Tip I* grubu içinde kat. no.157'de yer alan testi ise 10.-11. yüzyıla örneklerine benzerdir.

Tip II, Tip III, Tip IV gruplarında testi formları, sarnıç kazıları sırasında bulunmuş örneklerden oluşmaktadır. Bu tiplerde yer alan örnekler için tüm kap bulunmamakla birlikte tüme yakın örnekler yoğun oranda bulunmaktadır. *Tip II* grubundaki örnekler, dar boyunlu, şişkin gövdeli, düz, kalın çeperli, yuvarlak kaidelidir. Oval formulu tek şerit kulp omuz üzerinden başlamaktadır. Gövde üzerinde kazıma çizgiler bulunur. *Tip III* grubunda yer alan testiler, silindirik gövdeli, düz, kalın çeperli, yuvarlak kaidelidir. Omuzdan başlayan tek kulplu vardır. Omuz kısmında kazıma çizgiler bulunur. *Tip IV* grubundaki testiler ise daha küçük boyutludur. Bu kaplar ağza doğru daralan konik gövdeli, dar ve düz kaidelidir. Gövde ortasından başlayan yassı formulu tek kulba sahiptir. Bu gruba ait örneklerin tümünün Kadıkalesi/Anaia yerel üretimi olduğu düşünülmektedir. İleride yapılacak olan hamur kil analizleri daha kesin verilere ulaşmayı sağlayacaktır. Bu formlarda yer alan örnekler Bizans sırsız seramik literatürüne yeni kazandırılmış testi(testicik) formlarıdır.

Bardaklar, şişeler ve birleşik kaplar gruplarındaki kapların, sarnıç kazılarından ele geçen bardak ve şişe örnekleri kontekstinde değerlendirilerek 13. 14. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. Birleşik kaplar örnekleri ise Kadıkalesi/Anaia buluntusu sırlı örnekleri ve diğer merkezlerde bulunmuş olan sırlı örneklerinin tarihlendirilmesi ölçüt

alınarak 12.-13. yüzyıla tarihlendirilmiştir.

Amphoraların, Geç Roma- Erken Bizans Dönemine ait formda olanların dışında kalan örneklerinin kronolojisinin belirlenmesinde literatürde bulunan benzer örnekler kullanılmıştır. Günsenin Tip I (Ganos) amphoraları Kadıkalesi/Anaia kazısında bulunan örnekleri 10. yüzyılın ortası-13. yüzyıl arasına tarihlendirilmiştir. Günsenin Tip 3 ve Tip 4 formlarına ait az sayıda örnek bulunmaktadır. Mevcut parçalardan yola çıkılarak yapılan tipoloji çalışması sonucunda bu tiplere ait örnekler 11.-13. yüzyıla tarihlendirilmiştir. Döneminde yaygın bir dağılım gösteren bu tiplere ait örneklerin Kadıkalesi/Anaia'da bulunması önemlidir. Bu çalışma ile Günsenin Tip 1, Tip 3 ve Tip 4 amphoralarının dağılım haritasına yeni bir merkez daha eklenmiştir.

11.yüzyıla tarihlenen Hayes Tip 55-59 grubuna ait amphoraların, Kadıkalesi/Anaia'da az sayıda örneği tespit edilmiştir. Kökeni henüz belli olmayan bu tip amphoralara ait örneklerin benzerleri tez çalışması süresince ziyaret edilen Ephesos, Ayasuluk Tepesi, Milet ve Menderes Magnesiası kazılarında araştırılmıştır. Bu merkezlerden Ephesos kazısında bu gruba ait amphora örneklerinin bulunduğu görülmüştür.

Olasılıkla Kırım bölgesinden gelen kat. no. 208'de yer alan amphoranın benzer örneklerine ulaşılmış ve tanımlanması yapılmıştır. Bu tip amphoralar 12.-13. yüzyıl sonu içinde kullanılmışlardır.

Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğu düşünülen amphoraların büyük bir oranı sarnıç kazılarında bulunmuşlardır. Bu amphoralardan, *Tip I*, dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağızın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahiptir. Kum saati formunda üzeri yivli gövdeye ve yumurta formu dibe sahiptir. *Tip I-A* ise, dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağızın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdeye ve daralarak sivrilen dibe sahiptir. Sayısal olarak günlük kullanım oranlarını aşan miktarlarda ele geçen bu tip amphoraların hamurları Kadıkalesi/Anaia'nın hamur rengi olan 7,5 YR grubuna aittir. Ayrıca ele geçen örnekler arasında hatalı üretime işaret eden amphoralarda bulunmaktadır. Benzer örnekleri Kırım bölgesinde yoğun olarak görülen bu tip amphoraların üretim yerlerinden birisinin Kadıkalesi/Anaia olması, Bizans amphoraları çalışmalarına önemli bir katkı sağlayacaktır. Bu tipin dışında kalan *Tip II*, *Tip III* ve *Tip IV* grubunda yer alan amphora örneklerinin de Kadıkalesi/Anaia üretimi olduğu düşünülmektedir. Bu tiplere ait amphoralar geldikleri kontekt ve benzer örneklere bakılarak 13.-14. yüzyıl başına tarihlendirilmişlerdir.

Küpler ve pithoslar grubunda yer alan örnekler içerisinde Geç Roma-Erken Bizans dönemine tarihlenen kapların yanı sıra 9.-10. yüzyıl örnekleri ile 12.-13. yüzyıla tarihlenen kaplar bulunmaktadır. Bu grupların tarihlendirme çalışmaları, benzer

örneklere bakılarak ve karşılaştırılarak oluşturulmuştur.

Kapaklar grubu iki ana başlık altında değerlendirilmiştir. İlk grupta yer alan pişirme ve saklama kaplarına ait kapakların *Tip I*, *Tip II* örnekleri, Geç Roma ve Erken Bizans döneminde yaygın olarak görülen formlardadırlar. Tip III ve Tip IV grubunda yer alan kapaklar ise 12.-14. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir. İkinci ana başlık altında incelen amphora kapaklarından Tip II grubuna ait örnekler Geç Roma- Erken Bizans dönemine tarihlenirken, Tip I grubu içinde yer alan ve Anaia üretimi olan amphoraların ağız çaplarına uygun kapaklar 12.-14. yüzyıl başına tarihlendirilmiştir.

Diğer kaplar adı altında yer alan ve üretimde kullanılan kap türleri içinde maden eritmede ve döküm işlerinde kullanılan potalar tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra seramik tablası? olduğu düşünülen örnek, 12.-13. yüzyıla ait sırlı seramik(Zeuksippus, Ege tipi) gruplarıyla bir arada gelmiştir. Bu grubun içinde değerlendirilen şarap hırsız ve lazanya adı altında incelenen örnekler Bizans sırsız seramik literatürde az görülen kap türleridir.

Bir liman yerleşimi olan ve olasılıkla şu anda Nazilli Sitesi'nin altında yer alan antik Anaia kenti ve son verilerle ilk inşa evresi 11. yüzyıla ait olduğu saptanan, sur duvarlarıyla çevrili kalenin seramik ticareti bağlantılarını bulmak, çalışmada hedeflenen amaçlardan bir diğeridir. Bu bağlamda kazının başladığı 2001 yılından itibaren günümüze kadar bulunan seramikler incelenmiştir. Bu çalışma sonrasında Kadıkalesi/Anaia'da ele geçen Hayes form 67' ye ait kandil parçaları ve form 91'e ait benzer ağız parçaları geniş bir pazara sahip olan Afrika mallarına(ARS) ait oldukları düşünülmektedir. Bulunan seramikler arasında ARS form 67 ve LRC Form 67 dikkate alındığında, Anaia'da 4. yüzyılın ikinci yarısı-7. yüzyılın ortasına kadar Roma/Erken Bizans kırmızı astarlı malların çeşitli tiplerinin kullanılmış oldukları görülmektedir

Geç Roma C Hayes Form 3 kaselerine ait Kadıkalesi/Anaia'da ele geçen buluntuların çoğunluğu kalınlaştırılmış dikey ağız kenarlıdır. Ağız kenarlarının dış yüzeyi genelde siyah görünümde ve rulet bezemelidir. Çok alçak kaideli gövde parçalarında rulet çerçeve içinde baskı bezekli haç motifi, serbest koşan hayvan figürü ve çizgisel dekorasyonlu küçük yuvarlak motifler görülür. Olasılıkla 5.-6. yüzyıl Phokaia üretimi oldukları düşünülmektedir. Bunun yanı sıra, Hayes form 8 ve Hayes form 10 a ait olabilecek iyi korunmamış parçalarda Kadıkalesi /Anaia kazısında bulunmuştur⁴⁸⁶.Bulunan kırmızı astarlı seramikler, kentin özellikle Kuzey Afrika ve Doğu Akdeniz bölgeleri arasında ki antik dönem seramik ticaretini göstermesi açısından önemlidir.

⁴⁸⁶ Doğer 2008, 51

Kadıkalesi/Anaia'ya oldukça yakın olan Ephesos kenti ile seramik ticaretinin varlığı tespit edilmiştir. Özellikle LR 3 amphoralarının üretim merkezi olan Ephesos kenti ile ticari alışveriş, Beylikler dönemine dek devam etmiştir. Bunun yanı sıra Kırım bölgesine ait amphoralar Kadıkalesi/Anaia'nın Karadeniz ticaretini göstermesi açısından önemlidir. İthal amphoralardan bir diğeri ise Günsenin Tip 1, Tip 3 ve Tip 4 grubuna ait örnekler amphora deniz ticaretini göstermektedir.

Sırlı seramik örneklerinde ise çömlek grubunda ağızları kahverengi sırla sırlanmış olan Anaia örnekleri form ve bezeme repartuarları bakımından Akra üretimi olan seramiklere benzemektedir⁴⁸⁷. Bunun yanı sıra ithal sırlı seramikler arasında İtalyan Proto Mayolika kaplar en göze çarpan buluntulardır. İthal diğeri az ama önemli buluntularda İslam seramiklerini içerir. Gevşek sarımsı-krem hamurlu, tek renk turkuaz sırlı örnekler olasılıkla Suriye'dendir. Çok kaliteli birkaç lüster parça Fatımi üretimi olabilir. Kazılarda ortaya çıkarılan Çin seledon parçaları olasılıkla 13. yüzyıla aittir. Polikrom Sgraffito kaide buluntusu olasılıkla Kıbrıs'tan ithaldir. Bazı parçalarda "Port Saint Symeon" stil veya Haçlı seramiği olarak tanınan seramiklere benzemektedir⁴⁸⁸.

Ortaya çıkarılan bu bilgilerin sonucunda Kadıkalesi/Anaia'nın özellikle Geç Roma-Erken Bizans Döneminde deniz ticareti rotasında kullanılan bir liman olduğu, bu ticaretin Arap akınlarının başladığı 7. yüzyıldan itibaren kesildiği anlaşılmaktadır. Laskarisler döneminde yeniden önem kazanan yerleşimin, özellikle 13. yüzyıl- 14. yüzyıl başına kadar olan süreçte deniz ticaretinin tekrar canlandığı anlaşılmıştır.

Sonuç olarak Kadıkalesi/Anaia kazısında ele geçen günlük kullanım seramikleri Bizans sırsız seramik literatürüne katkıda bulunacak nitelikte ve niceliktedir. İleride sırsız günlük kullanım kapları üzerine yapılacak arkeometrik çalışmalar bu zenginliği daha da arttıracaktır. Bu bağlamda Kadıkalesi/Anaia, bir seramik üretim merkezi olarak, Batı Anadolu Bizans Dönemi yerleşimleri içerisinde gittikçe önem kazanan bir merkez durumuna gelmiştir.

⁴⁸⁷ Waksman ve diğeri 2008, 166, fig.8, bununla birlikte 29.07.2011 tarihinde Sayın Y.Waksman ile yapılan şahsi görüşmem sonrasında elde edilmiş bilgiler için kendisine teşekkür ederim.

⁴⁸⁸ Doğer 2008, 60-61

KISALTMALAR VE KAYNAKÇA

AM	Mitteilungen des Deutschen Archologisches Instituts, Athenische Abteilung
AnatAnat	Anatolia Antiqua
ANES	Ancient Near Eastern Studies
AJA	American Journal of Archaeology
AST	Araştırma Sonuçları Toplantısı
AnatSt	Anatolian Studies
AntJ	The Antiquaries Journal. The Journal of the Society of Antiquaries of London
Atiqot	Journal of the Israel Department of Antiquities
BAR	British Archaeological Reports
BCH	Bulletin de Correspondence Hellnique
BSA	The Annual of the British School at Athens
DOP	Dumbarton Oak Papers
EKEV	Erzurum Kltr ve Eēitim Vakfı
EMAC	European Meeting on Ancient Ceramics
FR	A. Furtwngler and K. Reichhold, Griechische Vasenmalerei (Munich 1900–1925)
IstMitt	Istanbuler Mitteilungen
INA	Institute of Nautical Archaeology
IntArch	Internet Archaeology [evrimii]
JNES	Journal of Near Eastern Studies

JRS	The Journal of Roman Studies
Kat. No.	Katalog Numarası
LRCW	Late Roman Coarse Wares Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean
KST	Kazı Sonuçları Toplantısı
M.A.S.R.O.P	Mimarlar Arkeologlar Sanat Tarihçileri Restoratörler Ortak Platformu
MÖ	Milattan Önce
MS	Milattan Sonra
SFECAG	La Société Française d'Etude de la Céramique Antique en Gaule
TAD	Türk Arkeoloji Dergisi
YKY	Yapı Kredi Kültür Sanat Yayınları

Abadie 1989 C. Abadie “Céramique et commerce dans le bassin égéen du IVe au VIIe siècle”, *Hommes et richesses dans l'Empire byzantin* 1, 1989, 143-159.

Abadie-Reynal 1992 C. Abadie-Reynal ve J.P. Sodini (1992). *La céramique paléochrétienne de Thasos*, (Alikı, Delkos, Fouilles Anciennes), *Etudes Thasiennes XIII*, Paris, 1992.

Akdeniz 2007 E. Akdeniz, “Kadıkalesi Kazısı Miken Buluntuları”, *Arkeoloji Dergisi IX* (2007/1), 35-59.

- Akdeniz 2008** E. Akdeniz, “Kuşadası Kadikalesi Kazısının İlk Sonuçlarının Prehistorik-Protohistorik Açından Genel Bir Değerlendirilmesi” *Geçmişten Geleceğe Kuşadası II Sempozyum* (4-9 Kasım 2008),25-47.
- Alessandri ve diğerleri 1998** P. Alessandri, D., Sanchez, C., “Note sur un lot d’amphores du Ve siècle de notre ère à Narbonne (Aude)”, SFECAG, *Actes du Congrès d’Istres*, 21-24 mai 1998, decembre 1998, 117-122
- Alpözen 1975** T.O. Alpözen, “Bodrum Müzesi Ticari Amphoraları” *TAD XXII* (1975), 5-32.
- Alpözen ve Diğerleri 1995** T.O. Alpözen, A.H. Özdaş, B. Bahadır, *Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Ticari Amphoraları*, Bodrum, 1995.
- Amr- Schick 2001** K. Amr, R. Schick “The Pottery from Humeima: The Closed Corpus from the Lower Church”, *La céramique byzantine et proto-islamique en Syrie-Jordanie (IVe-VIIIe siècles apr. J.-C.)*, (ed.) E. Villeneuve, P.M. Watson, Beyrouth, 2001, 107-126.
- Aoyagi ve diğerleri 2007** M. Aoyagi, T. Mukai, C. Sugiyama, “Céramique de l’antiquité tardive d’un site romain de somma vesuviana, Italie”, *LRCW 2, Late Roman Coarse Wares Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean*, ed. M. Bonifay, J.-C. Treglia, Vol. I, *BAR Int Ser.* 1662 (I), Oxford 2007, 439-449.
- Arthur-Patterson 1998** P.Arthur-H.Patterson, "Pottery in Southern Puglia in the 6th and 7th Centuries", L. Saguì (ed.), *Ceramica in Italia: VI-VII secolo*, Firenze, 1998, 511-530.

- Arthur 2006** P.Arthur, *Hierapolis (Pamukkale) Bizantina e Turca*, İstanbul, 2006.
- Arthur 2007** P.Arthur, “Pots and Boundaries. on Cultural and Economic Areas Between Late Antiquity and the Early Middle Ages” *LRCW 2, Late Roman Coarse Wares Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean*, ed. M. Bonifay, J.-C. Treglia, Vol. I, *BAR Int Ser. 1662 (I)*, Oxford 2007, 15-27
- Auzépy 2008** M.F. Auzépy, “State Of Emergency (700-850)”, *The Cambridge History of the Byzantine Empire, c.500-1492*, J. Shepart (ed.),2008.
- Ayaönü 2009** Y. Ayönü, *Katalanların Anadolu ve Trakya ’daki Faaliyetleri (1302-1311)*, İzmir, 2009
- Bakirtzis 1989** C.H. Bakirtzis, “Byzantine Amphora” *BCH XVIII* (1989), 73-77.
- Bakirtzis 1992** D.P. Bakirtzis, *Ceramic Art From Byzantine Serres*, 1992.
- Bakirtzi 2002** D. P. Bakirtzi, *Everday Life in Byzantium*, 2002.
- Ballance ve diğerleri 1989** M.Ballance, *Excavations in Chios 1952- 1955 Byzantine Emporio*, Oxford,1989.
- Ballet 2004** P. Ballet, “Jalons pour une histoire de la céramique romaine au sud de Kharga Douch 1985-1990”, *Kysis, Fouilles de l’Ifao à Douch oaiss de Kharga (1985-1990)*, Cairo 2004, 209-241.
- Bartusis 1992** M.C. Bartusis, *The Late Byzantine Army, Arms and Society, 1204-1453*, Philadelphia, 1992.

- Bar-Nathan-Mazor 1992** R.Bar-Nathan&G.Mazor, “City Center (South) and Tel Iztaba Area 1988-89; Excavations of the Antiquity Authority Expedition” *ESI* 11 (1992), 33-52.
- Bass-Van Doorninck 1982** G. Bass, F.H. Doorninck, H. Frederick, *A Seventh- Century Byzantine Shipwreck Volume I*, 1982.
- Baylan 2008** S.Baylan, *2006-2007 Tralleis Kazılarında Ele Geçen Amphoralar*, ADÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2008.
- Berndt 2003** M. Berndt, *Funde aus dem Survey auf der Halbinsel von Milet [1992-1999]. Kaiserzeitliche und frühbyzantinische Keramik, Internationale Archäologie, 79* Rahden/Westf. 2003
- Булгаков 2000** В.В Булгаков, Лаборатория аналитических исследований НИИПОИ МКИ Украины, Киев
- Булгаков 2000** Булгаков В.В, “*Метку-дипинто византийских амфор XI в*” Киев 2000,153-164
- Borisov 1989** B. Borisov, *Djadovo vol.1: Mediaval Settlements and Necropolis (11th12th Century), Bulgarian, Dutch, Japanese Expedition*, Tokyo University Press, 1989
- Böhlendorf-Arslan 2005** B.Böhlendorf-Arslan, “Stratified Byzantine Pottery from the City Wall in the Southwestern Sector of Amorium”, First International Symposium on Late Antique, Byzantine - Seljuk, and Ottoman Pottery and Tiles in Archaeological Context (Çanakkale, 1-3 June 2005), ed. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr. *Byzas* 7 (2007), 273-295.

- Böhlendorf-Arslan 2008** B.Böhlendorf-Arslan, “Keramik üretim im byzantinischen und türkischen Milet”, *İstMitt* 58 (2008), 371-407.
- Bratianu 1929** G.I. Bratianu, *Recherches sur la Commerce Genoıs dans la mer Noire an XIII siecle*, Paris Librairie Oorientaliste Paul Geuthner, 1929.
- Carsana-Amico-Vecchio 2007** V. Carsana, V. Amico, F. Vecchio, “Nuovi dati ceramologici per la storia economica di Napoli tra tarda antichità ed altomedioevo”, *LRCW 2, Late Roman Coarse Wares Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean*, ed. M. Bonifay, J.-C. Treglia, Vol. I, *BAR Int Ser.* 1662 (I), Oxford 2007, 423-437.
- Catling 1972** H.W. Catling, “An Early Byzantine Pottery Factory at Dhiorios in Cyprus” *Levant* IV (1972), 1-82.
- Crawford 1990** S.C. Crawford, *The Byzantine Shops at Sardis*, London, 1990.
- Çoruhlu 2003** T.Çoruhlu, “Örentepe Bazilika Kazısı 2002 Yılı Ortaçağ Buluntuları” *VII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazı ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu* (7-9 Nisan 2003, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, İstanbul), İstanbul, 2006, 62-67.
- Çoruhlu 2008** T. Çoruhlu, “2006 Dönemi Adramytteion Antik Kenti Ortaçağ Buluntuları”, *XI. Ortaçağ Kazı ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*, İzmir, 2008, 127-129.
- Cottica 2007** Daniela Cottica “Micaceous White Painted Ware from insula 104 at Hierapolis-Pamukkale, Turkey”, Çanak, Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Seramiği ve Mimari Seramiği (Çanakkale, 1-3 Haziran 2005). First International Symposium on Late, Antique, Byzantine, Seljuk, and Ottoman Pottery and Tiles in Archaeological Context (Çanakkale, 1-3 June 2005), ed. B. Böhlendorf-Arslan, A.

O. Uysal, J. Witte-Orr. *Byzas* 7 (2007), İstanbul, 2008, 255-272.

Daim ve Ladstatter 2011 F.Daim, S.Ladstatter, *Bizans Döneminde Ephesos*, İstanbul, 2011.

Danis 2002 D.M. Danis, *An Analysis of Galley Ware from a Ninth-Century Shipwreck at Bozburun, Turkey*, Submitted to the Office of Graduate Studies of Texas A&M University in partial fulfillment of the requirements for the degree Master of Arts, 2002.

Dark 2001 K. Dark, *Byzantine Pottery*, Great Britain, 2001.

Degeest 2000 R. Degeest, *The Common Wares of Sagalassos*, Studies in Eastern Mediterranean Archaeology III (2000)

Demesticha-Michaelides2001 S.Demesticha-D.Michaelides, "The excavation of a Late Roman 1 amphora kiln in Paphos", E.Villeneuve and P. M.Watson (ed), *La céramique byzantine et proto-islamique en Syrie-Jordanie (IVe-VIIIe siècles apr. J.-C.)*, 289-96, Beirut, 2001.

Devreker ve diğerleri 2003 J.Devreker-H. Thoen-F. Vermuelen, Excavations in Pessinus: The so-called Acropolis: from Hellenistic and roman Cemetery to Byzantine Castle, Gent 2003(Archaeological Reports Ghent University, 1) 1-417

Dimopoulos 2007 J.Dimopoulos, "Byzantine Grafitto Wares excavated in Sparta (12.-13.th centuries)", Çanak, Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Seramiği ve Mimari Seramiği (Çanakkale, 1-3 Haziran 2005). First International Symposium on Late, Antique, Byzantine, Seljuk, and Ottoman Pottery and Tiles in Archaeological Context (Çanakkale, 1-3 June 2005), ed. B.

Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr. *Byzas 7* (2007), İstanbul, 2008, 335-348.

Doğer 2002

L.Doğer, "Seramik Buluntuların Değerlendirilmesi", içinde: Z. Mercangöz, "Kuşadası Kadı Kalesi 2001 Yılı Çalışmaları", *KST 24.2* (2003), 128-130, 133, 136-138.

Doğer 2007

L.Doğer, "Byzantine Ceramics: Excavation at Smyrna Agora.", Çanak, Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Seramiği ve Mimari Seramiği (Çanakkale, 1-3 Haziran 2005). First International Symposium on Late, Antique, Byzantine, - Seljuk, and Ottoman Pottery and Tiles in Archaeological Context (Çanakkale, 1-3 June 2005), ed. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr. *Byzas 7* (2007), İstanbul, 97-122.

Doğer 2007

L.Doğer, "İşlev, Teknik ve Estetik Değerlendirmelerle Bizans Günlük Yaşamında Sırlı Seramik-Glazed Ceramics with Evaluations on Function, Technique and Aesthetic in the Daily Life of Byzantine", *SERES 2007*, - IV. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, 26-28 Kasım 2007 Eskişehir, Bildiriler Kitabı, Türk Seramik Derneği Yayını, İstanbul 2007, 709-727.

Doğer 2008

L.Doğer, "Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia Kazısı 2001-2007 Yılı Bizans ve Çağdaşı Diğer Seramik Buluntular Üzerine Bazı Gözlemler", *Geçmişten Geleceğe Kuşadası II Sempozyum* (4-9 Kasım 2008), 49-63.

Domzalski 2000

K. Domzalski, "Late Roman Pottery from Pompeiopolis" <http://www.klassarchaeologie.unimuenchen.de/projekte/pompeiopolis/projekt/materialstudien/spaetroemkeramik.pdf> (12.09.2011)

Doorninck 1989

F. H. Van Doorninck, "The Cargo Amphoras on the 7th Century Yassı Ada and 11th Century Serçe Limanı Shipwrecks: Two Examples of a Reuse of Byzantine areas Transport Jars", *BCH Suppl. XVIII*, (1989), 247-257.

- Erdem 2000** İ. Erdem, “Efes, Ayasuluk, Kuşadası”, *Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu*, 127-132, 2000.
- Евглевский-Потемкина 1994** А.В.Евглевский,Т.М.Потемкина, “О НЕКОТОРЫХ ВИДАХ ГОНЧАРНОЙ КЕРАМИКИ Ч ВОСТОЧНОЕВРОЛЕЙСКИХ НОМАДОВ РАЗВИТОГО СРЕДНЕВЕКОВЬЯ” 1994,209-226
- Fırat 2011** M.Fırat, *Phokaia Geç Roma Dönemi Mutfak Kapları*, E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi,2011
- Frantz 1938** M.A. Frantz, “Middle Byzantine Pottery in Athens”, *Hesperia VII (1938)*, 429-467.
- Frantz 1988** H. Frantz, A.Thompson ve Travlos, *Late Antiquity: A.D. 267-700 (The Athenian Agora Results of Excavations Conducted by the American School of Classical Studies at Athens 24)*, Princeton, 1998.
- Ferrazzoli 2008** A. F.Ferrazzoli, “Economy of Roman Eastern Rough Cilicia: Some Archaeological Indicators”, *XVII International Congress of Classical Archaeology, Roma 22-26 Sept. 2008*, 39-50.
- Ferrazzoli- Ricci 2009** A. F.Ferrazzoli, M.Ricci, “ Cilician Ceramic Production From to Byzantine Age. New Data From Elaiussa Sebaste” *OLBA XVII (2009)*, 33-44.
- Freely 2002** J. Freely, *Türkiye Uygarlıklar Rehberi 3, Ege Kıyıları*, 2002.
- Fındık 2007** N. Ö. Fındık, “Ortaçağ Seramik Üretiminde Üçayak Kullanımı” *Ekev Akademi Dergisi 32 (2007)*, 237-248.

- Fleet 1999** K. Fleet, *European and Islamic Trade in the Early Ottoman State: Mercants of Genoa and Turkey*, Cambridge University Press, 1999.
- Frend-Johnston 1962** W. H. C. Frend, D.E. Johnston, “The Byzantine Basilica Church at Knossos”, *BSA* 57 (1962), 186-238.
- Foss 1979** C. Foss, *Ephesus after Antiquity: A late antique, Byzantine and Turkish City*, Cambridge University Press, 1979.
- Gagliardi 2007** V. Gagliardi, “Le anfore e la ceramica fine da mensa del territorio dell’antica Kaulonia: Nuovi dati sull’economia dei Bruttii in età tardoantica”, *LRCW 2, Late Roman Coarse Wares Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean*, ed. M. Bonifay, J.-C. Treglia, Vol. I, BAR Int Ser. 1662 (I), Oxford 2007, 477-480.
- Garlan-Tatlıcan 1996** Y. Garlan, İ. Tatlıcan, “1994-1995 Yılları Zeytinlik (Sinop) Amphora Atölyeleri Kazıları”, *KST* 18.II (1996), 337-351.
- Gempeler 1992** R. Gempeler, “Elephantine X.” *Die Keramik Römischer bis Früh-arabischer Zeit*, Deutsches Archäologisches Institut. Abteilung Kairo. Archäologische Veröffentlichungen. 43, Mainz (Verlag Philipp von Zabern), 1992.
- Golden ve diğerleri 2007** P.B. Golden ve diğerleri, “The World of the Khazars: New Perspectives”, *Selected Papers from the Jerusalem 1999 International Khazar Colloquium* (Handbook of Oriental Studies/Handbuch Der Orientalistik,) Brill 2007
- Goldman 1950** H. Goldman, *Excavations at Gözli Kule, Tarsus I, The Hellenistic and Roman Periods*, Princeton, 1950.

- Gökçay 2007** M. Gökçay, “Yenikapı Kazıları”, *16. Müze Çalışmaları Kurtarma Kazıları Sempozyumu* (25-27 Nisan 2007, Marmaris) 81-100
- Grace 1961** V.R. Grace, *Amphoras and the Ancient Wine Trade, Excavations of the Athenian Agora, Picture Book No.6*, Princeton, 1961.
- Günsenin 1989** N.Günsenin "Recherches sur les Amphores Byzantines dans les Musées Turcs", V. Deroche- J.M. Spieser (éd.) *Recherches sur la Céramiques Byzantine Suppl. BCH XVIII* (1989), 267-276.
- Günsenin 1990** N.Günsenin, *Les amphores byzantines (X-XI-IIé siecles) Typologie, Production, Circulation d’apres les collections turques*,1990
- Günsenin 1992a** N.Günsenin, “1991 Yılı Tekirdağ İli, Hoşkøy-Gaziköy Amphora Atölyeleri Yüzey Araştırması”, *AST 10* (1993), 85-103.
- Günsenin 1992b** N.Günsenin, “Ganos”: Bin Yıldır Şarap ve Amphora Üreten “Kutsal Dağ” *TAD XXX* (1992), 197-207.
- Günsenin 1993** N. Günsenin, “Ganos. Centre de production d’amphores a l’epoque Byzantine” *AnatAnat II* (1993), 93-201.
- Günsenin 1995** N. Günsenin, "1993 Tekirdağ - Balıkesir İlleri Yüzey Araştırması (Hoskøy - Gaziköy Jeofizik (manyetik), Marmara Adaları Sualtı)" X. Arkeometri Sonuçları Toplantısı (1995), 201-220.
- Günsenin 1999** N. Günsenin, “From Ganos to Serçe Limanı”, *The INA Quarterly*, 26.3, Fall 1999, 18-21.
- Günsenin-Özaydın 2000** N.Günsenin, N.Özaydın, “Marmara Adası Çamaltı Burnu I Batığı 1998”, *KST XXI.2* (2000), 341-350.

- Günsenin 2001** N.Günsenin, “L’Epave de Çamaltı Burnu I (Ile de Marmara, Proconnese): resultats des campagnes 1998-2000”, *Anatolia Antiqua IX* (2001), 117-133.
- Hautumm 1981** W. Hautumm, *Studien zu Amphoren der spätrömischen und frühbyzantinischen Zeit*, Fulda, 1981
- Hahhimihali 1998** M. Hahhimihali, Les fouilles de la Bourse, Les niveaux de l’antiquité Tardive, 4.4. Les amphores des sondages 10, *Fouilles à Marseille, Les mobiliers (Ier-VIIe siècles ap. J.-C.)*, (ed.) M. Bonifay, M.-B. Carre, Y. Rigoir, Travaux du Centre Camille-Jullian, 22, *études massaliètes* 5, 1998, 161-165.
- Hayes 1980** J. W. Hayes, Supplement to Late Roman Pottery. (Supplementary Volume of the British School at Rome.), Pp. Lxxxii, British School at Rome, 1980. 479-551
- Hayes 1983** J. W. Hayes, “The Villa Dionysos Excavations, Knossos: The Pottery”, *BSA* 78 (1983), 97-169.
- Hayes 1992** J.W. Hayes, *Excavations at Saraçhane Istanbul 2 The Pottery*, Princeton, 1992.
- Hayes 1997** J.W. Hayes, *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*, London, 1997.
- Hayes 2003** J.W.Hayes, “Hellenistic and Roman Pottery Deposits from the Saranda Kolones Castle Site at Paphos” *BSA* 98 (2003), 447-516.

- ГЕРЦЕН, НАУМЕНКО 2006**, А.Г.ГЕРЦЕН, В.Е.НАУМЕНКО, “К истории цитадели Мангупа (По материалам археологических исследований на юго-восточном склоне мыса Тешклибурун)”, *Античная древность и средние века*, 384-432
- ГЕРЦЕН,НАУМЕНКО2009** А.Г.ГЕРЦЕН, В.Е.НАУМЕНКО, “Археологические исследования в районе церкви Св. Константина (Мангуп): II горизонт застройки (XV в.)”МАИЭТ. 2009. Вып. XV.,389-431
- Heth-Tekkök 2008** S. Heth- B. Tekkök, *Greek, Roman and Byzantine Pottery at İlion (Troia), Project Troia, 2007-2008*, <http://classics.uc.edu/troy/grbpottery/>, (23.12.2009)
- Holmqvist 2007** V.E. Holmqvist, *Ceramic Production Traditions in the Late Byzantine-Early Islamic Transition: A Comparative Analytical Study of Ceramic From Palaestina Tertia, EMAC 07, Budapest, 24-27 October 2007*, 91-95.
- İnalcık 2005** H. İnalcık, “Batı Anadolu’ da Yükselen Denizci Gazi Beylikleri, Bizans ve Haçlılar”, *Uluslararası Batı Anadolu Beylikleri Sempozyumu, Bildiriler 18-20 Ekim 2004*, Balıkesir, 2005.
- İnalcık 2010** H. İnalcık, *Osmanlılar (Fütühat, İmparatorluk Avrupa ile İlişkiler)*, Timaş Yayınları, İstanbul 2010.
- İnanan 2002** F.İnanan, “Anaia – Kadıkalesi: A New Zeuxıppus Ware Production Centre”, *Proceedings of the International Symposium Trade and Production Through the Ages Konya, 25-28 November 2008*, 115-128.
- İsler 1961** H.P. İsler, “Heraion von Samos: Eine Frühbyzantinische Zisterne.” *AM 84* (1961), 206-211.

- Ivantchik 2002** A. Ivantchik, “Un puits de l’époque paléochrétienne sur l’agora d’Argos”, *BCH* 126 (2002), 331-405.
- якобсон 1979** А.Л.якобсон, Керамика и керамическое производство средневековой Таврики, 1979
- ИВАКИН 1991** Г.Ю.ИВАКИН, *Мыц В.Л.* Укрепления Таврики X-XV вв. Киев, 164с.1991
- Japp 2005** S. Japp, “Late Roman, Byzantine and Ottoman Pottery from Alexandria Troas” Çanak, Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Seramiği ve Mimari Seramiği (Çanakkale, 1-3 Haziran 2005). First International Symposium on Late, Antique, Byzantine, - Seljuk, and Ottoman Pottery and Tiles in Archaeological Context (Çanakkale, 1-3 June 2005), ed. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr. *Byzas* 7 (2007), İstanbul, 55-71.
- Ξανθοπούλου 2004** Μ. Ξανθοπούλου, “Παλαιοχριστιανική κεραμική της αρχαίας Ιτάνου”, στο: *Creta Romana e Protobizantina, Atti del Convegno Internazionale, Iraklion, 23-30 settembre 2000*, Scuola Archeologica Italiana di Atene, εκδ. Bottega d’Erasmus/Aldo Ausilio, Τορίνο και Πάδοβα, 2004, III/1, 1013-1028.
- Kahyaoğlu 2010** M. Kahyaoğlu, “On ikinci ve On Üçüncü Yıllarda Batı Anadolu Liman Kentleri”, *I.Uluslararası Sevgi Gönül Bizans Araştırmaları Sempozyumu*, (25-28 Haziran 2007), 273-278
- Kahyaoğlu 2011** M. Kahyaoğlu, *12. ve 13. Yüzyıllarda Batı Anadolu Liman Kentleri-Tarihsel Bir Yaklaşım*, E.Ü.Sos. Bil. Enstitüsü, Sanat Tarihi Ana Bilim Dalı, Bizans Sanatı Bilim Dalı Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2011.

- Karagiorgou 2001** O. Karagiorgou, “The Late Roman 2 amphora: a container for the military annona on the Danubian border?”, S. Kingsley-M. Decker (ed.) *Economy and Exchange in the East Mediterranean during Late Antiquity*, Oxford, 2001, 129-166.
- Karagöz 2006** Ş. Karagöz, “Marmaray Projesi Üsküdar Meydanı Aç-Kapa İstasyonu Arkeolojik Kurtarma Kazıları” 15. Müze Çalışmaları ve Kurtarma Kazıları Sempozyumu, Alanya, 2006, 137-166.
- Kiepert 1891** H. Kiepert, *Spezialkarte von Westlichen Kleinasien, 1: 250 000*, Berlin, 1891.
- Korkut 2005** T.Korkut, “Die spantike und frühbyzantinische Keramik aus Patara” Çanak, Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Seramiği ve Mimari Seramiği (Çanakkale, 1-3 Haziran 2005). First International Symposium on Late, Antique, Byzantine, - Seljuk, and Ottoman Pottery and Tiles in Archaeological Context (Çanakkale, 1-3 June 2005), ed. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr. *Byzas 7* (2007), İstanbul, 131-147.
- Konstantinidou 2010** A. Konstantinidou, “*Aspects of everyday life in a monastic settlement: amphorae and cooking ware (4th-7th c.) from the old monastery of Baramus in the Wadi Natrun, Egypt; a first glance*”, *LRCW3. Late Roman coarse wares, cooking wares and amphorae in the Mediterranean: archaeology and archaeometry*, BAR, S 2185, Oxford, 951-961.
- Köroğlu 2003** G. Köroğlu, “Mersin Yumuktepe Höyüğü’nde 2002 Yılı Ortaçağ Kazı Çalışmaları” VII. Ortaçağ-Türk Donemi Kazı Sonuçları Ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, İstanbul 2003, 84-87.

- Köroğlu 2006** G.Köroğlu, “Mersin Yumuktepe Höyüğü’nde 2005 Yılı Ortaçağ Kazı Çalışmaları ” X. Ortaçağ-Türk Donemi Kazı Sonuçları Ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu “Prof. Dr. H. Örcün Barışta’ya Armağan” Ankara 2009, 515-527.
- Kuzmanov 1973** G. Kuzmanov, “Ceramique de la haute epoque Byzantine provenant de thrace et de docie (IVe – le debut du VIIe)”, *FR VII* (1985), 9-28.
- Larson 1995** J. L. Larson, *Grek Hercine Cults*, 1995.
- Lefort 2002** J. Lefort “The Rural Economy, Seventh–Twelfth Centuries” A.E. Laiou (ed.), *DOP 39*, 2002.
- Lightfoot ve Diğerleri 1994** C.S. Lightfoot ve Diğerleri., “Amorium Excavations 1993, the Sixth Preliminary Report,” *AnatSt* 44 (1994), 105-26.
- Lightfoot 2006** C.S. Lightfoot, *Amorium / Anadolu'da Bir Bizans Kenti*, 2006
- Luka 2003** K. Luka, “Coarse ware from the area of the middle reaches of Skat River, Northwestern Bulgaria” *Archaeologia Iuventa* 1 (2003), 41-57.
- Lüdorf 2006** G. Lüdorf, *Römische und frühbyzantinische Gebrauchskeramik im westlichen Kleinasien*, Rahden/Westf.: VML, M. Leidorf, 2006
- Magness 1993** J. Magnes, *Jerusalem Ceramic Chronology circa 200-800 C.E.*, (JSOT/ASOR Monagrapy Series 9), Sheffield, 1993.
- Malay 1999** H. Malay, “Anaia’ dan Yeni Bir Yazıt”, *Anatolian and Thracian Studies in Honour of Zafer Taşlıklioğlu*

Armağanı, Anadolu ve Trakya Çalışmaları I, İstanbul, 1999, 93-96.

- Mardešić1994** J. Mardešić, Amfore, in: *Salona Christiana*, Marin, E. (ed.), Split,1994, 292–296.
- Marki- Cheimonopoulou 2003** E. Marki-M. Cheimonopoulou “Céramique de l’époque paléochrétienne tardive de la fouille de Louloudies en Pi rie”. Ch. Bakirtzis (ed.), *Actes du VIIe Congrès International sur la Céramique Médiévale en Méditerranée*, Thessaloniki 11-16 octobre 1999 (Athènes 2003) 703-712.
- Megaw 1971** A.H.S. Megaw, “Supplementary Excavations on a Castle Site at Paphos, Cyprus, 1970-1971,” *DOP* 26 (1972), 322-45.
- Megaw 2007** A.H.S. Megaw, *Kourion: Excavations in the Episcopal Precinct*, 2007.
- Mercangöz 2005** Z. Mercangöz, “4. Yılında Kuşadası, Kadıkalesi/ Anaia Kazısı”, *Sanat Tarihi Dergisi* XIV/1 (2005), 205-226.
- Mercangöz 2007** Z. Mercangöz, “Kuşadası Kadıkalesi 2006 Yılı Çalışmaları”, *KST* 29.3 (2007), 449-470.
- Mercangöz-Doğ r 2009** Z. Mercangöz- L. Doğ r, “Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia Bizans Sırlı Seramikleri”, I. ODTÜ Arkeometri Çalıştay-Türkiye Arkeolojisi’nde Seramik ve Arkeometrik Çalışmaları-Prof. Dr. Ufuk Esin Anısına 7-9 Mayıs 2009, Ankara 209, 83-101.
- Mercangöz 2010** Z. Mercangöz “Kommerkion ve Emporion Olarak Anaia’nın Değışken Tarihsel Yazgısı”, I. Uluslararası Sevgi Gönül Bizans Araştırmaları Sempozyumu, (25-28 Haziran 2007),279-292

- Mills -Beaudry 2007** J. E. Philip Mills- Nicolas Beaudry, "The ceramic coarse wares from the basilica excavations at Ras el Bassit, Syria: a preliminary assessment', *LRCW2. Late Roman coarse wares, cooking wares and amphorae in the Mediterranean: archaeology and archaeometry*, BAR, S1662, Oxford, 745-754.
- Mimaroğlu 2009** S. Mimaroğlu, "Panaztepe Bizans Dönemi Sırsız Seramikleri" XIII. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu, 14-16 Ekim 2009, 443-451.
- Müller-Wiener 1961** W. Müller-Wiener, "Mittelalterliche Befestigungen im Sudlichen Joinen", *IstMitt* 11(1961), 5-12.
- Moliner 1998** M. Moliner, Les fouilles récentes, le puits de la rue de la Cathédrale, 3.3.2. Les amphores, *Fouilles à Marseille, Les mobiliers (Ier-VIe siècles ap. J.-C.)*, M. Bonifay-B. Carre, Y. Rigoir (ed.), Travaux du Centre Camille-Jullian, 22, *études massaliètes* 5, 1998, 272-274.
- Özdaş 2008** H. Özdaş, "Kuşadası Körfezi Sualtı Kültür Mirası" II. Geçmişten Geleceğe Kuşadası Sempozyumu, 5-9 Kasım 2008, 127-132.
- ПАРШИНА 2001** Е.А. ПАРШИН, "КЛЕЙМЕННАЯ ВИЗАНТИЙСКАЯ АМФОРА X-ГО ВЕКА ИЗ ЛАСПИ" МОРСКАЯ ТОРГОВЛЯ В СЕВЕРНОМ ПРИЧЕРНОМОРЬЕ, КИЕВ-2001, 113-114

- Papadopoulos 1992** J.K. Papadopoulos, “Λασάνα, Tuyeres, and Kiln Firing Supports” *Hesperia* 61. 2. (1992), 203-221.
- Papadopoulos 2003** J.K. Papadopoulos, *Ceramicus Redivivus: The Early Iron Age Potters’ Field in the Area of the Classical Athenian Agora*, *Hesperia Supplement* 31, 2003.
- Paskal 2008** M.O. Paskal, “Excavations at Bat-Galim: The Pottery” *Contract Archaeology Reports III*, Haifa, 2008, 32-53.
- Philippson 1913** A. Philippson, Topographische Karte des Westlichen Kleinasien, 6 Blatt, 1: 300 000, (Gothe 1910–1913)
- Piéri 1998a** D. Piéri Les importations d’amphores orientales en Gaule méridionale durant l’antiquité tardive et le hautmoyen age (IV-VII siècles après J.-C.). Typologie, chronologie et contenu, en *SFECAG*, Actes du Congrès d'Istres, 98-106, Marseille.
- Piéri 1998b** D. Piéri, Les fouilles récentes, Le Puits de la Rue du Bon-Jésus, 1.8. Les amphores, contexte 12, *Fouilles à Marseille, Les mobiliers (Ier-VIIe siècles ap. J.-C.)*, (ed.) M. Bonifay, M.-B. Carre, Y. Rigoir, Travaux du Centre Camille-Jullian, 22, *études massaliètes* 5, 1998, 231-242
- Piéri 2005** D. Piéri, *Le commerce du vin Oriental, A l’époque Byzantine (Ve-VIIe siècles), Le témoignage des amphores en Gaule*, Institute Francais du proche-orient, Beyrouth 2005, 1-327.

- Piton 1998** J. Piton, “Contexte amphorique du début du Ve siècle à Arles (Bouches-du-Rhone)”, SFECAG, *Actes du Congrès d’Istres*, 21-24 mai 1998, decembre 1998, 107-114.
- Poulter 1999** A.G.Poulter, *Nicopolis ad Istrum A Roman to early Byzantine city: the pottery and the glass*, London,1999.
- Pulak 1985a** C.Pulak, “1984 Yılı Aydın, Muğla ve Antalya İlleri Sualtı Araştırmaları” , *AST III* (1985), 47-67.
- Pulak 1985b** C.Pulak, “1984 Marmara Sualtı Araştırmaları” , *AST III* (1985), 47-62.
- Pülz 1986** S.Pülz, “2. Ein Keramikkomplex Der Mittleren Kaiserzeit Aus Dem Heroon I”, *IstMitt* 36 (1986), 13-33.
- Pülz 1987** S. Pülz, “Milet 1986. Vorbericht über die Arbeiten des Jahres 1986.2. Zwei Keramikkomplexe aus dem Heroon III”, *IstMitt* 37 (1987), 34-69.
- Ramsay 1960** W. M. Ramsay, *Anadolu’nun Tarihi Coğrafyası*, İstanbul, 1961.
- Redford ve diğerleri 1998** S.Redford, G. Stein, N.F.Miller, D.C. Hodges. *The Archaeology of the Frontier in the Medieval Near East: Excavations at Gritille, Turkey*. Philadelphia: 1998.
- Redford 2001** S. Redford, “Excavations at Gritille (1982-1984): The Medieval Period a Preliminary Report.” *AnatSt*, XXXVI (2001), 103-136.

- Redford ve diğeri 2001** S. Redford, S. Ikram, E.M. Parr, T. Beach, "Excavations at Medieval Kinet, Turkey: A Preliminary Report", *ANES* 38, 2001, 58-138.
- Reynolds 2004** P. Reynolds, "The Roman Pottery from the Triconch Palace" *Byzantine Butrint: Excavations and Surveys 1994-1999*, Oxford, 2004, 224-269
- Ricci 2005** M. Ricci, "Elaiussa Sebaste: context, production & commerce" Çanak, Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Seramiği ve Mimari Seramiği (Çanakkale, 1-3 Haziran 2005). First International Symposium on Late, Antique, Byzantine, - Seljuk, and Ottoman Pottery and Tiles in Archaeological Context (Çanakkale, 1-3 June 2005), ed. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr. *Byzas* 7 (2007), İstanbul, 169-180.
- Riley 1980** J. Riley, "New Light on Relations Between the Eastern Mediterranean and Carthage in the Vandal and Byzantine Periods: The Evidence from the University of Michigan Excavations", *Actes Colloque sur la Ceramique Carthage*, 23-24 Juin 1980, 111-122.
- Robinson 1959** H.S. Robinson, *The Athenian Agora. V. Pottery of the Roman Period*, Princeton, 1959.
- Romancuk 2005** A. I. Romancuk, *Studien zur Geschichte und Archäologie des byzantinischen Cherson, von Alla I. Colloquia Pontica* 11, 2005.

- Sanders 1987** G.D. R. Sanders, “An Assemblage of Frankish Pottery at Corinth”, *Hesperia LVI* (1987), 159-196.
- Sanders 1993** G.D. R. Sanders, “Excavations at Sparta: The Roman Stoa, 1988-91 Preliminary Report, Part 1: (c) Medieval Pottery”, *BSA* 88 (1993), 251-186.
- Sanders 2000** G.D.R. Sanders, “New Relative and Absolute Chronologies for 9th to 13th Century Glazed Wares at Corinth: Methodology and Social Conclusions” *Byzanz als Raum. Zu Methoden und Inhalten der historischen Geographie des östlichen Mittelmeerraumes im Mittelalter*, Kommission für die Tabula Imperii Byzantini, Österreichische Akademie der Wissenschaften, Vienna 2000, 153-173.
- Sanders 2008** G.D.R. Sanders, “Ayios Stephanos. Excavations at a Bronze Age and Medieval Settlement in Southern Laconia”, London, D. Taylour and R. Janko (ed.) *BSA Suppl. XLIV* (2008), 389-410.
- Sazanov 2007** A. Sazanov “Les amphores orientales d’époque protobyzantine au nord de la Mer Noire: chronologie et typologie” *LRCW2*, Vol.II, *BAR Int Ser.*803-815.
- Schneider 2006** E.E.Schneider “Elaiussa Sebaste- Report of 2005 Excavations Season” *KST* 28.2 (2006), 561-574.
- Sevin 2007** V. Sevin, *Anadolu ’ nun Tarihi Coğrafyası*, 2002.
- Shkodra 2006** B. Shkodra, “Ceramics from Late Roman contexts in Durrës” *BSA* 101 (2006), 427–458.

- Şenol-Kerem 2000** A. K.Şenol- F. Kerem, “İçel Müzesinde Bulunan Bir Grup Amphora”, *OLBA* III (2000), 83-114.
- Şenol 2005** A.K.Şenol, “Antik Dönem Ekonomisinin Kurgusunda Seramik Buluntuların Yeri, Sorunlar”, *OLBA XII* (2005),125-138.
- Şenol 2009** A. K. Şenol, *Arslan Eyce Taşucu Müzesi'nde Bulunan Ticari Amphoralar ve Akdeniz'de Ticaretin İzleri*, 2009.
- Sibella 2002** P. Sibella, “The George McGhee Amphora Collection at the Alanya Museum, Turkey, *The INA Quarterly*, 29 (2002), 3-20.
- Şimşek 2004** C. Şimşek, “2003 Yılı Laodikeia Antik Kenti Kazısı”, *KST* 26.2. (2004), 305–320.
- Stevenson 1947** R.B.K. Stevenson, “The Pottery 1936-37”, *The Great Palace of the Emperors, First Report*, 1947, 31-63.
- Tekocak 2010** M.Tekocak, “The Cooking Wares from Kelenderis” *LRCW3. Late Roman coarse wares, cooking wares and amphorae in the Mediterranean: archaeology and archaeometry*, *BAR, S 2185*, Oxford, 827-837.
- Tezgör-Tatlıcan 1996** D.K.Tezgör- İ.Tatlıcan, “Sinop-Demirci Anfora Atölyelerinin 1995 Kazısı” *KST* 18.2 (1996), 353-367.
- Texier 2002** C. Texier, *Küçük Asya Coğrafyası, Tarihi ve Arkeolojisi*, Ankara, 2002.

- Tırpan-Söğüt 2007** A.Tırpan, B.Söğüt, “Lagina ve Börükçü 2007 Kazı Çalışmaları” *KST* 30.4 (2007), 243-266.
- Trégliia-Rigoir 2006** J.-C. Treglia, Y. Rigoir, *Vaisselle de table, céramiques communes et amphores de la zone 41 M. Bats* (ed.), Olbia de Provence (Hyères, Var) à l’époque romaine (Ier s. av. J.-C.)-VIIe s. ap. J.-C.), *Etudes Massaliètes*, 9, 2006, 69-92.
- Trégliia 2006c** J.-C., Treglia, “La céramique de la phase 1”, M. Bats (ed.), Olbia de Provence (Hyères, Var) à l’époque romaine (Ier s. av. J.-C.)-VIIe s. ap. J.-C.), *Etudes Massaliètes*, 9, 2006, 295-298.
- Türker 2005** A.Ç. Türker, “Gelibolu’da Bizans Seramikleri ve Ökaristik Ekmek Damgası” *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 22.2 (2005), 87-104
- Türker 2006** A.Ç. Türker, “Bizans Dönemi Demre-Myra Sırsız Seramik Buluntuları” *Adalya IX* (2006), 155-169.
- Türker 2009** A.Ç. Türker, Demre-Myra Aziz Nikolaos Kilisesi Bizans Dönemi Seramikleri, *Adalya Ekyayın Dizisi* 8 (2009)
- Umar 1999** B.Umar, *İlkçağda Türkiye Halkı*, 1999.
- Van Doornick 1989** F.H. van Doorninck, “The Cargo Amphoras on the 7th-Century Yassi Ada and 11th-Century Serçe Liman Shipwrecks: Two Examples of a Reuse of Byzantine Amphoras as Transport Jars”, *BCH*, Supplément 18. V. Déroche and J.-M. Spieser, eds. (Paris: Diffusion de Bocard), 1989, 247-257.

- Vanhaverbeke ve diğerleri 2004** H.Vanhaverbeke, F.Martens, M.Waelkens, J.Poblome “Late Antiquity in the Territory of Sagalassos” Recent Research on the late Antique Countryside, *Late Antique Archaeology* 2, W. Bowden-L. Lavan- C. Machado (ed.), 2004, 247-280.
- Vroom 2005** J.Vroom, “Pottery finds from a “cess-pit”at the southern wall in Durres, central Albania”, Çanak, Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Seramiği ve Mimari Seramiği (Çanakkale, 1-3 Haziran 2005). First International Symposium on Late, Antique, Byzantine, - Seljuk, and Ottoman Pottery and Tiles in Archaeological Context (Çanakkale, 1-3 June 2005), ed. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr. *Byzas* 7 (2007), İstanbul, 319-335.
- Vryonis 1971** S. Vryonis, *The Decline of Medieval Hellenism in Asia from the Process of Islamization from the Eleventh through the fifteenth Century*, London, 1971.
- Волков 2001** И.В.Волков,“О происхождении двух групп средневековых клейменных АмФор” Морська торгівля в Північному Причорномор’ї: Зб. наук. Ст, КИЕВ,2001
- Yaraş 2003** A.Yaraş "2002 Yılı Allianoi Kurtarma Kazısı", *KST XXV* (2003), 217–228.
- Yeşilova 2007** H.Yeşilova, *Allianoi Antik İncası Erken Bizans Dönemi Seramikleri (Kırmızı Astarlı Kaplar ve Günlük Kullanım Kapları,1995-2005)*, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek lisans Tezi, Ankara, 2007.

- Yeşilova 2009** H.Yeşilova, “Allianoi Antik Ilcası’nda Üretilen Erken Bizans Dönemi Günlük Kullanım Kapları”, M.A.S.R.O.P E-Dergisi 4 (2009), 56-63
- Зеленко1999** С.М, Зеленко,”Итоги исследований подводно-археологической экспедиции Киевского университета имени Тараса Шевченко на Черном море в 1997-99 гг.189
- Зеленко 2001** С.М. ЗОЦЕНКО,”АМФОРНА ТАРА КИЕВО-ПОДОЛУ XII-початкч XIII ст.” МОРСКАЯ ТОРГОВЛЯ В СЕВЕРНОМ ПРИЧЕРНОМОРЬЕ, КИЕВ-2001, 189
- Евглевский -Потемкина 2000** А. В. Евглевский - Тат. М. Потемкина, “О некоторых видах гончарной керамики у восточноевропейских номадов развитого средневековья // Степи Европы в эпоху средневековья . - Донецк . - 2000 - С. 209-226 . - Рез. англ., нем., фр
- Waage 1933** F. Waage, “Excavations in the Athenian agora: The Roman and Byzantine pottery”, *Hesperia* 2 (1933), 297-328.
- Waage 1948** F. Waage, *Antioch on – The – Orontes IV Part One Ceramics and Islamic Coins*, Wisconsin,1948.
- Waksman ve diğerleri 2008** Y.Waksman ve diğerleri, “Elemental and Petrographic Analyses of Local and Imported Ceramics From Crusader Acre” *Atiqot* 59 (2008),157-190.

Wiegand-H.Schrader1904 Th. Wiegand-H. Schrader, *Priene*, Berlin, 1904.

Wille 2007

B.Wille, “ Die byzantinische Keramik aus einem Ziegelschacht in Aegina Kolonna”, Çanak, Arkeolojik Kazılarda Ele Geçen Geç Antik, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı Seramiği ve Mimari Seramiği (Çanakkale, 1-3 Haziran 2005). First International Symposium on Late, Antique, Byzantine, - Seljuk, and Ottoman Pottery and Tiles in Archaeological Context (Çanakkale, 1-3 June 2005), ed. B. Böhlendorf-Arslan, A. O. Uysal, J. Witte-Orr. *Byzas* 7 (2007), İstanbul, 364-382.

Williams 1977

C.Williams “A Byzantine Well-Deposit From Anemurium (Rough Cilicia)”, *AnatSt.* 27 (1977), 175-190.

Williams 1989

C.Williams, *Anemurium The Roman and Early Byzantine Pottery*, Belgium,1989.

Quercia ve diğerleri 2011

A. Quercia, A. Johnston, A. Bevan, J. Conolly, A. Tsaravopoulos “Roman Pottery from an Intensive Survey of Antikythera, Greece”, *BSA*,106 (baskıda)

İnternet Kaynakçası

http://www.amoriumexcavations.org/Site_history1tr.htm(29.08.2011)

<http://nautarch.tamu.edu/shiplab/IndexFCBiblio.htm> (11.02.2011)

<http://historic.ru/books/item/f00/s00/z0000047/st017.shtml>(29.08.2011)

http://www.lib.utexas.edu/maps/historical/history_shepherd_1923.html(29.08.2011)

<http://collections.culture.gr/SearchItems.aspx?LocationID=22&MainKindID=&KindID=&periodstring=>(29.08.2011)

http://inadiscover.com/projects/all/southern_europe_mediterranean_aegean/yenikapi_harbor_wrecks_turkey/introduction/(29.08.2011)

http://cefael.efa.gr/result.php?section_title=Amphora&site_id=1&actionID=simple&operator=AND(29.08.2011)

<http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1095-9270.2007.00149.x/full>(29.08.2011)

<http://intarch.ac.uk/journal/issue1/tyers/atlasidx.html>(29.08.2011)

http://archaeologydataservice.ac.uk/archives/view/amphora_ahrb_2005/pictures.cfm?id=311&CFID=573996&CFTOKEN=39545028(29.08.2011)

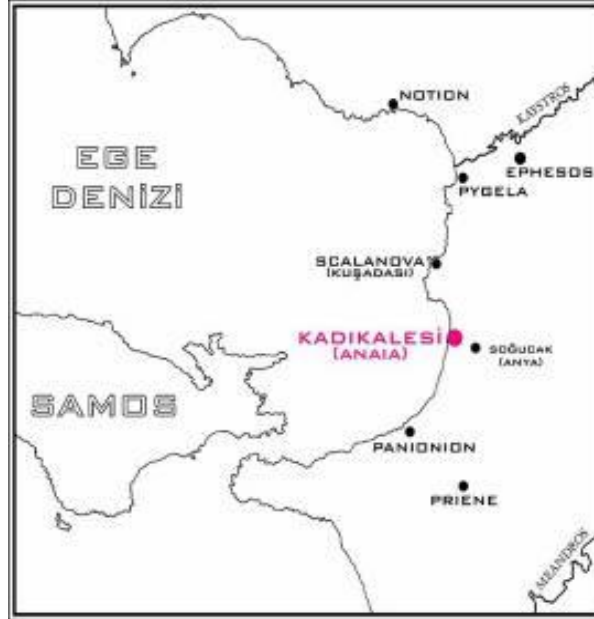
http://www.utoronto.ca/tmap/prelim_1998-2000.html(29.08.2011)

Harita 1

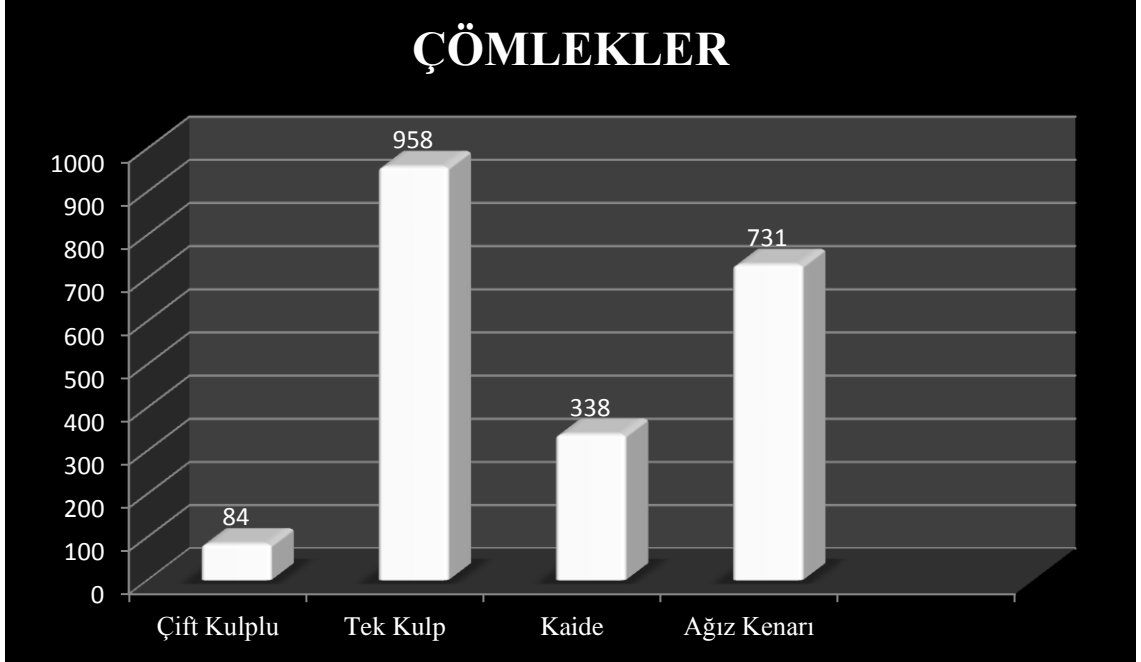
<http://www.kadikalesianaia.org/cogkonum.html>

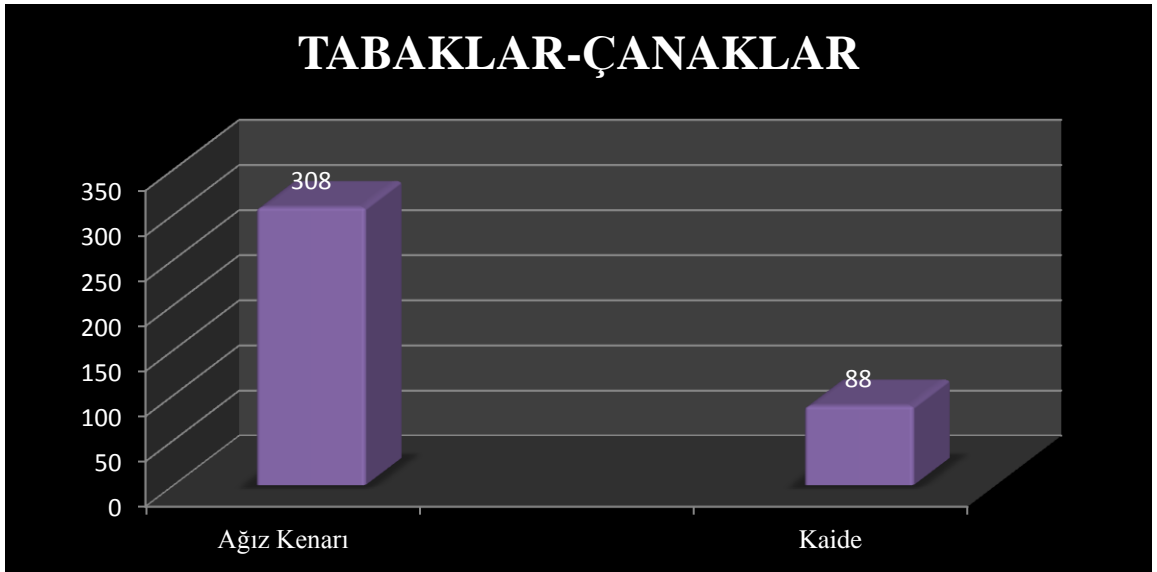
Harita 2

SERAMİKLERİN SAYISAL YOĞUNLUK GRAFİKLERİ

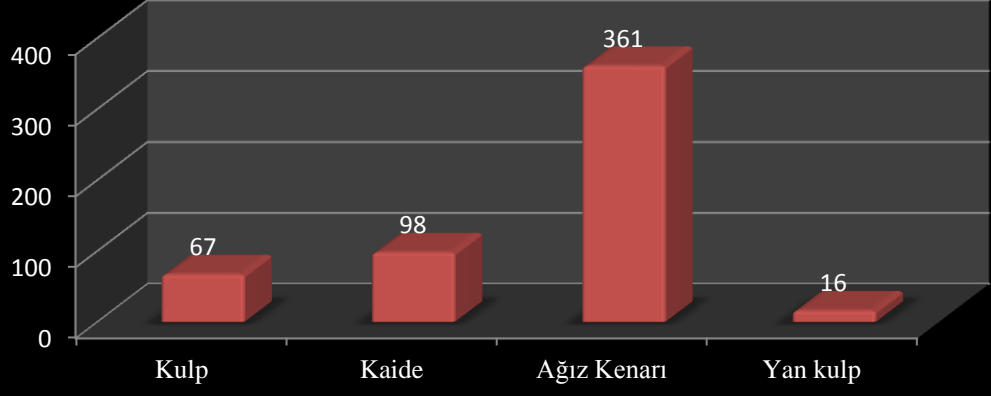

Grafik 1

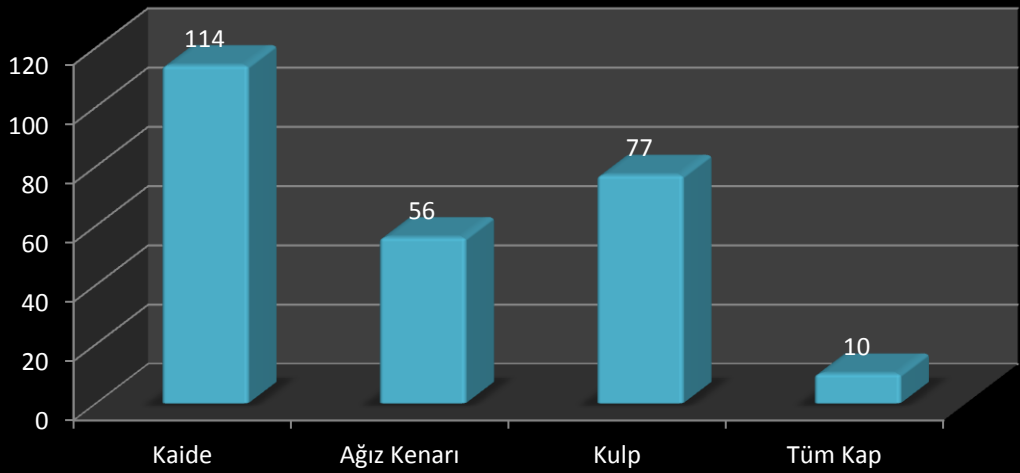
Grafik 3

DALGA BEZEMELİ SERVİS VE SAKLAMA KAPLARI

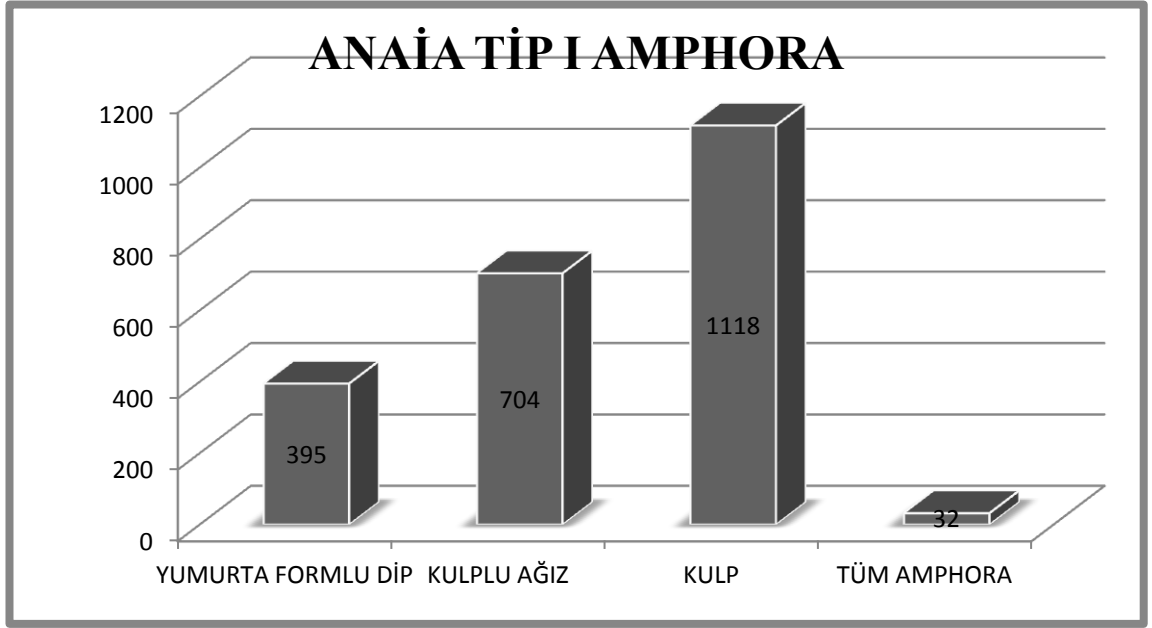

Grafik 4

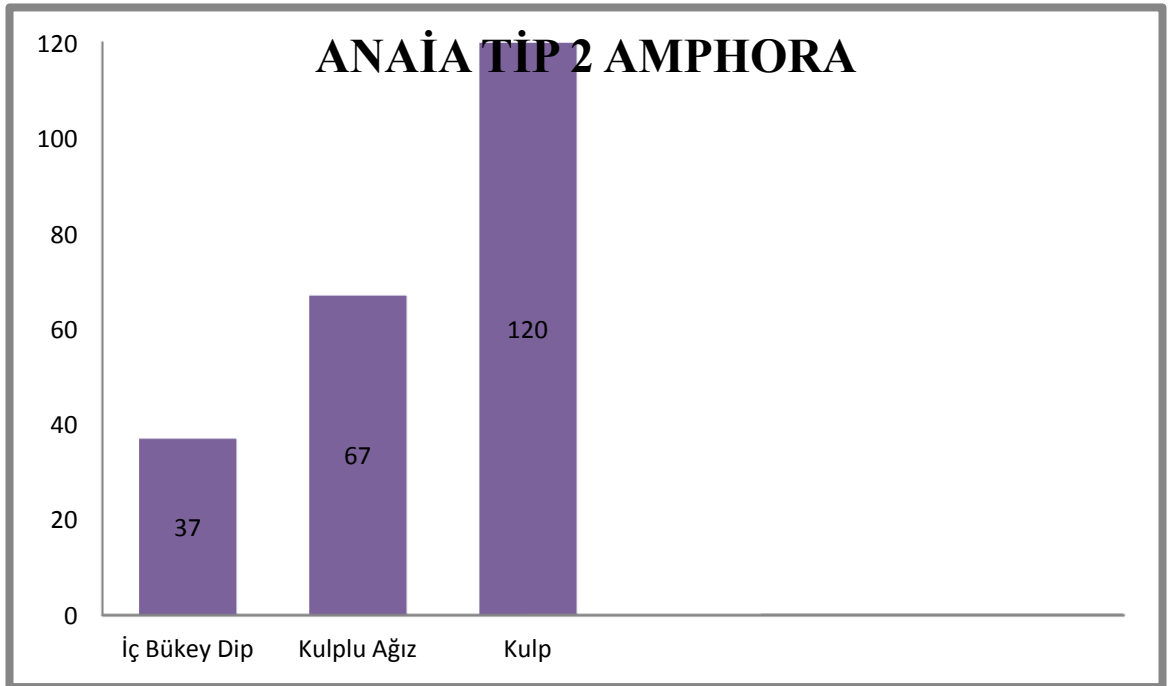
TESTİLER

Grafik 5

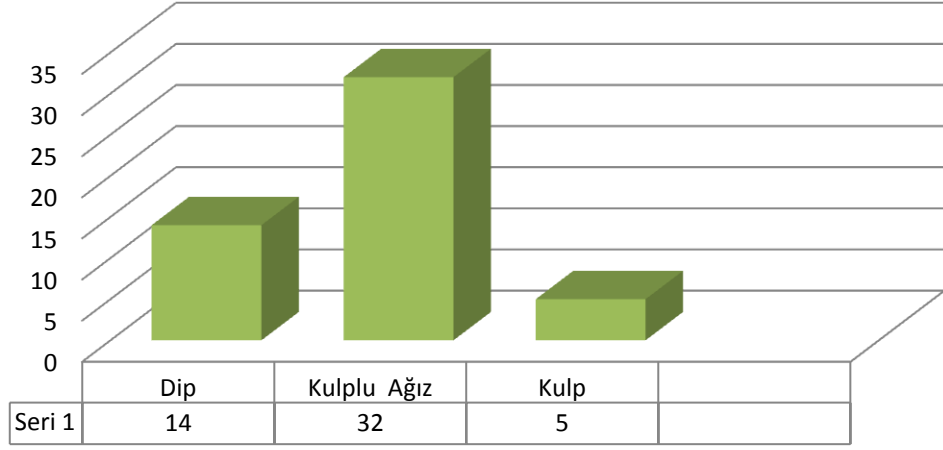

Grafik 6

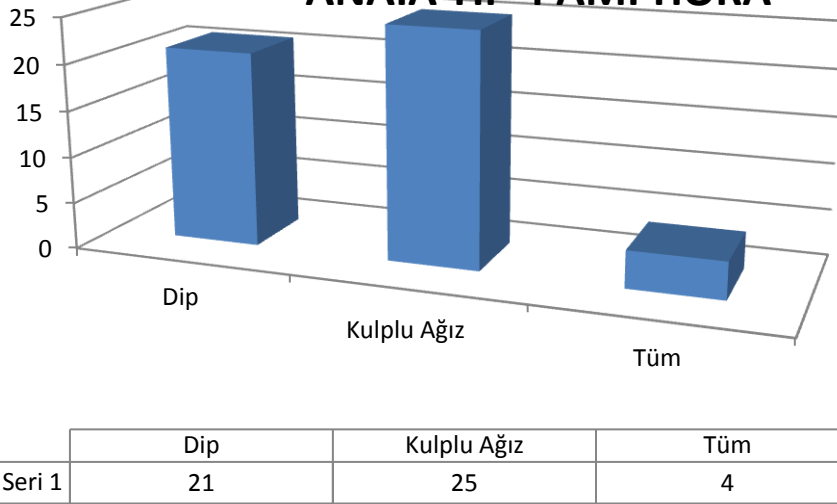
Grafik 7

ANAİA TİP 3 AMPHORA

Grafik 8

ANAİA TİP 4 AMPHORA

Grafik 9

ÖZGEÇMİŞ

1 Ağustos 1973 yılında Nazilli’de doğdu. 1994 yılında Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sanat Tarihi Bölümü’nden mezun oldu. Lisans tezinde Metropolis Bizans Sırlı Seramikleri konulu tezi yaptı. Aynı yıl Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü’nde Bizans Sanatı Yüksek lisansına başladı. Yüksek lisans tezinde Güney Aiolis Bölgesi Yüzey Araştırmalarında Ele Geçen Bizans Dönemi Sırlı Seramikleri konulu tezini bitirdi. 2001 yılından itibaren Kuşadası Kadıkalesi/Anaia Kazısı ekip üyeliği, 2007-2008 kazı sezonunda Panaztepe Kazısı ekip üyeliği, 2010-2011 kazı sezonu Myndos Kazısı ekip üyeliği, 2011 kazı sezonunda Thyateira Kazısı ekip üyeliği yaptı.

TÜRKÇE ABSTRAKT (en fazla 250 sözcük):

Kuşadası, Kadıkalesi/Anaia, kazıların başlangıcı olan 2001 yılından önce araştırmacı ve gezginlerin proto-historik bir höyük üzerine oturan ve 12.-13.yüzyıla tarihlenen bir kale olarak tanımladıkları bir Bizans yerleşimidir. Kazıların başlangıcıyla birlikte ortaya çıkarılan mimari yapılar ve buluntular bu tanımlamanın yetersiz kaldığını göstermektedir.

Batı Anadolu'da yapılan kazı ve araştırma sonuçlarına bakıldığında özellikle Geç Bizans Dönemine ait sırsız seramik literatürünün yetersiz olduğu görülmektedir. Tez kapsamında yapılan çalışma sonrasında özellikle Geç Bizans Dönemine ait yeni form tipleri tespit edilmiştir. Yemek veya sıvı servis kapları grubu içinde yer alan, dalga bezemeli servis kapları formları, Anaia üretimi olduğu düşünülen amphoralar ve testiler grubunda yer alan bazı formlar sırsız seramik literatürüne kazandırılmıştır. Bunun yanı sıra şu ana kadar bir seramik fırını bulunamamakla birlikte Kadıkalesi/Anaia'da bir seramik üretimin olduğu düşünülmektedir.

Bir liman kenti olan Kadıkalesi/Anaia'nın özellikle Geç Roma-Erken Bizans Döneminde deniz ticareti rotasında kullanılan bir liman olduğu, bu ticaretin Arap akınlarının başladığı 7. yüzyıldan itibaren kesildiği anlaşılmaktadır. Laskarisler döneminde yeniden önem kazanan yerleşimin, özellikle 13. yüzyıl- 14. yüzyıl başına kadar olan süreçte deniz ticaretinin tekrar canlandığı, değerlendirilen sırsız günlük kullanım seramikleri ile kanıtlanmıştır.

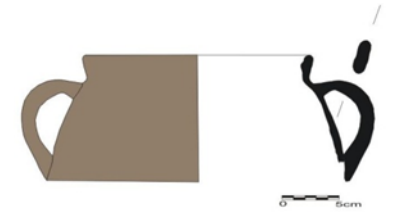
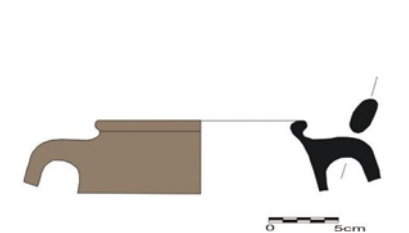

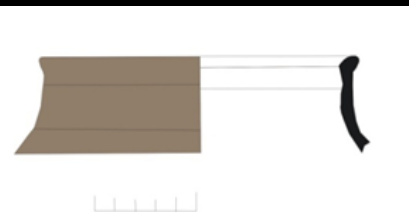
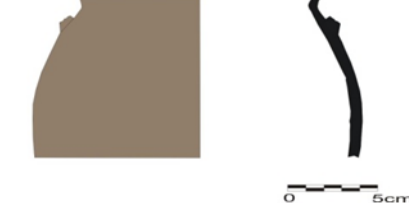
İNGİLİZCE ABSTRAKT (en fazla 250 sözcük) :

Kadıkalesi/Anaia (Kuşadası) is a Byzantine settlement which was defined a fortress from 12th-13th century on a proto-historic tumulus by the researchers and travellers before the excavation started in 2001. Architectural elements and finds showed the deficiency of this description.

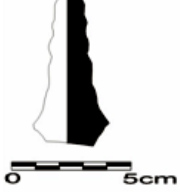

Looking at the results of the excavations in Western Anatolia, can see that the literature on commonware from Late Byzantine period is not sufficient. In due course of the researching phase of this dissertation, new form types were identified from Late Byzantine period. Among those vessels with waveforms decoration included in the dinner plates of liquid serving vessels group, amphoras which are thought to be Anaia production and some forms from water jugs are introduced to unglazed vessel literature. Although no kiln has been found so far at Kadıkalesi/Anaia, there should be ceramic production here.

Kadıkalesi/Anaia as a harbor town was on the trade route in Late Roman/Early Byzantine era and it is understood that this trade was interrupted with the Arab raids in the 7th century. It was proved that the harbor town of Anaia gained its importance back during the Laskarid period especially in the 13th century until the beginning of the 14th century by the evaluation of the unglazed daily use ceramics subject to this dissertation.

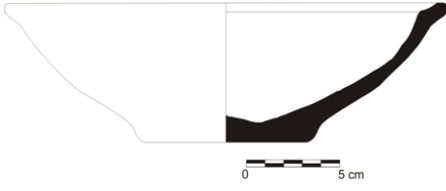
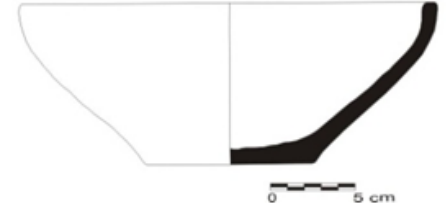

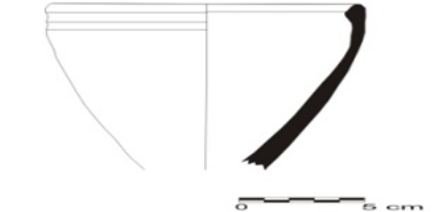
TİPOLOJİ KATALOĞU

III.2.1.1. Çömlekler	Kat. No.	Form
TİP I. Dışa ve yukarıya çekik ucu düzleştirilmiş ağız kenarlı, gövdeye keskin geçişlidir.	2	
TİP II. Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip boyunlu, oval kesitli kulplar boyundan gövde ile birleşmekte. Küresel formlu gövdeye sahip kabın alt bölümü korunamamıştır.	11	
TİP III. Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip boyunlu, oval kesitli kalın kulplar boyundan başlayarak omuz kenarında birleşmektedir. Gövdenin alt bölümü korunamamıştır.	31	
TİP IV. Yuvarlak dışa çekik dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan yivli gövdeli	12	
TİP V. Dışa ve içe çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, uzun boyunlu, gövdeye yumuşak geçişlidir	33	
TİP VI. Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boyundan başlayan ince kulplar ve kaidesi korunamamıştır küresel yivli gövdeli	22	

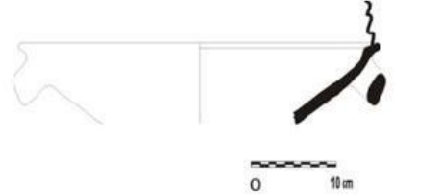

TİPOLOJİ KATALOĞU

III.2.1.1. Çömlekler	Kat. No.	Form
TİP VII. Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli tek kalın kulba, küresel yivli gövdeli	39	
III.2.1.2. Tavalar		
TİP I. Konik profilli, burgulu tava sapı	55	
TİP II. Dışa çekik yuvarlaştırılmış dudak kenarı, dışbükey profilli gövdeye sahip, kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır	56	
TİP III. Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarına sahip, düz kaideye sahiptir. Kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır	57	

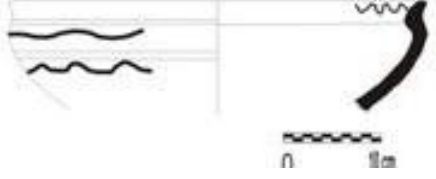
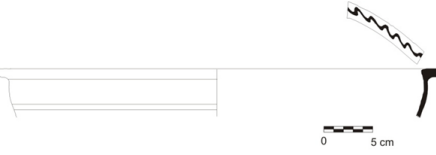

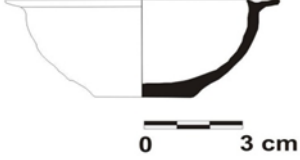

TİPOLOJİ KATALOĞU

III.2.2.1. Tabaklar – Çanaklar-Dalga Beze- meli Servis Kapları- Kaseler	Kat. No.	Form
Tip I. Dışarı çekik yuvarlaştırılmış dudak kenarlı, sığ tabak?	77	
Tip II.İçe eğik düz dudak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli, düz dipli çanak.	73	
Tip III. İçe çekik düz dudak kenarlı, dışa eğik basık küresel gövdeli sığ çanak.	62	
Tip.IV.Basit dudak kenarlı,dışa eğik basık küresel gövdeli sığ çanak	61	
Tip. V.İçe çekik basit yuvarlaştırılmış dudak kenarlı, dışa eğik küresel gövdeli derin çanak	70	

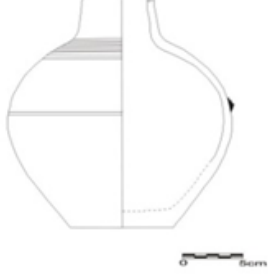

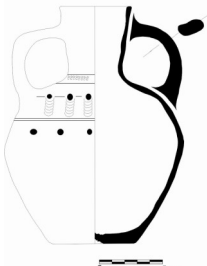
TİPOLOJİ KATALOĞU

III.2.2.1. Tabaklar – Çanaklar-Dalga Beze- meli Servis Kapları- Kaseler	Kat. No.	Form
TİPVI.İçe dönük basit ağız kenar- lı,dışbükey gövdeli,derin çanak	76	
TİP VII.Dışa çekik ağızlı.Derin çanak	64	
Dalga Bezemeli Servis Kaplari		
TİP I.Dışa çekik dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli, kulak formlu dikey kulplu	117	
TİP II. Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli yatay kulplu.	110	
TİP III. İçe çekik yuvarlatılmış basit dudak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli.	126	

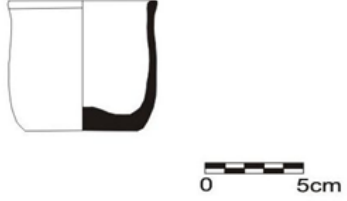
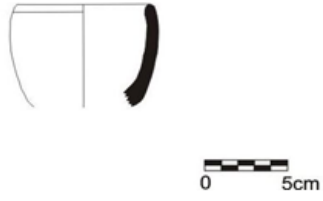
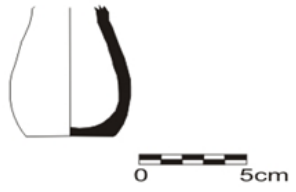
TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
TİP IV. Dışa ve içe çekik sivriltilmiş dudak kenarı, dışbükey profilli gövdeye kaburgalı geçişlidir.	120	
TİP V. Dışa çekik, düzleştirilmiş tabla şekilli dudak kenarı, dışbükey profilli gövdeli	128	
TİP VI. Dışa ve içe çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dikey-dışbükey profilli gövdeli	139	
Kaseler		
Tip I. Dışarı çekik tabla şekilli dudak kenarı, dışbükey küresel gövdeli kase.	99	
Tip II. Basit yuvarlaştırılmış dudak kenarlı, dışbükey küresel gövdeli kase.	101	

TİPOLOJİ KATALOĞU

III.2.2.2. Testiler	Kat. No.	Form
<p>TİP I. Uzun boyunlu, şişkin gövdeli, düz halka kaideli. Gövde ortasından başlayan tek kulpludur. Boynun altında ve gövde ortasında kazıma çizgiler bulunur.</p>	147	
<p>TİP II. Dar boyunlu, şişkin gövdeli, düz, kalın çeperli, yuvarlak kaideli. Oval formu tek şerit kulp omuz üzerinden başlamaktadır. Gövde üzerinde kazıma çizgiler bulunur.</p>	151	
<p>TİP III. Silindirik gövdeli, düz, kalın çeperli, yuvarlak kaideli. Omuzdan başlayan tek kulpludur. Omuz kısmında kazıma çizgiler bulunur.</p>	153	
<p>TİP IV. Ağza doğru daralan konik gövdeli, dar ve düz kaideli, gövde ortasından başlayan tek kulbu vardır.</p>	148	
<p>TİP V. Yuvarlak, kalın düz dipli, şişkin gövdelidir. Dar boyunlu. Omuzdan başlayan oval kesitli iki kulba sahip masa amphorası.</p>	179	

TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
TİP VI. Uzun boyunlu, şişkin gövdeli, düz dar kaideli. Boyundan başlayan ve omuzda biten tek oval kulpludur. Boyun ve gövde üzerinde bulunan kazıma çizgilerin arasına tarakla dalga motifi yapılmış.	180	
III.2.2.3. Bardaklar, Şişeler ve Birleşik kaplar		
TİP I. Basit, dışa hafif çekik yuvarlaştırılmış dudak kenarı, silindirik gövdeli, düz dipli bardak	181	
TİP II. Basit dudak kenarına, dışbükey profilli gövde sahip. Kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır	184	
TİP III. Düz dipli, ağza doğru daralan konik gövdeli şişecik?	193	

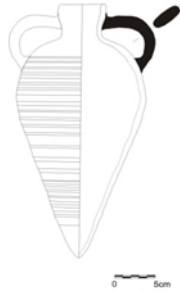

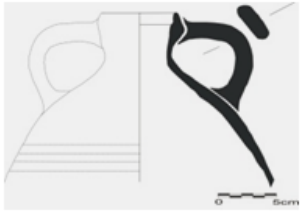

TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
TİP IV. Basit sudak kenarına sahip, silindir gövdeli, üstte oval şekilli asma kulplu ikiz kap.	187	
III.2.3.1. Amphoralar		
LR 3 Amphorası İnce cidarlı, dar ağızlı, ince uzun bir boyna, iki küçük kulba ve ovoid formlu gövdeye sahiptir. Çalışmamızda bu tip amphora amorf ağız ve diplerle temsil edilmektedir.	196	
Samos Cistern Tipi Amphora Dışa çekik ağız kenarına, üzeri yivli kulplara, kısa ve silindirik boyuna, gövdenin alt bölümüne doğru genişleyen forma ve konik içi dolu kaideye sahiptir. Çalışmamızda dip örnekleri ile temsil edilmektedir.	199	
Hayes Tip 55-59: Ucu yuvarlatılmış, dışa çekik geniş ağız kenarına, dudak kenarından başlayarak gövdenin omuzla birleşen oval kulplara ve konik bir boyna sahiptir. Gövdenin alt kısmı korunamamıştır.	204	
Günşenin Tip I (Ganos Amphorası) Yuvarlak dışa çekik yüksek ağız kenarlı, kısa dor boyunlu, boyun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara, alta doğru daralan yivli küresel gövdeye sahiptirler. Çalışmamızda bu tip amphoralar az sayıda amorf ağız, gövde ve dip parçalarından oluşmaktadır	202	

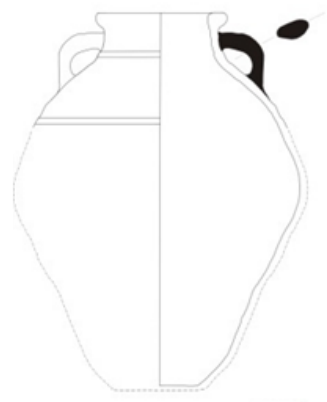

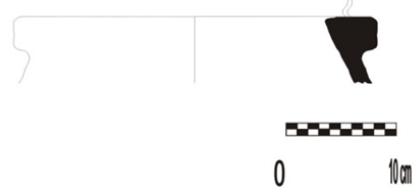
TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
<p>Günşenin Tip 3 Ucu yuvarlak ve dar ağız kenarlı, boyundan ağız hizasını aşarak omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, uzun daralan konik boyunludur. Gövde ovoid şekilli olup boynun altından gövdenin alt bölümüne kadar ince yivler bulunmaktadır. Çalışmamızda ki örnekler tümlenen amphora örneklerinden oluşmaktadır.</p>	206	
<p>Günşenin Tip 4 Düz bir ağız formuna sahip, kısa boyunlu, omuzdan başlayan kulplar ağızdan yüksektir. Dibe doğru daralan küresel gövdeye sahiptir. Çalışmamızda bu tip amphoranın gövdesi korunamamıştır. Ağızın hemen yanından başlayarak yükselen oval kesitli kalın kulplara, dar konik bir boyna sahiptir.</p>	207	
<p>Kırım ? Ucu yuvarlak ve dar ağız kenarlı, boyundan ağız hizasını aşarak omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, kısa konik boyunludur. Gövde ovoid şekilli olup boynun altından gövdenin üst bölümünde biten yivler bulunmaktadır. Dip kısmı korunamamıştır</p>	208	

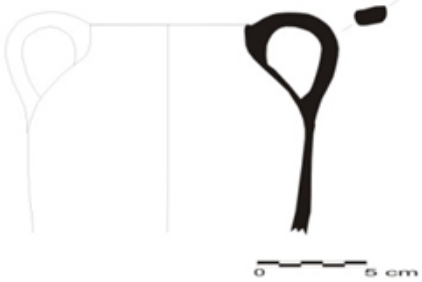
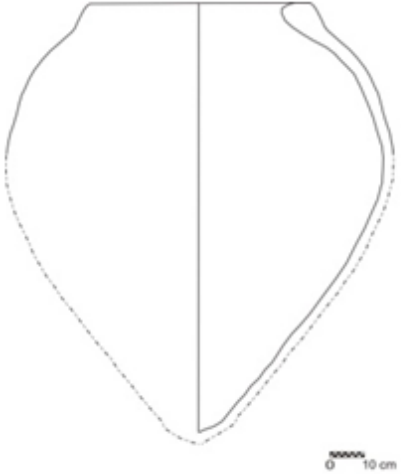
TİPOLOJİ KATALOĞU

<i>Kadıkalesi/Anaia Üretimi Amphoralar</i>	Kat. No.	Form
TİP. I. Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdeye ve yumurta formu dibe sahiptir	211	
TİP. I-A Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdeye ve daralarak sivrilen dibe sahiptir	212	
TİP. II Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip boyunlu, oval kesitli kulplar boyundan başlayarak omuz kenarında birleşmektedir. Gövdenin alt bölümü korunamamıştır. Muhtemelen içe dönük konkav diptir.	231	
TİP. III. İçe dönük yuvarlatılmış ağız kenarlı, kısa boyunlu, oval kesitli, kulak formu kuplar ağız kenarından omuzla birleşmekte, gövdenin alt bölümü korunamamıştır.	229	
TİP. IV. Yuvarlak içe çekik dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boyun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan küresel yivli gövdeye sahiptir.	238	

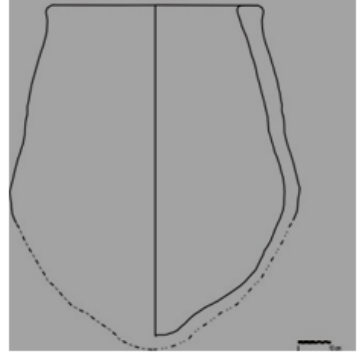
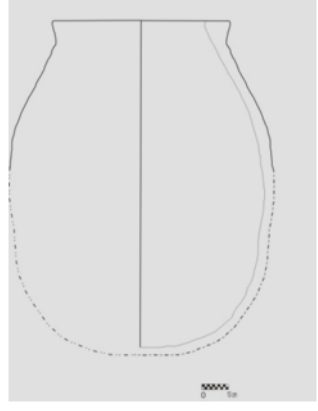
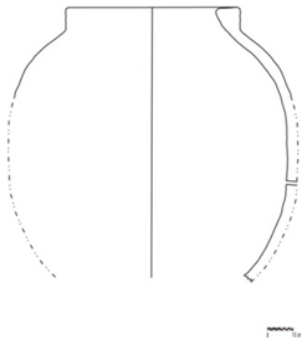
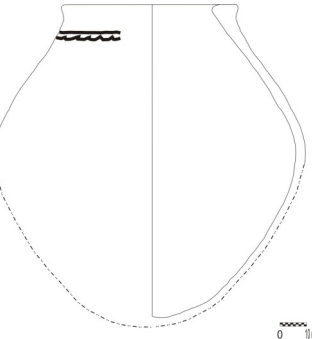
TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
TİP. IV. A. Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boyunun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan küresel şişkin yivli gövdeye ve dip kısmı yuvarlaştırılmış forma sahiptir.	241	
III.2.3.2.Küpler		
TİP I. Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, boyundan başlayarak omuzla birleşen oval kuplara sahip, armut gövdeli, düz silindirik diplidir.	244	
TİP II. İçe dönük yuvarlatılmış dudak kenarı, dışbükey profilli gövdeli, boyun kısmında yatay, yuvarlak profilli kulplara sahip.	248	
TİP III. Dışa çekik düzleştirilmiş ağız kenarlı, dışa eğik - dışbükey profilli gövdeli, açık kap biçiminde küp. Kabın geri kalan kısmı korunamamıştır	250	

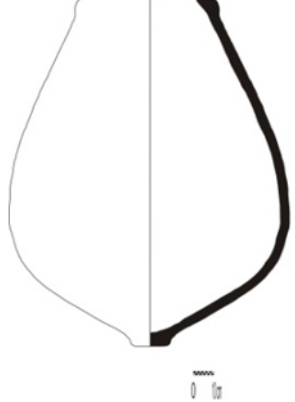

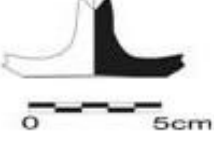
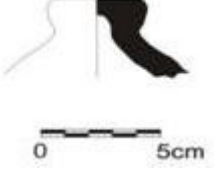
TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
TİP IV. Dışa çekik yuvarlatılmış ağız kenarlı, dışa eğik - dışbükey profilli gövdeli,kapalı formlu küp. Kabin geri kalan kısmı ko- runamamıştır.	257	
TİP V. Düz ağız kenarlı, içe eğik boyunlu kapalı formlu küp. Ka- bın geri kalan kısmı korunama- mıştır	256	
TİP VI. İçe çekik dudak kenarlı, kısa boyunlu, düz-dışbükey pro- filli gövdeli, dudak kenarından başlayan ve omuzda birleşen yassı oval kesitli kuplara sahip kapalı kap formunda küpçük.	253	
III.2.3.3.Pithoslar		
TİP. I.Basit tipte içe dönük yu- varlatılmış dudak kenarı, gövde- ye genişleyerek geçiyor, içten sivri diplidir	274	

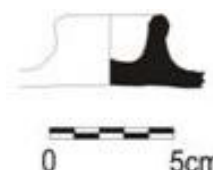

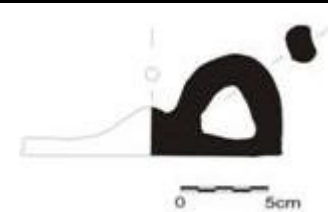
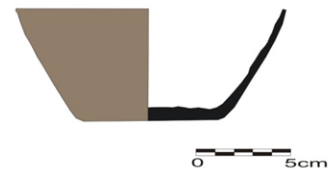

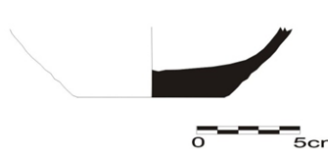
TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
TİP II.İçe doğru kalınlaştırılmış ve düzleştirilmiş ağız kenarına sahip pithos gövdenin ortasında genişlemekte. Muhtemelen küt oval şekilli kaideye sahip olmalı.	275	
TİP III Dışa çekik, sivreltilmiş dudak kenarı, hafif genişleyen gövde, içte yuvarlak geniş dipli.	276	
TİP IV. Dıştan kalınlaştırılmış yatay basık kenarlı, küresel gövdeli. Dudak kenarı üzerinde birbirine simetrik yivler, gövde ortasında delik bulunmakta. Muhtemelen şarap fermente etmek için kullanılmıştır.	279	
TİP V. Dışa çekik, içte yatay basık dudak kenarlı, armut gövdeli ve içte yuvarlak formlu dibe sahiptir.	281	

TİPOLOJİ KATALOĞU

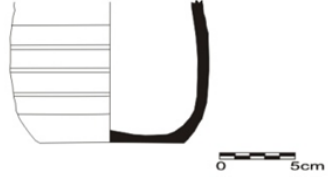

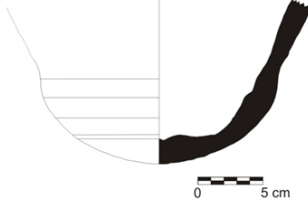
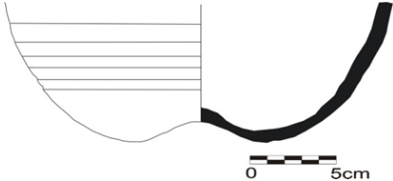

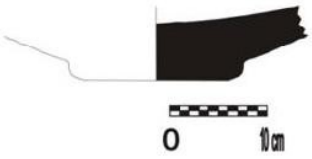
	Kat. No.	Form
TİP VI. İçe Çekik, içte yatay basık dudak kenarlı, geniş gövdeli, ayaklı dibe sahiptir. Dağınık halde bulunan pithos restitüte edilmiştir.	280	
TİP VII. Dışa dönük düzleştirilmiş ağız kenarı gövdeye dik inmektedir. Pithosun gövdesi ve geri kalan kısmı korunamamıştır.	288	
III.2.4.1.Kapaklar		
TİP I. Dışa dönük kenarlı, tutamak kısmı konik formlu düz dippli amphora kapağı	327	
TİP II Dışa dönük kenarlı, tutamak kısmı daralan konik formludur. Kırık ve noksan. Düz dippli amphora kapağı.	315	
TİP I. Konik gövdeli kapağın sadece tutamak kısmı koruna gelmiştir.	299	

TİPOLOJİ KATALOĞU

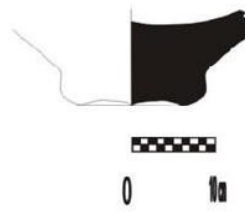
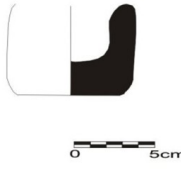
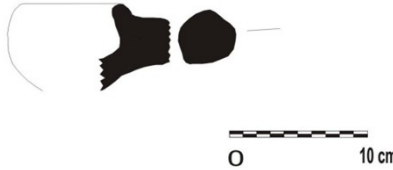

	Kat. No.	Form
TİP II. Dışa çekik yuvarlatılmış kenara sahip konik tutamak kısmı çukurdadır	301	
TİP III. Konik gövdeli, gövdenin ortasında buhar çıkışı(?) sağlamak için oval bir delik bulunmakta, tutamak kısmı ve kapağın diğer yarısı korunamamıştır	328	
TİP IV. Oval tutamağa sahip, yuvarlak profilli kapak. Kulbun üst noktasında, gövdeye birleşim yerinde, yuvarlak delik bulunmaktadır. Kapağın üst bölümü ajur tekniği kullanılarak bezemeler yapılmıştır.	307	
KAİDE VE DİPLER		
Tip I. Dışbükey profilli gövdeli, yuvarlatılmış, dar düz dip.		
Tip II. Merkeze doğru kalınlaşan, dışbükey profilli gövdeli, dar düz dip.		
Tip III. Kalın çeperli, dışbükey profilli yuvarlatılmış düz dip.		

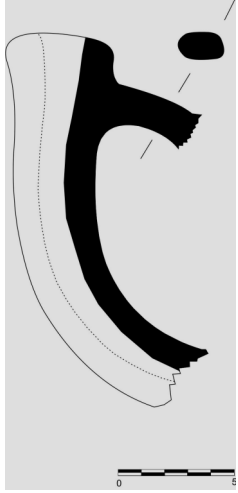
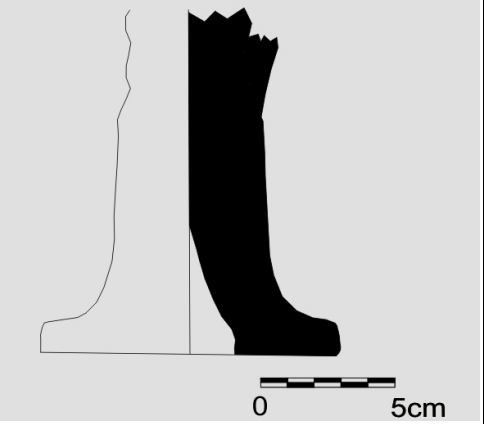
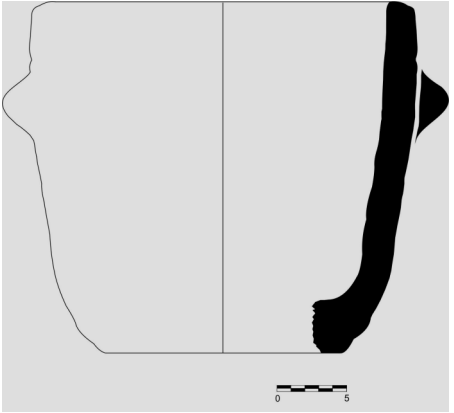
TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
TİP IV. Yuvarlatılmış formlu düz dip.	164	
TİP V. İç bükey profilli dar dip.	165	
TİP VI. Yuvarlaklaştırılmış formda amphora dibi	203	
TİP VII. İç bükey profilli amphora dibi.	237	
TİP VIII. Silindir şekilli küp dibi.	273	
TİP IX. Disk formlu pithos dibi.	295	

TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
KAİDE VE DİPLER		
TİP X.Ayaklı pithos kaidesi	296	
III.2.4.2.Diğer Kaplar		
Tip I.Basit kalın dudak kenarlı, dikey gövdeli, kalın çeperli, düz dipli pota	331	
Tip II.İçe çekik kalın yuvarlaştırılmış dudak kenarı, dışbükey profilli gövde, yuvarlak profilli kalın tek kulplu pota.	332	
Tip III.Basit düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik-dışbükey profilli gövdeli ekmek teknesi	334	
Tip IV.Daire formu düztabanlıdır. Tabla üzerinde kazıma yivler ve T şekilli yuvalar bulunur.	335	

TİPOLOJİ KATALOĞU

	Kat. No.	Form
Şarap Hırsızı Eğri boyunlu ,ince yassı profilli tek kulplu şarap hırsızı kabına aittir.	336	
Lazanya Kalın çeperli, silindir formlu düz dibe sahip lazanya ayağı.	339	
Mortar Basit dudak kenarlı, düz dış bükey gövdeli, kalın düz diplidir.	340	

Katalog No:1

Envanter No: 2001.47.11

Tip: 1

Hamur Rengi: 5 YR 4/4

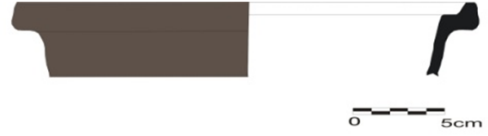
Hamur: Bol mika, kireç, az gözenekli, küçük taşçık katkılı, orta sert hamurlu.

Ağız Çapı: 20 cm Yükseklik: 3,1 cm

Form Tanımı: Dışarı çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, gövdeye kaburgalı geçiş yapıyor. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesi ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler:Lüdorf 2006, T156,taf.12Berndt 2003, KG221 taf.58, Gassner 1997,176 Nr.725 taf.57Lohmann 2007,Abb.55,MYK 138-P86-01

Tarih: 4.-6.yüzyıl

Katalog No:2

Envanter No: BDK

Tip: I

Hamur Rengi: 5 YR 4/6

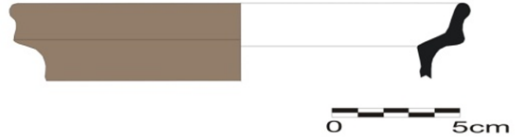
Hamur: Mika, kireç katkılı, orta sert hamurludur.

Ağız Çapı: 18 cm Yükseklik: 3,2 cm

Form Tanımı: Dışarı çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, gövdeye kaburgalı geçiş yapıyor. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesi ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Arthur 2007, fig.6 ,Heath-Tekkök,s107,5, Japp 2005,no:18,fig.3

Tarih: 4.-6.yüzyıl

Katalog No:3

Envanter No: BGS 6

Tip: I-A

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4

Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 20 cm Yükseklik: 4,1 cm

Form Tanımı: Dışarı çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, gövdeye düz iniyor. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesi ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Arthur 2007, fig.6, Japp 2005,no:18,fig.3

Tarih: 4.-6.yüzyıl

Katalog No:4
Envanter No: COG 1049
Tip: I-A

Hamur Rengi: 5 YR 4/4
Hamur: Mika , kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 17,6 cm Yükseklik: 3,8 cm
Form Tanımı: Dışarı çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı.Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesi ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Arthur-Patterson1998, Fig.2,1-2 ,Arthur 2007, fig.6

Tarih: 5.-6. yüzyıl

Katalog No:5
Envanter No: BBI 509
Tip: I-A

Hamur Rengi: 5 YR 5/4
Hamur: Orta Sert,ince taşçık ve kireç katkılı
Ağız Çapı: 21,2 cm Yükseklik: 6,3 cm
Form Tanımı: Dışarı çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesi ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Arthur-Patterson1998,

Fig.2,1-2 ,Arthur 2007, fig.6

Tarih: 5.-6. yüzyıl

Katalog No:6
Envanter No: BYZ 522
Tip: I-A

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: 17 cm Yükseklik: 4,1 cm
Form Tanımı: Basit düzleştirilmiş dudak kenarı gövdeye dik iniyor. Kabın gövdesi ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Arthur 2007, fig.6

Tarih: 5.-6. yüzyıl

Katalog No:7

Envanter No: BBI 518

Tip: 1-A

Hamur Rengi: 5 YR 5/8

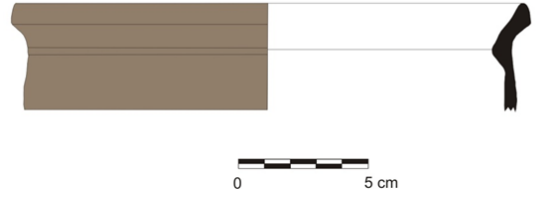
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 19cm Yükseklik: 4 cm

Form Tanımı: Dışarı çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabin gövdesi ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler Crawford 1990,fig.102

Tarih: 5.-6.yüzyıl

Katalog No:8

Envanter No: BJK 84

Tip: 1-A

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8

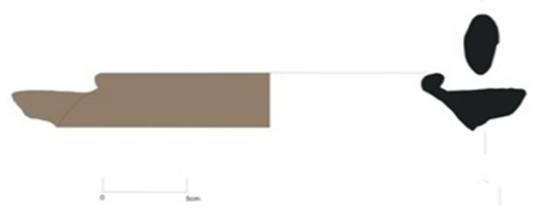
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 20 cm Yükseklik: 3,5 cm

Form Tanımı: Dışarı çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kalın, oval kuplara sahiptir. Kabin gövdesi ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Pülz 1987,Abb.15,43,Crawford 1990,fig.102

Tarih: 5.-6.yüzyıl

Katalog No:9

Envanter No: BYP 87

Tip: I

Hamur Rengi: 2,5 YR 3/4

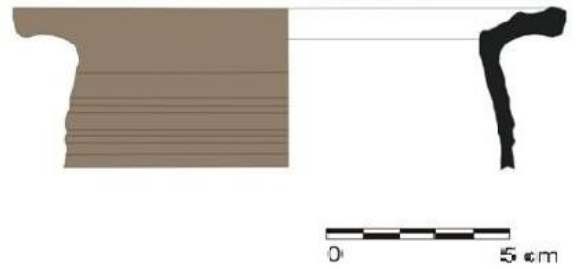
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 15 cm Yükseklik: 4,2 cm

Form Tanımı: Dışarı çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, gövdeye düz iniyor. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabin gövdesi ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Japp 2005, no:18, fig.3, Paskal 2008,fig.25

Tarih: 5.-6.yüzyıl

Katalog No:10

Envanter No: CJE 51

Tip: 2

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Ağız Çapı: 18 cm **Yükseklik:** 8,2 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, ince dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşak. Küresel formu ve yivli gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır. İki şerit kulp dudak kenarından başlayıp karın üzerinde birleşik olmalıdır.

Benzer Örnekler: Çoruhlu 2003,lev.6 ,Cottica 2007,fig 11-4,5 ,якобсон 1979,Pic.71,A2

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:11

Envanter No: 53

Tip: 2

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

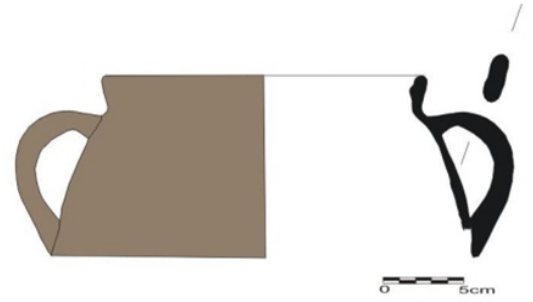
Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 24,6 cm **Yükseklik:** 13,6 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa ve içe doğru çekik, ince dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşak. Küresel formu ve yivli gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır. İki şerit kulp dudak kenarından başlayıp karın üzerinde birleşmektedir.

Benzer Örnekler: якобсон 1979,Pic.71,A2

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:12

Envanter No: CUJ 1051

Tip: IV

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

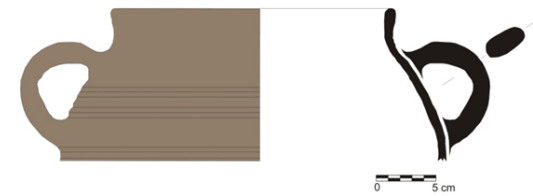
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 22,6 cm **Yükseklik:** 12,5 cm

Form Tanımı: Basit yuvarlatılmış dudak kenarlı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Oval formu yassı iki kulbu vardır. Küresel formu ve yivli gövdelidir. Kabın gövdesinin geri kalan bölümü ve kaidesi korunamamıştır.

Benzer Örnekler: якобсон 1979,Pic.71,A2

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:13
Envanter No: CJE 554
Tip: II
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 22,6 cm **Yükseklik:** 11,9 cm

Form Tanımı: Basit yuvarlatılmış dudak kenarlı.

Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Oval formulu yassı iki kulbu vardır. Küresel formulu ve yivli gövdelidir. Kabın gövdesinin geri kalan bölümü ve kaidesi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Sanders 1993,fig.13;59-60

Tarih:13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:14
Envanter No: CJO 524
Tip: VI
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 16,2 cm **Yükseklik:** 6,2 cm

Form Tanımı: Basit yuvarlatılmış dudak kenarlı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. . Küresel formulu gövdelidir. Kabın gövdesinin geri kalan bölümü ve kaidesi korunamamıştır

Tarih:13. -14.yüzyıl başı

Katalog No:15
Envanter No: CLC 526
Tip: VI
Hamur Rengi: 5 YR 5/6
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 18cm **Yükseklik:** 5,7 cm

Form Tanımı: Basit yuvarlatılmış dışa çekik dudak kenarlı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesinin geri kalan kısmı ve kaidesi korunamamıştır.

Tarih:13. -14.yüzyıl başı

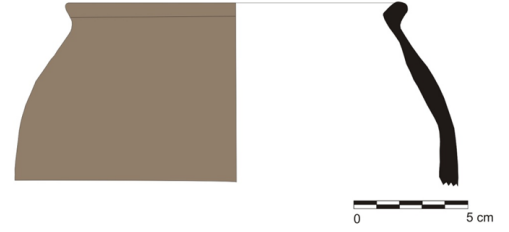

Kat. No. 14

Katalog No:16
Envanter No: BIR 508
Tip: VI
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/8
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: 14,4 cm   **Yükseklik:** 7,2 cm
Form Tanımı: Basit yuvarlatılmış dışa çekik dudak kenarlı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesinin geri kalan kısmı ve kaidesi korunamamıştır.
Tarih:13. -14.yüzyıl başı

Katalog No:17
Envanter No: CJE 528
Tip: III
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/8
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: 16 cm   **Yükseklik:** 6 cm
Form Tanımı: Basit yuvarlatılmış dudak kenarlı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesinin geri kalan kısmı ve kaidesi korunamamıştır.
Tarih:13. -14.yüzyıl başı

Katalog No:18
Envanter No: CFM 960
Tip: III
Hamur Rengi: 10 YR 4/6
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: 23,4 cm   **Yükseklik:** 6,1 cm
Form Tanımı: Basit yuvarlatılmış dudak kenarlı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesinin geri kalan kısmı ve kaidesi korunamamıştır.
Tarih:13. -14.yüzyıl başı

Kat. No. 16

Katalog No:19

Envanter No: BGI 511

Tip: III

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/8

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 19,6 cm **Yükseklik:** 5,2 cm

Form Tanımı: İçe dönük basit yuvarlatılmış dudak kenarlı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. Kabın gövdesinin geri kalan kısmı ve kaidesi korunamamıştır.

Tarih:13. –14.yüzyıl başı

Katalog No:20

Envanter No: CGV 35

Tip: III

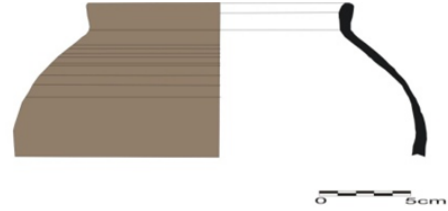
Hamur Rengi: 10 YR 5/4

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 14 cm **Yükseklik:** 10,8 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, ince dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel form ve yivli gövdelidir. Dip kısmı ve kulplar korunamamıştır.

Tarih:13. –14.yüzyıl başı

Katalog No:21

Envanter No: CJE

Tip: III

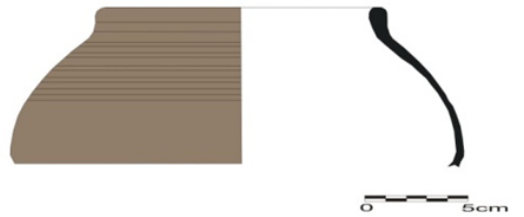
Hamur Rengi: 10 YR 4/6

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 12 cm **Yükseklik:** 8,9 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, ince dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel form ve yivli gövdelidir. Dip kısmı ve kulplar korunamamıştır.

Tarih: 13. –14.yüzyıl başı

Katalog No:22

Envanter No: BJK 21

Tip: VI

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 13,2 cm **Yükseklik:** 9 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa ve içe doğru çekik, ince dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formu gövdelidir. Şerit kulplar ağızın hemen altından başlamaktadır. Dip kısmı korunamamıştır.

Tarih : 13. –14.yüzyıl başı

Katalog No:23

Envanter No: CCN 9

Tip: II

Hamur Rengi: 10 YR 4/6

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Ağız Çapı: 17 cm **Yükseklik:** 6,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, ince dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13. –14.yüzyıl başı

Katalog No:24

Envanter No: CIP 10

Tip: III

Hamur Rengi: 10 YR 4/6

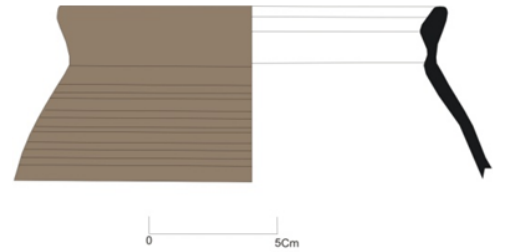
Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 15 cm **Yükseklik:** 6,9 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa ve içe doğru çekik, dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Benzer Örnekler:

Tarih: 13. –14.yüzyıl başı

Kat. No. 23

Kat. No. 24

Katalog No: 25

Envanter No: CFS 4

Tip: II

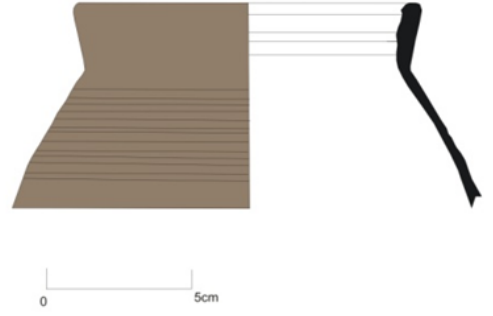
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/8

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 12 cm   **Yükseklik:** 7,2 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formulu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13. –14.yüzyıl başı

Katalog No: 26

Envanter No: CIP 2

Tip: IV

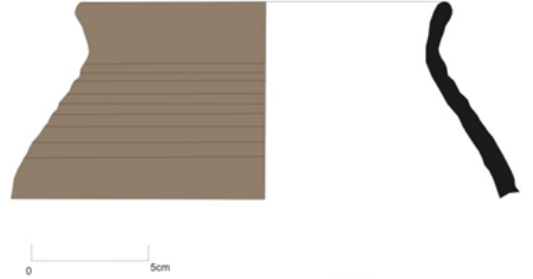
Hamur Rengi: 10 YR 5/8

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 16 cm   **Yükseklik:** 8,4 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formulu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13. –14.yüzyıl başı

Katalog No:27

Envanter No: CHE 49

Tip: IV

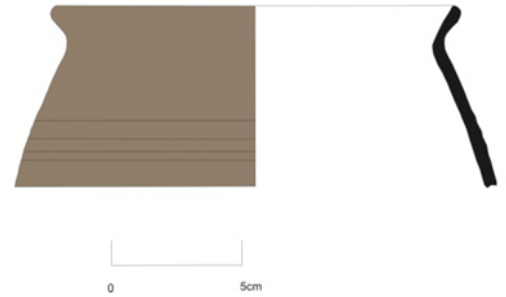
Hamur Rengi: 10 YR 5/8

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 15,2 cm   **Yükseklik:** 6,9 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, ince dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş keskindir. Küresel formulu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13. –14.yüzyıl başı

Katalog No:28
Envanter No: CGV 33
Tip: IV
Hamur Rengi: 5 YR 6/8

Hamur:

Ağız Çapı: 18,6 cm **Yükseklik:** 4 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13. –14.yüzyıl başı

Katalog No:29
Envanter No: CIF 56
Tip: IV
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 15,4 cm **Yükseklik:** 4,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, basit dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13. –14.yüzyıl başı

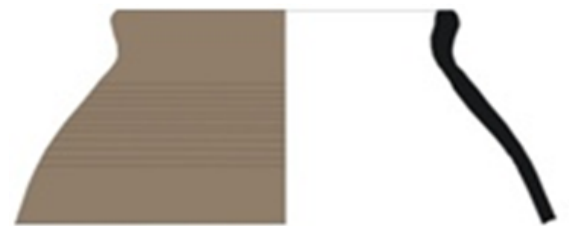

Katalog No:30
Envanter No: CII 7
Tip: IV
Hamur Rengi: 5 YR 6/8
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 14 cm **Yükseklik:** 8,8 cm

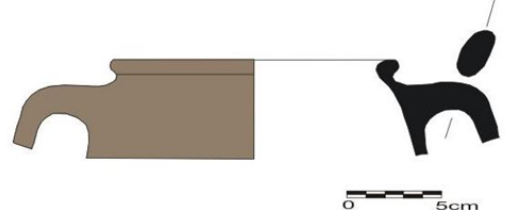
Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, basit dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13. –14.yüzyıl başı

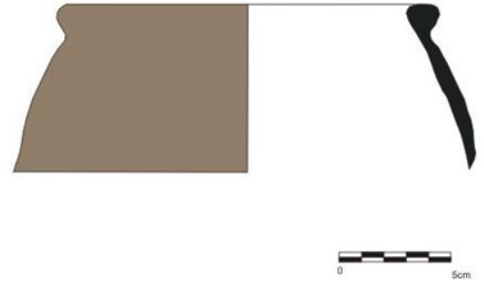

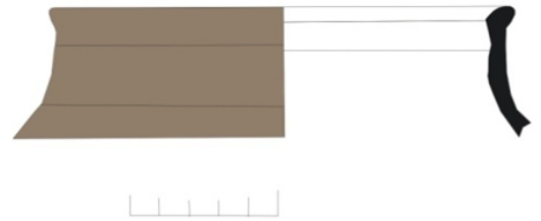
Katalog No:31
Envanter No: CIU 98
Tip: III
Hamur Rengi: 10 YR 5/8
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: 18 cm **Yükseklik:**4,7 cm
Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa ve içe doğru çekik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş keskindir. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır. İki şerit kulp dudak kenarından başlayıp karın üzerinde birleşik olmalıdır.
Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz 12,tip 5
Tarih: 10.-11. yüzyıl

Katalog No:32
Envanter No: BVG 82
Tip: III
Hamur Rengi: 5 YR 6/8
Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.
Ağız Çapı: 16 cm **Yükseklik:** 7,3 cm
Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş keskindir. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır.
Tarih: 10.-11. yüzyıl

Katalog No:33
Envanter No: BHE
Tip: III
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: 16 cm **Yükseklik:** 4,4 cm
Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa ve içe doğru çekik, kalın dudak kenarı. Uzun boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır
Tarih: 10.-11. yüzyıl

Katalog No:34

Envanter No: DEL 1025

Tip: IV

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

Hamur: Orta sert hamur az gözenekli, ince taşçık, bol kireç ve mika katkılı

Ağız Çapı: 23 cm Yükseklik: 11,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa ve içe doğru çekik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu gövdelidir. Şerit kulplar gövdenin omuz kısmından başlayıp kaideye doğru birleşmektedir. Dip kısmı korunamamıştır

Benzer Örnekler:

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:35

Envanter No: CIP 520

Tip: IV

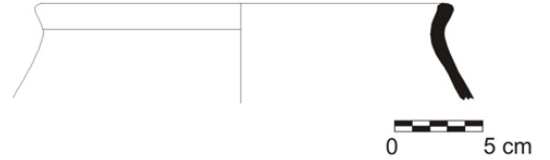
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

Hamur: Orta sert hamur az gözenekli, ince taşçık, bol kireç ve mika katkılı

Ağız Çapı: 29,2 cm Yükseklik: 5,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa ve içe doğru çekik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:36

Envanter No: CJE 8

Tip: VII

Hamur Rengi: 10 YR 4/6

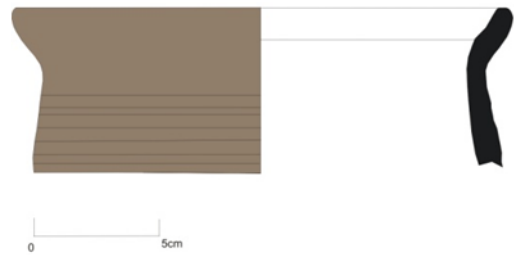
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 20 cm Yükseklik: 6,6 cm

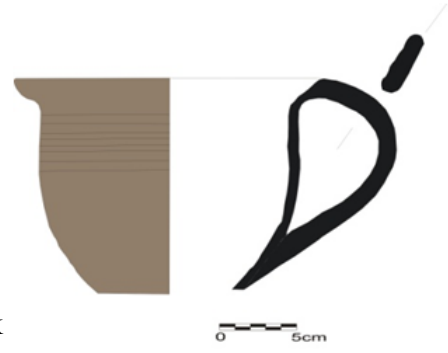
Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, basit dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.4,tip 2

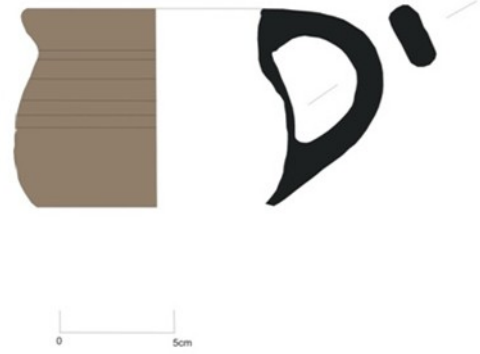
Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

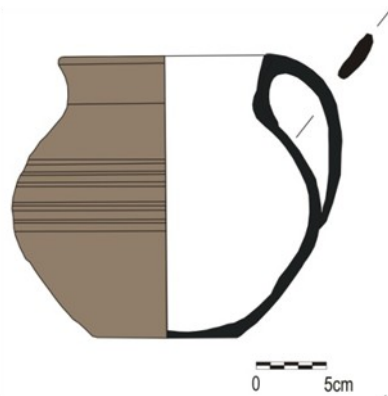
Katalog No:37
Envanter No: CJE 50
Tip: V
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı:20 cm   **Yükseklik:** 14,1 cm
Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boyun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli tek kalın kulba, küresel yivli gövdeli.
Benzer Örnekler: ИВАКИН 1991,pic.37,23
Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:38
Envanter No: CCV 86
Tip: V
Hamur Rengi: 10 YR 5/4
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: 11 cm   **Yükseklik:** 8,7 cm
Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boyun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli tek kalın kulba, küresel yivli gövdeli.
Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:39
Envanter No: DCA 91
Tip: VII
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: 14,5 cm   **Yükseklik:** 18,8 cm
Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boyun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli tek kalın kulba, küresel yivli gövdeli.
Benzer Örnekler: Redford ve diğerleri 2001,fig.40-1

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Kat. No. 39

Katalog No:40
Envanter No: DCA 86
Tip: VII
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: 14 cm **Yükseklik:** 16,8 cm
Hacim:2,97 L

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boyun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli tek kalın kulba, küresel yivli gövdeli.

Benzer Örnekler: ИВАКИН 1991,pic.37,23
Redford ve diğerleri 2001,fig.40-1

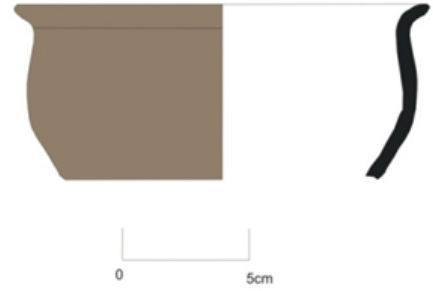
Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:41
Envanter No: CHR 47
Tip: VII
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6
Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 16 cm **Yükseklik:** 6,8 cm
Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa ve içe doğru çekik, ince dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel form- lu gövdelidir. Kabın kaidesi ve büyük kısmı korunamamıştır.

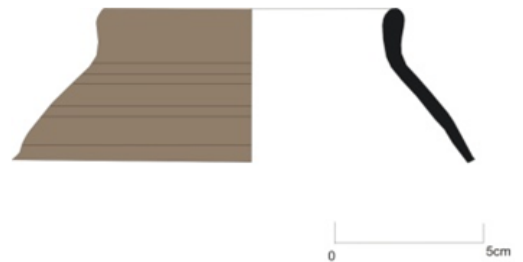
Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:42
Envanter No: CCN 22
Tip: IV
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6
Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkı- lı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 10 cm **Yükseklik:** 5,1 cm
Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çe- kik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan göv- deye geçiş yumuşaktır. Küresel form- lu göv- delidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Kat. No. 40

Katalog No: 43

Envanter No: CIP 11

Tip: IV

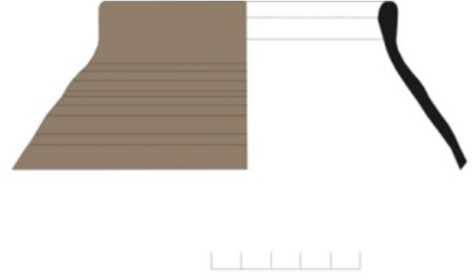
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Ağız Çapı: 10 cm **Yükseklik:** 5,6 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, kalın dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No: 44

Envanter No: CDK 83

Tip: IV

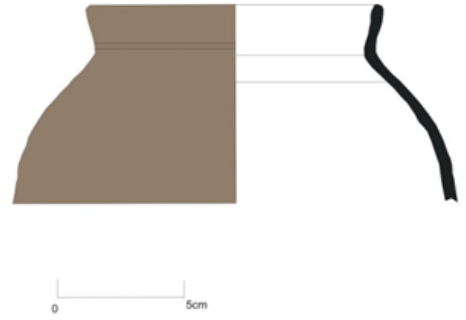
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 11 cm **Yükseklik:** 7,7 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, dışa doğru çekik, ince dudak kenarı. Kısa boyundan gövdeye geçiş yumuşaktır. Küresel formlu gövdelidir. Dip kısmı korunamamıştır

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:45

Envanter No: CIF 54

Tip: Çömlek Kaidesi

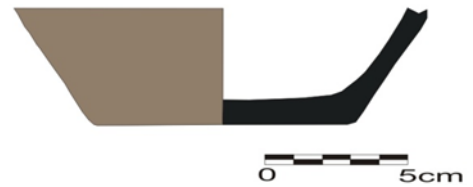
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert

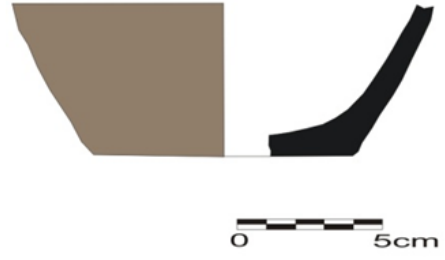
Kaide Çapı: 8,6 cm **Yükseklik:** 4 cm

Form Tanımı: Dar düz dipli halka kaide, dışbükey profilli gövdeli

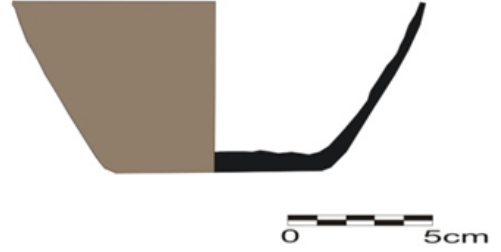
Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:46
Envanter No: CJE 55
Tip: Çömlek Kaidesi
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6
Hamur: Orta Sert
Kaide Çapı: 8,6 cm **Yükseklik:** 4,9 cm
Form Tanımı: Dar düz dipli halka kaide, dışbükey profilli gövdeli
Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:47
Envanter No: BRL
Tip: Çömlek Kaidesi
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6
Hamur: Orta Sert
Kaide Çapı: 7,1cm **Yükseklik:** 5,9 cm
Form Tanımı: Dar düz dipli halka kaide, dışbükey profilli gövdeli
Tarih :13.-14.yüzyıl başı

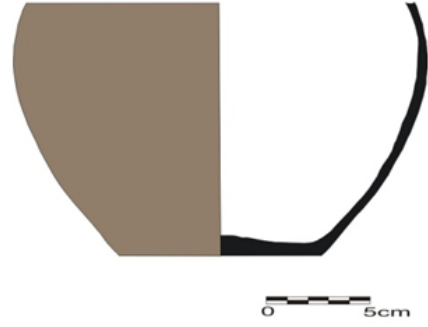

Katalog No:48
Envanter No: BHE
Tip: Çömlek Kaidesi
Hamur Rengi: 5 YR 7/6
Hamur: Orta Sert
Kaide Çapı: 8 cm **Yükseklik:** 5,8 cm
Form Tanımı: Dar düz dipli halka kaide, dışbükey profilli gövdeli
Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

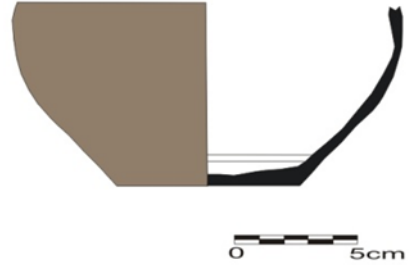

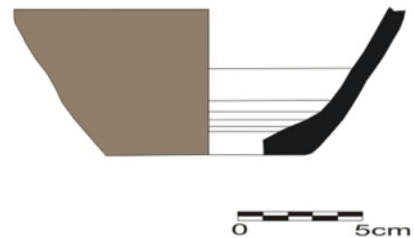
Katalog No:49
Envanter No: CDJ 40
Tip: Çömlek Kaidesi
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6
Hamur: Orta Sert
Kaide Çapı: : 9,8 cm **Yükseklik:** 12,3 cm
Form Tanımı: Dar düz dipli halka kaide, dışbükey profilli gövdeli
Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:50
Envanter No: CBY 39
Tip: Çömlek Kaidesi
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4
Hamur: Orta Sert
Kaide Çapı: : 7,2 cm **Yükseklik:** 7,3 cm
Form Tanımı: Dar düz dipli halka kaide, dışbükey profilli gövdeli
Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:51
Envanter No: BGM 44
Tip: Çömlek Kaidesi
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8
Hamur: Orta Sert
Kaide Çapı: : 8 cm **Yükseklik:** 5,8 cm
Form Tanımı: Dar düz dipli halka kaide, dışbükey profilli gövdeli
Tarih: 12.-13. yüzyıl

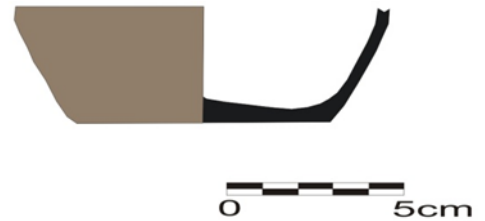
Katalog No:52
Envanter No: CBL 40
Tip: Çömlek Kaidesi
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4
Hamur: Orta Sert
Kaide Çapı: 10 cm **Yükseklik:** 6,6 cm
Form Tanımı: Dar düz dipli, merkeze doğru kalınlaşan, halka kaide, dışbükey profilli gövdeli
Tarih: 12.-13.yüzyıl

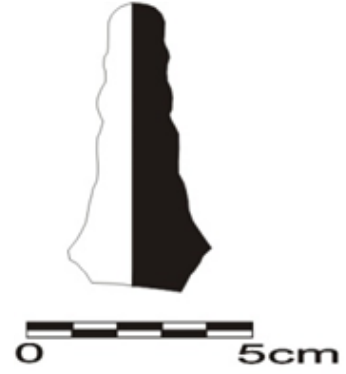
Katalog No:53
Envanter No: CKS 43
Tip: Çömlek Kaidesi
Hamur Rengi: 5 YR 5/4
Hamur: Orta Sert
Kaide Çapı: 6,6 cm **Yükseklik:** 5,5 cm
Form Tanımı: Dar düz dipli, merkeze doğru kalınlaşan, halka kaide, dışbükey profilli gövdeli
Tarih: 12.-13.yüzyıl

Katalog No:54
Envanter No: CBV 41
Tip: Çömlek Kaidesi
Hamur Rengi: 5 YR 5/8
Hamur: Orta Sert
Kaide Çapı: 7,2 cm **Yükseklik:** 3,2 cm
Form Tanımı: Dar düz dipli, merkeze doğru kalınlaşan, halka kaide, dışbükey profilli gövdeli
Tarih: 12.-13.yüzyıl

Katalog No:55
Envanter No: CCF 67
Tip: Tava sapı
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: - **Yükseklik:** 6 cm
Form Tanımı: Konik profilli, burgulu tava sapı.
Benzer Örnekler: Marki-Cheimonopoulou 2003,fig.4 LP 94/4., Korkut 2009,Nr.16
Tarih: 12.-13.yüzyıl

Katalog No:56
Envanter No: CSI 813
Tip: Tava
Hamur Rengi: 5 YR 5/6
Hamur: Bol mika az kireç katkılı hamur, az gözeneklidir.
Ağız Çapı: 31,4 cm **Yükseklik:** 5,7 cm
Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlaştırılmış dudak kenarı, dışbükey profilli gövdeye sahip, kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır.
Tarih: 5.-6.yüzyıl

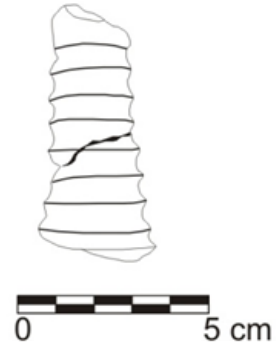
Katalog No:57
Envanter No: COS 805
Tip: Tava
Hamur Rengi: Dış:5 YR 3/1; İç:10 YR 7/4
Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılı hamur orta serttir.
Ağız Çapı: 29,8 cm **Kaide Çapı:**23,8cm
Yükseklik: 3,5 cm
Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarına sahip, düz kaideye sahiptir. Kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır.
Benzer Örnekler: Lüdorf 2006, P40, taf.3, Pülz 1985, Nr.72, Abb.15
Tarih: 5.-6.yüzyıl

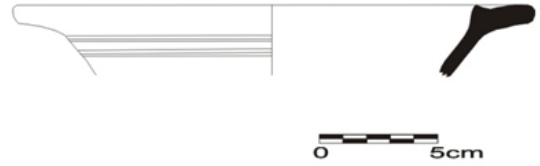

Kat. No. 55

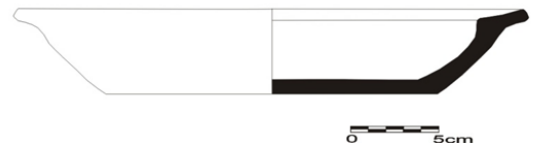
Katalog No:58
Envanter No: DAY 1073
Tip: I
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4
Hamur: Orta Sert
Ağız Çapı: **Yükseklik:** 8,1cm
Form Tanımı: Konik profilli, burgulu tava sapı
Benzer Örnekler: Sanders2008, Fig.7.7,4020
Tarih: 12.-13.yüzyıl

Katalog No:59
Envanter No: BDC 515
Tip: II
Hamur Rengi: Dış:5 YR 3/1; İç:10 YR 7/4
Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılı hamur orta serttir.
Ağız Çapı: 20 cm **Yükseklik:** 3 cm
Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış tabla şekilli dudak kenarına sahip. Kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır
Benzer Örnekler: Gassner 1997, Taf.59:750,2
Tarih:4.-6.yüzyıl

Katalog No:60
Envanter No: COT 75
Tip: II
Hamur Rengi: 10 YR 5/4
Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılı hamur orta serttir.
Ağız Çapı: 18cm **Yükseklik:** 5,2 cm
Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış tabla şekilli dudak kenarına sahip. Kabın büyük bir kısmı ile kaidesi korunamamıştır
Benzer Örnekler: Gassner1997, Taf.59:750,2, Lüdorf 2006, P22, taf.2
Tarih:5.-6.yüzyıl

Kat. No. 59

Katalog No: 61

Envanter No: CIP 1001

Tip: IV

Hamur Rengi: 10 YR 7/4

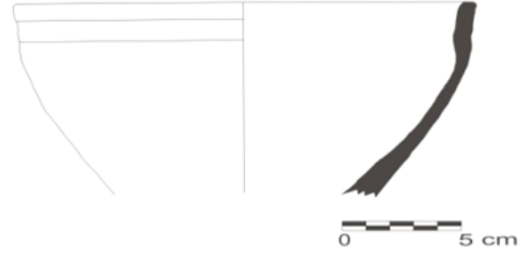
Hamur: Kireç, mika, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 19,4 cm **Yükseklik:** 8,1 cm

Form Tanımı: İçe çekik düz dudak kenarlı, dışa eğik küresel gövdeli çanak

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.29,tip2

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 62

Envanter No: CIP 1010

Tip: II

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

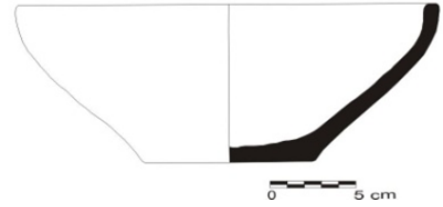
Hamur: Kireç, bol mika, sert hamur, az gözenekli

Çapı: 25 cm **Yükseklik:** 9,4 cm

Form Tanımı: İçe çekik düz dudak kenarlı, dışa eğik basık küresel gövdeli çanak.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.32, tip2

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 63

Envanter No: CYU 843

Tip: IV

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Kireç, az mika, az gözenekli, sert hamurludur.

Çapı: 40 cm **Yükseklik:** 12,2 cm

Form Tanımı: İçe çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı,dışa eğik basık küresel gövdeli çanak

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 62

Kat. No.63

Katalog No: 64
Envanter No: DDT 1054
Tip: VII
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4
Hamur: Kireç, az mika, az gözenekli, sert hamurludur.
Çapı: 37,4 cm   **Yükseklik:** 6,8 cm
Form Tanımı: Dışa çekik dudak kenarlı, dışa eğik gövdeli çanak (Leğen)
Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 65
Envanter No: DDJ 1052
Tip: VII
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, az gözenekli sert hamurludur.
Çapı: 45 cm   **Yükseklik:** 4,8 cm
Form Tanımı: Dışa çekik düz tabla şeklinde dudak kenarlı, dışa eğik gövdeli çanak (Leğen)
Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.66
Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

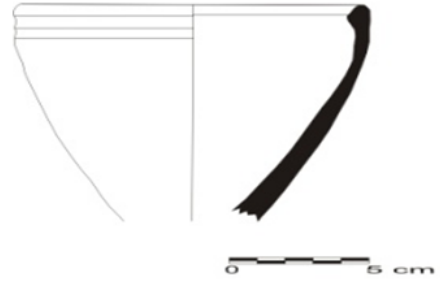
Katalog No: 66
Envanter No: CHR 564
Tip: VII
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, sert, ince cidarlı
Çapı: 25 cm   **Yükseklik:** 6,8 cm
Form Tanımı: Düz dipli, dışa eğik yayvan gövdeli çanak (leğen)
Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

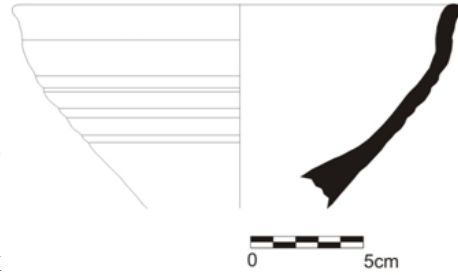

Kat. No. 66

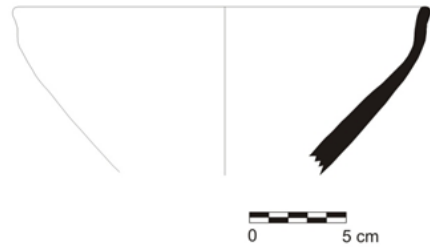
Katalog No: 67
Envanter No: CTZ 54
Tip: V
Hamur Rengi: 10 YR 7/4
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık
Çapı: 11,4 cm **Yükseklik:** 4,7 cm
Form Tanımı: İçe eğik düz dudak kenarlı,
dışa eğik yayvan gövdeli çanak
Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.26
Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 68
Envanter No: CIP 1047
Tip: IV
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.
Çapı: 19 cm **Yükseklik:** 8,8 cm
Form Tanımı: Basit dudak kenarlı, dışa eğik
yayvan gövdeli çanak
Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.28
Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 69
Envanter No: CIP 1046
Tip: IV
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taşçık
katkılı, iyi pişmiştir.
Çapı: 21 cm **Yükseklik:** 8,7 cm
Form Tanımı: Basit düz dudak kenarlı, dışa
eğik yayvan gövdeli çanak
Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.29
Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 67

Katalog No: 70

Envanter No: CFI 548

Tip: IV

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

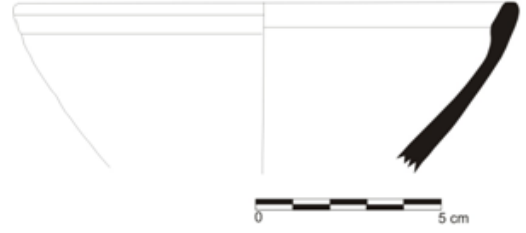
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.

Çapı: 13 cm **Yükseklik:** 4,3 cm

Form Tanımı: Basit dudak kenarlı, dışa
eğik yayvan gövdeli çanak

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.23

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 71

Envanter No: DDJ 1074

Tip: IV

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.

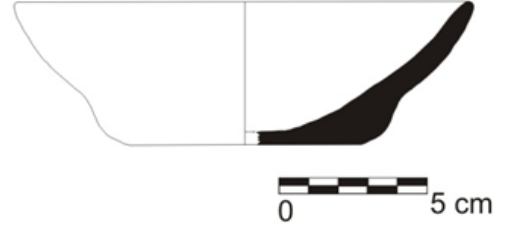
Ağız Çapı: 15,2 cm **Kaide Çapı:** 7,2 cm

Yükseklik: 4,7 cm

Form Tanımı: Basit dudak kenarlı, dışa
eğik yayvan gövdeli, düz dipli çanak

Benzer Örnekler:

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 72

Envanter No: CHL 541

Tip: VII

Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.

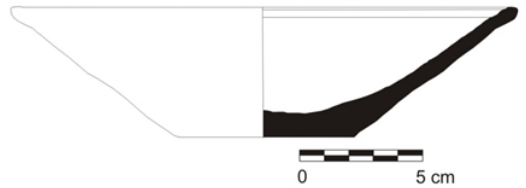
Ağız Çapı: 21 cm **Kaide Çapı:** 7 cm

Yükseklik: 5,3 cm

Form Tanımı: Basit yuvarlatılmış dudak ke-
narlı, dışa eğik yayvan gövdeli çanak. Hatalı
üretim işaret eden yamuk profile sahiptir.

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.32

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 70

Kat. No.71

Kat. No. 72

Katalog No: 73

Buluntu yeri: CIP 539

Tip: VII

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.

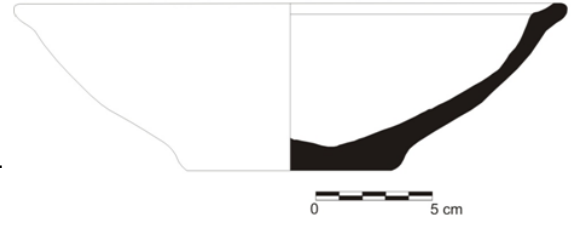
Ağız Çapı: 22 cm Kaide Çapı: 7 cm

Yükseklik: 6,5 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış du-
dak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli çanak.

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.32

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 74

Envanter No: CBL 56

Tip: V

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

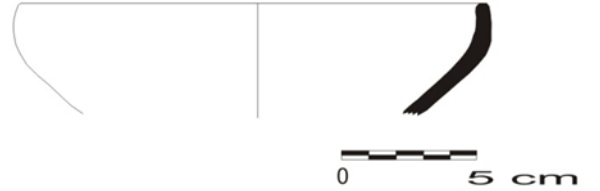
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.

Ağız Çapı: 18 cm Yükseklik: 4,5 cm

Form Tanımı: İçe eğik basit dudak kenarlı,
dışa eğik yayvan gövdeli çanak.

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.29

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 75

Envanter No: CJE 525

Tip: III

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

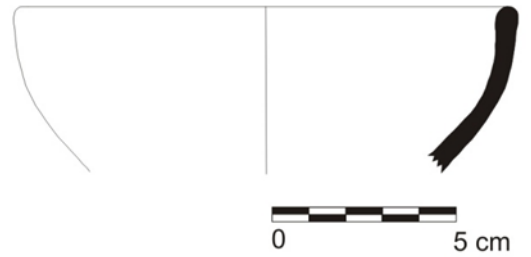
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.

Ağız Çapı: 13 cm Yükseklik: 4,6 cm

Form Tanımı: Basit yuvarlaklaştırılmış du-
dak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli çanak.

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.58

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 73

Kat. No. 75

Katalog No: 76

Envanter No: CIP 1058

Tip: VI

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/8

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.

Ağız Çapı: 20 cm **Yükseklik:** 3,8 cm

Form Tanımı: İçe eğik basit dudak kenarlı,
dışa eğik yayvan gövdeli çanak.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.29

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 77

Envanter No: BCS 228

Tip: I

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/8

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.

Ağız Çapı: 26 cm **Yükseklik:** 3,4 cm

Form Tanımı: .Dışarı çekik yuvarlaştırılmış
dudak kenarlı, sığ tabak

Tarih: 5.-6. yüzyıl

Katalog No: 78

Envanter No: BCD 216

Tip: III

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6

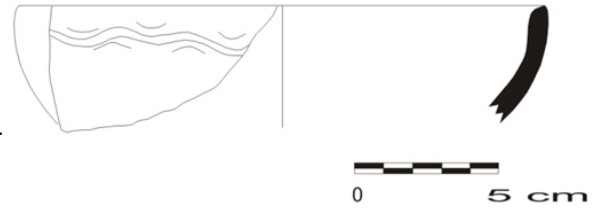
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkılı, iyi pişmiştir.

Ağız Çapı: 19cm **Yükseklik:** 4,1 cm

Form Tanımı: Basit dudak kenarlı, dışa eğik
yayvan gövdeli çanak, kap dışında kazıma
dalga motifleri bulunmakta.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.24, tip 1

Tarih : 11.-12. yüzyıl

Katalog No: 79

Envanter No: BBZ 249

Tip: VII

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

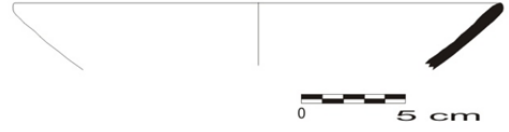
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taşçık katkılı, iyi pişmiştir.

Ağız Çapı: 24 cm **Yükseklik:** 3,2 cm

Form Tanımı: Basit dudak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli çanak, kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.38

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No: 80

Envanter No: CJE 1000

Tip: Kase

Hamur Rengi: Dış:7,5 YR 7/4, İç:2,5 YR 6/6

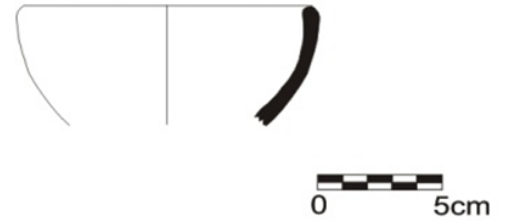
Hamur: Bol mika, kireç, ince taşçık, orta sert hamur

Çapı: 12 cm **Yükseklik:** 8,8 cm

Form Tanımı: İçe çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı, dışa eğik basık küresel gövdeli çanak.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.25

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:81

Envanter No: ATC 622

Tip: Kase

Hamur Rengi: 5 YR 6/6

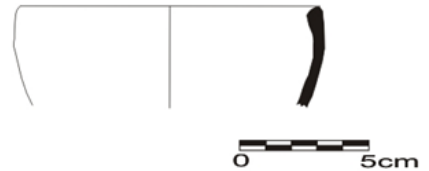
Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, az gözenekli, sert hamurlu

Çapı: 12 cm **Yükseklik:** 4,5 cm

Form Tanımı: İçe eğik düz dudak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli çanak

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz 58

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Kat. No. 80

Katalog No: 82

Envanter No: DDT 623

Tip: Çanak dibi

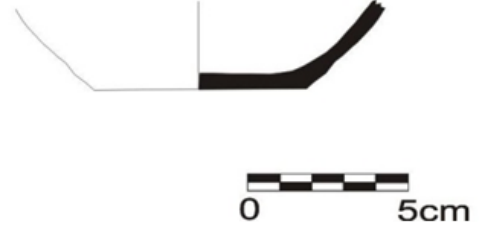
Hamur Rengi: Dış:2,5 YR 6/6, İç:7,5 YR 7/4

Hamur: Az kireç, mika, ince taşçık, az gözenekli sert hamur

Çapı: 6,5 cm **Yükseklik:** 2,7 cm

Form Tanımı: Dar, düz dipli

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:83

Envanter No: DDT 623

Tip: Çanak dibi

Hamur Rengi: Dış:2,5 YR 6/6,İç:7,5 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 6,5 cm **Yükseklik:** 2,7 cm

Form Tanımı: Dar, düz dipli

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:84

Envanter No: DDT 611

Tip: Çanak dibi

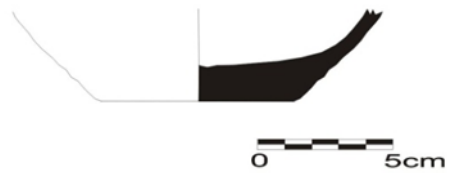
Hamur Rengi: Dış:5 YR 7/4,İç:2,5 YR 6/6

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 7,2 cm **Yükseklik:** 3,4 cm

Form Tanımı: Dar, kalın cidarlı, düz dip.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:85

Envanter No: BCF 248

Tip: III

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı,
az gözenekli, sert hamur

Çapı: 36 cm **Yükseklik:** 3,8 cm

Form Tanımı: İçe dönük basit ağız kenarlı,
kabın geri kalan kısmı korunamamıştır

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.57

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:86

Envanter No: CBL 26

Tip: III

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı,
az gözenekli, sert hamur

Çapı: 26 cm **Yükseklik:** 3,4 cm

Form Tanımı: İçe dönük basit ağız kenarlı,
kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.57

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:87

Envanter No: BCS 228

Tip: VII

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

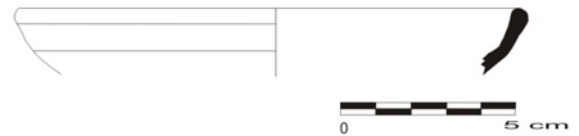
Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az
gözenekli, sert hamur

Çapı: 14,6 cm **Yükseklik:** 2 cm

Form Tanımı: İçe dönük basit ağız kenarlı,
kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.57

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:88

Envanter No: CFI 562

Tip: IV

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 19,4 cm **Yükseklik: 4 cm**

Form Tanımı: İçe dönük basit ağız kenarlı, kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:89

Envanter No: BGI 215

Tip: III

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 21,7 cm **Yükseklik: 3,4 cm**

Form Tanımı: İçe dönük basit ağız kenarlı, kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz56

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:90

Envanter No: BAK 232

Tip: I

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 39 cm **Yükseklik: 2,8 cm**

Form Tanımı: Dışa çekik tablalı ağız kenarlı, kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.66

Tarih: 5.-6.yüzyıl

Katalog No:91

Envanter No: CKZ 517

Tip: VII

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 26,2 cm **Yükseklik:** 4,2 cm

Form Tanımı: Dışa çekik tablalı ağız kenarlı, kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:92

Envanter No: CTY 606

Tip: Çanak kaidesi

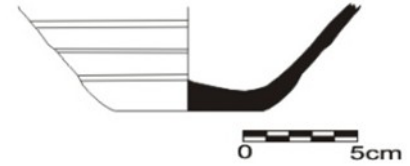
Hamur Rengi: Dış:10 YR 5/4, İç: 5 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 6,6 cm **Yükseklik:** 4,5cm

Form Tanımı: Merkeze doğru kalınlaşan diplidir. Kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:93

Envanter No: DDJ 611

Tip: Çanak kaidesi

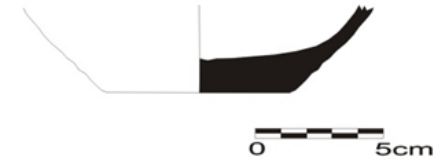
Hamur Rengi: Dış:5 YR 7/4, İç: 2,5 YR 6/6

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 7,2 cm **Yükseklik:** 3,4 cm

Form Tanımı: Merkeze doğru kalınlaşan diplidir. Kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:94

Envanter No: CHL 565

Tip: Çanak kaidesi

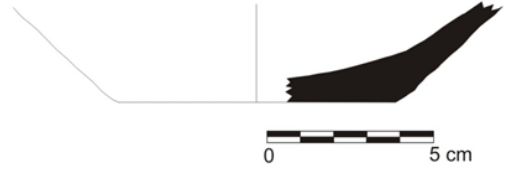
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 8,4 cm **Yükseklik:** 2,9 cm

Form Tanımı: Merkeze doğru kalınlaşan diplidir. Kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:95

Envanter No: CIP 553

Tip: Çanak kaidesi

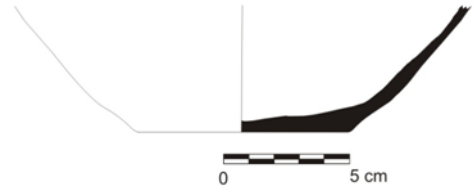
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 8,2 cm **Yükseklik:** 4,9 cm

Form Tanımı: Merkeze doğru kalınlaşan diplidir. Kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:96

Envanter No: CIP 561

Tip: Çanak kaidesi

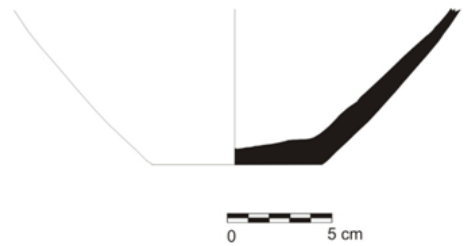
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 8,2 cm **Yükseklik:** 7,3 cm

Form Tanımı: Merkeze doğru kalınlaşan diplidir. Kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 94

Kat. No. 96

Katalog No:97

Envanter No: CIP 566

Tip: Çanak kaidesi

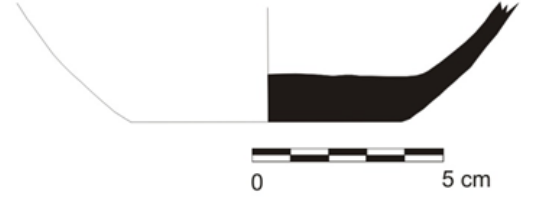
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 7,2 cm   **Yükseklik: 3,1 cm**

Form Tanımı: Merkeze doğru kalınlaşan diplidir. Kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih:13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:98

Envanter No: CIP 551

Tip: Çanak kaidesi

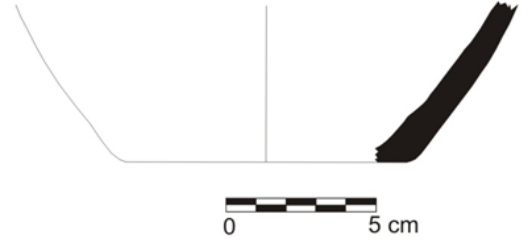
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 9,6 cm   **Yükseklik: 5,3 cm**

Form Tanımı: Halka formulu diplidir. Kabın geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih:13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:99

Envanter No: ATO 637

Tip: Kase

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

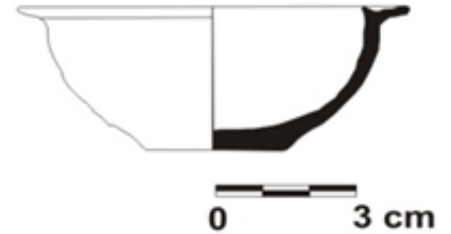
Ağız Çapı: 9cm   **Kaide Çapı: 1,5 cm**

Yükseklik: 3,4 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düz tablalı dudak kenarlı küçük kase

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.82

Tarih: 5.-6. yüzyıl

Katalog No:100

Envanter No: CDA 599

Tip: Kase

Hamur Rengi: 5 YR 7/6

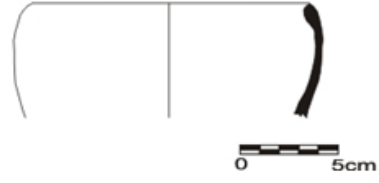
Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

Ağız Çapı: 14 cm **Yükseklik:** 6,1 cm

Form Tanımı: İçe çekik basit dudak kenarlı küçük kase

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.58

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:101

Envanter No: CBU 73

Tip: Kase

Hamur Rengi: 5 YR 7/6

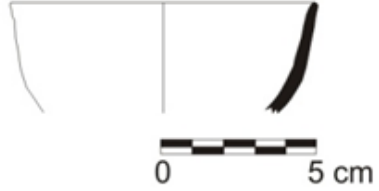
Hamur: Bol kireç, az mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

Ağız Çapı: 10 cm **Yükseklik:** 3,4 cm

Form Tanımı: Basit dudak kenarlı küçük kase

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.34

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:102

Envanter No: DEG 105

Tip: Kase

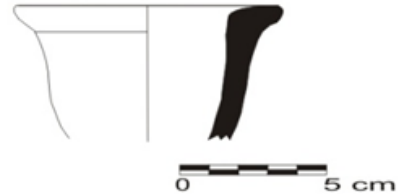
Hamur Rengi: Dış:7,5 YR 7/4,İç: 2,5 YR 6/6

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Ağız Çapı: 4,5 cm **Yükseklik:** 4,7 cm

Form Tanımı: Dışa çekik basit dudak kenarlı küçük kase

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:103

Envanter No: CFP 139

Tip: Kase

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6

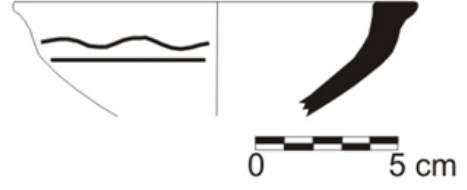
Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Ağız Çapı: 14 cm **Yükseklik:** 4,5 cm

Form Tanımı: Dışa çekik basit dudak kenarlı küçük kase

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.76

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:104

Envanter No: CJL 521

Tip: Kase

Hamur Rengi:2,5 YR 6/6

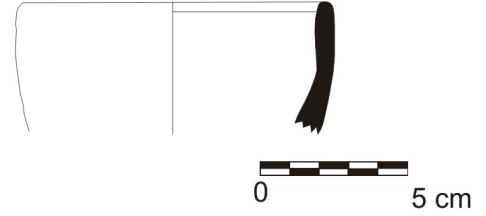
Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Ağız Çapı: 10 cm **Yükseklik:** 4,2 cm

Form Tanımı: Dışa çekik basit dudak kenarlı küçük kase

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.55

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:105

Envanter No: CRB 810

Tip: 2

Hamur Rengi: iç:7,5 YR 5/6,dış:2,5 YR 5/8

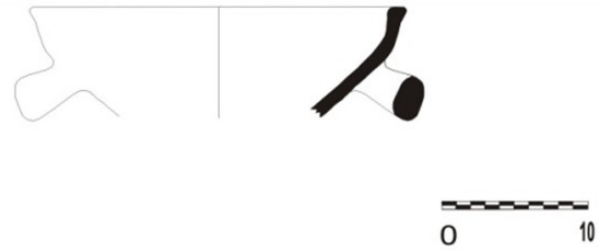
Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, sert hamurlu.

Ağız Çapı: 24,8 cm **Yükseklik:** 7,9 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli yatay kulplu. Dudak kenarında dalga motifli çizgiler ve dış gövdenin ortasında kazıma çizgiler vardır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksanıdır.

Benzer Örnekler: Г.Ю.ИВАКИН 1991,87

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 105

Katalog No:106

Envanter No: BFI 816

Tip: 3

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika, az kireç ve küçük taşçık katkılı, sert hamurlu

Ağız Çapı: 32cm **Yükseklik:** 10 cm

Form Tanımı: İçe çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli yatay kulplu. Dudak kenarında dalga motifli çizgiler ve dış gövdenin ortasında kazıma çizgiler vardır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı nokсандır.

Benzer Örnekler: Г.Ю.ИВАКИН 1991,87

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:107

Envanter No: CYU 855

Tip: 2

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Bol kireç, mika katkılı, az gözenekli.

Ağız Çapı: 35 cm **Yükseklik:** 7,5 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli yatay kulplu. Dudak kenarında dalga motifli çizgiler ve dış gövdenin ortasında kazıma çizgiler vardır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı nokсандır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:108

Envanter No: CRY 854

Tip: 2

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, sert hamurlu

Ağız Çapı: 40 cm **Yükseklik:** 11,2 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli yatay kulplu. Dudak kenarında dalga motifli çizgiler ve dış gövdenin ortasında kazıma çizgiler vardır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı nokсандır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 106

Kat. No. 107

Kat. No. 108

Katalog No:109

Envanter No: CHR 814

Tip: 2

Hamur Rengi: 5 YR 7/6

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, sert hamurlu.

Ağız Çapı: 40 cm **Yükseklik:** 6,7 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli yatay kulplu. Dudak kenarında dalga motifli kazıma çizgiler vardır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı nokсандır.

Benzer Örnekler :Г.Ю.ИВАКИН 1991,87

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 110

Envanter No: CIP 171

Tip: 2

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Bol mika, az kireç, sert hamurlu

Ağız Çapı: 44 cm **Yükseklik:** 7,9 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli yatay kulplu. Dudak kenarında dalga motifli kazıma çizgiler vardır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı nokсандır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:111

Envanter No: BYI 819

Tip: 1

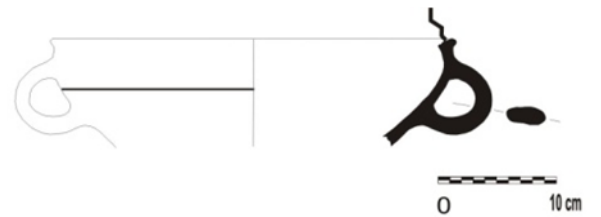
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 42 cm **Yükseklik:** 8 cm

Form Tanımı: Dışa çekik dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli, kulak formu dikey kulpludur. Dudak kenarında dalga motifli ve dış gövdenin ortasında kazıma çizgiler vardır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı nokсандır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 110

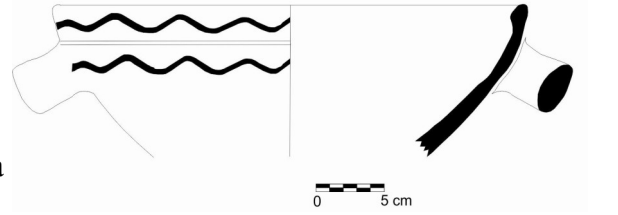
Katalog No:112
Envanter No: CTZ 1064
Tip: 3

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol mika , az kireç katkılı, orta sert ,az gözeneklidir.

Ağız Çapı: 34,2 cm **Yükseklik:** 11 cm
Form Tanımı: İçe dönük yuvarlatılmış dudak kenarlı, dışa eğik yayvan gövdeli,oval kesitli yatay kulplara sahiptir.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 113
Envanter No: CRY 1059
Tip: 5

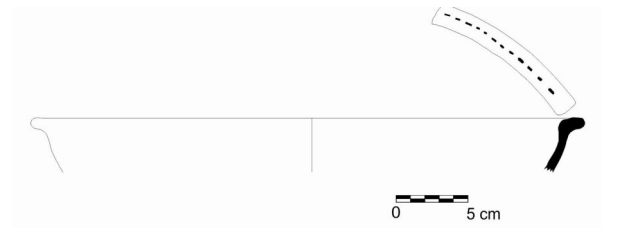
Hamur Rengi: 10 YR 6/4

Hamur: Bol mika, az kireç, sert hamurlu

Ağız Çapı: 37,2 cm **Yükseklik:** 3,2 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli yatay kulplu. Dudak kenarında ajur teknikli noktalama motifi vardır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:114
Envanter No: CYG 1061
Tip: 6

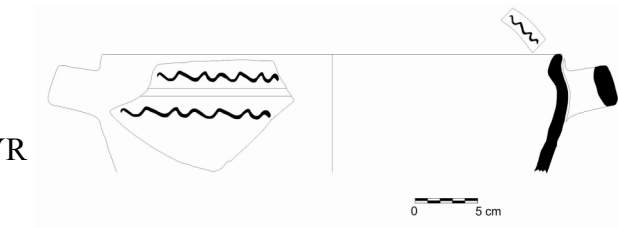
Hamur Rengi: Dış:7/5 YR 6/4 ,İç:7,5 YR 5/2

Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 36,4 cm **Yükseklik:** 9,4 cm

Form Tanımı: Dışa çekik dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli, kulpludur. Dudak kenarında dalga motifli ve dış gövdenin ortasında kazıma çizgiler vardır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 112

Katalog No:115

Envanter No: COP 812

Tip: 1

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8

Hamur: Mika ve kireç katkılı, sert hamur-ludur.

Ağız Çapı: 38 cm **Yükseklik:** 8,5 cm

Form Tanımı: İçe çekik dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli, kulak form-lu dikey kulpludur. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli ka-zıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile bü-yük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:116

Envanter No: BBC 18

Tip: 1

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 39 cm **Yükseklik:** 4,6 cm

Form Tanımı: Düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli, kulak form-lu dikey kulpludur. Kabın dış dudak bö-lümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulu-nur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:117

Envanter No: CFA 809

Tip: 1

Hamur Rengi: 10 YR 6/6

Hamur: Bol mika, az kireç, sert hamurlu.

Ağız Çapı: 42 cm **Yükseklik:** 12,2 cm

Form Tanımı: Dışa çekik dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdeli, oval kesitli, kulak form-lu dikey kulpludur. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli ka-zıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile bü-yük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:118

Envanter No: CFJ 800

Tip: 4

Hamur Rengi: 5 YR 6/6

Hamur: Mika, bol kireç, az gözenekli, sert hamurlu.

Ağız Çapı: 45 cm **Yükseklik:** 10,2 cm

Form Tanımı: İçe çekik dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:119

Envanter No: DEZ 849

Tip: 6

Hamur Rengi: 5 YR 6/6

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, orta sert hamurlu.

Ağız Çapı: 39 cm **Yükseklik:** 7,3 cm

Form Tanımı: Dışa çekik dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:120

Envanter No: CTZ 857

Tip: 4

Hamur Rengi: İç:5 YR 5/6,dış:7,5 YR 6/6

Hamur: Kireç, mika, ince taşçık katkılı, orta sert hamurlu

Ağız Çapı: 43 cm **Yükseklik:** 8,9 cm

Form Tanımı: Dışa ve içe çekik dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Kat. No. 120

Katalog No:121

Envanter No: DDJ 847

Tip: 3

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli hamur.

Ağız Çapı: 43,2 cm

Yükseklik:

9,7cm

Form Tanımı: İçe çekik basit dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:122

Envanter No: DEZ 850

Tip: 6

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika, kireç ve küçük taşçık katkılı

Ağız Çapı: 44 cm **Yükseklik:** 7,2 cm

Form Tanımı: İçe çekik basit dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ajur tekniği ile noktalamalar bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:123

Envanter No: CFM 569

Tip: 2

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

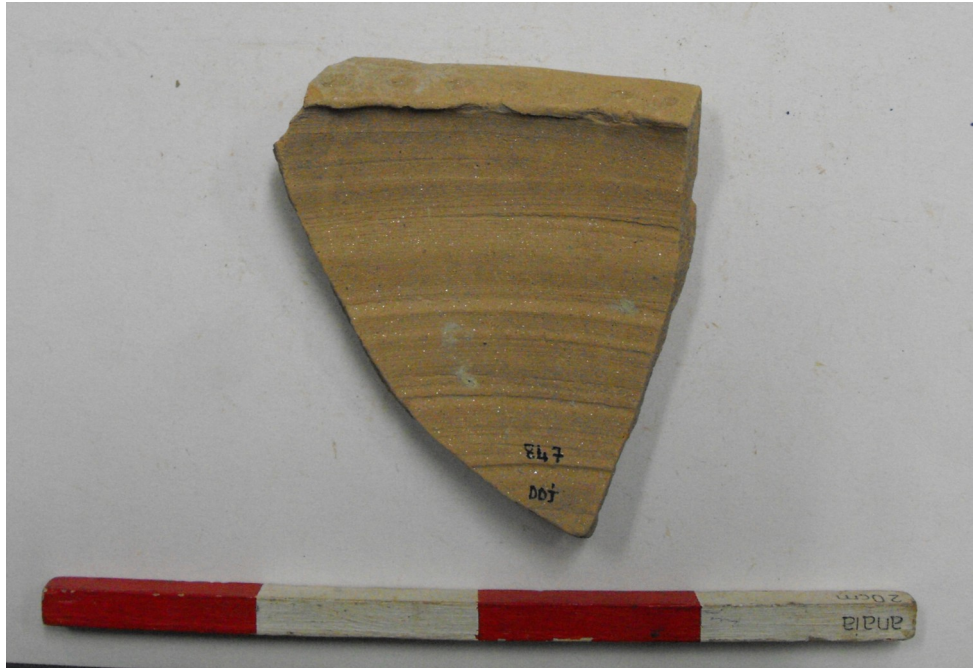
Hamur: Bol mika, kireç ve küçük taşçık katkılı

Ağız Çapı: 26,4 cm **Yükseklik:** 5,8 cm

Form Tanımı: İçe ve dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. Kabın dış profilinde dalga motifleri kazıma tekniği ile yapılmıştır. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Kat. No.121

Kat. No. 122

Katalog No:124

Envanter No: DEZ 856

Tip: 5

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Az mika ve kireç katkılı, orta sert hamurlu.

Ağız Çapı: 46 cm **Yükseklik:** 13 cm

Form Tanımı: Dışa çekik, düzleştirilmiş tabla şekilli dudak kenarı, dışbükey profilli gövdelidir. Dudak kenarında kazıma dalga motifi bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksanır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:125

Envanter No: DEM 853

Tip: 5

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, sert hamurlu.

Ağız Çapı: 46 cm **Yükseklik:** 8,8 cm

Form Tanımı: Dışa çekik, düzleştirilmiş tabla şekilli dudak kenarı, dışbükey profilli gövdelidir. Dudak kenarında kazıma dalga motifi bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksanır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:126

Envanter No: CTZ 848

Tip: 6

Hamur Rengi: İç:2,5 YR 6/6.dış:7,5 YR 7/4

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli.

Ağız Çapı: 48 cm **Yükseklik:** 7,4 cm

Form Tanımı: İç çekik basit dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksanır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:127
Envanter No: DAM 822

Tip: 5

Hamur Rengi: 10 YR 7/6

Hamur: Bol mika, az kireç, orta sert hamur.

Ağız Çapı: 40 cm **Yükseklik:** 3,5 cm

Form Tanımı: Dışa çekik basit dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ajur tekniği ile noktalamalar bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:128
Envanter No: DDJ 1052

Tip: 5

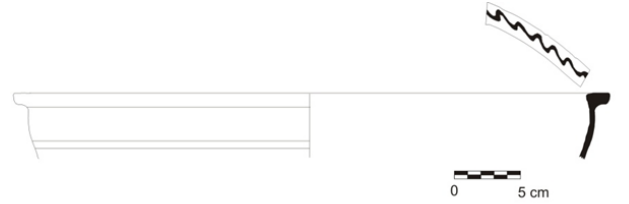
Hamur Rengi: 10 YR 7/6

Hamur: Bol mika, az kireç, orta sert hamur.

Ağız Çapı: 45 cm **Yükseklik:** 5,8 cm

Form Tanımı: Dışa çekik basit dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında kazıma tekniği ile dalga motifi bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No: 129
Envanter No: CIP 817

Tip: 5

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Bol mika, az kireç, sert hamurlu, az gözenekli

Ağız Çapı: 46 cm **Yükseklik:** 3,4 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:130

Envanter No: CGV 659

Tip: 5

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8

Hamur: Bol mika, az gözenekli, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 26 cm **Yükseklik:** 2,5 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı nokсандır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı başı

Katalog No:131

Envanter No: CBL 77

Tip: 2

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8

Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 23,4 cm **Yükseklik:** 4 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı nokсандır.

Tarih:13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:132

Envanter No: CRN 806

Tip: 6

Hamur Rengi: 10 YR 7/6

Hamur: Bol mika, az kireç, az gözenekli, sert hamurludur

Ağız Çapı: 46,8 cm **Yükseklik:** 6,9 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan-düz profilli gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı nokсандır.

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:133

Envanter No: CRA 811

Tip: 3

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8

Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 34 cm Yükseklik: 8,8 cm

Form Tanımı: Dışa ve içe çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik-dışbükey profilli gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih:13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:134

Envanter No: BKO 825

Tip: 5

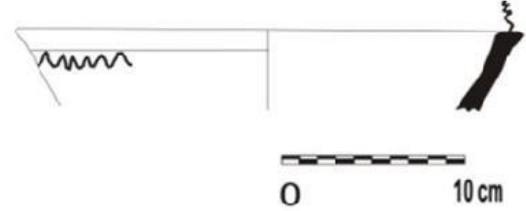
Hamur Rengi: 5 YR 6/6

Hamur: Bol mika, az kireç, az gözenekli, orta sert hamurlu.

Ağız Çapı: 27 cm Yükseklik: 4,5 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:135

Envanter No: CHL 824

Tip: 6

Hamur Rengi: 5 YR 5/4

Hamur: Bol mika, az kireç, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 44 cm Yükseklik: 8,8 cm

Form Tanımı: Dışa çekik basit dudak kenarı, dışa eğik-dışbükey gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih :13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:136

Envanter No: BJD 27

Tip: 6

Hamur Rengi: 5 YR 6/6

Hamur: Mika, kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 42 cm

Yükseklik: 7 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:137

Envanter No: BSH 1055

Tip: 6

Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Hamur: Mika, kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 43,4 cm

Yükseklik: 7,9 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışa eğik yayvan gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:138

Envanter No: CBL 818

Tip: 6

Hamur Rengi: 10 YR 7/4

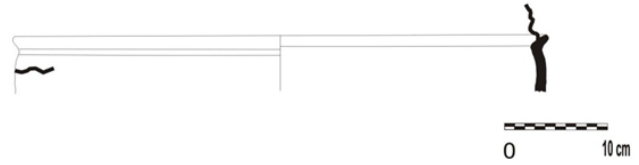
Hamur: Mika, kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 52 cm

Yükseklik: 5,2 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, dikey-dışbükey profilli gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksandır.

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:139

Envanter No: CSE 820

Tip: 6

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6

Hamur: Mika, kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur. Orta Sert

Ağız Çapı: 45 cm **Yükseklik:** 5,7 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, dikey-dışbükey profilli gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksanır

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:140

Envanter No: CUA 821

Tip: 6

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, sert hamurludur.

Ağız Çapı: 45 cm **Yükseklik:** 9,7 cm

Form Tanımı: İçe çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, dikey-dışbükey profilli gövdelidir. İç dudak kenarında ve kabın dış dudak bölümünde dalga motifli kazıma çizgiler bulunur. Kabın kaidesi ile büyük kısmı noksanır

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:141

Envanter No: CRY 1042

Tip: Kaide

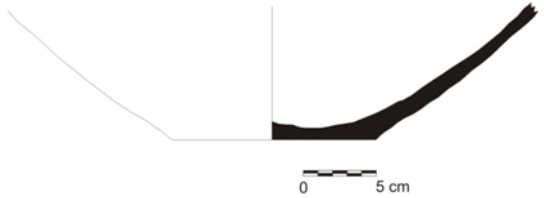
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Bol mika, az kireç katkılı, sert hamurludur.

Kaide Çapı: 13,6 cm **Yükseklik:** 9 cm

Form Tanımı: Merkeze doğru kalınlaşan düz dipli kaide

Tarih: 13.-14.yüzyıl başı

Kat. No. 140

Katalog No:142

Envanter No: BDB 507

Tip: 4

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8

Hamur: Bol kireç, mika, az gözenekli, sert beyaz hamurludur.

Ağız çapı: 5,6 cm Kaide Çapı: 7,2 cm

Yükseklik: 16,5 cm

Form Tanımı: Uzun silindirik boyunlu, ağız kenarından gövdenin omzuna bağlanan tek şerit kulplu, yonca ağızlı, kapalı formu testi.

Benzer Örnekler: Hayes 1992,fig.14,15

Tarih: 12.-13. yüzyıl başları

Katalog No:143

Envanter No: DAP 1062

Tip: 4

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

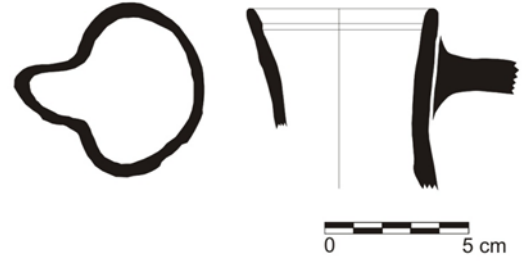
Hamur: Bol kireç, mika, az gözenekli, sert hamur

Ağız çapı: 6,5 cm Yükseklik: 6 cm

Form Tanımı: Uzun silindirik boyunlu, ağız kenarından gövdenin omzuna bağlanan tek şerit kulplu, yonca ağızlı, kapalı formu testi. Gövdenin geri kalan bölümü korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Hayes 1992,fig.14,15

Tarih: 12.-13. yüzyıl başları

Katalog No:144

Envanter No: DNF 1008

Tip: 6

Hamur Rengi: 10 YR 6/4

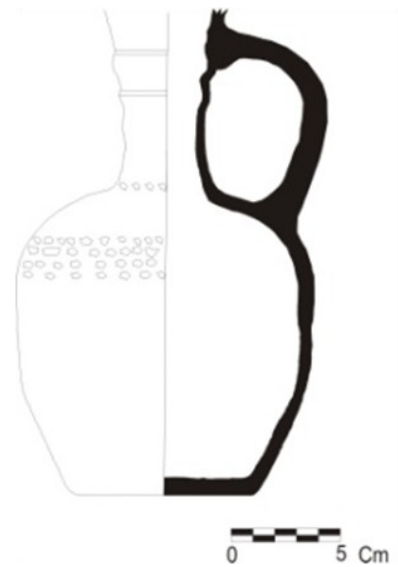
Hamur: Bol kireç, mika, az gözenekli, sert hamur

Kaide Çapı: 4 cm Yükseklik: 22,7 cm

Form Tanımı: Uzun silindirik boyunlu, ağız kenarından gövdenin omzuna bağlanan tek şerit kulplu kapalı formu testi.

Benzer Örnekler: яacobсон 1979,pic.71,11

Tarih: 12.-13.yüzyıl

Kat. No. 142

Kat. No. 144

Katalog No:145

Envanter No: BTJ 504

Tip: 6

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6

Hamur: Bol kireç, mika, az gözenekli, sert hamur

Kaide Çapı: 7,2 cm **Yükseklik:** 15,7 cm

Form Tanımı: Gövdenin omzuna bağlanan tek şerit kulplu, kapalı formlu testi. Gövdenin geri kalan bölümü korunamamıştır.

Benzer Örnekler: яacobcoн 1979,pic.71,5

Tarih: 12.-13.yüzyıl

Katalog No:146

Envanter No: DEU 93

Tip: 1

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8

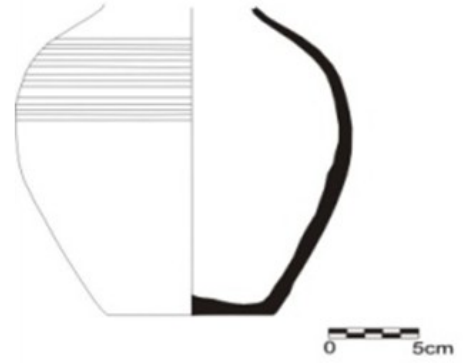
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-çık

Çapı: 8,8 cm **Yükseklik:** 16,7 cm

Form Tanımı: Şişkin gövdeli, düz halka dip-
li. Gövde ortasından başlayan tek kulpludur.
Boynun altında ve gövde ortasında kazıma
çizgiler bulunur

Benzer Örnekler: яacobcoн 1979,pic.71,5

Tarih: 12.-13.yüzyıl

Katalog No:147

Envanter No: CZA 78

Tip: 1

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6

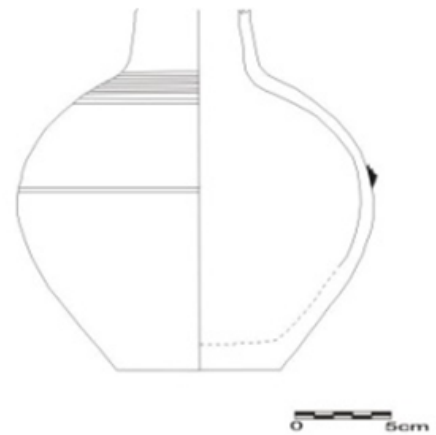
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-çık

Çapı: 8,4 cm **Yükseklik:** 18,7 cm

Form Tanımı: Şişkin gövdeli, düz halka dip-
li. Gövde ortasından başlayan tek kulpludur.
Boynun altında ve gövde ortasında kazıma
çizgiler bulunur

Benzer Örnekler: яacobcoн 1979,pic.71,4

Tarih: 12.-13.yüzyıl

Kat. No. 145

Kat. No. 146

Katalog No:148

Envanter No: DDJ 608

Tip: 2

Hamur Rengi: Dış:7,5 YR 6/4, İç: 7,5 YR 7/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, bol mikalıdır.

Çapı: 6,4 cm **Yükseklik:** 12,3 cm

Form Tanımı: Şişkin gövdeli, dar,düz dipli. Gövde ortasından başlayan tek kulpludur. Gövde ortasında kazıma çizgiler bulunur.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:149

Envanter No: DEV 1057

Tip: 2

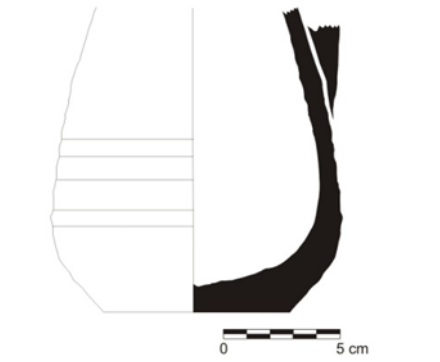
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, bol mikalıdır, az gözeneklidir.

Çapı: 8,8 cm **Yükseklik:** 12,1 cm

Form Tanımı: Şişkin gövdeli, dar,düz dipli. Gövde ortasından başlayan tek kulpludur. Gövde ortasında kazıma çizgiler bulunur.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:150

Envanter No: BLO 543

Tip: 4

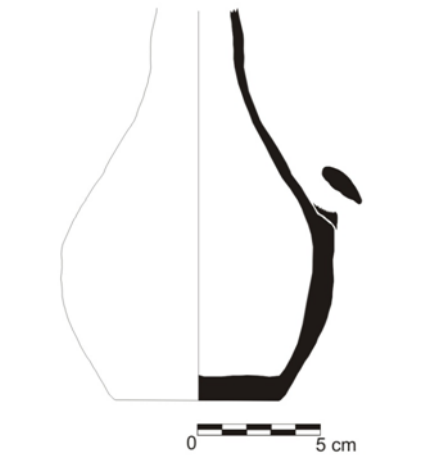
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, bol mikalıdır,kaba hamurlu, az gözeneklidir.

Çapı: 6,8 cm **Yükseklik:** 15,7 cm

Form Tanımı: Şişkin gövdeli, dar,düz dipli. Gövde ortasından başlayan tek kulpludur. Gövde ortasında kazıma çizgiler bulunur.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:151

Envanter No: CRZ 40

Tip: 2

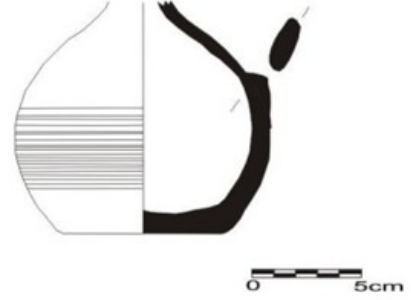
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 6,6 cm **Yükseklik:** 10,3 cm

Form Tanımı: Şişkin gövdeli, dar,düz dipli.
Gövde ortasından başlayan tek kulpludur.
Gövde ortasında kazıma çizgiler bulunur.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:152

Envanter No: DDJ 44

Tip: 2

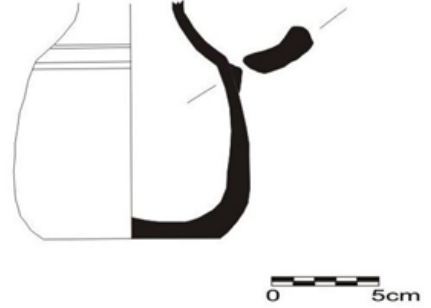
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 7 cm **Yükseklik:** 11,2 cm

Form Tanımı: Ağza doğru daralan konik
gövdeli, düz dipli. Omuzdan başlayan yassı
tek kulpludur. Omuz bölümünde kazıma çiz-
giler görülür. Ağız bölümü ve kulbu koruna-
mamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:153

Envanter No: CYU 43

Tip: 3

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 8,2 cm **Yükseklik:** 17,5 cm

Form Tanımı: Ağza doğru daralan konik
gövdeli, düz dipli. Omuzdan başlayan yassı
tek kulpludur. Omuz bölümünde kazıma çiz-
giler görülür. Ağız bölümü ve kulbu koruna-
mamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Kat. No. 153

Katalog No:154

Envanter No: CSV 50

Tip: 3

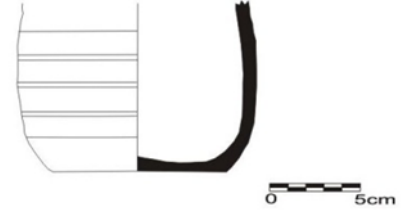
Hamur Rengi: 5 YR 6/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 7,5 cm **Yükseklik:** 9,9 cm

Form Tanımı: Dar, konik düz dipli, yuvarı
doğru genişleyen silindirik gövde,gövde orta-
sında kazıma çizgiler bulunur.Kabın ağız ve
kulbu korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 155

Envanter No: CYG 838

Tip: 5

Hamur Rengi: 5 YR 7/8

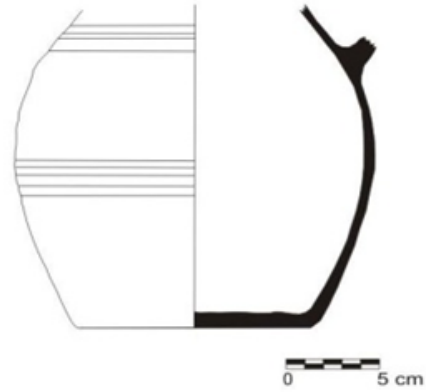
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 14,6 cm **Yükseklik:** 2,7 cm

Form Tanımı: Düz dipli, silindirik gövdeli,
gövde ortasında kazıma çizgiler bulunur. Ka-
bın ağız ve kulbu korunamamıştır

Benzer Örnekler: Hayes 1992,fig.12,2;
Frants 1938, fig28

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No: 156

Envanter No: DDJ 1004

Tip: 5

Hamur Rengi: Dış:2,5 YR 5/8,İç:10 YR 6/1

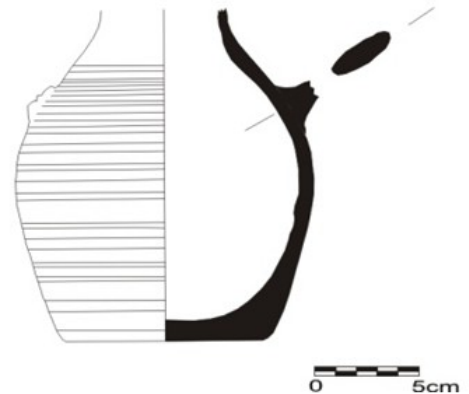
Hamur: Orta Sert, az kireç, bol mika, az taş-
çık

Çapı: 13 cm **Yükseklik:** 17 cm

Form Tanımı: Geniş düz dipli,küresel gövde-
li,omuzdan başlayan yassı ince kulbu var-
dır.Gövde üzerinde kazıma çizgiler bulu-
nur.Boyun ve ağız kısmı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Frants 1938, fig28, Hayes
1992,fig.12,2;

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Kat. No. 154

Kat. No. 156

Katalog No:157

Envanter No: CEM 46

Tip: 1

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

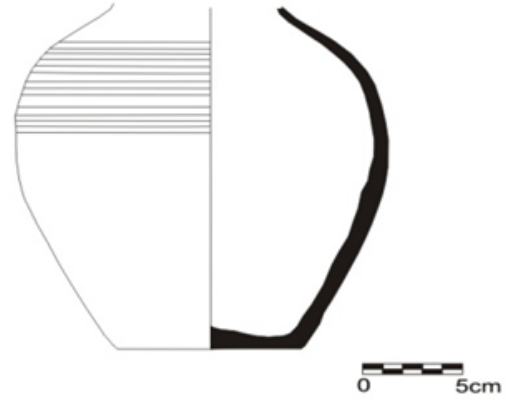
Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 9 cm **Yükseklik:** 15,5 cm

Form Tanımı: Dar boyunlu, şişkin gövdeli, düz, yuvarlak kaideli.İki şerit kulp omuzdan başlamakta.Gövde üzerinde kazıma çizgiler bulunur.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.158

Tarih:10.-11. yüzyıl

Katalog No:158

Envanter No: DEU 93

Tip: 3

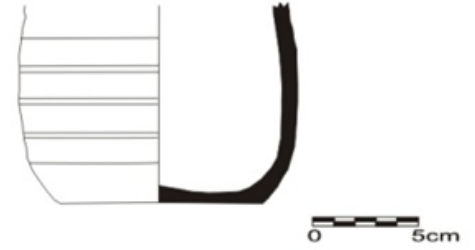
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 8,8 cm **Yükseklik:** 16,7 cm

Form Tanımı: Silindir gövdeli, düz, kalın çepirli, yuvarlak kaideli.Omuzdan başlayan tek kulplu vardır.Omuz kısmında kazıma çizgiler bulunur.

Tarih:13. -14. yüzyıl başı

Katalog No:159

Envanter No: CSV 49

Tip: 4

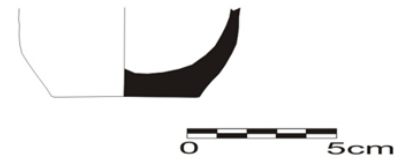
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 9,5 cm **Yükseklik:** 9,4 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır. Gövde üzerinde kazıma çizgiler bulunur.

Tarih:13. -14. yüzyıl başı

Katalog No:160

Envanter No: CZF 666

Tip: 2

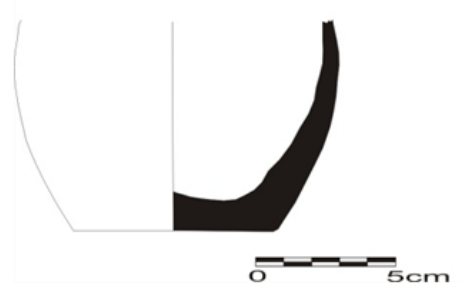
Hamur Rengi: 5 YR 7/6

Hamur: Bol kireç, mika, orta sert hamur

Kaide Çapı: 5 cm **Yükseklik:** 3,2 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih:13. –14. yüzyıl başı

Katalog No:161

Envanter No: CGV 281

Tip: 2

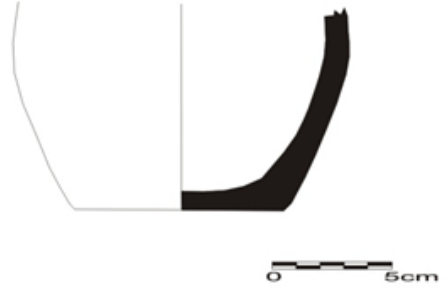
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8

Hamur: Kireç, mika, katkılı, sert hamurlu

Kaide Çapı: 10,2 cm **Yükseklik:** 12,2 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih:13. –14. yüzyıl başı

Katalog No:162

Envanter No: CBC 39

Tip: 2

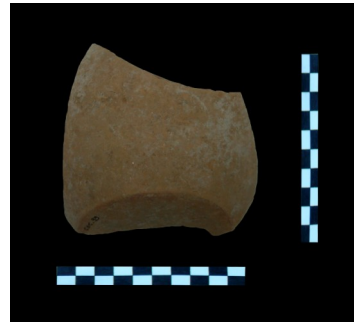
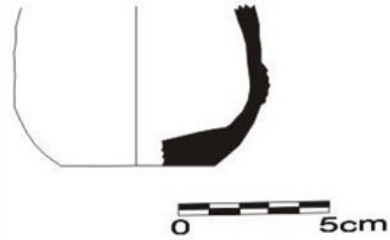
Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık,sert hamur

Kaide Çapı: 8,3 cm **Yükseklik:** 8,4 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih:13. –14. yüzyıl başı

Katalog No:163

Envanter No: CZM 610

Tip: 3

Hamur Rengi: Dış:10 YR 6/4, İç:5 YR 6/6

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, az gözenekli sert hamur

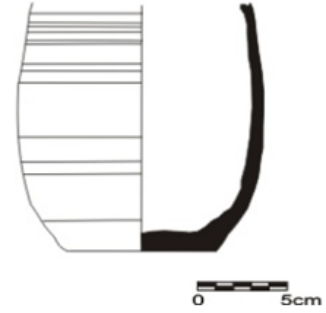
Kaide Çapı: 5,4 cm

Yükseklik:

5,4 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formu gövdelidir. Gövde ortasından yassı ince kulp başlangıcı bulunur. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih:13. –14. yüzyıl başı

Katalog No:164

Envanter No: DCR 614

Tip: 3

Hamur Rengi: Dış: 7,5 YR 7/4, İç:7,5 YR 6/4

Hamur: Kireç, mika katkılı, az gözenekli sert hamurludur.

Kaide Çapı: 8,4 cm

Yükseklik:

13,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 13. –14. yüzyıl başı

Katalog No:165

Envanter No: DCR 615

Tip: Testi dibi

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Kireç, mika katkılı, az gözenekli, sert hamur

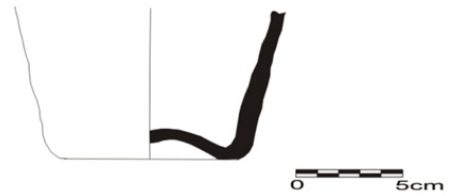
Kaide Çapı: 8 cm

Yükseklik:

7,2 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 13. –14. yüzyıl başı

Katalog No:166

Envanter No: BSK 655

Tip: Testi dibi

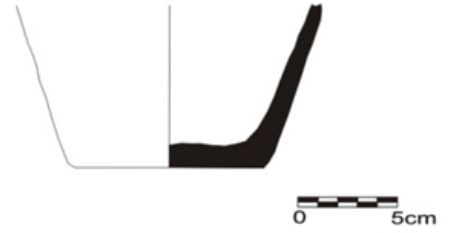
Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık,sert hamur

Kaide Çapı: 7,8 cm **Yükseklik:** 6,7 cm

Form Tanımı: İçbükey formlu, yuvarlak dip-
li, konik gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin
yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:167

Envanter No: BID 631

Tip: Testi dibi

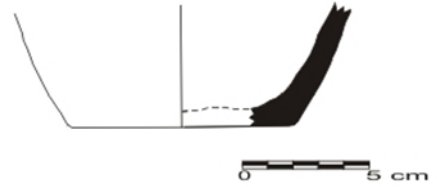
Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 9 cm **Yükseklik:** 8,2 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli,
konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövde-
nin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:168

Envanter No: BBA 663

Tip: Testi dibi

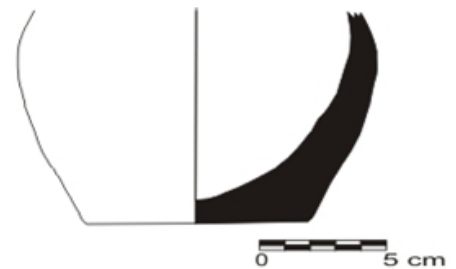
Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 4,5 cm **Yükseklik:** 4,9 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli,
konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövde-
nin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:169

Envanter No: BDC 587

Tip: Testi dibi

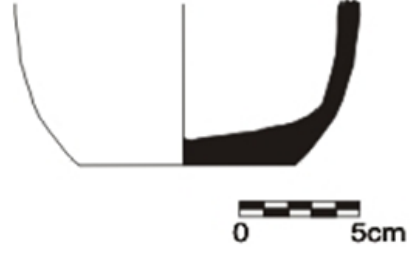
Hamur Rengi: Dış:7,5 YR 7/4,İç:2,5 YR 6/6

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık,sert hamur

Çapı: 6 cm **Yükseklik:** 11 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:170

Envanter No: DDJ 604

Tip: Testi dibi

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, az gözenekli, sert hamurlu.

Çapı: 9 cm **Yükseklik:** 6,7 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:171

Envanter No: DDJ 605

Tip: Testi dibi

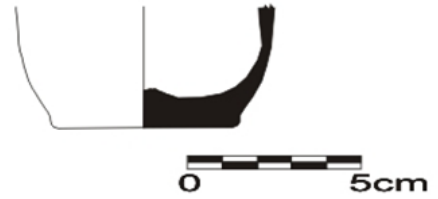
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika katkılı, sert hamurlu, az gözeneklidir.

Çapı: 10,4 cm **Yükseklik:** 8 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, ince düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:172

Envanter No: DDJ 609

Tip: Testi dibi

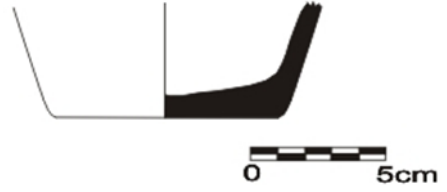
Hamur Rengi: Dış:7,5 YR 6/4,İç:5 YR 6/6

Hamur: Bol mika, kireç katkılı, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 5,2 cm **Yükseklik:** 3,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, merkezde kalınlaşan çeperli, düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:173

Envanter No: DEU 616

Tip: Testi dibi

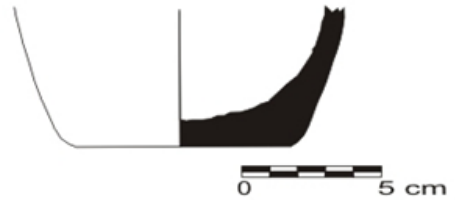
Hamur Rengi: 5 YR 6/6

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Çapı: 8,4 cm **Yükseklik:** 4,2 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:174

Envanter No: DTY 612

Tip: Testi dibi

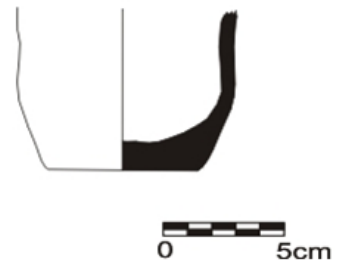
Hamur Rengi: 10 YR 6/4

Hamur: Bol kireç, mika katkılı, sert hamurludur.

Çapı: 8 cm **Yükseklik:** 5 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, konik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:175

Envanter No: CAJ 41

Tip: Testi dibi

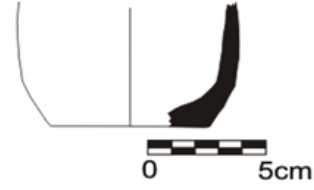
Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 6 cm **Yükseklik:** 7 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, silindir formulu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır

Tarih:13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:176

Envanter No: CBT 110

Tip: Testi dibi

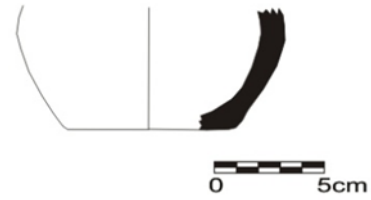
Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 6,2 cm **Yükseklik:** 5,1 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, kalın düz dipli, silindir formulu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih:13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:177

Envanter No: CBL 22

Tip: Testi dibi

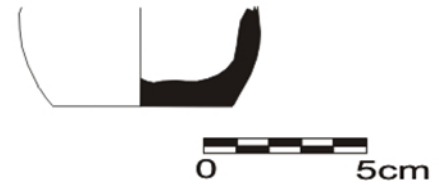
Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 7 cm **Yükseklik:** 5,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlak, kalın düz dipli, silindir formulu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih:13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:178

Envanter No: BDY 1030

Tip: 5

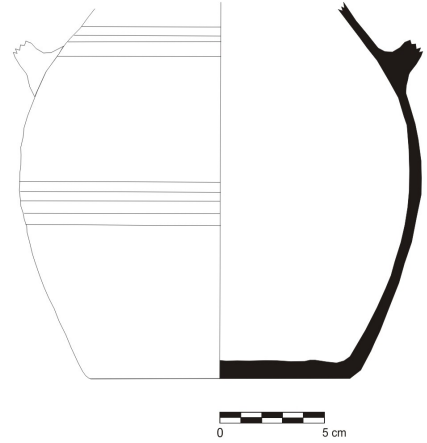
Hamur Rengi: 5 YR 6/6

Hamur: Bol kireç, mika, çok sert hamurludur.

Kaide Çapı: 8 cm **Yükseklik:** 23,2 cm

Form Tanımı: Yuvarlak, kalın düz dipli, silindirik formlu gövdelidir. Ağız kısmı, gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih:12.-13. yüzyıl başı

Katalog No:179

Envanter No: DDJ 1004

Tip: 5

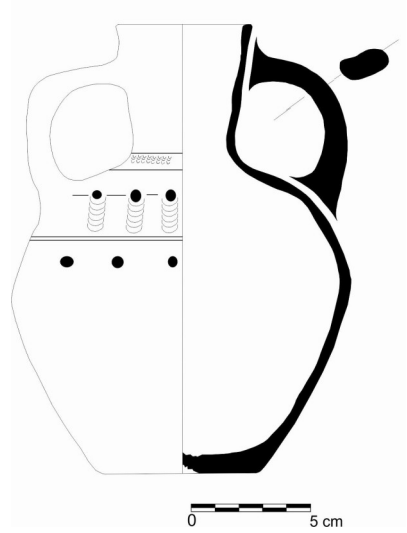
Hamur Rengi:Dış: 2,5 YR 5/8; İç:10 YR 6/1

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 6,2 cm **Yükseklik:** 17 cm

Form Tanımı: Yuvarlak, kalın düz dipli, şişkin gövdelidir. Dar boyunlu. omuzdan başlayan oval kesitli iki kulba sahiptir. Gövde üzerinde kazıma çizgiler ve muhtemelen sonradan açılmış delikler bulunmaktadır. Süzgeç olarak kullanılmış masa amphorası?

Tarih:13.-14.yüzyıl başı

Katalog No:180

Envanter No: DCA 79

Tip: 6

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Ağız Çapı: 6,2 cm **Kaide Çapı:** 8,6 cm

Yükseklik: 12,2 cm

Form Tanımı: Uzun boyunlu, şişkin gövdeli, düz dar kaideli. Boyundan başlayan ve omuzda biten tek oval kulpludur. Boyun ve gövde üzerinde bulunan kazıma çizgilerin arasına tarakla dalga motifi yapılmıştır.

Benzer Örnekler: яковсон 1979, pic 8, 4-5

Tarih: 5.-7. yüzyıl

Kat. No. 179

Kat. No. 180

Katalog No: 181

Envanter No: DEU 35

Tip: Bardak

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: Ağız= 7 cm Kaide= 5,6 cm

Yükseklik: 6,7 cm

Form Tanımı: Basit, dışa hafif çekik yuvar-
laştırılmış dudak kenarı, silindir gövdeli, düz
dipli bardak

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:182

Envanter No: DLP 23

Tip: Bardak

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Kaide Çapı: 7 cm **Yükseklik:** 7,2 cm

Form Tanımı: Basit, dışa hafif çekik yuvar-
laştırılmış dudak kenarı, silindir gövdeli, düz
dipli bardak

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 183

Envanter No: AVS 594

Tip: Bardak

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Ağız Çapı: 8 cm **Yükseklik:** 7,5 cm

Form Tanımı: Basit, dışa hafif çekik yuvar-
laştırılmış dudak kenarı, silindir gövdeli, düz
dipli bardak

Tarih:13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 184

Envanter No: CYU 53

Tip: Bardak

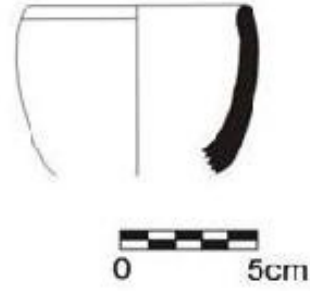
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Kaide Çapı: 8 cm **Yükseklik:** 5,9 cm

Form Tanımı: İçe çekik yuvarlaştırılmış du-
dak kenarı, dışbükey profilli gövde.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 185

Envanter No: CAJ 41

Tip: Bardak

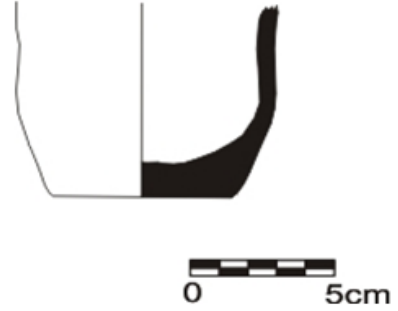
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Kaide Çapı: 6 cm **Yükseklik:** 7cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış dar dipli, silin-
dir gövdelidir

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 186

Envanter No: CZM 610

Tip: Bardak

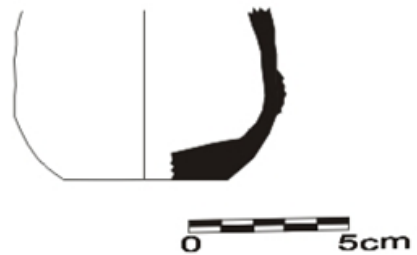
Hamur Rengi: Dış:10 YR 6/4,İç:5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık, az gözenekli.

Kaide Çapı: 5,4 cm **Yükseklik:** 5,4 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış dar dipli, silin-
dir gövdeli, yassı, ince tek kulplu bardak.
Ağız kenarı ve kulbu korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

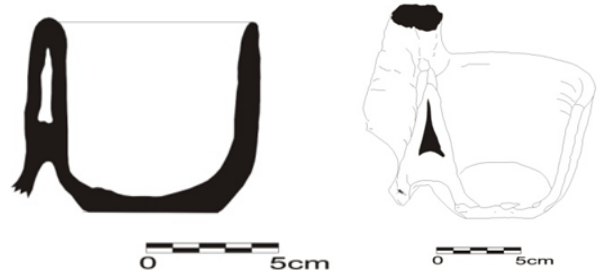

Katalog No: 187
Envanter No: DCU 1029
Tip: İkiz kap
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Çok sert hamur, bol kireç, mika, az gözeneklidir.

Ağız Çapı: 6 cm **Yükseklik:** 5,4 cm
Form Tanımı: Basit sudak kenarına sahip, silindir gövdeli, üstte oval şekilli asma kulplu ikiz kap.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

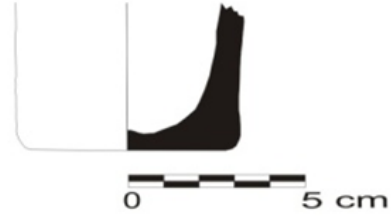

Katalog No: 188
Envanter No: BYY 689
Tip: İkiz kap
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Kaide Çapı: 6 cm **Yükseklik:** 4,5 cm
Form Tanımı: Silindir gövdeli, düz yuvarlak kaideli, ikiz kap parçası

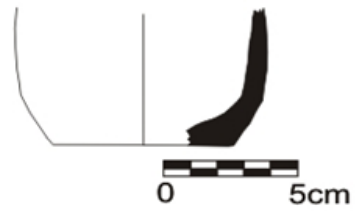
Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No: 189
Envanter No: CBT 110
Tip: İkiz kap
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika katkılıdır
Kaide Çapı: 6,2 cm **Yükseklik:** 5,1 cm
Form Tanımı: Yuvarlatılmış dar dipli, içbü-
key gövdelidir. Kabın büyük bir kısmı nok-
sandır.

Tarih: 12.-13.yüzyıl

Kat. No. 187

Katalog No: 190

Envanter No: CZM 668

Tip: İkiz kap parçası

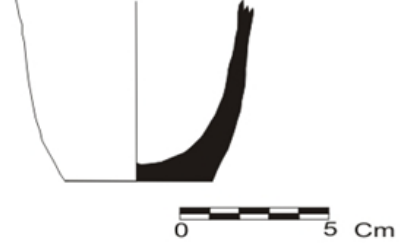
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika katkılı, az gözeneklidir.

Kaide Çapı: 5 cm **Yükseklik:** 6,3 cm

Form Tanımı: Düz dipli, konik gövdeli, ağız kenarı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 191

Envanter No: DDJ 619

Tip: Şişecik

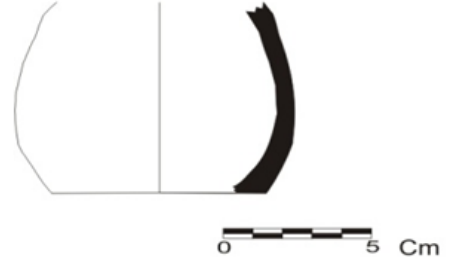
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 7,4 cm **Yükseklik:** 6,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış düz yuvarlak dipli, yukarı doğru daralan konik gövdeli, şişecik?

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 192

Envanter No: CZM 662

Tip: Şişecik

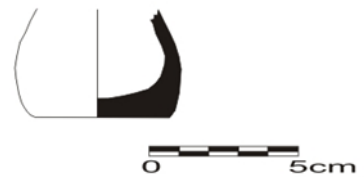
Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık katkılı, sert hamurlu

Kaide Çapı: 5 cm **Yükseklik:** 4 cm

Form Tanımı: Düz dipli, ağza doğru daralan konik gövdeli şişecik?

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 193

Envanter No: CZM 41

Tip: Şişecik

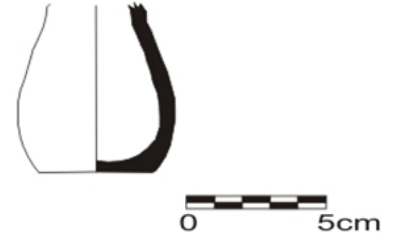
Hamur Rengi: Dış:7,5 YR 6/6,İç: 7,5 YR 5/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Kaide Çapı: 4 cm **Yükseklik:** 6,1 cm

Form Tanımı: Düz dipli, ağza doğru daralan
konik gövdeli şişecik?

Tarih:13.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 194

Envanter No: CCO 92

Tip: Şişecik

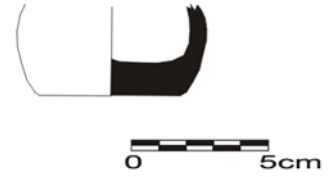
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Kaide Çapı: 5,1 cm **Yükseklik:** 3,2 cm

Form Tanımı: Kalın çeperli, düz dipli, konik
gövdelidir

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:195

Envanter No: BAO

Tip: LR 3 Amphorası

Çap: 4,2 cm **Yükseklik:** 6,2 cm

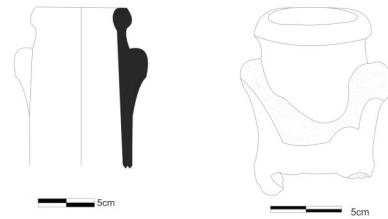
Hamur Rengi: 5 YR 2/2

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az göze-
nekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: İnce cidarlı, dar ağızlı, ince
uzun bir boyunlu amphoranın gövdesi nok-
sandır.

Benzer Örnekler: Daim ve Ladstatter
2011,Res.28; Doğer 2007,Pl.VIII; Hayes
1992,62, fig.22-9; Crawford 1990,fig.461 ;
Şenol 2000,100-101

Tarih: 4.-6.yüzyıl

Kat. No. 193

Kat. No. 195

Katalog No:196

Envanter No: CLP 47

Tip: LR 3 Tipi Amphora

Çap: 4,1 cm **Yükseklik:** 7,1 cm

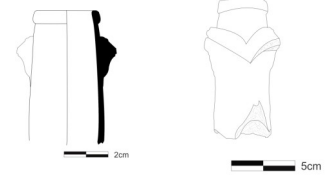
Hamur Rengi: 5 YR 3/2

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: İnce cidarlı, dar ağızlı, ince uzun bir boyunlu amphoranın gövdesi noksandır.

Benzer Örnekler: Daim ve Ladstatter 2011,Res.28; Doğer 2007,Pl.VIII ;Hayes 1992,62, fig.22-9 ;Crawford 1990,fig.461 ;Şenol 2000,100-101

Tarih: 4.-6.yüzyıl

Katalog No:197

Envanter No: BAD 1083

Tip: LR3 Tipi Amphora

Çap: 3 cm **Yükseklik:** 5,4 cm

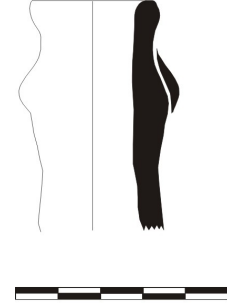
Hamur Rengi: Dış:5 YR 5/6 İç:7,5 YR 5/4

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: İnce cidarlı, dar ağızlı, ince uzun bir boyunlu amphoranın gövdesi noksandır.

Benzer Örnekler: Daim ve Ladstatter 2011,Res.28; Doğer 2007,Pl.VIII ;Hayes 1992,62, fig.22-9 ;Crawford 1990,fig.461 ;Şenol 2000,100-101

Tarih: 4.-6.yüzyıl

Katalog No:198

Envanter No: DSA

Tip: Samos Sarnıç (Cistern) Tipi Amphora

Çap: 2,2 cm **Yükseklik:** 5 cm

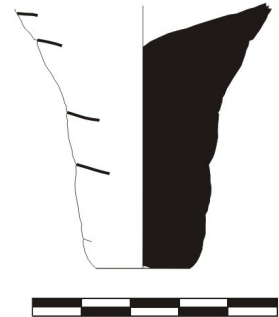
Hamur Rengi: Dış:7,5 YR 7/4; İç:5 YR 6/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Konik içi dolu kaideye sahip amphora dibi

Benzer Örnekler: Şenol 2009,91-92 ;Sibella 2002,14 ;Alpözen 1975,Lev.5,şek.7 ;Hayes 1991,fig.23-1

Tarih: 4.-7. yüzyıl

Katalog No:199

Envanter No: DRS

Tip: Samos Sarnıç(Cistern) Tipi Amphora

Çap: 1,9 cm **Yükseklik:** 5,5 cm

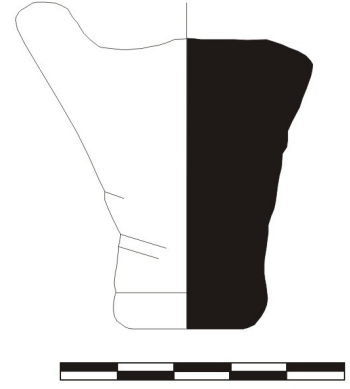
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Konik içi dolu kaideye sahip amhora dibi.

Benzer Örnekler:Şenol 2009,91-92 ;Sibella 2002,14 ;Alpözen 1975,Lev.5,şek.7 ;Hayes 1991,fig.23-1 ;Quercia ve diğerleri 2011, 12

Tarih: 4.-7. yüzyıl

Katalog No:200

Envanter No: CJT

Tip: Samos Cistern Tipi Amphora

Çap: - **Yükseklik:** 8,8 cm

Hamur Rengi: 2,5 YR 6/8

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Konik içi dolu kaideye sahip amhora dibi.

Benzer Örnekler:Şenol 2009,91-92 ;Sibella 2002,14 ;Alpözen 1975,Lev.5,şek.7 ;Hayes 1991,fig.23-1 ;Quercia ve diğerleri 2011, 12

Tarih: 4.-7. yüzyıl

Katalog No:201

Envanter No: BBI

Tip: Samos Cistern Tipi Amphora

Çap: - **Yükseklik:** 11,8 cm

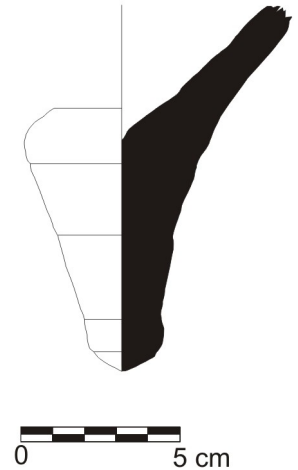
Hamur Rengi: 5 YR 7/4

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Konik içi dolu kaideye sahip amphora dibi.

Benzer Örnekler: Şenol 2009,91-92 ;Sibella 2002,14 ;Alpözen 1975,Lev.5,şek.7 ;Hayes 1991,fig.23-1 ;Quercia ve diğerleri 2011, 12

Tarih: 4.-7. yüzyıl

Katalog No:202

Envanter No: 1069

Tip: Günsenin Tip 1

Çap: - Yükseklik: 19 cm

Hamur Rengi: 5 YR 6/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Yuvarlak dışı çekik yüksek ağız kenarlı, kısa dor boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara, alta doğru daralan yivli küresel gövdeye sahiptirler.

Benzer Örnekler: Günsenin 1990,50 ;Türker 2005,93 ;Mimaroğlu 2009,444-445; Sazanov 2007, 95 ;Doornick 1989,fig.4 ;Türker 2009,91 ; Şenol2009,293 ; Alpözen ve Diğerleri 1995;Hayes 1991,fig.24-1 ;Зеленко 1999, 189

Tarih: 10.yüzyıl ortası -13.yüzyıl

Katalog No:203

Envanter No: 1070

Tip: Günsenin Tip 1

Çap: - Yükseklik: 11,9 cm

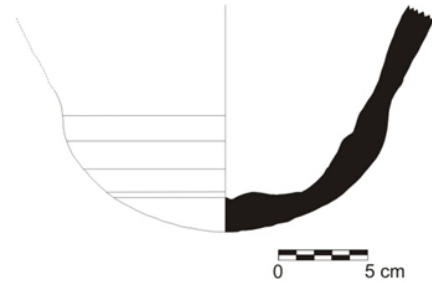
Hamur Rengi: 5 YR 6/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Yuvarlak formlu kalın cidarlı amphora dibi.

Benzer Örnekler: Günsenin 1990,50 ;Türker 2005,93 ;Mimaroğlu 2009,444-445; Sazanov 2007, 95 ;Doornick 1989,fig.4 ;Türker 2009,91 ; Şenol2009,293 ; Alpözen ve Diğerleri 1995;Hayes 1991,fig.24-1 ;Зеленко 1999, 189

Tarih: 10.yüzyıl ortası -13.yüzyıl

Kat. No.202

Kat. No. 203

Katalog No:204

Envanter No: CEN 142

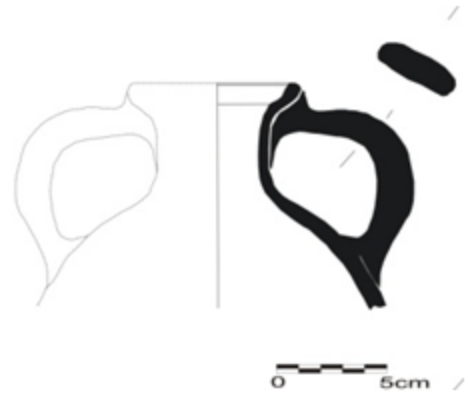
Tip: Hayes Tip 55-59

Ağız Çapı: 8 cm **Yükseklik:** 11,2 cm

Hamur: .Az kireç ve bol mika katkılı hamur,yumuşak dokuludur

Hamur Rengi:7,5 YR 5/8

Form Tanımı: Ucu yuvarlatılmış, dışa çekik geniş ağız kenarına, dudak kenarından başlayarak gövdenin omzuyla birleşen oval kulplara ve konik bir boyna sahiptir. Gövdenin alt kısmı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Hayes 1991, fig.25,15

Tarih: 11.yüzyıl

Katalog No:205

Tip: Günsenin tip 3

Envanter No: CHL 1021

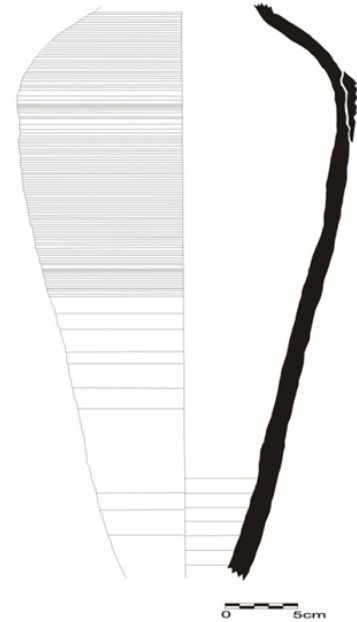
Çap: - **Yükseklik:** 39 cm

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık katkılı, çok sert hamurludur.

Hamur Rengi:5 YR 6/4

Form Tanımı: Gövde ovoid şekilli olup boyunun altından gövdenin alt bölümüne kadar ince yivler bulunmaktadır. Amphoranın boyun kısmı, kulpları ve ağız korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.26,10, Günsenin 1989,fig.8

Tarih: 11.yüzyıl -13.yüzyıl

Kat. No. 205

Katalog No: 206

Envanter No: DDU 1022

Tip: Günsenin Tip 3

Kaide Çapı: 6 cm **Yükseklik:** 43,3 cm

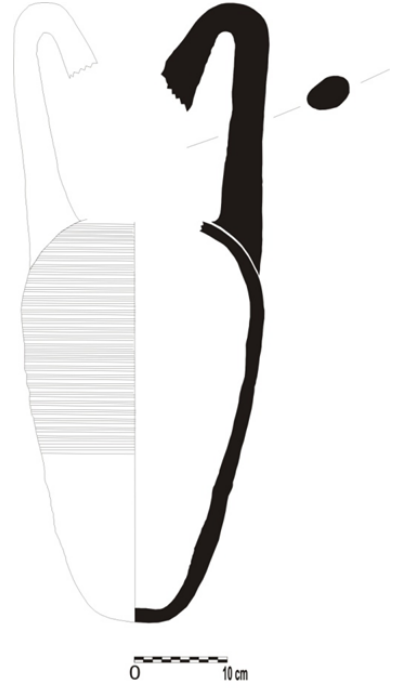
Hamur: Sert hamurlu, bol kireç, mika ve ince taşçık katkılıdır.

Hamur Rengi: 5 YR 7/4

Form Tanımı: Ucu yuvarlak ve dar ağız kenarlı, boyundan ağız hizasını aşarak omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, uzun daralan konik boyunludur. Gövde ovoid şekilli olup boyun altından gövdenin alt bölümüne kadar ince yivler bulunmaktadır. Amphoranın boyun kısmı ve ağız korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.26,10, Günsenin 1989,fig.8

Tarih: 11.yüzyıl -13.yüzyıl

Katalog No:207

Tip: Günsenin Tip 4

Envanter No: CVE (1-İ)

Çap: 6 cm **Yükseklik:** 5,8 cm

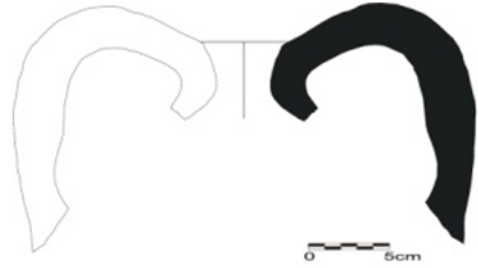
Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık katkılı, çok sert hamurludur.

Hamur Rengi:7,5 YR 6/4

Form Tanımı: Amphoranın gövdesi korunamamıştır. Ağızın hemen yanından başlayarak yükselen oval kesitli kalın kulplara, dar konik bir boyna sahiptir.

Benzer Örnekler: Günsenin 1989, fig.12; Hayes 1992, fig.24,12

Tarih: 11.yüzyıl -13.yüzyıl

Kat. No. 206

Kat.No.207

Katalog No:208

Tip: Kırım?

Envanter No: CYG 74

Çap: 5,8 cm **Yükseklik:** 36,2 cm

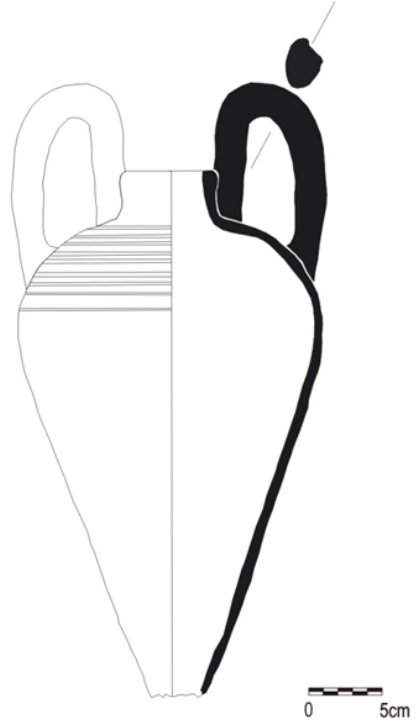
Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık katkılı, çok sert hamurludur.

Hamur Rengi:5 YR 6/4

Form Tanımı Ucu yuvarlak ve dar ağız kenarlı, boyundan ağız hizasını aşarak omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, kısa konik boyunludur. Gövde ovoid şekilli olup boyun altından gövdenin üst bölümünde biten yivler bulunmaktadır. Dip kısmı korunmamıştır.

Benzer Örnekler:Волков 2001 ,Рис.7,1

Tarih: 12.yüzyıl -13.yüzyıl sonu

Katalog No:209

Envanter No:CGM 24

Tip: Anaia tip I

Çap: 6 cm **Yükseklik:** 28 cm

Hacim: 2,65 L

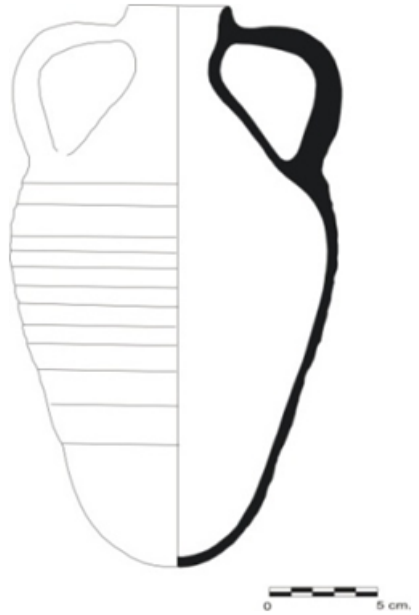
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Ucu yuvarlatılmış dışa çekik ağız kenarına, dudağın hemen altından başlayan ve omuzda gövdeyle birleşiminde kalınlaşan kulak formu kulplara, kısa, dar, konik bir boyuna ve yuvarlak diple son bulan ovoid gövde formuna sahiptir. Kulpun omuz birleşiminden başlayarak gövdenin ortasında yoğunlaşan yivlendirme bulunmaktadır. Amphoranın cidarları ince olup, bu nedenle oldukça hafiftir.

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoralar (С.М.Зеленко1999),Redrord2001,126,fig.12 6/2(Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5 ; Hayes 1992, fig.26,6

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Kat. No. 208

Katalog No:210

Envanter No-Seviye: DEU-73

Tip: Anaia tip I-A

Çap: 5,4 cm **Yükseklik:** 29,5 cm

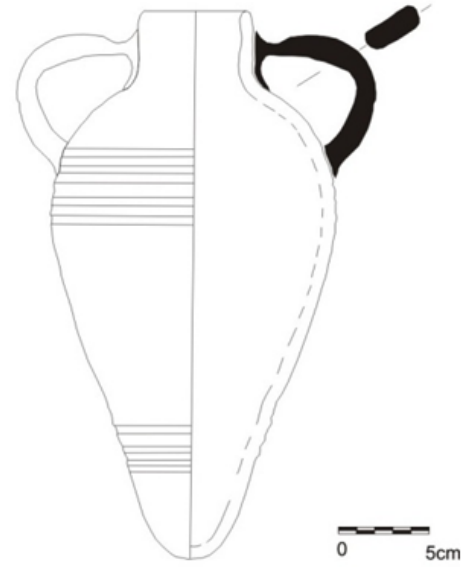
Hacim: 2,45 L

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı hamur, az gözenekli, orta serttir.

Form Tanımı: Ucu yuvarlatılmış içe çekik ağız kenarına, dudağın hemen altından başlayan ve omuzda gövdeyle birleşiminde kalınlaşan kulak formu kulplara, kısa, dar, konik bir boyuna ve yuvarlak diple son bulan ovoid gövde formuna sahiptir. Yivlendirme omuz bölümünün hemen altında ve dip kısmının hemen üstünde yer almaktadır. Gövdenin ortası yivlendirilmemiştir. **Benzer Örnekler:** Zelenko Tip 2 amphoraları (С.М.Зеленко1999), Redrord2001, 126, fig.126/2, Türker2004, Lev.58-178, tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No: 211

Envanter No: DEO-65

Tip: Anaia tip I-A

Çap: 5,2 cm **Yükseklik:** 31 cm

Hacim: 2,18 L

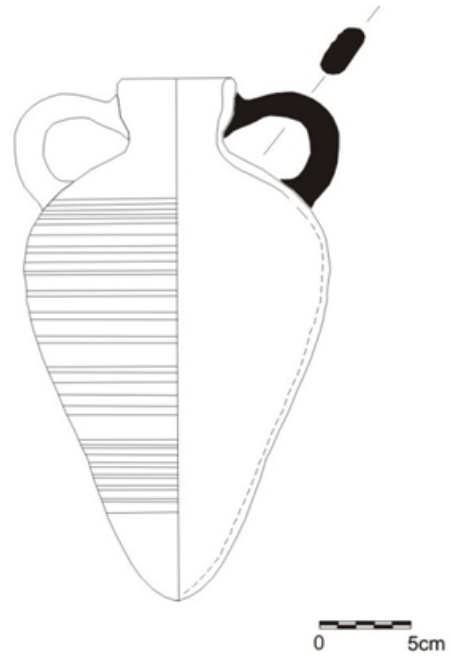
Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdeye ve yumurta formu dibe sahiptir.

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoralar (С.М.Зеленко1999), Redrord2001, 126, fig.126/2 (Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Kat. No. 211

Katalog No:212

Envanter No: DEO-67

Tip: Anaia tip I-A

Çap: 5,2 cm **Yükseklik:** 32 cm

Hacim: 2,54 L

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/6

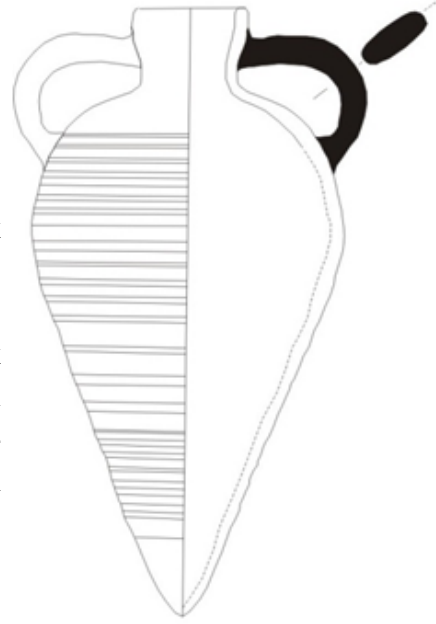
Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Ucu yuvarlatılmış dışa çekik ağız kenarına, dudağın hemen altından başlayan ve omuzda gövdeyle birleşiminde kalınlaşan kulak formu kulplara, kısa, dar, konik bir boyuna ve sivri dip ile son bulan ovoid gövde formuna sahiptir. Kulpun omuz birleşiminden başlayarak, dip kısma devam eden yivlendirme bulunmaktadır. Amphoranın cidarları gövdenin ortasında kalınlaşmaktadır.

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoraları

(C.M.Зеленко1999),Redrord2001,126,fig.126/2(Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:213

Envanter No: DEO-75

Tip: Anaia tip I-A

Çap: 5,8 cm **Yükseklik:** 29,2 cm

Hacim: 3,05 litre

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağızın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdeye ve daralarak sivrilen dibe sahiptir.

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoraları

(C.M.Зеленко1999), Redrord2001,126, fig.126/2(Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Kat. No. 212

Kat. No. 213

Katalog No:214

Envanter No-Seviye: CJE-1G

Tip: Anaia tip 1

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 8,5 cm

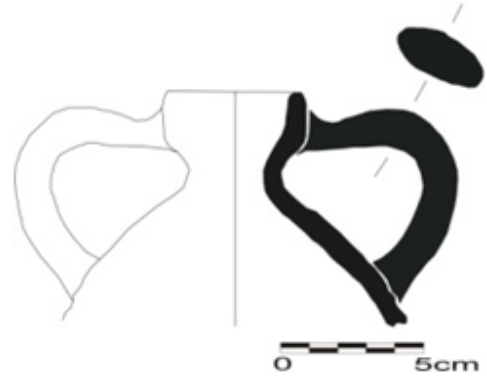
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoralar (C.M.Зеленко1999),Redrord2001,126,fig.12 6/2(Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı

Katalog No:215

Envanter No-Seviye: CIP 1-1

Tip: Anaia tip 1

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 12,6 cm

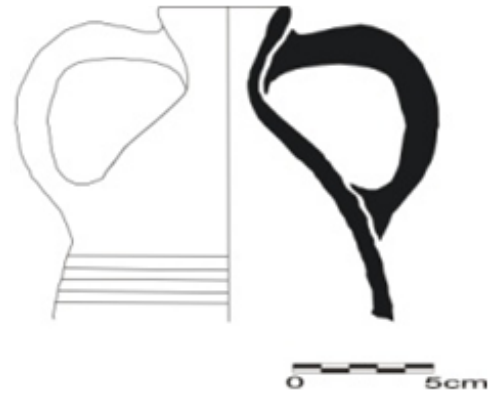
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoralar (C.M.Зеленко1999),Redrord2001,126,fig.12 6/2(Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı

Kat. No. 215

Katalog No:216

Envanter No-Seviye: CJE (1e)

Tip: Anaia tip 1

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 8,5 cm

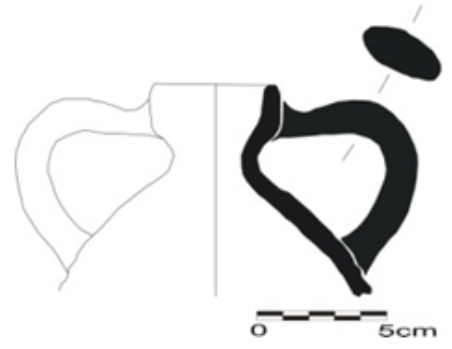
Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir. Gövdenin yarısı ve dibi korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoraları (C.M.Зеленко1999), Redrord2001,126, fig.126/2 (Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:217

Envanter No-Seviye: CHR (1L)

Tip: Anaia tip 1

Çap: 5,2 cm **Yükseklik:** 11 cm

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir. Gövdenin yarısı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoraları (C.M.Зеленко1999), Redrord2001,126, fig.126/2 (Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:218

Envanter No-Seviye: CHR (1E)

Tip: Anaia tip 1

Çap: 5,2 cm **Yükseklik:** 6,1 cm

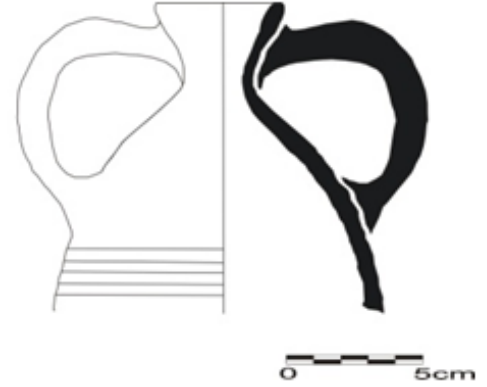
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir. Gövdenin yarısı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoraları (C.M.Зеленко 1999), Redrord2001,126, fig.126/2 (Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:219

Envanter No-Seviye: CIP (1-1)

Tip: Anaia tip 2

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 12,6 cm

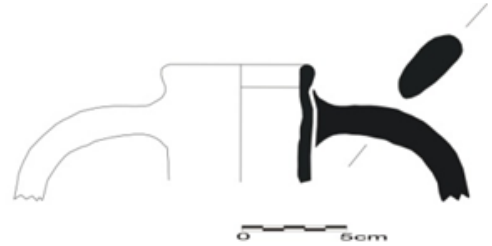
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir. Gövdenin yarısı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 3 amphoraları (C.M.Зеленко 1999), Redrord2001,126, fig.126/2 (Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5; Gökçay 2007,81

Tarih: 12.yüzyıl -13.yüzyıl

Katalog No:220

Envanter No-Seviye: CEV (1-2)

Tip: Anaia tip 1

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 6 cm **Ha-**

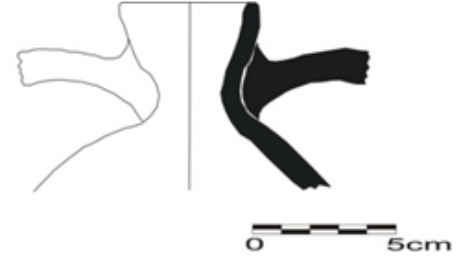
mur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az göze-
nekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlattırıl-
mış ağız kenarına, ağzın hemen altından baş-
layan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip,
kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir.
Gövdenin yarısı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2
amphoraları (C.M.Зеленко 1999),
Redrord2001,126, fig.126/2 (Kinet Höyük)
Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı

Katalog No:221

Envanter No-Seviye: CJJ (1-3)

Tip: Anaia tip 2

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 7,1 cm

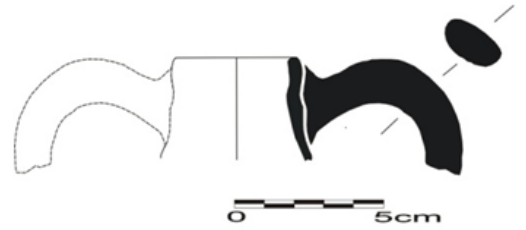
Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az göze-
nekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlattırıl-
mış ağız kenarına, ağzın hemen altından baş-
layan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip,
kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir.
Gövdenin yarısı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 3
amphoraları (C.M.Зеленко1999),
Redrord2001,126, fig.126/2 (Kinet Höyük)
Türker2004, Lev.58-178 tip 5 ;
Gökçay 2007,81; Hayes 1992, fig.26,3

Tarih: 12.yüzyıl -13.yüzyıl

Katalog No:222

Envanter No-Seviye: CFA 33

Tip: Anaia tip 2

Çap: 7 cm **Yükseklik:** 4,8 cm

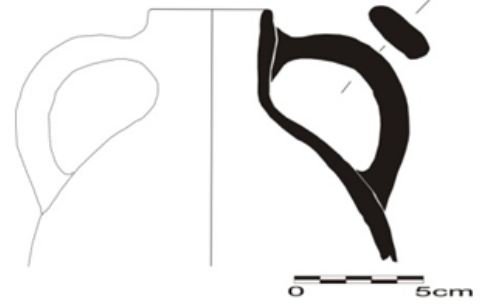
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir. Gövdenin geri kalan kısmı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 3 amphoraları (С.М.Зеленко 1999), Redrord2001,126, fig.126/2 (Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5; Gökçay 2007,81 ; Hayes 1992, fig.26,3

Tarih: 12.yüzyıl -13.yüzyıl

Katalog No:223

Envanter No-Seviye: CHR (1-L)

Tip: Anaia tip 2

Çap: 6 cm **Yükseklik:** 11,2 cm

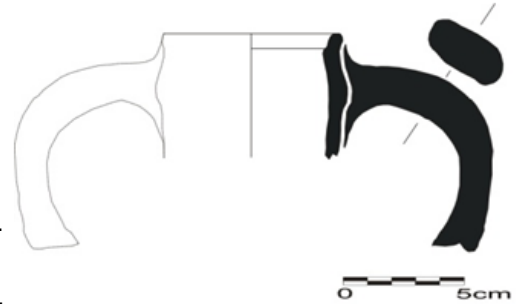
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip, kum saati formunda üzeri yivli gövdelidir. Gövdenin geri kalan kısmı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 3 amphoraları (С.М.Зеленко 1999), Türker2004, Lev.58-178 tip 5; Gökçay 2007,81; Hayes 1992, fig.26,3

Tarih: 12.yüzyıl -13.yüzyıl

Kat. No. 222

Katalog No:224

Envanter No-Seviye: CHR (1-E)

Tip: Anaia tip 2

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 5,4 cm

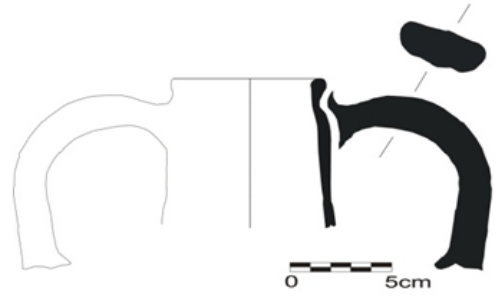
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen oval kulplara sahip. Gövdenin geri kalan kısmı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 3 amphoraları (С.М.Зеленко1999), ; Gökçay 2007,81; Hayes 1992, fig.26,3

Tarih: 12.yüzyıl -13.yüzyıl

Katalog No:225

Envanter No-Seviye: CJH (1-H)

Tip: Anaia tip 1

Çap: 8 cm **Yükseklik:** 10 cm

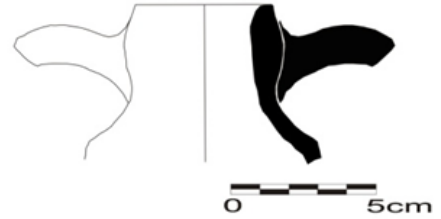
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen yassı oval kulplara sahip. Gövdenin geri kalan kısmı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoraları (С.М.Зеленко 1999), Redrord2001,126, fig.126/2 (Kinet Höyük) Türker2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:226

Envanter No-Seviye: CJH (1-I)

Tip: Anaia tip 1

Çap: 8 cm **Yükseklik:** 9,6 cm

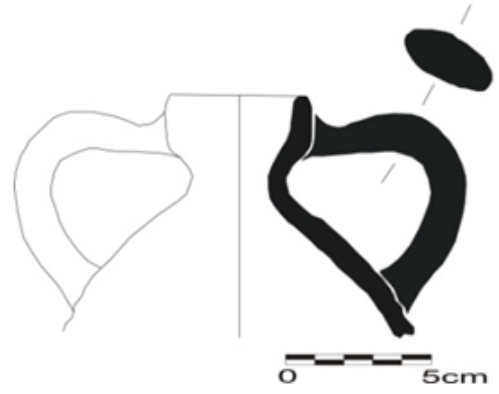
Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen yassı oval kulplara sahip. Gövdenin geri kalan kısmı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 2 amphoraları (C.M.Зеленко 1999), Redford 2001,126, fig.126/2 (Kinet Höyük) Türker 2004, Lev.58-178 tip 5

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:227

Envanter No-Seviye: CII (1-F)

Tip: Anaia tip 2

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 5,8 cm

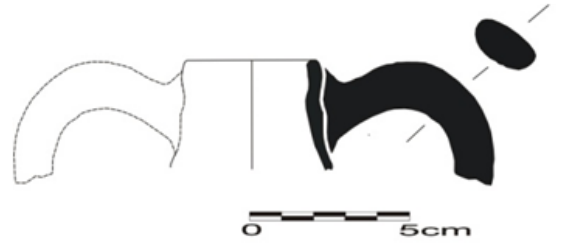
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen yassı oval kulplara sahip. Gövdenin geri kalan kısmı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Zelenko Tip 3 amphoraları (C.M.Зеленко1999), Gökçay 2007,81 ;Hayes 1992, fig.26,3

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:228

Envanter No-Seviye: CJE (1-G)

Tip: Anaia tip 3

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 8,5 cm

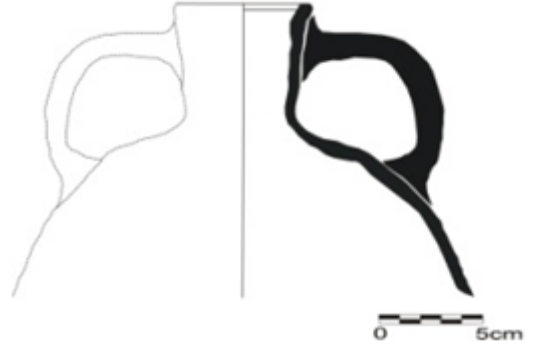
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen yassı oval kulplara sahip. Gövdenin geri kalan kısmı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Sedikova 1995.171-173; Hayes 1992, fig.25, 1

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:229

Envanter No-Seviye: CGM (1-J)

Tip: Anaia tip 3

Çap: 6 cm **Yükseklik:** 5,6 cm

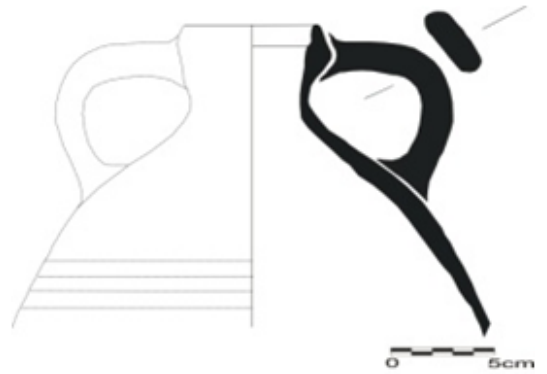
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarına, ağzın hemen altından başlayan ve omuzla birleşen yassı oval kulplara sahip. Gövdenin geri kalan kısmı ve dibi korunamamıştır

Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.25, 1; Sedikova 1995.171-173

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:230

Envanter No: CHR (1b)

Tip: Anaia tip 3

Ağız Çapı: 7 cm **Yükseklik:** 15 cm

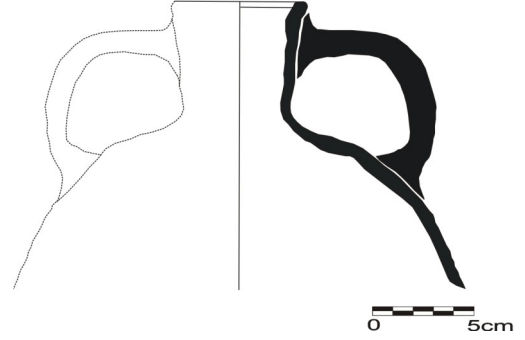
Hamur: Az kireç ve bol mika katkılı hamur,yumuşak dokuludur..

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/8

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, Ağız kenarından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli, kulak formu kulplara sahip. Gövdenin geri kalan kısmı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.25, 1;Sedikova 1995.171-173

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:231

Envanter No-Seviye: CHR (1c)

Tip: Anaia tip 3

Çap: 5 cm **Yükseklik:** 10,9 cm

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip boyunlu, oval kesitli kulplar boyundan başlayarak omuz kenarında birleşmektedir. Gövdenin alt bölümü korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.25, 1;Sedikova 1995.171-173

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:232

Envanter No-Seviye: CEV (1-2)

Tip: Anaia tip 3

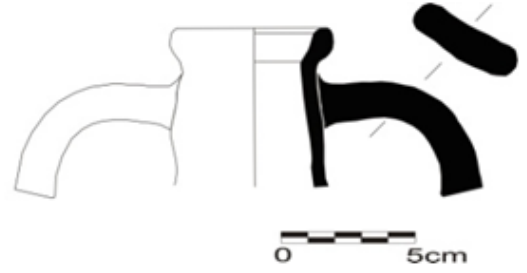
Çap: 5 cm **Yükseklik:** 6 cm

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip boyunlu, oval kesitli kulplar boyundan başlayarak omuz kenarında birleşmektedir. Gövdenin alt bölümü korunamamıştır.

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı başı

Katalog No:233

Envanter No-Seviye: CYG 99

Tip: Anaia tip 3

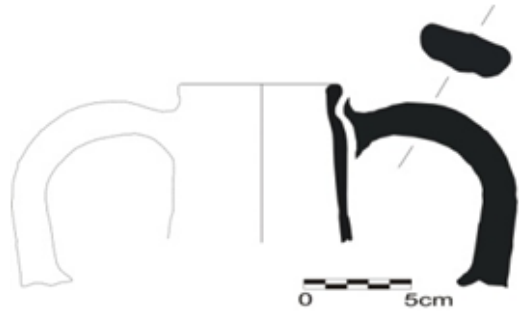
Çap: 6,6 cm **Yükseklik:** 21,7 cm

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip boyunlu, oval kesitli kulplar boyundan başlayarak omuz kenarında birleşmektedir. Gövdenin alt bölümü korunamamıştır.

Tarih: 13.yüzyıl -14.yüzyıl başı

Katalog No:234

Envanter No-Seviye: CBM 70

Tip: Anaia tip 2

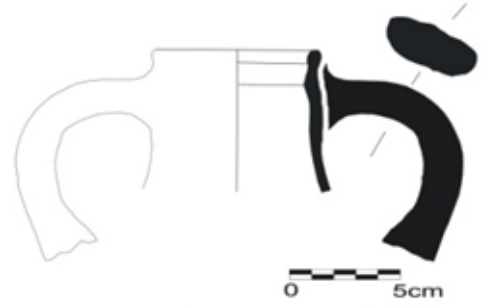
Çap: 6 cm **Yükseklik:** 6,3 cm

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: Dışa çekik ucu yuvarlatılmış ağız kenarlı, silindirik forma sahip uzun boyunlu, oval, yassı kesitli kulplar boyundan başlayarak omuz kenarında birleşmektedir. Amphoranın büyük kısmı korunamamıştır.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:235

Envanter No-Seviye: CJE (1H)

Tip: Anaia tip 2

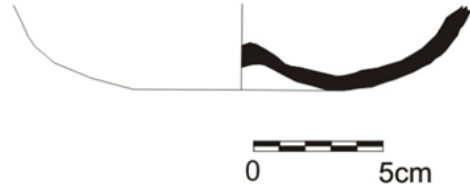
Çap: 8 cm **Yükseklik:** 10 cm

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: İçbükey profilli amphora dibi

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:236

Envanter No-Seviye: CJE (1-I)

Tip: Anaia tip 2

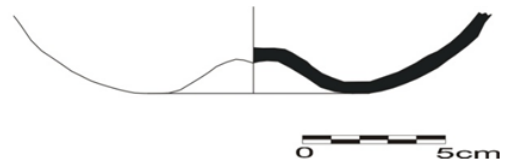
Çap: 8 cm **Yükseklik:** 9,6 cm

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

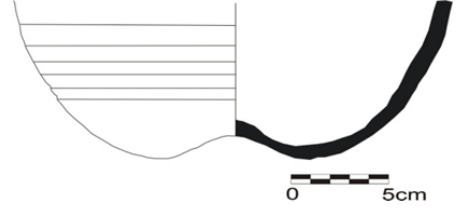
Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.

Form Tanımı: İçbükey profilli amphora dibi

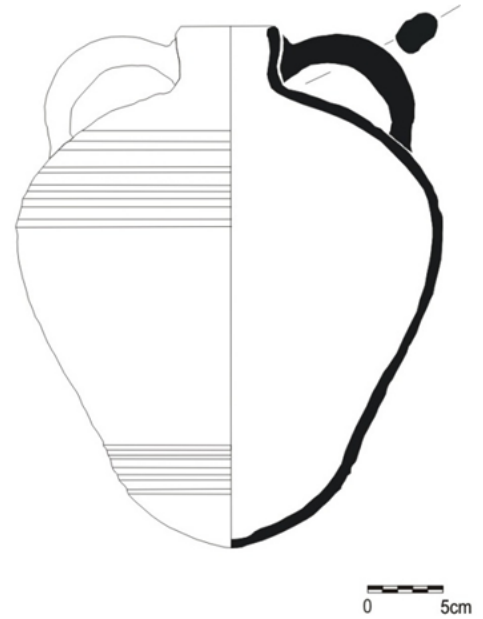
Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:237
Envanter No-Seviye: CIP (3-a)
Tip: Anaia tip 2
Çap: 9cm **Yükseklik:** 7,9 cm
Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6
Hamur: Bol mika ve kireç katkılı, az gözenekli, sert hamurludur.
Form Tanımı: İçbükey profilli amphora dibi
Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:238
Envanter No: DFG 89
Tip: Anaia tip 4
Ağız Çapı: 6,2 cm **Yükseklik:** 33,5 cm
Hacim: 11,64 L
Hamur: Bol kireç ve mika katkılı hamur, orta sertliktedir
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4
Form Tanımı: Yuvarlak içe çekik dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan küresel yivli gövdeye sahiptir.
Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.26,2-3
Tarih: 12. yüzyıl sonu-14.yüzyıl başı

Kat .No. 238

Katalog No:239

Envanter No: DEA -76

Tip: Anaia tip 4-A

Çap: 6,8 cm **Yükseklik:** 36,5 cm

Hacim: 11,6 L

Hamur: Bol kireç ve mika katkılı hamur, orta sertliktedir

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Form Tanımı: Yuvarlak içe çekik dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan küresel yivli gövdeye sahiptir.

Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.26,2-3

Tarih: 12. yüzyıl sonu-14.yüzyıl başı

Katalog No:240

Envanter No: DFG 1024

Tip: Anaia tip 4-A

Ağız Çapı:6,8 cm **Yükseklik:** 32 cm

Hacim: 10,09 L

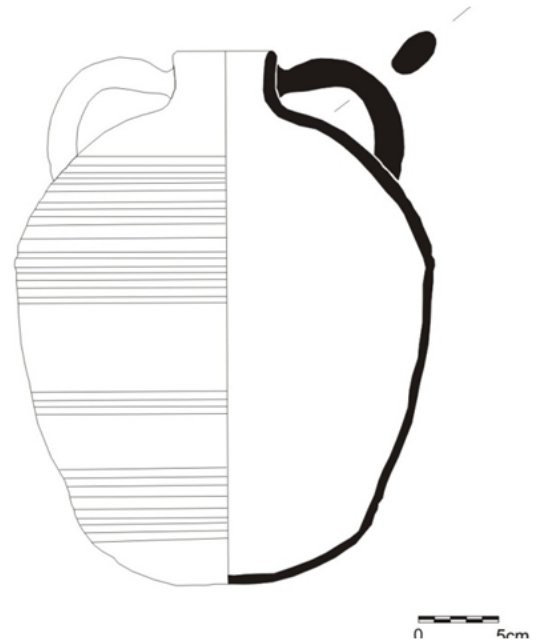
Hamur: Bol kireç ve mika katkılı hamur, orta sertliktedir. Fırınlama sırasında oluşan hatalı üretim kalıntıları bulunmaktadır.

Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan şişkin yivli gövdeye ve dip kısmı yuvarlaştırılmış forma sahiptir. Omuz kısmında boya ile yapılmış dipinto bulunur.

Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.26,2-3

Tarih: 12. yüzyıl sonu-14.yüzyıl başı

Kat.No.239

Katalog No:241

Envanter No: DDU 84

Tip: Anaia tip 4-A

Ağız Çapı: 7,2 cm **Yükseklik:** 35,1 cm

Hacim: 13,55 L

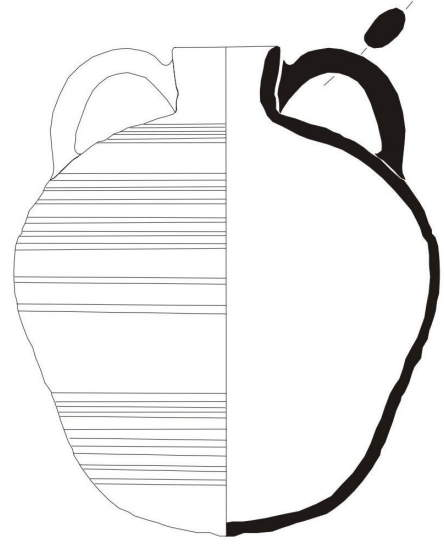
Hamur: Kireç ve bol mika katkılı hamur,orta serttir.

Hamur Rengi:5 YR 6/6

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan şişkin yivli gövdeye ve dip kısmı yuvarlaştırılmış forma sahiptir

Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.26,2-3

Tarih: 12. yüzyıl sonu-14.yüzyıl başı

0 5cm

Katalog No:242

Envanter No: DFG 1040

Tip: Anaia tip 4

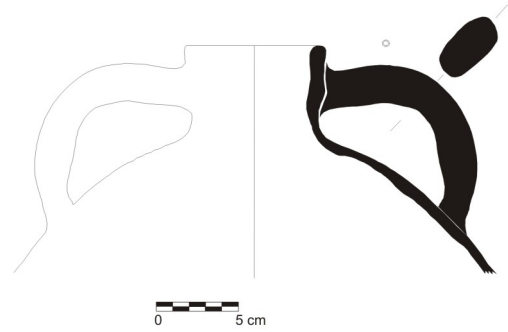
Ağız Çapı: 8 cm **Yükseklik:** 13 cm

Hamur: Kireç ve bol mika katkılı hamur,orta serttir.

Hamur Rengi: 5 YR 6/6

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan şişkin yivli gövdeye sahiptir. Gövdenin yarısı ve dip kısmı korunamamıştır.

Tarih: 12. yüzyıl sonu-14.yüzyıl başı

0 5cm

Katalog No:243

Envanter No: DDU 82

Tip: Anaia tip 2

Ağız Çapı: 7,7 cm **Yükseklik:** 15,9 cm

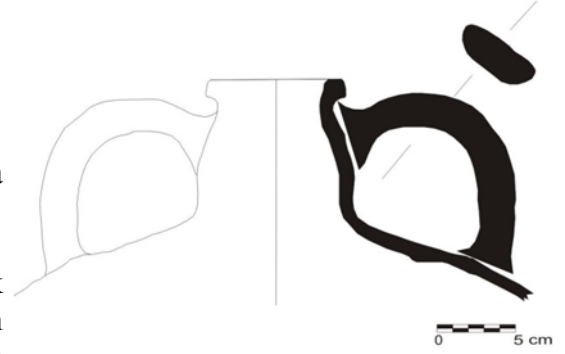
Hamur: Kireç ve bol mika katkılı hamur, orta serttir.

Hamur Rengi:7,5 YR 7/6

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlak dudak kenarlı, kısa dar boyunlu, boynun ortasından başlayıp omuzla birleşen oval kesitli kalın kulplara sahip, alta doğru daralan şişkin yivli gövdeye sahiptir. Gövdenin yarısı ve dip kısmı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Hayes 1992, fig.25,13

Tarih: 12. yüzyıl sonu-14.yüzyıl başı

Katalog No:244

Envanter No: S-31

Tip: I

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6

Hamur: Kireç, mika, ince taşçık katkılı hamurludur. Orta serttir.

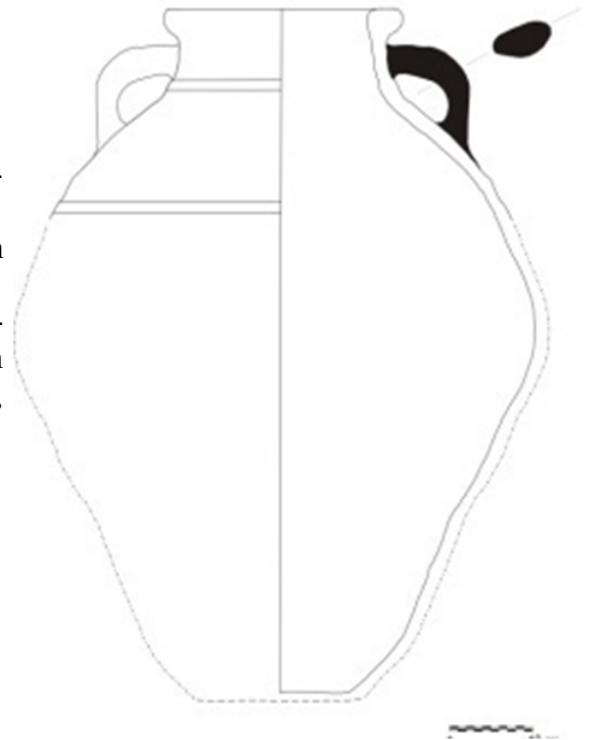
Ağız Çapı: 38 cm **Yükseklik:** 82 cm

Hacim: 97,74 L

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlaştırmış dudak kenarı, oval kısa kulplar ağzın altından omuz kısmına birleşmekte. Ovoid gövdeli, düz konik kaideye sahiptir.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.198

Tarih: 11.-13.yüzyıl

Kat. No. 243

Kat. No. 244

Katalog No:245

Envanter No: Y-30

Tip: KÜP

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

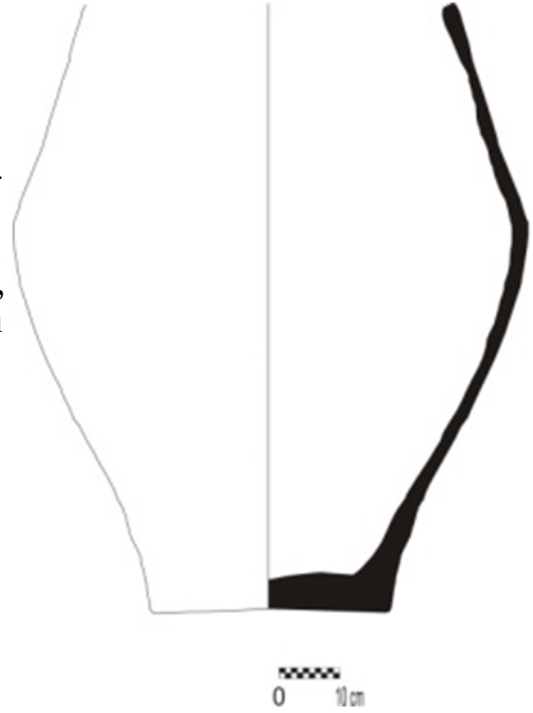
Hamur: Kireç, mika, ince taşçık katkılı hamur. Yumuşak hamurludur..

Kaide Çapı: 20 cm **Yükseklik:** 51 cm

Form Tanımı: Düzleştirilmiş silindirik dipli, ovoid gövdelidir. Gövdenin üstü ve kulpları korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Borisov 1989, fig.228

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:246

Envanter No: DTI 90

Tip: I

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika, az kireç ve ince taşçık katkılı, az gözenekli ve sert hamurludur.

Ağız Çapı: 34 cm **Yükseklik:** 14,5 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarlı, kısa boyunlu, dışbükey profilli gövdelidir. Yassı oval kesitli kulplar boyundan başlayarak omuzda bitmekte.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Kat. No. 245

Kat. No.246

Katalog No:247

Envanter No: DRG 89

Tip: 1

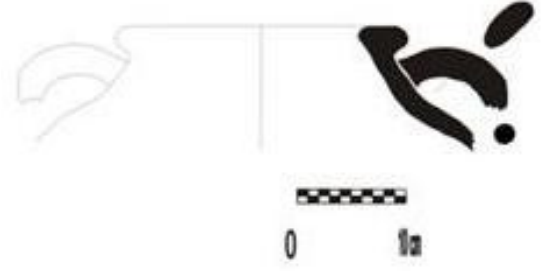
Hamur Rengi: 5 YR 5/4

Hamur: Bol mika ve kireç, ince taşçık katkılı hamur gözenekli ve orta serttir

Ağız Çapı: 25 cm **Yükseklik:** 11,2 cm

Form Tanımı: Gövdede grafiti var... Dışa çekik, düzleştirilmiş dudak kenarlı, kısa boyunlu, dışbükey profilli gövdelidir. Yassı, oval kesitli kalın kulplar boyundan başlayarak omuzda bitmekte.

Tarih:11.-13. yüzyıl

Katalog No:248

Envanter No: DTM 94

Tip: 2

Hamur Rengi: Dış:2,5 YR 6/8, İç:5 YR 7/1

Hamur: Bol mika, kireç ve ince taşçık katkılı hamur serttir.

Ağız Çapı: 25 cm **Yükseklik:** 12,7 cm

Form Tanımı: İçe dönük yuvarlatılmış dudak kenarı, dışbükey profilli gövdeli, boyun kısmında yatay, yuvarlak profilli kulplara sahip.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:249

Envanter No: Yüzey 93

Tip: 3

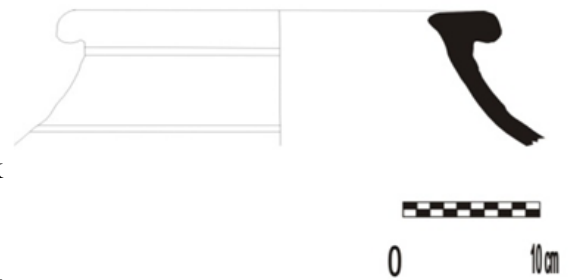
Hamur Rengi: Dış:5 YR 5/4, İç:7,5 YR 5/2

Hamur: Bol kireç ve mika ile küçük taşçık katkılı hamur çok pişmiş ve serttir.

Ağız Çapı: 30 cm **Yükseklik:**12,3 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, içe çok eğik gövdeli, kapalı kap biçiminde küp. Gövdesinin büyük bir bölümü korunamamıştır.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Kat. No. 247

Kat. No. 249

Katalog No:250

Envanter No: DTK 92

Tip: 3

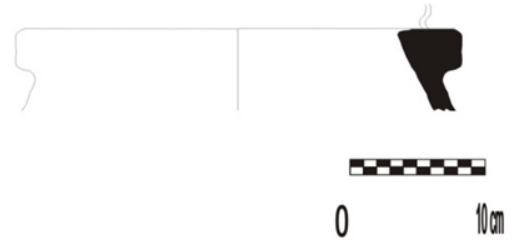
Hamur Rengi: Dış:2,5 YR 6/8,İç:10 YR 5/2

Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılı hamurludur. Orta serttir.

Ağız Çapı: 33 cm **Yükseklik:** 7,2 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, içe çok eğik gövdeli, kapalı kap biçiminde küp. Gövdesinin büyük bir bölümü korunamamıştır

Tarih: 11.-13.yüzyıl

Katalog No:251

Envanter No: DEZ 1015

Tip: 6

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılı. Sert hamurludur.

Ağız Çapı: 22 cm **Yükseklik:** 11,5 cm

Form Tanımı: İçe çekik dudak kenarlı, kısa boyunlu, düz-dışbükey profilli gövdeli, boyundan başlayan ve omuzda birleşen yassı oval kesitli, kulak formu kuplara sahip kapalı kap formunda küp

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:252

Envanter No: BUA

Tip: 3

Hamur Rengi: Dış:5 YR 5/4, İç:7,5 YR 5/2

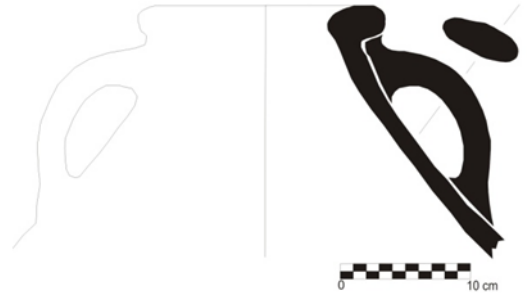
Hamur: Bol kireç ve mika ile küçük taşçık katkılı hamur çok pişmiş ve serttir.

Ağız Çapı: 17 cm **Yükseklik:**19,4 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarı, içe çok eğik gövdeli, kapalı kap biçiminde küp. Gövdesinin büyük bir bölümü korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.198

Tarih: 6.– 7. yüzyıl?

Katalog No:253

Envanter No: DCR 1010

Tip: 6

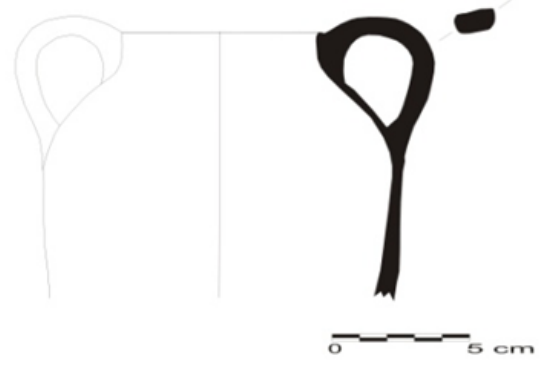
Hamur Rengi: Dış:10 YR 5/4,İç:10 YR 2,5/1

Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılıdır. Sert hamurludur

Ağız Çapı:12,6 cm **Yükseklik:** 18 cm

Form Tanımı: İçe çekik dudak kenarlı, kısa boyunlu, düz-dışbükey profilli gövdeli, dudak kenarından başlayan ve omuzda birleşen yassı oval kesitli kuplara sahip kapalı kap formunda küpçük.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

Katalog No:254

Envanter No: BYM 536

Tip: 4

Hamur Rengi: 7,5YR 6/6

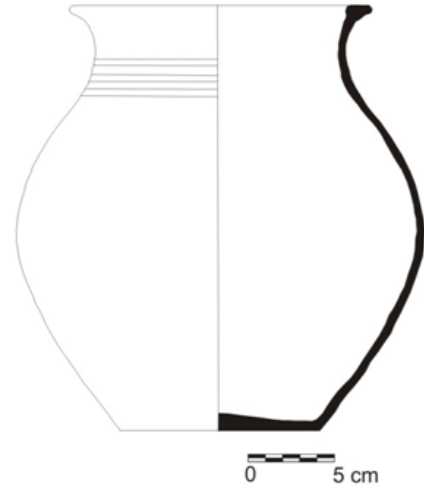
Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılıdır. Sert hamurludur

Ağız Çapı:17 cm **Kaide Çapı:** 11 cm

Yükseklik: 25,5 cm **Hacim:**6,21 L

Form Tanımı: Dışa çekik dudak kenarlı, kısa boyunlu, düz-dışbükey profilli gövdeli, kapalı kap formunda küpçük.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:255

Envanter No: AEL 555

Tip: 1

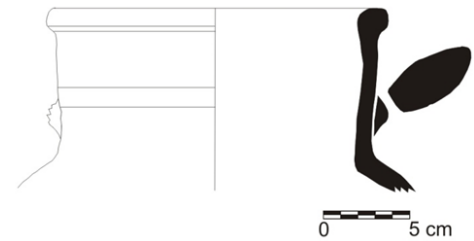
Hamur Rengi: 7,5YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılıdır. Sert hamurludur

Ağız Çapı:19 cm **Yükseklik:** 10,8 cm

Form Tanımı:Dışa çekik dudak kenarlı, kısa boyunlu, düz-dışbükey profilli gövdeli, dudak kenarından başlayan ve omuzda birleşen yassı oval kesitli kuplara sahip kapalı kap formunda küp.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:256

Envanter No: DDT 842

Tip: 5

Hamur Rengi: Dış:7,5YR 7/4, İç:7,5 YR 6/6

Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkıdır. Az gözeneklidir.İnce cidarlı, sert hamurludur

Ağız Çapı:36,8 cm **Yükseklik:** 13,1 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış basit dudak kenarlı, uzun boyunlu, düz-dışbükey profilli gövdeli, kapalı kap formunda küp.Kabın gövdesi ve geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

0 10 cm

Katalog No:257

Envanter No: DFG 1002

Tip: 4

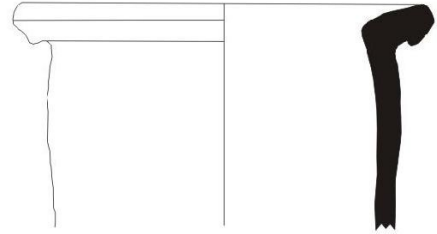
Hamur Rengi: Dış:7,5YR 7/4, İç:2,5 YR 6/6

Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkıdır. Az gözeneklidir.Sert hamurludur

Ağız Çapı: 14cm **Yükseklik:** 7,6 cm

Form Tanımı: Dışa çekik katlı dudak kenarlı, uzun boyunlu, düz-dışbükey profilli gövdeli, kapalı kap formunda küpçük.Kabın gövdesi ve geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

0 5 cm

Katalog No:258

Envanter No: DEZ 622

Tip: 5

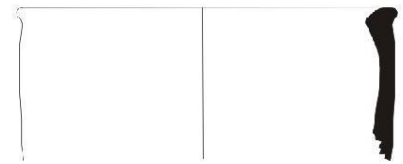
Hamur Rengi: 7,5YR 6/6

Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkıdır. Az gözeneklidir.İnce cidarlı,sert hamurludur

Ağız Çapı: 13,4cm **Yükseklik:** 7,1 cm

Form Tanımı: Dışa çekik katlı dudak kenarlı, uzun boyunlu, düz-dışbükey profilli gövdeli, kapalı kap formunda küpçük.Kabın gövdesi ve geri kalan kısmı korunamamıştır.

Tarih: 13.-14. yüzyıl başı

0 5 cm

Kat. No. 256

Kat. No. 257

Kat. No.258

Katalog No:259

Envanter No: CKK 559

Tip: I

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8

Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılıdır. Sert hamurludur

Ağız Çapı:19,2 cm **Yükseklik:** 6 cm

Form Tanımı: Basit dudak kenarlı, kısa boyunlu, düz-dışbükey profilli gövdeli küp

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:260

Envanter No: BFE 544

Tip: I

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8

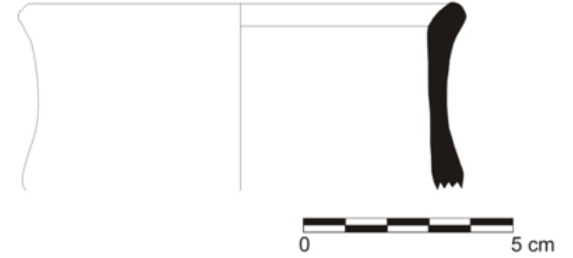
Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılı. Sert hamurludur

Ağız Çapı:10,6 cm **Yükseklik:** 4,5 cm

Form Tanımı: Basit dudak kenarlı, kısa boyunlu, düz-dışbükey profilli gövdeli küp

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.199

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Katalog No:261

Envanter No: DDB 506

Tip: 6

Hamur Rengi: 5 YR 4/8

Hamur: Bol kireç, mika ve ince taşçık katkılı. Sert hamurludur

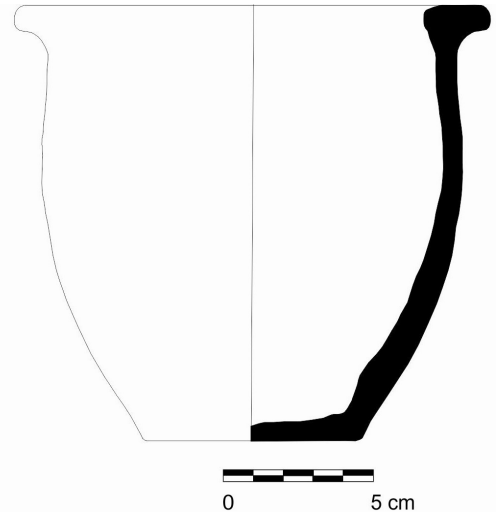
Kaide Çapı: 6,8 cm **Ağız Çapı:**14,4 cm

Yükseklik: 14 cm

Form Tanımı: Dışa çekik tablalı dudak kenarlı ,düz-dışbükey profilli gövdeli düz dipli küpçük.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.79

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Kat. No. 261

Katalog No:262

Envanter No: Yüzey 1

Tip: Küp dibi

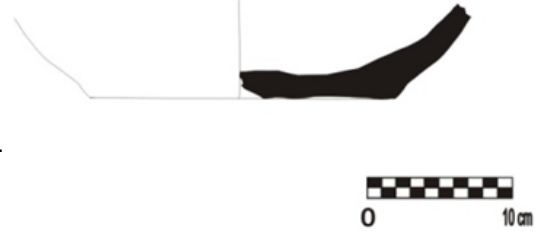
Hamur Rengi: Dış:2,5 YR 5/8,İç:7,5 YR 7/4

Hamur: Bol mika ve kireç ile ince taşçık katkılı hamur, orta serttir

Kaide Çapı: 22 cm **Yükseklik:** 9 cm

Form Tanımı: Yassı dipli

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:263

Envanter No: Yüzey 6

Tip: Küp dibi

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşçık katkılı, sert hamurludur.

Kaide Çapı: 18 cm **Yükseklik:** 7 cm

Form Tanımı: Disk şekilli dip

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:264

Envanter No: Yüzey 5

Tip: Küp dibi

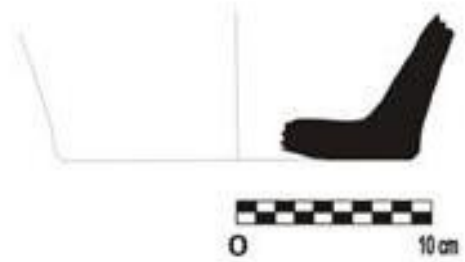
Hamur Rengi: Dış 2,5 YR 4/8,İç 2,5 YR 5/8

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide Çapı: 18 cm **Yükseklik:** 7,5 cm

Form Tanımı: Disk şekilli dip

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Kat. No. 262

Kat. No.263

Kat. No. 264

Katalog No:265

Envanter No: Yüzey 4

Tip: Küp dibi

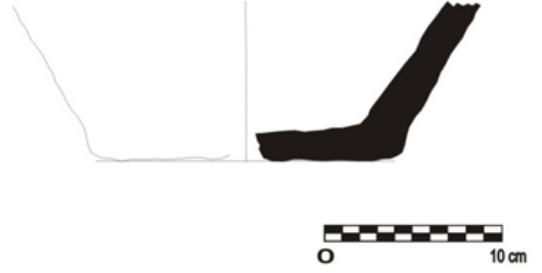
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide Çapı: 17 cm **Yükseklik:** 9,2 cm

Form Tanımı: Disk şekilli dip

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:266

Envanter No: Yüzey 12

Tip: Küp dibi

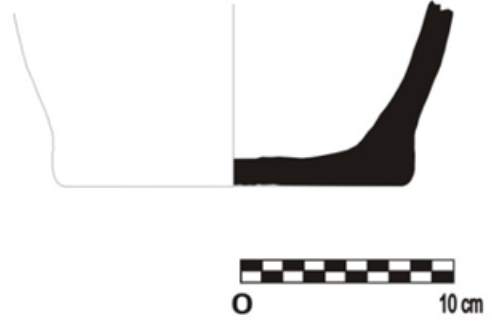
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide Çapı: 16 cm **Yükseklik:** 8,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlaştırılmış disk şekilli dip.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:267

Envanter No: CAA 10

Tip: K p dibi

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide apı: 18 cm **Y seklik:** 7 cm

Form Tanımı: Yuvarlaştırılmış, kalın çeperli, dip.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:268

Envanter No: Yüzey 19

Tip: K p dibi

Hamur Rengi: Dış: 2,5 YR 5/8, İ:10 YR 5/2

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide apı: 12 cm **Y seklik:** 6,5 cm

Form Tanımı: Yuvarlaştırılmış, kalın çeperli, dip.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:269

Envanter No: DJT 16

Tip: K p dibi

Hamur Rengi: Dış: 5 YR 4/6,İç: 5 YR 7/1

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide apı: 16 cm **Yükseklik:** 4,4 cm

Form Tanımı: Yuvarlaştırılmış, kalın çeperli, dip.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:270

Envanter No: Yüzey 15

Tip: K p dibi

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide apı: 16 cm **Yükseklik:** 7,7 cm

Form Tanımı: Yuvarlaştırılmış, kalın çeperli, dip.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:271

Envanter No: Yüzey 13

Tip: K p dibi

Hamur Rengi: 5 YR 4/6

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide apı: 16 cm **Yükseklik:** 10,1 cm

Form Tanımı: Yuvarlaştırılmış, kalın çeperli, dip.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:272

Envanter No: Yüzey 20

Tip: Küp dibi

Hamur Rengi: Dış:2,5 YR 6/6,İç:7,5 YR 7/4

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide Çapı: 16 cm **Yükseklik:** 11,4 cm

Form Tanımı: Yuvarlaştırılmış, kalın çepelli, dip.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:273

Envanter No: Yüzey 21

Tip: Küp dibi

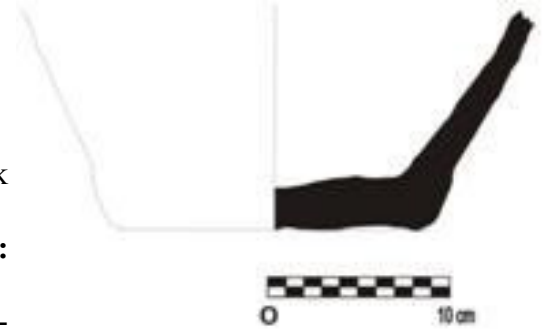
Hamur Rengi: Dış: 5 YR 7/2,İç: 5 YR 5/6

Hamur: Bol kireç ve mika ile ince taşçık katkılı, orta sert hamurludur.

Kaide Çapı: 16 cm **Yükseklik:** 11,4 cm

Form Tanımı: Yuvarlaştırılmış, kalın çepelli, dip.

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Katalog No:274

Envanter No: Y-33

Tip: Tip 1

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

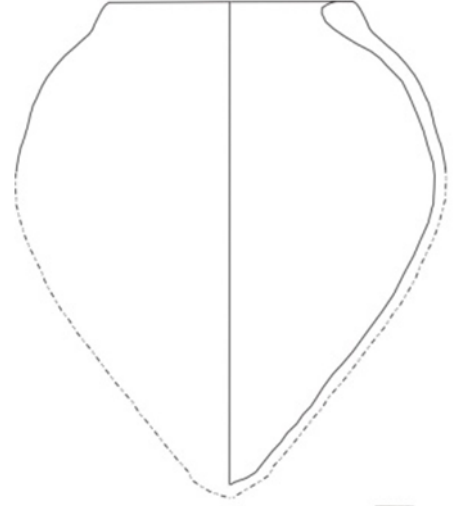
Hamur: İnce taşçık, bol kireç ve mika katkılı hamur. Orta serttir

Ağız Çapı: 68 cm **Yükseklik:** 135 cm

Hacim: 648,46 L

Form Tanımı: Basit tipte içe dönük yuvarlatılmış dudak kenarı, gövdeye genişleyerek geçiyor, içten sivri diplidir.

Benzer Örnekler: Devreker ve diğerleri 2003, Ballance ve diğerleri 1989, fig.38,259

0 10 cm

Tarih: Erken Bizans Dönemi

Katalog No: 275

Envanter No: Z-30

Tip: Tip 2

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/4

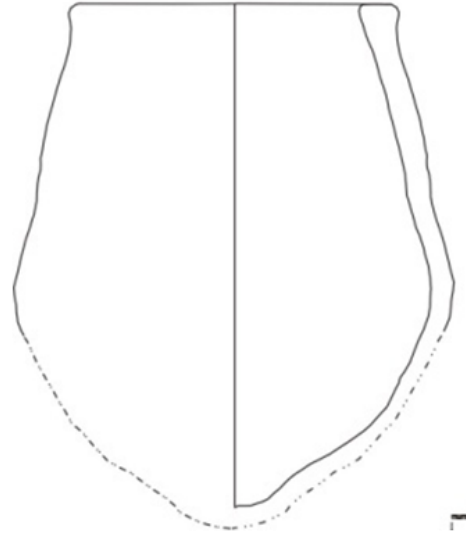
Hamur: İnce taşçık, bol kireç ve mika katkılı hamur. Orta serttir

Ağız Çapı: 66 cm **Yükseklik:** 104 cm

Hacim: 331,02 L

Form Tanımı: İçe doğru kalınlaştırılmış ve düzleştirilmiş ağız kenarına sahip pithos gövdenin ortasında genişlemekte. Muhtemelen küt oval şekilli kaidelidir.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

0 10 cm

Kat. No.274

Kat. No. 275

Katalog No:276

Envanter No: S-30

Tip: Tip 3

Hamur Rengi: 10 YR 5/6

Hamur: İnce taşçık, bol kireç ve mika katkılı hamurludur. Orta serttir

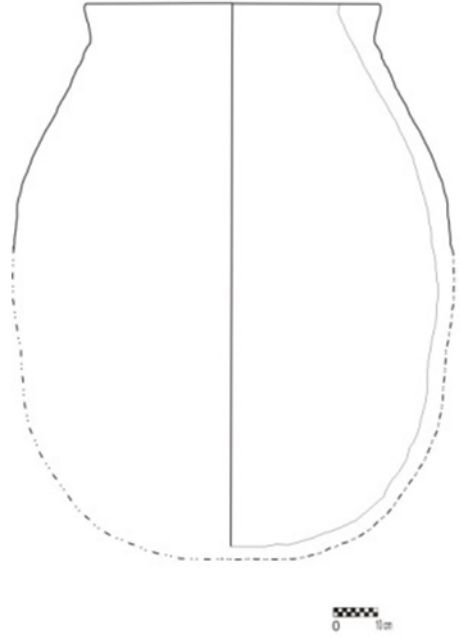
Ağız Çapı: 72cm **Yükseklik:** 135 cm

Hacim: 736,35 L

Form Tanımı: Dışa çekik, sivreltilmiş dudak kenarı, hafif genişleyen gövde, içte yuvarlak geniş dipli.

Benzer Örnekler: яacobсон 1979,Рпс.46, 4

Tarih: 9.-10. yüzyıl?

Katalog No:277

Envanter No: S-23

Tip: Tip 3

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

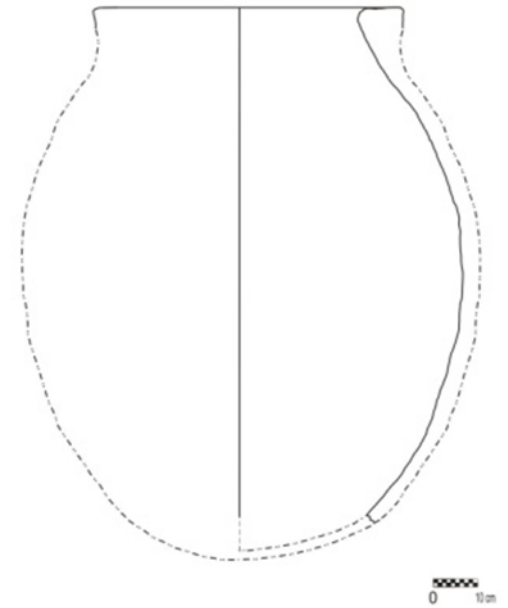
Hamur: İnce taşçık, bol kireç ve mika katkılı hamurludur. Orta serttir

Ağız Çapı: 70 cm **Yükseklik:** 117 cm

Form Tanımı: Dışa çekik, sivreltilmiş dudak kenarı, hafif genişleyen gövde, içte yuvarlak geniş dipli.

Benzer Örnekler: яacobсон 1979,Рпс.46, 2

Tarih: 9.-10. yüzyıl?

Kat. No. 276

Kat. No. 277

Katalog No:278

Envanter No: S-30

Tip: Tip 3

Hamur Rengi: 10 YR 5/6

Hamur: İnce taşçık, bol kireç ve mika katkılı hamurludur. Orta serttir

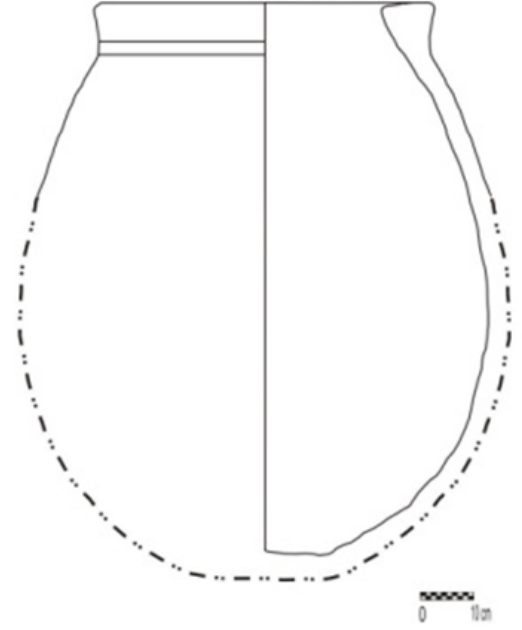
Ağız Çapı: 66 cm **Yükseklik:** 111 cm

Hacim: 426,87 L

Form Tanımı: Dıştan kalınlaştırılmış yatay basık kenarlı, küresel gövdeli gövdeli, yuvarlak geniş dipli.

Benzer Örnekler: яacobсон 1979, Pnc.46, 2

Tarih: 9.-10. yüzyıl?

Katalog No:279

Envanter No: Z-33

Tip: Tip 4

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6

Hamur: İnce taşçık, bol kireç ve mika katkılı hamurludur. Orta serttir

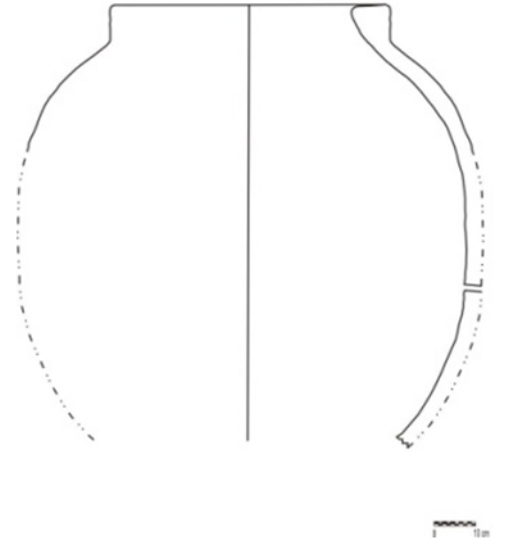
Ağız Çapı: 70 cm **Korunan Yükseklik:** 111 cm

Hacim:

Form Tanımı: Dıştan kalınlaştırılmış yatay basık kenarlı, küresel gövdeli gövdeli

Benzer Örnekler: Redrord 2001, 132, fig.43/1

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Kat. No.278

Kat. No. 279

Katalog No:280

Envanter No: AA-30

Tip: Tip 6

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/4

Hamur: Orta Sert

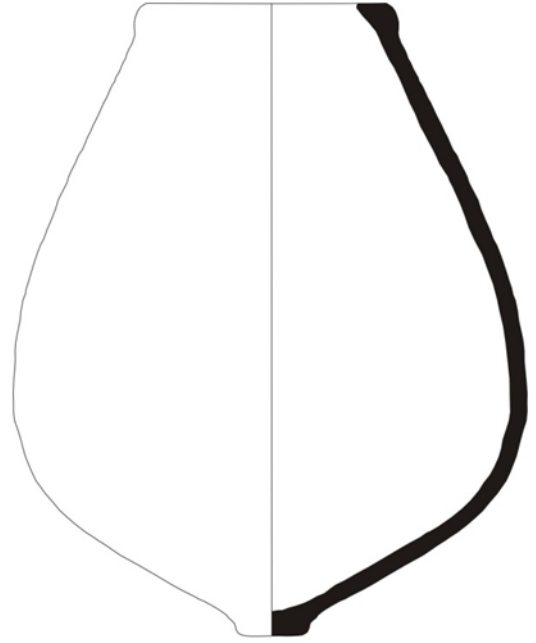
Ağız Çapı: 66 cm **Yükseklik:** 172 cm

Hacim:

Form Tanımı: İçe çekik, içte yatay basık dudak kenarlı, geniş gövdeli, ayaklı dibe sahiptir. Dağınık haldeki pithos, yeniden tasarımlama çalışması yapılarak ayağa kaldırılmıştır.

Benzer Örnekler: яacobсон 1979, pic.71,3

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:281

Envanter No: Y-33

Tip: Tip 5

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Orta Sert

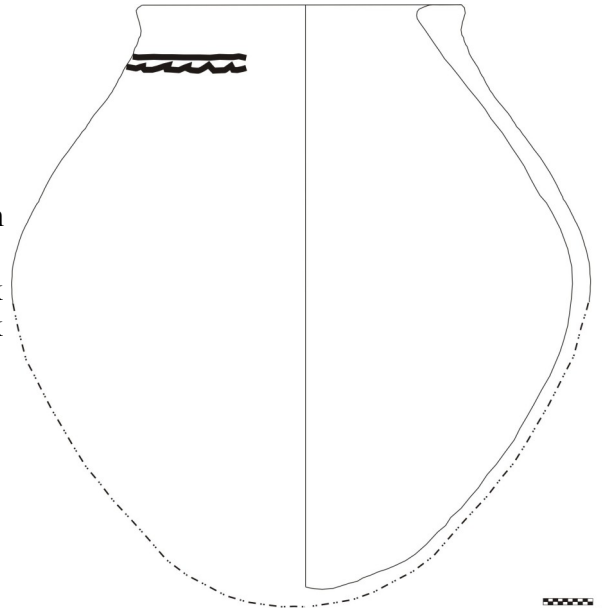
Ağız Çapı: 68 cm **Yükseklik:** 128 cm

Hacim: 608,06 L

Form Tanımı: Dışa çekik, içte yatay basık dudak kenarlı, armut gövdeli ve içte yuvarlak formlu dipli

Benzer Örnekler: Devreker ve diğerleri 2003,

Tarih: Erken Bizans Dönemi

Kat. No. 280

Kat. No. 281

Katalog No:282

Envanter No: S-31

Tip: Tip 1

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/4

Hamur: İri taşçık, bol kireç, mika, sert hamur

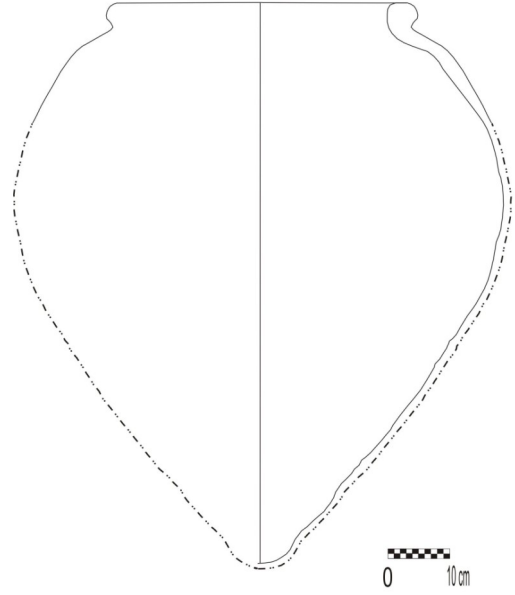
Hacim:211,63 L

Ağız Çapı: 48 cm **Yükseklik:** 94 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlatılmış dudak kenarı, dışbükey armut gövdeli.İçten sivri diplidir.

Benzer Örnekler: Devreker ve diğerleri 2003, Ballance ve diğerleri 1989, fig.38, 253

Tarih: Erken Bizans Dönemi

Katalog No:283

Envanter No: Yüzey 88

Tip: Tip 2

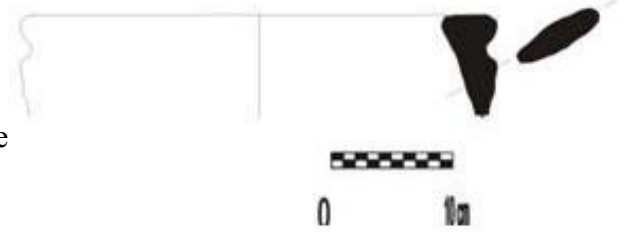
Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Mika ve kireç katkılı hamur bol ince taşçık katkılıdır. İyi pişmiş ve serttir.

Ağız Çapı: 38 cm **Yükseklik:** 8,4 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmış dudak kenarlıdır. Gövdesinin büyük bir bölümü korunamamıştır.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Kat. No. 282

Katalog No:284

Envanter No: S-23

Tip: Tip 2

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

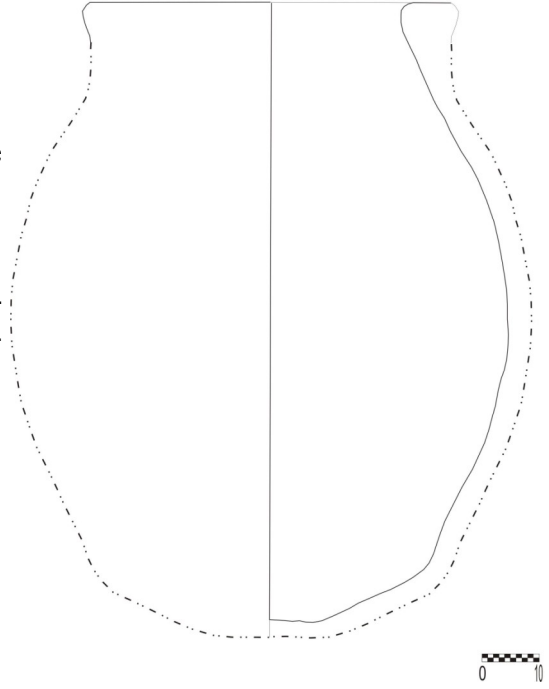
Hamur: Mika ve kireç katkılı hamur bol ince taşçık katkılıdır. İyi pişmiş ve serttir.

Ağız Çapı: 64cm **Yükseklik:** 110 cm

Hacim: 362,45 L

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarlıdır. Dış bükey gövdeli içten yuvarlatılmış diplidir.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:285

Envanter No: Yüzey-33

Tip: Tip 6

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

Hamur: Sert, iri taşçık, bol mika, kireç, az gözenekli, dış kısmı kireç ile astarlanmıştır.

Ağız Çapı: 48 cm **Yükseklik:** 47 cm

Form Tanımı: Dışa dönük düzleştirilmiş ağız kenarı, dışbükey profilli gövdelidir.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Kat. No. 284

Katalog No:286
Envanter No: Yüzey-101
Tip: Tip 1

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

Hamur: Bol iri taşçık, gözenekli, sert hamur

Ağız Çapı: 66 cm **Yükseklik:** 20 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlaştırılmış dudak kenarı, kısa boyunlu, dışbükey profilli gövdeli pithosun gövdesinin geri kalan kısmı korunamamıştır

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:287
Envanter No: Yüzey-96
Tip: Tip 2

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

Hamur: Orta Sert, ince taşçık, kireç, az gözenekli

Ağız Çapı: 68 cm **Yükseklik:** 13 cm

Form Tanımı: Dışa çekik yuvarlaştırılmış dudak kenarı, kısa boyunlu, dışbükey profilli gövdeli pithosun gövdesinin geri kalan kısmı korunamamıştır

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.197

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:288
Envanter No: Yüzey-98
Tip: Tip 4

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/8

Hamur: Sert, ince taşçık, bol mika, az kireç

Ağız Çapı: 44 cm **Yükseklik:** 16 cm

Form Tanımı: Dışa dönük düzleştirilmiş ağız kenarı, dışbükey profilli gövdelidir.

Benzer Örnekler: Türker 2009, çiz.197

Tarih: 11.-12.yüzyıl

Kat. No. 286

Kat. No. 287

Kat. No.288

Katalog No:289

Envanter No: Yüzey 105

Tip: Tip 4

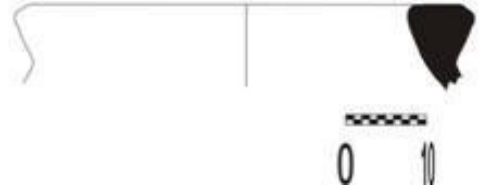
Hamur Rengi: İç= 5 YR /4 Dış=10 YR 6/4

Hamur: İri taşçık, mika, kireç, sert hamurlu

Ağız Çapı: 56 cm **Yükseklik:** 10 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarına sahip

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:290

Envanter No: Yüzey-106

Tip: Tip 4

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

Hamur: Bol mika, sert hamur, ince taşçık, kireç

Ağız Çapı: 86 cm **Yükseklik:** 15 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarına sahip. Gövdenin büyük kısmı korunamamıştır.

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No: 291

Envanter No: Yüzey-72

Tip: Tip 3

Hamur Rengi: 5 YR 5/8

Hamur: İnce taşçık, çok sert, mika

Ağız Çapı: 46 cm **Yükseklik:** 18 cm **Hacim:**

Form Tanımı: : Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarına sahip. Gövdenin büyük kısmı korunamamıştır.

Tarih: 12.-13.yüzyıl

Katalog No:292

Envanter No: Yüzey-97

Tip: Tip 3

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6

Hamur: İri taşçık, bol mika, kireç, sert hamur

Ağız Çapı: 62 cm **Yükseklik:** 12 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarına sahip. Gövdenin büyük kısmı korunamamıştır.

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:293

Envanter No: Yüzey-100

Tip: Tip 4

Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6

Hamur: İri taşçık, kireç, mika sert hamurlu

Ağız Çapı: 54 cm **Yükseklik:** 14 cm

Form Tanımı: Dışa çekik düzleştirilmiş dudak kenarına sahip. Gövdenin büyük kısmı korunamamıştır.

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:294

Envanter No: Yüzey-102

Tip: Tip 2

Hamur Rengi: İç:10 YR 6/4

Dış:2,5 YR 5/6

Hamur: Çok iri taşçık, bol mika, gözenekli, gevşek hamur.

Ağız Çapı: 52 cm **Yükseklik:** 34 cm

Form Tanımı: İçe doğru çekik kalınlaştırılmış dudak kenarına sahip pithosun alt bölümü korunamamıştır.

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:295

Envanter No: Yüzey -77

Tip: Disk şekilli pithos dibi

Hamur Rengi: 7,5 YR 4/4

Hamur: Bol taşçık, kireç, mika, gözenekli, çok sert hamur

Kaide Çapı: 15 cm **Yükseklik:** 9,1 cm

Form Tanımı: Disk formlu pithos dibi

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.225

Tarih: 5.-6. yüzyıl

Katalog No:296

Envanter No: Yüzey-79

Tip: Ayaklı dip

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

Hamur: Orta Sert, ince taşçık, az gözenekli, mika, kireç katkı

Kaide Çapı: 20 cm **Yükseklik:** 11,2 cm

Form Tanımı: Ayaklı dip

Benzer Örnekler: Türker 2009,çiz.226

Tarih: 5.-6. yüzyıl

Katalog No:297

Envanter No: Yüzey-78

Tip: Disk şekilli pithos dibi

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/4

Hamur: Orta Sert

Ağız Çapı: 12,4 cm **Yükseklik:** 13 cm

Form Tanımı: Disk formlu pithos dibi

Tarih: 5.-6. yüzyıl

Kat. No. 295

Kat. No. 297

Katalog No:298

Envanter No: Yüzey 91

Tip: 5

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/8

Hamur: Bol mika ve kireç ile ince taşçık katkılı, az gözenekli, orta sert hamurludur.

Ağız Çapı: 51 cm **Yükseklik:** 10,7 cm

Form Tanımı: İçe doğru çekik kalınlaştırılmış dudak kenarına sahip, dışbükey gövde profilli pithosun alt bölümü korunamamıştır.

Tarih: 11.-12. yüzyıl

Katalog No:299

Envanter No: BIT 839 (Z -15/Z -14 (Açma duvarı)

Tip: 2

Hamur Rengi: 5 YR 5/6

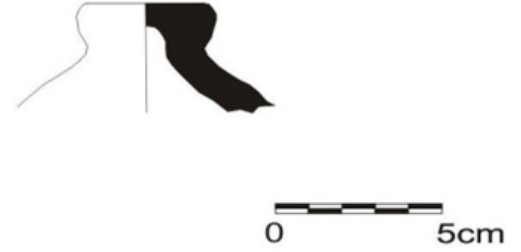
Hamur: Sert hamurlu, çok pişmiş, kireç, mika katkılıdır.

Çapı: 3,6 cm **Yükseklik:** 3,1 cm

Form Tanımı: . Konik gövdeli kapağın sadece tutamak kısmı koruna gelmiştir.

Benzer Örnekler: Hayes 1983, 131, 154 ; Mimaroglu 2009, Tab.2-1 ; Pülz 1987,60: fig.61

Tarih: 3.-5. yüzyıl

Katalog No:300

Envanter No: CYS 831(L 25 step II)

Tip: 3

Hamur Rengi:2, 5 YR 5/8

Hamur: Orta sert hamurlu, bol kireç, mika katkılıdır.

Çapı: 4,2 cm **Yükseklik:** 3,2 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, basık, konik gövdeli kapağın sadece tutamak kısmı koruna gelmiştir.

Benzer Örnekler: Pülz 1987,60: fig.61 ; Hayes 1983, 124,75

Tarih: 3.-5. yüzyıl

Katalog No:301

Envanter No: COS 1072

Tip: 3

Hamur Rengi:2, 5 YR 5/8

Hamur: Orta sert hamurlu, bol kireç, mika katkılı, az gözeneklidir

Çapı: 3 cm **Yükseklik:** 2,8 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, basık, konik gövdeli kapağın sadece tutamak kısmı koruna gelmiştir.

Benzer Örnekler: Hayes 1983, 131, 154

Tarih: 3.-5. yüzyıl

Katalog No:302

Envanter No: BYH 1084

Tip: 2

Hamur Rengi:

Hamur: Orta sert hamurlu, bol kireç, mika katkılı, az gözeneklidir

Çapı: 3,4 cm **Yükseklik:** 1,9 cm

Form Tanımı: Konik gövdeli kapağın sadece tutamak kısmı koruna gelmiştir.

Benzer Örnekler: Megaw 2007, E11

Tarih: 3.-5. yüzyıl

Katalog No:303

Envanter No: DBO 1085

Tip: 2

Hamur Rengi:

Hamur: Orta sert hamurlu, ince kireç, mika katkılı, az gözeneklidir

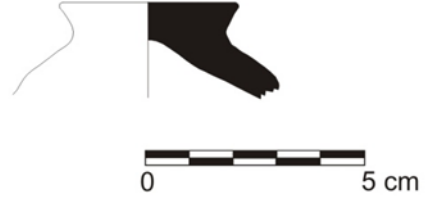
Çapı: 3,2 cm **Yükseklik:** 2,7 cm

Form Tanımı: Yuvarlatılmış, basık, konik gövdeli kapağın sadece tutamak kısmı koruna gelmiştir.

Tarih: 3.-5. yüzyıl

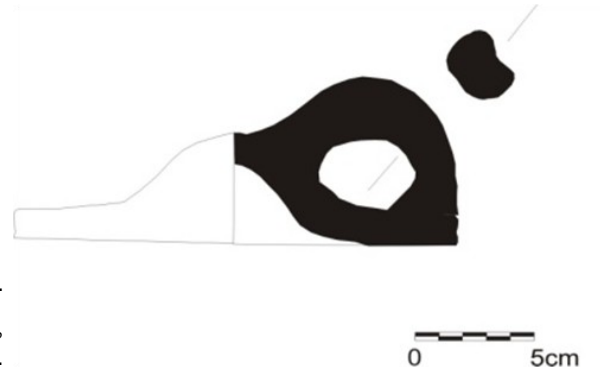
Katalog No:304
Envanter No: CYS 832(L 25 step II)
Tip: 2
Hamur Rengi: 5 YR 5/6
Hamur: Sert hamurlu, bol kireç, mika, ince taşçık katkılıdır.
Çapı: 4,4 cm   **Yükseklik:** 2,7 cm
Form Tanımı: Dışa çekik kenara sahip konik tutamak
Tarih: 3.-5. yüzyıl

Katalog No:305
Envanter No: CNV 823 (L 24 step 2)
Tip: 2
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6
Hamur: Orta Sert, bol mika, az kireç katkılı, az gözenekli hamurlu.
Çapı: 16,2 cm   **Yükseklik:** 1,7 cm
Form Tanımı: Kenarları sivriltilmiş, düz profilli kapak
Benzer Örnekler: Megaw 2007,N7
Tarih: MS 5.yüzyıl

Katalog No: 306
Envanter No: CYG 829(Y-30)
Tip: 4
Hamur Rengi: 5YR 7/6
Hamur: Sert hamur, bol kireç katkılı, mika, az gözenekli
Çapı: 18,8 cm   **Yükseklik:** 4,6 cm
Form Tanımı: Oval tutamağa sahip, yuvarlak profilli kapak. Kulbun üst noktasında, gövdeye birleşim yerinde, yuvarlak delik bulunmaktadır. Kapağın üst bölümü ajur tekniği kullanılarak bezemeler yapılmıştır.
Benzer Örnekler: Redford ve diğerleri 2001,fig.41-2
Tarih: 12.-14. yüzyıl başı

Katalog No:307

Envanter No: CYG 838(Y-30)

Tip: 4

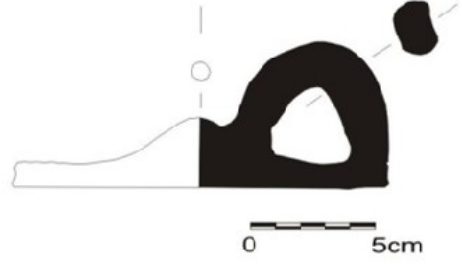
Hamur Rengi: 5 YR 7/8

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık katkıdır.

Çapı: 14,6 cm **Yükseklik:** 2,7 cm

Form Tanımı: Oval tutamağa sahip, yuvarlak profilli kapak. Kulbun üst noktasında, gövdeye birleşim yerinde, yuvarlak delik bulunmaktadır. Kapağın üst bölümü ajur tekniği kullanılarak bezemeler yapılmıştır.

Benzer Örnekler: Redford ve diğerleri 2001,fig.41-2

Tarih: 12.-14. yüzyıl başı

Katalog No:308

Envanter No: CYG 827 (Y- 30)

Tip: 4

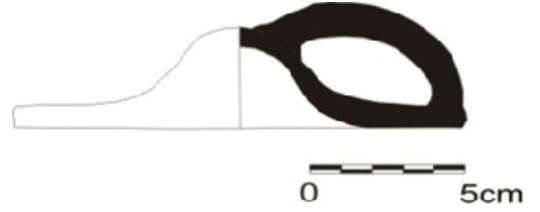
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, kireç, bol mika, ince taş-
çık

Çapı: 14,6 cm **Yükseklik:** 3,3 cm

Form Tanımı: Oval tutamağa sahip, yuvarlak profilli kapak. Kapağın üst bölümü ajur tekniği kullanılarak bezemeler yapılmıştır.

Tarih: 12.-14. yüzyıl başı

Katalog No:309

Envanter No: CYG 828(Y- 30)

Tip: 4

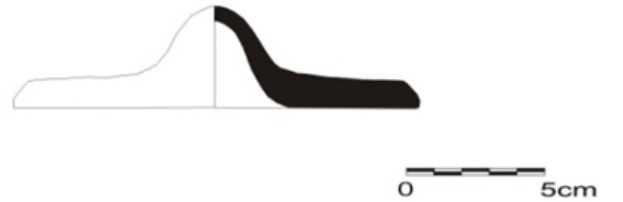
Hamur Rengi: 10 YR 7/6

Hamur: Orta Sert, bol mika, az kireç katkı.

Çapı: 14,6 cm **Yükseklik:** 2,7 cm

Form Tanımı: Yuvarlak düz profilli, dışbükey gövdeli kapak. Kulp kısmı korunmamıştır.

Tarih: 12.-14. yüzyıl başı

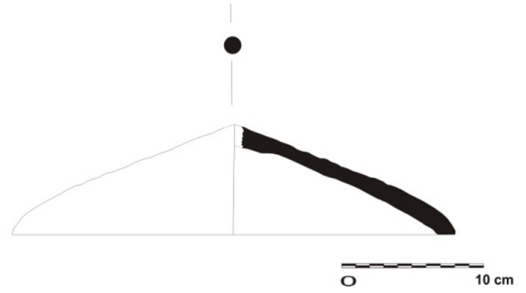
Katalog No: 310
Envanter No: DEZ 1026
Tip: 1

Hamur Rengi: 5 YR 7/6
Hamur: Sert hamurlu, bol kireç, mika, ince taşçık katkılıdır.

Çapı: 30 cm **Yükseklik:** 8 cm
Form Tanımı: Konik gövdeli, gövdenin ortasında buhar çıkışı(?) sağlamak için oval bir delik bulunmakta, tutamak kısmı ve kapağın diğer yarısı korunamamıştır.

Benzer Örnekler: Megaw 2007, L 6

Tarih: 7. yüzyıl ortası

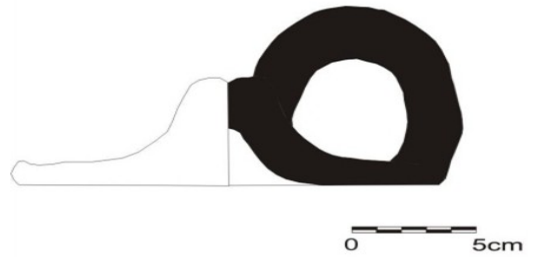

Katalog No:311
Envanter No: CZM 826(Y- 30)
Tip: 4

Hamur Rengi: 10 YR 7/6
Hamur: Kireç, mika, ince taşçık katkılı, az gözenekli, orta sert hamurludur.

Çapı: 17 cm **Yükseklik:** 4,9 cm
Form Tanımı: Oval tutamağa sahip, yuvarlak profilli çömlek kapağı. Kulbun üst noktasında, gövdeye birleşim yerinde, yuvarlak delik bulunmaktadır. Kapağın üst bölümü ajur tekniği kullanılarak bezemeler yapılmıştır.

Tarih: 12.-14. yüzyıl başı

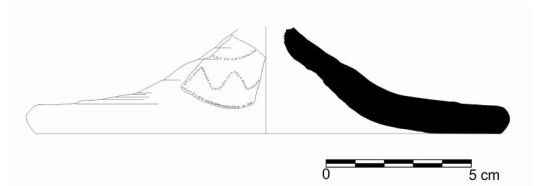

Katalog No:312
Envanter No: CMT
Tip: 4

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4
Hamur: Kireç, mika, ince taşçık katkılı, az gözenekli, orta sert hamurludur.

Çapı: 16 cm **Yükseklik:** 3,6 cm
Form Tanımı: Yuvarlak profilli çömlek kapağı. Kapağın üst bölümü ajur tekniği kullanılarak bezemeler yapılmıştır.

Tarih: 12.-14. yüzyıl başı

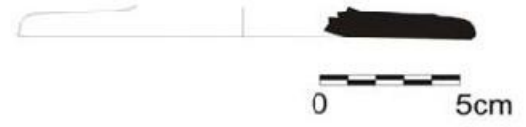

Kat. No. 310

Kat. No. 311

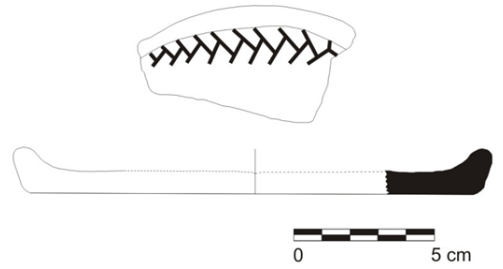
Katalog No: 313
Envanter No: CZM 830(Y- 30)
Tip: 4
Hamur Rengi: 10 YR 7/4
Hamur: Kireç katkılı, az gözenekli sert hamurludur.
Çapı: 16 cm **Yükseklik:** 1,1 cm
Form Tanımı: Yuvarlak düz profilli. Gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.
Tarih:12.-14. yüzyıl başı

Katalog No: 314
Envanter No: DBC 1031
Tip: 2
Hamur Rengi: Dış: 10 YR 5/6, İç:7,5 YR 4/2
Hamur: Sert hamurlu, az gözenekli, bol kireç, mika, ince taşçık katkılıdır.
Çapı: 28 cm **Yükseklik:** 1,6 cm
Form Tanımı: Silindir formulu düz kapak. Gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır.
Tarih: 5.-7. yüzyıl

Katalog No: 315
Envanter No: CRO 1048
Tip: 2
Hamur Rengi: 10 YR 7/4
Hamur: Sert hamurlu, az gözenekli, bol kireç, mika, ince taşçık katkılıdır.
Çapı: 16 cm **Yükseklik:** 1,6 cm
Form Tanımı: Silindir formulu düz kapak. Gövdenin yarısı ve kulbu korunamamıştır. Üzerinde kazıma bezemeler bulunmaktadır.
Tarih: 3.-5. yüzyıl

Kat. No. 314

Katalog No: 316
Envanter No: BRN(R-23)
Tip: 1

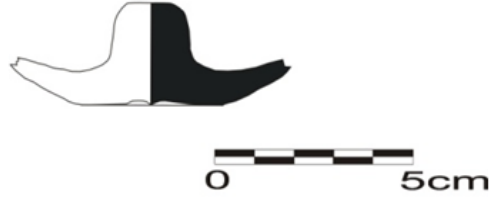
Hamur Rengi: 2,5 YR 4/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 3,8 cm **Yükseklik:** 2,7 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısmı konik formulu düz dipli amphora kapağı
(tıkacı)

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No: 317
Envanter No: CJC(P-23)
Tip: 1

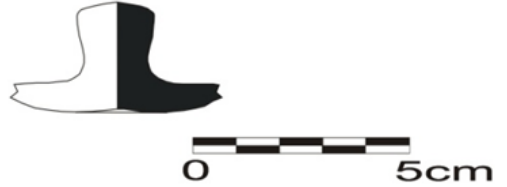
Hamur Rengi:

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: - **Yükseklik:** 2,6 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısmı konik formulu düz dipli amphora kapağı
(tıkacı)

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No: 318
Envanter No: CCH
Tip: 2

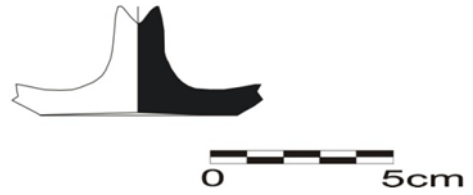
Hamur Rengi: 5 YR 7/8

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 6 cm **Yükseklik:** 3,2 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısmı konik formulu düz dipli amphora kapağı
(tıkacı)

Tarih: 3.-5. yüzyıl

Kat. No.317

Kat. No.318

Katalog No: 319

Envanter No: BED

Tip: 2

Hamur Rengi: 5 YR 6/6

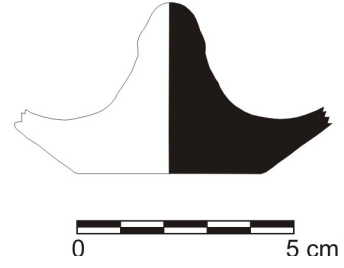
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 4,4 cm **Yükseklik:** 4,1 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısımı sivriltilmiş konik formlu düz dipli
amphora kapağı(tıkaç)

Benzer Örnekler: Crawford 1990, Fig.537

Tarih: 3.-5. yüzyıl

Katalog No: 320

Envanter No: BHO

Tip: 1

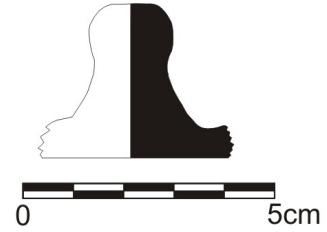
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: - **Yükseklik:** 3,1 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısımı yuvarlatılmış konik formlu düz dipli
amphora kapağı(tıkaç)

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:321

Envanter No: BRN

Tip: 1

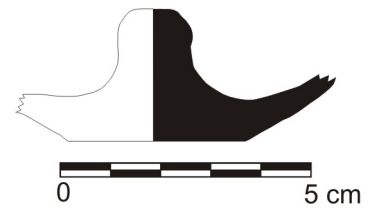
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 4,8 cm **Yükseklik:** 2,5 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısımı konik formlu düz dipli amphora kapağı
(tıkaç)

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Kat. No.319

Kat. No. 320

Kat. No. 321

Katalog No: 322

Envanter No: BRO

Tip: 1

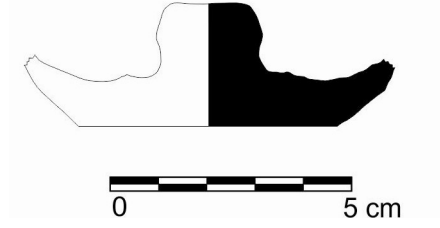
Hamur Rengi: 7,5 YR 4/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 5,4 cm **Yükseklik:** 2,5 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısımı sivriltilmiş konik formlu düz dipli
amphora kapağı(tıkaç)

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No: 323

Envanter No: AST

Tip: 1

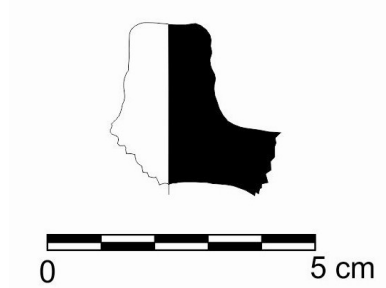
Hamur Rengi: Dış:2,5 YR 5/6, İç:5 YR 6/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: - **Yükseklik:** 3,2 cm

Form Tanımı: Tutamak kısmı yuvarlatılmış
konik formlu amphora kapağı(tıkaç)

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No: 324

Envanter No: AGD

Tip: 2

Hamur Rengi:Dış :5 YR 6/6,İç:5 YR 5/6

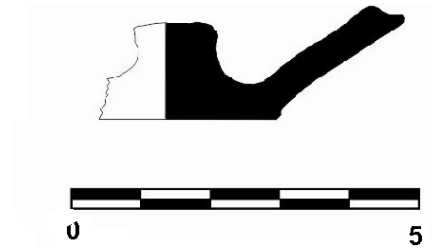
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 3 cm **Yükseklik:** 1,7 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısımı konik formlu düz dipli amphora kapağı
(tıkaç)

Benzer Örnekler: Megaw 2007,N1

Tarih: 5.-7.yüzyıl

Kat. No. 322

Kat. No. 324

Katalog No: 325

Envanter No: CCH

Tip: 2

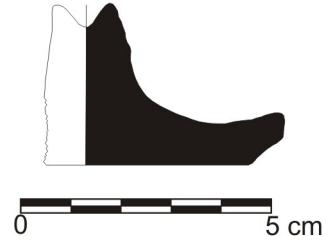
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 4 cm **Yükseklik:** 3,2 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısımı sivriltilmiş konik formlu düz dipli
amphora kapağı(tıkaç)

Tarih: 5.-7. yüzyıl

Katalog No: 326

Envanter No: CAV

Tip: 2

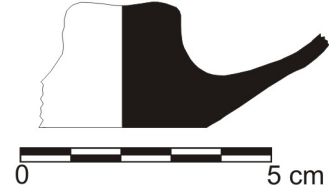
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 3,2 cm **Yükseklik:** 2,5 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısımı yuvarlatılmış konik formlu düz dipli
amphora kapağı(tıkaç)

Tarih: 5.-7. yüzyıl

Katalog No: 327

Envanter No: BUH

Tip: 2

Hamur Rengi: 2,5 YR 5/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 5,2 cm **Yükseklik:** 4,9 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısımı konik formlu düz dipli amphora kapağı
(tıkaç)

Benzer Örnekler: Megaw 2007, N2

Tarih: 5.- 7.yüzyıl

Katalog No: 328

Envanter No: BVP

Tip: 2

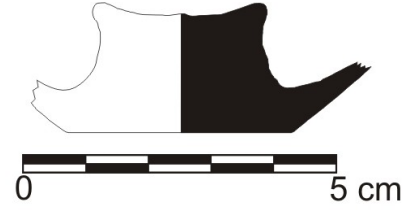
Hamur Rengi: 2,5 YR 6/6

Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 4 cm **Yükseklik:** 1,9 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, içbükey
konik formlu tutamak, düz dipli amphora ka-
pağı(tıkaç)

Tarih: 5.-7. yüzyıl

Katalog No: 329

Envanter No: BVP

Tip: 2

Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

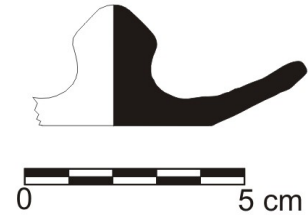
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 4,4 cm **Yükseklik:** 2,2 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısmı yuvarlatılmış konik formlu düz dipli
amphora kapağı(tıkaç)

Benzer Örnekler:

Tarih: 5.-7. yüzyıl

Katalog No:330

Envanter No: CGZ (U-24)

Tip: 1

Hamur Rengi: 7,5 YR 5/6

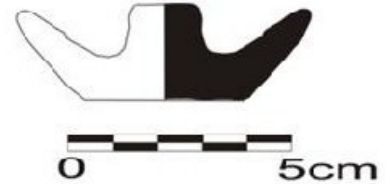
Hamur: Orta Sert, bol kireç, mika, ince taş-
çık

Çapı: 4 cm **Yükseklik:** 2,2 cm

Form Tanımı: Dışa dönük kenarlı, tutamak
kısmı konik formlu düz dipli amphora kapağı
(tıkaç)

Benzer Örnekler: Hayes 1992,fig.18,9-10-
11

Tarih: 12.-13.yüzyıl

Kat. No. 328

Kat. No. 329

Kat. No. 330

Katalog No:331

Envanter No: CBL 98

Tip: Pota

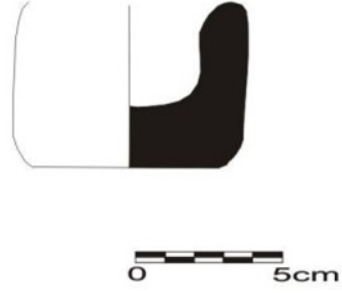
Hamur Rengi: 10 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, çok sert hamur

Çapı: 7,1 cm **Yükseklik:** 5,4 cm

Form Tanımı: Basit kalın dudak kenarlı, dikey gövdeli, kalın çeperli, düz dipli pota

Tarih: 11.– 13. yüzyıl

Katalog No:332

Envanter No: CRB 803

Tip: Pota

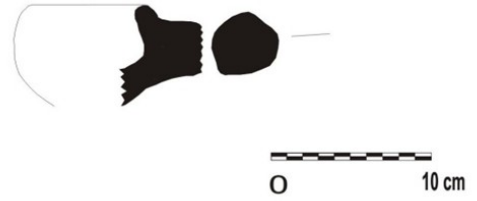
Hamur Rengi: 10 YR 7/6

Hamur: Bol kireç, az mika, az gözenekli, sert hamur

Çapı: 7 cm **Yükseklik:** 6,2 cm

Form Tanımı: İçe çekik kalın yuvarlaştırılmış dudak kenarı, dışbükey profilli gövde, yuvarlak profilli kalın tek kulplu pota.

Tarih: 11.– 13. yüzyıl

Katalog No:333

Envanter No: CJE 859

Tip: Pota

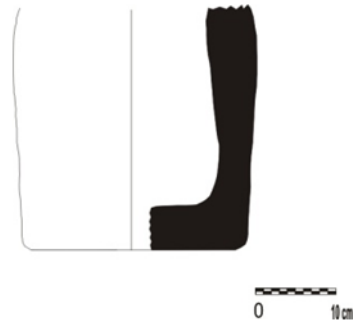
Hamur Rengi: 10 YR 6/4

Hamur: Bol kireç, mika, iri taşçık katkılı, sert hamurlu

Çapı: 13 cm **Yükseklik:** 15,4 cm

Form Tanımı: Dikey profilli, kalın çeperli gövdeli, düz, yuvarlak diplidir.

Tarih: 11.– 13. yüzyıl

Kat. No. 331

Kat. No. 332

Katalog No:334

Envanter No: AYJ 1006

Tip: Ekmek teknesi

Hamur Rengi: 5 YR 7/6

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Ağız Çapı: 30 cm **Yükseklik:** 9 cm

Form Tanımı: Basit düzleştirilmiş dudak kenarı, dışa eğik-dışbükey profilli gövdeli ekmek teknesi

Benzer Örnekler: Karagöz 2006, 165, Res.13

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:335

Envanter No:

Tip: Seramik tablası?

Hamur Rengi: 5 YR 7/6

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Ağız Çapı: 48 **Yükseklik:** 9 cm

Form Tanımı: Daire formu düztabanlıdır. Tabla üzerinde kazıma yivler ve T şekilli yuvalar bulunur.

Tarih: 12.-14. yüzyıl

Kat. No. 334

Katalog No:336

Envanter No: COT 160

Tip: Şarap Hırsızı

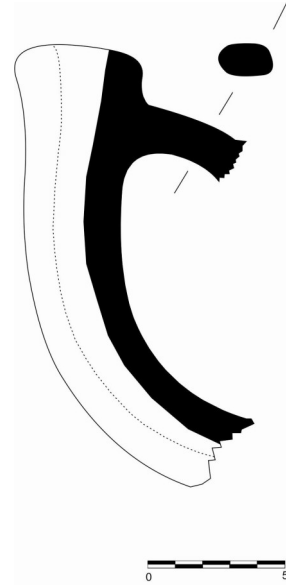
Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Ağız Çapı: 5,7 cm **Yükseklik:** 20,7 cm

Form Tanımı: İnce yassı oval kulplu, dış bükey gövdelidir.

Benzer Örnekler: Cottica 2007, 272, fig.14,5-7

Katalog No:337

Envanter No: Yüzey

Tip: Şarap Hırsızı

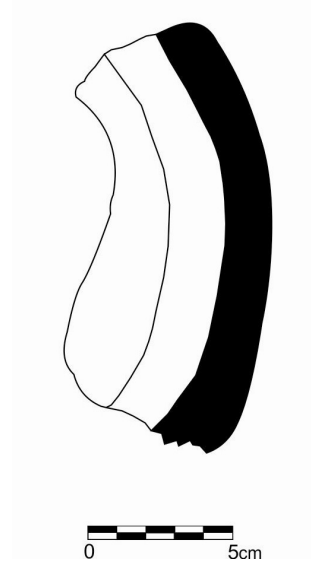
Hamur Rengi: 7,5 YR 6/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: -Korunan Yükseklik:14,5 cm

Benzer Örnekler: Cottica 2007, 272, fig.14,5-7

Tarih: 12.-13. yüzyıl

Katalog No:338

Envanter No: CTZ 1041

Tip: Lazanya

Hamur Rengi: 7,5 YR 7/4

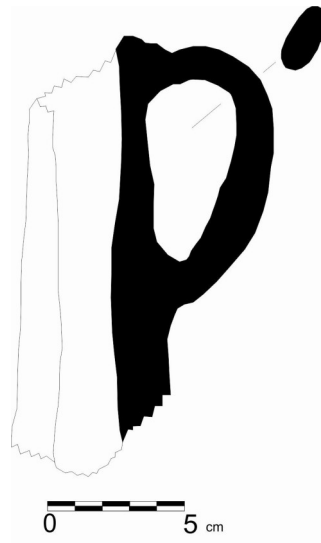
Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: - Korunan Yükseklik: 16,6 cm

Form Tanımı: Daire formu düztabanlıdır. Tabla üzerinde kazıma yivler ve T şekilli yuvalar bulunur.

Benzer Örnekler: Papadopoulos 1992, 205

Tarih: 3.-5. yüzyıl

Kat. No. 306

Kat. No. 338-339

Katalog No:339

Envanter No: CBL 18

Tip: Lazanya

Hamur Rengi: 5 YR 7/6

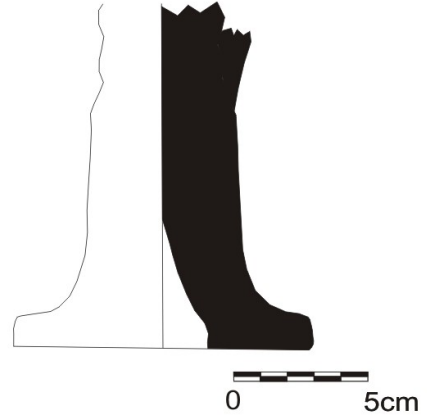
Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

Kaide Çapı: 11 cm **Korunan Yükseklik:** 13 cm

Form Tanımı: Silindir şekilli dibe sahip lazanya ayağı

Benzer Örnekler: Papadopoulos 1992, 205

Tarih: 3.-5. yüzyıl

Katalog No:340

Envanter No: BUA 26

Tip: Mortar

Hamur Rengi: 5 YR 7/6

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, sert hamur

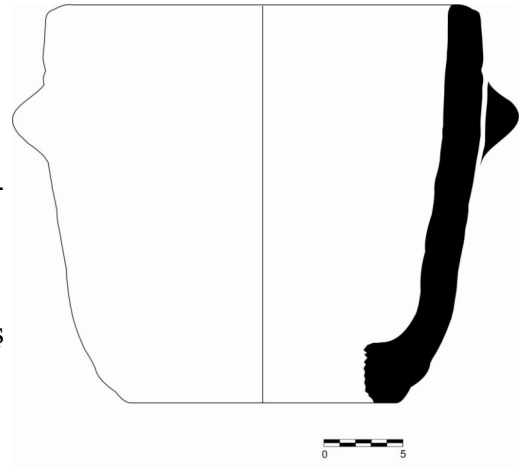
Ağız Çapı:24 cm **Kaide Çapı:** 16 cm

Yükseklik: 25 cm

Form Tanımı: Basit dudak kenarlı, düz dış bükey gövdeli, kalın düz diplidir.

Benzer Örnekler:

Tarih: 11.-13.yüzyıl

Katalog No:341

Envanter No: CVB 1032

Tip: Mortar

Hamur Rengi: Dış:5 YR 7/6; İç:7,5 YR 7/4

Hamur: Bol kireç, mika, ince taşçık, yumuşak hamurludur.

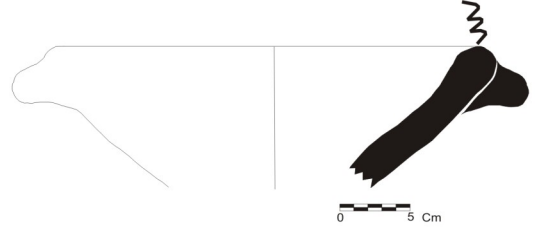
Ağız Çapı:28 cm **Kaide Çapı:** -

Yükseklik: 9,3 cm

Form Tanımı: Basit dudak kenarlı, düz dış bükey gövdeli, kalın çeperli,tutamaklıdır.

Benzer Örnekler:

Tarih: 11.-13. yüzyıl

Kat. No. 341